Projekt

z dnia 17 marca 2025 r.
Zatwierdzony przez .....

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W LIDZBARKU WARMIŃSKIM

z dnia 17 marca 2025 r.

w sprawie zmiany uchwały Nr LXX/538/2023 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030.

Na podstawie art. 10e oraz 10f ust. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1465) oraz art.9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 198) Rada Miejska w Lidzbarku Warmińskim uchwala, co następuje:

§ 1. W załączniku do uchwały Nr LXX/538/2023 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 wprowadza się następujące zmiany:

1) wszędzie tam gdzie mowa o ścieżce rowerowej należy rozumieć *„ścieżkę rowerowo - pieszą mającą wpływ na stan środowiska naturalnego szczególnie w zakresie zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza oraz zmniejszenia zagrożenia hałasem"*;

2) wszędzie tam gdzie mowa o działaniach:

   a) Budowa ciągów jezdnych oraz rowerowo-pieszych na byłych terenach kolejowych (nasypie kolejowym) należy rozumieć *„Budowa ścieżek rowerowo-pieszych jako element systemu komunikacyjnego Lidzbarka Warmińskiego"*;

   b) Dywersyfikacja oferty turystyczno-zdrowotnej Uzdrowiska Lidzbark Warmiński należy rozumieć *„Odbudowa Leśnego Parku Uzdrowiskowego Doliny Symsarny w Lidzbarku Warmińskim"*;

   c) Wprowadzenie całorocznej oferty aktywnej rekreacji w uzdrowisku Lidzbark Warmiński należy rozumieć *„Uzupełnienie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim poprzez budowę ścieżek ruchowych"*;

   d) Rewitalizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim – etap II należy rozumieć „Termomodernizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim – etap II."

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Lidzbarka Warmińskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

BURMISTRZ
Jacek Wiśniowski

sporządził/sprawdził
Kierownik
Referatu Inwestycyjnego
Kinga Krolikowiuk
17.03.2025

bez zastrzeżeń pod względem formalnym i prawnym
dnia 17.03.2025
RADCA PRAWNY
OIKP w Olsztynie

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 stanowi istotny dokument planowania rozwoju lokalnego, określający kluczowe kierunki rozwoju Miasta Lidzbark Warmiński. Strategia wskazuje wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 zawiera dwa załączniki: Diagnozę społeczno-gospodarczą Lidzbarka Warmińskiego oraz Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w „Lidzbarku Warmińskim".

Dokument jest niezbędny do aplikowania o środki unijne na działalność środowiskową, mobilność miejską oraz uzdrowiskową, w związku z powyższym obecnie przeprowadzona aktualizacja Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 jest związana z koniecznością dostosowania zapisów środowiskowych oraz tytułów projektów inwestycyjnych zawartych w Strategii do obecnie obowiązujących wytycznych oraz stanu faktycznego. Zmiany zapisów Strategii dotyczą wprowadzenia korekty jedynie w zakresie redakcji tytułów projektów, tak aby lepiej oddawały ich zakres oraz doprecyzowanie opisu stanu faktycznego z działaniami opisanymi w pierwotnym dokumencie.

Zmian dokonano w załączniku nr 1 Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego w pkt. 1 Analiza strategiczna str. 9, 10, 11, 26, 29 oraz pkt. 2 Rozwój strategiczny Lidzbarka Warmińskiego w latach 2021-2023 str. 34, 35, 38, 39, 40, 53, 54, 67, 68, 70, 72, 73, 74, 75 oraz w załączniku nr 1 stanowiącym załącznik nr 1 Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego w pkt.2 Strefa przestrzenno-środowiskowa str. 14, 27 oraz pkt.6 Konsultacje społeczne str.101. Zmian dokonano również w załączniku nr 1 stanowiacym załącznik nr 2 w pkt. 5 Planowane zadania „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" str. 87, 95, 96, 98, 110, 111, 112.

BURMISTRZ
Jacek Wiśniowski

2

Załącznik Nr 1 Uchwały.....
Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim
z dnia .....

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030

BURMISTRZ
Jacek Wiśniowski

Lidzbark Warmiński, marzec 2025

Spis treści

Wprowadzenie ... 4
1. Analiza strategiczna ... 7
1.1. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej ... 7
1.2. Analiza SWOT ... 26
1.3. Drzewo problemów ... 30
2. Rozwój strategiczny Lidzbarka Warmińskiego w latach 2021-2030 ... 31
2.1. Misja i wizja rozwoju Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie 2030 roku ... 31
2.2. Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów ... 32
2.2.1. Obszar przestrzenny – cel strategiczny nr 1 ... 34
2.2.2. Obszar środowiskowy – cel strategiczny nr 2 ... 38
2.2.3. Obszar społeczny – cel strategiczny nr 3 ... 45
2.2.4. Obszar gospodarczy – cel strategiczny nr 4 ... 54
2.3. Planowane działania w ramach OSI określone w strategii rozwoju województwa ... 62
2.4. Ramy finansowe i źródła finansowania ... 71
2.5. Obszary strategicznej interwencji w Lidzbarku Warmińskim ... 75
2.6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ... 83
2.7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej ... 91
3. Zgodność Strategii z założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu ... 97
3.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku ... 97
3.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 ... 98
3.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego ... 100
3.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego ... 101
4. System realizacji Strategii ... 104
4.1. Wdrażanie Strategii ... 104
4.1. Monitorowanie i ewaluacja Strategii ... 105
4.2. Aktualizacja Strategii ... 108
4.3. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych ... 109
Spis schematów, rysunków, tabel ... 111
Załącznik nr 1. Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego ... 113
Załącznik nr 2. Plan rozwoju uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim ... 113
Załącznik nr 3. Karta projektu ... 114

Wprowadzenie

Niniejsza strategia jest podstawowym dokumentem długofalowej polityki rozwoju Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie do 2030 r. Głównym jej celem jest przedstawienie propozycji kierunków i działań realizowanych przez Gminę oraz jej partnerów społeczno-gospodarczych, które przyczynią się do wzrostu pozycji konkurencyjnej miasta jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.

„*Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" jest kontynuacją dla wielu działań i inicjatyw wspierających rozwój miasta, które zostały wpisane i realizowane zgodnie z „*Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2014-2020*". Aktualizacja dokumentu wynika z konieczności dostosowania strategii do zmieniających się sytuacji gospodarczych i społecznych oraz reagowania na nowe warunki rozwojowe, w tym na najważniejsze zagrożenie ze strony pandemii koronawirusa i jej skutki społeczno-gospodarcze. Ponadto należy dostosować gminny dokument do nowych strategicznych dokumentów na szczeblu regionalnym i krajowym oraz do *Ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw*, która po raz pierwszy w ustawodawstwie krajowym wprowadza podstawę prawną wprost dla strategii rozwoju gminy. Nowelizacja definiuje nowe uregulowania, co do procedury jej opracowania, jak również zakresu merytorycznego.

Należy jednak podkreślić, że niniejsza Strategia nie jest zamkniętym dokumentem i w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów, powinna zostać być zaktualizowana.

Okres „*Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" jest nawiązaniem do nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (tj. 2021-2027) i szansą modernizacji obszaru społecznego i gospodarczego miasta poprzez realizację projektów inwestycyjnych, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia zawartych w niej celów operacyjnych i tym samym celów strategicznych. Okres ten wynosi 10 lat i obejmuje lata 2021-2030.

Natomiast horyzont czasowy Strategii jest przedziałem czasowym, w którym występują efekty realizowanych działań strategicznych. Jednak nie wszystkie zaplanowane zadania strategiczne przyniosą oczekiwane efekty natychmiast po ich wykonaniu. Niektóre efekty wystąpią dopiero po 2030 r. Zakłada się, że wszystkie efekty realizacji Strategii będą widoczne do 2033 r.

Strategia składa się z czterech części. Pierwsza część stanowi podsumowanie „*Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*", która stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Diagnoza strategiczna oraz analiza SWOT jest punktem wyjścia do projektowania rozwoju Lidzbarka Warmińskiego. W drugiej części zostały określone następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz działania i sposób ich finansowania. Pokazano również model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Ponadto w tej części przedstawiono zarówno planowane działania Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński i wpisujące się w obszary strategicznej interwencji zawarte w strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, jak i określono własne obszary strategicznej interwencji dla Lidzbarka Warmińskiego. W trzeciej części dokumentu wykazano zgodność *Strategii* z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu. Kolejna część ukazuje system realizacji *Strategii* wraz z wytycznymi do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Schemat 1. Budowa części strategicznej „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

Źródło: opracowanie własne

Prace nad stworzeniem strategii oparto na partycypacyjno – eksperckim modelu budowy dokumentów strategicznych. Zakres prac obejmował następujące działania:

- Przeprowadzenie konsultacji społecznych w postaci badania ankietowego w 2019 r. dotyczącego badania poziomu jakości życia w Lidzbarku Warmińskim. Celem badania było wskazanie poziomu dostępności i zadowolenia mieszkańców z usług i infrastruktury społecznej i technicznej, gospodarki oraz poczucia bezpieczeństwa. Przedstawione wyniki w „*Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*" mają jedynie charakter poglądowy.
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych w postaci badania ankietowego w 2020 r. dotyczącego badania rozwoju Lidzbarka Warmińskiego. Wyniki przedstawiono w „*Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*" i również mają jedynie charakter poglądowy.
- Opracowanie „*Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*" na podstawie danych statystycznych, dokumentów gminnych oraz opracowań analitycznych.
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych w formie dwóch warsztatów z udziałem przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim, Warmińskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorców oraz indywidualnych rozmów:
  - weryfikacja materiałów analitycznych,
  - opracowanie analizy SWOT,
  - identyfikacja głównych wyzwań rozwojowych,
- Opracowanie projektu i przedstawienie jego w ramach konsultacji społecznych z : sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

- Opracowanie ostatecznej wersji „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*".
- Przedłożenie „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
- Przyjęcie „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" przez Radę Miejską w drodze uchwały.

Pojawienie się w 2019 r. w Chinach koronawirusa SARS-CoV-2 i wywoływanej przez nią choroby COVID-19 (pełna nazwa z ang. *CoronavirusDisease 2019*) spowodowało konieczność zredefiniowania perspektywy poznawczej i priorytetów politycznych praktycznie na całym świecie. Pandemia COVID-19 jest pierwszym globalnym wydarzeniem w XXI wieku, które spowodowało, że większość państw na świecie została zmuszona do wyraźnego podporządkowania bieżącego funkcjonowania gospodarki, konieczności zachowania bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa. Zjawisko to zostało określone jako „zamrożenie gospodarki".[1] W skali międzynarodowej zostały podjęte działania w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się zachorowań. Ograniczono podróże, wprowadzono kwarantanny i godziny policyjne, odroczono lub odwołano szereg wydarzeń sportowych, religijnych i kulturalnych. Część państw zamknęła granice lub wprowadziła ograniczenia ruchu granicznego, w tym przylotów pasażerów, oraz restrykcje wobec osób przekraczających granice. Wprowadzono kontrole na lotniskach i dworcach kolejowych. Pandemia spowodowała globalne zakłócenia społeczne i gospodarcze, w tym największą światową recesję od czasów wielkiego kryzysu (1929-1933).[2]

Prace nad dokumentem rozpoczęły się w sierpniu 2020 r. i odbywały się podczas trwania pandemii COVID-19, która zmieniła dynamicznie wszelkie statystyki w obszarach ujętych w „*Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*", którego zakres czasowy to 2015-2019. Pierwsze szczegółowe raporty skutków pandemii w 2020 r. występujące w Lidzbarku Warmińskim będą dostępne dopiero pod koniec pierwszego kwartału 2021 r. Nie mniej jednak w poniższym dokumencie nie tylko pokazano zmiany zachodzące w okresie ostatnich 5 lat, ale również niektóre dane kwartalne występujące w sferze społecznej i gospodarczej.

Ponadto, ze względu na występowanie pandemii mocno zostały ograniczone możliwości zaangażowania w proces budowy *Strategii* jak największej liczby interesariuszy z rożnych środowisk, tj. mieszkańców, przedsiębiorców, stowarzyszeń, instytucji działających w różnych obszarach rozwojowych. Dlatego też, oprócz wyżej wspomnianych warsztatów w ograniczonej liczebności osób, odbywały się rozmowy indywidualne z przedstawicielami instytucji funkcjonujących w Lidzbarku Warmińskim. Dodatkowo, powołano Zespół zadaniowy ds. przeprowadzenia konsultacji społecznych w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim opracowanych dokumentów.

[1] Laurent L., Politics&Policy: Europe Freezes Its Economy in Order to Fight the Coronavirus, https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-03-16/europe-strangles-its-economy-in-order-to-fight-thecoronavirus

[2] Garcia S.E., Mzezewa T., Vigdor N., Zaveri M., Zraick K., Sisario B., Anderson M., Padilla M., A List of What's Been Canceled Because of the Coronavirus, New York Times, https://www.nytimes.com/article/cancelled-events-coronavirus.html

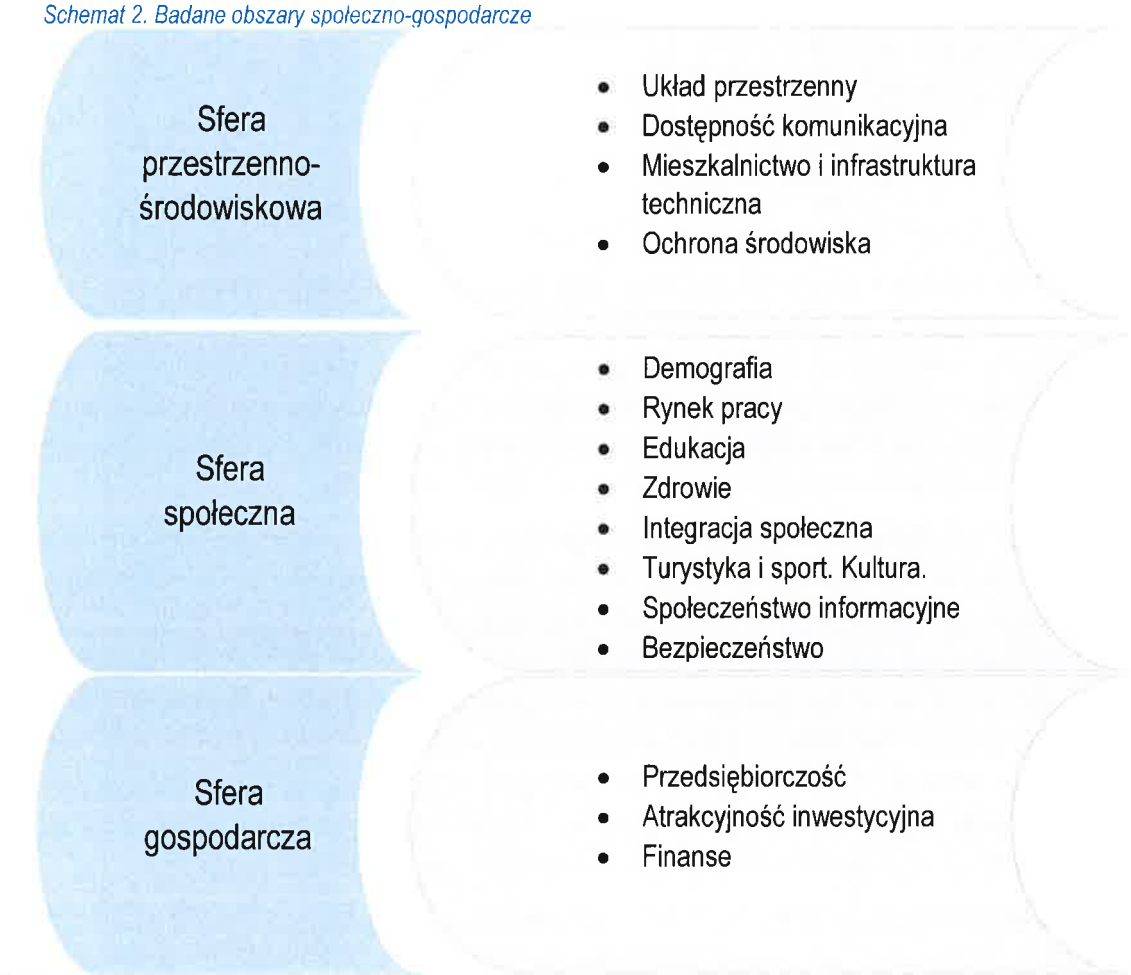
1. Analiza strategiczna

1.1. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej

„*Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego*", która jest Załącznikiem nr 1 do niniejszego dokumentu zawiera dane statystyczne wraz ze wskaźnikami obrazującymi zmiany zachodzące w najważniejszych obszarach społecznych i gospodarczych na przestrzeni ostatnich lat, jak również działania realizowane przez władze miasta oraz zaangażowanie mieszkańców w rozwój Lidzbarka Warmińskiego.

Na schemacie nr 2 przedstawiono badane obszary społeczno-gospodarcze w *Diagnozie*, które w niniejszym dokumencie zostaną podsumowane wraz ze wskazaniem stanu obecnego i wyzwań, jakie stają przed władzami Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński. Dzięki temu na dalszym etapie opracowania *Strategii* będzie można stworzyć analizę SWOT, jako jedną z najczęściej wykorzystywanych metod w procesie zarządzania strategicznego, pozwalająca wyróżnić zjawiska o kluczowym znaczeniu dla rozwoju miasta, a następnie wizje i cele strategiczne miasta na najbliższą dekadę.

Schemat 2. Badane obszary społeczno-gospodarcze

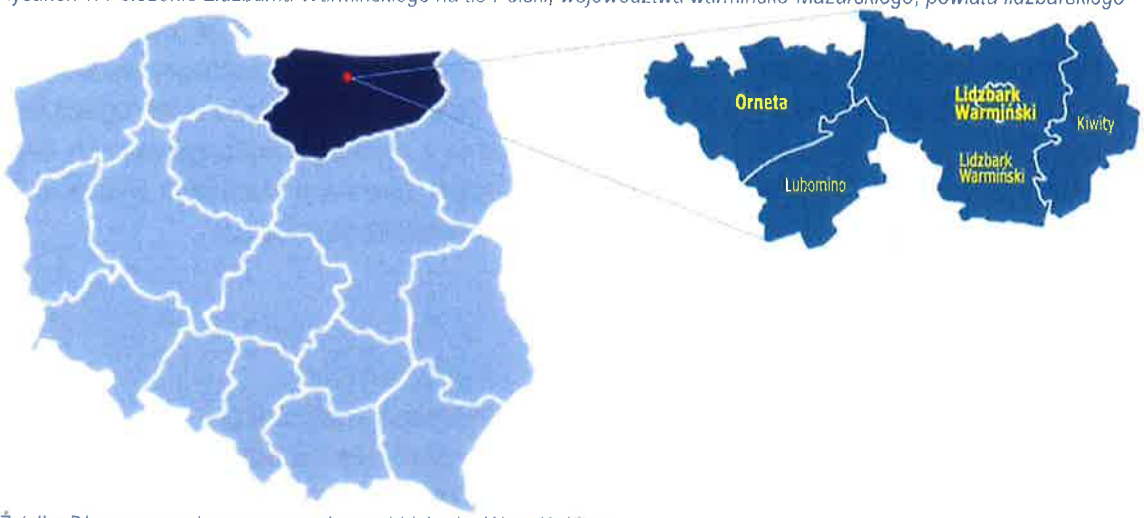
Źródło: opracowanie własne

SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

Układ przestrzenny. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński zlokalizowana jest w centrum powiatu lidzbarskiego, w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

W skład miasta wchodzą tereny o różnych formach użytkowania. Zgodnie z informacjami GUS, powierzchnia ogólna Lidzbarka Warmińskiego wynosi 1.435 ha. W strukturze użytkowania gruntów dominują obecnie użytki rolne, które stanowią 52% powierzchni miasta, 32% to grunty zabudowane i zurbanizowane razem, natomiast 7% to grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Rysunek 1. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego

Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego

Lidzbark Warmiński jest miastem o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego, które sprzyjają budowie potencjału turystycznego. Istniejące uwarunkowania wymuszają szczególną dbałość o utrzymanie, przywracanie i kształtowanie ładu przestrzennego. (...) Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, zgodne z wymogami kształtowania ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju jest warunkiem niezbędnym dla dbałości o wyjątkowe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe województwa warmińsko-mazurskiego.[3]

Dostępność komunikacyjna. Dostępność komunikacyjna jest jednym z kluczowych czynników przesądzających o atrakcyjności turystycznej obszaru, warunkując dostępność zasobów turystycznych oraz kształtując techniczne warunki wypoczynku. Możliwości dojazdu do danego regionu i możliwość poruszania się po nim zapewniają różne rodzaje transportu, takie jak: transport lądowy, samochodowy, wodny, morski i lotniczy. Na dostępność komunikacyjną składa się przede wszystkim sieć dróg kolejowych i kołowych, częstotliwość połączeń kolejowych i autobusowych PKS utrzymywanych z innymi miastami oraz bliskość lotnisk. Dostępność komunikacyjna w regionie stymuluje rozwój turystyki, zaś rodzaj uprawianej turystyki ma wpływ na zagospodarowanie i rozwój określonych środków transportu. Niedostateczny rozwój środków transportu ogranicza lub nawet wyklucza rozwój turystyki.[4]

Lidzbark Warmiński znajduje się około 49 km od stolicy regionu – miasta Olsztyn. Położenie transportowe przy drodze krajowej nr 51, Lidzbarka Warmińskiego wzmacnia atrakcyjność miasta dla inwestorów oraz potencjalnych turystów, w tym zagranicznych, ze względu na bliskość przejścia granicznego z Rosją,

[3] Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, 2018 r.
[4] Uwarunkowania potencjału turystycznego, Uniwersytet Rzeszowski

w Bezledach (ok. 40 km). Najbliżej położonymi portami lotniczymi realizującymi międzynarodowe połączenia cywilne są lotniska w: Szymanach – 103 km, Gdańsku – 167 km i w Warszawie – 226 km.

Najważniejszą drogą w regionie Lidzbarka Warmińskiego oraz jednym z ważnych szlaków komunikacyjnych w województwie warmińsko-mazurskim jest droga krajowa nr 51, mierząca łącznie 122 km. Łączy polsko-rosyjskie przejście graniczne w Bezledach ze stolicą regionu – Olsztynem. Jednakże trasa jest niedostosowana do natężeń ruchu pojazdów, w tym przede wszystkim ciężkich transportów, jakie generuje połączenie z granicą. Niebezpieczna i niespełniająca wymogów droga jest barierą rozwoju gospodarczego nie tylko Lidzbarka Warmińskiego, ale także regionu. Droga nr 51 wymaga modernizacji, która zapewne spowoduje rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Szansą dla rozwoju Lidzbarka Warmińskiego pod kątem inwestycyjnym i środowiskowym jest budowa obwodnicy miasta i wyprowadzenie ruchu tranzytowego, jaki koncentruje się w mieście na drodze numer 51. Atutem budowy obwodnicy jest niwelowanie problemów związanych z ruchem tranzytowym tj. skrócenie czasu przejazdu, zmniejszenie hałasu i zanieczyszczenia powietrza oraz niszczenia dróg przez transport ciężki. Jednakże, tak jak zaznaczono podczas warsztatów w ramach opracowywania niniejszego dokumentu, budowa obwodnicy jest równocześnie zagrożeniem dla rozwoju turystyki miasta ze względu na duże prawdopodobieństwo, że osoby podróżujące obwodnicą, nie będą chciały specjalnie zatrzymywać się w mieście na posiłek, odpoczynek, a tym bardziej na jego zwiedzanie.

Wśród wielu postulatów, zaleceń i działań strategicznych zapisanych w *Karcie Lipska* na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich jest promowanie sprawnego i korzystnego cenowo transportu miejskiego: zrównanie szans w dotarciu do miejsc pracy, integracja z resztą miasta, poprzez budowę sieci ścieżek rowerowo-pieszych, uporządkowanie przestrzeni publicznej (np. strefy uspokojonego ruchu), dostosowanie ulic do potrzeb pieszych i rowerzystów, a nie wielkich potoków samochodowych.[5] Władze samorządowe dążą do rozwoju komunikacyjnego miasta realizując projekt „*Rozwój mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński*". Celem inwestycji jest poprawa mobilności mieszkańców miasta Lidzbark Warmiński oraz odwiedzających je turystów poprzez utworzenie i uruchomienie bezpłatnej, publicznej komunikacji zbiorowej. Dzięki temu mieszkańcy osiedli położonych na obrzeżach miasta będą mieli dostęp do wszelkich usług publicznych i zdecydowanie dzięki autobusom niskopodłogowych zwiększy się mobilność osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Latem z kolei autobus będzie jeździł też w okolice plaży miejskiej nad jeziorem Wielochowskim, co zwiększy atrakcyjność turystyczną miasta. W przyszłości autobus będzie kursował do budowanego uzdrowiska na Osiedlu Uzdrowiskowym, dzięki czemu zwiększy się atrakcyjność miasta dla kuracjuszy w nim przebywających. Każdy turysta lub kuracjusz podczas swojego pobytu w mieście, w mniejszym lub większym stopniu będzie mógł korzystać z transportu miejskiego.

Rozwój sieci ścieżek rowerowo-pieszych w Lidzbarku Warmińskim jest znaczącym czynnikiem rozwoju lokalnego oraz ma istotny wpływ na stan środowiska naturalnego szczególnie w zakresie zanieczyszczenia powietrza oraz zagrożenia hałasem, dlatego też modernizowane drogi wzbogacane są o ścieżki rowerowo-piesze m.in. przy ulicy Polnej, Dąbrowskiego, Dębowej. Długość ścieżek rowerowych w 2019 r. wyniosła 8,9 km. Zgodnie z wynikami największego jak dotąd badania dotyczącego bezpieczeństwa drogowego, które opublikowano w „Journal of Transport & Health w 2019 r., budowanie odpowiedniej infrastruktury rowerowej zwiększa bezpieczeństwo dla wszystkich, nie tylko rowerzystów. W okresie 2014 – 2020 Gmina Miejska Lidzbark Warmiński wybudowała i wyremontowała ok 20 ulic

[5] Internet, https://edroga.pl/, 27.11.2020

w mieście. Budowane są także kolejne odcinki ścieżek rowerowo-pieszych, które maja łączyć dzielnice mieszkaniowe miasta z jego Centrum. Natomiast Lidzbarku Warmińskim nie posiada kolei, co zmniejsza dostępność komunikacyjną miasta.

Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna. Powstające na terenie miasta nowe budynki mieszkalne są wyznacznikiem rozwoju Lidzbarka Warmińskiego oraz odpowiedzią rynku nieruchomości na potrzeby mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat budowane budynki mieszkalne na ul. Dąbrowskiego, Olsztyńskiej, ul. Pułaskiego, ul. Polna są dowodem na to, że Lidzbark Warmiński rozwija się nie tylko turystycznie z infrastrukturą techniczną, ale również i społecznie. Niewykorzystany potencjał mieszkaniowy znajduje się wzdłuż atrakcyjnych terenów przy rzece Łynie (południowy – zachód miasta), gdzie barierą rozwoju są granice administracyjne z Gminą Lidzbark Warmiński.

Ludność w mieście Lidzbark Warmiński zamieszkuje przede wszystkim w śródmieściu, na osiedlach stanowiących jego sąsiedztwo oraz na osiedlu przy ul. Astronomów.

Można wyróżnić także obszary całkowicie niezamieszkane na których prowadzona jest wyłącznie produkcja rolna, bądź są to lasy.

Działania inwestycyjne w sferze infrastruktury technicznej tj. w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, mają ogromne znaczenie dla mieszkańców i stanu środowiska naturalnego. Świadczy o tym poprawa klasy czystości wód powierzchniowych w danym regionie.

Poziom infrastruktury technicznej w Lidzbarku Warmińskim jest wysoki na tle powiatu lidzbarskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Infrastruktura wodno-ściekowa jest bardzo ważnym elementem jednostek osadniczych i procent ludności korzystającej z infrastruktury w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. wynosił:

- wodociągi - 98,5%,
- kanalizacja – 91,9%,
- oczyszczalni ścieków – 98,9%,
- gaz – 59,7%.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. systematycznie realizuje inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnej podłączając mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego, likwidując jednocześnie nieszczelne szamba i tym samym poprawiając stan środowiska naturalnego.

Infrastruktura publiczna jest istotnym elementem wpływającym na rozwój społeczno-gospodarczy miasta. Infrastrukturę publiczną tworzy infrastruktura techniczna (m.in. drogi, chodniki, sieć wodociągowa i kanalizacyjna, wywóz i usuwanie odpadów) oraz infrastruktura społeczna (m.in. placówki służby zdrowia, szkoły, domy kultury, kina). Braki w infrastrukturze powodują obniżenie poziomu jakości życia mieszkańców, ale również atrakcyjności inwestycyjnej danego terenu.

Wydatki Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na gospodarkę mieszkaniową ogółem w 2019 r. wyniosły 5 758 914,59 zł i wzrosły o 2 033 462,83 zł w stosunku do 2015 r.

Ochrona środowiska. Na obszarze miasta Lidzbark Warmiński ustanowiono: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny.

Największym zagrożeniem dla środowiska naturalnego Lidzbarka Warmińskiego wydaje się być zanieczyszczenie powietrza występujące przede wszystkim w okresie grzewczym. W zanieczyszczonym powietrzu unoszą się mikrocząsteczki, m.in. tlenki siarki, tlenki węgla, tlenki azotu, benzo(a)piren, sadza

oraz pyły zawieszone PM 10 i PM 2,5. Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem skraca długość życia nawet o rok. Lidzbark Warmiński chce być w przyszłości miastem uzdrowiskowym, dlatego też władze miasta podejmują działania prośrodowiskowe. Jednym z nich jest program dotacji z budżetu miasta zachęcający mieszkańców do zmiany kotłów i przyłączy energetycznych do energetyki cieplnej. Rezygnacja z pieców węglowych może całkowicie wyeliminować emisję rakotwórczych składników smogu: bezno(a)pirenu i dwutlenku siatki oraz niemal całkowicie emisję tlenku węgla i pyłów zawieszonych PM10 (ponad 99 proc.). O dwie trzecie spadłaby emisja dwutlenku azotu i niemal o połowę dwutlenku węgla.[6]

Zgodnie z *„Koncepcją w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński"* przy wyborze autobusów miejskich brano pod uwagę pojazdy dostosowane do norm ochrony środowiska, tj. zgodność z europejskimi standardami emisji spalin EURO, a wybór musiał być uzasadniony ekonomicznie oraz ekologicznie, wpływający na poprawę jakości powietrza w mieście. Zmniejszeniu zanieczyszczenia powietrza służyć będzie również rozbudowa sieci ścieżek rowerowo-pieszych.

Tabela 1. Stan obecny i wyzwania w sferze przestrzenno-środowiskowym

Stan obecny	Wyzwania
Wysoki poziom wykorzystywanej infrastruktury sieciowej, Budowanie nowych budynków mieszkalnych, Poprawa jakości dróg, chodników, budowa ścieżek rowerowo-pieszych, Wdrożenie komunikacji publicznej, Słaba jakość drogi krajowej nr 51, Niekorzystne zmiany klimatyczne – okresowe zanieczyszczenia powietrza (smog),	Podnoszenie jakości usług związanych z infrastrukturą techniczną, Zrównoważone planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, Podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego (np. przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna), Zniwelowanie wykluczeń społecznych mieszkańców poprzez wprowadzenie komunikacji miejskiej, Modernizacja drogi krajowej 51, Poprawa stanu powietrza – programy dotacyjne,

Źródło: opracowanie własne

SFERA SPOŁECZNA

Demografia. W Lidzbarku Warmińskim występuje problem depopulacji, wynikający ze zmniejszającej się liczby ludności, ujemnego salda migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego, a także problemem starzenia się społeczeństwa.

W 2019 r. Lidzbark Warmiński zamieszkiwany był przez 15 697 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 1.094 osób na 1 km^2 . Analiza danych statystycznych pokazuje, że liczba mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego systematycznie maleje. Na przestrzeni ostatnich pięciu lata liczba ludności zmalała o 3,1% i jest najpoważniejszym problemem i zarazem wyzwaniem rozwojowym Lidzbarka Warmińskiego. Jednym z czynników determinujących liczbę mieszkańców danego obszaru jest liczba zgonów i urodzeń. Na terenie Lidzbarka Warmińskiego można zaobserwować tendencję ujemnego przyrostu naturalnego. Spadek liczby urodzeń obserwowany zarówno w Lidzbarku Warmińskim, jak i w całej Polsce wynika m.in. ze spadku liczby zawieranych małżeństw – spadek o 0,4% w okresie 5 lat. Młodzi ludzie coraz częściej decydują się nie formalizować swojego związku. Zmiany kulturowe i ekonomiczne zachodzące

[6] Internet, https://biznesalert.pl/ „Smog a zdrowie. Co nas truje latem?", 2018

w społeczeństwie wpływają na coraz rzadsze decyzje o posiadaniu dziecka. Kobiety w dzisiejszych czasach zwiększają swój poziom wykształcenia i aktywności zawodowej, stawiając na pierwszym planie karierę zawodową i tym samym przekładają decyzję w czasie o założeniu rodziny.

Drugim czynnikiem wpływającym na negatywny trend demograficzny jest wpływ zmieniających się grup wieku ekonomicznego ludności Lidzbarka Warmińskiego. Na przestrzeni 2015 - 2019 zaobserwować można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,41% w okresie 5 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 1,1% w okresie 5 lat). Nasilający się proces starzenia się ludności, który jest wynikiem występowania dwóch odmiennych tendencji, tj. z jednej strony spadek dzietności kobiet połączony ze zmianami w modelu rodziny, stylu życia i ewolucji społecznej roli kobiet, zaś z drugiej strony wzrost przeciętnej długości trwania życia związany z ogólną poprawą zdrowia (poprzez rozwój technologii medycznych, metod diagnostycznych w medycynie) i warunków życia ludności. Utrzymująca się tendencja wzrostu liczby i odsetka osób w starszym wieku wpłynie w niedalekiej przyszłości na zmniejszenie podaży pracy i będzie stanowić trudne wyzwania o wielopłaszczyznowym wymiarze: w obszarze polityki zdrowotnej, ekonomicznej, i socjalnej.

Ponadto analizując saldo migracji wewnętrznych (-67) oraz spadek ludności gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński należy wnioskować, że mieszkańcy miasta nie osiedlają się na terenach wiejskich, tylko wybierają miejsce zamieszkania w innych miastach. Jest to zazwyczaj młodzież wyjeżdżająca na studia oraz ludzie młodzi szukający lepszej pracy i oczekujący wzrostu poziomu życia możliwy do osiągnięcia w większym mieście.

Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030 opracowaną przez GUS, liczba ludności w Lidzbarku Warmińskim w 2030 r. będzie wynosiła 14 683 osoby, tj. 1014 osób mniej niż w roku 2019.

Największymi problemami w sferze społecznej w Lidzbarku Warmińskim jest:

- silna depopulacja,
- silna deformacja struktury wiekowej,
- niekorzystna prognoza demograficzna.

Wyszczególnione problemy w sferze społecznej zostały określone na poniższej mapie w porównaniu z innymi miastami powiatowymi.

Rysunek 2. Lidzbark Warmiński na tle miast powiatowych w zjawisku demografii

Źródło: „Potencjał miast województwa"

Rynek pracy. Na terenie Lidzbarka Warmińskiego w 2019 r. pracowało ogółem 3 962 mieszkańców miasta. Liczba osób pracujących ma minimalną tendencję spadkową. Jedną z głównych przyczyn są czynniki demograficzne, które przełożyły się na spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost liczby osób nieaktywnych na rynku pracy. Innym czynnikiem wpływającym na zmniejszającą się liczbę osób pracujących to migracja osób młodych do większych miast w celach zarobkowych. Świadczy o tym potencjalna liczba osób w wieku produkcyjnym tj. (9 329 osób). Ponadto w Lidzbarku Warmińskim występuje tzw. „szara strefa", czyli praca nierejestrowana. Z punktu widzenia makroekonomicznego praca nierejestrowana nie stanowi źródła podatków dochodowych, co wpływa na mniejszy budżet JST i na ograniczone możliwości inwestycyjne miasta. Osoby pracujące w „strefie szarej" uzyskują świadczenia społeczne (np. świadczenia rodzinne, dodatki mieszkaniowe, świadczenia z pomocy społecznej), choć ich rzeczywiste dochody kształtują się na poziomie wyższym niż określone dla tych świadczeń progi dochodowe.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim stopa bezrobocia w powiecie na koniec 2019 r. wyniosła 12,8%. Wskaźnik ten był wyższy zarówno od stopy bezrobocia w województwie (9,0%), jak i krajowej (5,2%). Jednakże tak niski poziom bezrobocia odnotowano po raz pierwszy w historii powiatu lidzbarskiego. Na przestrzeni 5 ostatnich lat zauważalna była tendencja malejąca – w powiecie lidzbarskim o 9,2%, więcej niż w województwie o (7,3%) oraz w kraju (4,6%). Porównaniu z 2015 r. liczba osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim spadła o 436 osób (47,39%). Liczba osób bezrobotnych w mieście wynosił 484. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (9 329 osób) w Lidzbarku Warmińskim wynosił 5,19% i jest niższy o 3,9% od tego wskaźnika otrzymanego w 2015 r.

Jednakże w 2020 nastąpiła pandemia COVID-19, która oznaczała poważny wstrząs dla całej gospodarki światowej, a jej skutki społeczne i ekonomiczne są bardzo dotkliwe. Kryzys wywołany pandemią koronawirusa zachwiał również rynkiem pracy. W maju 2020 r. stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim wyniosła 14,8% i wzrosła o 2% w porównaniu z grudniem 2019 r. Najwięcej osób, które straciło prace na skutek pandemii to osoby zatrudnione w ramach umowy zlecenia, jak również osoby zatrudnione na czas określony. Osoby te to pracownicy związani z hotelarstwem, gastronomią, turystyką, transportem,

szczególnie długodystansowym oraz innymi usługami, w których dominuje bezpośredni kontakt z klientem (fryzjerstwo, gastronomia, usługi kosmetyczne). Odmrożenie i przyspieszenie gospodarki pobudziło rynek pracy i stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim we wrześniu 2020 r. wyniosła 13,2%. W okresie drugiej fali pandemii w październiku 2020 r. rząd wprowadził ponownie ograniczenia aktywności ekonomicznej, co spowodowało pogorszenie sytuacji na rynku pracy i stopa bezrobocia wyniosła 13,6%, a w listopadzie nieznacznie spadła o 0,4%. Na koniec 2020 r. liczba osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 521 osób i stanowi relatywnie niewielki wzrost bezrobocia rejestrowanego w stosunku do grudnia 2019 r. (wzrost o 37 osób). Spadek bezrobocia w mieście w stosunku do czerwca 2020 r. może być efektem antykryzysowych działań rządu ukierunkowanych przede wszystkim na ochronę miejsc pracy i zachowanie płynności finansowej przedsiębiorstw.

Pandemia spowodowała również zmniejszenie ofert pracy. W sierpniu 2020r. Barometr Ofert Pracy, wskazujący na zmiany liczby publikowanych w Internecie ofert pracy, nieznacznie wzrósł.

Zgodnie z raportem „*Rynek pracy, edukacja, kompetencje. Aktualne trendy i wyniki badań. Wrzesień 2020*" niemal 15,9% pracujących Polaków obawia się utraty pracy w ciągu najbliższych 2 lat - to najwyższy odsetek od 2017 r. i ponad 7% więcej niż w lutym 2020 r. Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób, które czują się spokojne o swoje miejsca pracy, choć nadal jest ona bardzo wysoka – 81,1% vs 87,5% w lutym 2020 r. Utraty pracy najbardziej obawiają się najmłodsi pracownicy w wieku 18-24 lat (25,9%), najmniej – osoby w wieku 45-54 lat (10,6%).

Sytuacja na rynku pracy w najbliższych miesiącach jest uzależniona od wielkości pandemii i czasu jej trwania. Eksperci przewidują unormowanie się sytuacji na rynku pracy w ciągu 18 miesięcy.

Edukacja. Na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonują przedszkola (w tym jeden z oddziałem żłobkowym), szkoły podstawowe i ponadpodstawowe.

W 2019 r. liczba dzieci w wieku do 3 lat w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 413 oraz według GUS liczba dzieci objętych opieką w żłobku wyniosła 46 i wzrosła o 230% w stosunku do roku 2018. Osoby biorące udział w konsultacjach społecznych wskazały, że ze względu na małą dostępność miejsc w żłobku, widzą konieczność powstania nowej miejskiej placówki. Natomiast liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) wyniosła 580 i zgodnie z GUS liczba miejsc w przedszkolach jest wystarczająca.

W 2018 r.[7] na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonowało 6 szkół podstawowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych (łącznie ze specjalnymi), w tym 67 oddziałów. W szkołach podstawowych w 2018 r. uczyło się 1 300 uczniów.

System szkolnictwa ponadpodstawowego w Lidzbarku Warmińskim obejmuje licea ogólnokształcące, technika, zasadnicze szkoły zawodowe oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego. Oferta placówek skierowana jest do młodzieży i dorosłych. Zgodnie z Rejestrem szkół i placówek oświatowych w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. w szkołach ponadpodstawowych uczyło się 1 222 osoby.

Ponadto w Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy i Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, który obejmuje wychowaniem i kształceniem dzieci oraz młodzieży z umiarkowaną, znaczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną.

[7] Brak danych za 2019 r.

Ankietowani wskazali na występujący dobry poziom nauczania w lidzbarskich szkołach, co potwierdzają wyniki egzaminów ósmoklasisty, gimnazjalnego (ostatni w 2019 r.) oraz maturalnego.

Wydatki na oświatę i wychowanie ogółem na 1 mieszkańca wyniosły w 2019 r. 1 246,03 zł i wzrosły o 275,76 zł w stosunku do roku 2015.

Zdrowie. W Lidzbarku Warmińskim znajdują się instytucje zdrowotne (m.in. Zespół Opieki Zdrowotnej), które zapewniają podstawową i specjalistyczną opiekę zdrowotną. Dodatkowo liczba przychodni funkcjonujących w mieście wynosi 11, a liczba praktyk lekarskich ogółem – 6. Na terenie miasta jest 9 aptek. Liczba ludności na 1 aptekę wyniosła 1 744 i była prawie dwa razy niższa od wskaźnika otrzymanego dla województwa warmińsko-mazurskiego (3 445) i Polski (3 124).

Pomimo funkcjonowania na terenie miasta ZOZ, mieszkańcy stosunkowo słabo oceniają dostępność do podstawowej i specjalistycznej służby zdrowia, w tym na brak specjalistów i nowoczesnego sprzętu oraz czas oczekiwania na wizytę u specjalisty.

Lidzbark Warmiński dąży, żeby być miastem uzdrowiskowym dbając o czyste powietrze i budując infrastrukturę uzdrowiskową. Lecznictwo uzdrowiskowe jest działalnością służącą zapobieganiu chorobom i ich leczeniu przy wykorzystaniu urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego i naturalnych surowców leczniczych (wody lecznicze, borowiny) oraz właściwości leczniczych klimatu, a także innych czynników środowiskowych mających korzystny wpływ na wyniki świadczeń zapobiegawczych i leczniczych.[8] W 2016 r. Osiedle Uzdrowiskowe na terenie Lidzbarka Warmińskiego uzyskało wraz z sołectwami Medyny i Łabno w gminie Lidzbark Warmiński status „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński".

Władze samorządowe realizują swoją wizję uzdrowiska. Pierwszym etapem budowy uzdrowiska była realizacja projektu „*Infrastruktura uzdrowiskowa — Leśny park uzdrowiskowy Doliny Symsarny*", podczas której wykonano m.in. alejki spacerowe i małą architekturą uzdrowiskową. W skład Leśnego Parku Uzdrowiskowego (ok. 40 ha) wchodzą także obiekty terapeutyczne. Jednym z nich jest „Zespół Kinezyterapii", służący terapii poprzez ruch oraz „Zespół Sensoryczny" pobudzający zmysły turysty – kuracjusza (słuch, wzrok, dotyk, węch, zapach). Drugi etap - realizacja projektu „*Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim*", którego celem jest stworzenie publicznej infrastruktury turystyczno-zdrowotnej m.in. tężni z budynkiem technicznym, drogi, promenady wraz z parkingiem, wiaty rekreacyjnej i placu zabaw. Infrastruktura, która powstała w ramach niniejszej inwestycji, skomunikuje ze sobą poszczególne obszary miasta (np. Termy Warmińskie, dolinę Symsarny), a szerzej połączy trasę rowerową Green Velo z infrastrukturą turystyczną Miasta Lidzbark Warmiński. Kolejny etap budowy uzdrowiska będzie realizowany w ramach projektu „*Budowa pawilonu zdrowia wraz z pozostałą infrastrukturą uzdrowiskową w Lidzbarku Warmińskim*". W ramach projektu w pobliżu tężni powstanie pawilon zdrowia, który będzie wyposażony w sprzęt i urządzenia diagnostyczno - rehabilitacyjne wspomagające procesy i zabiegi kinezyterapii, fizykoterapii, balneoterapii i helioterapii, a także promenady złożone ze ścieżek terapii pieszej i ruchowej do terenoterapii wraz z parkingami i drogami dojazdowymi oraz układ kinezyterapii aktywnej - rowerowy tor wysiłkowy. Odtworzony będzie także zbiornik wodny, zwany „Żabim stawem", otoczony drewnianą ścieżką spacerową.

[8] Internet, www.bip.kprm.gov.pl

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński oddała w użytkowanie wieczyste działki gruntu pod budowę szpitala uzdrowiskowego. Miasto na dzień dzisiejszy szuka kolejnych inwestorów, którzy chcieliby wybudować obiekty usługowe lecznictwa uzdrowiskowego i ochrony zdrowia.

Po wybudowaniu odpowiedniej infrastruktury, w tym zakładów leczniczych, władze Lidzbarka Warmińskiego będzie mógł wystąpić do Ministerstwa Zdrowia z wnioskiem o uzyskanie statusu uzdrowiska. Jeśli w Lidzbarku Warmińskim powstanie uzdrowisko, będzie się w nim leczyło osoby z chorobami m.in: kardiologicznymi i nadciśnieniem, ortopedyczno-pourazowymi, z chorobami układu nerwowego i reumatologicznego.

Integracja społeczna. Przeciwdziałanie wykluczeniu i integracja społeczna stanowią ważne cele strategiczne Unii Europejskiej, co znalazło odzwierciedlenie w najważniejszych dokumentach referencyjnych UE. Dlatego też każde państwo członkowskie powinno respektować je i podejmować działania pomocowe, które będą zapobiegać wykluczeniu społecznemu, a więc sprzyjać integracji rozumianej jako pełne uczestnictwo osób i rodzin w życiu wspólnoty.

Integracja społeczna obejmuje zadania pomocy społecznej, mieszkańców korzystających z pomocy społecznej oraz opis usług kierowanych do poszczególnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2019 r. z różnych form pomocy społecznej skorzystały 734 rodziny, w których żyje 1 462 osób. Od 2016 r. tendencja korzystania z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim była malejąca. Najwięcej osób, którym udzielono wsparcia jest z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa i bezrobocia. Jednakże w efekcie pandemii COVID-19 w 2020 r. liczba rodzin i osób, którzy korzystają ze świadczeń MOPS zapewne się zwiększy.

MOPS kieruje swoje usługi do seniorów dzięki funkcjonowaniu Dziennego Domu Pomocy w Lidzbarku Warmińskim, oferując rodzinom pomoc prawną, psychologiczną i asystenta rodziny. Ponadto Lidzbark Warmiński realizuje ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zakładając Niebieską Kartę, tam gdzie występuje te zjawisko. Osoby z niepełnosprawnościami objęte są wsparciem przez pracowników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku Warmińskim.

Na terenie Lidzbarka Warmińskiego występuje zjawisko bezdomności. Osoby bezdomne mogą skorzystać z ogrzewalni, noclegowni oraz schroniska. W 2019 r. w Noclegowni przebywało 12 osób, natomiast w Ogrzewalni przebywało 28 osób, natomiast ze Schroniska skorzystało 9 osób.

Ponadto w ramach integracji społecznej należy przeanalizować aktywność społeczną mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego. W ramach tej aktywności należy wyróżnić Klub Integracji Społecznej, którego celem jest minimalizowanie skutków bezrobocia, promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia. Dodatkową instytucją, której celem jest zaktywizowanie społeczne i zawodowe osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem jest Ośrodek Aktywizacji Zawodowej.

Aktywność społeczna to nie tylko walka z wykluczeniem społecznym i bezrobociem, ale również aktywność mieszkańców, którego celem jest rozwój społeczno-gospodarczy Lidzbarka Warmińskiego. Na terenie miasta zarejestrowanych jest ponad 50 jednostek pozarządowych, które realizują różne działania od promocji ziemi lidzbarskiej, działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społeczno-kulturalnego miasta, działań pro środowiskowych, po działania edukacyjne czy propagowanie zdrowego trybu życia.

Inną formą aktywności społecznej jest udział mieszkańców w wyborach projektów lokalnych finansowanych z budżetu obywatelskiego. Zakres projektów jest różny, jednakże przeważają projekty nastawione na rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Aktywność społeczna jest również rozumiana jako aktywność obywatelska i udział w demokratycznych wyborach. W okresie 2018-2020 odbyły sią aż 4 wybory: samorządowe w 2018 r., do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polski 2018 r., do Parlamentu Europejskiego 2019 r., na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 r. Frekwencja wyborcza w Lidzbarku Warmińskim podczas każdych wyborów była na wysokim poziomie. W demokratycznych wyborach brała udział większość osób uprawnionych, za wyjątkiem wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. (43,96%). Mieszkańcy Lidzbarka Warmińskiego najchętniej uczestniczyli w wyborach prezydenckich w 2020 r. (61,24%). W wyborach samorządowych, czyli szczególnie ważnych dla rozwoju i jakości życia społeczności lokalnych frekwencja wyniosła 54,52%.

Turystyka i sport. Kultura. Lidzbark Warmiński pełni funkcję ośrodka turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym. Na terenie Lidzbarka Warmińskiego stosunkowo dobrze zachowana jest tkanka urbanistyczna i architektoniczna, wymagająca działań rewitalizacyjnych, w celu utrzymania i wykorzystania gospodarczego i turystycznego ich potencjału kulturowego[9]. Symbolem miasta jest Zamek biskupów warmińskich, który jest jednym z najcenniejszych zabytków architektury gotyckiej w Polsce. Dodatkowo walory krajobrazowe, czyste powietrze i obiekty historyczne (m.in. letni pałacyk „Oranżeria" oraz park w zespole letniego pałacyku, Wysoka Brama, teren podzamcza wraz z pałacem biskupa Grabowskiego w zespole zamku biskupiego - obecnie przedzamcze zaadoptowane zostało na kompleks hotelowo-konferencyjny - Hotel Krasicki) stwarzają warunki dla rekreacji i wypoczynku.

W perspektywie finansowej 2014-2020 władze Lidzbarka Warmińskiego zrealizowały kilka ważnych inwestycji wzmacniający potencjał turystyczny miasta m.in. bulwar z bogato wyposażoną infrastrukturą towarzyszącą (amfiteatr z 300 miejscami na widowni, ścieżki piesze i rowerowe, plac zabaw, fontanna, tablice informacyjne wraz trzema figurami postaci związanych z miastem (Biskupa Ignacego Krasickiego, Mikołaja Kopernika i Napoleona Bonaparte)); zrewitalizowana sucha fosa stała się obszarem rekreacyjno-parkowym; Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny jest obszarem wypoczynkowym, zawierającym różnorodne formy aktywnego spędzania czasu wolnego (wyposażony w urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego i elementy małej architektury, łącznie ponad 200 obiektów). Potencjał turystyczny Lidzbarka Warmińskiego wzbogacony jest o Termy Warmińskie wraz z częścią hotelową i sportowo-rekreacyjną. Latem do dyspozycji mieszkańców i turystów jest kąpielisko miejskie nad Jeziorem Wielochowskim, nad którym znajduje się molo widokowo – spacerowe, zjeżdżalnie dla dzieci i plac zabaw, boisko w siatkówkę plażową. Można również wypożyczyć sprzęt pływający (rowery wodne, kajaki). Dodatkowo na terenie miasta znajdują się liczne tereny zielone sprzyjające wypoczynku np. Park im. Ireny Kwinto, w którym odbywają się różnego rodzaju festyny, a dzieci mogą skorzystać z placu zabaw. Potencjał turystyczny zostanie wzmocniony przez rewitalizowany dawny dworzec kolejowy. Powstanie tu m.in. informacja turystyczna, punkt gastronomiczny, poczekalnia i WC dla pasażerów i turystów.

Dla miłośników aktywnego wypoczynku w Lidzbarku Warmińskim znajdują się również obiekty sportowe m.in. boiska wielofunkcyjne (siatkarskie, korty tenisowe, piłki ręcznej), stadion lekkoatletyczno-piłkarski (zgodnego z normami PZLA i FIFA) wraz z halą sportową, siłownie zewnętrzne, ścianki wspinaczkowe,

[9] Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, 2018 r.

place zabaw, strzelnica sportowa, tor motorcrossowy i endurowy, lodowisko, jak również szlaki kajakowe, piesze i rowerowe (przez miasto przebiega jeden ze szlaków GreenVelo).

W Lidzbarku Warmińskim organizowane są wydarzenia sportowe: Bieg Kopernikowski, festiwal biegowy, mistrzostwa motocrossowe, mistrzostwa endurowe.

Ponadto w Lidzbarku Warmińskim prężnie działają instytucje kultury: Lidzbarski Dom Kultury wraz z Kinem Ignacy, Młodzieżowy Dom Kultury im. Ireny Kwinto, biblioteki: Miejska Biblioteka Pedagogiczna oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Kromera, Muzeum Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim, Centrum Informacji Turystycznej. Lidzbark Warmiński charakteryzuje się dużą liczbą cyklicznych wydarzeń kulturalnych, historycznych, muzycznych czy kulinarnych o znaczeniu ponadlokalnym a nawet ponadregionalnym np. Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry. W ramach działań Urzędu Miejskiego organizowane są m.in.: Festiwal Serów Farmerskich i Tradycyjnych, Lidzbarskie Wieczory Jazzowe, Festiwal Kultury Myśliwskiej, Tydzień Cittaslow, Koncerty kameralne, Varmia Musica Akademia, Koncert Przyjaźni Polsko-Amerykańsko-Kanadyjskiej, Zjazd fanów Korony Królów, Zawody konne w skokach przez przeszkody, Noc Perseidów, Bike Festiwal, Konferencja Modele Rozwoju Miast, Cykl koncertów z Państwową Szkołą Muzyczną. Większość wydarzeń odbywa się w historycznej scenerii lidzbarskiego deptaka przy Wysokiej Bramie, sali widowiskowej Lidzbarskiego Domu Kultury, małym amfiteatrze na Bulwarze oraz Amfiteatrze Miejskim.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński pełni funkcję ważnego inwestora turystycznego, gdyż realizuje przedsięwzięcia infrastrukturalne i społeczne. Gmina tworzy ofertę turystyczną nie tylko gminną, ale również i dla regionu, tj. atrakcje turystyczne, wydarzenia kulturalne i sportowe, zwiększając atrakcyjność turystyczną miasta.

Lidzbark Warmiński ze względu na bogactwo przyrodniczo-kulturowe pełni funkcję turystyczną i posiada możliwości dla rozwoju turystyki całorocznej. Analizując zmiany wartości wskaźników potencjału turystycznego można stwierdzić, iż poziom funkcji turystycznej w powiecie lidzbarskim[10] wzrasta. Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności, w tym całorocznych, w powiecie lidzbarskim wzrasta, na przestrzeni 5 lat o 1,08. Natomiast stopień ich wykorzystania w analizowanym okresie maleje – o 1,7%. Kolejny wskaźnik, tj. liczba turystów korzystających z noclegów określa intensywność ruchu turystycznego, jakim rozwój oferty, infrastruktury i prowadzone działania promocyjne przekładają się na zainteresowanie danym miejscem. Należy zwrócić uwagę, że na przełomie 5 lat liczba turystów korzystających z noclegów w powiecie lidzbarskim wzrosła o 21,75%. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że w latach 2015-2019 nastąpił ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających w mieście, można wywnioskować, że turystyka w Lidzbarku Warmińskim rozwija się słabiej od innych branż, gdyż odsetek przedsiębiorstw działających w sektorze turystycznym w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Lidzbarku Warmińskim wynosi 4,65% i od 2017 r. ma tendencję malejącą.

Miasta turystyczne zwykle szczególnie mocno dotyka aspekt sezonowości i w okresach pozasezonowych skutkuje wyższymi kosztami dla przedsiębiorców z tytułu prowadzenia działalności związanymi z utrzymaniem obiektu, jak również problemem utrzymania miejsc pracy. Kolejnym skutkiem sezonowości jest brak możliwości pełnego wykorzystania atrakcji turystycznych poza głównym sezonem, dlatego też JST lub inne podmioty zmuszone są inwestować w infrastrukturę turystyczną mające na celu jej rozwój.

[10] Brak danych dla miasta Lidzbark Warmiński

Tak jak wcześniej wspomniano, władze Lidzbarka Warmińskiego dążą do uzyskania statusu miasta uzdrowiskowego, którego następstwem zapewne będzie rozwój turystyki w mieście, ponieważ turystyka i uzdrowisko łączą się nierozerwalnie. Turyści przebywając w miejscowości uzdrowiskowej są świadomi swojego wyboru, wybierając miejsca bogato krajobrazowo, zadbane, z czystym powietrzem. Konkurencyjne miejscowości uzdrowiskowe muszą oferować szeroki zakres usług nie tylko z profilaktyki zdrowotnej, ale również turystycznej i kulturalnej. Lidzbark Warmiński posiada potencjał stworzenia oferty turystycznej, składającej się z bazy gastronomicznej i noclegowej (mała liczba obiektów) oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych (m.in. parki, bulwar, szlaki turystyczne, boiska sportowe, siłownie zewnętrzne, kąpieliska miejskie, baseny). Miejsca do wypoczynku i rekreacji wykorzystywane przez mieszkańców, kuracjuszy i turystów posiadają zadbaną zieleń, co poprawia nie tylko estetykę miasta, ale również zachęca do spędzenia czasu na świeżym powietrzu. Miasto zapewnia również atrakcyjne zaplecze kulturalne i rozrywkowe (amfiteatr, instytucje kultury, wydarzenia kulturalne, rozrywkowe i sportowe). Choć należy zastrzec, że większość imprez na świeżym powietrzu organizowane jest wiosną i latem.

Władze miasta współpracują z Powiatem Lidzbarskim (Termy warmińskie) oraz Gminą Lidzbark Warmiński (uzdrowisko) tworząc tym samym kompleksową ofertę turystyczną.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca wyniosły w 2019 r, 179,26 zł i są niższe o 54,19 zł w stosunku do roku 2015.

Społeczeństwo informacyjne. Dostępne rozwiązania technologiczne umożliwiają szybki i łatwy kontakt oraz dostęp do informacji i wiedzy. Coraz więcej spaw administracyjnych można załatwić bez wychodzenia z domu. Dlatego też zwiększa się liczba urzędów publicznych i przedsiębiorstw korzystających z nowoczesnych rozwiązań. W Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim również poszerzono zakres e-usług, zwiększono wykorzystanie elektronicznej skrzynki podawczej oraz platformy ePUAP, z którego korzystają mieszkańcy i przedsiębiorcy z tereny miasta.

Bezpieczeństwo. Bezpieczeństwa na terenie Lidzbarka Warmińskiego strzegą funkcjonariusze Policji, Straży Miejskiej oraz Straży Pożarnej.

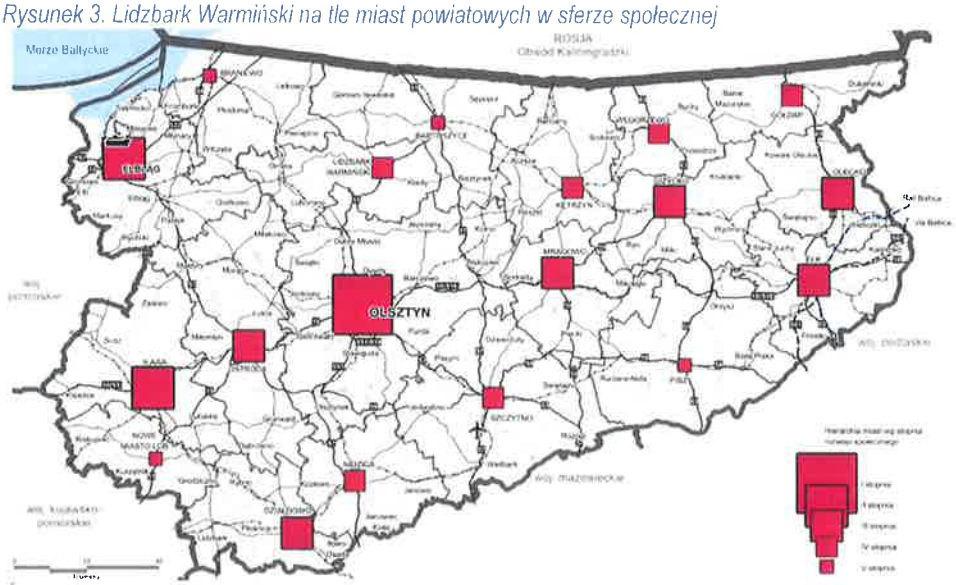
Zgodnie z podsumowaniem pracy Policji w powiecie lidzbarskim, nastąpił spadek liczby przestępstw kryminalnych z 508 w 2018r. do liczby 376 w 2019 r. Policjanci wykryli znacznie więcej przestępstw narkotykowych i w 2019 r. zabezpieczyli blisko 2 kg środków odurzających. Od ponad 4 lat na terenie całego kraju funkcjonuje aplikacja pod nazwą Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa. Informacje o aplikacji na terenie powiatu lidzbarskiego rozpropagowano podczas debat społecznych i sesjach rad miast i gmin. Wynikiem tych spotkań było łącznie od początku funkcjonowania mapy 861 zgłoszeń społeczeństwa. Najbardziej uciążliwe dla mieszkańców przestępstwa w Lidzbarku Warmińskim to: włamania, rozboje, kradzieże, pobicia i bójki. Dodatkowo funkcjonariusze Policji podejmują działania edukacyjne m.in. dla dzieci, rodziców i nauczycieli.

Do działań Straży Miejskiej należą pouczenia, zwrócenia uwagi, ostrzeżenia lub zastosowania innego środka oddziaływania wychowawczego, a także wystawianie mandatów i kierowanie wniosków do sądu. w 2019 r. było 1 577 czynności interwencyjnych.

Podczas konsultacji społecznych uczestnicy warsztatów jaki i ankieterzy wskazali, że na ulicach Lidzbarka Warmińskiego jest bezpiecznie i mieszkańcy czują się bezpiecznie.

Podsumowanie sfery społecznej. W *„Potencjale miast województwa"*, w którym badano miasta powiatowe w województwie warmińsko-mazurskim w sferze społecznej wzięto pod uwagę elementy składające się na jakość życia: rynek pracy, ochronę zdrowia, oświatę i szkolnictwo wyższe, warunki mieszkaniowe, kulturę, rozrywkę i rekreację, ubóstwo i opiekę społeczną, aktywność społeczną mierzoną liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, dostępność przestrzenną do usług podstawowych. Lidzbark Warmiński znalazł się w grupie miast powiatowych IV stopnia w skali pięciostopniowej (gdzie I oznacza najkorzystniejszą sytuację). Miasta w tej grupie są na przeciętnym poziomie rozwoju społecznego. Cechują się zarówno występowaniem potencjałów, jak i barier rozwojowych.

Rysunek 3. Lidzbark Warmiński na tle miast powiatowych w sferze społecznej

Źródło: „Potencjał miast województwa"

Tabela 2. Stan obecny i wyzwania w sferze społecznej

Stan obecny	Wyzwania
Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, Migracja zarobkowa wśród młodych ludzi do większych miast, Wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną, w tym na usługi specjalistyczne, Budowa uzdrowiska, Polityka społeczna państwa – przyzwyczajanie mieszkańców do pomocy społecznej, Konsekwencje społeczne pandemii koronawirusa i transformacji gospodarczej, Zaangażowane społeczeństwo (uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, w demokratycznych wyborach, w budżecie obywatelskim, liczba stowarzyszeń), Atrakcyjność przyrodnicza, krajobrazowa, kulturowa miasta,	Podejmowanie działań zmierzających do wstrzymania lub przynajmniej spowolnienia negatywnych trendów demograficznych (m.in. poprawa atrakcyjności osadniczej i wsparcie w zakresie tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy), Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury społeczeństwa, Optymalizacja oferty edukacyjnej z uwzględnieniem zmian i trendów demograficznych, Aktywizacja społeczna, Wzmacnianie więzi i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, Uzyskanie statutu Uzdrowiska, Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez doskonalenie systemu ochrony zdrowia,

Niewystarczający poziom rozwoju bazy turystycznej i okołoturystycznej,	Wsparcie dla osób i rodzin dotkniętych skutkami pandemii koronawirusa i transformacji gospodarczej, Stworzenie nowych i promowanie istniejących produktów turystycznych Lidzbarka Warmińskiego w oparciu o posiadane zasoby dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, Wspieranie działań organizacji pozarządowych, promocja działań i postaw proobywatelskich (np. budżet obywatelski), Rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej, Rozwój oferty spędzania czasu wolnego, ze szczególnym uwzględnieniem różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych, osób z niepełnosprawnościami), Współpraca z gminami ościennymi w zakresie tworzenia jednolitej oferty spędzania czasu wolnego, w tym rozwoju sieci ścieżek rowerowych,

Źródło: opracowanie własne

SFERA GOSPODARCZA

Przedsiębiorczość. Na koniec 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim było 1721 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przedsiębiorstw działających w mieście wzrosła o 6,7%. Wskaźnik liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności wyniosła 110 i jest wyższy niż w powiecie lidzbarskim (91) i w województwie warmińsko-mazurskim (93). Jednakże otrzymany wskaźnik jest nieznacznie niższy od wartości wskaźnika otrzymanego dla Polski (117). Porównując jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności, to wartość osiągnięta przez Lidzbark Warmiński wyniosła 8,01 - więcej niż w powiecie lidzbarskim, ale mniej niż w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce.

92% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Lidzbarku Warmińskim działa w sektorze prywatnym. Zdecydowana większość, bo przeszło 95,5% przedsiębiorstw, to firmy zaliczane do grup mikro oraz 3,4% małych przedsiębiorstw. Wiodącymi branżami są firmy specjalizujące się w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Jest to stan typowy dla aglomeracji miejskich.

Poziom innowacyjności Lidzbarka Warmińskiego liczony poprzez wskaźnik: liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - branżę silnie odpowiedzialną za poszukiwanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań) na 1000 mieszkańców wyniósł 6,3 i jest wyższy o 1,9 od powiatu lidzbarskiego, ale jednocześnie niższy od województwa warmińsko-mazurskiego i Polski, odpowiednio o 1 i 6,1. Należy jednak zaznaczyć, że na przestrzeni ostatnich 5 lat wskaźnik dla Lidzbarka Warmińskiego wzrósł o 1,3.

W marcu 2020 r. ogłoszono w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej COVID-19. Wprowadzone przepisami prawa[11] rozwiązania zapobiegające oraz przeciwdziałające

[11] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. 2020r., poz. 374)

rozprzestrzenianiu się wirusa i zwalczające wywołaną nim chorobę, coraz bardziej odbijają się na gospodarce. Wprowadzane obostrzenia nie sprzyjają rozwojowi firm, przez co te popadają w problemy finansowe. Naprzeciw temu wychodzi tzw. Tarcza antykryzysowa COVID-19.

Tarcza antykryzysowa to szereg narzędzi wspierających przedsiębiorców, pracowników, a także organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej. Przedsiębiorstwa dotknięte epidemią COVID-19 mogą skorzystać z wielu świadczeń pomocowych oferowanych przez tarczę antykryzysową oraz wszelkiego rodzaju dotacji na bieżące funkcjonowanie firmy:

- zmniejszenie kosztów prowadzenia firmy (m.in.: zwolnienie ze składek ZUS na 3 miesiące, umorzenie zaległości podatkowej, dofinansowania na prowadzenie działalności, odliczenie przekazanej darowizny od dochodu, późniejsza płatność należności ZUS lub rozłożenie na raty, zwolnienia z podatku dochodowego przychodów z tytułu świadczenia postojowego, dotacje na kapitał obrotowy, zwolnienia z tytułu najmu, dzierżawy lub użytkowania nieruchomości jednostek samorządu terytorialnego);
- środki na utrzymanie firmy w kryzysie (m.in.: pożyczka na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej ze środków Funduszy Pracy, pożyczce unijnej dla MŚP, świadczenie postojowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą, pożyczka obrotowa na sfinansowanie deficytu w kapitale obrotowym, na zabezpieczenie kredytu i otrzymanie środków na utrzymanie firmy w kryzysie, przedsiębiorcy z sektora MŚP prowadzący swoją działalność w branżach zaliczanych do tzw. sektorów kreatywnych lub sektora kultury mogą skorzystać z programu gwarancji Kreatywna Europa, wdrożonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego, Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju, Leasing operacyjny "Maszyneria" bez wpłaty własnej lub z karencją w spłacie dla klientów MŚP, na zakup maszyn i urządzeń);
- przedłużone terminy (m.in. zapłaty podatku od przychodów z budynków, rozłożenie zaległego podatku na raty, zapłacenie podatku w późniejszym terminie, opłacenie później PIT za swoich pracowników);
- środki na pracowników (m.in.: dofinansowanie z Funduszu Pracy części kosztów wynagrodzeń dla swoich pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne, 3-miesięczne dofinansowanie wynagrodzenia swoich pracowników w przypadku przestoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru czasu pracy oraz opłaty składek na ubezpieczenia społeczne pożyczka obrotową na sfinansowanie wynagrodzeń pracowników).

Na dzień 3 grudnia 2020 r. 2 158 wsparć w ramach Tarczy Antykryzysowej COVID-19 obsługiwanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim otrzymali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w Lidzbarku Warmińskim. Wartość otrzymanego wsparcia łącznie wyniosła 14.438.689,80 zł. Dzięki pomocy w ramach tak zwanej tarczy antykryzysowej w Lidzbarku Warmińskim udało się dotąd utrzymać kilkaset miejsc pracy.

Poziom niezbędnego wsparcia można zauważyć poprzez liczbę złożonych do Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A w Olsztynie wniosków o granty, którego celem jest pomoc przedsiębiorcom, którzy w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 i wynikłymi stąd zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki, zostali bezpośrednio dotknięci skutkami. Wsparcie będzie przeznaczone

na finansowanie kapitału obrotowego w celu zaspokojenia pilnych potrzeb przedsiębiorcy w zakresie nagłego niedoboru lub braku płynności finansowej, które zaistniały wskutek pandemii COVID-19.[12]

Atrakcyjność inwestycyjna. Rozwój społeczno-gospodarczy miasta Lidzbark Warmiński możliwy jest poprzez realizowanie inwestycji, które są finansowane nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju przedsiębiorczości czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników. Na te działania składa się zwykle budowa lub modernizacja istniejącej infrastruktury. Poczynione inwestycje to zwykle główny czynnik przyciągający zewnętrznych inwestorów, koło zamachowe dla miejscowego rynku budowlanego, ale także element polityki społecznej i środowiskowej: pozwala niwelować bezrobocie, zwiększać komfort życia (parki, chodniki), a także wspierać poprawę stanu środowiska.[13]

W perspektywie finansowej 2014-2020 Gminie Miejskiej Lidzbark Warmiński udało się pozyskać 75 milionów złotych dotacji na 32 duże inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 105 milionów złotych. Około 30 milionów złotych stanowił wkład własny z budżetu miasta. Natomiast łączna liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez wszystkich beneficjentów (m.in. JST, przedsiębiorców i innych instytucji) zarejestrowanych w Lidzbarku Warmińskim w perspektywie finansowanej 2014-2020 wyniosła 227, a łączna wartość umów wyniosła 306 296 471,80 zł. Oznacza, że Lidzbark Warmiński zajął 138 miejsce z 2 477 gmin w Polsce, a 3 miejsce wśród miast powiatowych, które wydały najwięcej środków unijnych w tej perspektywie w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Wspieranie przedsiębiorczości jest jednym z priorytetów organów administracji samorządowej w Lidzbarku Warmińskim. Władze miasta tworzą doskonałe warunki do inwestowania w mieście poprzez uzbrajanie terenów inwestycyjnych, działanie w strukturach Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim-Punktu Obsługi Inwestora, tworzenie systemu ulg i zachęt dla potencjalnych inwestorów. Istotne dla rozwoju gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego jest wyodrębnienie nowych terenów inwestycyjnych oraz przygotowanie i uzbrojenie już istniejących.

Finanse. Możliwości rozwoju miasta uwarunkowane są wieloma czynnikami, wśród których istotne znaczenie to posiadane środki finansowe. Zdolność władz Lidzbarka Warmińskiego do inwestowania związana jest głównie ze strukturą wydatków i dochodów budżetowych i to one kształtują warunki życia mieszkańców, a także wytyczają długofalowe kierunki rozwoju regionu. Na przestrzeni ostatnich 5 lat występował deficyt budżetowy, który spadł o 68,11% tj. z 6 753 987,52 zł w 2015 r. do 2 154 208,01 w 2019 r.

Wielkość zadłużenia w stosunku do rocznych dochodów miasta wynosiła w 2019 r. 32,9%. Na przestrzeni 5 lat zadłużenie miasta zmalało o 8,5%. Najniższe było w 2017 r. – 26,64%. Kolejne lata były okresem intensywnego rozwoju Lidzbarka Warmińskiego i realizacji inwestycji nie tylko drogowych poprawiających jakość infrastruktury i bezpieczeństwo mieszkańców oraz turystów, ale również budowanie infrastruktury społecznej służącej wszystkim tj. sportowo-rekreacyjnej, kulturalnej, Ośrodka Aktywizacji Zawodowej, uzdrowiska oraz infrastruktury gospodarczej - uzbrojenie terenów inwestycyjnych – poprawiającej atrakcyjność inwestowania w Lidzbarku Warmińskim. Realizacja wszystkich inwestycji nie doszłaby do skutku, gdyby nie zewnętrzne źródła finansowania, z których korzystają władze samorządowe. Jednakże

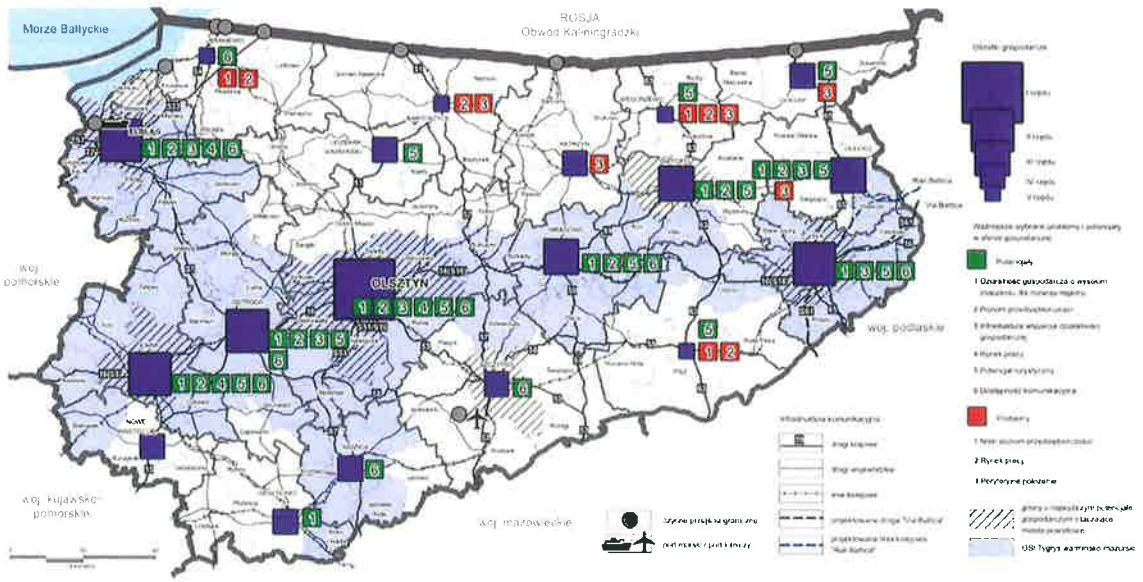
[12] Na dzień 3 grudnia 2020 r. brak listy beneficjentów otrzymujących wsparcie

[13] E.Bończak-Kucharczyk, K.Herbst, K.Chmura, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Jak władze lokalne mogą wspierać przedsiębiorczość, Warszawa 1998

poziom zadłużenia miasta jest bezpieczny i nie przekracza poziomu zadłużenia dopuszczonego ustawą o finansach publicznych (60%).

Podsumowanie sfery gospodarczej. Województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z najmniej uprzemysłowionych regionów w kraju a istniejący przemysł bazuje głównie na potencjale lokalnych zasobów. Miasta powiatowe stanowią węzły gospodarcze i jednocześnie odgrywają zasadniczą rolę w rozwoju regionu. W zależności od rangi w systemie osadniczym są one lokalnymi, regionalnymi lub krajowymi ośrodkami wzrostu, z których rozwój oddziałuje na otaczające obszary.[14] Według hierarchii miast oparte o wyniki badań ilościowych (statystycznych) oraz jakościowych wykonanych w ramach opracowania „*Potencjał miast województwa*" Lidzbark Warmiński uplasował się w IV rzędzie w skali pięciorzędowej (gdzie 1 oznacza najsilniejszą gospodarkę). Na rozwój społeczno-gospodarczy Lidzbarka Warmińskiego wpływa funkcja turystyczna, a także potencjał sprzyjający przyszłemu rozwojowi obszaru ochrony uzdrowiskowej Według dokumentu Lidzbark Warmiński posiada potencjał w obszarze gospodarczym tj. potencjał turystyczny, obszar ochrony uzdrowiskowej, atrakcyjność inwestycyjna (przedsiębiorstwa w sekcjach wg PKD C (przemysł przetwórczy), G (handel i naprawy), I (zakwaterowanie i gastronomia), M (działalność naukowa i techniczna)), tereny po byłej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.

Rysunek 4. Potencjały i problemy miast powiatowych w sferze gospodarczej.

Źródło: „Potencjał miast województwa"

Tabela 3. Stan obecny i wyzwania w sferze gospodarczej

Stan obecny	Wyzwania
Strategiczna polityka inwestycyjna, Rozwój potencjału uzdrowiskowego, Uzbrajanie terenów inwestycyjnych,	Wzbogacana oferta i promocja uzdrowiska, Pozyskanie inwestorów na Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej, Pozyskanie nowych inwestorów na terenach inwestycyjnych (ul. Olsztyńska)

[14] Potencjał miast województwa, Olsztyn, 2018

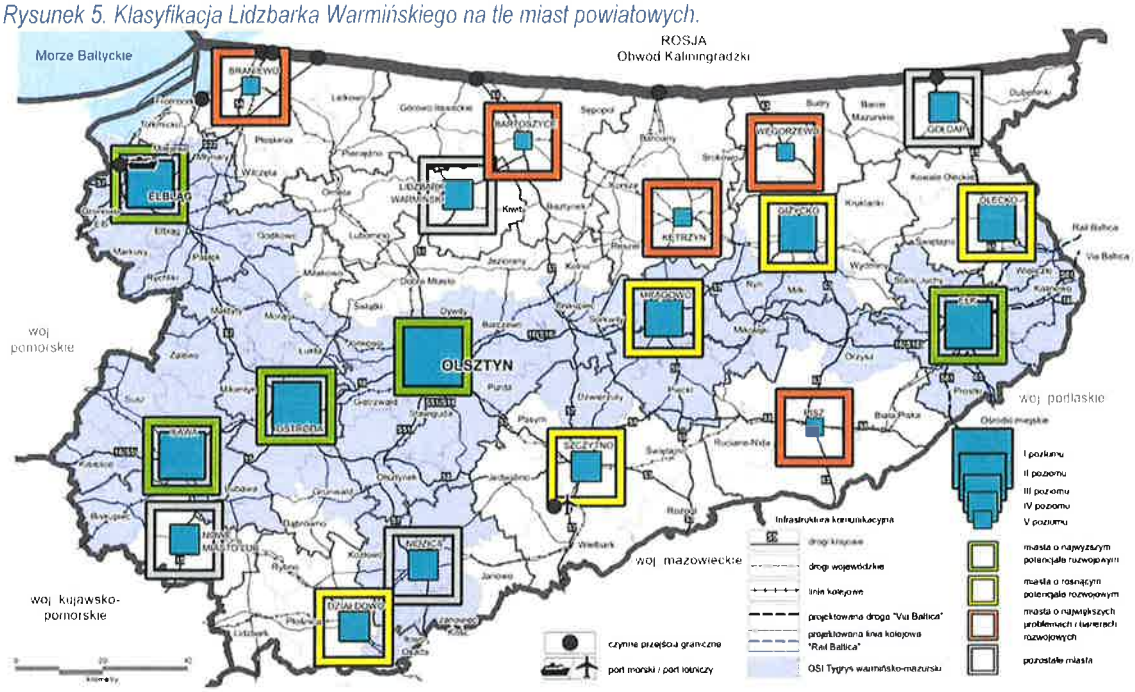
Ryzyko załamania gospodarczego i wystąpienia negatywnych zjawisk społecznych w związku z pandemią koronawirusa, Stabilność poziomu finansów publicznych jednostki, wpływająca na atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną, Wysoka efektywność w pozyskiwaniu i wydawaniu środków europejskich,	Podnoszenie poziomu atrakcyjności miasta dla inwestorów, Skuteczna promocja gospodarcza i inwestycyjna, Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i wsparcie dla „młodego biznesu" (dotacje, ulgi, zwolnienia), Łagodzenie skutków gospodarczych związanych z pandemią koronawirusa, Utrzymanie efektywności w zakresie realizacji inwestycji finansowanych ze środków zewnętrznych,

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie wniosków z analizy społeczno-gospodarczej.

Analiza zmian zachodzących od 2015 r. wskazuje na znaczącą poprawę sytuacji Gminy Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim w zakresie przedsiębiorczości mieszkańców, mieszkalnictwa, transportu i dróg, rynku pracy, turystyki i sportu, bezpieczeństwa oraz środowiska. Niekorzystne tendencje notuje się natomiast w zjawisku demografii. Liczba mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego rok rocznie spada, a prognozy demograficzne są bardzo niekorzystne.

Rysunek 5. Klasyfikacja Lidzbarka Warmińskiego na tle miast powiatowych.

Źródło: „Potencjał miast województwa"

Przeprowadzanie badania w sferze demograficznej, gospodarczej i społecznej, uzupełnione o badania sfery przestrzenno-funkcjonalnej w ramach w „*Potencjału miast województwa*" umożliwiły stworzenie klasyfikacji miast powiatowych. Lidzbark Warmiński znajduje się w grupie ośrodków miejskich IV poziomu w skali pięciopoziomowej. Wynika z tego, że Lidzbark Warmiński powinien otrzymać wsparcie w celu wzmocnienia istniejącego potencjału, tj. turystycznego i przyszłego potencjału tj. uzdrowiskowego.

1.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się Gmina. Technika ta służy porządkowaniu i analizy informacji oraz pozwala na dokładną analizę wszystkich pozytywnych i negatywnych czynników, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Samo określenie SWOT wywodzi się z języka angielskiego i jest akronimem czterech słów i dzielą się na cztery grupy:

- Strengths – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego sektora,
- Weaknesses – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego sektora,
- Opportunities – szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora szansę korzystnej zmiany,
- Threats – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analizy dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki Lidzbarka Warmińskiego,
- dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych,
- wyniki warsztatów społecznych przeprowadzonych z pracownikami jednostek organizacyjnych Gminy i pozostałymi interesariuszami Strategii

znajdujące się w „*Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*".

Tabela 4. Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA	
Pokrycie całości obszaru miasta planem zagospodarowania przestrzennego - uporządkowany układ funkcjonalny miasta, Wysoki poziom zwodociągowania i skanalizowania miasta, Rozwój mieszkalnictwa, Budowanie, rozbudowanie infrastruktury drogowej (drogi, ścieżki rowerowo-piesze, oświetlenia), Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu (kierowców, rowerzystów), Planowane uruchomienie komunikacji miejskiej, Zwiększające się zasoby mieszkaniowe miasta, Atrakcyjne warunki krajobrazowe i przyrodnicze, walory objęte ochroną prawną, Atrakcyjne położenie geograficzno–przyrodnicze (terenów zieleni, lasów, obszarów wodnych) Bogata historia Miasta,	Brak linii kolejowej, Trudności komunikacyjne związane z brakiem obwodnicy, Rosnąca liczba pojazdów na drogach, Duże natężenie ruchu samochodowego na szlakach komunikacyjnych, Brak modernizacji drogi krajowej nr 51, Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców, Zły stan wód powierzchniowych, Duży odsetek mieszkań ogrzewanych z indywidualnych źródeł ciepła w większości z kotłami na węgiel, Okresowe zanieczyszczenia powietrza,

Wysoki udział termomodernizowanych obiektów użyteczności publicznej, Duże powierzchnie obszarów zielonych, Brak zakładów w nadmiernym stopniu emitujących hałas do środowiska, Programy proekologiczne finansowane z budżetu miasta (zachęcająca do wymiany instalacji grzewczych na ekologiczne), Realizowane inwestycji proekologicznych przez Miasto (zakup autobusów elektrycznych, energooszczędne oświetlenia ulic, rejestrowanie zanieczyszczeń powietrza), Brak czynnych składowisk odpadów na terenie gminy, Mała ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych,	Zanieczyszczenie wód Łyny ze źródeł obszarowych i punktowych, Duże koszty funkcjonowania systemu odbioru opadów,
SFERA SPOŁECZNA	
Spadająca liczba rodzin i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy społecznej, Funkcjonujące w obszarze polityki społecznej instytucje samorządowe, w tym dla seniorów (Dzienny Dom Pomocy) i osób z niepełnosprawnościami (Środowiskowy Dom Samopomocy), Realizacja gminnych programów społecznych (*„Strategię rozwiązywania problemów społecznych Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2016-2023”, „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2020 roku”, „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020”, „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Lidzbark Warmiński na 2020 rok”, „Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Lidzbark Warmińskiego na lata 2019-2021”*), Spadek bezrobocia rejestrowanego, Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, Wystarczająca liczba miejsc w placówkach oświatowych (przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych), Funkcjonujące placówki oświatowe, w tym dla osób z niepełnosprawnościami (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy), Funkcjonujące placówki zdrowotne, w tym całodobowa opieka zdrowotna, Realizacja planu budowy uzdrowiska,	Negatywne zjawiska demograficzne (malejąca liczba ludności i liczby zawieranych małżeństw, ujemny przyrost naturalny, migracje, starzejące się społeczeństwo), Niewystraczająca oferta opieki nad dziećmi w wieku 1-3 lata, Niższy niż w kraju poziom wyników egzaminów w szkolnictwie podstawowym i średnim, Problem niedopasowania kierunków kształcenia do rzeczywistych potrzeb pracodawców, Niewystarczająca dostępność podstawowej opieki medycznej i lekarzy specjalistów, Niskie dochody mieszkańców, Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobotnych, Występowanie tzw. „szarej strefy”,

Dziedzictwo kulturowe, Dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjne, miejsc wypoczynkowych, Liczne szlaki turystyczne (piesze, kajakowe, rowerowe, w tym Green Velo), Dobrze funkcjonująca instytucja sportowa (Ośrodek Sportu i Rekreacji), Rosnąca liczba klubów sportowych, Różnorodna oferta spędzenia wolnego czasu dostosowana do różnych grup wiekowych, Dobrze funkcjonujące instytucje kultury (Lidzbarski Dom Kultury, biblioteki, kino Ignacy, Młodzieżowy Dom Kultury im. Ireny Kwinto, Dom Środowisk Twórczych „Ratusz", Muzeum Warmińskie), Szeroka oferta wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez Gminę, Aktywna polityka miasta wspierająca inicjatywy obywatelskie (Budżet obywatelski, współpraca z organizacjami pozarządowymi), Wysoki poziom uczestnictwa w demokratycznych wyborach, Wysoki poziom bezpieczeństwa (niska przestępczość, monitoring),	
SFERA GOSPODARCZA	
Wzrastająca przedsiębiorczość mieszkańców, Potencjał turystyczny (walory przyrodnicze, obiekty dziedzictwa kulturowego, obiekty sportowo-rekreacyjne, wydarzenia kulturalne, sportowe i rozrywkowe), Rozpoznawalna marka – imprezy kulturalne o zasięgu ponadlokalnym, Wysokie i dynamicznie rosnące wskaźniki przedsiębiorczości, Niskie koszty siły roboczej, Wzrost nakładów zewnętrznych (prywatnych i publicznych), inwestycje zewnętrzne, Wsparcie administracyjne dla inwestorów w Punkcie Obsługi Inwestora Urzędzie Miejskim, System zachęt i ulg, Uzbrojenie terenów inwestycyjnych, Realizowana strategia inwestycyjna władz Lidzbarka Warmińskiego (realizacja licznych projektów	Deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie Słaba dostępność komunikacyjna, Niski poziom innowacyjności gospodarki, Słaba baza turystyczna na terenie gminy – noclegowa, gastronomiczna, Niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych, Niedostateczna promocja miasta jako prężnego ośrodka gospodarczego,

związanych z turystyką, kulturą, rekreacją, sportem, infrastrukturą drogową), Realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, Przynależność Lidzbarka Warmińskiego do związków i stowarzyszeń międzygminnych, których celem są działania na rzecz rozwoju regionu, Dobrze rozwinięta współpraca z miastami partnerskimi, Duża liczba prestiżowych nagród i wyróżnień dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński, Opracowane plany rozwoju ruchu rowerowo-pieszego	
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA	
Wykorzystanie położenia geograficznego oraz walorów przyrodniczych dla dobrej jakości życia, Dostęp do funduszy UE na inwestycje proekologiczne i infrastrukturalne dla miasta, Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej w polityce krajowej i EU, Rozwój OZE, Realizacja *Planu gospodarki niskoemisyjnej*, Regulacje ogólnokrajowe zobowiązujące JST do podniesienia jakości środowiska, Kontrola WIOŚ i organów ochrony środowiska w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi i gospodarczym	Wzrastająca niska emisja, Zagrożenia klęskami żywiołowymi - odczuwalne zmiany klimatu, m. in susze, gwałtowne burze, które mogą prowadzić do niekorzystnych zjawisk, Wzrost udziału transportu indywidualnego skutkujący rosnącą zanieczyszczeniami komunikacyjnymi, Rosnące koszty gospodarki odpadami, Niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko, Rosnąca ilość odpadów komunalnych, Brak kontroli nad spalaniem odpadów w paleniskach domowych,
SFERA SPOŁECZNA	
Wzrost minimalnego wynagrodzenia, Położenie nacisku na ekologiczne systemy transportu, Polityka prorodzinna państwa, Dostęp do funduszy europejskich na rozwój i poprawę istniejącej infrastruktury społecznej, Popularyzowanie trendów promujących zdrowy tryb życia,	Emigracja zarobkowa do większych miast, Starzenie się społeczeństwa, Zmiana modelu rodziny, Wzrost problemów społecznych wynikających z pandemii COVID-19, System kształcenia zawodowego w Polsce niedostosowany do potrzeb rynku pracy, Słaba współpraca sfery gospodarczej i sfery edukacji zawodowej, Problemy finansowe publicznej służby zdrowia i związane z tym problemy z dostępnością usług,
SFERA GOSPODARCZA	

Uzyskanie statusu uzdrowiska, Wzrost potencjału turystycznego miasta, Wdrażanie w szkołach autorskich projektów wspierających rozwój cech przedsiębiorczych, Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta, Pozyskanie inwestorów zewnętrznych, Postępujący proces globalizacji wspierający rozwój technologii i społeczeństwa sieciowego, Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej (połączenie możliwości rozwoju terenów o potencjale turystycznym z istniejącą bazą obiektów zabytkowych, dziedzictwem kulturowym i sportowo-rekreacyjnych), tworzenie mikroprzedsiębiorstw służących reintegracji społecznej, Polityka krajowa i regionalna (OSI Miasta CITTASLOW, OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze), Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027,	Zwiększający się zakres zadań własnych gminy przy braku wsparcia finansowego z budżetu państwa, Niekorzystne regulacje prawne dotyczące zadań samorządu, częste zmiany w systemie prawnym, Rosnące finansowe obciążenia przedsiębiorstw wynikające z restrykcyjnej polityki państwa, Rozwój uzdrowisk w województwie warmińsko-mazurskim, Konkurencyjna oferta uzdrowisk w kraju, Niestabilna polityka podatkowa w kraju, Recesja gospodarcza, Niepewność gospodarcza związana z pandemią wirusa COVID-19, Umacnianie „szarej strefy", Biurokracja, w tym skomplikowane procedury pozyskiwania środków UE,

Źródło: opracowanie własne

1.3. Drzewo problemów

Na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy przestrzennej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej oraz analizy SWOT.

Schemat 3. Drzewo problemów

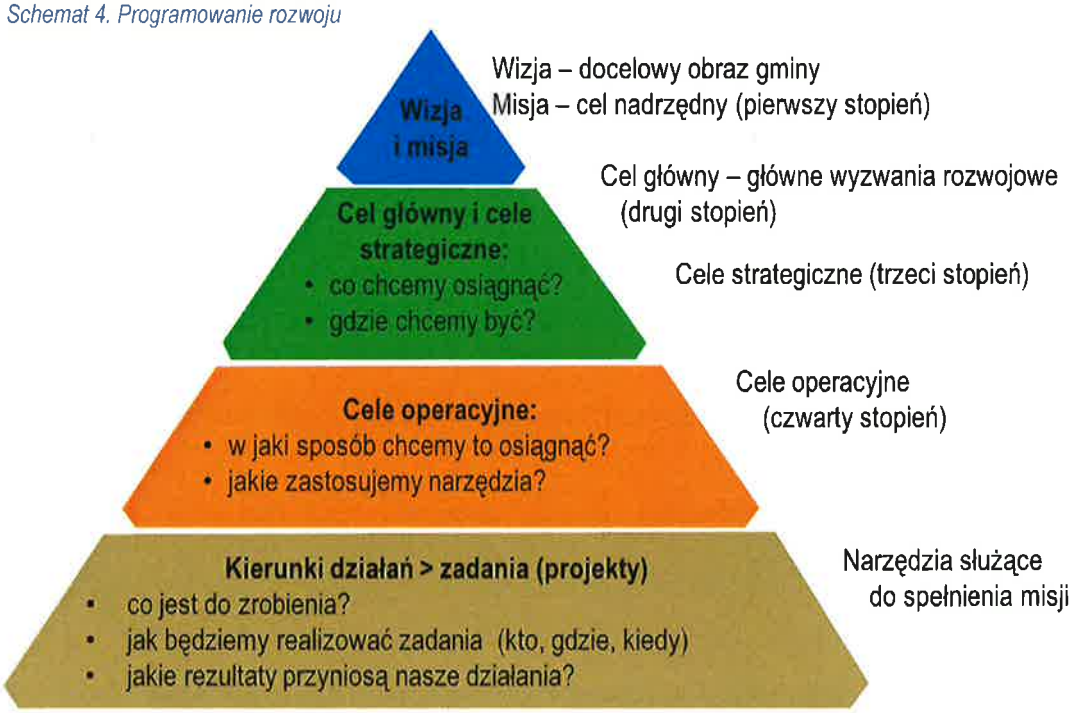
Źródło: opracowanie własne

2. Rozwój strategiczny Lidzbarka Warmińskiego w latach 2021-2030

Programowanie rozwoju to kluczowy element i podstawa zarządzania rozwojem lokalnym, pod którym to pojęciem rozumiemy zespół skoordynowanych działań podejmowanych przez gminy, zmierzających do realizacji wcześniej określonych (sformułowanych) celów. W procesie zarządzania rozwojem lokalnym istotną rolę odgrywa samorząd, pełniąc funkcje koordynacyjne i organizacyjne, w tym w zakresie współpracy interesariuszy (aktorów rozwoju lokalnego).[15]

Budowa elementów *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"* odbywać się będzie według poniższego schematu.

Schemat 4. Programowanie rozwoju

Źródło: „Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym", 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak

2.1. Misja i wizja rozwoju Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie 2030 roku

Wizja JST rozumiana jako docelowy obraz danej jednostki w przyszłości. Jest to marzenie o lepszej przyszłości, stan pożądany i oczekiwany, do spełnienia którego będą dążyć wdrażający strategię. Wyzwaniem dla zarządzających rozwojem będzie skupienie wokół wizji różnych grup interesariuszy.[16]

[15] Internet https://samorzad.nid.pl, 28.12.2020
[16] 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak, Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym

Wizja Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:

Lidzbark Warmiński w 2030 roku jest atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i spędzania czasu wolnego.

Lidzbark Warmiński miastem oferującym dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

Lidzbark Warmiński miastem z rozwiniętą funkcją uzdrowiskową, rozpoznawalnym pod kątem turystycznym.

Lidzbark Warmiński miastem oferującym mieszkańcom szeroki wachlarz usług publicznych.

Misją Gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego jest odpowiadanie za wszystkie sprawy o zasięgu lokalnym, które – zgodnie z założeniami ustawy o samorządzie gminnym – mogą się przysłużyć „zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty" (...) Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 16 ust. 1 Konstytucji RP mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.[17]

Misja Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:

utrzymanie wzrostu jakości życia jej mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości przy jednoczesnej ochronie środowiska naturalnego

2.2. Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów

Plan operacyjny *Strategii* składa się z czterech obszarów strategicznych: przestrzennego, środowiskowego, społecznego oraz gospodarczego, które są równoważne względem siebie i jednocześnie nawzajem uzupełniają się. Sformułowano po jednym celu strategicznym w danym obszarze, które określają, co Gmina chce osiągnąć. Cele strategiczne będą realizowane poprzez cele operacyjne określające, w jaki sposób Gmina to osiągnie.

[17] Samorząd terytorialny w pigułce. System samorządu w Polsce

Schemat 5. Cel główny, cele szczegółowe i operacyjne „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do 2030"

Cel główny **Poprawa jakości przestrzeni Lidzbarka Warmińskiego, środowiska naturalnego, sfery społecznej oraz poziomu gospodarki lokalnej zapewniając wysoką jakość życia jego mieszkańców**			
Cele strategiczne			
Obszar przestrzenny	**Obszar środowiskowy**	**Obszar społeczny**	**Obszar gospodarczy**
Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego	Ochrona środowiska naturalnego i dostosowanie do zmian klimatu	Poprawa jakości życia mieszkańców i oferty usług społecznych	Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego
Cele operacyjne			
1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej 1.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych 1.3. Poprawa układu komunikacyjnego i rozbudowa infrastruktury drogowej	2.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza 2.2. Racjonalna gospodarka odpadami, w tym usuwanie czynników szkodliwych 2.3. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej 2.4. Edukacja ekologiczna	3.1. Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz bazy oświatowej 3.2. Podnoszenie jakości nauczania i kwalifikacji zawodowych 3.3. Wzrost aktywizacji zawodowej i integracji społecznej 3.4. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno – sportowej 3.5. Rozwój budownictwa mieszkaniowego 3.6. Rozwój usług profilaktycznych i zdrowotnych oraz skuteczna polityka społeczna 3.7. Rozwój transportu publicznego	4.1. Budowa i rozwój uzdrowiska 4.2. Budowa oferty turystycznej 4.3. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (np. inkubator przedsiębiorczości, rozwój spółdzielni socjalnych) 4.4. Strategiczne zarządzanie rozwojem Lidzbarka Warmińskiego

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo w celach operacyjnych wskazano:

- Kierunki działań - kluczowe zadania, które służą realizacji założonych celów;
- Zakładane efekty - efekty działania spełniające założone cele;
- Odpowiedzialność – instytucja odpowiedzialna za wdrażanie celu operacyjnego;
- Podmioty zaangażowane/ partnerzy – instytucje angażujące się w realizację celu operacyjnego;
- Wskaźniki - nazwa miernika, pozwalająca określić wartość mierzonego zjawiska.

2.2.1. Obszar przestrzenny – cel strategiczny nr 1

Kształtowanie przestrzeni jest jednym z elementów zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego, która rozumiana jest jako miejsce do zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności gospodarczej. Przestrzeń publiczną definiują także polskie przepisy prawa. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 2, pkt 6) obszar przestrzeni publicznej to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Według organizacji Public for Spaces dobrze zagospodarowana przestrzeń wpływa na jakość życia mieszkańców, poprawia ich zdrowie, przyciąga inwestycje, rozwija przedsiębiorczość, staje się miejscem wydarzeń kulturalnych, rozwija turystykę, poprawia bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa, a także determinuje poziom samoorganizacji społeczeństwa.[18]

Tak jak już wcześniej wspomniano, cele strategiczne uzupełniają się nawzajem. Przestrzeń publiczna spełnia kilka funkcji:

- wymiar społeczny, np. przestrzeń publiczna stanowi miejsce spotkań i budowy relacji między jej użytkownikami oraz tworzenia społecznych sieci współpracy,
- wymiar ekonomiczny, np. jest miejscem kreowania i wymiany dóbr i usług,
- wymiar środowiskowy, np. stanowi część terenów zielonych i pełni funkcje ekologiczne w mieście,
- wymiar instytucjonalny, np. miejsce współpracy mieszkańców z instytucjami publicznymi oraz miejsce realizacji wspólnych inwestycji.[19]

Władze samorządowe miasta przez ostatnie lata realizowały wiele projektów infrastrukturalnych poprawiających nie tylko wizerunek miasta, ale również sprzyjające integracji społecznej i rozwoju gospodarczemu. Kierunek działania będzie kontynuowany poprzez realizację kolejnych zadań poprawiających atrakcyjność przestrzeni publicznej. Zakłada się zarówno renowacje budynków i zabytków oraz realizację projektów poprawiających nie tylko estetykę obszarów i obiektów, ale również nadawanie im nowych funkcji społecznych, integracyjnych i edukacyjnych. Ponadto puste przestrzenie zostaną zagospodarowane w harmonii z otoczeniem m.in. parki i skwery z infrastrukturą sportowo-wypoczynkową, ścieżki spacerowe, parkingi, mała infrastruktura, informacje turystyczne. Ważnym elementem rozwoju przestrzeni będzie zwiększenie dostępności infrastrukturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych do usług i terenów publicznych poprzez likwidację barier architektonicznych, uniemożliwiających korzystanie z pełnej oferty kulturalnej i społecznej. Zakłada się również kontynuację działań poprawiających infrastrukturę drogową (drogi, chodniki, ścieżki rowerowo-

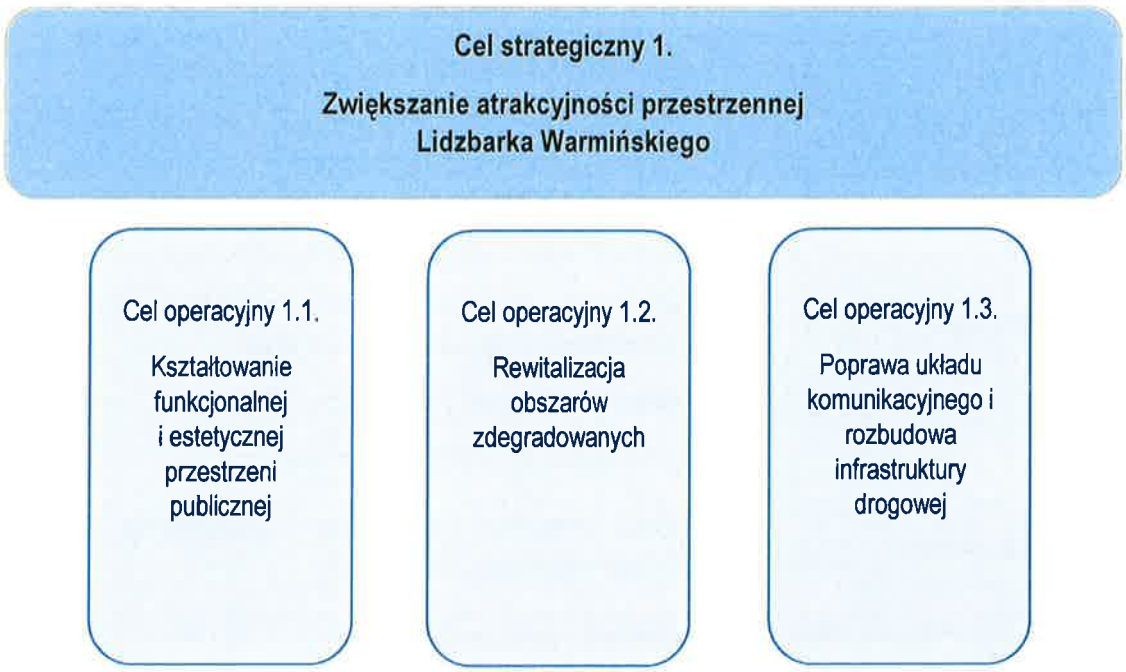
[18] B. Wieteska-Rosiak, Hybrydyzacja przestrzeni publicznej miasta w kontekście adaptacji do zmian klimatu, 2018 r.
[19] j.w.

piesze, parkingi) zwiększające bezpieczeństwo w ruchu drogowym, zmniejszenie zanieczyszczenie powietrza poprzez zachęcenie mieszkańców do rezygnacji z korzystania z komunikacji samochodowej na rzecz rowerów oraz doskonalenie publicznej komunikacji zbiorowej wpływającej m.in. na minimalizowanie wykluczenia społecznego osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Odpowiedzią na występowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych w Lidzbarku Warmińskim będzie dobrze zaplanowana rewitalizacja, która stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, przez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania w powyższych obszarach powinny być ukierunkowane m.in. na dostosowanie kompetencji zawodowych osób tracących zatrudnienie w wyniku upadku lokalnych zakładów przemysłowych i zachodzących zmian na rynku pracy, rozwój inwestycji o charakterze innowacyjnym, wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości, poprawę jakości środowiska przyrodniczego, podnoszenie jakości przestrzeni i dbałość o ład przestrzenny.[20]

Realizacja zadań w obszarze przestrzennym spowoduje postrzeganie Lidzbarka Warmińskiego jako miasta zadbanego i przyjaznego dla wszystkich grup społecznych, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Schemat 6. Cel strategiczny nr 1 i jego cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne

[20] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Tabela 5. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 1

Cel strategiczny 1.	
Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego	
Cel operacyjny 1.1.	
Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej	
Główne kierunki działań	Zagospodarowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem Wsparcie obiektów zabytkowych i ochrona dóbr kultury Renowacja zabudowy budynków, w tym obiektów infrastruktury społecznej Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej oraz przestrzenie publicznej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych Poprawa funkcjonalności struktury ruchu pieszego Poprawa i utrzymanie należytej czystości przestrzeni publicznej
Zakładane efekty	Poprawa stanu technicznego i estetycznego zabytków Zwiększenie atrakcyjności wizualnej miejscowości Zwiększenie dostępności infrastrukturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych Podniesienie wartości kulturalnych Uporządkowanie przestrzeni miejskiej
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Wspólnoty mieszkaniowe Mieszkańcy Organizacje pozarządowe
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba obiektów poddanych renowacji [szt.] Liczba odnowionych zabytków [szt.] Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych [ha]

	Liczba budynków użyteczności publicznej, w których wprowadzono ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami [szt.]
Cel operacyjny 1.2.	
Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	
Główne kierunki działań	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zgodnie z ustawą o rewitalizacji Modernizacja obiektów pod cele społeczne Zagospodarowanie otwartych przestrzeni
Zakładane efekty	Nadanie obszarom i obiektom nowych funkcji społecznych, integracyjnych i edukacyjnych Zwiększenie dostępności infrastrukturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Wspólnoty mieszkaniowe Mieszkańcy Organizacje społeczne
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba opracowanych programów rewitalizacji [szt.] Udział zrewitalizowanej powierzchni objętej planami rewitalizacji w powierzchni całkowitej Gminy ogółem [%] Liczba osób objętych procesami rewitalizacyjnymi [liczba osób] Liczba zrewitalizowanych obiektów na obszarach miejskich [szt.] Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych budynków publicznych [szt.] Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [liczba osób]

Cel operacyjny 1.3.	
Poprawa układu komunikacyjnego i rozbudowa infrastruktury drogowej	
Główne kierunki działań	Budowa i przebudowa dróg gminnych Budowa ścieżek rowerowo-pieszych Budowa i modernizacja chodników Modernizacja oświetlenia ulicznego Budowa parkingów i miejsc postojowych Budowanie progów zwalniających
Zakładane efekty	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego Poprawa estetyki infrastruktury drogowej Zmniejszenie emisji dwutlenku węgla Wzrost liczby korzystających z alternatywnych środków transportu
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Lidzbarku Warmińskim
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Całkowita długość nowych dróg należących do Gminy [km] Całkowita długość zmodernizowanych lub przebudowanych dróg należących do gminy [km] Całkowita długość nowych ścieżek rowerowych należących do Gminy [km] Liczba miejsc parkingowych [szt.]

Źródło: opracowanie własne

2.2.2. Obszar środowiskowy – cel strategiczny nr 2

Podstawowymi zasobami warunkującymi rozwój gospodarczy i społeczny są: potencjał energetyczny, zasoby wody, powietrze atmosferyczne, warunki klimatyczne, zasoby przestrzeni i krajobrazów oraz związana z nimi różnorodność biologiczna (zasoby siedlisk, gatunków i genów), gleba i zasoby geologiczne oraz użytki pozaekonomiczne środowiska. Stan tych zasobów i ich dostępność oraz

ograniczone zdolności ekosystemów do zachowania równowagi i świadczenia usług na rzecz gospodarki wpływają na możliwości inwestycyjne oraz zaspokojenie elementarnych potrzeb bytowych.[21]

Wyzwaniem polityki lokalnej Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński będzie dążenie do zachowania bogactwa przyrodniczego oraz wzrostu efektywności środowiskowego potencjału rozwoju, który pozwoli na zaspokojenie aktualnych potrzeb rozwojowych i wzrostu jakości życia. Działania Gminy zostaną skierowane na 4 obszary środowiskowe.

Pilnej interwencji władz samorządowych wymaga emisja zanieczyszczeń powietrza, powstających w sektorze bytowo-komunalnym i w transporcie. Planowane są działania w zakresie programów wspierających wymianę źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych, termomodernizację budynków, korzystanie z odnawialnych źródeł energii, rozwój publicznej komunikacji niskoemisyjnej, rozwój sieci ścieżek rowerowo-pieszych.

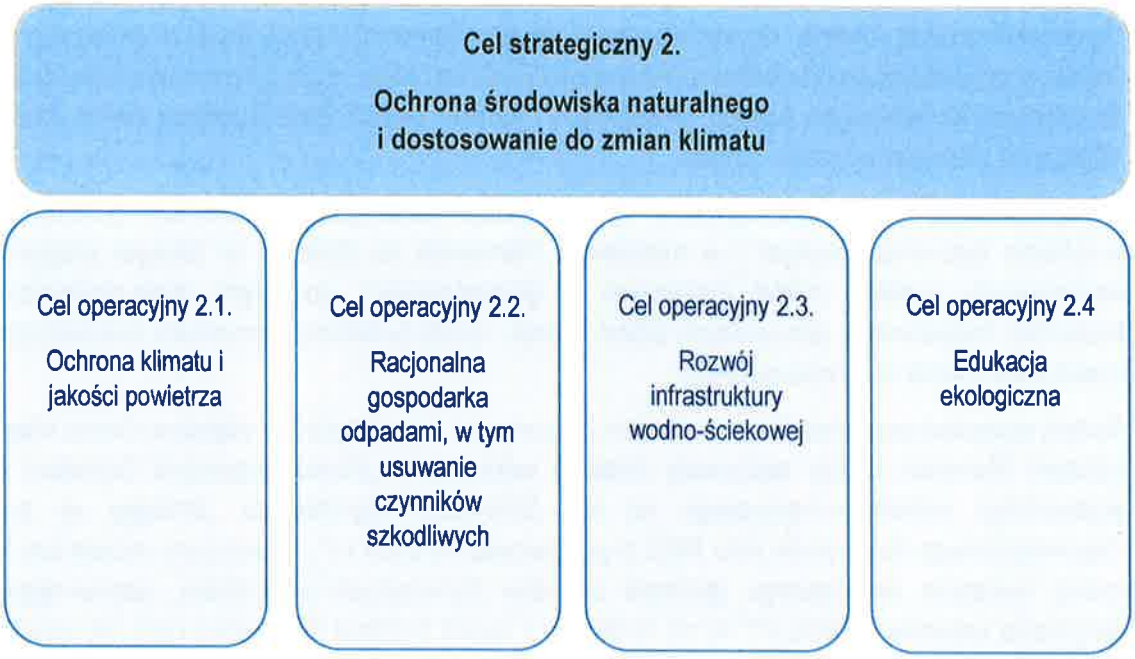
Rozwój społeczno-gospodarczy nierozerwalnie związany jest z powstawaniem odpadów. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński będzie realizowała działania wskazane w *„Planie Gospodarki Odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022"*. Zgodnie ze *„Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)"* „największym wyzwaniem jest rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w gminach, zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu i rozwój instalacji do przetwarzania bioodpadów. Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do zmiany zachowań mieszkańców w zakresie ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich właściwej segregacji u źródła". Kontynuowane będą również działania usuwania azbestu znajdującego się na terenie miasta, zgodnie z wieloletnim planem usuwania azbestu.

Niezbędnym elementem rozwoju gospodarczego wpływającym na poprawę jakości życia mieszkańców jest sprawnie działająca infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna, która również oddziałuje na jakość środowiska przyrodniczego.

Ważnym kierunkiem w obszarze środowiskowym są działania na rzecz upowszechniania informacji i zdobywania umiejętności prośrodowiskowych przez mieszkańców miasta w ramach edukacji i promocji działań z zakresu ochrony środowiska, np. poprzez: organizację konkursów oraz festynów, imprez ekologicznych.

[21] Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Schemat 7. Cel strategiczny nr 2 i jego cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 2

Cel strategiczny 2.	
Ochrona środowiska naturalnego i dostosowanie do zmian klimatu	
Cel operacyjny 2.1.	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	
Główne kierunki działań	Zakup czujników badających jakość powietrza Monitoring stanu powietrza Termomodernizacja budynków publicznych i prywatnych Wymiana systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej Zakup taboru niskoemisyjnego Budowa sieci ścieżek rowerowo-pieszych Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach stanowiących własność publiczną Uwzględnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej oraz form ochrony przyrody i obszarów cennych przyrodniczo w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego

	Utrzymanie, pielęgnacja oraz urządzenie terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych i wokół obiektów użyteczności publiczne Realizacja nowych nasadzeń
Zakładane efekty	Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza Rozwój ekologicznych źródeł energii Dbałość o stan zadrzewień oraz realizowanie nasadzeń Ochrona obszarów cennych przyrodniczo Poprawa stanu środowiska naturalnego
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Przedsiębiorcy Wspólnoty mieszkaniowe Mieszkańcy
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.] Liczba obiektów, w których przeprowadzono modernizację [szt.] Liczba nowych czujników badających jakość powietrza [szt.] Liczba i moc wykorzystywanych na terenie gminy nowych ekologicznych źródeł energii [szt.] Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.] Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt.] Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [Mg CO2/rok] Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok] Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] Liczba nowych nasadzeń [szt.] Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.] Liczba osób korzystających z zmodernizowanych źródeł ciepła [osoba]

Cel operacyjny 2.2.	
Racjonalna gospodarka odpadami, w tym usuwanie czynników szkodliwych	
Główne kierunki działań	Likwidacja „dzikich wysypisk śmieci" Zwiększenie tempa usuwania i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest Zapobieganie powstawaniu odpadów Budowa inteligentnego systemu zbierania odpadów komunalnych Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności niebezpiecznych Zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie
Zakładane efekty	Zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie, w tym niebezpiecznych i przeznaczonych do ponownego zużycia i recyklingu Zmniejszenie powierzchni terenów zdegradowanych przez odpady Ograniczenie masy składowanych odpadów Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wysoki poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych Redukcja masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji Poprawa stanu środowiska naturalnego
Odpowiedzialność	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Lidzbarku Warmińskim Wspólnoty mieszkaniowe Mieszkańcy Przedsiębiorstwa
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba zakupionych pojemników do segregacji odpadów komunalnych [szt.]

	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.] Masa odpadów zebranych selektywnie [Mg] Liczba zlikwidowanych nielegalnych „dzikich wysypisk śmieci" [szt.] Masa odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu [Mg] Liczba osób objętych inteligentnym systemem zbierania odpadów komunalnych [osoby]
Cel operacyjny 2.3.	
Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	
Główne kierunki działań	Budowa infrastruktury wodno-ściekowej Modernizacja starych odcinków infrastruktury wodno-ściekowej Monitoring kanałów deszczowych, ich ewentualnych rozdzieleń z kanalizacja sanitarną, remonty i budowa nowych odcinków Budowa, rozbudowa i przebudowa zbiorników retencyjnych Modernizacja stacji uzdatniania wody przy ulicy Dąbrowskiego
Zakładane efekty	Zwiększenie liczny osób korzystających z nowo wybudowanej infrastruktury technicznej Poprawa stanu środowiska naturalnego Ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych
Odpowiedzialność	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Lidzbarku Warmińskim
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km] Wydajność wybudowanych lub zmodernizowanych ujęć wody, oczyszczalni ścieków [m^3] Liczba zbiorników przeciwpowodziowych /retencyjnych [szt.] Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu [liczba osób]

	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej [%] Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków [%]
Cel operacyjny 2.4.	
Edukacja ekologiczna	
Główne kierunki działań	Prowadzenie edukacji ekologicznej podnoszącej świadomość społeczną w dziedzinie racjonalnej gospodarki wodnej i odpadami komunalnymi, stosowanie odnawialnych źródeł energii, a także zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło w wyniku działań termomodernizacyjnych Działania edukacyjne w szkołach Edukacja i promocja działań z zakresu ochrony środowiska, np. poprzez: organizację konkursów oraz festynów, imprez ekologicznych Działania informacyjno-promocyjne
Zakładane efekty	Poprawa stanu środowiska naturalnego Ochrona zasobów przyrodniczych Wykreowanie proekologicznych postaw mieszkańców Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców
Odpowiedzialność	Urząd Miejskie w Lidzbarku Warmińskim wraz z instytucjami podległymi
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Placówki oświatowe Mieszkańcy Organizacje pozarządowe
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba przeprowadzonych kampanii proekologicznych (konkursy, imprezy, festyny) [szt.] Liczba osób biorących udział w kampaniach proekologicznych [liczba osób]

Źródło: opracowanie własne

2.2.3. Obszar społeczny – cel strategiczny nr 3

Jednym z ważnych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego jest kapitał ludzki, czyli ogół umiejętności, wiedzy oraz doświadczenia pracowników danej jednostki. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński będzie dążyła do zbudowania społeczeństwa mądrego, o wysokich kwalifikacjach zawodowych opartych o rzetelne wykształcenie i kreatywne myślenie. Fundamentem jest istniejąca baza oświatowa, wymagająca modernizacji i rozwoju o nowe narzędzia nauczania. Niezbędne jest powstanie nowej placówki opiekuńczej dla najmłodszych dzieci. Poprawa jakości kształcenia mieszkańców to nie tylko poprawa dostępności infrastrukturalnej, ale również edukacja wykorzystująca nowatorskie metody nauczania oraz kompetentni nauczyciele. Poprawa jakości edukacji na terenie gminy możliwa jest jedynie na poziomie szkół podstawowych, gdzie organem prowadzącym jest miasto. Ważna jest też edukacja pozaszkolna dla uczniów potrzebujących więcej czasu z przyswojeniem materiału, jak również dla dzieci uzdolnionych, dla których nagrodą mogą być przyznawane stypendia. Nowych kompetencji i kwalifikacji zawodowych nabędą osoby zagrożone ryzykiem ubóstwa, wykluczeniem społecznym i zawodowym, w tym osoby bezrobotne.

Do najważniejszych czynników wpływających na rozwój miasta, i które decydują o jego atrakcyjności osiedleńczej należą warunki życia mieszkańców tj. dostęp do infrastruktury społecznej (m.in. dostęp do usług podstawowych, możliwość rekreacji i wypoczynku) oraz warunki zamieszkania. Czynniki te mają wpływ na zaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka: poczucia bezpieczeństwa i poczucia godności. Infrastruktura społeczna powinna rozwijać się równolegle do rosnących potrzeb mieszkańców miasta.

Ważnym elementem wpływający na jakość życia w danej miejscowości jest rozbudowana oferta czasu wolnego dla każdej grupy wiekowej. Mimo, że w ostatnich latach powstało już wiele takich miejsc, Gmina będzie dążyła do budowy nowej infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej opartej na posiadanych walorach przyrodniczych, wzbogacając ofertę zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Lidzbark Warmiński organizuje wiele cyklicznych wydarzeń rozrywkowych i sportowych, które integrują mieszkańców i jednocześnie zachęcają do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym poprzez udział w zajęciach w Lidzbarskim Domu Kultury.

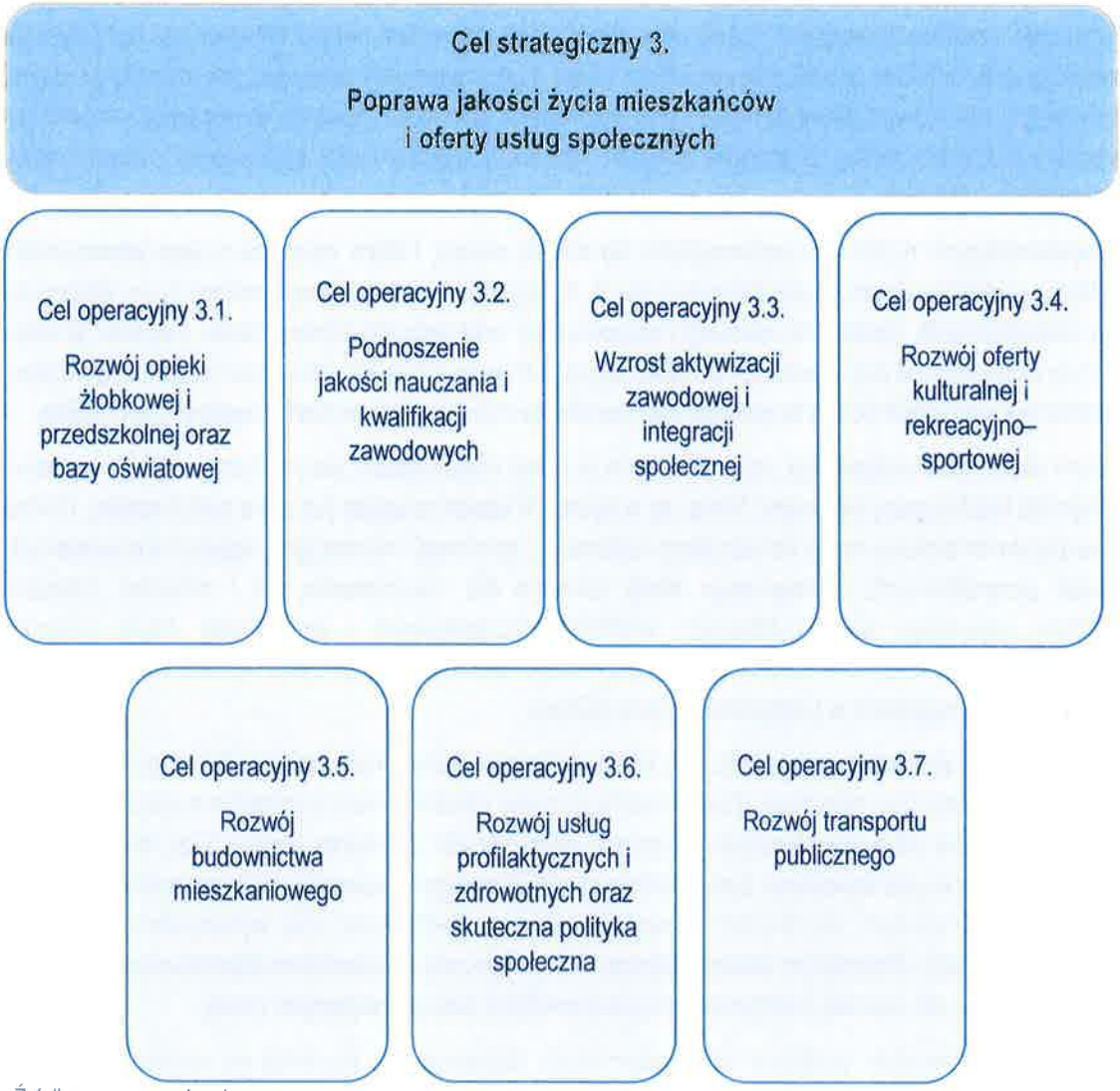
Podczas rozwoju społeczno-gospodarczego miasta jednym z pożądanych zmian w życiu społeczeństwa jest poprawa dostępności mieszkań. Zaspokojenie potrzeby mieszkaniowej przesądza o poczuciu jakości życia mieszkańców oraz ewentualnych decyzjach migracyjnych. Działania Gminy będą kierowane na pozyskaniu terenów pod inwestycje budownictwa mieszkaniowego i zapewnieniu korzystnych warunków prawnych, przestrzennych, ale również rozwoju infrastruktury technicznej oraz wykonywaniu remontów budynków gminnych. Pożądanym efektem będzie nie tylko rozwój budownictwa mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego, ale również zatrzymanie migracji młodych ludzi do większych miast.

W Lidzbarku Warmińskim, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa, co powoduje zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne. W tym celu należy rozbudować infrastrukturę społeczną i doposażyć placówki medyczne. Również ważnym zadaniem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami. Wiąże się to z usuwaniem barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i tworzenie nowej infrastruktury dostosowanej do tej grupy.

Zakłada się również dalszy rozwój komunikacji publicznej poprzez zakup kolejnego taboru niskoemisyjnego, ponieważ sprawnie funkcjonujący publiczny transport zbiorowy jest warunkiem koniecznym, choć nie wystarczającym, by zachęcić mieszkańców do rezygnacji z podróży środkami

komunikacji indywidulanej na rzecz alternatywnych form przemieszczania się.[22] Ponadto korzystanie z miejskiej komunikacji publicznej przewidziała wykluczeniu społecznemu mieszkańców zamieszkiwanych osiedli na obrzeżach miasta, ale również osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

Schemat 8. Cel strategiczny nr 3 i jego cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 3

Cel strategiczny 3.
Poprawa jakości życia mieszkańców i oferty usług społecznych

[22] S. Kauf, J. Szołtysek, I. Wieczorek, Transport zbiorowy – w zaspokajaniu mobilności mieszkańców miast. Doświadczenia JST

Cel operacyjny 3.1.	
Rozwój opieki żłobkowej i bazy oświatowej	
Główne kierunki działań	Utworzenie żłobka i przedszkola Modernizacja budynków szkół i przedszkoli w celu dostosowania ich do potrzeb uczniów, w tym uczniów z niepełnosprawnościami Doposażenie placówek w odpowiednie pomoce dydaktyczno-naukowe Budowa obiektów sportowych
Zakładane efekty	Powstanie nowych miejsc opiekuńczych i edukacyjnych Podniesienie jakości oferty edukacyjnej poprzez doposażenie placówek opiekuńczych i oświatowych
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Placówki oświatowe
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 [szt.] Liczba zmodernizowanych pracowni szkolnych [szt.] Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych [szt.] Liczba wybudowanych obiektów sportowych [szt.] Liczba osób korzystająca z infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (żłobek, przedszkole) [liczba osób] Liczba uczniów korzystających z obiektów sportowych na terenie Gminy [liczba osób]
Cel operacyjny 3.2.	
Podnoszenie jakości nauczania i kwalifikacji zawodowych	
Główne kierunki działań	Kształtowanie podstaw przedsiębiorczych w szkołach Szkolenia, staże w przedsiębiorstwach Wprowadzenie stypendiów/nagród dla uzdolnionych uczniów

	Bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, zarówno rozwijających zainteresowania, jak i wspierających w nauce Wspieranie organizacji udoskonalania zajęć oraz wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży Rozwój umiejętności nauczycieli w zakresie kształtowania kompetencji uczniów Realizacja szkoleń, kursów podnoszących kwalifikacje dorosłych mieszkańców miasta
Zakładane efekty	Wzrost jakości nauczania w placówkach oświatowych poprzez nowoczesne metody nauczania Wysokie wyniki egzaminów (min. na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego) Trwała współpraca między placówkami oświatowymi a przedsiębiorstwami Dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań gospodarki i rynku pracy, Wzrost potencjału kapitału ludzkiego Zatrzymanie migracji ludzi młodych do większych miast
Odpowiedzialność	Placówki oświatowe Ośrodek Aktywizacji Zawodowej
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim Przedsiębiorstwa
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba uczniów uczestniczących z programach wyrównywania szans edukacyjnych uczniów [liczba osób] Liczba wdrożonych pakietów/ścieżek edukacyjnych i programów promocji zatrudnienia [szt.] Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium [liczba osób] Liczba porozumień o współpracy pomiędzy szkołami branżowymi a przedsiębiorcami [szt.] Liczba odbytych szkoleń, staży zawodowych [szt.] Liczba osób korzystających z kursów zawodowych [liczba osób] Liczba uczestników, którzy ukończyli kursy zawodowe [liczba osób]

	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli szkolenie w zakresie kształtowania kompetencji uczniów [liczba osób] Wyniki egzaminów ósmoklasisty i egzaminów maturalnych [%]
Cel operacyjny 3.3.	
Wzrost aktywizacji zawodowej i integracji społecznej	
Główne kierunki działań	Usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym (warsztaty, szkolenia) Pomoc i wsparcie dla istniejących organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich Wspieranie działań umożliwiających aktywność i integrację społeczną wszystkich grup społecznych (m.in. seniorów, osób z niepełnosprawnościami) Prowadzenie placówek i zajęć dla seniorów Prowadzenie placówek i zajęć dla osób z niepełnosprawnościami
Zakładane efekty	Wzrost integracji społecznej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym Zapewnienie dziennej i całodobowej opieki nad osobami starszymi i chorymi Wzrost potencjału kapitału ludzkiego Zatrzymanie migracji ludzi młodych do większych miast Rozwój usług opiekuńczych dla seniorów
Odpowiedzialność	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim Ośrodek Aktywizacji Zawodowej
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba uczestników programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych [liczba osób] Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców [szt.] Liczba wspartych podmiotów [szt.] Liczba osób korzystających z kursów zawodowych [liczba osób]

	Odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) [%] Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym [%]
Cel operacyjny 3.4.	
Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno–sportowej	
Główne kierunki działań	Budowa/modernizacja infrastruktury kulturalnej wraz z doposażeniem obiektów Budowa infrastruktury sportowej (np. boiska, place zabaw, skate parki, ośrodek narciarski) Budowa camperowiska Budowa infrastruktury rekreacyjnej (np. parki) Zapewnienie wsparcia dla rozwoju inicjatyw sportowych Dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców Działania promocyjne czytelnictwa
Zakładane efekty	Zwiększenie oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej Podniesienie wartości kulturalnych Podniesienie dostępności do zajęć kulturalnych Rozwój bazy rekreacyjno-sportowej Rozwój czytelnictwa Zagospodarowanie czasu wolnego dla każdej gry wiekowej, przeciwdziałanie patologiom Promowanie sportowego, zdrowego stylu życia Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta
Odpowiedzialność	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Lidzbarku Warmińskim Lidzbarski Dom Kultury
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim Miejska Biblioteka Publiczna im. Marcina Kromera Kluby sportowe Organizacje pozarządowe Wspólnoty

Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba obiektów kulturalnych/zabytków (zmodernizowanych/ nowych) [szt.] Liczba obiektów sportowych (zmodernizowanych/ nowych) [szt.] Liczba uczestników zajęć dodatkowych prowadzonych w instytucjach kultury [liczba osób] Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych [liczba osób] Liczba aktywnych czytelników (liczba osób] Liczba imprez kulturalnych [szt.] Liczba imprez sportowych na terenie gminy [szt.] Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [liczba osób] Zadowolenie mieszkańców ze standardu życia, poprzez tworzenie odpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej [%]
Cel operacyjny 3.5.	
Rozwój budownictwa mieszkaniowego	
Główne kierunki działań	Zapewnienie korzystnych warunków prawnych, przestrzennych i infrastruktury technicznej Pozyskanie terenów pod inwestycje budownictwa mieszkaniowego Remont budynków gminnych Wspieranie rozwoju budownictwa czynszowego na terenie miasta
Zakładane efekty	Rozwój budownictwa mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego Zatrzymanie migracji młodych ludzi do większych miast Poprawa warunków mieszkaniowych
Odpowiedzialność	Burmistrz Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Warmińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Lidzbarku Warmińskim
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba nowo wybudowanych budynków [szt.] Liczba mieszkań oddanych do użytkowania [szt.] Liczba wyremontowanych budynków komunalnych [szt.]

	Liczba osób zamieszkująca nowo wybudowane budynki [liczba osób] Liczba osób zamieszkująca wyremontowane budynki komunalne [liczba osób]
Cel operacyjny 3.6.	
Rozwój usług profilaktycznych i zdrowotnych oraz skuteczna polityka społeczna	
Główne kierunki działań	Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej Doskonalenie jakości usług medycznych (doposażenie itp.). Wspieranie przez Gminę we współpracy z podmiotami medycznymi programów profilaktyki zdrowotnej i programów nieobowiązkowych szczepień Pomoc osobom i rodzinom w trudnej sytuacji Działania promocyjne zdrowego stylu życia Powstanie placówki dla seniorów
Zakładane efekty	Poprawa zdrowotności mieszkańców Przeciwdziałanie powstawaniu uzależnień Przeciwdziałanie wykluczeni społecznemu Podniesienie standardu świadczonych usług leczniczych Poprawa dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym Wysoka jakość usług opiekuńczych i oferta kulturalno-integracyjna dla seniorów
Odpowiedzialność	Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Placówki zdrowia Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba porad w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej [szt.]

	Odsetek osób i liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej [%, szt.] Liczba wspartych jednostek infrastruktury senioralnej [szt.] Liczba osób korzystających ze usług dla seniorów [liczba osób] Liczba usuniętych barier architektonicznych [szt.] Liczba podmiotów świadczących usługi dla osób z niepełnosprawnościami [szt.] Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze usług społecznych [liczba osób] Liczba wspartych przez gminę programów zdrowotnych [szt.] Liczba wspartych ośrodków zdrowia [szt.] Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%]
Cel operacyjny 3.7.	
Rozwój transportu publicznego	
Główne kierunki działań	Zakup taboru komunikacyjnego niskoemisyjnego Budowa sieci ścieżek rowerowo-pieszych
Zakładane efekty	Zwiększenie taboru komunikacyjnego Zwiększenie liczby osób korzystających z komunikacji publicznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznym mieszkańców zamieszkujących obrzeża miasta, osób starszych i z niepełnosprawnościami Zwiększenie liczby osób korzystających ze ścieżek rowerowo-pieszych
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	-
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba projektów dotyczących modernizacji transportu zbiorowego [szt.] Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych [km]

	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.] Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt.] Długość wybudowanych ścieżek rowerowo-pieszych [km]

Źródło: opracowanie własne

2.2.4. Obszar gospodarczy – cel strategiczny nr 4

Rozwój gospodarczy Lidzbarka Warmińskiego powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju. Oznacza to dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska a rosnącymi potrzebami i oczekiwaniami społeczeństwa. Potwierdzeniem tego jest brak ciężkiego przemysłu przy równoczesnym rozwoju przedsiębiorczości w mieście i wzroście jakości życia jego mieszkańców. Władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego dążą do systematycznego rozwoju gospodarczego podejmując różne w tym kierunku działania (więcej w *„Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"*). Rekomenduje się kontynuację założonych wcześniej celów poprzez realizację czterech celów operacyjnych sformułowanych w celu strategicznym nr 4 - *Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego*.

Od 2013 r. Lidzbark Warmiński zaczął swoje starania, aby zostać miejscowością uzdrowiskową. Jednakże aby tak się stało, muszą być spełnione wymogi, przede wszystkim musi powstać infrastruktura uzdrowiskowa. Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej jest konieczny, aby lecznictwo i turystyka uzdrowiskowa mogły funkcjonować. Infrastrukturę turystyczną możemy podzielić na techniczną i społeczną. Do infrastruktury technicznej turystyki uzdrowiskowej zalicza się zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, specjalistyczne urządzenia w obiektach uzdrowiskowych (wanny do kąpieli, urządzenia do krioterapii, magnetoterapii itp.), urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego (tężnie czy pijalnie wód), zakłady gastronomiczne, aquaparki itd. Na infrastrukturę społeczną będą składać się obiekty sportowe, wypoczynkowe, urządzenia rozrywkowe, informacja turystyczna.[23] Od 2017 r. w Lidzbarku Warmińskim tworzona jest infrastruktura uzdrowiskowa uzupełniana zapleczem turystycznym i społecznym. Stworzenie samej infrastruktury nie wystarczy, aby został osiągnięty cel, jakim jest otwarcie i funkcjonowanie uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim. Równie ważnym jest prowadzenie działań marketingowych. Profesjonalna przygotowania kampania promocyjna na samym początku działalności uzdrowiska może być skuteczna i w dłuższej perspektywie okazać się tańsza (przeliczając wydatki na pozyskaną liczbę kuracjuszy).

Budowanie silnej pozycji miasta turystycznego i uzdrowiskowego wymaga od władz Lidzbarka Warmińskiego i podmiotów działających w tym sektorze budowy, rozbudowy i promocji produktów i oferty turystycznej miasta. Na atrakcyjność turystyczną regionu wpływa kondycja zarówno marki miejsca, regionu, jak i marki każdego z produktów regionalnych, wyróżniających się oryginalnością, za kreację których odpowiadają często indywidualne podmioty. Podstawowa oferta turystyczna, która wpływa na

[23] A. Kaźmierczak, Infrastruktura uzdrowiskowa w latach 1989-2012 ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska – problemy z jej wykorzystaniem po transformacji ustrojowej i nowe szanse rozwoju

atrakcyjność regionu, a na kanwie której można tworzyć markowe produkty turystyczne, to głównie walory przyrodnicze, potencjał kulturalno-historyczny oraz imprezy i wydarzenia społeczno-kulturalne.[24] Ważnym również elementem tworzenia oferty turystycznej są aktualne informacje i materiały turystyczne składające się zarówno z katalogu bazy noclegowej i gastronomicznej, jak i informacji o infrastrukturze wypoczynkowo-rekreacyjnej oraz kulturalnej, wykorzystując nowoczesne narzędzia promocyjne np. internetowe mapy turystyczne wraz z wizualizacją obiektów i wycieczkami 3D. Przy kształtowaniu wizerunku Lidzbarka Warmińskiego powinno się wykorzystywać różne narzędzia dostosowane odpowiednio do grupy docelowej tj. mieszkańców, turystów i inwestorów.

Na tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości w gminie wpływa całokształt działań i decyzji gminy. Działania gminy w zakresie rozwoju przedsiębiorczości powinny obejmować:

- aktywizacje lokalnych zasobów kapitału i pracy oraz efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, walorów lokalizacji przestrzennej,
- kreowanie nowych zasobów lokalnych poprzez stwarzanie korzystnych warunków do rozwoju,
- zarządzanie infrastrukturą w celu ułatwienia nawiązywania stosunków gospodarczych,
- zarządzanie zasobami pracy, które są szczególnym czynnikiem rozwoju lokalnego,
- kreowanie powiązań integracyjnych pomiędzy uczestnikami procesów gospodarczych, wzmacnianie przejawów życia gospodarczego w wymiarze lokalnym.[25]

Władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego podnoszą atrakcyjność inwestycyjną poprzez budowę infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych oraz budowę dróg dojazdowych. Dzięki temu stwarza się optymalne warunki przedsiębiorcom dla rozwoju działalności gospodarczej oraz powstawania nowych miejsc pracy.

Atrakcyjność inwestycyjna Lidzbarka Warmińskiego wzrośnie również poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, którego efektem będzie stworzenie lepszych warunków dla tworzenia i rozwoju lokalnego biznesu. Utworzona infrastruktura wyposażona będzie w podstawowe, ale i w niezbędne do rozpoczęcia działalności środki trwałe, czyli wyposażenie biur, sal biznesowych i konferencyjnych. Ponadto zostanie stworzona szeroka oferta usług np. doradczych i specjalistycznych dla inkubowanych firm. Kolejną instytucją wzmacniającą przedsiębiorczość i rynek pracy, która powinna zostać utworzona w Lidzbarku Warmińskim jest spółdzielnia socjalna, dzięki której będą mogli pracować osoby wykluczone m.in. długotrwale bezrobotni, osoby z niepełnosprawnościami czy bezdomni. Aktywizacja społeczna i zawodowa tych osób przyniesie korzyści Gminie oraz instytucji społecznej i zatrudnienia.

Wyznaczanie i osiąganie celów nie było by możliwe, gdyby nie zarządzanie strategiczne rozwojem gminy. Jedną z najważniejszych pożądanych cech zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym można określić jako służebność lokalną. Cecha ta wyraża cel główny rozwoju lokalnego, jakim jest wzrost jakości życia społeczności lokalnej, i oznacza, że omawiane zarządzanie ma przede wszystkim charakter narzędziowy wobec potrzeb społeczności lokalnej.[26] Kolejną cechą gminnego zarządzania strategicznego jest służebność ponadlokalna, która polega na kreowaniu rozwoju lokalnego oddziałując tym samym na rozwój ponadlokalny. Rozwój lokalny miejscowości wymaga od władz ciągłej współpracy

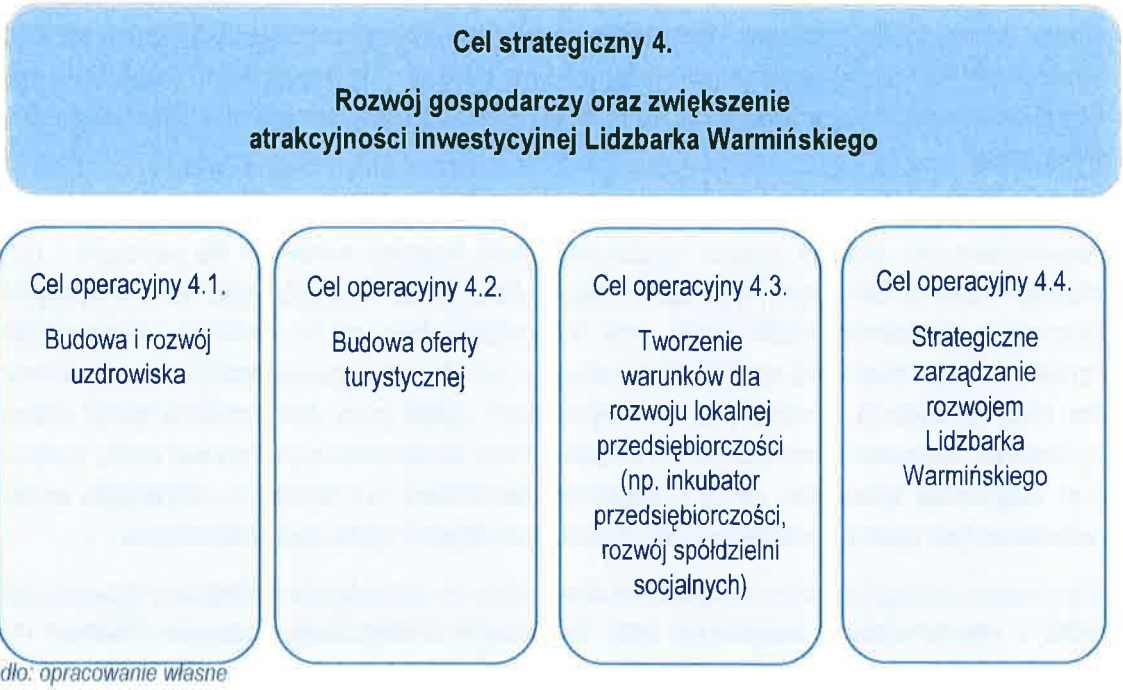
[24] Uwarunkowania potencjału turystycznego, Uniwersytet Rzeszowski
[25] M. Kochmańska, Działalność gminy w zakresie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej
[26] A. Sztando, Lokalistyczne cechy zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym

z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz z przedsiębiorcami, mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi w celu wymiany doświadczeń oraz ich oczekiwań.

Sprawna administracja publiczna jest niezbędna w rozwoju gospodarczym i społecznym. Obywatele i przedsiębiorcy oczekują od administracji obsługi spraw dla nich istotnych w sposób ułatwiający im działanie i udział w życiu publicznym. Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych i technicznych jest nie tylko warunkiem sprawnej administracji. Technologie informacyjne dają też szansę na zwiększenie udziału obywateli w podejmowaniu decyzji w sprawach publicznych.[27] Dlatego też Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim wdraża e-usługi, których celem jest podniesienie jakości życia przez sprawne usługi administracji.

Realizacja założonych celów Strategii spowoduje zwiększenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński poprzez wzrost przedsiębiorczości i podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska oraz poprawie wizerunku i estetyki przestrzennej miasta.

Schemat 9. Cel strategiczny nr 4 i jego cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 4

Cel strategiczny 4.
Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego
Cel operacyjny 4.1.

[27] Rozwój elektronicznej administracji w Polsce. Bariery, rekomendacje. Raport z debaty

Budowa i rozwój uzdrowiska	
Główne kierunki działań	Budowa infrastruktury uzdrowiskowej (zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, szpitale i inne budynki w których prowadzone będą świadczenia zdrowotne) Profesjonalna promocja uzdrowiska Pozyskanie inwestorów Monitoring jakości powietrza i wdrażanie działań naprawczych
Zakładane efekty	Poprawa wizerunku uzdrowiska Poprawa dostępności informacji o uzdrowisku Zwiększenie estetyki uzdrowiska Zagospodarowanie terenów nieużytkowych Zwiększenie dostępności do specjalistycznego lecznictwa uzdrowiskowego Poprawa zdrowotności mieszkańców i kuracjuszy Utworzenie nowych miejsc pracy Wzrost dochodów Gminy
Odpowiedzialność	Referat Gospodarki Komunalnej i Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Punkt Obsługi Inwestora w strukturach Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim Inwestorzy Mieszkańcy
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba powstałych obiektów infrastruktury uzdrowiskowej [szt.] Liczba zakupionego sprzętu do rehabilitacji [szt.] Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnej [szt.] Liczba pozyskanych inwestorów [liczba inwestorów] Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [liczba osób]
Cel operacyjny 4.2.	

Budowa oferty turystycznej	
Główne kierunki działań	Aktualizacja inwentaryzacji najciekawszych elementów okolicznego krajobrazu i przyrody Aktualizacja materiałów informacyjnych o turystyce w Lidzbarku Warmińskim Stworzenie internetowych map turystycznych (wraz z wizualizacją obiektów i wycieczkami 3D) Aktualizacja katalogu bazy noclegowej i gastronomicznej Aktualizacja tras turystycznych i ich odpowiednie oznakowanie Tworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej (noclegowej i gastronomicznej) i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej dla wszystkich grup wiekowych Wykreowanie produktów turystycznych z kompleksową ofertą Rozwój Centrum Informacji Turystycznej
Zakładane efekty	Zwiększenie oferty turystycznej i okołoturystycznej Rozwój bazy gastronomicznej Rozwój zróżnicowanej, całorocznej oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej, Utworzenie nowych miejsc pracy w branży turystycznej i okołoturystycznej Rozwój systemu zarządzania produktami i bazą turystyczną, informacji Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miasta turystycznego Wzrost ruchu turystycznego Wzrost dochodów Gminy
Odpowiedzialność	Referat Promocji i Współpracy w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim Rozwój Centrum Informacji Turystycznej Przedsiębiorcy
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Instytucja kultury Organizacje pozarządowe działające w sferze turystyki Inne zainteresowane podmioty

Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Liczba nowych atrakcji turystycznych [szt.] Liczba nowych miejsc noclegowych [szt.] Liczba nowych punktów gastronomicznych [szt.] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w turystyce [szt.] Liczba turystów krajowych odwiedzających Gminę [szt.] Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Gminę [liczba osób] Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy rekreacyjnej i turystycznej [m^2] Liczba materiałów informacyjnych i działań promocyjnych Gminy [szt.] Liczba wejść na portal i profile obiektów turystycznych gminy [szt.] Liczba obiektów zwizualizowanych w 3D [szt.]
Cel operacyjny 4.3.	
Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (np. inkubator przedsiębiorczości, rozwój spółdzielni socjalnych)	
Główne kierunki działań	Aktualizowanie dokumentów planistycznych pod względem nowych potrzeb inwestycyjnych Pozyskanie i przygotowanie techniczne nowych terenów pod inwestycje, Zagospodarowanie terenów nieużytkowych Promocja lokalnych podmiotów gospodarczych poprzez promocję przedsiębiorstw na stronach internetowych Gminy System zachęt i ulg Tworzenie inkubatora przedsiębiorczości, spółdzielni socjalnych Kształtowanie podstaw przedsiębiorczych w szkołach Aktywizacja zawodowa i podnoszenie kwalifikacji mieszkańców Dostosowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy
Zakładane efekty	Pozyskanie nowych inwestorów Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców

	Utworzenie nowych miejsc pracy Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego Wzrost dochodów gminy z wpływów podatkowych
Odpowiedzialność	Referat Promocji i Współpracy w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim, w tym Inspektor ds. Obsługi Inwestora
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Przedsiębiorstwa Inwestorzy
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych [ha] Łączna powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych [ha] Udział nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach na terenie Gminy ogółem [%] Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.] Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.] Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych [szt.] Wartość przyznanych ulg [PLN] Liczba podmiotów korzystających z nowopowstałej infrastruktury [liczba osób]
Cel operacyjny 4.4.	
Strategiczne zarządzanie rozwojem Lidzbarka Warmińskiego	
Główne kierunki działań	Stworzenie rozpoznawalnej marki o zasięgu ponadlokalnym Promowanie miasta na wydarzeniach lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych Kształtowanie atrakcyjnego wizerunku Lidzbarka Warmińskiego w oparciu o niestandardowe działania PR Współpraca partnerska z innymi JST w celu wzajemnej promocji

	Zwiększanie dostępności korzystania przez mieszkańców z usług cyfrowych w administracji samorządowej (e-administracja) Kształtowanie prawidłowych postaw mieszkańców w zakresie wspólnego rozwoju miasta Realizacji celów Strategii i bieżąca weryfikacja założeń kierunków
Zakładane efekty	Rozpoznawalność Lidzbarka Warmińskiego Poczucie wspólnoty społecznej wśród mieszkańców Wzrost dochodów Gminy Rozwijanie współpracy z innymi JST i podmiotami Zwiększenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców
Odpowiedzialność	Burmistrz Lidzbarka Warmińskiego
Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Referat Promocji i Współpracy w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim Centrum Informacji Turystycznej Lidzbarski Dom Kultury Ośrodek Sportu Lidzbark Warmiński Przedsiębiorstwa Mieszkańcy Organizacje pozarządowe Inne JST
Wskaźniki produktu/rezultatu/ oddziaływania	Wydatki majątkowe Gminy na 1 mieszkańca [PLN] Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżety gminy [%] Liczba projektów inwestycyjnych dofinansowanych z UE zrealizowanych przez Gminę [szt.] Liczba podjętych działań promocyjnych [szt.] Liczba produktów turystycznych [szt.] Wartość środków z budżetu gminy przeznaczona na działania promocyjne [PLN]

Źródło: opracowanie własne

2.3. Planowane działania w ramach OSI określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Województwa Warmińsko-Mazurskiego „*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*" wyszczególniono obszary strategicznej interwencji (OSI). Obszary strategicznej interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść – regionalnego i krajowego. W „*Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*" wskazano kilka obszarów funkcjonalnych, których zasięgi odpowiadają celom realizacji polityki rozwoju województwa. Drugie, regionalne kryterium wyodrębnienia OSI opiera się o wieloletnią współpracę partnerów/jednostek samorządu terytorialnego.[28]

Zgodnie ze strategią województwa Gmina Miejska Lidzbark Warmiński wskazana jest w dwóch obszary strategicznej interwencji:

1. OSI Miasta CITTASLOW w porównaniu z innymi OSI charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spółek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczących wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.[29]

Rysunek 6. OSI Miasta CITTASLOW

Źródło: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego", Facebook Cittaslow Polska

Tabela 9. Cele strategiczne a OSI Miasta CITTASLOW – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne)

[28] Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
[29] Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

	Rozwinięta e-administracja	
Inteligentna produktywność	Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)
Kreatywna aktywność	Korzystne warunki dla włączenia społecznego	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Fundamenty rozwoju	Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym miasteczek Wysoka jakość środowiska przyrodniczego	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

Źródło: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

2. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, to obszar podlegający silnej depopulacji i jednocześnie wyraźnemu wzrostowi zamożności miast. Obszar ten odnotowuje jeden z najniższych wzrostów liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców i niewielki wzrost liczby miejsc pracy i liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.[30] Gminie Miejskiej Lidzbark Warmiński, tak jak innym 121 miastom w Polsce, grozi marginalizacja i zjawiska kryzysowe wynikające z mocno niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Rysunek 7. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna

[30] Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Kompetencje przyszłości	Dobre relacje edukacja – biznes Profesjonalne zarządzanie w urzędach miejskich Usługi publiczne na wysokim poziomie Rozwinięta e-administracja	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (edukacja, rynek pracy)
Inteligentna produktywność	Silne włączenie w inteligentne specjalizacje regionu Wzmocniona przedsiębiorczość Status uzdrowiska (Lidzbark Warmiński)	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenia przestrzeni dla start-upów i innych małych firm)
Kreatywna aktywność	Zakończone sukcesem procesy rewitalizacyjne Dobre warunki do aktywności mieszkańców w każdym wieku	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (kultura, przestrzenie aktywnego wypoczynku, opieka zdrowotna)
Fundamenty rozwoju	Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców Wysoka jakość życia Dogodne połączenia komunikacyjne z ośrodkiem regionalnym Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko	Rozwinięte połączenia komunikacyjne z Olsztynem

Źródło: *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*

Celem polityki regionalnej w odniesieniu do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze jest odbudowa bazy gospodarczej tych miast oraz wzmocnienie ich roli jako centrów aktywności społecznej i gospodarczej. Będzie to możliwe dzięki rozwojowi przedsiębiorczości oraz inwestycjom generującym lokalnie atrakcyjne miejsca pracy. W rezultacie wzrosną lokalne dochody z działalności gospodarczej, wartość i konkurencyjność lokalnych firm oraz rozpoznawalność marek lokalnych produktów. Istotna również będzie poprawa jakości życia i wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców.[31]

Zgodnie z *„Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030"* zakres interwencji w Lidzbarku Warmińskim będzie dostosowany do potrzeb miasta:

- budowanie spójnej wizji rozwoju obszaru w oparciu o potrzeby mieszkańców i kapitał przestrzenny,
- tworzenie warunków zachęcających do mieszkania i inwestowania,
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, kształcenia i szkolenia zawodowego, w szczególności w sektorach wpisujących się w zdefiniowane specjalizacje gospodarcze danego obszaru powiązanego funkcjonalnie,
- tworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości,

[31] Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

- zwiększenie atrakcyjności migracyjno-osiedleńczej przez kompleksowe działania zachęcające do zamieszkania oraz osiedlania się w średnich miastach,
- nadanie nowych funkcji zdegradowanym obszarom miejskim,
- rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej,
- aktywizacja lokalnej społeczności na rzecz pobudzania rozwoju społeczno-gospodarczego w zakresie podnoszenia kompetencji i umiejętności mieszkańców oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i integracji społeczności lokalnej (jako czynnik m.in. przeciwdziałający decyzjom o migracji).

Poniżej przedstawiono zaplanowane działania Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński, które wpisują się w OSI zapisanych w Strategii Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Liczba zadań inwestycyjnych nie jest zamknięta i w razie potrzeby może być poszerzana podczas aktualizacji *Strategii*.

Tabela 11. Planowane działania w ramach OSI Miasta CITTASLOW i OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Cel strategiczny	Proponowane działania	Zakres działań	Okres realizacji
Kompetencje przyszłości	Budowa wielofunkcyjnego budynku pasywnego	Budowa budynku pasywnego z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska – zastosowanie OZE. Budynek ma służyć nie tylko przedsiębiorcom (inkubator przedsiębiorczości), szkołom wyższym, zawodowym, technicznym. Ma się tam również znajdować punkt gastronomiczny oraz żłobek.[32] W budynku będą realizowane projekty społeczne – aktywizacja zawodowa mieszkańców.	2024-2026
	Budowa sieci warsztatów przyszkolnych i publicznych wraz z nauką zawodów rzemieślniczych	Projekt komplementarny – szkolenia zawodowe.	2026
	Lidzbark Warmiński bez wad postawy – korekta wad postawy i promocja zdrowia fizycznego i psychicznego wśród dzieci i młodzieży	Wdrażanie programów profilaktycznych zdrowia	2024-2027

[32] W ramach celu „Kompetencje przyszłości" realizowane jest działanie „rozwój usług zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3"

Inteligentna produktywność	Budowa infrastruktury uzdrowiskowej – etap II	Budowa promenady, Pawilonu zdrowia oraz zagospodarowanie stawu terenu przyległego. Uzbrojenie terenu w sieci infrastruktury podziemnej pod kątem przyszłych inwestycji.	2021
	Budowa wielofunkcyjnego budynku pasywnego	Budowa budynku pasywnego z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska – zastosowanie OZE. Budynek ma służyć przedsiębiorcom (inkubator przedsiębiorczości[33]), szkołom wyższym, zawodowym, technicznym. Ma się tam również znajdować punkt gastronomiczny oraz żłobek. W budynku będą realizowane projekty społeczne – aktywizacja zawodowa mieszkańców.	2024-2026
Kreatywna aktywność	Poszerzenie oferty uzdrowiska o miejsce aktywnej rekreacji w Lidzbarku Warmińskim	Projekt obejmuje wykonanie zadaszenia skateparku i lodowiska wraz z rozbudową urządzeń sportowych i zakup lodowiska, kontenera z sanitariatem i szatnią oraz biurowiec administracyjny, parking oraz wypożyczalnia sprzętu.	2024
	Budowa boiska z bieżnią i widownią przy SP1	Rozbudowa obecnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz budowa nowej infrastruktury sportowej z naturalną trawą oraz bieżnią i widownią. Budowa zaplecza sanitarnego i szatni.	2024-2026
	Modernizacja sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej Nr 1	Projekt obejmuje modernizację sali gimnastycznej.	2023
	Uaktywnienie nieczynnego obserwatorium astronomicznego przy Szkole Podstawowej Nr 1 im. Mikołaja Kopernika	Modernizacja budynku, mechanizmu obrotowego kopuły, zakup odpowiedniego teleskopu słonecznego wraz z jego montażem. Powstanie nowy punkt atrakcji turystycznej pełniącej zarazem funkcję dydaktyczną dla uczniów.	2026

[33] W ramach celu „Inteligentna produktywność" realizowane jest działania „wspieranie rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości"

		Projekt komplementarny – edukacyjny „Fizyka blisko człowieka".	
	Budowa Centrum Aktywności Społecznej	Budowa Centrum Aktywności Społecznej poprzez utworzenie miejsca do spotkań, warsztatów i działań stowarzyszeń kulturalnych, sportowych i kulinarnych, rękodzieła wraz z wyposażeniem sal do warsztatów.	2027-2029
	Rehabilitacja poprzez aktywność fizyczną w uzdrowisku Lidzbark Warmiński.	Rozbudowa obecnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz budowa pełnowymiarowego zadaszonego boiska ze sztuczną traw oraz lodowiskiem. Budowa zaplecza hotelowego i konferencyjnego wraz z parkingiem.	2025-2026
	Wspólne działania organu doradczego burmistrza ds. zdrowia w zakresie aktywności sportowej i zdrowia	Wspieranie działań z zakresu edukacji zdrowotnej oraz profilaktyki zdrowotnej oraz inicjowanie aktywności sportowych	2027
	Aktywizacja seniorów w Klubie Seniora	Celem Klubu Seniora będzie aktywizacja i integracja seniorów, tworzenie nowych więzi społecznych (często lokalnych), poprawienie kondycji psychofizycznej za sprawą oferowanych zajęć	2027
	Odbudowa Leśnego Parku Uzdrowiskowego Doliny Symsarny w Lidzbarku Warmińskim	Obejmuje odbudowę powstałego już parku uzdrowiskowego Doliny Symsarny, projekt ma na celu renowację tras rowerowo-pieszych, ciągów pieszych oraz zespołów terapeutycznych, odnowienie małej architektury oraz architektury wchodzącej w skład zespołu „Ścieżki sensorycznej" oraz „Zespołu kinezyterapii" wraz z zagospodarowaniem terenu	2026-2028
	Uzupełnienie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku warmińskim poprzez budowę ścieżek ruchowych	Budowa nowych tras rowerowo-pieszych o nawierzchni utwardzonej, nasadzenia roślin, mała architektura	2026-2028

	"Park przy targowisku"	Zadaszenie lodowiska wraz z lodowiskiem, parkingiem, sanitariatami, wypożyczania sprzętu.	2022-2023
	"Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła"	Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła Zakres zadań: - dezynfekcja i odtruwanie od drzewojadów, - wymiana elementów stalowych, - wyśmiana pokrycia dachowego, - naprawa i uzupełnienie konstrukcji.	2025-2026
	"Remont murów kościelnych pw. św. Piotra i Pawła"	Remont muru kościelnego od strony ul. Reja.	2022
Fundamenty rozwoju	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej/uzbrojenia podziemnego przy ulicy Astronomów, Grabowskiego, Warmińskiej, Polnej (osiedle wspólne)	Rozbudowa sieci wodociągowej, sieci kanalizacji sanitarnej wraz z kanalizacją teletechniczną.	2025-2030
	Budowa sieci wodno–kanalizacyjnej od ul. Olsztyńskiej do ul. Dąbrowskiego	Rozbudowa sieci wodociągowej, sieci kanalizacji sanitarnej wraz z kanalizacją teletechniczną	2022-2023
	Przebudowa drogi osiedlowej w ulicy Kanałowej	Remont drogi, budowa parkingu, kamperowiska oraz uzbrojenie terenu, oświetlenia energooszczędne. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	2028-2030
	Przebudowa i budowa infrastruktury drogowej ul. Spółdzielców, ul. Ogrodowej i Kolejowej wraz z ciągiem pieszo-jezdnym	Budowa infrastruktury drogowej między osiedlami. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym.	2021-2023
	Budowa ścieżek rowerowo-pieszych jako element systemu komunikacyjnego Lidzbarka Warmińskiego	Wykorzystanie nasypów kolejowych jako sieci ścieżek rowerowo-pieszych	2025-2027
	Budowa dróg osiedlowych w ulicach: Kolejowa, Kościuszki, Wybickiego, Warmińska, Grabowskiego, Ornecka II etap	Poprawa komunikacji, usprawnienie dla osób starszych, usprawnienie komunikacji	2026-2030

		pomiędzy osiedlami. Zapewnienie bezpieczeństwa drogowego. Budowa dróg wewnętrznych, ścieżek rowerowych, oświetlenia energooszczędnego.	
	Przebudowa dróg miejskich osiedla Zydląg	Budowa dróg wewnętrznych, ścieżek rowerowych, oświetlenia energooszczędnego. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym.	2028-2030
	Zagospodarowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne przy ul. Astronomów	Uzbrojenie terenu w sieć wodociągową, kanalizacji sanitarnej, deszczowej, sieci teletechnicznej, drogę dojazdową z ciągiem pieszo-rowerowym.	2022-2026
	Zagospodarowanie i uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe – ul. Astronomów działka o pow. 21 h	Budowa dróg i uzbrojenie w sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz wodociąg. Utwardzenie drogi dojazdowej wzdłuż garaży i zakładu ciepłowniczego Veolia z zachowaniem pasa technicznego dla sieci gazowej (jako alternatywne źródło energii) oraz światłowodu. Podział działek na zabudowę wysoką i jednorodzinną z działkami o powierzchni ok 10 ar., połączenie z drogą powiatową ulica Polną.	2022-2026
	Osiedle Seniora – zagospodarowanie terenów pod budownictwo przy ul. Astronomów	Budowa osiedla senioralnego (socjalnego) w formie domów jednorodzinnych parterowych w zabudowie szeregowej. Wybudowane zostaną również Dom Seniora oraz punkt apteczny i przychodnia lekarska. Projekt łączy elementy infrastrukturalne (budowa budynków, uzbrojenie terenu w sieci wodociągową, kanalizacji sanitarnej, deszczowej, drogi dojazdowej z ciągiem pieszo-rowerowym) z nowoczesną technologią stosowaną w budownictwie tj. zastosowaniem fotowoltaiki, inteligentnych systemów bezpieczeństwa i zarządzania domem BIM. Projekt spełniał będzie bardzo ważną funkcję	2022-2026

		społeczną – integrację osób starszych.	
	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1	2023
	Centrum Sportowe	Budowa drogi ze ścieżkami rowerowymi biegnącymi ul. Astronomów do Centrum Sportowego. Budynki Centrum wykonane w technologii pasywnej.	2024-2026
	Rozbudowa taboru niskoemisyjnego – zakup dodatkowych pojazdów	Zakup pojazdów niskoemisyjnych.	2024-2024
	Termomodernizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim – etap II	Przebudowa bryły budynku w celu wprowadzenia następujących funkcji obiektu: - hostel, - stacja ładowania pojazdów elektrycznych - pomieszczenia warsztatów zanikających zawodów - zagospodarowanie przestrzeni w koło dworca wraz z przystankami autobusowymi oraz małą architekturą.	2025-2028
	Rewitalizacja gościńca Wysoka Brama	Konserwacja i rewitalizacja obiektu zabytkowego „Wysoka Brama", który teraz nie jest wykorzystywany turystycznie i gospodarczo. Poszerzenie oferty turystycznej przez przystosowanie obiektu do prowadzenia działalności turystycznej i kulturalnej.	2022-2023
	Ochrona bioróżnorodności przy ul. Olsztyńskiej - Wiejskiej	Uporządkowanie zieleni, ochrona cennych rodzimych gatunków flory i fauny. Na podmokłych obszarach znajdować się będą wiszące pomosty dla pieszych oraz przystań kajakowa przy rzece Łynie. Projekt komplementarny – edukacyjny.	2023-2024
	Farma fotowoltaiczna	Budowa farmy fotowoltaicznej, w ramach której zostaną wykonane:	2026-2028

		- przygotowanie terenu i postawienie konstrukcji do zamontowania paneli, montaż niezbędnego osprzętowania w tym transformatora, - zakup niezbędnych elementów budowy instalacji PV tj. panele fotowoltaiczne, falownik, kable solarne, i złącza.	
	Wymiana pieców w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne	Wymiana pieców opalanych węglem na piece zasilane paliwem niskoemisyjnym lub energią odnawialną.	2026-2030
	Wymiana na inteligentne i energooszczędne oświetlenie uliczne	Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na oświetlenie LED. Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, oszczędności w opłatach za eksploatację energii, zmniejszenie zanieczyszczeń w środowisku.	2021
	Budowa układów zbiorników retencyjnych	Budowa układów zbiorników retencyjnych na wody opadowe i roztopowe.	2026 - 2030
	Inteligentny system zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych	Projekt zakłada budowę inteligentnego systemu zbierania odpadów komunalnych. Budowa gniazd z koszami na selektywne odpady z systemem audiowizualnym i odczytywania elektronicznego poziomu napełnienia koszy. Celem zoptymalizowania ilości odpadów przeznaczonych do recyklingu przewiduje się budowę na terenie miasta kompostowników do odpadów zielonych oraz zakup sprzętu do rozdrabniania zbieranych gałęzi.	2022 – 2026

Źródło: *Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim*

2.4. Ramy finansowe i źródła finansowania

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w „*Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*", to:

1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:
   - dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień,

- subwencja ogólna (część oświatowa),
- dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).

2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
   - środki pochodzące z funduszy unijnych w okresie programowania na lata 2021-2027 (m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności),
   - środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
   - środki pochodzące z Funduszu Dróg Samorządowych,
   - inne krajowe (np. tarcze antykryzysowe) i zagraniczne środki finansowe np. z funduszu norweskiego i funduszu Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
   - krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
   - pożyczki i kredyty bankowe,
   - inne.
4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania strategii, w tym sektora prywatnego.

Ze względu na brak zatwierdzonych programów operacyjnych w nowej perspektywę finansowej 2021-2027 na dzień zakończenia opracowania dokumentu *Strategii*, nie jest możliwe wskazanie źródła dofinansowania wraz z wielkością dofinansowania poszczególnych projektów.

Tabela 12. Ramy finansowe inwestycji i źródła finansowania

Lp.	Tytuł inwestycji	Wartość inwestycji	Źródła finansowania
Cel strategiczny nr 1			
1	Remont murów kościelnych pw. św. Piotra i Pawła	700 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
2	Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła	500 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
3	Przebudowa drogi osiedlowej w ulicy Kanałowej	1 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
4	Budowa ścieżek rowerowo-pieszych jako element systemu komunikacyjnego Lidzbarka Warmińskiego	3 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE

5	Przebudowa i budowa infrastruktury drogowej ul. Spółdzielców, ul. Ogrodowej i Kolejowej wraz z ciągiem pieszo-jezdnym	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
6	Przebudowa dróg miejskich osiedla Zydląg	4 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
7	Budowa dróg osiedlowych w ulicach: Kolejowa, Kościuszki, Wybickiego, Warmińska, Grabowskiego, Ornecka II etap	8 200 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
8	Termomodernizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim – etap II	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
9	Rewitalizacja gościńca Wysoka Brama	5 535 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Cel strategiczny nr 2			
10	Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej Nr 1	8 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
11	Wymiana pieców w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne	2 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
12	Farma fotowoltaiczna	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
13	Wymiana na inteligentne i energooszczędne oświetlenie uliczne	1 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
14	Inteligentny system zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych	18 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
15	Budowa układów zbiorników retencyjnych	2 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
16	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej/uzbrojenia podziemnego przy ulicy Astronomów, Grabowskiego, Warmińskiej, Polnej (osiedle wspólne)	10 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
17	Budowa sieci wodno–kanalizacyjnej od ul. Olsztyńskiej do ul. Dąbrowskiego	4 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
18	Ochrona bioróżnorodności przy ul. Olsztyńskiej - Wiejskiej	2 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Cel strategiczny nr 3			

19	Uaktywnienie nieczynnego obserwatorium astronomicznego przy Szkole Podstawowej Nr 1 im. Mikołaja Kopernika	1 800 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
20	Budowa boiska z bieżnią i widownią przy SP1	1 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
21	Modernizacja sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej Nr 1	2 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
22	Budowa sieci warsztatów przyszkolnych i publicznych wraz z nauką zawodów rzemieślniczych	3 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
23	Rehabilitacja poprzez aktywność fizyczną w uzdrowisku Lidzbark Warmiński	12 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
24	Wspólne działania organu doradczego ds. zdrowia w zakresie aktywności sportowej i zdrowia	300 000, 00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
25	Budowa Centrum Aktywności Społecznej	5 500 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
26	Uzupełnienie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim poprzez budowę ścieżek ruchowych	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
27	Poszerzenie oferty uzdrowiska o miejsce aktywnej rekreacji w Lidzbarku Warmińskim	6 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
28	Zagospodarowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne przy ul. Astronomów	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
30	Zagospodarowanie i uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe – ul. Astronomów działka o pow. 21 h	4 500 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
31	Lidzbark Warmiński bez wad postawy – korekta wad postawy i promocja zdrowia fizycznego i psychicznego wśród dzieci i młodzieży	500 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
32	Osiedle Seniora – zagospodarowanie terenów pod budownictwo przy ul. Astronomów	30 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE

33	Aktywizacja seniorów w Klubie Seniora	400 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
34	Rozbudowa taboru niskoemisyjnego – zakup dodatkowych pojazdów	1 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Cel strategiczny nr 4			
35	Budowa infrastruktury uzdrowiskowej – etap II	17 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
36	Budowa wielofunkcyjnego budynku pasywnego	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
37	Odbudowa Leśnego Parku Uzdrowiskowego Doliny Symsarny w Lidzbarku Warmińskim	5 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
38	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych ul. Olsztyńskiej i Dąbrowskiego	15 000 000,00 PLN	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE

Źródło: *Dane z Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim*

2.5. Obszary strategicznej interwencji w Lidzbarku Warmińskim

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego obszar strategicznej interwencji są to obszary, wobec których wymagana jest interwencja rządu, ze względu na ciężar, którego region sam nie jest w stanie udźwignąć oraz obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wywierają lub mogą w przyszłości wywierać istotny wpływ na rozwój kraju.

Zgodnie z powyższą definicją w Lidzbarku Warmińskim wyznaczono 3 obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta:

I. OSI Rewitalizacja
II. OSI Uzdrowisko
III. OSI Przedsiębiorczość

I. OSI REWITALIZACJA

Zapotrzebowanie gmin w Polsce na niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych jest duże. Odpowiedzią na fragmentaryczne i geograficznie zogniskowane kryzysy obszarów powinna być dobrze zaplanowana rewitalizacja, jako narzędzie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego i jakości środowiska na obszarach kryzysowych.[34]

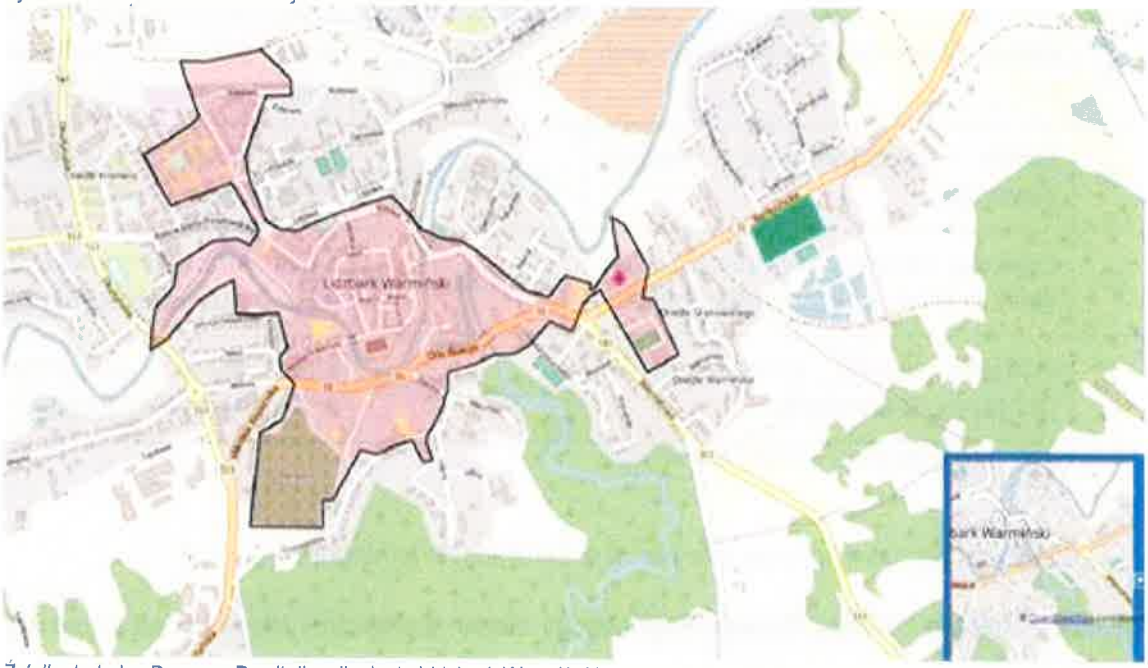
Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie

[34] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Kluczem do dobrej rewitalizacji jest umiejętne dostosowanie przedsięwzięcia do lokalnych potrzeb i uwarunkowań.[35]

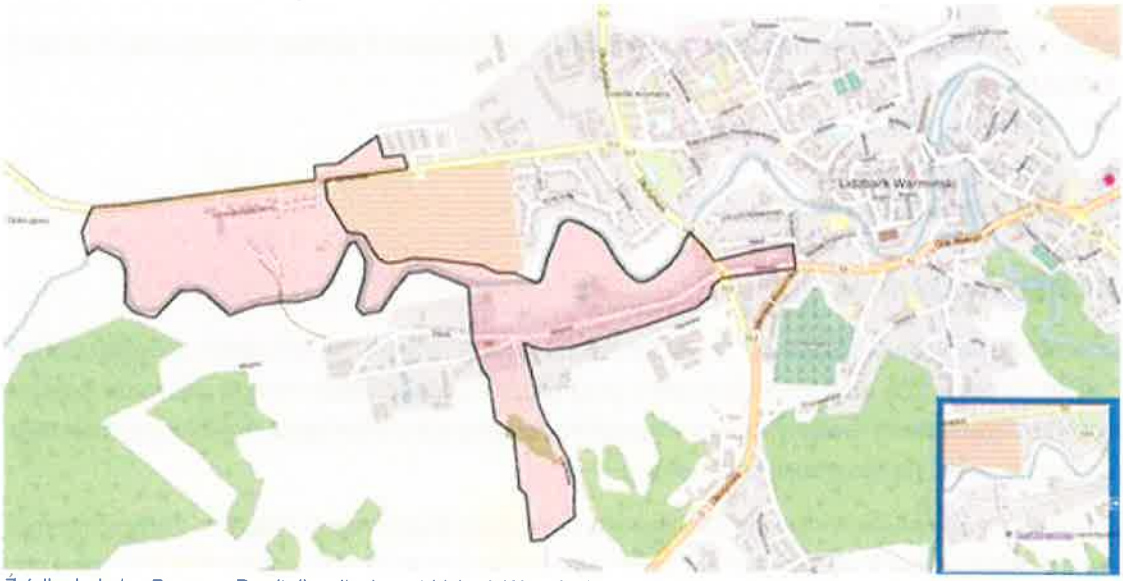
Zgodnie z *„Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow"* wyznaczono dwa obszary rewitalizowane; Centrum oraz Osiedle Bema, Kalinowskiego, Wiejska.

Rysunek 8. I Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

Rysunek 9. II Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

[35] Internet, www.gov.pl, 17.12.2020 r.

Wyboru obszarów zdegradowanych dokonano na podstawie analizy wartości wskaźników przypisanych każdej z ulic Lidzbarka Warmińskiego i zgrupowanych w obszary geograficzne (jednostki urbanistyczne) w trzech podsystemach (społeczny, gospodarczy, przestrzenny). Wyznaczone obszary zdegradowane cechują się koncentracją i natężeniem zjawisk negatywnych, które mogą być minimalizowane i ograniczane w oparciu o rozwiązania i projekty rewitalizacyjne.[36]

W ramach programu rewitalizacji Lidzbarka Warmińskiego w latach 2017-2020:

- utworzono Ośrodek Aktywizacji Zawodowej,
- zagospodarowano brzegi rzeki Łyny od mostu na ul. Olsztyńskiej do mostu na ul. Kopernika,
- wybudowano infrastrukturę rekreacyjną,
- wykonano kompleksową modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków przy ul. Kalinowskiego, Prostej, Kasprowicza,
- zrealizowano aktywizację społeczno-zawodową poprzez modernizację amfiteatru oraz budowę Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej,
- zagospodarowano suchą fosę,
- zabezpieczono mury obronne,
- rewitalizację dworca – etap I.

Według Programu rewitalizacja przestrzeni publicznych stanowiła pozytywny sygnał dla prywatnych właścicieli usytuowanych na obszarach rewitalizacyjnych i dała impuls dla kolejnych inwestycji. W efekcie realizacji przedsięwzięć nastąpiła wyraźna poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji, skutkująca pozytywnymi zmianami również na obszarach sąsiednich. Przeprowadzone interwencje przyczyniły się do rozszerzenia oferty kulturalnej i poprawiły tożsamość lokalną społeczeństwa. Realizacja działań rewitalizacyjnych poprawiła stan zagospodarowania i estetyki przestrzennej miasta oraz zwiększyła jego atrakcyjność turystyczną.

Natomiast w sferze społecznej w wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały ograniczone negatywne zjawiska społeczne wynikające m.in. z bezrobocia i ubóstwa. Działania były skierowane na integrację mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznym. Efektami działań rewitalizacyjnych jest: poprawa aktywności społecznej mieszkańców, wzrost inicjatyw społecznych, wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców, spadek bezrobocia, poprawa integracji społeczeństwa, poprawa dostępności do usług społecznych.

W najbliższych latach zostanie przeprowadzony drugi etap rewitalizacji dawnego dworca kolejowego. Zaplanowano przebudowę bryły budynku w celu wprowadzenia następujących funkcji obiektu:

- hostel,
- stacja ładowania pojazdów elektrycznych,
- pomieszczenia warsztatów zanikających zawodów,
- zagospodarowanie przestrzeni w koło dworca wraz z przystankami autobusowymi .oraz małą architekturą.

Zgodnie z *„Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030"* obok czterech podstawowych obszarów strategicznej interwencji (OSI obszary zagrożone trwałą marginalizacją, OSI miasta średnie tracące

[36] Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow, 2016

funkcje społeczno-gospodarcze, OSI Śląsk, OSI wschodnia Polska), wsparcie uzyskają również obszary zdegradowane, wymagające rewitalizacji lub przywrócenia funkcji społeczno-gospodarczych.

Aktualny Program rewitalizacji Lidzbarka Warmińskiego został opracowany w 2016 r. na podstawie przepisów przejściowych ustawy. Od 1 stycznia 2024 r. będzie obowiązywała ustawa o rewitalizacji i wszystkie gminy zostaną zobowiązane do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji zgodnie ze wspomnianą ustawą. W związku z tym, Gmina Miejska Lidzbark Warmiński wyznaczy na nawo obszary zdegradowane i rewitalizowane. Po przyjęciu nowego Programu rewitalizacji, niniejszy rozdział powinien zostać zaktualizowany o nowe obszary rewitalizacji oraz podjęte działania.

Działania w powyższych obszarach powinny być ukierunkowane m.in. na dostosowanie kompetencji zawodowych osób tracących zatrudnienie w wyniku upadku lokalnych zakładów przemysłowych i zachodzących zmian na rynku pracy, rozwój inwestycji o charakterze innowacyjnym, wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości, poprawę jakości środowiska przyrodniczego, podnoszenie jakości przestrzeni i dbałość o ład przestrzenny. Istotne znaczenie w kontynuacji działań mających na celu poprawę stanu środowiska oraz obniżania zużycia energii w gospodarce i sferze publicznej.[37]

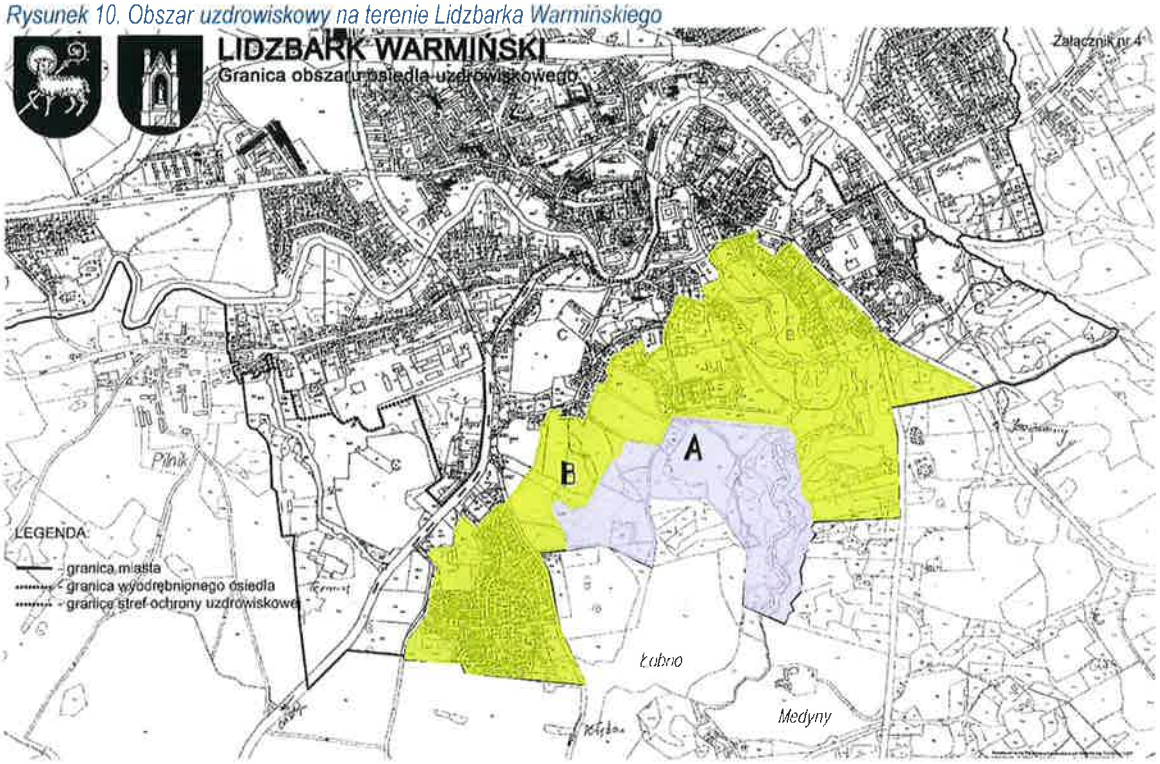
II OSI UZDROWISKO

Strefa uzdrowiskowa jest ważnym kierunkiem rozwoju Lidzbarka Warmińskiego, a nawet jeden z najsilniejszych filarów rozwoju miasta. Na czas ukończenia dokumentu „*Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*", Gmina posiadała status Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, który uzyskała w 2016 r., dzięki czemu w przyszłości będzie mogła ubiegać się o status uzdrowiska.

Obszar ochrony uzdrowiskowy obejmuje południową część Lidzbarka Warmińskiego, czyli osiedle uzdrowiskowe (Rysunek nr 12), a także tereny na obszarze sołectw Łabno i Medyny.

[37] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Rysunek 10. Obszar uzdrowiskowy na terenie Lidzbarka Warmińskiego

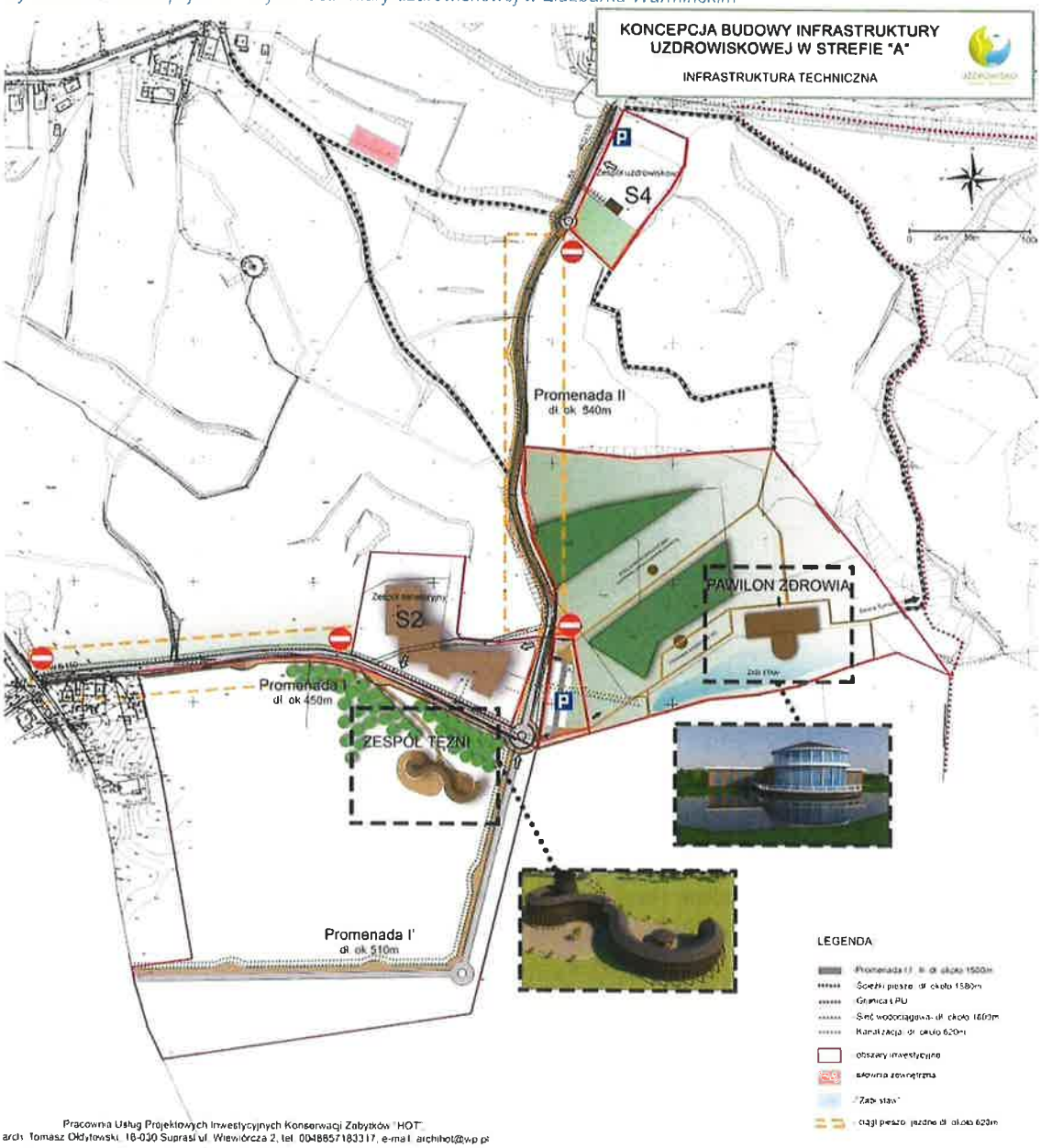
Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Aby Gmina Miejska Lidzbark Warmiński otrzymała status uzdrowiska, najpierw musi powstać odpowiednia infrastruktura, tj. budowa zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego położonych w strefie „A" ochrony uzdrowiskowej, umożliwiające prowadzenie lecznictwa uzdrowiskowego.

Od 2017 r. władze samorządowe miasta konsekwentnie realizują inwestycje infrastrukturalne dla przyszłego uzdrowiska. Do tej pory udało się wykonać: alejki spacerowe i małą architekturą uzdrowiskową, infrastrukturę turystyczno-zdrowotną mi.in. tężnię z budynkiem technicznym, drogi, promenady wraz z parkingiem, wiaty rekreacyjnej i plac zabaw.

Kolejnym etapem budowy uzdrowiska będzie budowa pawilonu zdrowia, który będzie wyposażony w sprzęt i urządzenia diagnostyczno - rehabilitacyjne wspomagające procesy i zabiegi kinezyterapii, fizykoterapii, balneoterapii i helioterapii, a także promenady złożone ze ścieżek terapii pieszej i ruchowej do terenoterapii wraz z parkingami i drogami dojazdowymi oraz układ kinezyterapii aktywnej - rowerowy tor wysiłkowy. Odtworzony będzie także zbiornik wodny, zwany „Żabim stawem", otoczony drewnianą ścieżką spacerową.

Rysunek 11. Koncepcja budowy infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Kierunki działań w OSI Uzdrowisko:

- uzbrojenie terenów inwestycyjnych w strefie uzdrowiskowej,
- znalezienie inwestorów chętnych do wybudowania i prowadzenia zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, szpitali i innych usług związane z uzdrowiskiem,
- promocja uzdrowiska,
- budowa sieci powiązań samorządu lokalnego z przedsiębiorstwami uzdrowiskowymi i turystycznymi,
- rozwój oferty uzdrowiskowej, w tym oferty rekreacyjnej, hotelarskiej i gastronomicznej
- dbanie o środowisko, przede wszystkim działania poprawiające czystość powietrza.

Zgodnie z *„Koncepcją zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w Strefie „A" i „B""* powstanie uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim będzie prowadzić do rozwoju miasta w każdym aspekcie jej życia, zarówno społecznego, jak i gospodarczego, jak również przełoży się to na rozwój całego regionu. W szczególności powstanie uzdrowiska przyczyni się do:

- aktywizacji gospodarczej w gminie, w tym poprawy jej atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności – idealne warunki dla inwestorów lokalnych oraz zewnętrznych, w branży turystyczno-uzdrowiskowej, do tworzenia obiektów hotelarskich, agroturystycznych, a także w obrębie branż towarzyszących i pomocniczych (gastronomia, handel, inne);
- powstania nowych miejsc pracy,
- dodatkowych dochodów w budżecie gminy – gmina uzdrowiskowa ma prawo do poboru opłaty uzdrowiskowej od kuracjuszy i turystów na całym obszarze uzdrowiska, a także prawo do subwencji/dotacji uzdrowiskowej. Ponadto rozwój gospodarczy, w tym napływ nowych inwestorów spowoduje dodatkowe dochody do budżetu z tytułu stosowanych podatków oraz od wynagrodzeń w obrębie nowych miejsc pracy;
- poprawa zdrowia mieszkańców gminy i regionu oraz kuracjuszy i turystów – udowodnione właściwości lecznicze klimaty oraz odpowiedni stan czystości powietrza w gminie, a w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego stosowane surowce lecznicze;
- aktywizacji kulturalnej i sportowej mieszkańców gminy, regionu oraz kuracjuszy i turystów;
- wzrostu prestiżu gminy w kraju i za granicą – status uzdrowiska wymaga wysokiego poziomu usług leczniczych i atrakcji uzdrowiskowych, ale dodatkowo oddziałuje na ofertę turystyczną i kulturalną miasta.

Rozwój uzdrowiska będzie realizowany zgodnie z ***„Planem rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"***, będącego Załącznikiem nr 2 do niniejszej *Strategii*.

III. OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Jednym z kluczowych obszarów rozwoju Lidzbarka Warmińskiego jest wspieranie przedsiębiorczości, która skupia się na tworzeniu warunków dla niej oraz rozwijaniu atrakcyjności inwestycyjnej. Lidzbark Warmiński chcąc być atrakcyjnym i przyjaznym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej, wprowadził zachęty inwestycyjne polegające na udzieleniu pomocy regionalnej w formie zwolnienia od podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Lidzbark Warmiński, tworzących nowe miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami.

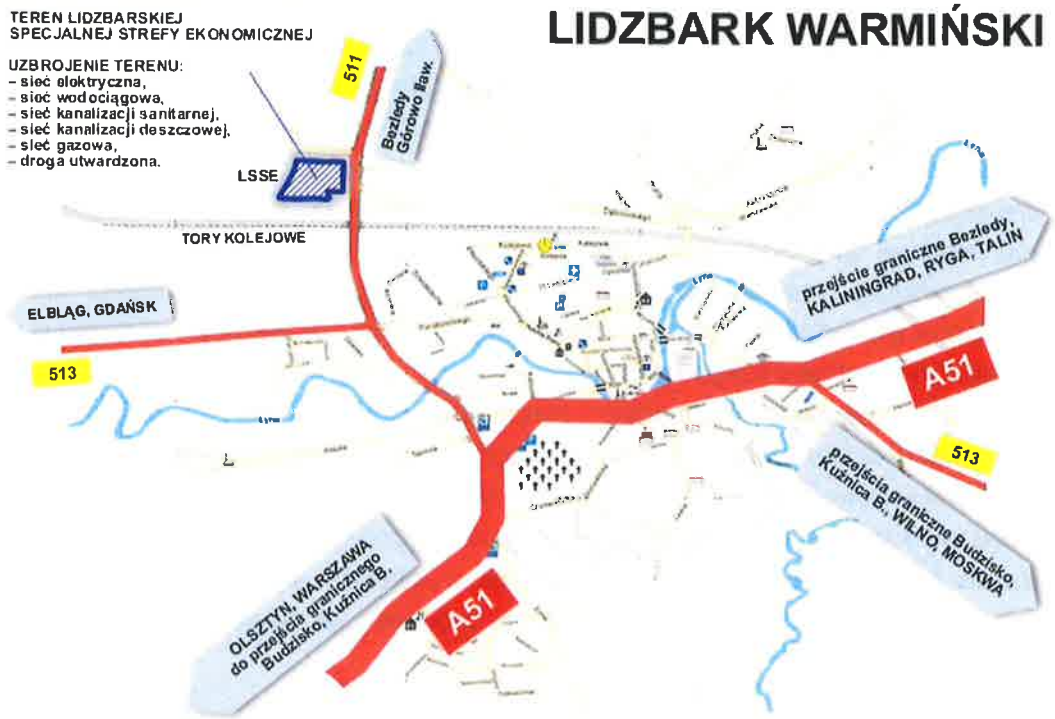
Szczególnie istotnym warunkiem dla rozwoju przedsiębiorczości jest również dostęp do informacji o oferowanym wsparciu, czy możliwościach prowadzenia działalności gospodarczej w mieście. Dlatego też w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim powstał Punkt Obsługi Inwestora, w którym odbywa się kompleksowa obsługa inwestora.

Jednakże duże znaczenie dla kształtowania aktywności gospodarczej na danym obszarze ma jego atrakcyjność inwestycyjna. Wpływ na to mają czynniki stanowiące o potencjale regionu, tj. kapitał terytorialny. Dotychczasowe działania podejmowane w ramach polityki regionalnej wpłynęły na wyposażenie regionów w infrastrukturę techniczną, społeczną, dostępność transportową.[38] Władze

[38] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

samorządowe miasta przygotowały tereny inwestycyjne, by przyciągnąć inwestorów. Są one zlokalizowane przy drodze wojewódzkiej, co podnosi ich atrakcyjność i przyciąga nowych inwestorów spośród małych i średnich przedsiębiorstw.

Rysunek 12. Strefa przedsiębiorczości

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Zgodnie z *„Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030"* instrumentem wspierania inwestycji i zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionów jest Polska Strefa Inwestycji. Zmienione zasady działania Specjalnej Strefy Ekonomicznej wprowadzają preferencje dla inwestycji podejmowanych na obszarach o wysokim poziomie bezrobocia, dla mikro, małej oraz średniej przedsiębiorczości oraz w miastach tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Otwarcie możliwości uzyskania wsparcia dla MŚP zwiększy napływ inwestycji w rejony słabiej rozwinięte, które na obecnym etapie rozwoju nie są w stanie sprostać wymaganiom dużych inwestorów, jak infrastruktura czy dostępność zasobów ludzkich.[39]

Realizowane będą kierunki działań:

- tworzenie i rozwój terenów inwestycyjnych oraz przygotowanie infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych,
- przygotowana oferta z dokładnym opisem terenu inwestycyjnego, sporządzona również w językach obcych, zamieszczona na stronie internetowej urzędu oraz w Generatorze ofert inwestycyjnych na stronie https://baza.paih.gov.pl/,
- rozbudowany system zachęt,
- zintensyfikowanie promocji miasta - wzrost rozpoznawalności miasta,
- budowanie wizerunku miasta jako komfortowego do życia codziennego oraz prowadzenia działalności gospodarczej,

[39] J.w.

- tworzenie przez samorząd lokalny warunków do sieciowania przedsiębiorstw,
- promowanie wśród lokalnych przedsiębiorców współpracy i tworzenie przestrzeni do sieciowania (seminaria, warsztaty, wykłady eksperckie),
- tworzenie inkubatora przedsiębiorczości, spółdzielni socjalnych,
- wzmacnianie wsparcia marketingowego na poziomie lokalnym i regionalnym,
- wsparcie przedsiębiorców przez Punkt obsługi inwestora w Lidzbarku Warmińskim w tym doradztwo w zakresie warunków rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarcze,
- promocja postaw przedsiębiorczych,
- dopasowanie oferty szkół do rynku pracy,
- zachęty dla uczniów, absolwentów i pracowników.

Rozwój przedsiębiorczości nie będzie możliwy, jeżeli przedsiębiorstwa nie będą miały wykwalifikowanej kadry. Patrząc na wskaźniki migracji, jakie występują w Lidzbarku Warmińskim, władze miasta muszą podjąć działania mające na celu zatrzymanie młodych ludzi, jako zasobów atrakcyjności inwestycyjnej miasta. Dodatkowo należy dopasować oferty szkół do potrzeb przedsiębiorstw i kluczowych branż Lidzbarka Warmińskiego i wprowadzić stypendia dla uzdolnionych uczniów oraz staże dla uczniów i absolwentów u pracodawców. Należałoby również wprowadzić zachęty np. mieszkaniowe dla zatrzymania uzdolnionych młodych ludzi w mieście. Oprócz wprowadzenia zachęt dla przedsiębiorstw i mieszkańców, władze miasta muszą stworzyć atrakcyjną ofertę kulturalną, sportową i handlową oraz miejsce wypoczynku i rekreacji. Dopiero równoległa realizacja wszystkich działań wzmacnia atrakcyjność inwestycyjną miejsca.

2.6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Najważniejszym dokumentem na poziomie regionalnym przedstawiającym wizję rozwoju województwa jest „*Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*". W *Strategii* wyróżniono cztery priorytety obejmujące: kompetencje przyszłości, inteligentną produktywność, kreatywną aktywność oraz mocne fundamenty. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Ponadto w Strategii przedstawiono 10 obszarów strategicznych interwencji, w tym dwie, w które wpisuje się Lidzbark Warmiński (więcej w podrozdziale 2.5. *Obszary strategicznej interwencji w Lidzbarku Warmińskim*).

Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński.

Lidzbark Warmiński jest średniej wielkości gminą miejską o powierzchni 1435 ha. Miasto jest stolicą powiatu lidzbarskiego i siedzibą władz powiatowych oraz gminy miejskiej Lidzbark Warmiński i gminy wiejskiej. Miasto jest ośrodkiem usługowym i gospodarczym o znaczeniu lokalnym.

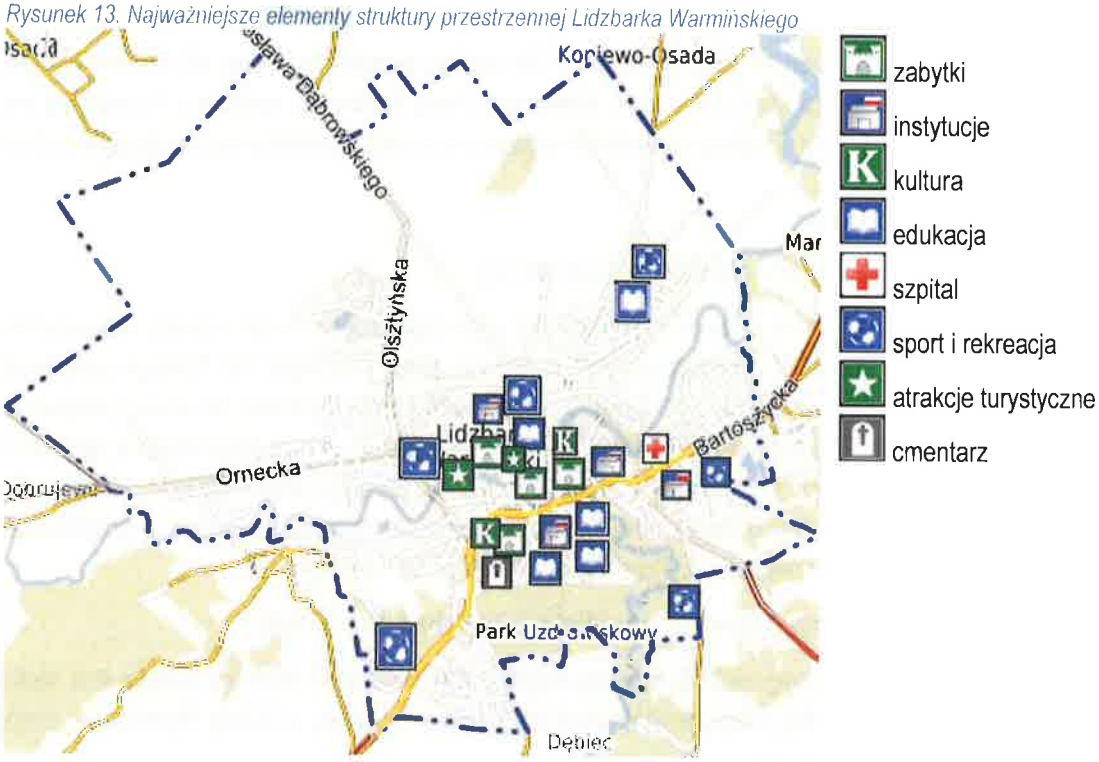
Zgodnie ze *„Zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński"* miasto realizując politykę rozwoju funkcjonalno-przestrzennego wyodrębniło dwie strefy rozwojowe: mieszkalno-usługową oraz produkcyjno-usługową. Północna część miasta to obszary preferowane dla rozwoju funkcji usługowej, mieszkalnej oraz przetwórstwa i przemysłu nieuciążliwego. W południowej części Lidzbarka Warmińskiego znalazły się obszary przeznaczone na rozwój usług z zakresu rekreacji i sportu oraz cenne i atrakcyjne przyrodniczo. Na terenie południowej części miasta budowana jest infrastruktura uzdrowiskowa na obszarze ochrony uzdrowiskowej w oparciu o dwa

sołectwa gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński (Medyny i Łabno) oraz wyodrębnione Osiedle uzdrowiskowe.

Główne elementy kształtujące strukturę przestrzenną Lidzbarka Warmińskiego (szczegółowe informacje w „*Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*"):

1. Centrum wokół którego ukształtowane jest śródmieście. Na tym obszarze funkcjonują podmioty, które pełnią funkcję usługową i administracyjną. Jest to miejsce spotkań i integracji mieszkańców.
2. Tereny otwarte o charakterze publicznymi i tereny zieleni publicznej – to tereny pełniące role nie tylko przyrodnicze, ale również i publiczne. Do najważniejszych obszarów można zaliczyć m.in.: bulwary, suchą fosę, parki miejskie, Dolinę Symsarny, cmentarz.
3. Zabytki - 70 obiektów zabytkowych objętych ochroną prawną. Do najważniejszych zalicza się zamek biskupów warmińskich, teren przedzamcza wraz z pałacem biskupa Grabowskiego w zespole zamku biskupiego (obecnie przedzamcze zaadoptowane zostało na kompleks hotelowo-konferencyjny - Hotel Krasicki), letni pałacyk „Oranżeria" oraz park w zespole letniego pałacyku.
4. Kluczowe obszary aktywizacji zawodowej, kulturowej (Ośrodek Aktywizacji Zawodowej, Powiatowy Urząd Pracy, instytucje kultury).

Rysunek 13. Najważniejsze elementy struktury przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego

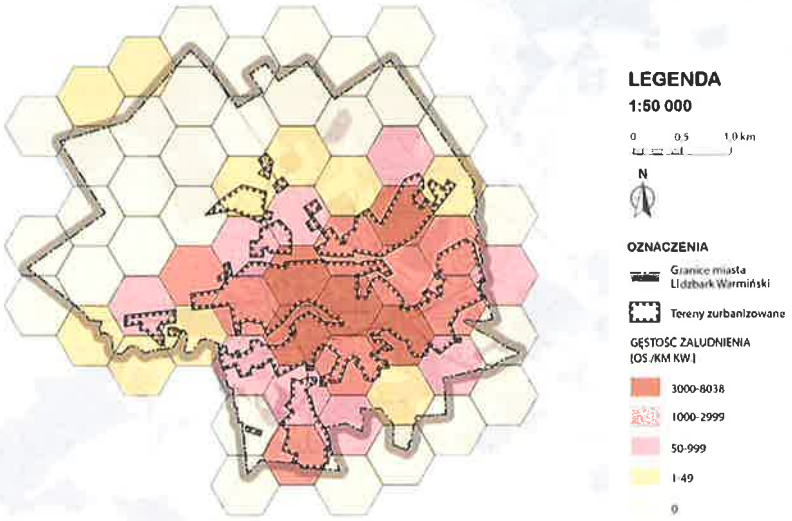

Źródło: opracowanie własne

Przestrzeń miejska jest konstruowana w sposób zapewniający zaspokojenie potrzeb społecznych i wysoką jakość życia mieszkańców tworząc tereny rekreacyjno-sportowe (m.in. parki, bulwar, place zabaw, boiska wielofunkcyjne) oraz kulturalno-rozrywkowe (np. amfiteatry), które są głównym miejscem spotkań i integracji mieszkańców.

5. Zabudowa mieszkalna i mieszkalno-usługowa - ludność zamieszkuje przede wszystkim tereny śródmieścia, na osiedlach stanowiących jego sąsiedztwo oraz na osiedlu przy ul. Astronomów.

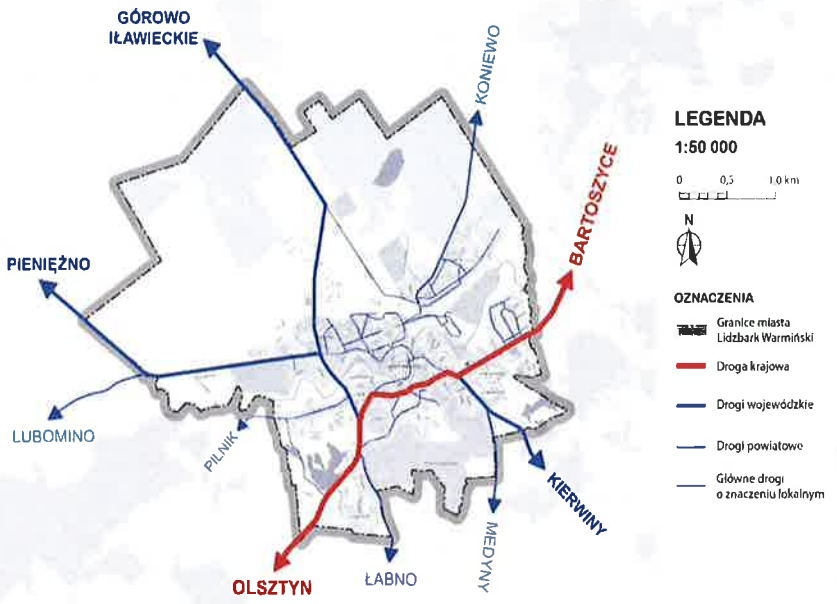
Rysunek 14. Rozmieszczenie terenów zurbanizowanych w mieście Lidzbark Warmiński na tle poziomu gęstości zaludnienia

Źródło: Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

6. Drogi, ciągi piesze i ścieżki rowerowe. Podstawowy układ sieci drogowej Lidzbarka Warmińskiego składa się z drogi krajowej, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez miasto jest droga krajowa nr 51 Olsztynek – Olsztyn – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Bezledy, która umożliwia bezpośrednie połączenia z drogowym przejściem granicznym w Bezledach. Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie: nr 513 Pasłęk – Orneta – Lidzbark Warmiński – Wozławki oraz nr 511 granica państwa (Rosja) – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński.

Rysunek 15. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego

Wg wizji rozwoju Lidzbarka Warmińskiego (podrozdział 2.1. *Misja i wizja rozwoju Lidzbarka Warmińskiego*), miasto w 2030 r. będzie atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i spędzania czasu wolnego, poprzez zapewnienie dostępności do usług publicznych, jak również oferując dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Rozwój turystyki wraz z ofertą okołoturystyczną przyczynią się do prowadzenia turystyki całorocznej w mieście. A budowa infrastruktury uzdrowiskowej przyczyni się do poprawy zdrowotności mieszkańców oraz rozpoznawalności nowej miejscowości uzdrowiskowej na mapie Polski.

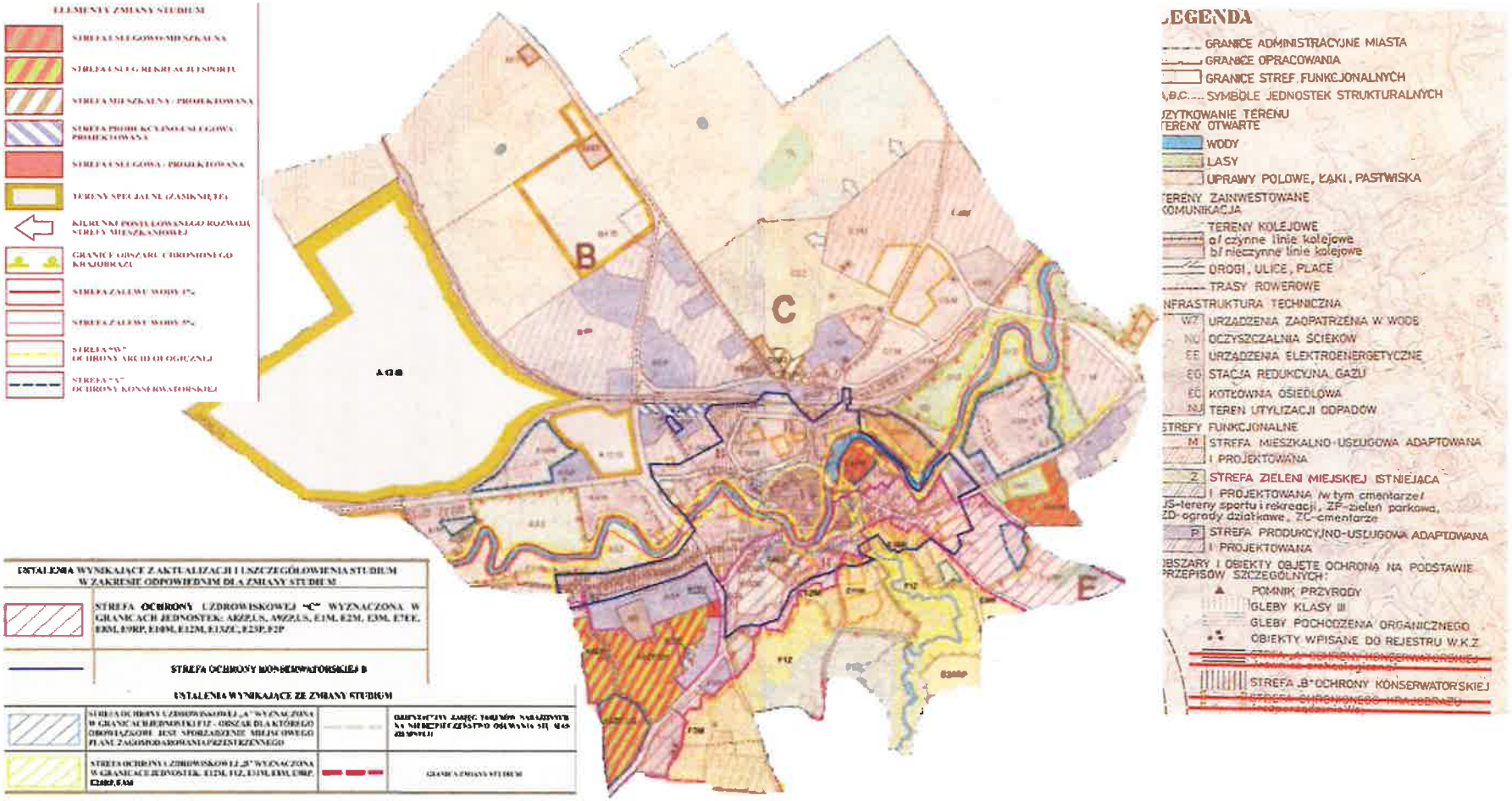
W 2030 r. mieszkańcy Lidzbarka Warmińskiego będą kompetentnymi pracownikami z wysokimi kwalifikacjami, dzięki zmodernizowanej bazie oświatowej i wprowadzeniu innowacyjnych programów nauczania.

Powstanie nowej infrastruktury poprawi nie tylko estetykę i wizerunek miasta, ale również poprawi środowisko naturalne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia kierunki rozwoju miasta i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych. Struktura przestrzenna miasta wpływa na dostępność podstawowych usług dla mieszkańców i poczuciu bezpieczeństwa społeczeństwa i tym samym na liczbę mieszkańców miasta oraz na ewentualne migracje. Zarządzanie przestrzenią miejską oddziałuje na możliwości rozwoju miasta i w następstwie tego na strukturę problemów społecznych i ekonomicznych społeczeństwa.

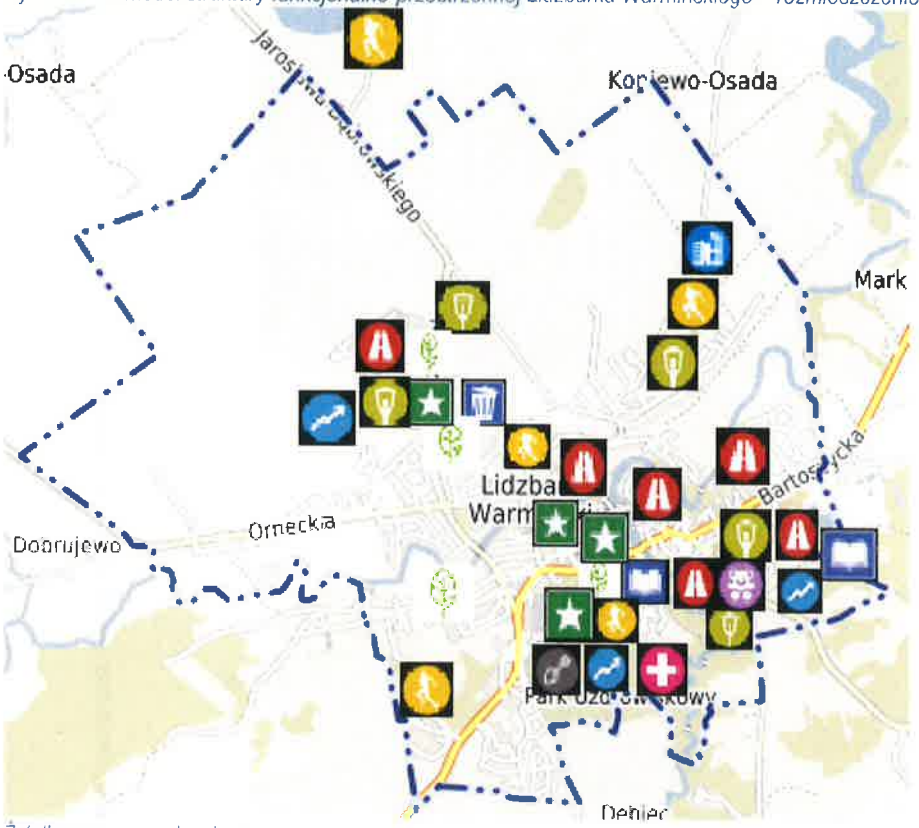
Tereny, na których zaplanowano rozwój przestrzenny miasta posiadają funkcje:
1. uzdrowiskowe – służące poprawie zdrowotności mieszkańców Miasta i kuracjuszy;
2. turystyczne – służące wypoczynku i rekreacji oraz poznawania kultury;
3. usług publicznych – służąca realizacji celów publicznych (oświaty, zdrowia, opieki społecznej, sportu);
4. mieszkaniowe – służące zapewnieniu najważniejszych potrzeb mieszkańców;
5. gospodarcze – wyodrębnione przez Miasto, działki są uzbrojone w kanalizację sanitarną, kanalizację burzową, sieć wodociągową, energetyczną oraz sieć gazu ziemnego.

Rysunek 16. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Lidzbark Warmiński

Źródło: na podstawie Załącznika nr 4 do Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

Rysunek 17. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego – rozmieszczenie planowanych inwestycji

Źródło: opracowanie własne

LEGENDA

Obszary i kierunki interwencji

w zakresie infrastruktury technicznej

drogi (budowa lub modernizacja dróg, chodników i ścieżek rowerowych)

w zakresie środowiska

środowisko (termomodernizacja, wymiana pieców, farma fotowoltaiczna, energooszczędne oświetlenie uliczne, budowa zbiornika retencyjnego, ochrona bioróżnorodności, zakup taboru niskoemisyjnego)

infrastruktura techniczna (budowa uzbrojenia podziemnego)

gospodarka odpadami (budowa inteligentnego systemu zbierania odpadów komunalnych)

w zakresie infrastruktury społecznej

edukacja (modernizacja bazy oświatowej i budowa wielofunkcjonalnego budynku pasywnego)

żłobek

gospodarka mieszkaniowa (budowa osiedla senioralnego, przygotowanie terenów na ul. Astronomów)

pozostałe (budowa centrum aktywności społecznej)

w zakresie turystyki i rekreacji

 atrakcje turystyczne (rewitalizacja, zmodernizowane obserwatorium astronomiczne, renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła)

 sport i rekreacja (Góra Krzyżowa Bis, zadaszanie skateparku, lodowiska, budowa Centrum Sportowego)

w zakresie gospodarczej

 ochrona zdrowia (budowa uzdrowiska)

 rozwój gospodarczy (budowa uzdrowiska, inkubatora przedsiębiorczości, przygotowanie terenów inwestycyjnych)

Krótka charakterystyka obszarów i kierunki interwencji

1. W zakresie infrastruktury technicznej:
   - Poprawa infrastruktury drogowej (dróg, chodników, ścieżek rowerowych) przyczyni się do zwiększenia mobilności i bezpieczeństwa mieszkańców. Przez ostatnie lata Gmina Miejska Lidzbark Warmiński modernizowała drogi w mieście. Ten kierunek polityki Miasta będzie kontynuowany poprawiając stan techniczny kilkunastu dróg.
   - Wraz z rozwojem gospodarczym, Gmina musi zapewnić mieszkańcom najważniejsze potrzeby, w tym m.in. związane z mieszkalnictwem. Dlatego też zostaną przygotowane tereny pod zabudowę jedno – i wielorodzinną na ulicy Astronomów.
2. W zakresie środowiska:
   - Lidzbark Warmiński jako przyszła miejscowość uzdrowiskowa musi szczególnie dbać o jakość powietrza, dlatego będą realizowane działania w tym celu (m.in. termomodernizacja, wymiana pieców, ochrona bioróżnorodności, zakup taboru niskoemisyjnego). W ramach zadań środowiskowych można jeszcze wyróżnić: budowę farmy fotowoltaicznej, wymianę na energooszczędne oświetlenie uliczne, budowę zbiornika retencyjnego.
   - Gmina będzie dożyła do rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na kilku ulicach w mieście, tym samym poziom życia mieszkańców tych ulic się zwiększy oraz poprawi się stan środowiska naturalnego.
   - Istotnym kierunkiem z punktu widzenia poprawy środowiska jest realizowanie racjonalnej gospodarki odpadami poprzez budowę inteligentnego systemu zbierania odpadów komunalnych oraz likwidowanie „dzikich wysypisk").
3. W zakresie infrastruktury społecznej:
   - Gmina zmodernizuje budynek Szkoły Podstawowej nr 1 (modernizacja sali gimnastycznej, uaktywnienie nieczynnego obserwatorium astronomicznego), wybuduje boisko wraz z bieżnią oraz będzie realizowała tzw. projekt miękki – budowę sieci warsztatów przyszkolnych i publicznych wraz z nauką zawodów rzemieślniczych.
   - Powstanie wielofunkcjonalnego budynku pasywnego będzie służyło szkołom wyższym, zawodowym i technicznym, tym samym zwiększy się atrakcyjność miasta, jako ośrodka naukowego.
   - Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy wskazali na niewystarczającą liczbę miejsc w żłobku. Dlatego też Gmina utworzy nowe miejsce opiekuńcze dla dzieci dla lat 3.

- Gmina wybuduje osiedle senioralne w formie domków jednorodzinnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą (przychodnia, apteki, sklepy, miejsce wypoczynku i integracji). Ponadto inwestycja będzie połączona z projektem miękkim „Aktywizacja seniorów w Klubie Seniora", którego celem będzie aktywizacja i integracja seniorów, tworzenie nowych więzi społecznych (często lokalnych), poprawienie kondycji psychofizycznej za sprawą oferowanych zajęć.
- Gmina zwiększy promocję zdrowego style życia poprzez m.in. budowę Centrum Sportowe – Ośrodek treningowy, z którego będą mogli korzystać zarówno mieszkańcy, jak i turyści i kuracjusze.
- Nowy miejscem integracji mieszkańców będzie Centrum Aktywności Społecznej na obszarze ochrony uzdrowiskowej, dlatego też z infrastruktury będą mogli korzystać również kuracjusze, którzy będą przebywali w sanatorium uzdrowiskowym. Centrum będzie miejscem spotkań, warsztatów i działań stowarzyszeń kulturalnych, sportowych i kulinarnych, rękodzieła.

4. W zakresie turystyki i sportu:
   - Poprawa estetyki miasta nastąpi poprzez inwestycje polegające na poprawie stanu technicznego i estetycznego zabytków, która przyczyni się do podniesienia wartości kulturalnych. Dzięki temu uporządkuje się przestrzeń miejską. Ponadto usunie się bariery architektoniczne, które na dzień dzisiejszy wykluczają społecznie osoby z niepełnosprawnością ruchową.
   - Nadanie obszarom i obiektom nowych funkcji społecznych, integracyjnych i edukacyjnych oraz zwiększenie dostępności infrastrukturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Dzięki rewitalizacji poprawi się jakość życia mieszkańców obszarów zdegradowanych. Planowana inwestycja w tym obszarze, tj. rewitalizacja dworca pozwoli na stworzenie nowego miejsca integracji społecznej mieszkańców oraz miejsca noclegowego dla turystów. Dodatkowo zrewitalizuje się gościniec Wysoka Brama i poszerzy ofertę turystyczną przez przystosowanie obiektu do prowadzenia działalności turystycznej i kulturalnej.
   - Gmina wybuduje nowe miejsca wypoczynku i rekreacji, które zwiększą atrakcyjność turystyczną miasta i stworzą możliwość utworzenia miasta turystycznego całorocznie. Jednym z głównych projektów związanych z rozwojem turystyki w mieście jest „Budowa wielofunkcyjnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej przy plaży nad jeziorem Wielochowskim", który będzie polegał na budowie camperowiska wraz z infrastrukturą wodno-kanalizacyjną wraz z kontenerową oczyszczalnią ścieków, wykonanie boiska do gry w piłkę nożną plażową oraz wyciągarkę do nart wodnych. Kolejnym projektem, który jest oczekiwany przez mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego to „Góra Krzyżowa bis", którego celem jest utworzenie nowego miejsca na uprawianie sportu zimowego, co zwiększy szansę na turystykę całoroczną w Lidzbarku Warmińskim.

5. W zakresie gospodarczej:
   - Jednym z głównych kierunków rozwoju Gminy jest utworzenie uzdrowiska. Od kilku lat realizowany jest ten cel poprzez budowę infrastruktury uzdrowiskowej. Kierunek ten będzie kontynuowany poprzez budowę kolejnych obiektów zdrowotnych, jak również poprzez pozyskiwanie inwestorów i budowanie przez nich infrastruktury zdrowotnej na obszarze ochrony uzdrowiskowej.
   - Ważnym kierunkiem rozwoju miasta jest stworzenie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych na ul. Olsztyńskiej i Dąbrowskiego. Dzięki temu zwiększy się atrakcyjność inwestycyjna miasta.

- Nowym miejscem dla przedsiębiorstw będzie inkubator przedsiębiorczości w wielofunkcjonalnym budynku pasywnym, które zwiększy przedsiębiorczość wśród mieszkańców.

2.7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

„*Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" oraz „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński*" (uchwała nr XXXIX/308/2017 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 14 czerwca 2017 r.) stanowią dokumenty wskazujące kierunki polityki rozwoju w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym.

Jedną z płaszczyzn systemu zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym jest zarzadzanie przestrzenią rozumiane jako podejmowanie czynności zmierzających do racjonalnego kształtowania przestrzeni. Zarządzanie przestrzenią obejmuje takie dziedziny, jak: urbanistyka, planowanie przestrzenne, gospodarka nieruchomościami, ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego, infrastruktura techniczna i społeczna.[40]

Struktura przestrzenno-funkcjonalna Lidzbarka Warmińskiego determinuje kierunki i możliwości rozwoju miasta i jednocześnie wskazuje na jego ograniczenia.

Generalnie kierunek rozwoju przestrzennego miasta jest kontynuowany na północ od torów kolejowych. Możliwe do zainwestowania tereny, z podobnym ograniczeniem wynikającym z wysokiej bonitacji, położone na południe od lasu i osiedla przy ul. Żytniej znajdują się poza granicami administracyjnymi miasta. Rozwój przestrzenny miasta obejmie również strefy ochrony uzdrowiskowej A, B i C wchodzące w skład wydzielonej jednostki pomocniczej Osiedla Uzdrowiskowego.[41]

Ustalenia i rekomendacje

1. Centrum

Charakterystyka:

Założenie urbanistyczne starego miasta w Lidzbarku Warmińskim pochodzi z XIV w. Jest typowe dla rozplanowań miast średniowiecznych: prostokątny rynek, z którego naroży wychodzą prostopadle ulice. Główna arteria komunikacyjna to ul. Powstańców Warszawy, znajdująca przedłużenie w ul. Wysoka Brama oraz obiegowe ulice biegnące dawniej wzdłuż murów miejskich – ul. Hoża, dawniej kończąca się bramą, obecnie posiadająca swoje przedłużenie w ul. Kopernika. Pewne odchylenie od typowości – rynek nie leży w centrum – wynika z ukształtowania terenu ścieśnionego w zakolu Łyny i opadającego ku rzece. Obszar centrum obejmujący najstarsze ulice i ciągi komunikacyjne, od Starostwa Powiatowego, poprzez zabudowę amfiteatru, Zamku Biskupów Warmińskich, Cmentarza, Ogrodów I. Krasickiego, murów obronnych, starego ratusza i dworca kolejowego objęty jest strefą A ochrony konserwatorskiej.[42]

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej,

[40] S. Hajduk, Finansowe aspekty zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym
[41] Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński
[42] Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2020-2023

- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako najważniejszego komponentu,
- kształtowanie wizerunku miasta.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zwiększenie udziału zieleni,
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego,
- dostosowanie terenów do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym, plenerowym.

2. Tereny o funkcjach mieszkaniowych

Charakterystyka:

Obszary zabudowy mieszkaniowej, głównie niskiej z elementami zabudowy usługowej.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- podnoszenie jakości życia i zamieszkania,
- zwiększenie atrakcyjności miasta dla budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego,
- porządkowanie, uzupełnienie i kreowanie struktury przestrzennej gminy,

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- ustala się zasadę uzupełnienia plombowego zabudowy w celu racjonalnego wykorzystania terenu,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnienie układów urbanistycznej,
- zapewnienie dla terenów zabudowy mieszkaniowej dostępności do terenów zieleni oraz estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych,
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura rowerowo-
- piesza),
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej (mediów miejskich).

3. Tereny o funkcjach usługowych

Charakterystyka:

Obszary administracyjno-usługowe służące zapotrzebowaniu mieszkańców miasta i gmin sąsiadujących oraz zapewniające miejsca pracy.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- budowanie roli miasta jako lokalnego lidera usług i handlu,
- porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmacnianie istniejących funkcji usługowych komercyjnych,
- podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- mieszanie i dodawanie funkcji,
- zwiększenie udziału zieleni,
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, węzeł przesiadkowy),
- dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach.

4. Tereny o funkcjach przemysłowych i strefy aktywności gospodarczej

Charakterystyka:

Obszary pełniące kluczową rolę dla rozwoju gospodarczego gminy, w tym tereny inwestycyjne zlokalizowane wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 511.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej miasta,
- porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej,
- kształtowanie nowoczesnych zespołów zabudowy przemysłowej i produkcyjnej o racjonalnie wykorzystanej przestrzeni, uporządkowanym układzie urbanistycznym i zabudowie o wysokiej jakości,
- uzbrajanie terenów proporcjonalnie do stopnia zainwestowania i zagospodarowania,
- tworzenie nowych terenów inwestycyjnych oraz wspieranie inwestycji w pierwszej kolejności na terenach już zainwestowanych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę,
- minimalizowanie negatywnych skutków dla ludzi, infrastruktury i środowiska, w tym stały monitoring.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta,
- uwzględnienie zapotrzebowania na miejsca parkingowe dla nowej zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uzbrojenie podziemne i nakaz odprowadzania ścieków do kanalizacji sanitarnej,
- z uwagi na istniejące uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe na terenie miasta powinny być lokalizowane zakłady produkcyjne średniej wielkości oraz rozwijane małe zakłady wytwórcze
- drobne zakłady produkcyjno-usługowe lokalizowane na terenach mieszkalno-usługowych powinny być nieuciążliwe.

5. Tereny Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński"

Charakterystyka:

Obszar ochrony uzdrowiskowej w granicach administracyjnych miasta tworzy Osiedle Uzdrowiskowe, jako jednostka pomocnicza Miasta Lidzbark Warmiński. W skład wydzielonego Osiedla Uzdrowiskowego na terenie miasta wchodzą:

- część mieszczącej się w granicach administracyjnych miasta strefy uzdrowiskowej „A" (Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha);
- strefa „B" obejmująca obszar przyległy do strefy „A" i stanowiąca jej otoczenie, wyznaczona w ramach miejskich terenów zurbanizowanych;
- Strefa „C" obejmująca część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego (z obszarem górniczym o odwiertem GT-1).

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej miasta,
- porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej,
- budowanie roli miasta jako miejscowości uzdrowiskowej,
- podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Strefa ochrony uzdrowiskowej „B", dla której procentowy udział terenów zieleni wynosi nie mniej niż 50%, obejmuje obszar przyległy do strefy „A" i stanowi jej otoczenie. Jest przeznaczony dla obiektów nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych dla pacjentów: obiektów usługowych, turystycznych, w tym hoteli, obiektów rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze.
- Strefa ochrony uzdrowiskowej „A" obejmuje obszar, na którym są planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie. Procentowy udział terenów zieleni nie może wynosić mniej niż 65%. Obszar ten jest zarezerwowany dla urządzeń i obiektów lecznictwa uzdrowiskowego.
- Strefa "C", dla której procentowy udział terenów biologicznie czynnych wynosi nie mniej niż 45%, obejmuje obszar przyległy do strefy "B" i stanowiący jej otoczenie oraz obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych.[43]

6. Tereny zieleni – lasy

Charakterystyka:

Lasy pełnią rolę klimatyczno-biologiczną, krajobrazową oraz rekreacyjno-wypoczynkową. Na terenie obrzeżnych Lidzbarka Warmińskiego znajdują się lasy komunalne.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego,
- zwiększenie ilości i dostępności terenów zieleni,
- przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego dla zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców gminy,
- wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji i wypoczynku (także sportu czy turystyki) oraz ochrony zdrowia i edukacji (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne).

[43] Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- zachowanie i tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu, uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych,
- wyznaczanie ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej,
- wprowadzenie zakazu sytuowania nowej zabudowy niezwiązanej z gospodarką leśną (możliwa realizacja małej architektury na cele rekreacji i wypoczynku, edukacji ekologicznej itp.).

7. Tereny zieleni - zieleń urządzona, strefy rekreacyjno-wypoczynkowe i obszary o funkcjach turystycznych

Charakterystyka:

W centrum miasta są tereny wypoczynku głównie biernego - parki i ogrody historyczne podkreślające historyczny rozwój miasta, dawne cmentarze przekształcone na parki i zieleńce. Jest to zieleń o znacznym stopniu zainwestowania, utrzymana w charakterze reprezentacyjnym i parkowym. Na obrzeżu miasta są to głównie lasy komunalne, tereny nadrzeczne przeznaczone do wypoczynku biernego i czynnego, utrzymane głównie w formie naturalnego krajobrazu o różnym stopniu zagospodarowania.[44] Tereny zieleni pełnią głównie rolę rekreacyjno-wypoczynkową i turystyczną.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zwiększanie liczby ogólnodostępnych całorocznych obiektów, infrastruktury rekreacyjnej i sportowe,
- zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni,
- wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),
- poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej,
- zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu,
- poprawa warunków klimatycznych.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- zachowanie naturalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- zachowanie tożsamości kulturowo-krajobrazowej, w tym zachowanie identyfikatorów krajobrazu charakterystycznych dla obszaru,
- rozwijanie i kontynuacja funkcji rekreacyjnej w oparciu o szlaki rowerowe, piesze, kajakowe i leśną infrastrukturę rekreacyjną oraz realizacja nowej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w zakresie nieprzekraczającym chłonności turystycznej obszaru i nieuciążliwym dla środowiska,
- przeznaczanie nowych terenów pod funkcje sportowo-rekreacyjne i turystyczne oraz rozbudowa bazy obiektów sportowo-rekreacyjnych, w tym całorocznych np.: kryte lodowisko, kryty skatepark Góra Krzyżowa bis,
- zachowanie i tworzenie terenów zieleni, obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych, sportowych i turystycznych z dużym udziałem terenów aktywnych przyrodniczo,
- porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni,

[44] Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej: pieszej, rowerowej, transportu zbiorowego oraz samochodowej,
- dopuszczenie lokalizacji obiektów budowlanych związanych z funkcją obszarów i usługami wspierającymi te funkcje, w tym niezbędnej infrastruktury – przy założeniu minimalizowania negatywnego oddziaływania obiektów na krajobraz,
- zapewnienie dużego udziału zieleni wysokiej.

8. Wody

Charakterystyka:

Zbiorniki wodne i rzeki znajdujące się w przestrzeni miasta.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zachowanie istniejącego systemu zbiorników wodnych i rzek, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy,
- wykorzystanie zbiorników wodnych i rzek dla rozwoju funkcji związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką, przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego,
- wykorzystanie surowców przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego,
- prowadzenie działań zmierzających do zagęszczenia towarzyszącej sieci ekologicznej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- ochrona bezpośredniej otuliny biologicznej rzek zasadniczo z zakazem zabudowy kubaturowej (wyjątki: funkcje związane ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką),
- wprowadzenie zakazu podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

3. Zgodność Strategii z założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

„*Strategia rozwoju społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" w obecnie obowiązującej średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. „*Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020*" (z perspektywą 2030 roku) oraz założeniami „*Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*", określającej nowe ramy i zasady prowadzenia polityki rozwoju. Natomiast na szczeblu regionalnym strategia jest zgodna z „*Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*".

3.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku

„*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*" została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. i jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym".

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Tabela 13. Spójność „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" z SOR

Strategia rozwoju społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego		Cele szczegółowe* i obszary wspierające**) – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju																	
		Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną					Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony		Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu					Obszary wspierające					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
1.	1.1							+											
	1.2							+											
	1.3							+								+			
2	2.1							+										+	
	2.2																	+	
	2.3																	+	
	2.4																	+	
3	3.1	+	+				+	+						+					
	3.2						+	+						+	+				
	3.3	+	+				+	+						+					
	3.4							+											
	3.5							+								+			
	3.6						+	+						+	+				
	3.7							+											
4	4.1							+											
	4.2			+				+											
	4.3			+	+			+											
	4.4	+	+	+	+			+	+		+		+		+				

*Obszary: 1. Reindustrializacja, 2. Rozwój innowacyjnych firm, 3. Małe i średnie przedsiębiorstwa, 4. Kapitał dla rozwoju, 5. Ekspansja zagraniczna, 6. Spójność społeczna, 7. Rozwój zrównoważony terytorialnie, 8. Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, 9. Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, 10. E-państwo, 11. Finanse publiczne, 12. Efektywność wykorzystania środków UE,

**Obszary wspierające: 1. Kapitał ludzki i społeczny, 2. Cyfryzacja, 3. Transport, 4. Energia, 5. Środowisko, 6. Bezpieczeństwo Narodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOR

3.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

„*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*" (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny i cele szczegółowe polityki regionalnej Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.

1.1.1. Tworzenie warunków do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce.

1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.

1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.

2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.

3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Tabela 14. Spójność „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" z KSRR

Strategia rozwoju społeczno-gospodarcza Lidzbarka		Cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030											
		Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4
1.	1.1	+	+										
	1.2.		+		+								
	1.3	+											
2	2.1	+	+			+							
	2.2	+	+			+							
	2.3	+	+			+							
	2.4	+	+			+							
3	3.1	+	+				+	+					
	3.2	+	+			+	+						
	3.3	+	+				+	+					
	3.4					+							
	3.5	+	+			+							
	3.6	+				+							
	3.7		+										
4	4.1	+	+			+	+						
	4.2	+	+				+						
	4.3	+	+				+	+	+				
	4.4	+	+			+	+	+	+	+	+		+

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSRR

3.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

„*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*" jest najważniejszym regionalnym dokumentem strategicznym. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel główny będzie możliwy do zrealizowania poprzez realizację poniższych celów strategicznych:

Cel strategiczny 1: Kompetencje przyszłości

1.1 Użyteczne kwalifikacje i kompetencje
1.2 Nowoczesne usługi
1.3 Profesjonalne organizacje

Cel strategiczny 2: Inteligentna produktywność

2.1. Satysfakcjonująca praca
2.2. Inteligentna specjalizacja
2.3. Wysoka konkurencyjność

Cel strategiczny 3: Kreatywna aktywność

3.1 Inspirująca twórczość
3.2 Efektywna współpraca
3.3 Ukształtowana tożsamość

Cel strategiczny 4: Mocne fundamenty

3.1. Silny kapitał społeczny
3.2. Optymalna infrastruktura rozwoju
3.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Tabela 15. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 z Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Strategia rozwoju społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego		Cele strategiczne Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego											
		Kompetencje przyszłości			Inteligentna produktywność			Kreatywna aktywność			Mocne fundamenty		
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
1	1.1												+
	1.2							+					
	1.3											+	
2	2.1											+	+
	2.2												+
	2.3											+	+
	2.4											+	+
3	3.1	+								+	+		
	3.2	+		+	+			+		+	+		
	3.3	+								+	+		
	3.4							+					
	3.5											+	
	3.6		+							+			
	3.7											+	+
4	4.1		+			+	+						
	4.2		+			+	+		+				

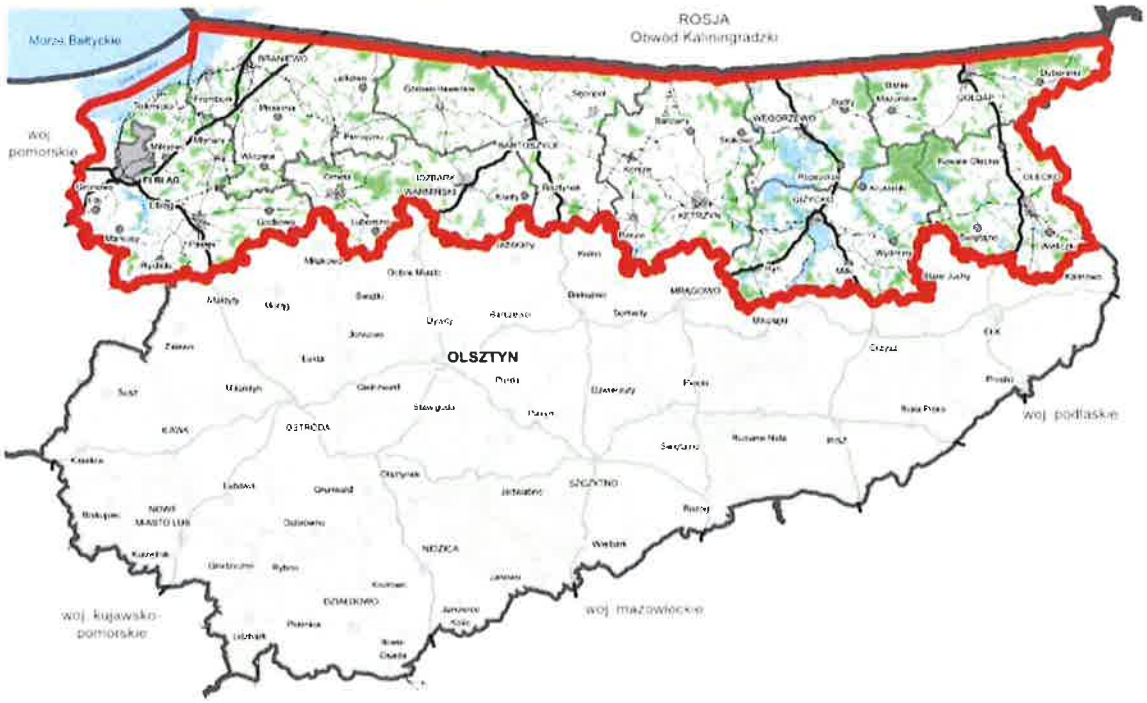
	4.3		+		+		+					
	4.4		+				+		+		+	

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

3.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Ze względu na swoje położenie, Lidzbark Warmiński należy do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego (POF), wskazanego w *„Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego"*. Szczególnym zjawiskiem z zakresu gospodarki przestrzennej Obszaru jest przygraniczne położenie w Polsce i Unii Europejskiej. Głównymi funkcjami gospodarczymi Obszaru jest rolnictwo i turystyka. Przygraniczny OF wewnętrznie jest zróżnicowany pod względem przyrodniczym, gospodarczym, infrastruktury komunikacyjnej, zagospodarowania terenu.

Rysunek 18. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Zidentyfikowany potencjał Lidzbarka Warmińskiego wpisującego się do Przygranicznego OF:

- zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe,
- droga krajowa doprowadzająca do przejścia granicznego,
- współpraca miast i regionów w ramach istniejących stowarzyszeń i inicjatyw, m.in. Międzynarodowa Sieć Miast Cittaslow,
- trasa rowerowa Green Velo o znaczeniu ponadregionalnym,
- kształtowanie i rozwój funkcji uzdrowiskowej,
- warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia Lidzbarka Warmińskiego wpisującego się do Przygranicznego OF:

- peryferyjne położenie na tle województwa, kraju i Europy,
- ograniczona współpraca z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, niewielkie powiązania społeczno-gospodarcze terenów przygranicznych po stronie polskiej i rosyjskiej,
- peryferyzacja społeczno-gospodarcza,
- niska konkurencyjność regionu w skali Polski i Unii Europejskiej (z wyjątkiem walorów turystycznych),
- słaba dostępność komunikacyjna wewnątrz obszaru oraz względem pozostałej części województwa i kraju,
- kumulacja problemów społeczno-ekonomicznych; wszystkie miasta średnie obszaru zostały zaklasyfikowane jako tracące funkcje; blisko 60% gmin Przygranicznego OF to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, na których występuje kumulacja problemów społecznych, ekonomicznych bądź społeczno-ekonomicznych,
- niekorzystna sytuacja społeczno-demograficzna i gospodarcza (depopulacja, defeminizacja, niekorzystna prognoza demograficzna, wysoki wskaźnik bezrobocia, nieznaczna rola przemysłu, tereny popegeerowskie).

Kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego Lidzbarka Warmińskiego, jako miasta należącego do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego zgodnie z *„Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego"* wpisujące się do *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"*:

1. Kształtowanie i rozwój sieci osadniczej:
   - wspomaganie rozwoju m.in. poprzez rozwój infrastruktury społecznej, poprawę dostępności komunikacyjnej,
   - poprawa powiązań funkcjonalnych ośrodków miejskich z obszarami otaczającymi,
   - dążenie do współpracy małych i średnich miast w celu poprawy jakości życia zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju w ramach powiązań sieciowych (m.in. Międzynarodowa Sieć Miast Cittaslow),
   - przeciwdziałanie degradacji ośrodków miejskich, w szczególności z uwzględnieniem miast tracących funkcje,
   - prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych (poprzemysłowych, powojskowych, popegeerowskich).
2. Rozwój sfery gospodarczej i turystycznej:
   - wspieranie procesów rozwojowych na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, depopulacją, wykluczeniem społecznym oraz wysokim bezrobociem,
   - tworzenie warunków wspierających rozwój i współpracę ośrodków gospodarczych i obszarów o znaczeniu gospodarczym,
   - rozwój i promocja lecznictwa uzdrowiskowego w rejonach posiadających predyspozycje do rozwoju tej funkcji oraz wzmacnianie współpracy miast o funkcji uzdrowiska bądź obszaru ochrony uzdrowiskowe,
   - rozwój i kreowanie produktów turystycznych w oparciu o istniejące walory i zasoby, w tym wykorzystanie marek i produktów regionu (Sieć Miast Cittaslow, Green Velo itp.),

- wykorzystanie potencjału rozwojowego, jakim jest położenie w sąsiedztwie obwodu kaliningradzkiego oraz przy granicy polsko-litewskiej poprzez współpracę transgraniczną oraz tworzenie oferty turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej dla obcokrajowców.

3. Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury transportowej:
   - przeciwdziałanie peryferyzacji obszaru poprzez zapewnienie spójnego systemu komunikacyjnego drogowego oraz poprawę dostępności komunikacyjnej wewnątrz Przygranicznego OF (w tym do głównych ośrodków miejskich i turystycznych obszaru).

4. System realizacji Strategii

„*Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" będzie realizowana z wykorzystaniem narzędzi i procedur (m.in. dokumentów wykonawczych, więcej podrozdział 4.4. *Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych*) pomocnych w zarządzaniu dokumentem. W ramach zarządzania strategią można wymienić trzy podstawowe etapy:

- wdrażanie,
- monitorowanie,
- aktualizacja.

4.1. Wdrażanie Strategii

Pierwszym etapem wdrażania *Strategii* jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów „*Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*". Dokument jest uchwalany przez radę miasta, natomiast burmistrz jest odpowiedzialny za całościowy nadzór, który zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego.

Strategia musi zaspokoić oczekiwania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów funkcjonujących na terenie miasta. W związku z tym powinno się planować działania we współpracy ze wszystkimi interesariuszami, którzy przyczynią się do realizacji założonych celów. Należy wszystkim umożliwić zgłaszanie pomysłów poprzez wypełnienie Karty projektu (Załącznik nr 3), a następnie sprawdzenie kart przez Zespół ds. zarządzania strategią spójności ze *Strategią* i zaopiniowanie.

Schemat 10. Struktura zarzadzania „Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

Źródło: opracowanie własne

Za realizacje poszczególnych zadań zapisanych w Strategii odpowiada specjalnie powołany Zespół ds. Zarządzania Strategią (składający się z pracowników referatów Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim, przedstawicieli jednostek organizacyjnych i przedstawicieli Rady Miejskiej), do którego należy:

- dopilnowanie, aby projekty planowane w ramach *Strategii* były ujmowane w wieloletnich programach inwestycyjnych Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński,
- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii,
- zapewnienia zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- monitorowanie *Strategii,*
- dokonywanie ewaluacji *Strategii,*
- dokonywanie aktualizacji *Strategii,*
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń *Strategii.*

Koordynator projektów odpowiedzialny jest za:

- opracowywanie i składanie wniosków,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w *Strategii,*
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Natomiast Kierownicy projektów zarządzają poszczególnymi projektami, do których należy:

- określenie zadań dla zespołu projektowego,
- zlecanie zadań projektowych,
- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

4.1. Monitorowanie i ewaluacja Strategii

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji *Strategii.* Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz zaplanowane rezultaty poszczególnych zadań.[45] Za monitoring odpowiada Zespół ds. Zarządzania Strategią.

System monitorowania dokumentu powinien odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów.

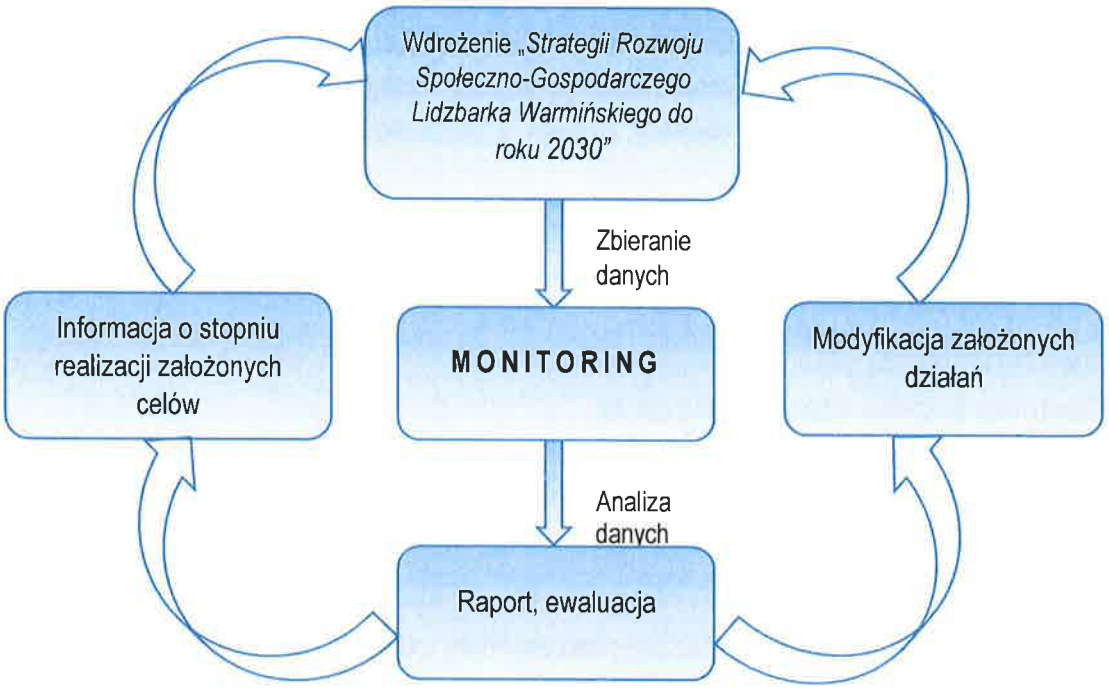
Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,

[45] 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak, Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym

– wnioski, raport i ewaluacja.

Schemat 11. Monitoring „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągania celów strategicznych.[46]

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące fazy:

– ewaluacji ex-ante - przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji.
– ewaluacji on-going - w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ na realizacje zaplanowanych działań strategicznych.
– ewaluacji ex-post - po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny stanowić jedną z podstaw dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym.[47]

[46] 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak, Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym
[47] j.w.

Ocena ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Strategii należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Przykładowe wskaźniki wskazano w podrozdziale 2.2. *Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów* i stanowi katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania *Strategii*:

- wskaźniki produktu – bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno–ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);
- wskaźniki oddziaływania – długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

Tabela 16. Część raportu ze zrealizowanych wskaźników

Cel strategiczny:				
Cel operacyjny:				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary (np. km, szt.)**	**Źródło danych (np. GUS, UM)**	**Wartość dla roku bazowego (2021 r.)**	**Wartość dla roku badanego (..... r.)**
Wskaźnik produktu				
Wskaźnik rezultatu				
Wskaźnik oddziaływania				

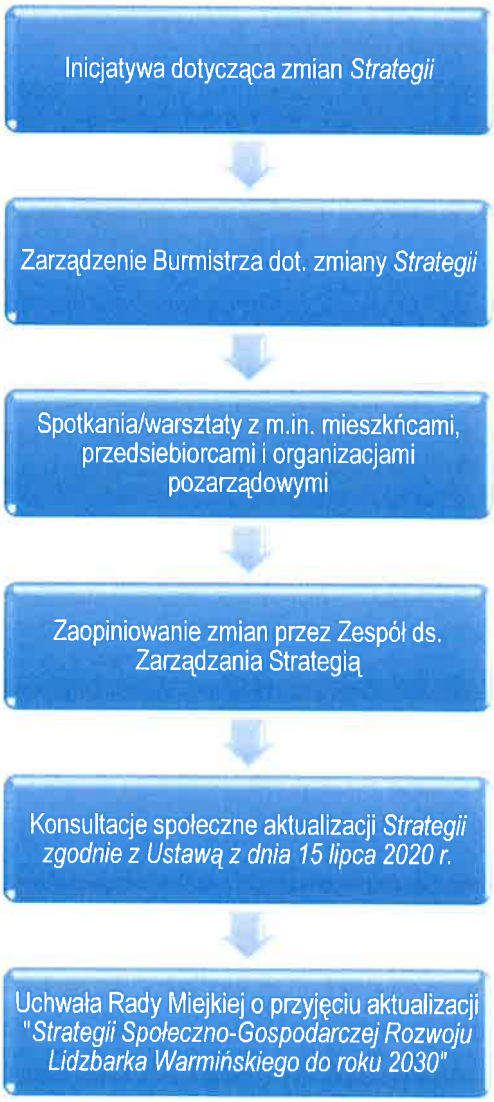
Źródło: opracowanie własne

4.2. Aktualizacja Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji Gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. Należy zaangażować m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe organizując spotkania/warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań Gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Zespół ds. Zarządzania Strategią w trakcie ewaluacji. Pomysły i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, który przykład stanowi Załącznik nr 3 do niniejszej *Strategii.* Karta Projektu powinna zawierać minimum elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze Strategią, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju Lidzbarka Warmińskiego, należy uchwałą Rady Miejskiej zaktualizować zapisy *Strategii.* Aktualizacja *Strategii* powinna odbywać się według poniższego schematu.

Schemat 12. Proces aktualizacji „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

Źródło: opracowanie własne

4.3. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Dokumenty wykonawcze Lidzbarka Warmińskiego to dokumenty gminne, które realizują cele operacyjne wskazane w *Strategii* i są uchwalane przez Radę Miejską. Do dokumentów wykonawczych można zaliczyć programy polityki sektorowej (społecznej, mieszkaniowej, komunalnej i ochrony środowiska, przestrzennego rozwoju, kultury, zdrowia, edukacji, transportu) oraz programy operacyjne (dokumenty wynikające z odrębnych ustaw np. Gminny Program Rewitalizacji).

Tabela 17. Aktualność i spójność dokumentów wykonawczych

Lp.	Obszar tematyczny	Dokumenty wykonawcze	Aktualność dokumentu	Spójność
1	Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński	Aktualny	Spójny
2	Energetyka	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Aktualny	Spójny
3		Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Aktualny	Spójny
4	Gospodarka komunalna	wieloletni plan gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Nieaktualny	Spójny
5	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	gminny program opieki nad zabytkami	Aktualny	Spójny
6	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	gminny program ochrony środowiska	Aktualny	Spójny
7		plan gospodarki niskoemisyjnej	Aktualny	Spójny
8		program usuwania azbestu	Aktualny	Spójny
9	Polityka społeczna	gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Aktualny	Spójny
10		gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Aktualny	Spójny
11		gminny program wspierania rodziny		
12		gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;	Aktualny	Spójny

13		gminny program przeciwdziałania narkomanii	Aktualny	Spójny
14		gminny program rewitalizacji	Aktualny	Spójny
15	Rozwój lokalny	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Aktualny	Spójny
16	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa gminy	Aktualny	Spójny
17		uchwały budżetowe	Aktualny	Spójny

Źródło: opracowanie własne

Spis schematów, rysunków, tabel

Schemat 1. Budowa części strategicznej „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" 5
Schemat 2. Badane obszary społeczno-gospodarcze 7
Schemat 3. Drzewo problemów 30
Schemat 4. Programowanie rozwoju 31
Schemat 5. Cel główny, cele szczegółowe i operacyjne „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do 2030" 33
Schemat 6. Cel strategiczny nr 1 i jego cele operacyjne 35
Schemat 7. Cel strategiczny nr 2 i jego cele operacyjne 40
Schemat 8. Cel strategiczny nr 3 i jego cele operacyjne 46
Schemat 9. Cel strategiczny nr 4 i jego cele operacyjne 56
Schemat 10. Struktura zarzadzania „Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" 104
Schemat 11. Monitoring „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" 106
Schemat 12. Proces aktualizacji „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" 108

Rysunek 1. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego 8
Rysunek 2. Lidzbark Warmiński na tle miast powiatowych w zjawisku demografii 13
Rysunek 3. Lidzbark Warmiński na tle miast powiatowych w sferze społecznej 20
Rysunek 4. Potencjały i problemy miast powiatowych w sferze gospodarczej. 24
Rysunek 5. Klasyfikacja Lidzbarka Warmińskiego na tle miast powiatowych. 25
Rysunek 6. OSI Miasta CITTASLOW 62
Rysunek 7. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze 63
Rysunek 8. I Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim 76
Rysunek 9. II Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim 76
Rysunek 10. Obszar uzdrowiskowy na terenie Lidzbarka Warmińskiego 79
Rysunek 11. Koncepcja budowy infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim 80
Rysunek 12. Strefa przedsiębiorczości 82
Rysunek 13. Najważniejsze elementy struktury przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego 84
Rysunek 14. Rozmieszczenie terenów zurbanizowanych w mieście Lidzbark Warmiński na tle poziomu gęstości zaludnienia 85
Rysunek 15. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim 85
Rysunek 16. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Lidzbark Warmiński 87
Rysunek 17. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego – rozmieszczenie planowanych inwestycji 88
Rysunek 18. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny 101

Tabela 1. Stan obecny i wyzwania w sferze przestrzenno-środowiskowym 11
Tabela 2. Stan obecny i wyzwania w sferze społecznej 20
Tabela 3. Stan obecny i wyzwania w sferze gospodarczej 24
Tabela 4. Analiza SWOT 26
Tabela 5. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 1 36
Tabela 6. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 2 40

Tabela 7. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 3 46
Tabela 8. Cele operacyjne w ramach celu strategicznego nr 4 56
Tabela 9. Cele strategiczne a OSI Miasta CITTASLOW – perspektywa 2030 62
Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – perspektywa 2030 63
Tabela 11. Planowane działania w ramach OSI Miasta CITTASLOW i OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze 65
Tabela 12. Ramy finansowe inwestycji i źródła finansowania 72
Tabela 13. Spójność „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" z SOR 98
Tabela 14. Spójność „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" z KSRR 99
Tabela 15. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 z Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego 100
Tabela 16. Część raportu ze zrealizowanych wskaźników 107
Tabela 17. Aktualność i spójność dokumentów wykonawczych 109

Załącznik nr 1. Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego

„Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego" jest oddzielnym dokumentem realizowanym w ramach *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030".*

Załącznik nr 2. Plan rozwoju uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim

„Plan rozwoju uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim" jest oddzielnym dokumentem realizowanym w ramach *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030".*

Załącznik nr 3. Karta projektu

Nazwa zadania		
Opis zadania		
Obszar realizacji		
Cel zadania		
Podmiot realizujący		
Partnerzy projektu/podmioty zaangażowane		
Termin realizacji		
Koszt zadania (PLN)		
Źródło finansowania (PLN, %)		
Zgodność ze Strategią	**Cel strategiczny**	
	Cel operacyjny	
	Kierunek działania	
Wskaźniki	**produktu**	
	rezultatu	
	oddziaływania	
Osoba zgłaszająca zadanie		

Data i podpis osoby zgłaszającej projekt	*Data i podpis Kierownika projektu*
Akceptacja *Data i podpis Skarbnika*	*Akceptacja* *Data i podpis Burmistrza*

Załącznik Nr 1 do Załącznika Nr 1 do Uchwały.....
Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim
z dnia .....

Załącznik nr 1
do *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030”*

Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego

Lidzbark Warmiński, marzec 2025

Spis treści

Wstęp 4
1. Charakterystyka ogólna gminy 5
1.1. Położenie i powierzchnia 5
1.2. Zarys historyczny 5
1.3. Partnerstwo 6
2. Sfera przestrzenno-środowiskowa 8
2.1. Układ przestrzenny 8
2.2. Dostępność komunikacyjna 11
2.3. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna 14
2.3.1. Mieszkalnictwo 14
2.3.2. Infrastruktura techniczna 17
2.4. Środowisko naturalne 23
2.4.1. Ukształtowanie terenu 23
2.4.2. Zasoby przyrodnicze 24
2.4.3. Klimat i ochrona powietrza 25
2.4.4. Zagrożenie hałasem 27
2.4.5. Wody powierzchniowe i podziemne 27
2.5. Ochrona środowiska 29
3. Sfera społeczna 32
3.1. Demografia 32
3.1.1. Ruch naturalny 32
3.1.2. Starzenie się społeczeństwa 34
3.1.3. Migracje ludności 34
3.1.4. Prognoza demograficzna 36
3.2. Rynek Pracy 37
3.2.1. Aktywność zawodowa 37
3.2.2. Bezrobocie 38
3.2.3. Barometr zawodów 41
3.3. Edukacja 43
3.3.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne 44
3.3.2. Szkoły podstawowe 44
3.3.3. Szkoły ponadpodstawowe 45
3.3.4. Ośrodki wychowawcze 46
3.3.5. Jakość kształcenia 47
3.3.6. Poradnia psychologiczno–pedagogiczna 47
3.4. Zdrowie 48

3.4.1. Przychodnie i apteki ... 48
3.4.2. Plany uzdrowiskowe ... 49
3.5. Integracja społeczna ... 50
3.5.1. Pomoc społeczna ... 50
3.5.2. Usługi społeczne wobec seniorów ... 53
3.5.3. Usługi społeczne kierowane do rodzin ... 54
3.5.4. Osoby z niepełnosprawnościami i zaburzone psychicznie ... 56
3.5.5. Bezdomność ... 57
3.5.6. Aktywność społeczna ... 58
3.6. Turystyka i sport ... 60
3.6.1. Potencjał turystyczny ... 60
3.6.2. Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego ... 63
3.6.3. Kultura ... 65
3.6.4. Sport i rekreacja ... 67
3.7. Społeczeństwo informacyjne ... 70
3.8. Bezpieczeństwo ... 71
4. Sfera gospodarcza ... 73
4.1. Wskaźniki makroekonomiczne ... 73
4.2. Przedsiębiorczość ... 73
4.2.1. Podmioty gospodarcze ... 73
4.2.2. Inwestycje w przedsiębiorstwach ... 81
4.2.3. Instytucje Otoczenia biznesu ... 84
4.3. Atrakcyjność inwestycyjna ... 84
4.4. Finanse Lidzbarka Warmińskiego ... 88
4.4.1. Dochody i wydatki ... 89
4.4.2. Saldo budżetowe i prognoza budżetu ... 91
5. Diagnoza porównawcza ... 93
6. Konsultacje społeczne ... 99
6.1. Badanie rozwoju Lidzbarka Warmińskiego ... 99
6.2. Badanie jakości życia w Lidzbarku Warmińskim ... 111
6.3. Analiza SWOT – warsztaty ... 123
7. Spis wykresów, rysunków i tabel ... 124
Załącznik nr 1 Wzór ankiety w ramach Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego ... 126
Załącznik nr 2 Wzór ankiety w ramach Raportu Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński w 2018 r. ... 130

Wstęp

Prezentowana *„Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego"* jest przeglądem najważniejszych kwestii społeczno-gospodarczych i ukazuje wieloaspektową analizę stanu obecnego w mieście. Raport diagnozy koncentruje się na szczegółowej analizie uwarunkowań wewnętrznych rozwoju Lidzbarka Warmińskiego dokonanej w pięciu podstawowych kategoriach, obejmujących takie zagadnienia jak:

1. **Informacje ogólne** (w tym: uwarunkowania geograficzne, historyczne);
2. **Przestrzeń** (w tym m.in. układ przestrzenny, dostępność komunikacyjna, mieszkalnictwo, infrastruktura techniczna);
3. **Środowisko** (w tym: charakterystyka najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony, tj. zasoby wodne i jakość wód, jakość powietrza i klimat akustyczny);
4. **Społeczeństwo** (w tym: analiza procesów demograficznych i osadniczych, wykluczenie społeczne, kapitał społeczny tj. liczba organizacji pozarządowych, rynku pracy, aktywność i potencjał mieszkańców, edukacja, ochrona zdrowia, kultura i turystyka);
5. **Gospodarka** (w tym: analiza wskaźników makroekonomicznych, struktury gospodarczej, atrakcyjności inwestycyjnej, przedsiębiorczości, dochody ludności, finanse publicznych JST, realizowane zadania i projekty).

Dla każdego z powyżej wymienionych obszarów przedstawiono najważniejsze informacje, w tym również realizowane projekty oraz dane statystyczne obrazujące sytuację w mieście, także na tle powiatu lidzbarskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Zakres czasowy obejmuje zasadniczo lata 2015-2019. Analiza została wykonana w oparciu o najbardziej aktualne dostępne dane statystyczne, głównie te pochodzące z baz Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim i jego jednostek podległych oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim.

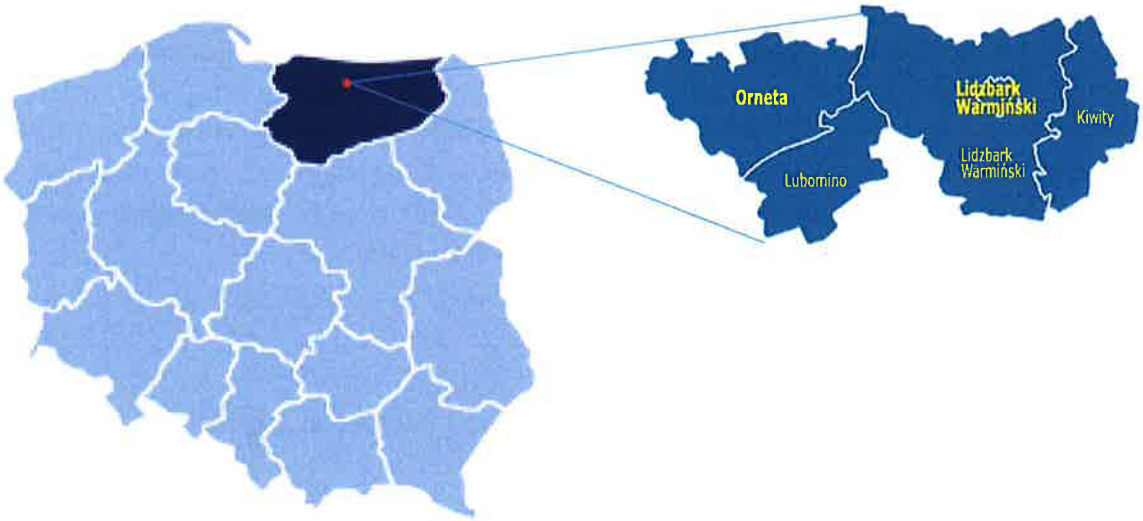
Główne wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stanowić będą punkt wyjścia dla przygotowania *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"* i *„Planu Rozwoju Uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim"*.

1. Charakterystyka ogólna gminy

1.1. Położenie i powierzchnia

Gmina miejska Lidzbark Warmiński położona jest w centrum powiatu lidzbarskiego, w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego i graniczy z gminą wiejską Lidzbark Warmiński. Miasto Lidzbark Warmiński jest jednocześnie stolicą powiatu lidzbarskiego i siedzibą władz powiatowych oraz gminy miejskiej Lidzbark Warmiński i gminy wiejskiej.

Rysunek 1. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego

Źródło: Internet, https://pl.wikipedia.org i http://www.gminy.pl

Lidzbark Warmiński położony jest na obszarze 1435 ha (14 km^2), co stanowi 1,55% powierzchni powiatu lidzbarskiego oraz jedenaste co do wielkości miasto na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Miasto leży na popularnych i często odwiedzanych szlakach turystycznych. Do najstarszych należy Szlak Kopernikowski oraz Szlak Bojowy gen. J.H. Dąbrowskiego 1807 rok. Natomiast Szlak Zamków Gotyckich pozwala na zwiedzanie najważniejszych zabytków z okresu średniowiecza.

1.2. Zarys historyczny

Lidzbark Warmiński położony jest w północnej części historycznej Warmii. Miasto powstało w miejscu pruskiej osady zwanej Lecbarg. Pruski gród w 1240 r. został zdobyty przez Krzyżaków, dwa lata później doszczętnie zniszczony wrócił ponownie pod panowanie Prusów. W kolejnych latach osada wraz z drewnianym zamkiem zbudowanym przez Krzyżaków przechodziła na przemian z rąk pruskich do krzyżackich, by ostatecznie w 1274 r. powrócić z rąk Krzyżaków pod panowanie biskupów warmińskich. W 1308 r. miasto uzyskało prawa miejskie, a do miasta napłynęli osadnicy niemieccy i Polacy ze Śląska. Wkrótce też w zakolu Łyny przy ujściu Symsarny rozpoczęto budowę zamku. Jeszcze w XIV wieku wybudowano ratusz, kościół i szpital oraz rozpoczęto otaczać miasto murami z basztami i bramami. W 1350 r. miasto zostało siedzibą biskupów warmińskich, tutaj skupiły się administracja biskupstwa, życie kulturalne, oświatowe i dyplomatyczne. W 1440 r. Lidzbark Warmiński przystąpił do Związku Pruskiego a mieszkańcy uznali władzę polskiego króla Kazimierza Jagiellończyka, który wypowiedział

Krzyżakom wojnę trzynastoletnią. Na mocy traktatu toruńskiego w 1466 r. Prusy Królewskie i Warmia zostały włączone do Korony. Warmia zachowała swój dotychczasowy bardzo korzystny status publiczno-prawny. Okres ten związany jest z rozkwitem kultury w mieście. Kolejnym momentem ważnym w historii miasta było wcielenie Warmii w 1772 r. do państwa pruskiego, co wiązało się ze zmianą dotychczasowego statusu. Biskupowi i kapitule odebrano całkowicie władzę terytorialną; kraj podzielono na powiaty.

Rozwój przestrzenny Lidzbarka Warmińskiego przebiegał stosunkowo wolno. Obszar lokacyjny miasta, ograniczony murami obronnymi, okazał się wystarczający niemal do końca XVIII w., a wolno rozwijające się przedmieścia pełniły funkcje bezpośredniego zaplecza gospodarczego. Stopniowo rozbiórce ulegały średniowieczne fortyfikacje miasta: najpierw utrudniające komunikację bramy: Kościelna i Młyńska, potem mury od wschodu i zachodu. W latach 1821-1823 wybudowano pierwszy na Ziemi Warmińskiej kościół ewangelicki. Znaczące zmiany w zabudowie staromiejskiej nastąpiły po pożarze w 1865 r., w czasie którego spłonął ratusz miejski i dziesięć spośród dwunastu domów w zachodniej pierzei rynku. W 1868 r. zburzono obwarowania wysokiej bramy i część murów, zachowały się jedynie przedbramie oraz mury na północy, przy których w 1903 r. wybudowano nowy ratusz. W 1945 r. w wyniku działań wojennych aż 80% zabudowań Lidzbarka Warmińskiego zostało spalonych i zrujnowanych.[1]

1.3. Partnerstwo

Lidzbark Warmiński posiada szerokie kontakty z miastami partnerskimi zlokalizowanymi w Kraju i zagranicą. Na liście partnerów zagranicznych znajdują się:

- Sowietsk,
- Oud-Beijerland,
- Wertle, Milanówek,
- Visaginas.

Partnerstwo miast polega na realizacji wspólnych projektów jak również wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie m.in. sportu, kultury, edukacji.

Dodatkowo Miasto Lidzbark Warmiński należy jako członek do stowarzyszeń i organizacji skupiających różnorodne podmioty. Do najważniejszych należą:

- **Stowarzyszenie Gmin Polskie Zamki Gotyckie**, którego celem jest m.in. współpraca gmin, na terenie których znajdują się gotyckie zamki i opracowanie szlaku turystycznego, obejmującego powyższe obiekty;
- **Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich**, którego celem jest m.in. promowanie walorów turystycznych regionu oraz prowadzenie wspólnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska, gospodarki komunalnej, telekomunikacji i turystyki;
- **Polska Krajowa Sieć Cittaslow**, której celem jest promocja i rozprzestrzenianie idei dobrego życia mieszkańców poprzez wdrażanie w miastach rozwiązań z zakresu polityki środowiskowej, infrastrukturalnej, przestrzeni miejskiej, gościnności, spójności społecznej oraz partnerstwa;
- **Stowarzyszenie Miast Cittaslow**, którego celem jest m.in. budowanie wizerunku miast Cittaslow jako atrakcyjnych turystycznie;

[1] Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2014-2020

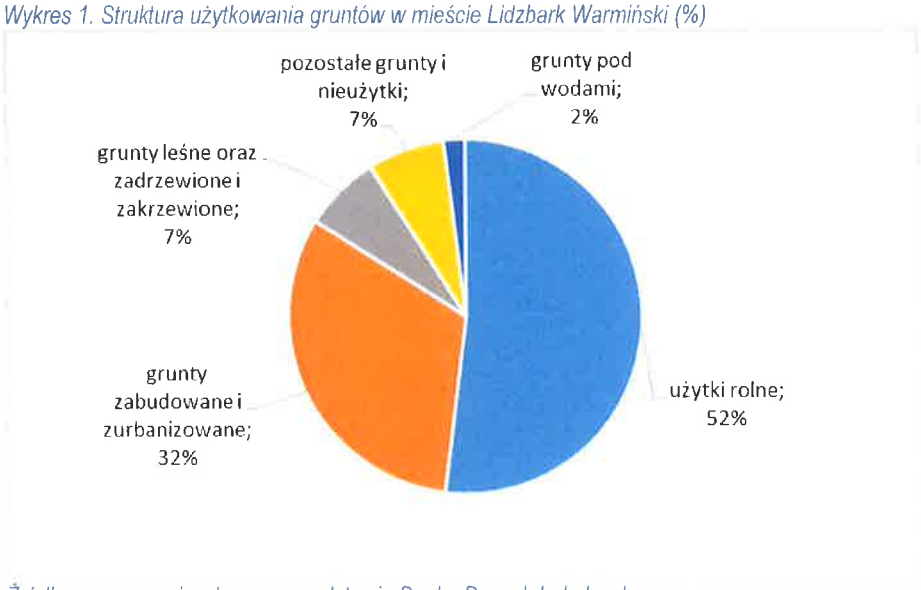
- **Stowarzyszenie Dom Warmiński**, którego celem jest m.in. wspieranie i promocja turystyki jako źródła wzrostu ekonomicznego, równoważenie rynku pracy oraz podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej w powiatach i gminach obejmujących obszar historycznej Warmii;
- **Europejska Federacja Miast Napoleońskich**, którego celem jest m.in. promowanie i wspieranie działań związanych z konserwacją i restauracją dziedzictwa epoki napoleońskiej (przedmioty, dzieła sztuki, sztuka użytkowa, pomniki, lokale prywatne, miejsca pamięci);
- **Stowarzyszenie Uzdrowisk Warmii i Mazur**, którego celem jest m.in. popieranie wszelkich akcji zmierzających do rozwoju uzdrowisk z województwa warmińsko-mazurskiego, podejmowanie działań na rzecz ochrony zdrowia, kultury fizycznej i sportu, rekreacji, ochrony środowiska, profilaktyki zdrowotnej, lecznictwa uzdrowiskowego, turystyki, turystyki uzdrowiskowej, spa, wellness oraz beauty i spieranie działań na rzecz rozwoju uzdrowisk termalnych.

2. Sfera przestrzenno-środowiskowa

2.1. Układ przestrzenny

W skład miasta wchodzą tereny o różnych formach użytkowania. W strukturze użytkowania gruntów dominują obecnie użytki rolne, które stanowią 52% powierzchni miasta, 32% to grunty zabudowane i zurbanizowane razem, natomiast 7% to grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w mieście Lidzbark Warmiński (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W strukturze przestrzennej miasta tereny zainwestowania zajmują ponad 30% jego powierzchni. Największy udział procentowy wśród terenów zainwestowania miejskiego mają tereny mieszkalnictwa. W zabudowie miasta zdecydowanie dominuje zabudowa wielorodzinna, w której znajduje się aż 84% mieszkań, a tylko 16% stanowi zabudowa jednorodzinna. Natomiast tereny usług wraz z komunikacją, stanowią około 20% ogólnej powierzchni miasta. Udział terenów przemysłu, budownictwa, składów, komunikacji i transportu oraz infrastruktury stanowi blisko 9% powierzchni miasta. Natomiast ponad 1% to tereny zieleni urządzonej w obszarach zainwestowanych.[2]

Podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną miasta i ukazującym gospodarcze i przestrzenne perspektywy rozwoju jest „***Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński***".

W celu zdefiniowania kierunków zagospodarowania przestrzennego określone zostały strefy ze względu na wiodące funkcje. Natomiast dla określenia polityki przestrzennej określono obszary (jednostki) strukturalne dające się wyodrębnić ze względu na zasady prowadzenia polityki przestrzennej. Zasady rozwoju komunikacji i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego przenikają wszystkie obszary strukturalne. Strefy i jednostki określono z uwzględnieniem:

- istniejącego zagospodarowania,
- uwarunkowań rozwoju i możliwości zagospodarowania,
- zapotrzebowanie terenów wynikającego z potrzeb aktywizacji gospodarczej i potrzeb osiągnięcia założonego poziomu życia,

[2] Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

– rozwoju systemu komunikacyjnego.[3]

Ukształtowanie zabudowy wynika zarówno z uwarunkowań przyrodniczych, jak i historycznych. Analiza istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta pozwala na wskazanie funkcji dominujących w poszczególnych częściach miasta:

1) część centralna (od północy ograniczona nieczynną linią kolejową, od południa granicą lasu, od zachodu ulicami: Piłsudskiego, Kresową, Kopernika i od wschodu ulicami Wyszyńskiego, Spółdzielców): koncentracja usług podstawowych i ponadpodstawowych (nagromadzenie jednostek i instytucji usługowych oraz administracji) uzupełnionych o mieszkalnictwo (w przewadze wielorodzinne) oraz tereny zieleni urządzonej;
2) obszar w centralnej części miasta powyżej nieczynnej linii kolejowej: koncentracja przemysłu, usług i infrastruktury technicznej uzupełniona o rolnictwo (ogrodnictwo) oraz południowo-zachodniej w rejonie ulicy Olsztyńskiej;
3) obszary o jednorodnej funkcji - mieszkalnictwo wielorodzinne uzupełnione o usługi podstawowe w rejonach ulic Astronomów, Orneckiej, Kromera, Legionów, Warmińskiej i Grabowskiego;
4) obszary o jednorodnej funkcji - mieszkalnictwo jednorodzinne uzupełnione o usługi podstawowe w rejonach Osiedla Bartoszycka, Osiedla Żytnia, Osiedla 30-lecia PRL, ulic Polnej, Bema, Wiejskiej, Warszawskiej,
5) obszar o dominującej funkcji innej (tereny wojskowe) wzdłuż ulicy Orneckiej uzupełniony o mieszkalnictwo jedno i wielorodzinne z usługami podstawowymi oraz ogrodnictwo.[4]

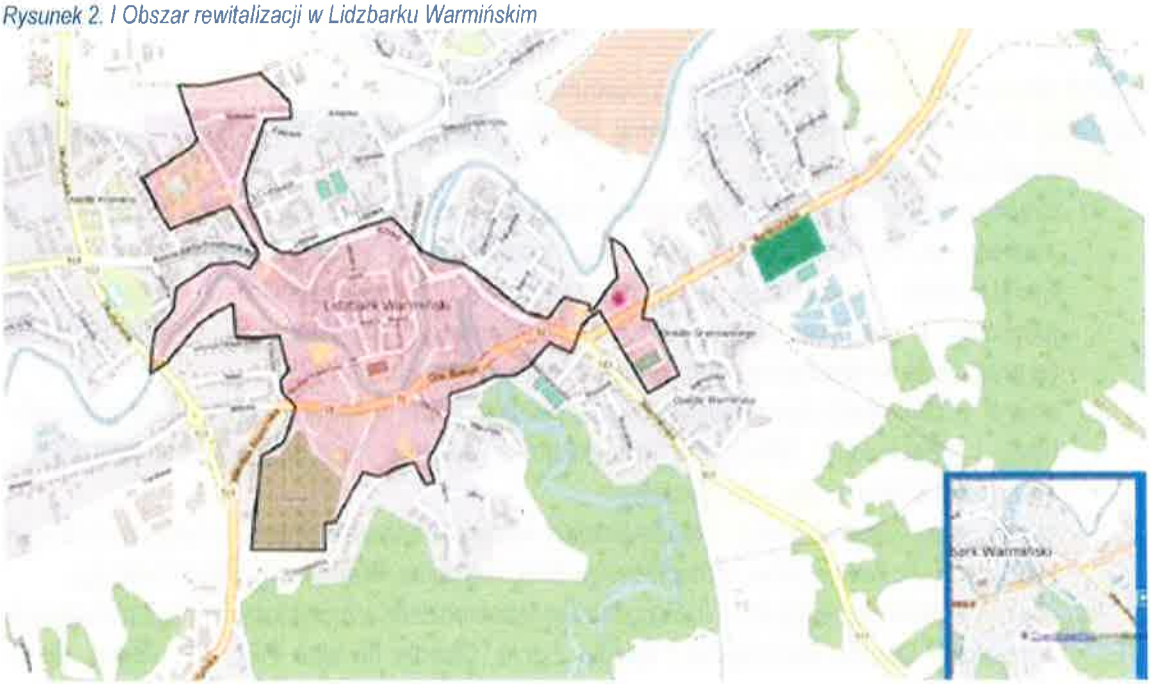
Obszary zdegradowane

Zgodnie z „*Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*" wyznaczono dwa obszary rewitalizowane; Centrum oraz Osiedle Bema, Kalinowskiego, Wiejska.

Wyboru obszarów zdegradowanych dokonano na podstawie analizy wartości wskaźników przypisanych każdej z ulic Lidzbarka Warmińskiego i zgrupowanych w obszary geograficzne (jednostki urbanistyczne) w trzech podsystemach (społeczny, gospodarczy, przestrzenny). Wyznaczone obszary zdegradowane cechują się koncentracją i natężeniem zjawisk negatywnych, które mogą być minimalizowane i ograniczane w oparciu o rozwiązania i projekty rewitalizacyjne.[5]

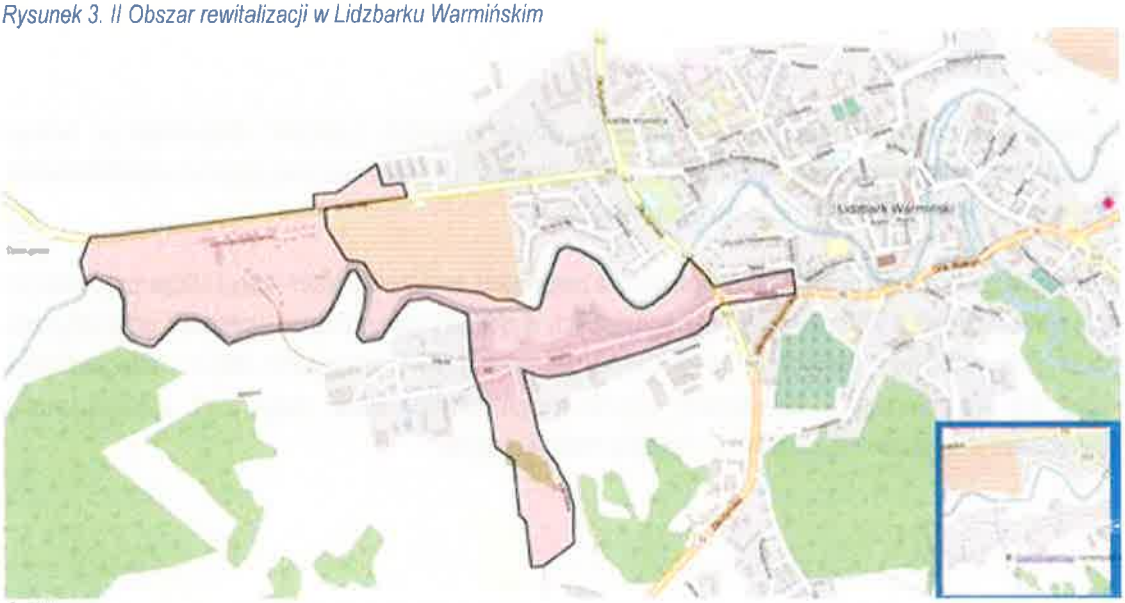
[3] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński
[4] Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński
[5] Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow, 2016

Rysunek 2. I Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

Rysunek 3. II Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji miasta Lidzbark Warmiński w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

W ramach programu rewitalizacji Lidzbarka Warmińskiego w latach 2017-2020:

- utworzono Ośrodek Aktywizacji Zawodowej,
- zagospodarowano brzegi rzeki Łyny od mostu na ul. Olsztyńskiej do mostu na ul. Kopernika,
- wybudowano infrastrukturę rekreacyjną,
- wykonano kompleksową modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków przy ul. Kalinowskiego, Prostej, Kasprowicza,
- zrealizowano aktywizację społeczno-zawodową poprzez modernizację amfiteatru oraz budowę Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej,

- zagospodarowano suchą fosę,
- zabezpieczono mury obronne,
- rewitalizację dworca – etap I.

2.2. Dostępność komunikacyjna

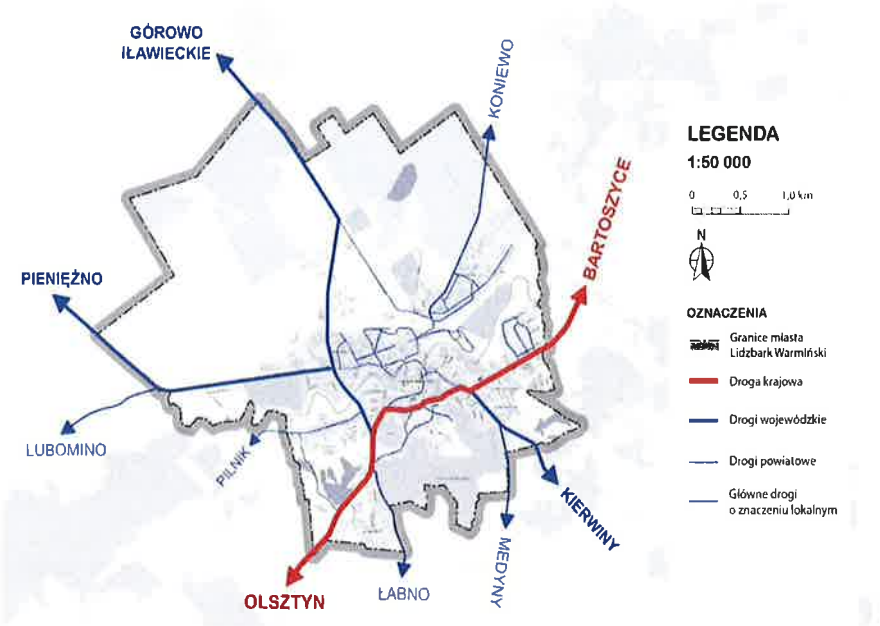
Lidzbark Warmiński leży poza głównymi szlakami komunikacyjnymi kraju. **Sieć dróg (publicznych)** w mieście jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Podstawowy układ sieci drogowej Lidzbarka Warmińskiego, obejmujący drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne zapewnia dostępność z sąsiednimi miastami powiatowymi.

Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez miasto jest droga krajowa nr 51 Olsztynek – Olsztyn – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Bezledy, która umożliwia bezpośrednie połączenia z drogowym przejściem granicznym w Bezledach. W stanie istniejącym droga przebiega ulicami: Olsztyńską, Kopernika, Mławską, Zamkową, Orła Białego, Bartoszycką.

Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie: nr 513 Pasłęk – Orneta – Lidzbark Warmiński – Wozławki (w stanie istniejącym przebiega ulicami: Ornecką, Olsztyńską, Warmińską i Wrzosową) oraz nr 511 granica państwa (Rosja) – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński (w stanie istniejącym przebiega ulicą Olsztyńską).

Ważnymi ulicami stanowiącymi drogi powiatowych: Warmińska, Polna, Żytnia, Wyszyńskiego, Piłsudskiego, Dąbrowskiego, Konstytucji 3-go Maja, Kościuszki, Krzywa, Lipowa, Świętochowskiego, Wiejska i Poniatowskiego. Pozostałe ulice powiatowe i ulice gminne stanowią układ uzupełniający miasta.

Rysunek 4. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Coraz większą popularną formą turystyki, jak również sposobem na codzienne dojazdy np. do pracy jest korzystanie z roweru. Wraz ze wzrostem liczby rowerzystów następuje **rozwój infrastruktury rowerowej** w mieście np.: Ogólnopolski system dróg rowerowych Green Velo oraz szlaki spacerowe łączące Bulwary

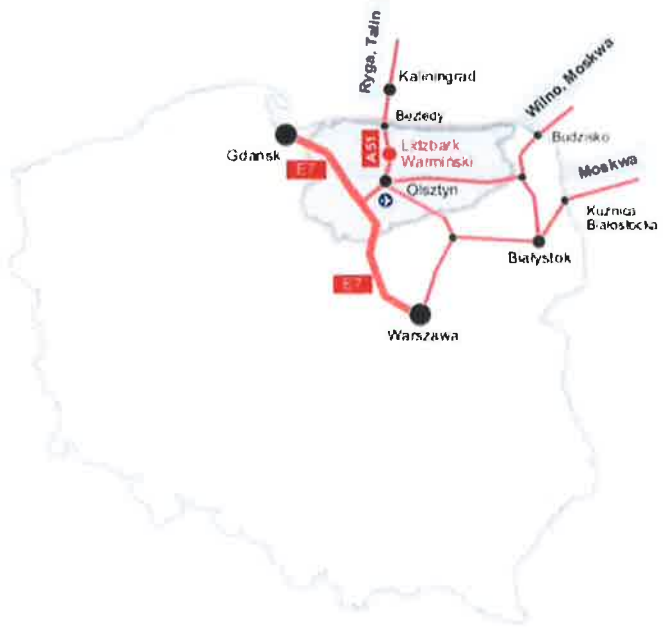
nad rzeką Łyną oraz Park uzdrowiskowy nad rzeką Symsarną. Zgodnie z danymi GUS w 2019 r. na terenie Lidzbarka Warmińskiego długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów odpowiednio oznakowanych zgodnie z *Ustawą Prawo o ruchu drogowym*) wynosiła łącznie 8,9 km, w tym 2,3 km pod zarządem gminy miejskiej.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński inwestuje w budowę nowych ścieżek rowerowych. W 2020 r. w ramach projektu „*Rozwój mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński*" na ul. Polnej wykonano m.in. nowe, szerokie ciągi pieszo-rowerowe i zainstalowano nowoczesne energooszczędne oświetlenie uliczne. Mieszkańcy ul. Polnej i całego osiedla Astronomów mogą bezpiecznie dojechać rowerem do miasta lub do samej plaży miejskiej przy jeziorze Wielochowskim, bo ścieżka łączy się z wybudowaną niedawno na ul. Dąbrowskiego.

Położenie komunikacyjne Lidzbarka Warmińskiego względem większych polskich miast:

- Olsztyn – 48,6 km,
- Gdańsk – 149 km,
- Warszawa – 263 km.

Rysunek 5. Położenie Lidzbarka Warmińskiego względem najważniejszych ośrodków miejskich

Źródło: Internet, http://www.lidzbarkw.eu

W Lidzbarku Warmińskim nie ma kolei. W 1996 r. likwidowano połączenia kolejowe z Lidzbarka do Czerwonki.

Najbliżej położonymi **portami lotniczymi** realizującymi międzynarodowe połączenia cywilne to lotniska znajdujące się w Szymanach – 103 km, Gdańsku – 167 km i w Warszawie – 226 km.

Najbliższe przejście graniczne z Rosją w Bezledach znajduje się w odległości około 40 km.

Szczególne znaczenie dla **rozwoju lokalnego systemu komunikacyjnego** ma stan techniczny dróg. Infrastruktura drogowa w Lidzbarku Warmińskim podlega stałej modernizacji. W ostatnich latach

dokonano wielu inwestycji służących poprawie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców, w tym remonty, budowę dróg, chodników, parkingów i oświetlenia.

Zadania samorządu gminnego dotyczące inwestycji drogowych określa ustawa z 21 marca 1985 r. o drogach publicznych. Nakłada ona na zarządcę dróg gminnych obowiązek opracowywania projektów planów rozwoju i finansowania budowy oraz przebudowy sieci drogowej, a także pełnienia funkcji inwestora. Obowiązek ten wynika ponadto z przepisów ustawy z 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego, zgodnie z którymi budowa lub przebudowa dróg gminnych finansowana jest z budżetu gminy.[6] W okresie 2014-2020 Miasto wybudowało i wyremontowało około 20 ulic z chodnikami i ścieżkami rowerowymi. Większość inwestycji drogowych wykonano ze wsparciem z Funduszu Dróg Samorządowych (we wszystkich wypadkach było to 50% dofinansowania).

Najważniejszą inwestycją drogową w ostatnich latach była modernizacja jednej z najdłuższych ulic w Lidzbarku Warmińskim - ulicy Dąbrowskiego, o długości 1,5 km, która jest istotnym ciągiem komunikacyjnym miasta. Prowadzi ona do największego, kilkutysięcznego osiedla w mieście, a także kompleksu szkolno-przedszkolnego, ciepłowni oraz wielu firm oraz łączy osiedle Astronomów z drogą wojewódzką 511 prowadzącą do Górowa Iławeckiego. Po tej drodze planowane jest poprowadzenie komunikacji miejskiej. Poza nową nawierzchnią zamontowano oświetlenie i wybudowana została ścieżka pieszo-rowerowa. Nowa ścieżka rowerowa połączyła się z istniejącą już drogą dla rowerów na ulicy Olsztyńskiej.

Ponadto w 2020 r. zrealizowano projekt „*Przebudowa ulic w centrum Lidzbarka Warmińskiego w zakresie branż: drogowej, wodociągowej, kanalizacji deszczowej, gazowej, elektrycznej, energetycznej, telekomunikacyjnej*", który również został dofinansowany ze środków Funduszu Dróg Samorządowych. W ramach projektu przebudowano jezdnię ulicy Dębowej na ciąg pieszo – jezdny i ścieżkę rowerową, przebudowo chodnik, istniejący mur oporowy, wjazdy na posesje, zbudowano kanalizację deszczową, przebudowano wodociągi, wykonano elementy stałej organizacji ruchu i przebudowano oświetlenia uliczne na energooszczędne oświetlenie LED.

Dowodem na systematyczne inwestowanie w infrastrukturę drogową bez względu na źródła finansowania jest realizowany w 2020 r. remont ulicy ul. Pułaskiego i Kościuszki sfinansowany w całości ze środków własnych Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński. Inwestycja obejmuje budowę sieci dróg dojazdowych na terenie zespołu domków jednorodzinnych, łącznie z regulacją studni i zasuw urządzeń podziemnych, regulacją kratek ściekowych ulicznych, włazów kanałowych oraz czyszczeniem przykanalików. Nowa droga połączy się z wyremontowaną wcześniej we współpracy z Powiatem Lidzbarskim ulicą Kościuszki.

Ponadto bardzo ważnym zadaniem zwiększający rozwój komunikacyjny Lidzbarka Warmińskiego jest realizacja projektu „*Rozwój mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński*". W ramach inwestycji zrealizowano wymianę opraw oświetleniowych, budowę ciągu pieszo-rowerowego na ul. Polnej od ul. Astronomów do ul. Słonecznej, zamontnowano progi zwalniające, utworzono przystanki autobusowe wraz z oznaczeniem. W ramach projektu zostaną zakupione również dwa autobusy elektryczne oraz montaż stacji ładowania pojazdów elektrycznych typu półszybkiego oraz wolnego. Autobusy będą jeździły trasami: ul. Batoszycką, Zydląg, Markajmy (cmentarz), ul. Warmińską, Termy Warmińskie, ul. Wiejską (niedaleko przychodni zdrowia w Pilniku), dworzec PKP i centrum miasta (ul. Poniatowskiego, Świętochowskiego, Piłsudskiego), ale też: Astronomów, Słoneczną, Polną,

[6] A. Zimny, Uwarunkowania efektywności inwestycji gminnych w sferze infrastruktury technicznej, 2008

Dąbrowskiego, Olsztyńską, Ornecką itd. Natomiast latem autobus będzie jeździł też w okolice plaży miejskiej nad jeziorem Wielochowskim. Planowe są również kolejne ścieżek rowerowo-piesze przeznaczone głównie z myślą o mieszkańcach. Dzięki realizacji tego projektu zwiększy się atrakcyjność miasta, jako miejsca do osiedlenia się, ale również miasta turystycznego i proekologicznego.

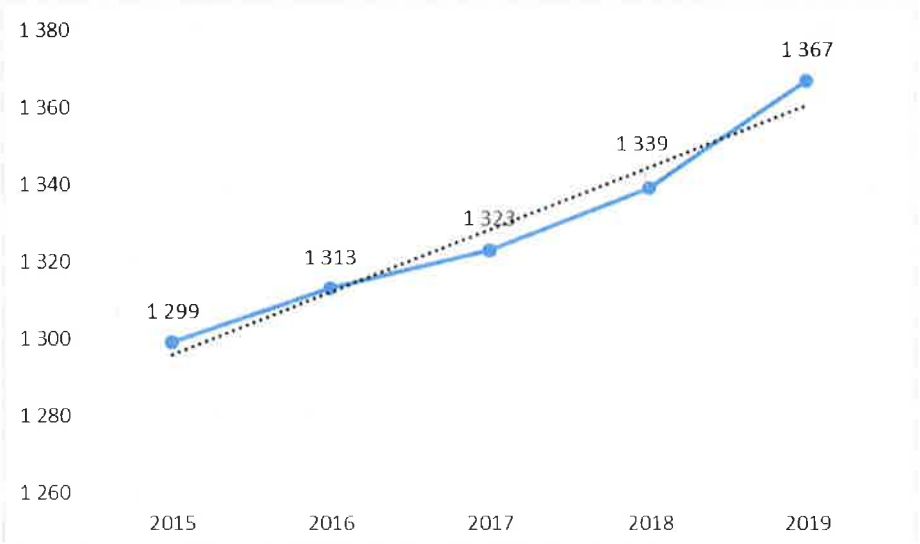
Powyższy projekt został poprzedzony opracowaniem *„Koncepcji w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński"*, której celem było sformułowanie rekomendacji w zakresie utworzenia i funkcjonowania na terenie miasta publicznej komunikacji zbiorowej. Wraz z rozwojem infrastruktury uzdrowiskowej zwiększy się popytu na komunikację miejską. W mieście powstaną cztery duże parkingi, skomunikowane z autobusami miejskimi, rowerami.

2.3. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna

2.3.1. Mieszkalnictwo

Wraz z rozwojem gospodarczym i społecznym Lidzbarka Warmińskiego rozwija się również budownictwo mieszkaniowe. W analizowanym okresie (2015-2019) odnotowano stały dynamiczny wzrost liczby budynków mieszkalnych. Ich liczba zwiększyła się od 2015 roku o 68 budynków, tj. o 5,23%. Poniższy wykres przedstawia wzrost liczby budynków mieszkalnych w latach 2015-2019.

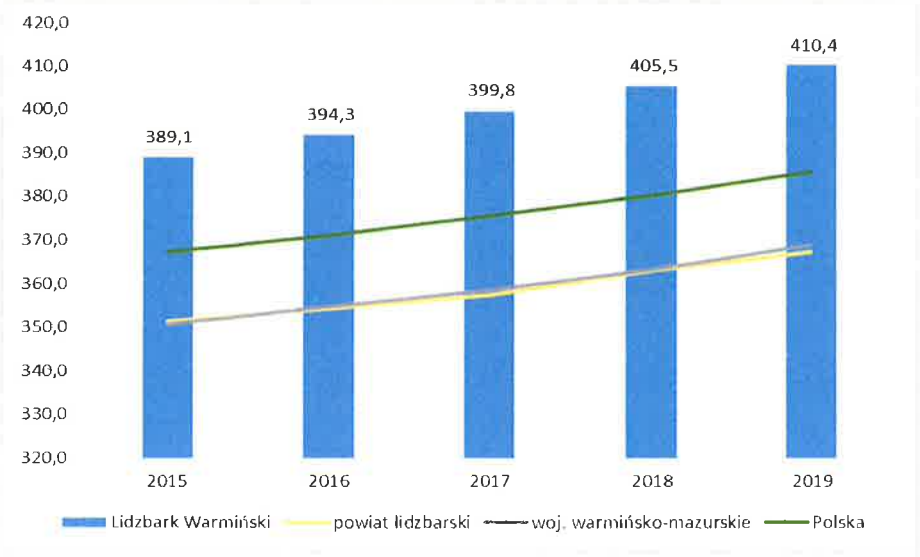
Wykres 2. Budynki mieszkalne w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015 - 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na terenie Lidzbarka Warmińskiego w 2019 r. zlokalizowanych było 6442 mieszkań. W okresie 5 lat nastąpił wzrost liczby mieszkań o 2,15% (139 mieszkań). Liczba mieszkań przypadających na 1.000 ludności w latach 2015-2019 wzrosła o 5,47%, co świadczy o nieznacznej poprawie dostępności mieszkań w mieście. W 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim na 1000 ludności przypadało 410 mieszkań, podczas gdy w kraju 385 mieszkań. Należy zaznaczyć, że według definicji Głównego Urzędu Statystycznego mieszkaniem jest zarówno lokal mieszkalny, jak i dom jednorodzinny, co ma znaczący wpływ na uzyskaną wartość wskaźnika i tym samym ją zawyżając.

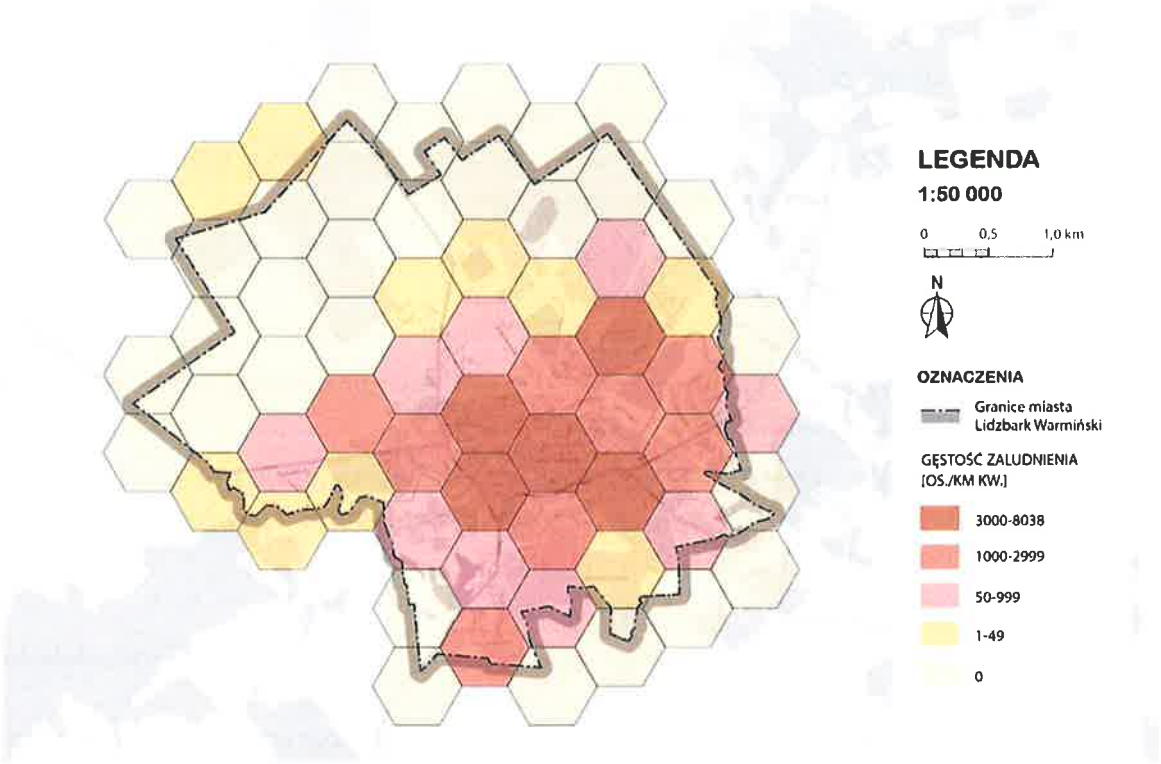
Wykres 3. Mieszkania w Lidzbarku Warmińskim na 1000 mieszkańców w latach 2016 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Łączna suma powierzchni mieszkań wynosiła 382 891 m² (GUS, 2019) i była większa o 11.182 m² w porównaniu z 2015 r. W 2019 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 59,4 m² (w powiecie lidzbarskim 67,8 m², w województwie warmińsko-mazurskim 68,9 m² oraz w kraju 74,4 m²). W przeliczeniu na 1 osobę w mieście w 2019 r. przypadało przeciętnie 24,4 m² powierzchni użytkowej mieszkania (wzrost o 6,5% w stosunku do 2015 r).

Rysunek 6. Mapa gęstości zaludnienia w podziale na siatkę heksagonalną

Źródło: Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Ludność w Lidzbarku Warmińskim mieszka przede wszystkim w śródmieściu, na osiedlach stanowiących jego sąsiedztwo oraz na osiedlu przy ul. Astronomów.

W zasobach Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński znajduje się 575 lokali komunalnych i 109 lokali socjalnych. Budynki mieszkalne stanowiące 100% własność gminy miejskiej Lidzbark Warmiński należą do najstarszych w mieście. Większość budynków została wybudowana przed rokiem 1939. Po dokonanych w 2014, 2015 i 2016 roku przeglądach technicznych pięcioletnich oraz zalecanych ekspertyzach należy stwierdzić, że większość budynków wymaga remontów kapitalnych. Ograniczone środki finansowe pozwalają na wykonanie tylko remontów kapitalnych w budynkach o złym stanie technicznym.[7]

Zasobem mieszkalnictwa komunalnego w Lidzbarku Warmińskim zarządza **Administracja Budynków Komunalnych**. Zgodnie ze statutem spółki przedmiotem jej działania jest: budownictwo i obsługa nieruchomości. Ponadto „Towarzystwo" działa w zakresie:

- pozyskiwania i przygotowywania do zabudowy terenów budowlanych,
- wynajmowania lokali użytkowych znajdujących się w zasobach TBS,
- pozyskiwania środków finansowych na nowe budownictwo dzięki możliwościom,
- zaciągania długoterminowych i preferencyjnych kredytów Krajowego Funduszu Mieszkaniowego,
- budowania lokali mieszkalnych na rzecz innych Towarzystw Budownictwa Społecznego.

W 2019 r. Warmińskie TBS zarządzało własnymi zasobami lokalowymi: 299 mieszkaniami o łącznej powierzchni użytkowej 14 234,04 m². W zasobach wybudowanych przez TBS mieszka 766 osób.

Od 2020 r. Warmińskie TBS realizuje nową inwestycję - budowa 13-go budynku mieszkalnego. Cechy inwestycji:

- budynek 22 rodzinny,
- teren pod budowę jest w pełni uzbrojony,
- planowana budowa jest zlokalizowana na osiedlu Astronomów, ul. Polna, w bezpośrednim sąsiedztwie innych jednostek mieszkalnych, a także w bliskiej odległości szkoły podstawowej,
- inwestycja znajduje się w dobrym punkcie handlowym.

Władze Lidzbarka Warmińskiego realizują ***„Program Wieloletni „Miejski Program Poprawy Estetyki Budynków na lata 2017-2020"***, którego celem programu jest:

- poprawa spójności architektoniczno - projektowej z układem przestrzennym miasta,
- zapewnienie spójności ładu przestrzennego z poprawą warunków i jakością życia mieszkańców miasta, a także ze wzrostem promocji miasta.

Program kierowany jest do właścicieli nieruchomości znajdujących się na terenie Miasta Lidzbark Warmiński, niezaliczonych do podmiotów sektora finansów publicznych, którzy mogą uzyskać do 100 tysięcy złotych dofinasowania.

Realizacja Programu zapewni m. in.:

- atrakcyjność rozwiązań estetycznych i architektonicznych w odniesieniu do istniejących obiektów i przyjętych rozwiązań architektonicznych,
- rozwiązanie estetyczne, zastosowanie materiałów konstrukcyjnych i wykończeniowych adekwatnych do funkcji i miejsca,

[7] Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2018-2022

- zastosowanie właściwych proporcji poszczególnych fragmentów przestrzeni i utrzymanie optymalnej skali odpowiednio do funkcji i charakteru użytkowego.

Ponadto władze Lidzbarka Warmińskiego dążą do poprawy środowiska realizując konkursy na uzyskanie ***dotacji z budżetu gminy na zadania służące likwidacji niskiej emisji i ochronie powietrza na terenie Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński***. Celem udzielania dotacji jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z procesu spalania węgla w budynkach znajdujących się na terenie miasta.

Dotacje z budżetu Gminy udzielane są wyłącznie właścicielom nieruchomości położonych na terenie Lidzbarka Warmińskiego, na której zamierzają dokonać zmiany na nowoczesny wysoko sprawny system ogrzewania w ramach zadania. O dotacje mogą ubiegać się: osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe będące właścicielami budynków, na których dokonuje się zmiany systemu ogrzewania. Dotacja z zakresu ochrony powietrza zostanie udzielona na dofinansowanie kosztów:

- podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej (budowa przyłącza, węzła ciepłowniczego, instalacji co;
- zakupu i montażu pieca gazowego (opłaty przyłączeniowej, instalacji wewnętrznej, zakup kotła);
- zakupu i montażu nowego urządzenia grzewczego opartego na odnawialnych źródłach energii;
- zakupu i montażu ogrzewania elektrycznego.

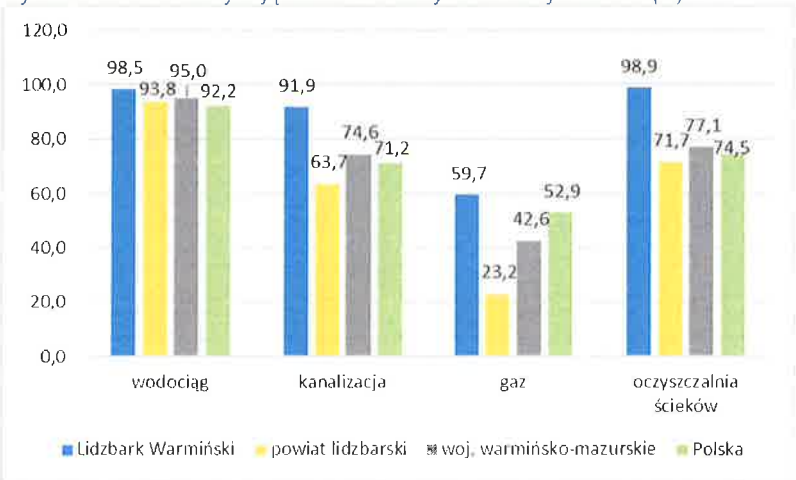
Wydatki Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na gospodarkę mieszkaniową ogółem w 2019 r. wyniosły 5.758.914,59 zł i wzrosły o 2.033.462,83 zł w stosunku do 2015 r.

2.3.2. Infrastruktura techniczna

Poziom infrastruktury technicznej w Lidzbarku Warmińskim jest wysoki na tle powiatu lidzbarskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Infrastruktura wodno-ściekowa jest bardzo ważnym elementem jednostek osadniczych i procent ludności korzystającej z infrastruktury w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. wynosi:

- wodociągi - 98,5%,
- kanalizacja – 91,9%,
- oczyszczalni ścieków – 98,9%,
- gaz – 59,7%.

Wykres 4. Ludność korzystająca z infrastruktury technicznej w 2019 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

2.3.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Właścicielem infrastruktury wodociągowej jest Burmistrz Lidzbarka Warmińskiego, natomiast administratorem jest **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o**., które wykonuje zadania użyteczności publicznej w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, a do jej działalności podstawowej należą:

- pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody,
- odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Dodatkowo PWiK wykonuje na zlecenie:

- wykonywanie przyłączy wodociągowych oraz przyłączy kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- usługi sprzętowe,
- wynajem sprzętu (koparki kołowe, ciągnik rolniczy, wywrotka),
- wykonywanie inspekcji TV odcinków kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- udrażnianie i czyszczenie kanalizacji sanitarnej, wywóz nieczystości płynnych,
- naprawa punktowa kanałów sanitarnych i deszczowych – PAKERY elastyczne,
- lokalizacja nielegalnych włączeń przykanalików,
- wykonywanie przycisków urządzeniem typu KRET,
- lokalizacja wycieków wody, pomiary ciągłe ciśnienia wody.

Miasto Lidzbark Warmiński zaopatrywane jest w wodę pitną z ujęć wód podziemnych. Woda ujmowana z ujęcia SUW „Zachód" zlokalizowana przy ul. Przystaniowej, zapewnia dostawę wody w 100% mieszkańcom miasta ze względu na prace związane z modernizacją SUW „Północ" przy ul. Jarosława Dąbrowskiego. Zdolność produkcyjna według pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z ujęcia głębinowego przy ul. Przystaniowej wynosi:

- Q max/h = 390 m3 / h
- Q śred./dob. = 78—m3 /d
- Q max./rok = 3416400 m3 /rok.[8]

Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągów wynosi 41,6 km oraz liczba przyłącza – 995 szt. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r. wyniosła 15.468. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego wynosi 28,80 m^3.

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki wodnej w Lidzbarku Warmińskim

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	38,10	38,10	38,60	41,20	41,60
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 255	1 264	959	978	995
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam^3	498,20	467,10	462,50	459,50	453,30
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	16 001	15 844	15 639	15 586	15 468

[8] Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028

zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m^3	30,60	28,90	28,90	29,00	28,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zgodnie z informacjami podanymi na stronie PWiK w Lidzbarku Warmińskim, twardość wody do picia: wg norm polskich, nie może przekraczać 500 mg $CaCO_3/dm^3$ (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi Dz. U. z 2007 r. Nr 61, poz.417). Wodociągi Lidzbark Warmiński: twardość wody wynosi 300 – 330 mg CaCO3 / dm^3, 16,76 – 18,44 dGH (stopnie niemieckie) jest to woda średnio twarda.

Tabela 2. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Lidzbarku Warmińskim

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	dam^3	1 487,4	1 659,3	1 892,7	1 791,8	1 757,4
przemysł	dam^3	775	825	1 093	1 107	1 058
eksploatacja sieci wodociągowej	dam^3	712,4	834,3	799,7	684,8	699,4
eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	dam^3	498,2	467,1	462,5	459,5	453,3
udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	52,1	49,7	57,7	61,8	60,2
zużycie wody na 1 mieszkańca	m^3	91,2	102,7	118,3	113,3	111,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Największym użytkownikiem wody w mieście w 2019 r. jest przemysł (60,2%, wzrost o 8,1% w stosunku do 2015 r.), następnie gospodarka komunalna. Zużycie wody na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego w 2019 r. wyniosło 111,7 m^3, jest to wzrost o 22,47% w stosunku do 2015 r.

Tabela 3. Wybrane dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w Lidzbarku Warmińskim

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	44,5	44,5	44,5	48,4	48,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 154	1 165	884	906	906
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam^3	583	587	589	513	502
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam^3	686	747	837	840	740
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	15 093	14 953	14 577	14 546	14 433

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W 2019 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 48,4 km oraz było 906 szt. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Liczba korzystająca z sieci kanalizacyjnej wyniosła 14 433 osób.

W ostatnich latach PWiK sp. z o.o. przeprowadziło kilkanaście inwestycji w zakresie infrastruktury wodociągowej zwiększając atrakcyjność Lidzbarka Warmińskiego, jako miejsca do zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej poprzez m.in. inwestycję w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków

zarządzanej przez PWiK Sp. z o.o. w Lidzbarku Warmińskim przygotowując Oczyszczalnie Ścieków na przyjęcie zwiększonych ilości ścieków związanych z poszerzeniem granic aglomeracji oraz wyraźnej rozbudowy mieszkalnictwa jednorodzinnego, wielorodzinnego oraz nowo budujących się przedsiębiorstw w Strefie Ekonomicznej. Zrealizowane inwestycje w ostatnich latach to m.in.:

- w 2020 r. modernizacja ulicy Dąbrowskiego – wykonano ponad 600mb sieci kanalizacyjnej podłączając kilkuset mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego, likwidując jednocześnie nieszczelne szamba czy zrzuty ścieków do kolektorów deszczowych. Ponadto zmodernizowano strategiczne sieci wodociągowe – łącznie ok. 900 mb oraz wymieniono część starych, awaryjnych przyłączy;
- w 2019 r. podpisano umowę na dofinansowanie projektu „*Telemetria na służbie mieszkańców – uruchomienie usług elektronicznych przez PWiK sp. z o.o.*" – realizacja projektu potrwa 3 lata i zakłada m.in. dostęp do faktur elektronicznych z możliwością płatności on-line, składanie wniosków o określenie warunków przyłączenia do sieci, o zawarcie umowy o dostawę wody i odbioru ścieków, wymiana dla wszystkich odbiorców PWiK wodomierzy wraz z montażem nakładki w umożliwiającej przesyłanie informacji (dla użytkownika i operatora) o zużyciu wody za pomocą sieci GSM, dostęp do elektronicznego systemu powiadamiania o awariach itp.;
- w 2019 r. zainstalowano panele fotowoltaiczne na Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Przystaniowej i Dąbrowskiego – inwestycja w ramach projektu „*Wykonanie dwóch instalacji fotowoltaicznej o mocach 40 kWp zlokalizowanych w Lidzbarku Warmińskim*" współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego;
- w 2018 r. renowacja kanalizacji sanitarnej odcinka sieci w ulicach Olsztyńska – Pionierów;
- w 2017 r. wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie sieci wodociągowej DN 300 i DN 80 wraz z przyłączami w ulicy Wiejskiej.

Dodatkowo PWiK sp. z o.o. angażuje się również w edukację najmłodszych mieszkańców. Uczniowie z lidzbarskich placówek szkolnych w ramach obchodów Światowego Dnia Wody „Dostęp do wody dla wszystkich" mogli zapoznać się z m.in. pracą Stacji Uzdatniania Wody „Zachód" oraz Oczyszczalni Ścieków.

2.3.2.2. Gospodarka odpadami

Nowelizacja ustawy z 2011 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadziła szereg istotnych zmian do systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w tym nałożyła nowe obowiązki na samorządy, podmioty odbierające odpady komunalne oraz na właścicieli nieruchomości. Celem tych zmian jest poprawa obecnego stanu gospodarki odpadami komunalnymi i dostosowanie jej do standardów Unii Europejskiej.

Usługi w zakresie gospodarki komunalnej na terenie miasta Lidzbark Warmiński prowadzi **Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o.** Przedmiotem działalności Spółki w 2019 r., podobnie jak w latach ubiegłych, było świadczenie usług komunalnych takich jak:

- zbieranie i wywóz odpadów stałych,
- wywóz nieczystości płynnych,
- utrzymanie techniczne dróg i chodników,
- utrzymanie czystości terenów,
- dróg i chodników,
- utrzymanie terenów zielonych,

- administrowanie cmentarzami komunalnymi,
- remonty sieci deszczowych,
- administrowanie targowiskiem miejskim,
- świadczenie usług budowlanych (remonty dróg i chodników).

Odpady komunalne selektywnie zebrane oraz zmieszane odebrane od właścicieli nieruchomości oraz pochodzące z Miejskiego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (MPSZOK) przekazywane są do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Olsztynie. Odpady przekazywane były za pośrednictwem Stacji przeładunkowej w Medynach, która funkcjonuje w ramach ZGOK. Zagospodarowanie odpadów odbywa się w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK), gdzie występuje mechaniczno–biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych ukierunkowane na produkcję wysokiej jakości paliwa alternatywnego z odpadów. Zmieszane odpady komunalne kierowane są na linię produkcji paliwa alternatywnego umożliwiającą odzysk niektórych surowców. W 2019 r. z przekazanych do ZGOK 4.447,29 Mg odpadów zmieszanych 3.208,026 Mg zostało przetworzone na paliwo.

Potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi to przede wszystkim tworzenie gniazd do selektywnej zbiórki odpadów w postaci estetycznych wiat śmietnikowych, zorganizowano w 2019 r. Piknik Ekologiczny, a w 2018 r. zakupiono kosze na boiska sportowe.[9]

Tabela 4. Ilość odpadów komunalnych zebrana z terenu Lidzbarka Warmińskiego w latach 2015-2019 (Mg)

Rodzaj odpadu	2015	2016	2017	2018	2019
zmieszane	5 595,3	5 907	5 429	5 151,24	4 447,29
tworzywa sztuczne	185,1	188,2	212,84	229,42	257,16
szkło	176,8	161,5	161,18	165,3	195,84
papier	228,3	155,5	174,54	206,88	223,76
wielkogabarytowe	37,5	126,5	128,90	199,92	224,20
beton i gruz	0,0	39,5	134,24	87,46	74,76
żużle i popioły	168,7	143,8	212,92	173,64	141,82
elektrozbiórka	9,1	17,1	15,84	15,86	27,526
przeterminowane leki	0,2	0,1	1,28	0,37	0,43
zużyte opony	b.d.	b.d.	3,92	10,36	9,6
odpady biodegradowalne	b.d.	b.d.	190,98	315,5	409,22

Źródło: Internet, http://lidzbarkw-um.bip-wm.pl

Koszty poniesione przez Gminę Miejską Lidzbark Warmiński w 2019 r. w związku z odbieraniem komunalnych zagospodarowaniem odpadów komunalnych przez wyłonioną w przetargu firmę oraz koszty zagospodarowania odpadów komunalnych wzrosły o 56,33% w porównaniu z 2015 r.

[9] Internet, http://lidzbarkw-um.bip-wm.pl

Tabela 5. Koszty gospodarowania odpadami w latach 2015-2019 (zł)

Rodzaj kosztu	2015	2016	2017	2018	2019
odbiór i transport odpadów do Stacji przeładunkowej w Medynach i prowadzenie MPSZOK-u oraz zakup worków do selektywnej zbiórki	2.185.439,07	2.452.667,93	857 881,40	904 433,25	1 061 535,26
zagospodarowanie odpadów			1 774 011,80	1 922 361,80	2 354 941,34

Źródło: Internet, http://lidzbarkw-um.bip-wm.pl

2.3.2.3. Gospodarka gazowa

Przez obszar Miasta Lidzbark Warmiński przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia relacji:

- DN 150 PN 6,3 MPa UZU Kunik – UZU Redy, rok budowy 1986,
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU redy – SRP Bartoszyce, rok budowy 1987,
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU Redy – SRP Górowo Iławeckie, rok budowy 1991.

Na terenie Miasta Lidzbark Warmiński znajdują się dwie stacje gazowe wysokiego śnienia:

- Lidzbark Warmiński I o przepustowości 1500 m^3/h, rok budowy 1986,
- Lidzbark Warmiński II o przepustowości 1800 m^3/h, rok budowy 1999.

Ponadto w gminie miejskiej Lidzbark Warmiński występuje sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia. W zakresie infrastruktury technicznej gazowej:

- umożliwia się lokalizację sieci gazowych w liniach rozgraniczających dróg;
- umożliwia się lokalizację sieci gazowych na terenach o innym przeznaczeniu (mieszkaniowym, usługowym, przemysłowym, terenach zieleni);
- regulacje zasady rozbudowy sieci gazowej w oparciu o warunki określone przez zarządcę sieci.[10]

2.3.2.4. Gospodarka cieplna

Miasto zaopatrywane jest w ciepło z 79 kotłowni w tym 3-ch osiedlowych, z których żadna nie posiada rezerwy mocy cieplnej. Pozostałe kotłownie pracują na potrzeby punktowe, przy czym w przeważającej części nie posiadają urządzeń odpylających i odsiarczających i są wyeksploatowane. Stanowią stałe źródło zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w szczególności w zwartej zabudowie centrum miasta.[11]

2.3.2.5. Elektroenergetyka

Sporządzanie planów modernizacji, rozbudowy i budowy sieci energetycznych leży natomiast, w myśl ustawy z 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, w gestii przedsiębiorstw energetycznych. Przedsiębiorstwa te są jednak zobligowane do współpracy z samorządami gminnymi w procesie

[10] Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zasady polityki przestrzennej
[11] j.w.

przygotowywania owych planów – muszą one uwzględniać miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego albo kierunki rozwoju gminy określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Mimo że znaczna część obowiązków spoczywa na przedsiębiorstwach energetycznych, również samorządom gminnym ustawodawca przypisuje określone zadania. Chodzi tutaj o planowanie oraz finansowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy.[12]

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła posiada Veolia Północ Sp. z o.o. Ciepło dostarczane jest do następujących obiektów:

- budynki wielorodzinne i towarzyszące,
- budynki niskie jednorodzinne,
- budynki użyteczności publicznej,
- podmioty gospodarcze i inne.

Ciepło dostarczane jest siecią z kotłowni znajdującej się na terenie miasta Lidzbark Warmiński, w której wykorzystywanym materiałem opałowym jest miał węglowy. Wartość opałowa spalanego paliwa w roku 2019oszacowana została przez Veolia Północ Sp. z o.o. na 23,677 GJ/t. Moc zainstalowana kotłowni wynosi 21,6 MW. W latach 2015 –2019 liczba odbiorców indywidualnych ciepła wzrosła o 20. Zużycie ciepła oraz zapotrzebowanie mocy cieplnej również wzrosło. Zużycie paliwa wykorzystywanego w kotłowni miejskiej w 2019 roku wyniosło 5411,10 t.[13]

2.4. Środowisko naturalne

Jakość środowiska naturalnego w mieście Lidzbark Warmiński uzależnione jest od położenia geograficznego, budowy geologicznej, warunków klimatycznych oraz stanu zasobów naturalnych, jak również coraz większy wpływ na środowisko ma działalność człowieka.

2.4.1. Ukształtowanie terenu

Miasto Lidzbark Warmiński położony jest w znacznej części obrębu Pobrzeży Bałtyckich, którą zajmują mezoregiony Równiny Orneckiej, Równiny Warmińskiej i Niziny Sępopolskiej. Lidzbark Warmiński leży na wysokości od około 57 m n.p.m. w dolinie Łyny po 135,1 m n.p.m. (Góra Krzyżowa), u ujścia rzeki Symsarny do Łyny. Dolina Łyny, w której leży miasto, przecina wysoczyzny morenowe: pagórkowatą, z Górą Krzyżową na południu i płaską w północnej części miasta. Wokół wąwozu rzeki Symsarny, znajduje się stary park miejski miejscami przypominający naturalny las liściasty. W podziale regionalnym Polski, Lidzbark Warmiński leży w prowincji Niż Wschodniobałtycko-Białoruski, na granicy dwóch podprowincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego i Pobrzeża Wschodniobałtyckiego, w związku z tym na granicy dwóch makroregionów: Pojezierza Mazurskiego i Niziny Staropruskiej, i trzech mezoregionów: Pojezierza Olsztyńskiego, Niziny Sępolskiej i Wzniesień Górowskich.[14]

[12] A. Zimny, Uwarunkowania efektywności inwestycji gminnych w sferze infrastruktury technicznej, 2008
[13] Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Lidzbark Warmiński, 2020
[14] Operat uzdrowiskowy gminy „Lidzbark Warmiński"

2.4.2. Zasoby przyrodnicze

Lidzbark Warmiński obejmuje atrakcyjne przyrodniczo, krajobrazowo, kulturowo tereny województwa warmińsko-mazurskiego, zajmuje część Ziemi lidzbarskiej, która znajduje się na pograniczu Równiny Orneckiej, Wzniesień Górowskich, Pojezierza Olsztyńskiego i Niziny Sępopolskiej.

Lidzbark Warmiński, podobnie jak cały powiat przynależy do obszaru „Zielonych Płuc Polski". Bogactwem tych ziem są dobre gleby, łagodny klimat, zasoby wód, różnorodność świat roślinnego i zwierzęcego. Niewiele zmieniony naturalny krajobraz sprzyja tworzeniu obszarów prawnie chronionych w postaci rezerwatów (Rezerwat Bobrów na rzece Pasłęce, ornitologiczny Żegockie Błota) oraz użytków ekologicznych (ornitologiczny pn. Bartniki).[15]

Wydzielona część gminy miejskiej objęta jest ochroną, ustanowioną Rozporządzeniem Nr 20 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 11 kwietnia 2003 w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz.U.Woj.W-M Nr 52 z 22 kwietnia 2003, poz.725). Należy tu:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny** nr 35, o powierzchni 16 429,9 ha położony na terenie powiatów: Olsztyn, Lidzbark Warmiński i Bartoszyce, w gminach: Lidzbark Warmiński, m. Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Bartoszyce, m. Bartoszyce, Kiwity, Jeziorny, Sępopol i m. Sępopol;
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny** nr 37, o powierzchni 19.329,8 ha położony na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Olsztyn, w gminach: Lidzbark Warmiński, Kiwity, Kolno, Jeziorny, m. Jeziorany i Biskupiec.

Łączna powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu wynosi 33,65 ha.

Obszar chronionego krajobrazu to forma prawnej ochrony przyrody wprowadzana na terenach wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach; z uwagi na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne, a także ze względu na możliwości rozwijania masowej turystyki i wypoczynku. OChK jako tereny podległe ochronie objęte są różnorodnymi zakazami, określonymi we wspomnianym rozporządzeniu Wojewody, m.in. zakazem:

- lokalizowania nowych obiektów, zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody,
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk, ptasich gniazd,
- wypalania roślinności.[16]

Według danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, w obrębie Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński, znajduje się jeden pomnik przyrody wieloobiektowy „Krąg Kamienny imienia Rycerza Herkusa Monte"– 12 głazów narzutowych. Został utworzony w oparciu o rozporządzenie nr 51 Wojewody Warmińsko –

[15] Program ochrony środowiska dla miasta Lidzbark Warmiński na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020
[16] j.w.

Mazurskiego z dnia 10 49 października 2003 r. w sprawie uznania obiektu za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Warmińsko – Mazurskiego nr 163 poz. 1984 z 14.10.2003 r.).[17]

W Lidzbarku Warmińskim **tereny zieleni** zaklasyfikowano do pięciu zasadniczych typów:

- tereny zieleni dostępne o znaczeniu regionalnym (parki spacerowo-wypoczynkowe, bulwary, promenady, zieleńce, lasy komunalne i tereny nadrzeczne);
- tereny zieleni ograniczenie dostępne i towarzyszące o znaczeniu lokalnym (ogrody szkolne, przedszkolne, szpitalne, klubowe, sportowe itp., zespoły ogrodów działkowych oraz zieleń przy zabudowie osiedlowej i ogrody przydomowe zabudowy indywidualnej, a także projektowane parki międzyosiedlowe);
- tereny zieleni o specjalnym przeznaczeniu (obszary wzdłuż tras komunikacyjnych przecinających miasto w różnych kierunkach, zadrzewienia ochronne w różnych rejonach miasta wokół obiektów uciążliwych dla otoczenia, cmentarz komunalny);
- tereny gospodarki rolnej i leśnej (gospodarstw rolniczo-hodowlanych, komunalne zakłady produkcji roślin, lasy produkcyjne, zalesienia i nieużytki);
- tereny zieleni uzdrowiskowej.

Zadaniem terenów zielonych obok funkcji przyrodniczych (chroniących przed emisją zanieczyszczeń do powietrza, gleby i wody, przed hałasem) czy estetycznych jest zaspokojenie potrzeb wypoczynku biernego i czynnego mieszkańców miasta. Umiejętne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego miasta przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej Lidzbark Warmińskiego oraz regionu Warmii i Mazur.

Lesistość Lidzbarka Warmińskiego od 2015 r. kształtuje się na poziomie około 5,6%. Ponadto grunty leśne na terenie Lidzbarka Warmińskiego zajmują 58,59 ha (GUS, 2019) – ich powierzchnia zmniejszyła się od 2015 r. o 0,35 ha. Zdecydowaną większość stanowią grunty leśne publiczne, zajmujące obszar 47 ha, tj. 80,2% ogółu gruntów leśnych (GUS, 2019). 46% lasów publicznych stanowią lasy Skarbu Państwa.

W przypadku gruntów leśnych prywatnych na przestrzeni lat 2015-2019 odnotowano niewielki spadek powierzchni (o 0,35 ha), przy czym ich udział w ogóle gruntów leśnych miasta kształtuje się na poziomie 19,8%.

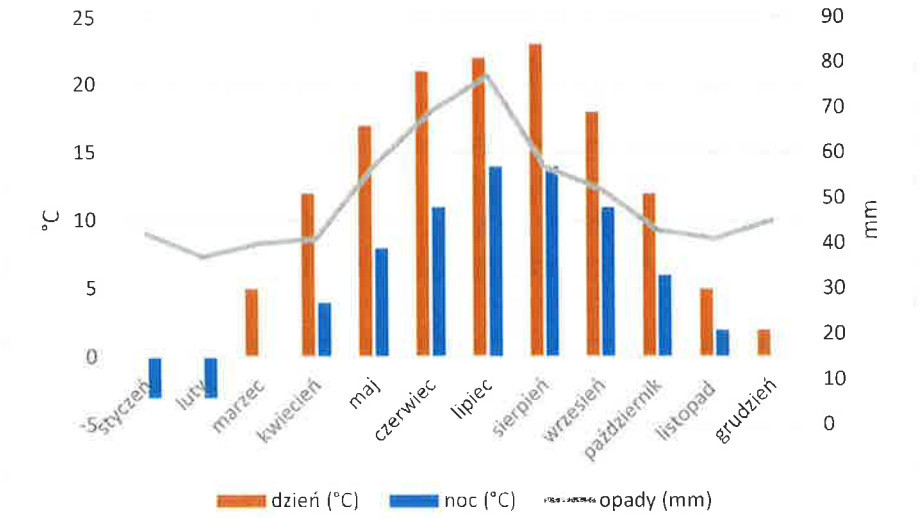
Natomiast udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem Lidzbarka Warmińskiego wynosi 1,5%.

2.4.3. Klimat i ochrona powietrza

Klimat Lidzbarka Warmińskiego charakteryzuje się dużą zmiennością, która jest wynikiem między innymi niewielkiej odległości od morza Bałtyckiego, ukształtowania terenu oraz od zbiorników wodnych.

[17] Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028

Wykres 5. Roczne średnie temperatury i opady w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych internetowych

Przedstawiona powyżej charakterystyka warunków termicznych jest modyfikowana lokalnymi warunkami fizjograficznymi, przede wszystkim rzeźbą terenu, zaleganiem wód gruntowych, szatą roślinną itp. Lidzbark Warmiński nie posiada zbyt dużo powierzchni o niekorzystnych warunkach termicznych. Należą do nich głównie dolina Łyny i dolina Symsarny oraz lokalne obniżenia terenowe o charakterze bezodpływowym i płytko zalegającej wodzie gruntowej.

Cechy charakterystyczne dla klimatu obejmującego obszar miasta Lidzbark Warmiński:

- Średnia temperatura powietrza : 7,0-7,5°C,
- Średnia prędkość wiatru : 4-5 m/s,
- Średnie roczne sumy opadów: 650 mm,
- Okres wegetacyjny: 205-210 dni,
- Średnia liczba dni przymrozkowych: 100-110 dni.[18]

Wzrost stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze powstaje na skutek działalności człowieka, w tym np.:

- spalania paliw kopalnych,
- produkcji przemysłowej,
- transportu,
- eksploatacji budynków,
- wylesiania,
- spalania biomasy.

Analizując wyniki pomiarów można stwierdzić, że stan sanitarny powietrza na terenie miasta Lidzbark Warmiński mieści się w dopuszczalnych normach. Uzyskane wyniki pozwalają wysnuć wniosek, że powietrze w obrębie powiatu lidzbarskiego jest dobrej jakości, gdyż dla wszystkich pomierzonych substancji nie przekraczają 25% dopuszczalnych wartości stężeń. Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń powietrza zalicza się emisję spalin związaną z ruchem pojazdów silnikowych (ruch po

[18] „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028"

drogach, ruch w obrębie toru motocrossowego) oraz emisję związaną z indywidualnym ogrzewaniem budynków.[19]

Jako miasto, które stara się być miastem uzdrowiskowym, jednym z najważniejszych warunków jest czyste powietrze. Dlatego też władze miasta realizują działania prośrodowiskowe. W Lidzbarku Warmińskim zainstalowane są trzy czujniki badające jakość powietrza (m.in. na budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego przy ul. Polnej, drugie na siedzibie Urzędu Miasta). Planowany jest zakup kolejnych urządzeń. Dodatkowo zostały wzmożone kontrole Straży Miejskiej, która sprawdza, czy w piecach i na działkach nie są spalane niedozwolone odpady. Dodatkowo Gmina Miejska Lidzbark Warmiński realizuje swój program dotacji z budżetu miasta zachęcający mieszkańców do zmiany kotłów i przyłączy energetycznych do energetyki cieplnej (więcej w podrozdziale 2.3.1 *Mieszkalnictwo*). W mieście robione są nowe nasadzenia drzew i krzewów w licznych miejscach poprawiające nie tylko estetykę, ale również powietrze. Kontynuowana będzie budowa ścieżek rowerowo-pieszych, które powinny wpłynąć na zmniejszenie ruchu samochodowego a tym samym na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych.

2.4.4. Zagrożenie hałasem

Wyróżnia się główne trzy rodzaje hałasu, według źródła powstawania hałasu: hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych, hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego, hałas komunalny występujący w budynkach mieszkalnych, szczególnie wielorodzinnych i w obiektach użyteczności publicznej. Miasto Lidzbark Warmiński charakteryzuje się niewielkim stopniem zurbanizowania, przez co hałas przemysłowy, stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym. Na obszarze Miasta nie ma lokalizowanych obiektów uciążliwych. Najbardziej uciążliwy jest hałas pochodzący z komunikacji drogowej. Środki transportu są ruchomymi źródłami hałasu decydującymi o parametrach klimatu akustycznego przede wszystkim na terenach zurbanizowanych. Przez Miasto przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie, co wpływa na klimat akustyczny rejonu.[20] Kontynuowana będzie budowa ścieżek rowerowo-pieszych, które powinny wpłynąć na zmniejszenie ruchu samochodowego a tym samym na zmniejszenie zagrożenia hałasem.

2.4.5. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Przez Lidzbark Warmiński przepływa rzeka Łyna, która jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Pregoły i rzeka Symsarna, rzeka III rzędu jest prawobrzeżnym dopływem Łyny.

Wody powierzchniowe są zagrożone przede wszystkim punktowymi źródłami zanieczyszczeń oraz spływami powierzchniowymi z terenów rolniczych oraz zanieczyszczeniami wprowadzanymi przez opady atmosferyczne. Spływy powierzchniowe z terenów rolniczych występują w ograniczonym zakresie, ze względu na charakter zurbanizowany miasta.[21]

Stan czystości rzek występujących na terenie Lidzbarka Warmińskiego kontroluje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. W ramach monitoringu krajowego nie badano żadnego z ujęć wody na

[19] Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zasady polityki przestrzennej
[20] Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028
[21] Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028

terenie miasta Lidzbark Warmiński. Według ostatniego opublikowanego przez WIOŚ w Olsztynie pt. „*Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku*", stan jcw „Łyna od Kirsny do Symsarny" oceniono jako zły. Do jcw „Łyna od Kirsny do Symsarny" dopływają ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni Zakładu Mleczarskiego w Lidzbarku Warmińskim (1.786,6 m^3/d na podstawie informacji o korzystaniu ze środowiska za 2017 r.).[22]

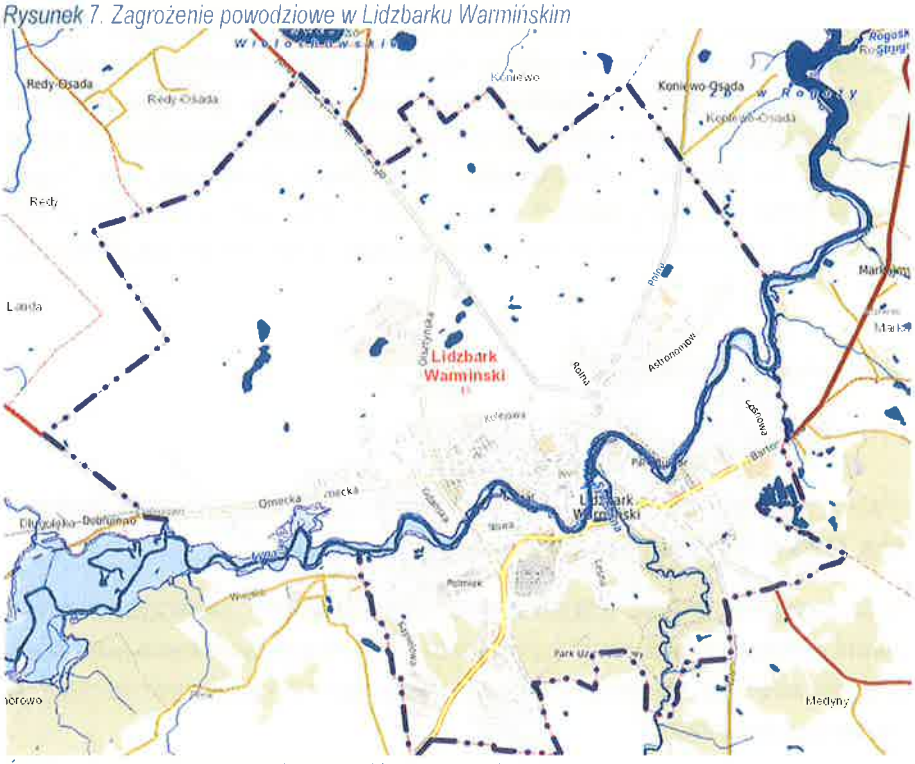
Wody podziemne

Zgodnie z podziałem Polski na 172 Jednolite Części Wód Podziemnych gmina znajduje się w obszarze JCWPd nr PLGW700020. Położone w regionie wodnym Łyny i Węgorapy, zbudowane jest z dwóch pięter wodonośnych. Piętro paleogeńsko – neogeńskie, zbudowane jest z piasków, i żwirów. Głębokość występowania warstw wodonośnych sięga 50-265 m. Piętro czwartorzędowe, podzielone na trzy poziomy, z czego poziom Q2 oraz Q3, zbudowany jest z piasków i żwirów, zaś poziom Q1, zbudowany jest dodatkowo z otoczaków. Głębokość występowania warstw wodonośnych sięga następująco: Q1 – 0-40 m, Q2 – kilka-80 m, Q3 – 50-150 m.[23]

2.4.6. Zagrożenie powodziowe

Ze względu na zmiany klimatu, co raz częściej występują anomalia pogodowe takie jak huragany, susze, powodzie. W Lidzbarku Warmińskim największe zagrożenie powodzią jest wzdłuż rzeki Łyny oraz w północnej części miasta.

Rysunek 7. Zagrożenie powodzione w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Internet, https://lidzbarkwarminski.e-mapa.net/

[22] Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 roku
[23] Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025-2028

2.5. Ochrona środowiska

Lidzbark Warmiński realizuje zadania i projekty proekologiczne na podstawie dokumentów strategicznych i dedykowanych środowisku programach gminy.

W ***„Programie ochrony środowiska dla miasta Lidzbark Warmiński na lata 2021-2024 z perspektywą lata 2025-2028"*** uwzględniono wszystkie aspekty ochrony środowiska. Zadania środowiskowe będą realizowane poprzez cele:

Cel 1. Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu, adaptacja do zmian klimatu.
Cel 2. Minimalizacja zagrożenia mieszkańców spowodowanego ponadnormatywnym hałasem.
Cel 3. Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.
Cel 4. Poprawa jakości wód oraz ochrona ich zasobów i jakości.
Cel 5. Zapewnienie dla społeczeństwa i gospodarki dostępu do czystej wody.
Cel 6. Poprawa jakości i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.
Cel 7. Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb.
Cel 8. Racjonalne gospodarowanie odpadami.
Cel 9. Realizacja polityki edukacyjnej z zakresu właściwej gospodarki odpadami.
Cel 10. Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej.
Cel 11. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów z uwzględnieniem turystycznego charakteru

Gmina opracowała ***„Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2012-2032"***. Według danych Bazy Azbestowej, narzędziem prowadzonym przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, na terenie miasta Lidzbark Warmiński zinwentaryzowanych wyrobów jest 144.315 ton, unieszkodliwionych 84.131 ton oraz pozostałe do unieszkodliwienia 60.184 tony (w tym 28.050 ton w budynkach osób fizycznych, 32.134 ton w budynkach osób prawnych). Celem programu jest spowodowanie oczyszczania obszaru gminy z azbestu oraz usuniecie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest; spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w odpowiednim horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska; stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest; pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo-azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

Ponadto miasto opracowała ***„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Lidzbark Warmiński"***, którego celem strategicznym jest „poprawa jakości życia na terenie Lidzbarka Warmińskiego poprzez prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami i energią". Podstawowymi założeniami dla celu głównego gospodarki niskoemisyjnej na terenie Lidzbarka Warmińskiego są:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenie udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych, redukcja
- zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tj. Dz. U. z 2012, poz. 1059) każde JST zobowiązane jest ***„Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2013-2028"***. Do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy:

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy,
- planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy,
- finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy,
- planowanie i organizacja działań mających na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy.

Lidzbark Warmiński realizuje różne **projekty poprawiające jakość środowiska**. Władze miasta pozyskały środki na termomodernizację nie tylko budynków mieszkalnych wielorodzinnych, ale również budynków użyteczności publicznej m.in. Urzędu Miasta, zespołu szkolno- przedszkolnego dzięki czemu zmniejszyły się koszty utrzymania infrastruktury szkolnej oraz poprawił się komfort nauki.

Ponadto jednym z problemów środowiskowych występujący w Lidzbarku Warmińskim jest zjawisko smogu, dlatego też Gmina prowadzi program z zakresu ochrony powietrza, który ma na celu zachęcenie mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego do zmiany systemów ogrzewania z pieców opalanych węglem na inne paliwa, odnawialne źródła energii i podłączenie do sieci ciepłowniczej. Udzielanie dotacji z budżetu Gminy ma na celu zapobieganie zjawisku niskiej emisji oraz ochronę i zapewnienie dobrej jakości powietrza (więcej w rozdziale 2.3.1 *Mieszkalnictwo*).

Odnawialne źródła energii

Elektrownie wiatrowe. Miasto Lidzbark Warmiński znajduje się w strefie średnio korzystnych warunków dla rozwoju energetyki wiatrowej, ponieważ na jego terenie energia wiatru30 m nad poziomem gruntu wynosi ok. 1000kWh/m^2/rok.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Lidzbark Warmiński ustala się strefy zakazu lokalizacji oraz strefy ograniczonego rozwoju dla dużej energetyki wiatrowej. W związku z tym, ustala się strefę zakazu lokalizacji dużej energetyki wiatrowej w Strefie A, czyli strefie obejmującej:

1. Obszary cenne pod względem przyrodniczym, na mocy ustawy o ochronie przyrody: rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, specjalne obszary siedlisk Natura 2000, zespoły przyrodniczo–krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne,
2. Tereny w granicach administracyjnych miast,
3. Tereny uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej w strefach ochrony A. B, C,
4. Tereny o planowanej funkcji uzdrowiskowej, gdzie prowadzone są działania w kierunku uzyskania statusu uzdrowiska,
5. Tereny w pasie o szerokości 2000 m od granic obszarów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody.[24]

[24] Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Lidzbark Warmiński, 2020

Energia słoneczna. W całym województwie warmińsko-mazurskim istnieją bardzo dobre warunki do wykorzystania energii słonecznej, jako odnawialnego źródła energii. Lidzbark Warmiński położony jest na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) waha się w granicach 36 -38% i należy do najwyższego usłonecznienia w Polsce. Roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi około 1650 godzin, a średnioroczne sumy napromieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej na obszarze miasta wynoszą 3600-3700MJ//m^2. Oznacza to, że miasto Lidzbark Warmiński posiada wysoki potencjał w zakresie wykorzystania energii słonecznej.[25]

Energia wodna. W obszarze miasta Lidzbark Warmiński w sieci dystrybucyjnej Energa–Operator SA pracują odnawialne źródła energii (OZE). Do największych źródeł OZE na terenie miasta Lidzbark Warmiński należą 2 elektrownie wodne małe: Elektrownia Wodna Lidzbark Warmiński I oraz elektrownia Wodna Lidzbark Warmiński II o łącznej mocy 745 kW.[26]

[25] j.w.
[26] j.w.

3. Sfera społeczna

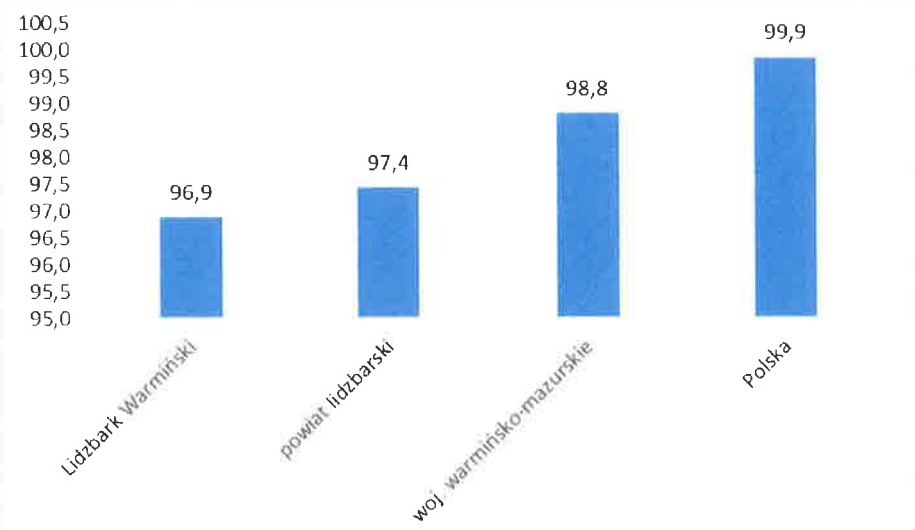
3.1. Demografia

3.1.1. Ruch naturalny

Procesy demograficzne odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-ekonomicznym. Zachodzące procesy demograficzne są skutkiem głównie dwóch zjawisk: ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Ich natężenie ma wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Lidzbark Warmiński zamieszkiwany jest przez 15 697 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 1.094 osób na 1 km^2 (GUS, 2019). Obserwuje się malejącą gęstości zaludnienia: w 2015 r. wartość ta wynosiła 1 129 osób na 1 km^2. Zachodzące zjawisko jest związane z malejącą liczbą ludności miasta: od 2015 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się ogółem o 503 osoby, tj. -3,1%. Zmianę liczby ludności w analizowanych jednostkach administracyjnych przedstawia Wykres 5.

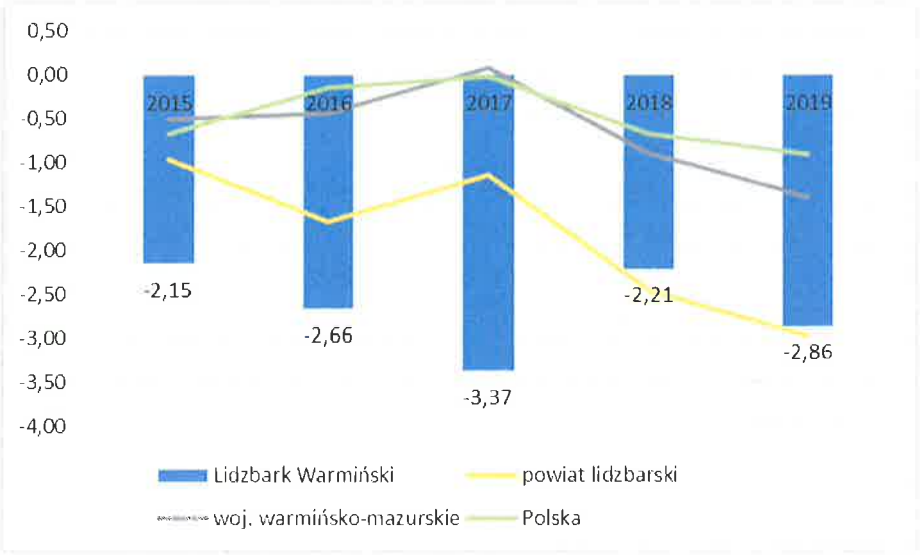
Wykres 6. Zmiana liczby ludności w latach 2015-2019, 2015=100

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Podobne tendencje można zaobserwować w pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych: w powiecie lidzbarskim (ubytek ludności o 2,6%), województwie warmińsko-mazurskim (ubytek ludności o 1,2%) oraz w Polsce (zmniejszenie liczby mieszkańców o 0,14%).

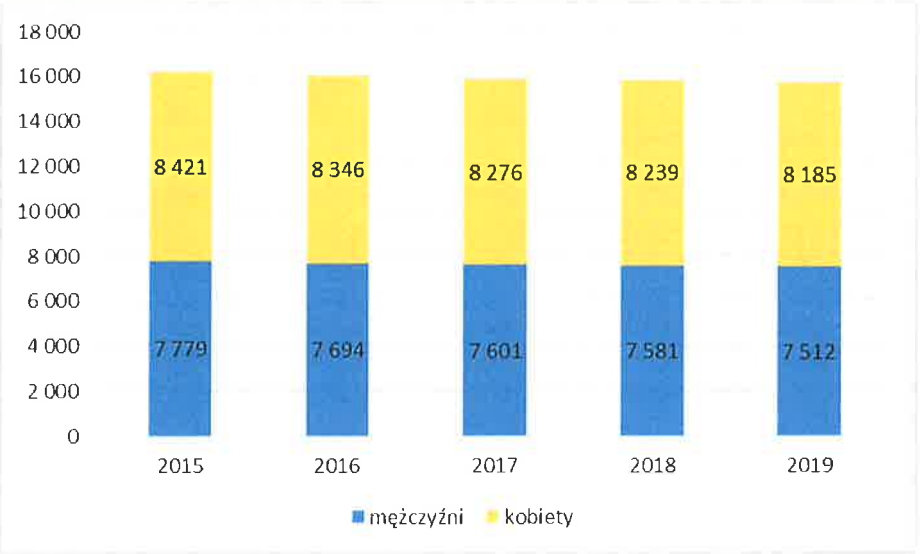
Wykres 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczba zgonów i urodzeń jest jednym z głównych czynników determinujących liczbę mieszkańców danego obszaru. Na terenie Lidzbarka Warmińskiego można zaobserwować tendencję ujemnego przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów), tak jak w pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych (Wykres nr 7). Spadek liczby urodzeń obserwowany zarówno w Lidzbarku Warmińskim, jak i w całej Polsce wynika m.in. ze spadku liczby zawieranych małżeństw – liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców wynosi 4,7 i na przestrzeni 5 lat nastąpił spadek o 0,4.

Wykres 8. Liczba ludności Lidzbarka Warmińskiego z podziałem na płeć w latach 2015 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

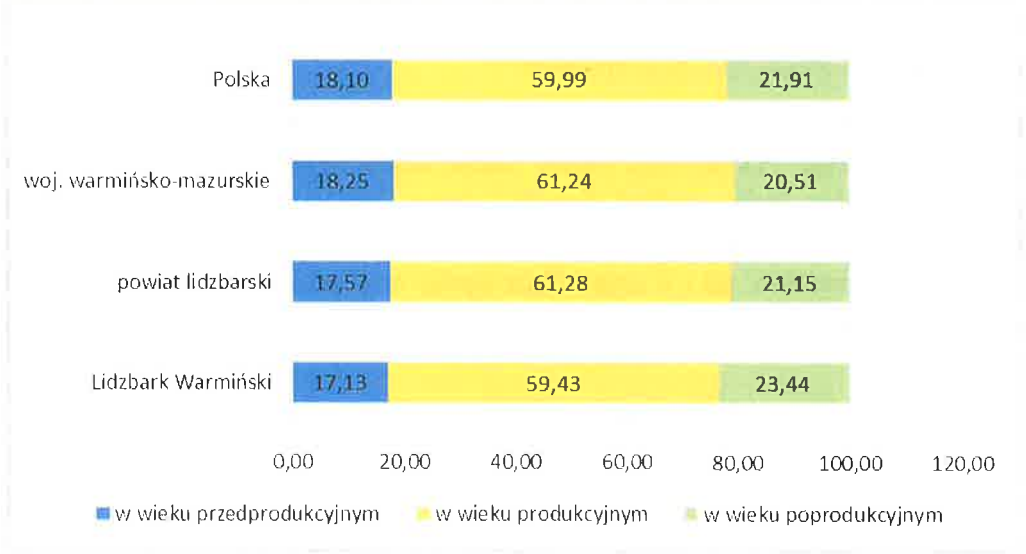
Struktura płci mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego wskazuje na dość równomierny udział obu płci w ogóle ludności. Mężczyźni (7.512 osób) stanowią 47,86% mieszkańców, kobiety zaś (8.185 osób) – 52,14% (GUS, 2019). Taka różnica nie stanowi jednak zagrożenia dla zachowania równowagi w proporcji pomiędzy liczbą kobiet a liczbą mężczyzn na terenie miasta. W 2019 r. współczynnik feminizacji (liczba

kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w Lidzbarku Warmińskim wyniósł 109 kobiet. Wartość ta nie odbiega w znaczący sposób od wartości powiatu (103 osoby) województwa (104 osoby) czy kraju (107).

3.1.2. Starzenie się społeczeństwa

Pod względem ekonomicznych grup wieku większość ludności Lidzbarka Warmińskiego stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 59,43% ogółu ludności (GUS, 2019). Podobna sytuacja występuje analizowanych jednostkach administracyjnych: w powiecie lidzbarskim, województwie warmińsko-mazurskim i Polsce – odsetki ludności w wieku produkcyjnym kształtują się na poziomie 59,99 - 61,28%. Na przestrzeni 2015-2019 obserwować można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,41% w okresie 5 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 1,1% w okresie 5 lat).

Wykres 9. Ludność w wieku ekonomicznym w 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim (%)

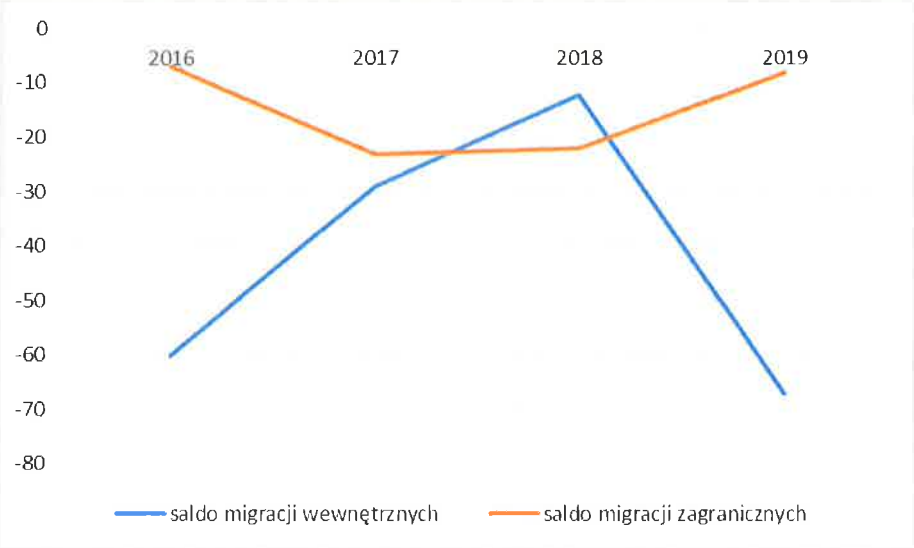
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym) kształtował się w Lidzbarku Warmińskim na poziomie 39,4 osoby (GUS, 2019). Wartość ta wzrosła o 6,5 osoby w okresie 5 lat. Tendencję wzrostową wskaźnika obciążenia demograficznego można również zaobserwować w pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych na poziomie 5,1 - 5,7 osoby. Natomiast wskaźnik odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w Lidzbarku Warmińskim wynosi 19,2 osoby (GUS, 2019) i wzrósł o 2,9 osoby w stosunku do 2015 r.

3.1.3. Migracje ludności

Kolejnym istotnym czynnikiem mającym kluczowy wpływ na liczbę mieszkańców są migracje. Saldo migracji informuje o stosunku osób nowo zameldowanych na obszarze miasta do osób wymeldowanych.

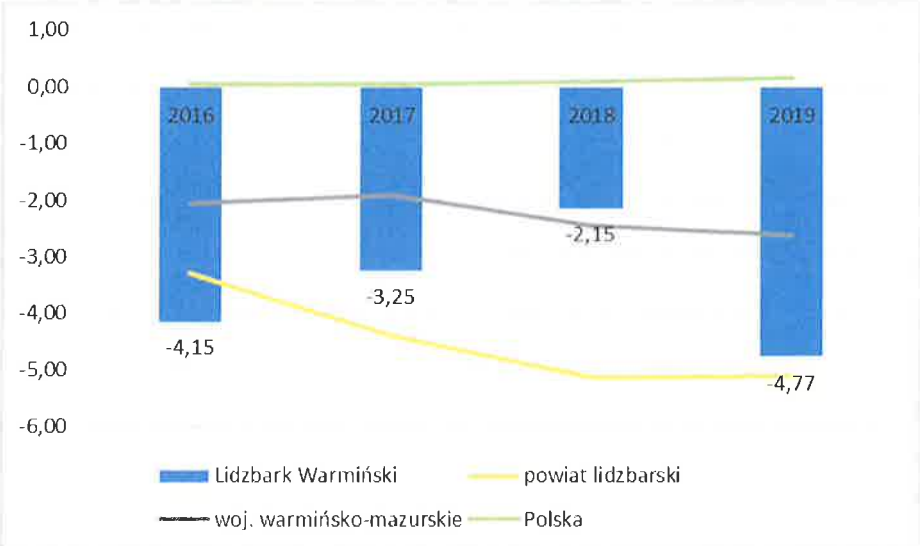
Wykres 10. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Lidzbarku Warmińskim (w latach 2016 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Dane z zakresu migracji na terenie Lidzbarka Warmińskiego (Wykres 10) wskazują na odpływ mieszkańców. Wskaźnik salda migracji wewnętrznych jest niższy od wskaźnika salda migracji zewnętrznych. Wynika z tego, że mieszkańcy Lidzbarka Warmińskiego częściej wybierają do zamieszkania miejscowości polskie niż emigrację zagraniczną. Według GUS, w 2019 r. wskaźnik migracji wewnętrznych wyniósł -67 osób, natomiast wskaźnik migracji zagranicznych -9.

Wykres 11. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w latach 2016 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

3.1.4. Prognoza demograficzna

Zgodnie z *Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030*[27] opracowaną przez GUS, liczba ludności w Lidzbarku Warmińskim w 2030 r. będzie wynosiła 14 683 osoby, tj. 1014 osób mniej niż w roku 2019.

Tabela 6. Prognoza ludności w Lidzbarku Warmińskim do 2030

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2017	15 956	144	177	158	203	**-45**	16	22
2018	15 870	141	178	155	199	**-44**	17	22
2019	15 778	138	179	150	197	**-47**	18	22
2020	15 685	133	176	149	195	**-46**	18	22
2021	15 592	130	175	147	192	**-45**	19	22
2022	15 496	126	175	144	189	**-45**	20	22
2023	15 395	121	174	140	186	**-46**	20	22
2024	15 296	118	173	141	183	**-42**	20	22
2025	15 197	115	172	139	180	**-41**	21	22
2026	15 096	112	171	136	177	**-41**	21	22
2027	14 992	108	170	133	175	**-42**	22	22
2028	14 889	106	170	133	173	**-40**	23	22
2029	14 786	104	170	133	171	**-38**	23	22
2030	14 683	104	173	133	168	**-35**	23	22

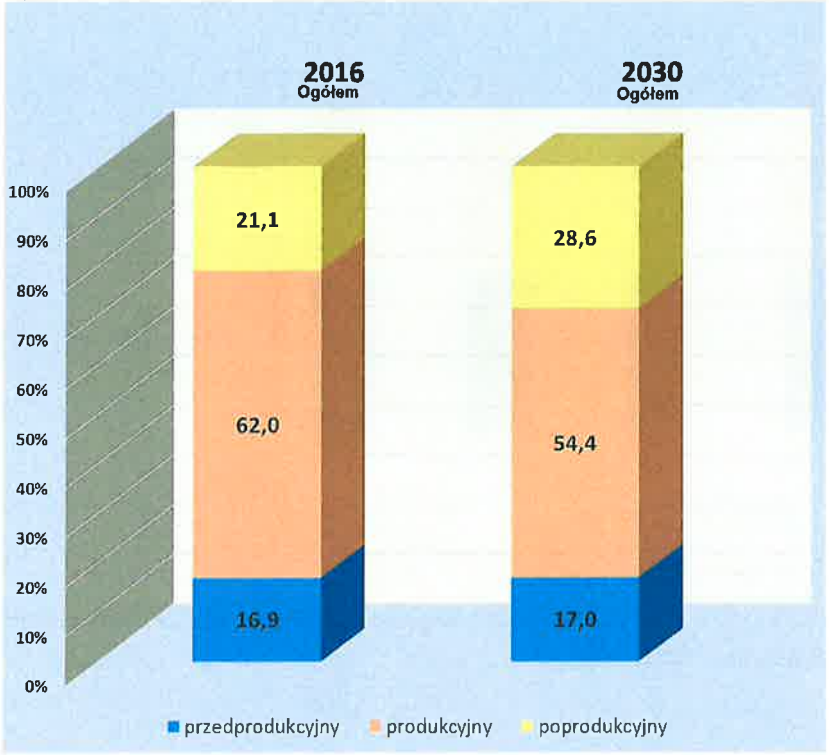
Źródło: GUS

Obserwuje się dalszy ujemny przyrost naturalny, związany przede wszystkim z malejącą liczbą urodzeń tj. spadek o 27,8% w stosunku do 2017 r. Ponadto analizując migracje wewnętrzne (wewnątrz kraju) można zauważyć spadek osób wyjeżdżających z miasta, tj. z 45 osób w 2017 r. do 35 w 2030 r. Liczba osób powracających do kraju i Lidzbarka Warmińskiego systematycznie będzie rosła z 16 osób w 2017 r. do 23 w 2030 r.

Analizując poniższy wykres należy zauważyć duży wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (z 21,1% w 2017 r. do 28,6% w 2030 r.) do ludności ogółem, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym (62% w 2017 r. do 54,4% w 2030 r.).

[27] Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050. Wymienione prognozy były tworzone w latach 2013-2014 i zostały opublikowane w IV kw. 2014 r. Rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowane w ciągu kolejnych lat wymagały dokonania korekty danych wejściowych i aktualizacji założeń na poziomie kraju. W związku z powyższym, wyniki prognozy dla gmin po zagregowaniu nie są w pełni spójne z opublikowanymi wynikami prognoz ludności dla jednostek wyższego poziomu – Internet, https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html

Wykres 12. Prognoza podziału grup ekonomicznych mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030

Źródło: GUS

3.2. Rynek Pracy

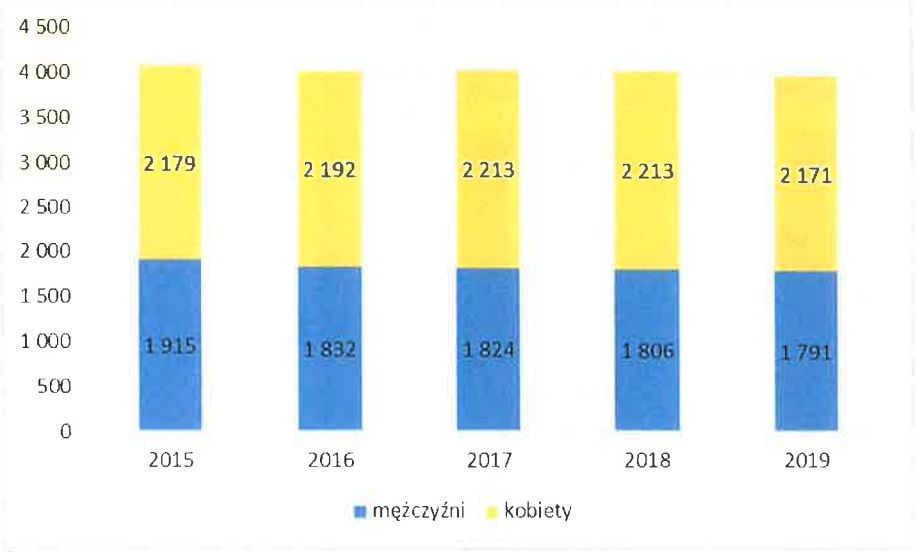
3.2.1. Aktywność zawodowa

Potencjalna liczba osób aktywnie zawodowych[28] w Lidzbarku Warmińskim wyniosła w 2019 r. 9 329 mieszkańców (brak informacji o mieszkańcach biernie zawodowych pomniejszający ten wskaźnik).

Zgodnie z GUS na terenie Lidzbarka Warmińskiego pracuje ogółem 3 962 mieszkańców Miasta, w tym 2 171 kobiet (54,8%) i 1 791 mężczyzn (45,2%). Liczba osób pracujących minimalnie ma tendencję spadkową. Natomiast w powiecie lidzbarskim, województwie warmińsko-mazurskim i w całym kraju liczba osób pracujących systematycznie rośnie.

[28] Ogół osób w wieku produkcyjnym wyrażający chęć podjęcia pracy. Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem (https://rynekpracy.pl/slownik/aktywni-zawodowo)

Wykres 13. Osoby pracujące z podziałem na płeć w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wskaźnik określający liczbę pracujących na 1000 ludności osiągnął w Lidzbarku Warmińskim wartość 252 osób i jest zbliżony do wartości dla Polski - 255.

Wykres 14. Pracujący na 1000 ludności w latach 2015 - 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Lidzbarku Warmińskim wynosiło 3 695,19 PLN, co odpowiadało 76,40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

3.2.2. Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim stopa bezrobocia w powiecie[29] na koniec 2019 r. wyniosła 12,8% (1 709 osób). Wskaźnik ten był wyższy zarówno od średniej wojewódzkiej (9,0%), jak i krajowej (5,2%). W latach 2015-2019 stopa bezrobocia w powiecie stopniowo malała (ogółem

[29] Brak danych dot. stopy bezrobocia w mieście Lidzbark Warmiński

nastąpił spadek o 9,4%.) zgodnie z trendem obserwowanym w województwie (spadek o 7,3%), jak i kraju (spadek o 4,6%).

Liczba osób bezrobotnych w mieście wynosi 484. **Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (9 329 osób) w Lidzbarku Warmińskim wynosi 5,19%** i jest niższy o 3,9% od tego wskaźnika otrzymanego w 2015 r.

Tabela 7. Struktura osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015 - 2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba bezrobotnych	920	838	650	564	484
Liczba bezrobotnych kobiet	473	436	361	340	281
Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	175	181	109	102	99
Liczba długotrwałych bezrobotnych	520	441	374	305	242
Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji	224	218	163	158	134
Liczba bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego	167	147	116	95	79
Liczba bezrobotnych do 30 r. ż.	246	209	157	137	122
w tym do 25 r.ż.	131	99	77	70	53
Liczba bezrobotnych w wieku 31-50	384	348	119	243	281
Liczba bezrobotnych powyżej 50 r. ż.	290	281	374	184	159
Liczba bezrobotnych z niepełnosprawnościami	58	66	47	50	37

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim z 2019 r. pokazują, że z większość osób bezrobotnych miasta (ponad 58%) stanowiły kobiety. W porównaniu z 2015 r. liczba bezrobotnych kobiet spadła o 6,5%. Natomiast wzrosła w strukturze osób bezrobotnych udział osób z prawem do zasiłku (z 19% w 2015 r. do 20,5% w 2019 r). Na przestrzeni analizowanego okresu utrzymuje się wysoki udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych miasta. Na koniec 2019 r. osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 50% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2015 wskaźnik ten wynosił 56,5%).

Uwzględniając wiek osób bezrobotnych, w Lidzbarku Warmińskim istotny odsetek stanowią osoby w przedziale wiekowym 31-50 (58% ogółu osób bezrobotnych). Drugą pod względem udziału w strukturze osób bezrobotnych w mieście grupą są osoby powyżej 50 roku życia (32,9% ogółu bezrobotnych). Najmniej liczną grupę bezrobotnych zamieszkujących Lidzbark Warmiński są osoby w wieku do 30 roku życia (25,2%), w tym 12,2% do 25 roku życia.

Ponadto odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji w 2019 r. wynosi 27,7% ogółu bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim i jest wyższy o 3,4% w porównaniu do 2015 r. Natomiast osoby bezrobotne bez doświadczenia zawodowego stanowiły 16,3% ogółu bezrobotnych o 1,8% mniej niż w 2015 r.

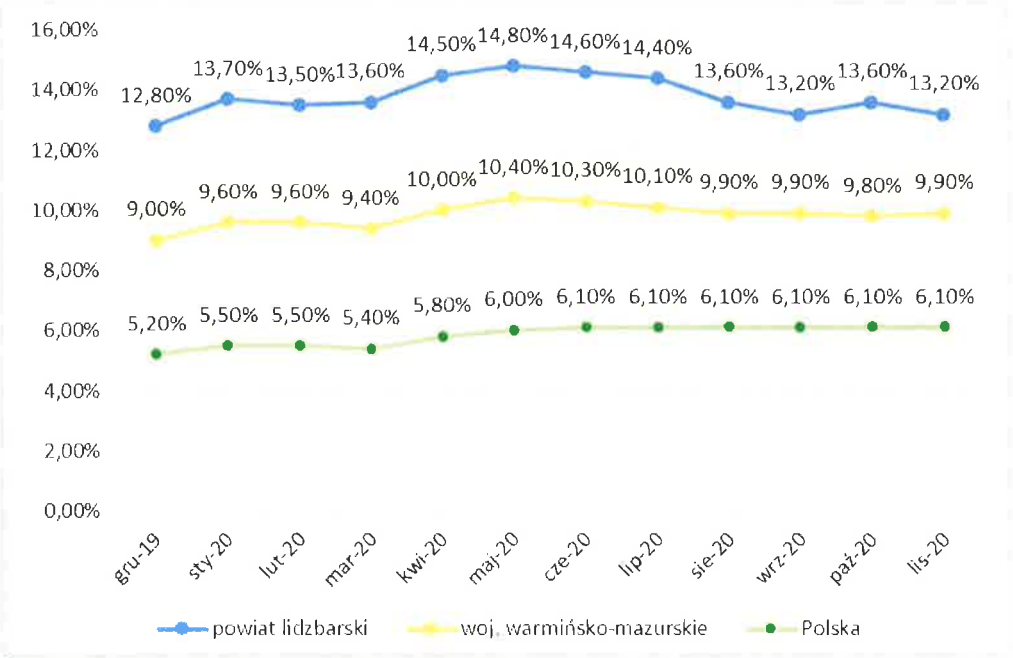
Liczba osób z niepełnosprawnościami wynosi 7,6% łącznej liczby osób bezrobotnych w 2019 r. i na przestrzeni 5 lat wzrosła o 1,3%.

Główną przyczyną wzrostu bezrobocia w 2020 r. jest **pandemia Covid -19**[30], która nie tylko zwiększyła stopę bezrobocia w Lidzbarku Warmińskim, ale również w kraju i na świecie. Na dzień dzisiejszy nie ma

[30] W 2019 r. pojawił się w Chinach koronawirus SARS-CoV-2 i wywołuje chorobę COVID-19 (pełna nazwa z ang. CoronavirusDisease 2019). W celu zminimalizowania skutków pandemii rząd w Polsce uchwalił ustawę z dnia 2 marca 2020

żadnych szczegółowych raportów stanu bezrobocia spowodowanego pandemią koronawirusa w Lidzbarku Warmińskim. Jedynie można prześledzić zmianę stopy bezrobocia w poszczególnych miesiącach występowania pandemii. Stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim od końca grudnia 2019 r. do listopada 2020 r. wzrosła o 0,4%, kiedy w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju wzrosła o 0,9%. W krytycznym momencie, tj. w maju 2020 r. podczas ograniczeń gospodarczych wprowadzonych przez rząd Polski i zamknięcia usług (m.in. gastronomicznych, fryzjerskich, kosmetycznych, fitness), stopa bezrobocia w powiecie wzrosła o 2% w stosunku do grudnia 2019 r. i wynosiła 14,8% (Liczba bezrobotnych osób - 2 016, w tym 1 167 kobiet). Wraz z ponownym „otworzeniem" gospodarki powoli zmniejszała się liczba osób bezrobotnych w powiecie lidzbarskim i na koniec września 2020 r. wynosiła 1.750. Jednakże po przywróceniu obostrzeń gospodarczych w październiku 2020 r. stopa bezrobocia wzrosła do 13,6%, a w listopadzie osiągnęła 13,2%.

Wykres 15. Stopa bezrobocia występująca w okresie pandemii

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim

W pierwszym półroczu 2020 r. liczba osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim wynosiła 578, w tym 314 kobiet. Na przestrzeni 6 miesięcy i występowania 4 miesięcy pandemii w Polsce oraz wprowadzeniu zaostrzeń w prowadzeniu działalności gospodarczej liczba osób bezrobotnych wrosła o 98, w tym o 33 kobiet. Skutki kryzysu na terenie miasta dotknęły bardziej mężczyzn, niż kobiety. Liczba osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy wyniosła 487. Na koniec 2020 r. liczba osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 521 osób i stanowi relatywnie niewielki wzrost bezrobocia rejestrowanego w stosunku do grudnia 2019 r. (wzrost o 37 osób). Spadek bezrobocia w mieście w stosunku do czerwca 2020 r. może być efektem antykryzysowych działań rządu ukierunkowanych przede wszystkim na ochronę miejsc pracy i zachowanie płynności finansowej przedsiębiorstw.

Instytucją zatrudnienia w powiecie lidzbarskim jest **Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim**, który realizuje różne **aktywny formy przeciwdziałaniu bezrobociu** m.in.

r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, ograniczając m.in. przemieszczenie się ludności oraz „zamknięcia" niektórych branż

- zatrudnienie przy pracach interwencyjnych,
- zatrudnienie przy robotach publicznych,
- odbywające szkolenie,
- odbywające staż,
- zatrudnione w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia.

3.2.3. Barometr zawodów

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy).

Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).[31]

Tabela 8. Barometr zawodów w powiecie lidzbarskim

Deficyt		
Brukarze	Kucharze	Pracownicy przetwórstwa spożywczego
Cieśle i stolarze budowlani	Lakiernicy	Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
Cukiernicy	Lekarze	Pracownicy socjalni
Dekarze i blacharze budowlani	Magazynierzy	Psycholodzy i psychoterapeuci
Diagności samochodowi	Mechanicy pojazdów samochodowych	Ratownicy medyczni
Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	Monterzy instalacji budowlanych	Robotnicy budowlani
Farmaceuci	Murarze i tynkarze	Robotnicy obróbki drewna i stolarze
Fizjoterapeuci i masażyści	Nauczyciele języków obcych i lektorzy	Rzemieślnicy obróbki szkła i metali szlachetnych
Fryzjerzy	Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	Samodzielni księgowi
Graficy komputerowi	Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	Spawacze
Inżynierowie budownictwa	Piekarze	Spedytorzy i logistycy
Kelnerzy i barmani	Pielęgniarki i położne	Ślusarze
Kierowcy autobusów	Pracownicy ds. budownictwa drogowego	Technicy budownictwa
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości	Technicy informatycy
Kierownicy budowy '		Zaopatrzeniowcy i dostawcy
Krawcy i pracownicy produkcji odzieży		

[31] Internet, https://barometrzawodow.pl/strona-glowna/o-badaniu, 01.10.2020

Równowaga		
Administratorzy stron internetowych Agenci ubezpieczeniowi Akustycy i realizatorzy dźwięku Analitycy, testerzy i operatorzy systemów teleinformatycznych Animatorzy kultury i organizatorzy imprez Architekci i urbaniści Architekci krajobrazu Archiwiści i muzealnicy Asystenci w edukacji Betoniarze i zbrojarze Bibliotekoznawcy, bibliotekarze i specjaliści informacji naukowej Biolodzy, biotechnolodzy, biochemicy Blacharze i lakiernicy samochodowi Ceramicy przemysłowi Dentyści Dziennikarze i redaktorzy Filolodzy i tłumacze Filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy Floryści Fotografowie Geodeci i kartografowie Gospodarze obiektów, portierzy, woźni i dozorcy Inspektorzy nadzoru budowlanego Instruktorzy nauki jazdy	Monterzy maszyn i urządzeń Monterzy okien i szklarze Nauczyciele nauczania początkowego Nauczyciele praktycznej nauki zawodu Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących Nauczyciele przedmiotów zawodowych Nauczyciele przedszkoli Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych Ogrodnicy i sadownicy Operatorzy aparatury medycznej Operatorzy maszyn do produkcji i przetwórstwa papieru Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów cementowych i kamiennych Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów chemicznych Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Operatorzy maszyn rolniczych i ogrodniczych Operatorzy maszyn włókienniczych Operatorzy obrabiarek skrawających Operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych Opiekunki dziecięce	Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych Pracownicy myjni, pralni i prasowalni Pracownicy ochrony fizycznej Pracownicy poczty Pracownicy poligraficzni Pracownicy przetwórstwa metali Pracownicy służb mundurowych Pracownicy sprzedaży internetowej Pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy Pracownicy usług pogrzebowych Pracownicy zajmujący się zwierzętami Prawnicy Projektanci i administratorzy baz danych, programiści Projektanci wzornictwa przemysłowego i operatorzy CAD Przedstawiciele handlowi Recepcjoniści i rejestratorzy Robotnicy leśni Rolnicy i hodowcy Sekretarki i asystenci Socjolodzy i specjaliści ds. badań społecznoekonomicznych Specjaliści administracji publicznej Specjaliści ds. finansowych Specjaliści ds. organizacji produkcji Specjaliści ds. PR, reklamy, marketingu i sprzedaży

Instruktorzy rekreacji i sportu Inżynierowie chemicy i chemicy Inżynierowie elektrycy i energetycy Inżynierowie inżynierii środowiska Inżynierowie mechanicy Kamieniarze Kierowcy samochodów osobowych Kierownicy ds. logistyki Kierownicy ds. produkcji Kierownicy ds. usług Kierownicy ds. zarządzania i obsługi biznesu Kierownicy sprzedaży Kierownicy w instytucjach społecznych i kultury Kosmetyczki Listonosze i kurierzy Logopedzi i audiofonolodzy Masarze i przetwórcy ryb Mechanicy maszyn i urządzeń Monterzy elektronicy Monterzy konstrukcji metalowych	Optycy i pracownicy wytwarzający protezy Pedagodzy Plastycy, dekoratorzy wnętrz i konserwatorzy zabytków Pomoce kuchenne Pomoce w gospodarstwie domowym Pozostali specjaliści edukacji Pracownicy administracyjni i biurowi Pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej Pracownicy ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych Pracownicy ds. jakości Pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP Pracownicy ds. techniki dentystycznej	Specjaliści ds. rynku nieruchomości Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki Specjaliści rolnictwa i leśnictwa Specjaliści technologii żywności i żywienia Specjaliści telekomunikacji Sprzątaczki i pokojowe Szefowie kuchni Tapicerzy Technicy mechanicy Weterynarze Windykatorzy Wychowawcy w placówkach oświatowych i opiekuńczych
Nadwyżka		
Ekonomiści	Sprzedawcy i kasjerzy	

Źródło: Internet, https://barometrzawodow.pl/warminsko-mazurskie/ , 03.10.2020

Przedsiębiorcy wskazują na trudności związane z pozyskaniem pracowników w określonych zawodach, jednakże odnotowuje się względnie wysoki poziom bezrobocia wśród osób wykształconych w tych kierunkach. Sytuacja ta może potwierdzać niedopasowanie kierunków kształcenia w lidzbarskich szkołach do faktycznych potrzeb zgłaszanych przez lokalnych pracodawców. Oczywiście nie zawsze deficyt pracowników związany jest z brakiem na rynku pracy osób posiadających dane wykształcenie. Często wynika z innych powodów m.in. niespełnienie wymagań pracodawców (brak doświadczenia, kwalifikacji), jak również brak zainteresowania ofertą (niskie wynagrodzenie, mało atrakcyjne warunki pracy).

3.3. Edukacja

3 334 mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1 574 kobiet oraz 1 760 mężczyzn).

Lidzbark Warmiński jest organem prowadzącym dla 2 przedszkoli oraz 3 szkół podstawowych. Ogółem w Lidzbarku Warmińskim wg danych Systemu Informacji Oświatowej z 30 września 2019 r. funkcjonuje 7 przedszkoli, 6 szkół podstawowych, 17 szkół ponadpodstawowych.

Zjawiskiem związanym z dostępem do usług edukacyjnych jest korzystanie mieszkańców z gmin wiejskich z placówek oświatowych znajdujących się w Lidzbarku Warmińskim.

Wydatki na oświatę i wychowanie ogółem na 1 mieszkańca wyniosły w 2019 r. 1246,03 zł i wzrosły o 275,76 zł.

3.3.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne

W 2019 r. liczba dzieci w wieku do 3 lat w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 413 i spadła w porównaniu z 2015 r. tylko o 3 osoby. Według GUS liczba dzieci objętych opieką w żłobkach wyniosła 46 i wzrosła o 230% w stosunku do roku 2018. Wskaźnik dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 dla Lidzbarka Warmińskiego wyniósł 111 i jest zbliżony do wartości uzyskanej przez Polskę (124), ale jest większy od wskaźnika województwa warmińsko-mazurskiego (86) oraz powiatu lidzbarskiego (76).

W 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) wyniosła 580 i spadła wobec 2015 r. o 10,9% (71 dzieci). Udział poszczególnych roczników wśród dzieci w wieku 3-6 lat był wyrównany: trzylatki stanowiły 25,2% tej grupy dzieci (146 dzieci), czterolatki – 25,2% (146 dzieci), pięciolatki – 26,8% (156 dzieci) a sześciolatki 22,8% (132 dzieci).

Na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonują przedszkola, którymi organami prowadzącymi jest gmina miejska Lidzbark Warmiński, powiat lidzbarski lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:

- Przedszkole nr 5 „Piąteczka",
- Przedszkole nr 6,
- Przedszkole Niepubliczne Akademia Uśmiechu,
- Przedszkole Niepubliczne Kubuś z oddziałem żłobkowym,
- Przedszkole Niepubliczne Puchatek,
- Przedszkole Niepubliczne Miś,
- Publiczne przedszkole Specjalne w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Lidzbarku Warmińskim.

W roku szkolnym 2018/2019 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach zlokalizowanych w Lidzbarku Warmińskim objętych było łącznie 637 dzieci, w tym 587 dzieci w wieku 3-6 lat w 25 oddziałach. Zgodnie z GUS liczba miejsc jest wystarczająca.

3.3.2. Szkoły podstawowe

Edukacja na poziomie podstawowym w polskim systemie oświaty jest obowiązkowa. W 2018 r. na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonowało 6 szkół podstawowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych (łącznie ze specjalnymi), w tym 67 oddziałów. W szkołach podstawowych w 2018 roku uczyło się 1300 uczniów (608 dziewcząt i kobiet oraz 692 chłopców i mężczyzn), o 268 osób więcej niż w 2015 r. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 29,6% ludności (30,4% wśród dziewczynek

i 29,0% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 19,4 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 103,92.

Na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonują szkoły podstawowe, którymi organami prowadzącymi jest gmina miejska Lidzbark Warmiński, powiat lidzbarski lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Lidzbarku Warmińskim,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Ignacego Krasickiego w Lidzbarku Warmińskim,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II w Lidzbarku Warmińskim,
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 5 w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Lidzbarku Warmińskim,
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Lidzbarku Warmińskim.

3.3.3. Szkoły ponadpodstawowe

Wraz z wprowadzeniem ustawy – Prawo Oświatowe od 2017 r. gimnazja uległy likwidacji poprzez wygaszanie lub przekształcenie likwidowanego gimnazjum w nowy typ szkoły lub jego włączenia w strukturę innej szkoły.

System szkolnictwa ponadpodstawowego w Lidzbarku Warmińskim obejmuje licea ogólnokształcące, technika, zasadnicze szkoły zawodowe oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego. Oferta placówek skierowana jest do młodzieży i dorosłych. Zgodnie z Rejestrem szkół i placówek oświatowych w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. funkcjonowały:

- 4 licea ogólnokształcące, w których uczyło się 537 uczniów,
- 2 technika, w których uczyło się 529 uczniów,
- 2 branżowe szkoły I stopnia, w których uczyło się 156 uczniów.

Oferta nauczania zawodów w technikach:

- technik ekonomista, możliwość wyboru specjalności policyjno-prawnej,
- technik rachunkowości, możliwość wyboru specjalności policyjno-prawnej,
- technik hotelarstwa,
- technik informatyk,
- technik pojazdów samochodowych,
- technik mechanik (z kwalifikacją MEC.05 z programowaniem i obsługą obrabiarek sterowanych numerycznie CNC),
- technik organizacji turystyki,
- technik żywienia i usług gastronomicznych,
- technik usług kelnerskich,
- technik technologii żywienia.

W szkołach branżowych dostępne jest nauczanie m.in. poniższych zawodów:

- sprzedawca,
- ślusarz,

- cukiernik,
- elektryk.

W Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje **Centrum Kształcenia Zawodowego Cechu Rzemiosła i Przedsiębiorczości.** Centrum prowadzi szkolenia teoretyczne i praktyczne, zgodnie z programem edukacji narodowej w zakresie oświaty oraz kształcenia, dokształcania i doskonalenia kwalifikacji zawodowych uczniów zawodu i dorosłych. Odbiorcami usług są: rzemieślnicy, przedsiębiorcy, MŚP, administracja itp.

3.3.4. Ośrodki wychowawcze

W Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy**, który obejmuje wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzież z umiarkowaną, znaczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną. W placówce funkcjonują:

- Publiczne Przedszkole Specjalne,
- Szkoła Podstawowa,
- Szkoła Przysposabiająca Do Pracy,
- Grupy Rewalidacyjno-Wychowawcze,
- Zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju,
- Grupy wychowawcze dla uczniów mieszkających poza Lidzbarkiem Warmińskim.

Placówka obejmujemy profesjonalną edukacją, opieką i wychowaniem dzieci i młodzież w wieku od 3 do 24 lat. Uczniowie korzystają z zajęć:

- specjalistycznych: logopedii, rewalidacji indywidualnej, gimnastyki korekcyjno – kompensacyjnej, rehabilitacji ruchowej,
- terapeutycznych: terapii psychologicznej, dogoterapii, hydroterapii, terapii ręki, integracji sensorycznej,
- pozalekcyjnych w ramach kół zainteresowań.

Ponadto w mieście działa Ośrodek jest ośrodek specjalny o charakterze resocjalizacyjno-rewalidacyjnym - **Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Lidzbarku Warmińskim**, który położony jest w okolicy Parku Krajobrazowego Rzeki Symsarny. Placówka przeznaczona jest dla 96 wychowanków. Celem działalności Ośrodka jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego u wychowanków, przygotowanie ich do samodzielnego życia, zgodnego z normami prawnymi i społecznymi oraz do samodzielności zawodowej. Bazę Ośrodka stanowi kompleks budynków i terenów sportowo - rekreacyjnych przy ul. Leśnej 15 w Lidzbarku Warmińskim, w skład którego wchodzi:

- Zespół mieszkalny (7 grup wychowawczych) z niezbędnymi urządzeniami socjalnymi dla wychowanków i zaplecza gospodarczego;
- Zespół dydaktyczny (7 oddziałów) dla potrzeb kształcenia w zakresie szkoły podstawowej specjalnej na poziomie klas IV – VIII oraz kształcenie w branżowej szkole I stopnia w kierunku kucharz. Kształcenie praktyczne i teoretyczne odbywa się w Ośrodku;
- Zespół rekreacyjno-sportowy - boisko do piłki nożnej, boisko do piłki siatkowej, siatkówki plażowej, boisko do piłki ręcznej, boisko do piłki koszykowej.

3.3.5. Jakość kształcenia

W związku z reformą edukacji w 2019 r. wyniki egzaminów ósmoklasisty i gimnazjalnego były szczególnie istotne, ponieważ do szkół średnich trafił tzw. „podwójny rocznik". Wyniki egzaminów uczniów szkół podstawowych w Lidzbarku Warmińskim (język polski 59%, matematyka 44%, język angielski 62%) były nieco gorsze niż średnio w kraju (język polski 63%, matematyka 45%, język angielski 59%), ale wyższe niż w powiecie lidzbarskim i województwie warmińsko – mazurskim. Według informacji podanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło w mieście 123 uczniów VIII klas szkół podstawowych. Podobne wyniki uzyskali uczniowie podczas egzaminów w 2020 r.

Szkoły gimnazjalne w polskim systemie oświaty pojawiły się w 1999 r. i uczęszczała do nich młodzież w wieku 13-16 lat. Egzamin gimnazjalny składał się z trzech części: humanistycznej (w zakresie języka polskiego, historii oraz wiedzy o społeczeństwie), matematyczno-przyrodniczej (obejmującej biologię, chemię, fizykę i geografię) oraz dotyczącej języka nowożytnego na poziomie podstawowym lub rozszerzonym (angielskiego, niemieckiego, francuskiego, rosyjskiego, hiszpańskiego lub włoskiego). Do ostatniego egzaminu gimnazjalnego w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. przystąpiło 160 uczniów III klas gimnazjum. Wyniki egzaminów z poszczególnych przedmiotów w Lidzbarku Warmińskim (język polski 59%, historia i wiedza o społeczeństwie 54%, matematyka 39%, przedmioty przyrodnicze 48, język angielski – poziom podstawowy 67%, języka niemiecki – poziom podstawowy 44%) były nieznacznie niższe niż w kraju (język polski 63%, historia i wiedza o społeczeństwie 59%, matematyka 43%, przedmioty przyrodnicze 49, język angielski – poziom podstawowy 68%, języka niemiecki – poziom podstawowy 51%).

Do egzaminu maturalnego w 2019 r. przystąpiło 132 osoby uczących się w Lidzbarku Warmińskim. W głównym terminie egzamin zdało 55,26%, natomiast ostatecznie z egzaminem poprawkowym zdało 84,09% abiturientów. Najlepsze wyniki uzyskało Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Kazimierza Jagiellończyka w Lidzbarku Warmińskim – 94,20% oraz Technikum nr 1 w Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Lidzbarku Warmińskim 92,30%. Zdawalność w Lidzbarku Warmińskim była większa niż w powiecie lidzbarskim (80%), ale mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego (85%) oraz Polski (87,5%). Natomiast w 2020 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 136 abiturientów szkół w Lidzbarku Warmińskim. Zdawalność egzaminu maturalnego w 2020 r.[32] w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 70,59% (termin podstawowy i dodatkowy), natomiast w powiecie lidzbarskim 67,35%, w województwie warmińsko-mazurskim 78,2%, a w Polsce 81,8%.

3.3.6. Poradnia psychologiczno–pedagogiczna

W Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje **Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**, która obejmuje swoim zasięgiem miasto i gminę Lidzbark Warmiński oraz gminę Kiwity. Jej zadaniem jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcia w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, natomiast rodzicom i nauczycielom pomocy związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

[32] W 2020 r. z powodu pandemii nie odbyły się egzaminy ustne podczas egzaminów maturalnych

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lidzbarku Warmińskim obejmuje swym zasięgiem 4 973 dzieci. W 2019 r. wydano 117 orzeczeń i 258 opinii. Łącznie udzielono 217 porad dla rodziców i 220 porad i konsultacji dla nauczycieli, pedagogów szkolnych.

W placówce prowadzone są następujące formy pomocy bezpośredniej dla uczniów: porady dla uczniów, młodzieży, terapia logopedyczna, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapia dla zagrożonych uzależnieniem, inne formy pomocy indywidualnej (np. związana z trudnościami adaptacyjnymi, trudnościami emocjonalnymi, komunikacji i budowania bliskich relacji w rodzinie, rozwiązywania konfliktów), psychoteriapia.

Dodatkowo w ramach pomocy grupowej pracownicy przeprowadzą zajęcia dla uczniów ze szkół i placówek z terenu działania Poradni. Tematami w 2019 r. były: „Jak sobie radzić ze stresem maturalnym", „Badanie relacji w klasie". Placówka prowadzi również prelekcje dla rodziców np. „Rola rodziców w wychowaniu i edukacji dziecka".

3.4. Zdrowie

3.4.1. Przychodnie i apteki

Zadaniem samorządu jest zapewnienie dostępności do podstawowej opieki medycznej i dążenie do ciągłego podnoszenia jakości usług oferowanych przez instytucje ochrony zdrowia zlokalizowane na terenie miasta.

Liczba przychodni funkcjonujących w 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim wynosiła 11, w tym podległe samorządowi terytorialnemu 4, a liczba praktyk lekarskich ogółem – 6. Wskaźnik przychodnie na 10 tys. ludności wynosi 7 i jest wyższy od wskaźnika uzyskanego dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski. W 2019 r. udzielono 85 098 porad lekarskich (w tym 8 238 porad udzielonych w przychodniach podległych miastu), o 12 603 więcej niż w 2015 r. Liczba aptek funkcjonujących w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 9. Liczba ludności na 1 aptekę wyniosła 1 744 i była prawie dwa razy niższa od wskaźnika otrzymanego dla województwa warmińsko-mazurskiego (3 445) i Polski (3 124).

W granicach miasta zlokalizowany jest **Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim**, w ramach którego funkcjonuje Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie (oddziały: chorób wewnętrznych, chirurgiczny ogólny, chirurgii urazowo-ortopedycznej, ginekologiczny, pedriatyczny), Powiatowy ośrodek lecznictwa pozaszpitalnego (Powiatowy Ośrodek Terapii, Powiatowy Ośrodek Rehabilitacji), Powiatowa Przychodnia Specjalistyczna, w której znajduje się poradnia: chirurgii ogólnej, otolaryngologiczna, kardiologiczna, neurologiczna, położniczo-ginekologiczna, endokrynologiczna, chorób zakaźnych, terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, chirurgii urazowo-ortopedycznej, medycyny sportowej, okulistyczna, urologiczna, oraz pracownie USG, rentgenodiagnostyki ogólnej, endoskopii, diagnostyki kardiologicznej, jak również Ratownictwo Medyczne.

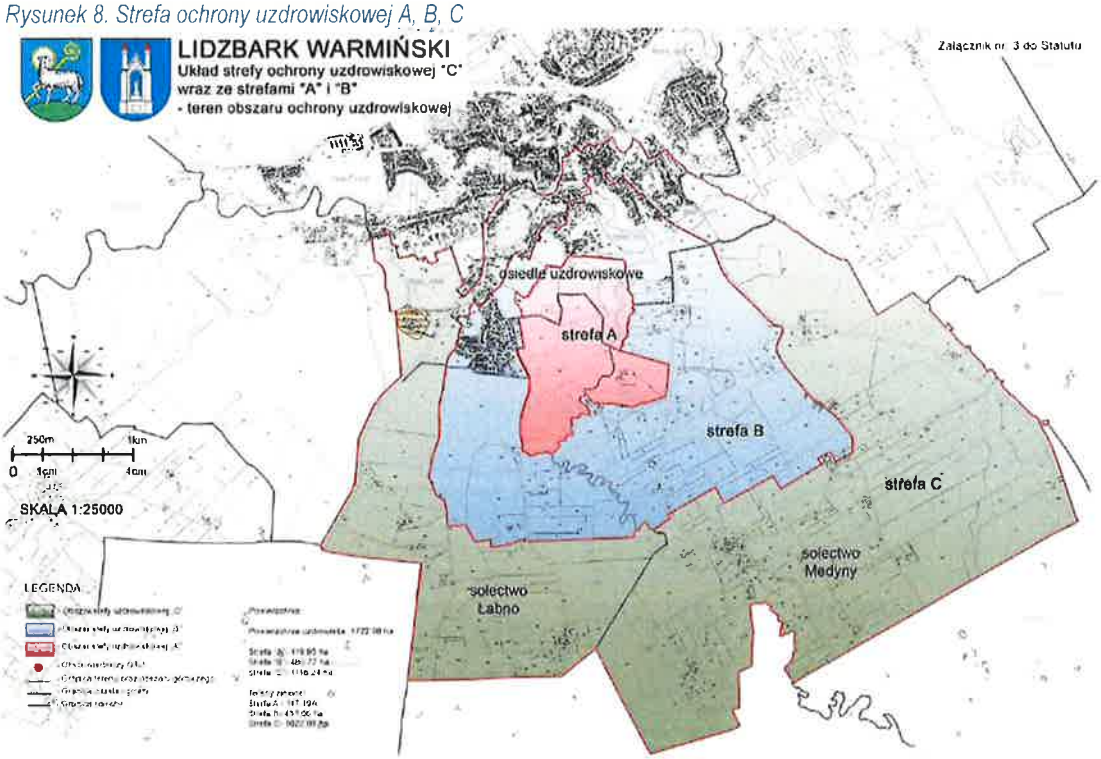
Miasto, fundacje i inne podmioty aktywnie działają w zakresie profilaktyki zdrowotnej. W tym celu realizuje się wiele inicjatyw i badań przesiewowych.

3.4.2. Plany uzdrowiskowe

Turystyka uzdrowiskowa to jeden z tych trendów, który pozwala wydłużyć sezon turystyczny poza miesiące letnie. Lidzbark Warmiński ma wszystkie atuty, żeby z tego trendu skorzystać. Jest duża szansa, aby oprócz turystów przyjeżdżali tutaj kuracjusze. Warunki są sprzyjające: oprócz unikalnych warunków środowiskowych istnieje potencjał czynników leczniczych: unikalny klimat, złoża borowin i termalnych wód solankowych. Unikalność nieskażonej przyrody jest dużym atutem w rozwoju uzdrowisk. Ponadto ogólne trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo) prognozują zwiększony popyt między innymi na usługi rehabilitacyjne.

Dlatego też władze Lidzbarka Warmińskiego zaczęły starania, aby uzyskać status obszaru ochrony uzdrowiskowej w lipcu 2013 r. W październiku tego samego roku miasto uzyskało świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu, a później także wody (chlorkowo-sodowe, hipotermalne). Natomiast Osiedle Uzdrowiskowe[33] w Lidzbarku Warmińskim uzyskało status obszaru ochrony uzdrowiskowej ("Obszar Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"), wraz z położonymi na obszarze gminy Lidzbark Warmiński sołectwami Medyny i Łabno, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 maja 2016 r. Wydzielono strefy ochrony uzdrowiskowej „A", „B" i „C" na które składa się Osiedle Uzdrowiskowe w granicach miasta oraz dwa sołectwa o łącznej powierzchni 17 602,06 ha.

Rysunek 8. Strefa ochrony uzdrowiskowej A, B, C

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Do najważniejszych celów publicznych na terenie miasta zaliczono takie zadania jak:

- Budowa obiektów użyteczności publicznej na obszarach ochrony uzdrowiskowej A i B,

[33] Jednostka pomocnicza gminy miejskiej Lidzbark Warmiński powstała na mocy uchwały nr OR.BR.0007.65.2014.AR Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 27 czerwca 2014 r.

- Modernizacja i budowa dróg gminnych i oświetlenia ulicznego na obszarach ochrony uzdrowiskowej A i B;
- Budowa ciągów pieszych i rowerowych na obszarach ochrony uzdrowiskowej A i B,
- Budowa wodociągu i kanalizacji na obszarach ochrony uzdrowiskowej A i B.[34]

Pierwszy etap budowy uzdrowiska była to realizacja projektu „*Infrastruktura uzdrowiskowa — Leśny park uzdrowiskowy Doliny Symsarny*". W ramach projektu wykonano alejki spacerowe i małą architekturą uzdrowiskową (więcej w rozdziale 3.6.1 *Potencjał turystyczny*).

Drugi etap tworzenia uzdrowiska jest możliwy dzięki obecnie realizowanego projektu „*Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim*", którego celem jest stworzenie publicznej infrastruktury turystyczno-zdrowotnej, która zwiększy atrakcyjność turystyczną zasobów dziedzictwa naturalnego regionu oraz gminy Lidzbark Warmiński. W ramach tej inwestycji wykonano uzbrojenie terenu oraz budowę m.in. tężni z budynkiem technicznym, drogi, promenady wraz z parkingiem, wiaty rekreacyjnej i placu zabaw. Infrastruktura, która powstała w ramach niniejszej inwestycji, skomunikuje ze sobą poszczególne obszary miasta (np. Termy Warmińskie, dolinę Symsarny), a szerzej połączy trasę rowerową Green Velo z infrastrukturą turystyczną miasta Lidzbark Warmiński.

Kolejny etap budowy uzdrowiska będzie realizowany w ramach projektu „*Budowa pawilonu zdrowia wraz z pozostałą infrastrukturą uzdrowiskową w Lidzbarku Warmińskim*". W ramach projektu, w pobliżu tężni powstanie pawilon zdrowia, który będzie wyposażony w sprzęt i urządzenia diagnostyczno-rehabilitacyjne wspomagające procesy i zabiegi kinezyterapii, fizykoterapii, balneoterapii i helioterapii, a także promenady złożone ze ścieżek terapii pieszej i ruchowej do terenoterapii wraz z parkingami i drogami dojazdowymi oraz układ kinezyterapii aktywnej - rowerowy tor wysiłkowy. Odtworzony będzie także zbiornik wodny, zwany „Żabim stawem", otoczony drewnianą ścieżką spacerową.

Po wybudowaniu odpowiedniej infrastruktury, w tym zakładów leczniczych, Lidzbark Warmiński będzie mógł wystąpić do Ministerstwa Zdrowia z wnioskiem o uzyskanie statusu uzdrowiska. Jeśli Lidzbark Warmiński uzyska status uzdrowiska będą tu leczone osoby z: chorobami kardiologicznymi i nadciśnieniem, chorobami ortopedyczno-pourazowymi, chorobami układu nerwowego i reumatologiczne.

3.5. Integracja społeczna

3.5.1. Pomoc społeczna

Do zadań własnych gminy należy realizacja działań zgodnych z Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64, poz. 593), która określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej osobom zgodnie z art. 2.1 na „przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości." Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach

[34] Załącznik nr 3 do Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński opracowała „***Strategię rozwiązywania problemów społecznych Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2016-2023***", której misją jest: „Miasto Lidzbark Warmiński wspiera mieszkańców w dążeniach do lepszego wypełniania ról rodzinnych i społecznych, poprawy sytuacji materialno-bytowej, a także rozwoju osobistego, poprzez kreowanie korzystnych warunków dla aktywności społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Szczególnie istotna jest aktywna integracja osób doświadczających trudności życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym." Wyznaczona wizja, misja, cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki działań przyczynią się do wprowadzenia oczekiwanych zmian w sferze społecznej. Poniżej przedstawiono cele strategiczne i szczegółowe Programu:

Cel strategiczny 1. Wsparcie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji, z uwzględnieniem warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

1.1. Wzrost kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci.
1.2. Kreowanie warunków rozwoju dzieci i młodzieży.
1.3. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla osób i rodzin doświadczających trudności.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorujących.

2.1. Wzmocnienie integracji osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących z lokalnym środowiskiem.
2.2. Kreowanie warunków aktywności osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących.
2.3 Zwiększenie dostępności różnych form opieki i wsparcia dla osób o ograniczonej samodzielności.

Cel strategiczny 3. Kreowanie warunków rozwoju świadomej i zaangażowanej społeczności lokalnej.

3.1. Wzrost poziomu świadomości społecznej w różnych dziedzinach życia.
3.2. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w zakresie dysfunkcji społecznych.
3.3. Wsparcie oddolnej aktywności na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom i rozwiązywania problemów społecznych.

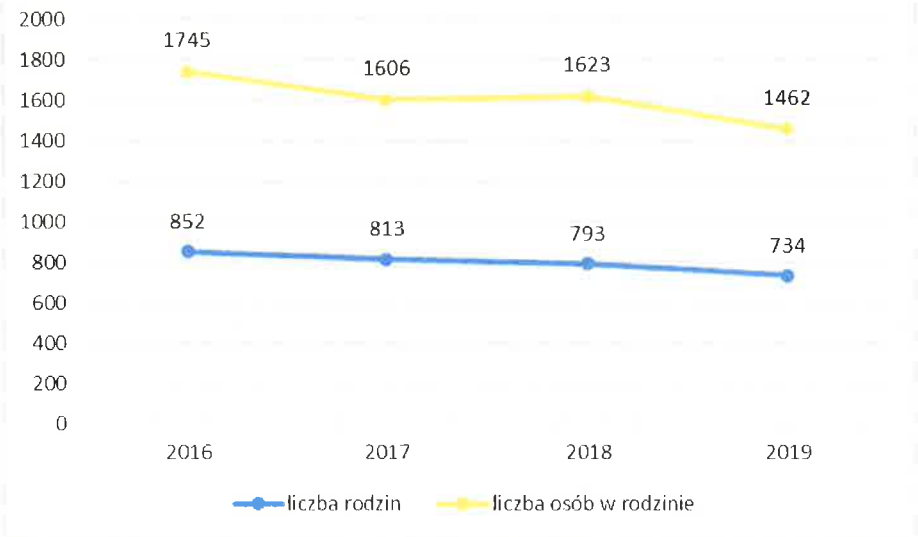
Na terenie gminy miejskiej Lidzbark Warmiński funkcjonuje kilka instytucji i organizacji społecznych zajmujących się działaniami z zakresu pomocy społecznej. Główną instytucją, która w swoim zakresie działalności udziela kilka form świadczeń mieszkańcom miasta jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim**.

Celem strategicznym działalności Ośrodka jest wspieranie mieszkańców Gminy, skutkujące poprawą jakości ich życia oraz zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, z kolei celami pomocniczymi – adekwatnie do obszarów obsługiwanych przez Ośrodek – są:

- w obszarze pomocy społecznej: umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości,
- w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej: przywracanie rodzinom – przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zdolności do wypełniania tych funkcji,

- w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie: ograniczenie skali oraz następstw zjawiska przemocy w rodzinie,
- w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej: odbudowywanie i podtrzymywanie w osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym umiejętności uczestnictwa w społeczności lokalnej, a także pełnienia przez nie określonych ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania i pobytu.

Wykres 16. Pomoc społeczna w Lidzbarku Warmińskim w latach 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim

W 2019 r. z różnych form pomocy korzystały 734 rodziny, w których żyje 1 462 osób. Z wyłącznej pracy socjalnej skorzystało 97 rodzin i 207 członków z tych rodzin. Wynika z tego, że z różnych form wsparcia skorzystało 9,3% mieszkańców w stosunku do ogólnej liczby ludności w Lidzbarku Warmińskim. Zauważyć należy, że w stosunku do 2016 r. o 118 rodzin i 283 osoby zmniejszyła się liczba korzystających z pomocy społecznej.

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wskazuje na rzeczywistą skalę problemów społecznych na danym obszarze. Głównymi problemami w obszarze pomocy społecznej w Lidzbarku Warmińskim są: stopa bezrobocia, bezdomność, wysoka liczba patologii społecznych, liczba osób korzystających z pomocy społecznej, alkoholizm jako przyczyna wielu problemów społecznych, jak również duża liczba rodzin dysfunkcyjnych i utrzymujący się wysoki odsetek społeczeństwa korzystających z tego typu świadczeń.

Pomocy społecznej udziela się rodzinom i osobom z wielu przyczyn wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. W ośrodku udzielono wsparcia, gdzie w rodzinach występowały następujące przesłanki (w jednym środowisku może wystąpić kilka przesłanek):

- ubóstwo – 327 środowisk – spadek o 37,8% w stosunku do 2016 r.,
- sieroctwo – 2,
- bezdomność – 51 – spadek o 15,7%,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 71 – spadek o 33%, w tym wielodzietność 59 – wzrost o 5,4%,
- bezrobocie – 300 – spadek o 30,9%,
- niepełnosprawność – 243 – spadek o 23,1%,

- długotrwała lub ciężka choroba – 371 – spadek o 17,5%,
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 120 – spadek o 21%, w tym rodziny niepełne – 102 – spadek o 24,4%,
- przemoc w rodzinie – 79 – wzrost o 24,4%,
- alkoholizm – 65 – spadek o 37,5%,
- narkomania – 9 – wzrost o 50%,
- trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 10 – spadek o 16,7%,
- sytuacja kryzysowa – 51 – wzrost o 34,2%.

3.5.2. Usługi społeczne wobec seniorów

Starzejące się społeczeństwo jest jednym z najważniejszych wyzwań demograficznych w Lidzbarku Warmińskim, jak i w całej Polsce. Sytuacja ta jest wynikiem niskiej dzietności oraz wydłużenia przeciętnego trwania życia.

Jedna z instytucji, która pomaga seniorom jest **Dzienny Dom Pomocy w Lidzbarku Warmińskim (DDP),** który wchodzi w skład struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Placówka od stycznia 2018 r. realizuje pilotażowy program teleopieka. Projekt ten skierowany jest do osób starszych, chorych, niepełnosprawnych, zamieszkujących samotnie, mających trudności w poruszaniu się, których schorzenia zdrowotne mogą wywoływać stany zagrażające życiu lub zdrowiu. Tzw. „przyciskiem życia" pilotażowo objęto 20 osób. W 2019 r. podłączono 22 osoby do systemu teleopieki domowej. Ogólnie w 2019 r. w programie uczestniczyło 26 osób. System ten zapewnia lepszą jakość życia oraz gwarantuje poczucie bezpieczeństwa i większą samodzielność wśród seniorów.[35]

Inną formą wspierania seniorów jest przygotowywanie posiłków. Zgodnie z *„Informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim za rok 2019"* wzrasta liczba osób korzystających z obiadów i posiłków. W latach poprzednich tylko nieliczni chcieli z własnej woli korzystać z tej formy pomocy niematerialnej. Jest to najbardziej oczekiwana forma wsparcia osób starszych i potrzebujących w DDP.

Oprócz systemu pomocy społecznej, który dostarcza seniorom usługi i świadczenia w przypadku utraty zdolności do samodzielnego funkcjonowania, problemami zdrowotnymi seniorów zajmuje się również system ochrony zdrowia, który dostarcza usług zdrowotnych w Zespole Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim.

Dodatkowo w Domu Pomocy Społecznej realizowane są również ćwiczenia poprawiające ogólną sprawność i kondycję fizyczną. Zajęcia prowadzi specjalista w zakresie fizykoterapii. Ćwiczenia są dostosowane do wieku i możliwości uczestników. Placówka również wypożycza rowery. W 2019 r. z wypożyczalni skorzystało 7 osób. Jest to rodzaj rehabilitacji ruchowej, ale również skuteczne narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu osób niepełnosprawnych i starszych z codziennego życia i aktywności społecznej.

[35] Informacja z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim za rok 2019

3.5.3. Usługi społeczne kierowane do rodzin

W 2019 r. 734 rodziny zostały objęte wsparciem w postaci pracy socjalnej. W porównaniu z 2016 r. nastąpił spadek o 13,9%. W ramach pracy socjalnej umożliwiają podopiecznym pomoc prawną oraz pomoc psychologiczną. W 2019 r. z poradnictwa prawnego i psychologicznego skorzystało 82 rodziny. 51 rodzinom udzielono pomocy w ramach interwencji kryzysowej. Pracownicy pomocy społecznej realizują ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W 2019 r. wszczęto procedurę Niebieskiej Karty w 51 przypadkach podejrzenia przemocy w rodzinie. W 28 rodzinach, gdzie przemoc zanotowano w poprzednich latach, prowadzono monitoring (...) Zauważamy coraz więcej aktów przemocy skierowanych przeciwko dzieciom, osłabienie więzi emocjonalnych między członkami rodziny, małe zaangażowanie ojców w wychowanie dzieci, pozostawianie dzieci na wychowanie matkom i niełożenie na ich utrzymanie. Ciągle wzrasta liczba nieformalnych związków, rodzin zrekonstruowanych, które są niejednokrotnie nietrwałe i negatywnie wpływają na bezpieczeństwo potomstwa. Zauważamy pogłębiający się negatywny stosunek do pracy zawodowej, nawet rodziców wychowujących dzieci. Wzrasta liczba rodzin migrujących. Niestety, nie podejmują pracy, a stają się klientami pomocy społecznej. Co więcej, ze względu na niewydolność wychowawczą, dzieci zabezpieczane są w pieczy zastępczej.[36]

Asystent rodziny to osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby ta w przyszłości potrafiła samodzielnie przezwyciężać trudności życiowe, w szczególności te dotyczące opieki i wychowania dzieci. Praca asystentów rodziny polegała między innymi na:

- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- udzielaniu pomocy w nabywaniu nowych umiejętności wychowawczych rodziców;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielaniu pomocy rodzinom, w których występuje przemoc;
- udzielaniu pomocy w integracji rodziny;
- udzielaniu pomocy rodzinom w zdobyciu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, min. nauce gotowania, racjonalnego gospodarowania środkami pieniężnymi;
- udzielaniu pomocy rodzinom w redagowaniu pism urzędowych;
- udzielaniu pomocy członkom rodziny w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- wspieraniu w aktywności społecznej rodzin;
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Istotnym elementem wchodzącym w zakres działania ośrodków pomocy społecznej są świadczenia rodzinne, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz zasiłki pielęgnacyjne. Na podstawie *„Informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim"* za lata 2016-2019 na terenie Lidzbarka Warmińskiego zmniejsza się liczba świadczeń rodzinnych, na które rodzice lub opiekunowie prawni otrzymują zasiłek rodzinny. Od roku 2016 liczba ta zmniejszyła się o 1,15%.

[36] Informacja z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim za rok 2019

Placówką świadczącą pomoc osobom i rodzinom dotkniętym przemocą jest Punkt Konsultacyjno – Interwencyjny „Niebieska Linia". Ponadto na stronie MOPS znajduje się kilkanaście telefonów zaufania.

Gmina realizuje oprócz „*Strategii rozwiązywania problemów społecznych Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2016-2023"* dwa programy tematycznie związane z rodziną oraz dwa programy przeciwdziałające uzależnieniom:

1. „***Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2021 roku***", którego celem głównym programu jest „Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie", poprzez realizację 3 celów szczegółowych: zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych.
2. „***Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020***", który jest realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, przy współpracy z innymi podmiotami działającymi na polu wspierania rodziny. Pomoc społeczna współpracuje miedzy innymi z: placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi, Bankiem Żywności, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Środowiskowym Ośrodkiem Profilaktyczno-Terapeutycznym "Promyk" prowadzonym przez Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Lidzbarskiej, świetlicami parafialnymi. Gminny program wspierania rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Głównym celem Programu jest: wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny w zakresie zaspokajania indywidualnych potrzeb jej członków, ochrony jej praw i podmiotowości, poprzez systemowe działaniach zapewniające, bezpieczeństwo socjalne i poprawę jakości życia rodzin mieszkających w Lidzbarku Warmińskim. Cel ten jest realizowany na podstawie celów szczegółowych:
   - Poprawa funkcji społecznych (socjalnych) rodzin, szczególnie tych niewydolnych wychowawczo, będących w kryzysie, zagrożonych marginalizacją poprzez działania interwencyjne i wczesne reagowanie.
   - Zwiększanie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny stymulowanie jej rozwój i funkcjonowania w społeczeństwie: poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, informacyjne, szeroką współpracę instytucji.
   - Zmiana samoświadomości i przyzwyczajeń poprzez promocję i upowszechnianie wiedzy dotyczącej zdrowego stylu życia (w tym dotyczącej uzależnień) oraz prozdrowotnych wzorców zachowań.
3. „***Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Lidzbark Warmiński na 2021 rok***" – corocznie uchwalany program z w związku z art. 4 ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2019 r, poz. 2277). Rozwiązywanie problemów alkoholowych, w świetle nowoczesnego podejścia do problematyki alkoholowej, oznacza zarówno podejmowanie tych działań, które są ukierunkowane na grupy osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, jak również i tych, które zmierzają do zmniejszenia dotkliwości problemów, jakie niesie za sobą nadużywanie alkoholu. Szkody spowodowane nadużywaniem alkoholu występują w bardzo różnych obszarach:

- szkody występujące u osób pijących (np. degradacja zdrowia fizycznego, życia emocjonalnego i społecznego funkcjonowania);
- szkody występujące u członków rodzin alkoholowych (np. zaburzenia emocjonalne, schorzenia psychosomatyczne);
- alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy (np. absencja, wypadki, obniżenie wydajności pracy);
- naruszenie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe (np. przestępczość, przemoc w rodzinach alkoholowych, prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości);
- naruszenie prawa związane z obrotem alkoholowym (np. sprzedaż alkoholu osobom nieletnim);
- niekorzystne społeczne zmiany w strukturze picia napojów alkoholowych (np. spadek wieku inicjacji alkoholowej, wzrost spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież).

4. „***Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Lidzbark Warmińskiego na lata 2019-2021***", którego celem szczegółowym jest:
   - Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych;
   - Ograniczenie zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży;
   - Zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej;
   - Zwiększenie skuteczności podejmowanych oddziaływań.

3.5.4. Osoby z niepełnosprawnościami i zaburzone psychicznie

Jedną z instytucji, która wspiera osoby z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi jest **Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)**. Placówka działa na mocy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Ma za zadanie pobudzić społeczną aktywność w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych uczestnika i jego rodziny oraz prowadzić pracę socjalną nakierowaną na pomoc w odzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. W 2019 r. z ŚDS skorzystało 35 osób, w tym: 20 osób z niepełnosprawnością intelektualną i 15 osób z zaburzeniami psychicznymi. Średnia frekwencja uczestników w 2019 r. - 21 osób.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim realizowany jest program „**Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**". Program ten zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu życiu społecznym, dedykowaną osobom niepełnosprawnym. Program adresowany jest do pełnoletnich osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionych, które wymagają asystenta w wykonywaniu codziennych czynności.

Usługi asystenta polegają na pomocy w:

- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika Programu miejsce (np. dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacje, gabinety lekarskie, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne itp.);
- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach na rehabilitację i zajęcia terapeutyczne;
- zakupach, z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji;

- załatwianiu spraw urzędowych;
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacji;
- korzystaniu z dóbr kultury (tj., muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy itp.).[37]

Ponadto MOPS udziela specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i mogą obejmować:

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, w tym: poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne, ułatwienie dostępu do edukacji i kultury, koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny podopiecznego, współpraca z jego rodziną,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych (uzyskanie świadczeń, wypełnianie dokumentów),
- wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia (szukanie informacji o pracy, pomoc w znalezieniu zatrudnienia lub alternatywnego zajęcia, wspieranie i asystowanie w kontaktach z pracodawcą, rozwiązywanie problemów psychicznych wynikających z pracy lub jej braku),
- pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi (nauka planowania budżetu, asystowanie przy ponoszeniu wydatków, usamodzielnianie finansowe),
- usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu (zgodnie z zaleceniami lekarskimi, współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego),
- pomoc mieszkaniową (w uzyskaniu mieszkania, organizowaniu drobnych remontów, napraw, kształtowanie właściwych relacji z sąsiadami),
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z głębokim upośledzeniem dostępu do zajęć rewalidacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, jeżeli nie mają ich zapewnionych.[38]

3.5.5. Bezdomność

Problematykę bezdomności oraz standardy, jakim podlega świadczona pomoc osobom pozbawionym schronienia, regulują przepisy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Ostatnia zmiana przepisów wprowadziła nowy podział placówek świadczących pomoc w formie schronienia. Obecnie mogę funkcjonować placówki w trzystopniowym schemacie standardów:

- ogrzewalnie,
- noclegownie,
- schroniska.

Ogrzewalnie są placówkami niskoprogowymi, o najniższych standardach. Mogą tam przebywać nawet osoby, które są pod wpływem alkoholu, ale ich życie jest zagrożone poprzez przebywanie na wolnym powietrzu w warunkach niskich temperatur. W ogrzewalniach jest możliwość spędzenia nocy jedynie w pozycji siedzącej, na krzesłach lub ławach.

Noclegownie zapewniają schronienie, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego. Przebywać tam mogą osoby, które nie są pod wpływem alkoholu. Na ogół są to osoby, które podjęły pierwsze kroki w kierunku wychodzenia z bezdomności.

[37] Internet, http://mops.lasnet.pl/ , 01.10.2020
[38] Internet, http://mops.lasnet.pl/ , 01.10.2020

Schroniska natomiast przeznaczone są dla osób bezdomnych, które podpisały kontrakt socjalny i chcą dokonywać pozytywnych zmian w swoim życiu. Te placówki są miejscami pobytu całodobowego, wraz z usługami ukierunkowanymi na wzmocnienie społeczne.

Osoby które pojęły współdziałanie i chcą wyjść z bezdomności, kierowane są do schronisk, zapewniających całodobową, stosowną pomoc. Kolejnym etapem indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności jest powrót do środowiska. Osoby takie mogą się starać o lokale socjalne.[39]

W 2019 r. w Noclegowni przebywało 12 osób, natomiast w Ogrzewalni przebywało 28 osób, natomiast ze Schroniska 9 osób.

3.5.6. Aktywność społeczna

W strukturze MOPS istnieje **Klub Integracji Społecznej (KIS)**, którego podstawowym celem jest minimalizowanie skutków bezrobocia, promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia. KIS oferuje:

- indywidualną pomoc psychologiczną,
- poradnictwo z zakresu informacji zawodowej,
- nieodpłatny dostęp do Internetu w celu poszukiwania pracy
- pomoc w przygotowaniu profesjonalnych aplikacji zawodowych oraz możliwość napisania ich na komputerze,
- pomoc i udziela informacji na temat spółdzielni socjalnych,
- udział w pracach społecznie użytecznych.

Efekty działań KIS w 2019 r.:

- 27 osób zostało skierowanych do prac społecznie użytecznych (w tym 1 osoba w ramach prac społecznie użytecznych jako „Pomoc w domu")
- 2 osoby podjęły zatrudnienie (po pracach społecznie użytecznych w zakładzie w którym się odbywały)
- 5 osób uczestniczyło w Programie Aktywizacja i Integracja realizowanego we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lidzbarku Warmińskim.

Ponadto realizowany jest **Program Aktywizacja i Integracja**, to działania w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób bezrobotnych realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy samodzielnie lub we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej. Działania w zakresie integracji społecznej osób bezrobotnych, służące kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, mogą być realizowane, w szczególności, poprzez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie i grupy wsparcia, w wymiarze co najmniej 10 godzin tygodniowo.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński realizuje projekt „*Utworzenie Ośrodka Aktywizacji Zawodowej - Aktywizacja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem*", którego celem jest zaktywizowanie społeczne i zawodowe osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkujących na obszarach rewitalizowanych w Lidzbarku Warmińskim. W 2019 r. oddano do użytku **Ośrodek Aktywizacji**

[39] Internet, http://mops.lasnet.pl/ , 01.10.2020

Zawodowej wraz z zagospodarowaniem całego obszaru, zdegradowanego i dotychczas nieużytkowanego. Grupą docelową projektu są osoby zagrożone ryzykiem ubóstwa, wykluczeniem społecznym i zawodowym, w tym osoby bezrobotne. W ramach projektu, który jest realizowany w okresie 2019-2021 można skorzystać z następujących form wsparcia:

1. Usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym:
   - warsztat motywujący do zmiany,
   - warsztaty równościowe w zakresie wiedzy na temat płci i niedyskryminacji ze względu na płeć,
   - trening kompetencji interpersonalnych,
   - warsztaty relaksacji i umiejętnego zarządzania stresem,
   - profilaktyka kryzysów życiowych,
   - warsztaty odkrywania własnego potencjału poprzez relacje społeczne,
   - warsztaty z animatorem przygotowujące uczestników do imprezy na rzecz społeczności lokalnej,
   - wyjazdowy trening motywacyjny,
   - poradnictwo psychologiczne
2. Usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym:
   - warsztaty aktywizacji zawodowej,
   - warsztaty z zakresu hafciarstwa i szycia,
   - warsztat wyrobu pamiątek (regionalnych),
   - szkolenie z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
   - warsztaty kuchni regionalnej i "Babka zielarka",
   - szkolenie utrzymanie i pielęgnacja zieleni.[40]

Rozwój gminy i poprawa warunków życia jej mieszkańców jest najważniejszym celem samorządu gminnego. Dlatego też Gmina podejmuje współpracę z organizacjami pozarządowymi, które są ważnym ogniwem aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców na jej terenie. W związku z powyższym Miasto opracowuje ***Roczne Programy Współpracy Miasta Lidzbarka Warmińskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie***. Celem głównym Programu jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywanie problemów społecznych w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową i organizacjami pozarządowymi.

Zgodnie z rejestrem organizacji pozarządowych w Lidzbarku Warmińskim działa 52 stowarzyszeń, natomiast zgodnie z GUS - 59. Nie ma informacji o liczbie organizacji pozarządowych aktywnie działających.

Budżet Obywatelski jest procesem demokratyczny w ramach którego lokalna społeczność współdecyduje o wydatkach publicznych. Władze Gminy w 2019 r. przeprowadziły dwa otwarte konkursy ofert na łączną wartość dofinansowania 337 905,73 zł. i prawie 36 tys. zł. więcej niż 2018 r. Zakres projektów jest różny, jednakże wygrywają projekty nastawione na rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (więcej w podrozdziale 3.6.4 *Sport i rekreacja*).

[40] Regulamin rekrutacji i udziału w projekcie „Utworzenie Ośrodka Aktywizacji Zawodowej - Aktywizacja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem"

Dodatkowo aktywność społeczną można badać na podstawie uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest głosowanie w wyborach. Poniżej przedstawiono **frekwencję** w wyborach samorządowych w 2018 r., Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polski 2018 r., do Parlamentu Europejskiego 2019 r., na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 r.

Tabela 9. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020

Frekwencja	wybory			
	samorządowe 2018 (I tura)	do Parlamentu Europejskiego 2019	do Sejmu i Senatu 2019	prezydenckie 2020
Polska	54,90%	45,68%	61,74%	68,18%
województwo warmińsko-mazurskie	51,56%	37,25%	53,61%	62,14%
powiat lidzbarski	51,69%	35,32%	50,96%	58,21%
Lidzbark Warmiński	54,52%	43,96%	58,44%	61,24%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Frekwencja wyborcza w Lidzbarku Warmińskim w każdych wyborach była wyższa niż w powiecie lidzbarskim i województwie warmińsko-mazurskim (za wyjątkiem wyborów prezydenckich w 2020 r.). W demokratycznych wyborach brała udział większość osób uprawnionych, za wyjątkiem wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. (43,96%). Największa frekwencja miała miejsce podczas wyborów prezydenckich w 2020 r. (61,24%).

Analizując ostatnie wyniki lokalne, większość osób (6845 z 12581) uprawnionych zagłosowała w wyborach samorządowych. Aż 79,14% wyborców (5361 głosów) zagłosowała na urzędującego burmistrza w kadencji w latach 2014-2018.

3.6. Turystyka i sport

3.6.1. Potencjał turystyczny

Lidzbark Warmiński jest miastem o bogatej historii, ale też z warunkami klimatycznymi i krajobrazowymi, które są idealne dla stworzenia możliwości wypoczynku. Dlatego władze miasta wyznaczyły sobie kilka kierunków rozwoju miasta, w tym m.in. turystykę, sport i rekreację, kulturę czy budowę uzdrowiska (więcej w rozdziale 3.4.2). W perspektywie finansowej 2014-2020 władze Lidzbarka Warmińskiego zrealizowały kilka ważnych inwestycji wzmacniający potencjał turystyczny miasta.

Kluczową inwestycją była rewitalizacja zdegradowanego obszaru w centrum miasta, na którą pozyskano dofinansowanie dzięki przynależności do sieci Cittaslow. Projekt był realizowany w dwóch etapach. W ramach realizacji projektu *„Zagospodarowanie brzegów Łyny do mostu na ul. Olsztyńskiej do mostu na ul. Kopernika"* powstał **Bulwar** łączący dwa mosty nad rzeką Łyną. Oprócz samego Bulwaru zadbano także o wzmocnienie brzegów rzeki i zachowanie bioróżnorodności. Zrobiono wiele nasadzeń, krzewów i drzewek oraz specjalnie zorganizowaną przestrzeń zieloną. Teren stał się idealnym miejscem do odpoczynku na świeżym powietrzu dla dorosłych i dzieci. Nieodzownie pomagają w tym rozmieszczone na całym obszarze ścieżki piesze i rowerowe, plac zabaw, fontanna, dwa tory do gry w bule i siłownia zewnętrzna. Natomiast tablice informacyjne oraz trzy figury postaci związanych z Lidzbarkiem Warmińskim (Biskupa Ignacego Krasickiego, Mikołaja Kopernika i Napoleona Bonaparte) zachęcają do samodzielnego odkrywania historii miasta. Ważnym elementem projektu jest scena wraz z widownią

umożliwiająca organizację małych koncertów wpisujących się w ideę integracji społecznej. Amfiteatr, który powstał jest to muszla koncertowa, wykonana na wzór opery w Sydney na 300 miejsc. Muszla wkomponowuje się w obszar koryta rzeki. To w tym miejscu rozwija się życie kulturalne miasta. Przez bulwar i park przebiega też **ścieżka rowerowa Green Velo**, co jest dodatkową atrakcją. Bulwar połączony jest z wejściem do **Parku im. Ireny Kwinto,** w którym odbywają się różnego rodzaju festyny i znajduje się plac zabaw.

Kolejnym obszarem rekreacyjno-parkowym jest **sucha fosa** w centrum miasta, która została zrealizowana dzięki projektu *„Zagospodarowanie suchej fosy"*. Przedsięwzięcie zrealizowano na terenie dawnego parku położonego pomiędzy ul. Krzywą a ul. Wiślaną. Zrewitalizowany park w suchej fosie to nawiązanie do historii i starego parku z połączeniem nowoczesnych rozwiązań. Nowy park to nie tylko nowe ławki i fontanny, ale przede wszystkim poprawienie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców. Pojawił się nowy system oświetlenia i monitoringu, wzmocniono skarpy ziemne, zmodernizowano również stare balustrady i ściany widokowe.

Potencjał turystyczny Lidzbarka Warmińskiego został wzmocniony poprzez realizację projektu *„Infrastruktura uzdrowiskowa - Leśny park uzdrowiskowy Doliny Symsarny"*. **Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny** położony jest w malowniczym przełomie rzeki, która przez setki lat kształtowała tę dolinę. Ze względu na wyróżniający krajobraz, bogatą florę i faunę oraz walory turystyczno-krajoznawcze, teren od 1992 r. stał się Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny. Park Uzdrowiskowy jest to obszar wypoczynkowy, zawierający różnorodne formy aktywnego spędzania czasu wolnego. Wyposażono go w urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego i elementy małej architektury, łącznie ponad 200 obiektów. Na całym obszarze znajdują się drogowskazy oraz tablice edukacyjne, informujące o miejscach wartych uwagi i ciekawostkach związanych z parkiem. By uprzyjemnić pobyt w parku, zamontowano wiaty, ławki, stoły i stojaki na rowery. Osoby aktywne mogą skorzystać z urządzeń do ćwiczeń w Zespole Kinezyterapii. Mieszkańcy i turyści mogą pobudzić zmysły węchu, słuchu i dotyku, spacerując wzdłuż Ścieżki Sensorycznej. Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny to idealne miejsce na spacer, jogging, nordic walking czy jazdę rowerem.

Termy Warmińskie są pierwszym ośrodkiem termalnym zlokalizowanym na północy Polski. Obiekt termalny w wyjątkowy sposób łączy wysoki standard usług hotelowych z bogatą ofertą SPA. To doskonałe miejsce do wypoczynku i relaksu, zarówno dla tych, którzy aktywnie uprawiają sport, jak i dla tych, którzy mają ochotę na chwilę wytchnienia od codzienności. Obiekt składa się z części sportowej i rekreacyjnej, w której korzystać można z szeregu atrakcji wodnych. Są to m.in. baseny, zjeżdżalnia multimedialna z efektami świetlnymi i akustycznymi, hydromasaże, bicze wodne, a także strefa saun. W hotelowym SPA czeka na gości szeroka paleta zabiegów. Jest to w 100 procentach naturalny ośrodek SPA. Wszelkie zabiegi bazują na składnikach naturalnych m.in. wodzie termalnej, leczniczym błocie, żurawinie, ziołach czy przyprawach korzennych.[41] W 2019 r. obiekt odwiedziło 371 tys. osób. Średnie obłożenie noclegowe wyniosło 89%.

W odległości około 3 km od miasta mieści się **kąpielisko miejskie nad Jeziorem Wielochowskim**, można tam dojść specjalnie zbudowaną do tego celu ścieżką spacerową. Plaża posiada molo widokowo – spacerowe, są dwie zjeżdżalnie dla dzieci oraz plac zabaw. Na plaży miejskiej znajduje się boisko w siatkówkę plażową. Można również wypożyczyć sprzęt pływający (rowery wodne, kajaki) i opłynąć jezioro. Alejki znajdujące się na plaży przystosowane są dla osób niepełnosprawnych.

[41] Internet, http://www.termywarminskie.pl, 01.10.2020

Jedną z ostatnich inwestycji realizowanych w Lidzbarku Warmińskim w 2020 r., służącą poprawie wizerunku miasta, jest rozpoczęta rewitalizacja **dworca kolejowego**. W 2016 r. Gminie Miejskiej Lidzbark Warmiński udało się przejąć go od PKP. Budynek podlegał coraz większej dewastacji, a to z kolei otworzyło furtkę do poszukiwania środków na rewitalizację budynku. Po niezbędnym remoncie otworzono poczekalnię dla podróżnych korzystających z autobusów międzymiastowych, ale większa część nieruchomości wciąż stała pusta. Częściowo nieużytkowany obiekt zyska nowe funkcje, tj. funkcje turystyczne: informacja turystyczna, punkt gastronomiczny, poczekalnia dla pasażerów i turystów, WC. Ponadto lidzbarski dworzec ma stać się miejscem aktywizacji mieszkańców. Tu będą również odbywały się wystawy, spotkania kulturalne, różnego rodzaju warsztaty czy zajęcia edukacyjne, a budynek będzie przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Zrewitalizowany dworzec będzie siedzibą stowarzyszenia „Perła Warmii".

Lidzbark Warmiński ze względu na bogactwo przyrodniczo-kulturowe pełni funkcję turystyczną i posiada możliwości dla rozwoju turystyki całorocznej. Do określania wartości funkcji turystycznej w ekonomicznym ujęciu służy szereg mierników. Ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących potencjału turystycznego miasta dla obliczenie niektórych wskaźników, uwzględniono w analizie dane dotyczące powiatu lidzbarskiego. Część z nich świadczy o poziomie zagospodarowania turystycznego, a także o przedsiębiorczości mieszkańców czy zdolności do przyciągnięcia inwestorów zainteresowanych działalnością w branży turystycznej.

W niniejszej analizie przedstawiono mierzalne mierniki potencjału turystycznego. W tym zakresie przedstawiono następujące wskaźniki:

- miejsca noclegowe na 1000 ludności,
- miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności,
- stopień wykorzystania miejsc noclegowych,
- turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności,
- wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w sektorze turystyki na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik udziału podmiotów sektora turystyki w podmiotach gospodarczych ogółem.

Tabela 10. Potencjał turystyczny

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
	Miejsca noclegowe na 1000 ludności				
powiat lidzbarski	12,60	13,66	15,81	16,66	13,68
woj. warmińsko-mazurskie	27,75	28,58	28,44	28,51	30,15
Polska	18,47	19,50	20,14	20,79	21,51
	Miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności				
powiat lidzbarski	12,60	13,66	15,45	16,04	13,12
woj. warmińsko-mazurskie	15,63	16,91	16,11	16,60	17,30
Polska	12,74	13,58	13,86	14,62	15,08
	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych				
powiat lidzbarski	28,3	30,1	27,0	27,4	26,6
woj. warmińsko-mazurskie	30,2	31,9	30,9	31,5	31,8
Polska	36,7	38,1	39,3	40,1	40,6
	Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym				
powiat lidzbarski	3.487	5.256	5.761	6.000	4.938
	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności				

powiat lidzbarski	617,51	726,38	706,73	884,39	789,14
woj. warmińsko-mazurskie	787,00	890,63	880,01	914,26	965,98
Polska	700,62	783,52	832,57	882,40	929,18
	Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze turystyki na 1000 ludności				
Lidzbark Warmiński	4,1	4,3	5,0	5,0	5,1
powiat lidzbarski	3,6	3,6	3,8	3,8	3,8
woj. warmińsko-mazurskie	4,2	4,3	4,4	4,5	4,7
Polska	5,3	5,4	5,5	5,6	5,8
	Udział podmiotów sektora turystyki w podmiotach gospodarczych ogółem				
Lidzbark Warmiński	4,15%	4,24%	4,82%	4,68%	4,65%
powiat lidzbarski	4,38%	4,27%	4,38%	4,26%	4,18%
woj. warmińsko-mazurskie	4,92%	4,93%	4,99%	5,01%	5,03%
Polska	4,85%	4,87%	4,91%	4,93%	4,96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych[42]

Analizując zmiany wartości wszystkich przedstawionych wskaźników można stwierdzić, iż poziom funkcji turystycznej w powiecie lidzbarskim wzrasta. Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności, w tym całorocznych, w powiecie lidzbarskim wzrasta, na przestrzeni 5 lat o 1,08. Natomiast stopień ich wykorzystania w analizowanym okresie maleje – o 1,7%.

Trzeci miernik określa wskaźnik intensywności ruchu turystycznego, jakim rozwój oferty, infrastruktury i prowadzone działania promocyjne przekładają się na zainteresowanie danym miejscem. Należy zwrócić uwagę, że na przełomie 5 lat liczba turystów korzystających z noclegów w powiecie lidzbarskim wzrosła o 21,75%.

Biorąc pod uwagę fakt, że w latach 2015-2019 nastąpił ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, można wywnioskować, że turystyka w Lidzbarku Warmińskim rozwija się słabiej od innych branż, gdyż odsetek przedsiębiorstw działających w sektorze turystycznym w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Lidzbarku Warmińskim wynosi 4,65% i od 2017 r. ma tendencję malejącą.

Turyści są informowani i doradzani o wszelkich atrakcjach i walorach turystycznych Lidzbarka Warmińskiego i regionu przez **Centrum Informacji Turystycznej**. Zadaniem Centrum jest również udzielanie informacji o bazach noclegowych, gastronomicznych, dostępnych wypożyczalniach sprzętu sportowego jak również o wszystkich imprezach kulturalno-rozrywkowych w mieście. W 2019 r. Centrum Informacji Turystycznej odwiedziło około 4.105 osób.

3.6.2. Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego

Na krajobraz kulturowy miasta Lidzbark Warmiński wpłynęło jego znaczenie w czasach historycznych – Lidzbark od poł. XIV do końca XVIII w. był stolicą i największym miastem historycznej Warmii. Był siedzibą senatorów Prus Królewskich, stanowił centrum polityczne, kulturalne i religijne, istotnie wpływając na gospodarczy rozwój regionu. Był stolicą dzielnicy znajdującej się w rękach biskupów, która jako część

[42] Problem stanowi statystyka Głównego Urzędu Statystycznego, która nie podaje bowiem dokładnych danych dotyczących liczby obiektów noclegowych. Dane są obarczone znacznym marginesem błędu, wynikającym z braku wywiązywania się przez podmioty gospodarcze z obowiązku statystycznego

państwa polskiego, zachowywała autonomię polityczną. Po rozbiorach pozostał ostoją katolicyzmu. Tak silna tożsamość społeczna spowodowała, że nawet po utracie autonomii mieszkańcy, zarówno Niemcy, jak i Polacy przez wiele podkreślali swą niezależność i odrębność oraz czuli przywiązanie do dawnych związków Warmii z Polską. Dzięki temu, zachowało się na niej więcej spuścizny regionalnej związanej z tradycjami polskimi. Warmia wraz z Lidzbarkiem jest kojarzona zarówno z Zakonem Krzyżackim, jak i z wybitnymi przedstawicielami polskiej i światowej elity intelektualnej minionych wieków (Mikołaj Kopernik, Marcin Kromer, Stanisław Hozjusz, czy Ignacy Krasicki).[43]

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński znajduje się 70 obiektów zabytkowych objętych ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego. Miejska ewidencja zabytków miasta Lidzbark Warmiński, poza zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków, obejmuje także obiekty nierejestrowe (591 obiektów).W przewadze są to zabytki budownictwa murowanego w typie miejskim (budynki mieszkalne), obiekty użyteczności publicznej oraz sakralne.[44]

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński znajduje się jedno stanowisko archeologiczne objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru stanowisk archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego.[45] Są to nawarstwienia kulturowe Starego Miasta wraz z zamkiem. Do najważniejszych zachowanych zabytków należą:

- zamek biskupów warmińskich oraz sucha fosa w zespole zamku biskupiego,
- teren przedzamcza wraz z pałacem biskupa Grabowskiego w zespole zamku biskupiego, obecnie przedzamcze zaadoptowane zostało na kompleks hotelowo-konferencyjny -Hotel Krasicki,
- letni pałacyk „Oranżeria" oraz park w zespole letniego pałacyku,
- kościół rzymskokatolicki, parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła, przy ul. Plac Kościelny
- kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego przy ul. Wiejskiej,
- kościół ewangelicki, cerkiew parafialna p.w. Apostołów Piotra i Pawła, przy ul. Wysoka Brama,
- Brama Miejska „Wysoka",
- fragmenty murów miejskich oraz zabytkowy układ urbanistyczny miasta (50-200 m od murów miejskich),
- zespół klasztorny Sióstr Katarzynek oraz liczne domy i kamieniczki z XVIII, XIX i początku XX wieku w centrum miasta.

Władze wojewódzkie i władze miasta podjęły szereg działań rewitalizacyjnych w celu zachowania substancji zabytkowej, dlatego też stan zachowania zabytków ujętych w rejestrze jest dobry.

Lidzbark Warmiński uchwalił „***Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2020-2023***", który wyznacza trzy podstawowe priorytety:

- Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,
- Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości mieszkańców.

[43] Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2020-2023
[44] Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński
[45] Miasto Lidzbark Warmiński. Spis stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków

3.6.3. Kultura

Główną jednostką prowadzącą działalność kulturalną na obszarze Lidzbarka Warmińskiego jest **Lidzbarski Dom Kultury**. Jego celem jest prowadzenie działalności kulturalnej polegającej na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, a w szczególności prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą.

Początki powojennej działalności kulturalnej najprawdopodobniej sięgają 1946 r. Możliwe, że ze względu na pożar Powiatowego Domu Kultury w 1968 roku wszelkie dokumenty zaginęły i jedynie są szczątkowe informacje w postaci zdjęć w domowych albumach z tego okresu. Został odbudowany w 1974 r.[46]

W Lidzbarskim Domu Kultury działają m.in.: grupa teatralna Szafa, teatr dorosły, studio tańca Be Free, zespół tańca ludowego Perła Warmii, Natural Dance, Wileński Pułk Muszkieterski. Zespoły i wokaliści biorą udział w wydarzeniach kulturalnych miasta oraz festiwalach i konkursach, także ogólnopolskich. Dodatkowo w LDK funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku[47], który organizuje zajęcia komputerowe, kursy językowe, rękodzielnicze, a także spotkania z ciekawymi osobami i wycieczki.

Lidzbarski Dom Kultury w 2019 r. zorganizował około 100 imprez i wydarzeń kulturalnych. W LDK organizowane są odczyty, panele dyskusyjne, konferencje, jak również przeglądy tematyczne: muzyczne, teatralne dla młodzieży szkolnej z regionu.

W Lidzbarskim Domu Kultury mieści się również **Kino Ignacy**, które rozpoczęło swoją działalność po długoletniej przerwie, w 2014 r. Początkowo wyświetlane były filmy tylko weekendowo. Obecnie kino otwarte jest 5 dni w tygodniu w cyklu: czwartek – poniedziałek. Kino posiada 1 salę z 316 miejscami na widowni. Według danych z 2019 odbyło się 1190 seansów, na które przyszło 37 475 widzów, w tym 292 seanse filmów produkcji polskiej, na które przyszło 17 070 widzów.

W Lidzbarku Warmińskim działa **Młodzieżowy Dom Kultury im. Ireny Kwinto** jest placówką oświatowo-wychowawczą Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskimi w strukturze można wyróżnić dwa działy:

- artystyczny, w której realizowane są zajęcia: wokalno –muzyczne, muzyczne, teatralne, animacyjno – filmowe, plastyczne, plastyczno – rękodzielnicze;
- sportowy, w której realizowane są zajęcia: taneczne z elementami projektowania mody, sportowo – rekreacyjne, sportowo- taneczne, tańca nowoczesnego z elementami Zumby, sportowe.

Kolejną instytucją kulturalną w Lidzbarku Warmińskim jest **Dom Środowisk Twórczych „Ratusz"**, który jest siedzibą większości stowarzyszeń, działających na terenie Lidzbarka Warmińskiego, jak również miejscem do rozwijania swoich talentów w pracowni malarstwa i grafiki, tkacko-hafciarskiej i rękodzielnictwa artystycznego oraz multimedialnej.

W Lidzbarku Warmińskim działają dwie **biblioteki**: Miejska Biblioteka Pedagogiczna oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Kromera.

[46] Internet, http://lidzbarskidomkultury.pl, 01.10.2020

[47] Pierwsze spotkanie słuchaczy UTW w Lidzbarku Warmińskim odbyło się 2 grudnia 2006 roku. Po likwidacji "Wszechnicy" uniwersytet działał w Lidzbarskiego Domu Kultury i Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Lidzbarskiej

Celem działania **Miejskiej Biblioteki Pedagogicznej** jest służenie w szczególności wspieraniu procesu kształcenia się i doskonalenia nauczycieli, a także wspieraniu działalności szkół i placówek, w tym bibliotek szkolnych. Z oferty edukacyjno – kulturalnej Biblioteki w 2019 r. skorzystało 17.314 użytkowników. Byli to zarówno czytelnicy, dzieci, młodzież i dorośli biorący udział w zajęciach i wycieczkach edukacyjnych, jak i uczestnicy wykładów, warsztatów, konkursów, spotkań autorskich i wystaw oraz słuchacze koncertów i recitali. Wspierana jest działalność szkół i placówek oświatowych poprzez prowadzenie bezpłatnych zajęć edukacyjnych skierowanych do nauczycieli, pedagogów i wychowawców z ich podopiecznymi. Dodatkowo zajęcia edukacyjne specjalne są formami wpisanymi na stałe w kalendarium pracy biblioteki oraz skierowane do dzieci i młodzieży oraz grup zorganizowanych. Są to: spotkania z klasami pierwszymi lidzbarskich szkół ponadpodstawowych, Obiadki u Księcia Ignasia i Maratony Czytania. Ponadto realizowane są warsztaty, które są zwykle częścią większych wydarzeń organizowanych w Oranżerii – np. wystaw. W ramach promocji czytelnictwa organizowane są spotkania autorskie, spotkania z Salonie Literackim oraz Konkursy.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marcina Kromera organizuje bezpłatny dostęp do kultury, wiedzy i informacji, w sposób tradycyjny oraz elektroniczny. Swoim działaniem obejmuje miasto Lidzbark Warmiński, gromadzi zbiory o profilu ogólnym. Są to książki, czasopisma, audiobooki, filmy, e-booki, umożliwia dostęp do zbiorów Biblioteki Narodowej poprzez Cyfrową Bibliotekę Publikacji Naukowych ACADEMICA oraz wypożycza urządzenia Czytak z nagranymi książkami w formacie mp3 (oferta dla osób niewidzących i słabowidzących). Biblioteka wypożycza gry planszowe oraz prenumerowane czasopisma. W 2019 r. bibliotekę odwiedziło 51 070 użytkowników, w tym: po zbiory – 38 152, do Internetu – 4 964, na zajęciach i imprezach organizowanych przez bibliotekę – 2 222, pozostałe (usługi, szkolenia, Bieg Kopernikowski, Warsztaty Muzyczne) – 2 383.

Największą lidzbarską placówką muzealną jest oddział Muzeum Warmii i Mazur – **Muzeum Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim**, którego siedziba mieści się w Zamku biskupów warmińskich. W jego zbiorach znajdują się m.in. pamiątki, dokumenty, ikonografie, obrazy i rzeźby pochodzące z regionu. W Muzeum znajduje się dokument II pokoju toruńskiego, dzięki któremu Lidzbark został włączony do Polski. W zamku mieści się wystawa poświęcona jego wielkim mieszkańcom, m.in. Ignacego Krasickiego. Według danych z 2019) odnotowano 51.494 zwiedzających, co daje 32.740 osób zwiedzających muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców.

W 2018 r. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński zrewitalizowała **Amfiteatr Miejski**, który był wynikiem projektu „*Aktywizacja społeczno-zawodowa poprzez modernizację amfiteatru oraz budowę Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej*". Realizacja projektu to nie tylko modernizacja samego amfiteatru – zakup sceny z zadaszeniem, zakup oświetlenia scenicznego i nagłośnienia liniowego, modernizacji miejsc dla 2 250 osób w tym osób z niepełnosprawnościami, ale też budowa kamienicy na Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej, które jest nie tylko zapleczem dla sceny (gdzie między innymi znajdują się garderoby, toalety itp.), ale też miejscem spotkań artystów wywodzących się z lokalnej społeczności.

Lidzbark Warmiński charakteryzuje się dużą liczbą cyklicznych **wydarzeń kulturalnych, historycznych, muzycznych czy kulinarnych** o znaczeniu ponadlokalnym a nawet ponadregionalnym np. Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry. W ramach działań Urzędu Miejskiego organizowane są m.in.:

- Festiwal Serów Farmerskich i Tradycyjnych,
- Lidzbarskie Wieczory Jazzowe,
- Festiwal Kultury Myśliwskiej,

- Tydzień Cittaslow,
- Koncerty kameralne,
- Varmia Musica Akademia,
- Koncert Przyjaźni Polsko-Amerykańsko-Kanadyjskiej,
- Zjazd fanów Korony Królów,
- Zawody konne w skokach przez przeszkody,
- Noc Perseidów,
- Bike Festiwal,
- Konferencja Modele Rozwoju Miast,
- Cykl koncertów z Państwową Szkołą Muzyczną.

Większość wydarzeń odbywa się w historycznej scenerii lidzbarskiego deptaka przy Wysokiej Bramie, sali widowiskowej Lidzbarskiego Domu Kultury, małym amfiteatrze na Bulwarze oraz Amfiteatrze Miejskim.

Opracowaniem kalendarza imprez miejskich oraz ich koordynacją zajmuje się Promocja Miasta.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca wynosiły w 2019 r. 178,90 zł i są niższe o 53,09 zł w stosunku do 2015 r.

3.6.4. Sport i rekreacja

Instytucją, która jest odpowiedzialna za rozwój sportu w Lidzbarku Warmińskim jest **Ośrodek Sportu i Rekreacji**. Celem działania Ośrodka jest realizacja zadań Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński z zakresu kultury fizycznej i rekreacji, tworzenie warunków do rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży, w tym sportu amatorskiego, wspomaganie sportu wyczynowego, organizowanie i wspomaganie turystyki i wypoczynku, administrowanie i zarządzanie przekazanymi do OSiR obiektami i urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi.

W zakresie rozwijania sportu, turystyki i rekreacji Ośrodek Sportu i Rekreacji stara się zapewnić społeczeństwu szeroki dostęp do masowego oraz indywidualnego uprawiania sportu amatorskiego oraz wyczynowego. Promuje sport i aktywny tryb życia. Kluby sportowe działające przy OSiR: piłki nożnej, karate kyokushin, kulturystyki, tenisa stołowego, zapasów brydża, strzelecka, motocross, sport szkolny. Zgodnie z GUS (2018 r.) liczba członków klubów sportowych wynosiła 341 osób. Zdecydowana większość ćwiczących mieszkańców to mężczyźni (87,7%).

Władze miasta realizują również inwestycje stricto sportowe. W 2019 r. otworzono boisko wielofunkcyjne przy ulicy Orneckiej, to pierwszy taki obiekt w tej części Lidzbarka Warmińskiego. Umożliwia uprawianie wielu dyscyplin, ponieważ znajduje się tu bieżnia lekkoatletyczna oraz boiska do koszykówki, siatkówki plażowej, piłki nożnej i tenisa ziemnego.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński pozyskała dofinansowanie z *„Programu rozwoju szkolnej infrastruktury sportowej – edycja 2017"* na budowę infrastruktury sportowej przy Szkole Podstawowej nr 1 w Lidzbarku Warmińskim w postaci boiska wielofunkcyjnego. W skład boiska wielofunkcyjnego wchodzą:

- boisko do piłki ręcznej o wymiarach 20,0x40,0,
- boiska do koszykówki o wymiarach 15,0x28,0,

- boisko do siatkówki i tenisa o wymiarach 9,0x18,0.

W 2016 r. w ramach inwestycji „*Budowa i zakup wyposażenia wielofunkcyjnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej przy ul. Bartoszyckiej w Lidzbarku Warmińskim – etap II*" powstała hala sportowa o wymiarach 18mx36m, konstrukcji łukowej wraz z zapleczem magazynowym. Ww. projekt jest kontynuacją inwestycji prowadzonej w latach 2008-2010, polegającej na budowie stadionu lekkoatletyczno-piłkarskiego (zgodnego z normami PZLA i FIFA). Hala sportowa dostosowana jest do gry w piłkę ręczną, siatkową, koszykówkę. Obiekt sportowy wyposażony jest w trybuny na 126 osób.

W ramach budżetu obywatelskiego powstają inwestycje sportowo-rekreacyjne m.in.:

- rozbudowa siłowni zewnętrznej przy ul. Orneckiej. W ramach inwestycji wyposażono siłownię zewnętrzną w prostownik pleców i drabinę na pylonie, motyl i rowerek na pylonie, twister i wahadło na pylonie, narciarz i steper na pylonie, ławeczka i surfer na pylonie oraz tablicę informacyjną;
- rozbudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w parku im. Ireny Kwinto. Wykonano nawierzchnie bezpiecznej pod urządzenia siłowni zewnętrznej;
- budowa infrastruktury rekreacyjnej na ul. Orneckiej. W ramach projektu zostały wykonane: plac zabaw, siłownia zewnętrzna, ścianka wspinaczkowa, wielofunkcyjne boisko, ogrodzenie, oświetlenie, WC;
- osiedlowy plac zabaw ul. Paderewskiego. Na placu zabaw zainstalowano stałe urządzenia zabawowe i rekreacyjne, tj.: zestaw zabawowy z dwoma zjeżdżalniami, huśtawkę typu bocianie gniazdo oraz nawierzchnię bezpieczną z piasku oraz tablicę informacyjną;
- szkolny plac rekreacji i zabaw przy ul. Szkolnej. Na placu zabaw zainstalowano stałe urządzenia zabawowe, tj.: zestaw zabawowy z dwoma zjeżdżalniami, huśtawkę typu bocianie gniazdo, wielokąt sprawnościowy oraz nawierzchnię bezpieczną z piasku.

W ramach budżetu obywatelskiego w 2018 r. zgłoszono i zrealizowano takie przedsięwzięcia jak: modernizacja placów zabaw przy ul. Kalinowskiego i Lipowej, zagospodarowanie wyschniętego stawu na osiedlu przy Warmińskiej oraz skweru u zbiegu Warmińskiej i Bartoszyckiej, a także zakup huśtawek typu "Expression Swing".

Dodatkowo Gmina Miejska uzyskała dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach programu OSA (Otwarte Strefy Aktywności) na zagospodarowanie terenu placu zabaw przy ul. Astronomów. W ramach projektu został zmodernizowany istniejący plac zabaw i zamontowano nowe zabawki, urządzenia fitness oraz zieleń.

W Lidzbarku Warmińskim organizowany jest Bieg Kopernikowski, festiwal biegowy, mistrzostwa motocrossowe, mistrzostwa endurowe.

Najważniejsze obiekty sportowo-rekreacyjne:

- Bulwar nad Łyną (więcej w podrozdziale 3.6.1 *Potencjał turystyczny*),
- Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny (więcej w podrozdziale 3.6.1),
- trasy piesze i rowerowe - przez miasto przebiega jeden ze szlaków GreenVelo,
- stadion lekkoatletyczno – piłkarski z oświetleniem (zgodny z normami PZLA i FIFA, o pojemności 1600 osób, z dwoma boiskami (głównym i treningowym), wyposażony w pełną infrastrukturę lekkoatletyczną),
- 2 hale sportowe,

- plaża nad jeziorem Wielochowo (więcej w podrozdziale 3.6.1),
- skatepark,
- lodowisko,
- boiska sportowe Orlik 2012,
- siłownie zewnętrzne,
- place zabaw,
- strzelnica sportowa,
- 2 przystanie kajakowe,
- tor motorcrossowy i endurowy,
- korty tenisowe.

Szlaki rowerowe:

- Szlak żółty (południowy) – 30 km – Kłębowo(ośrodek Świteź) – Kochanówka (7,6 km) – Stryjkowo (15,4 km) – Jarandowo (23,3 km) – Kłębowo (ośrodek Świteź 30 km);
- Szlak żółty (północny) – 11,3 km – Lidzbark Warmiński – Koniewo (4,4 km) – Wielochowo (7,1 km) – Lidzbark Warmiński (11,30 km);
- Szlak zielony – 8,5 km – Wielochowo – Jagoty (5,4 km) – Wielochowo (8,5 km);
- Szlak czerwony (zachodni) – 49,7 km – Lidzbark Warmiński – Długołęka – Łaniewo (7,1 km) – Kaszuny (19,0 km) – Babiak (23,3 km) – Bugi (26,2 km) – Runowo (29,5 km) – Workiejmy (34 km) – Nowa Wieś Wielka (39,1 km)-Wielochowo (45,3 km)–Lidzbark Warmiński (49,7 km);
- Szlak czerwony (południowy) – 32,3 km – Lidzbark Warmiński – Łabno (3,5 km) – Jarandowo (7,2 km) – Kochanówka (12,1 km) – Suryty (16,6 km) – Blanki (19,8 km) – jez. Symsar (ośrodek Świteź) (23,7 km) – Medyny (29,2 km) – Lidzbark Warmiński (32,2 km);
- Szlak niebieski – 31 km – Lidzbark Warmiński – Koniewo (4,4 km) – Morawa (12,9) – Napraty (16,1 km) – Stoczek Klasztorny (20,2 km) – Kierwiny (23,2 km) – Sarnowo (26,8 km) – Lidzbark Warmiński (31 km);
- Ścieżka rowerowa szlakiem kolejowym – 28 km – Orneta – Opin – Łaniewo – Lidzbark Warmiński.

Szalki kajakowe:

- Szlak kajakowy rzeki Symsarny – 23 km – Blanki – jez. Symsar – Medyny – Lidzbark Warmiński;
- Szlak kajakowy rzeki Łyny – 160 km – Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Sępopol.

Szlaki piesze:

- Szlak czerwony – Kopernikowski – 236,70 km – Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Mingajny – Pieniężno;
- Szlak czarny - Szlak Doliną Symsarny - szlak czarny jest fragmentem szlaku międzynarodowego, prowadzi przez miasto w kierunku Bisztynek, Reszla, Kętrzyna i dalej kieruje się na wschód. Szlak pokazuje wszystkie walory turystyczne miasta.

3.7. Społeczeństwo informacyjne

Dostępne rozwiązania technologiczne umożliwiają szybki i łatwy kontakt oraz dostęp do informacji i wiedzy. Coraz więcej spaw administracyjnych można załatwić bez wychodzenia z domu. Dlatego też zwiększa się liczba urzędów publicznych i przedsiębiorstw korzystających z nowoczesnych rozwiązań.

Zgodnie z GUS odsetek przedsiębiorstw sektora niefinansowego z województwa warmińsko-mazurskiego wykorzystujących komputery wyniosła w 2019 r. 95,6%. Na przestrzeni ostatnich lat odsetek tych przedsiębiorstw wzrósł o 3,5%. Natomiast odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu wynosił 93,2% w 2018 r. (brak danych na 2019 r.)

W 2019 r. odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy wyniósł 40,4%, tj. o 4,9 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Odsetek przedsiębiorstw stosujących środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 87,2%. Prawie połowa zbadanych podmiotów stosowała praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT.

W 2019 r. przynajmniej jeden komputer w domu posiadało 83,1% gospodarstw domowych z co najmniej jedną osobą w wieku 16–74 lata. Wskaźnik ten z roku na rok systematycznie zwiększa się, jednak w coraz wolniejszym w tempie; w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł on o 0,4 p. proc. W 2019r. dostęp do Internetu posiadało 86,7% gospodarstw domowych i było to o 2,5 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. W skali roku udział gospodarstw domowych korzystających z Internetu poprzez szerokopasmowe łącze internetowe zwiększył się o 4,0 p. proc. [48]

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński zrealizowała projekt pt. „*Opracowanie i wdrożenie e-usług dla społeczeństwa Miasta Lidzbark Warmiński*". Realizacja projektu pozwoliła na poszerzenie zakresu dostępnych oraz tworzenie nowych e-usług, zwiększenie wykorzystania elektronicznej skrzynki podawczej oraz platformy ePUAP oraz wykorzystania technologii teleinformatycznych w zakresie świadczenia usług elektronicznych dla mieszkańców i przedsiębiorców z tereny miasta. Bezpośrednim efektem realizacji projektu jest poprawa jakości funkcjonowania urzędu jako instytucji publicznej, skrócenie czasu i obniżenie kosztów załatwiania spraw oraz poprawa efektywności pracy administracji publicznej. Na wprowadzeniu ulepszeń korzystają przede wszystkim mieszkańcy i przedsiębiorcy, ale także pracownicy administracji, którzy zyskują kompleksowe, nowoczesne i wydajne narzędzia, pozwalające na skrócenie czasu załatwienia spraw. Na poziomie oddziaływania władze Lidzbarka Warmińskiego będą dążyły do tego, aby w wyniku realizacji projektu wystąpiły korzyści społeczno-gospodarcze takie jak:

- aktywizacja osób o co najmniej podstawowych umiejętnościach cyfrowych celem ich podniesienia i rozwoju poprzez praktyczne stosowanie
- relacyjny model rozwoju kompetencji,
- podniesienie świadomości społecznej na temat korzyści płynących ze stosowania technologii cyfrowych, w tym e-usług publicznych,
- ujednolicenie procedur obsługi klientów gminy,
- umiejętności praktycznego wykorzystania dostępu do Internetu i świadczonych za jego pośrednictwem usług, w tym w szczególności e-usług publicznych,

[48] Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2019 r.

- świadomość w zakresie korzyści wynikających z wykorzystania TIK wżyciu społecznym i gospodarczym,
- ograniczenie przez administrację papierowego obiegu dokumentów, a w swoich procesach wewnętrznych posługiwanie się informacją wyłącznie w postaci elektronicznej.[49]

3.8. Bezpieczeństwo

Zgodnie z art. 7 ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w tym: ładu przestrzennego, ochrony zdrowia, porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej.

Sprawą bezpieczeństwa na terenie miasta zajmuje się **Komenda Powiatowa Policji w Lidzbarku Warmińskim**. Do najważniejszych zadań policji wynikających z art. 1 ust. 2 ustawy z dn. 6 kwietnia 1990r. o Policji jest inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym.

Zgodnie z podsumowaniem pracy Policji w powiecie lidzbarskim, nastąpił spadek ilości przestępstw kryminalnych z 508 w 2018r. do liczby 376 w 2019 r. Policjanci wykryli znacznie więcej przestępstw narkotykowych i w 2019 r. zabezpieczyli blisko 2 kg środków odurzających.

Od ponad 4 lat na terenie całego kraju funkcjonuje aplikacja pod nazwą Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa. Informacje o aplikacji na terenie powiatu lidzbarskiego rozpropagowano podczas debat społecznych i sesjach rad miast i gmin. Wynikiem tych spotkań było łącznie od początku funkcjonowania mapy 861 zgłoszeń społeczeństwa. Najczęstsze problemy zgłaszane przez mieszkańców dotyczyły spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych, nieprawidłowego parkowania, przekraczanie dozwolonej prędkości i gromadzenia się młodzieży w miejscach zagrożonych demoralizacją.[50]

Najbardziej uciążliwe dla społeczeństwa przestępstwa w Lidzbarku Warmińskim to: włamania, rozboje, kradzieże, pobicia i bójki.

Policja podejmuje różne działania wspierające rodziców w procesie wychowawczym i organizuje spotkania z rodzicami i nauczycielami nt. uzależnień od alkoholu, dopalaczy i narkotyków. Policyjni profilaktycy, wspierani przez dzielnicowych, prowadzą różnego rodzaju działania, w trakcie których przestrzegają mieszkańców przed zagrożeniami ze strony przestępców, na przykład działającymi tzw. „metodą na wnuczka", dlatego też policjanci w tym zakresie współpracują także z bankami. Podejmowane są również działania edukacyjne w zakresie bezpiecznych zachowań w ruchu drogowym skierowane na dzieci w przedszkole i szkole.

Ponadto na terenie Lidzbarka Warmińskiego funkcjonuje **Straż Miejska**, która realizuje zadania dotyczące porządku publicznego na terenie Gminy Miejskiej Lidzbarka Warmińskiego na podstawie Ustawy o strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 123, poz. 779) tj. z dnia 24 października 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1383) tj. z dnia 10 maja 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 706).

[49] Studium Wykonalności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 „Opracowanie i wdrożenie e-usług dla społeczeństwa Miasta Lidzbark Warmiński"
[50] Internet, http://lidzbark-warminski.policja.gov.pl, 15.10.2020

Straż wykonując zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego przeprowadziła łącznie w 2019 roku 1577 czynności interwencyjnych.

W związku z wykonywaniem swoich zadań Straż Miejska współpracuje z Policją. Współpraca polega w szczególności na:

- stałej wymianie informacji o zagrożeniach występujących na określonym terenie w zakresie bezpieczeństwa ludzi i mienia, spokoju i porządku publicznego;
- koordynowaniu rozmieszczenia służb policyjnych i straży, z uwzględnieniem zagrożeń występujących na danym terenie;
- wspólnym prowadzeniu działań porządkowych w celu zapewnienia spokoju i porządku w miejscach zgromadzeń, imprez artystycznych, rozrywkowych i sportowych, a także w innych miejscach publicznych;
- wymianie informacji w zakresie obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych.

Na terenie miasta funkcjonuje **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lidzbarku Warmińskim**. Do podstawowych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń,
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze,
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych,
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności.

4. Sfera gospodarcza

4.1. Wskaźniki makroekonomiczne

Województwo warmińsko-mazurskie cechuje się relatywnie niskim poziomem rozwoju gospodarczego. Główną barierą rozwoju gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego jest jego peryferyjne położenie, które charakteryzuje się znaczną odległością od głównych ośrodków gospodarczych.

Jednym z podstawowych mierników rozwoju gospodarczego jest poziom produktu krajowego brutto (PKB) w przeliczeniu na jednego mieszkańca, którego wartość w województwie warmińsko-mazurskim[51] jest jedną z najniższych w kraju. W 2018 r. PKB per capita (na 1 mieszkańca) wynosił 37 843 zł, co stanowiło 71,5% średniej krajowej. Pod tym względem województwo warmińsko-mazurskie zajmowało 14. lokatę w kraju. W porównaniu do 2017 r. wskaźnik ten wzrósł o 4,2%, a w porównaniu do 2,14 r. o 18,4%. Tempo jego wzrostu było wolniejsze niż w kraju. Było to powodem coraz większej różnicy między średnią krajową a wojewódzką. W 2014 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie był niższy o 28,5% od średniej krajowej, w 2017 o 29,9%, a w 2018 r. o 31,3%. Pod względem wartości produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie w 2018 r. był niższy o 17,2 tys. zł od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 15 miejscu.[52]

W marcu 2020 r. ogłoszono w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej COVID-19. Wprowadzone przepisami prawa rozwiązania zapobiegające i przeciwdziałające rozprzestrzenianiu się wspomnianego wirusa i zwalczające wywołaną nim chorobę spowodowały zamknięcie niektórych branż gospodarczych, gdzie kontakt z klientem jest bezpośredni.

W II kw. 2020 r. pod wpływem rządowych obostrzeń załamała się polska gospodarka (PKB spadło o 8,9 proc. w porównaniu do pierwszego kwartału), natomiast w III kwartale zaczęto rozluźniać restrykcje nałożone w związku z pandemią i gospodarka dynamicznie wzrosła. Wzrost PKB od lipca do września w porównaniu z poprzednim kwartałem wyniósł realnie o 7,7 proc.

4.2. Przedsiębiorczość

4.2.1. Podmioty gospodarcze

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim było zarejestrowanych 1 721 podmiotów gospodarczych. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przedsiębiorstw wzrosła o 6,7% (108). 92% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Lidzbarku Warmińskim działa w sektorze prywatnym (1.584). Natomiast w sektorze publicznym, który reprezentuje takie działy jak administracja, bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i edukacja, działa 135 podmiotów gospodarczych. Na terenie miasta nie ma zarejestrowanych przedsiębiorstw państwowych, natomiast zarejestrowane są stowarzyszenia (59) oraz spółdzielnie (6) i fundacje (6).

[51] Brak danych makroekonomicznych dla miasta Lidzbark Warmiński i powiatu lidzbarskiego
[52] Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2020

Tabela 11. Podmioty gospodarcze w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r.

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze					
	Ogółem	sektor		spółdzielnie	fundacje	stowarzyszenia i organizacje społeczne
		publiczny	prywatny	prywatny	prywatny	prywatny
		ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem
województwo warmińsko-mazurskie	131 908	4 944	126 537	512	702	5 117
powiat lidzbarski	3 753	292	3 457	18	16	154
Lidzbark Warmiński	1 721	135	1 584	6	6	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W Lidzbarku Warmińskim na koniec 2019 r. było zarejestrowanych 79 spółek prawa handlowego, w tym 1 spółka akcyjna i 59 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Dodatkowo na terenie miasto funkcjonuje 107 spółek cywilnych, a osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na koniec 2019 r. było 1 119.

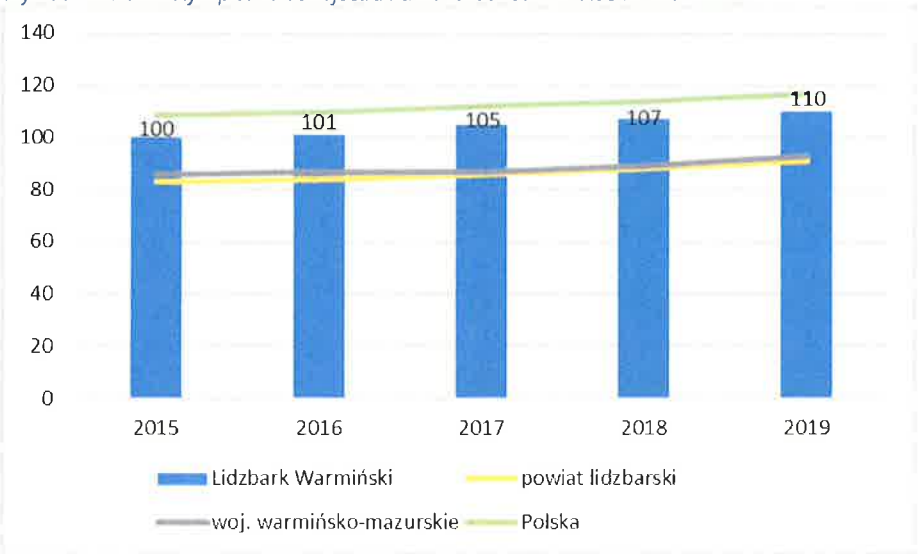
Tabela 12. Podmioty gospodarcze z podziałem na spółki i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r.

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze				
	spółki prawa handlowego	w tym		spółki cywilne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		akcyjne	z ograniczoną odpowiedzialnością		
województwo warmińsko-mazurskie	8 574	98	6 993	6 556	94 472
powiat lidzbarski	160	1	128	188	2 504
Lidzbark Warmiński	79	1	59	107	1 119

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując poniższy wykres należy stwierdzić, że przedsiębiorczość w Lidzbarku Warmińskim wzrasta w stosunku do liczby mieszkańców i rozwija się szybciej niż w powiecie lidzbarskim (91) i w województwie warmińsko-mazurskim (93). Jednakże otrzymany wskaźnik jest nieznacznie niższy od wartości wskaźnika otrzymanego dla Polski (117).

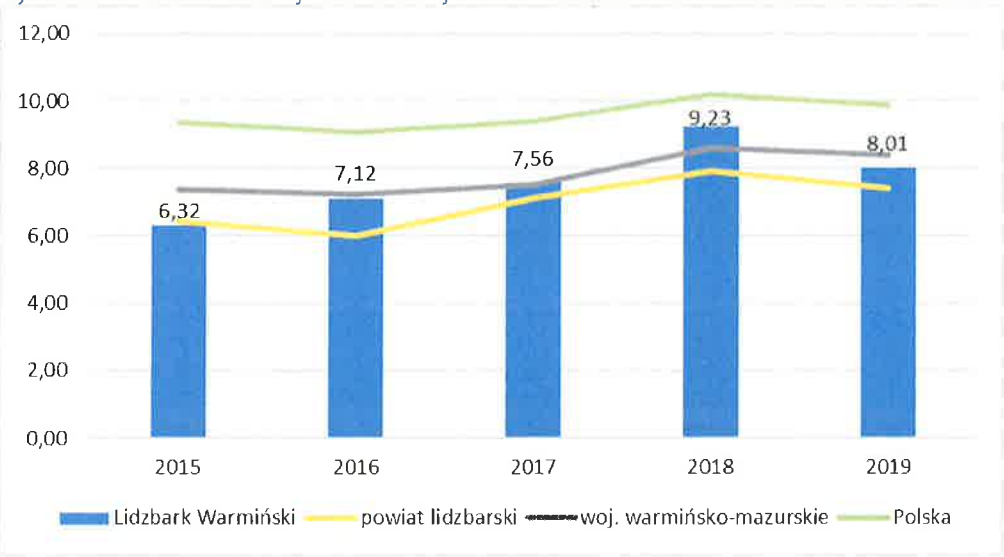
Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności w latach 2015 – 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Rozwój przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmińskim możemy zmierzyć również poprzez analizę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2019 r. zostało zarejestrowanych 126 przedsiębiorstw, o 23 więcej niż 2015, ale o 20 mniej niż 2018 r. Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było w sektorze usług (88), następnie w sektorze przemysłu i budownictwa (37) oraz 1 przedsiębiorstwo w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

Wykres 18. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w latach 2015 – 2019

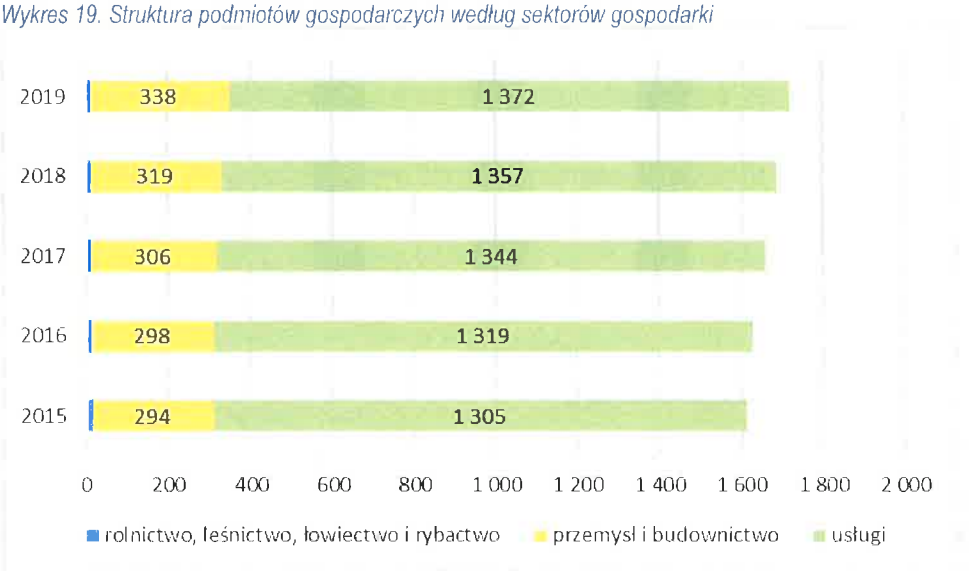
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Porównując jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności, to wartość osiągnięta przez Lidzbark Warmiński wyniosła 8,01 - więcej niż w powiecie lidzbarskim, ale mniej niż w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce.

Potencjał gospodarczy na terenie Lidzbarka Warmińskiego zdominowany jest przez sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich, większość funkcjonujących podmiotów gospodarczych na obszarze Lidzbarka Warmińskiego reprezentowało sektor usług (79,72% -

1.372). Natomiast pozostała część związana była przede wszystkim z sektorem przemysłu i budownictwa (19,64% - 338), a w znacznie mniejszym stopniu z sektorem rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (0,64% - 11).

Wykres 19. Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W zakresie aktywności zawodowej mieszkańców 32,7% mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 29,0% w przemyśle i budownictwie, a 12,9% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,3% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).[53]

Tabela 13. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Działdowo według sekcji PKD 2007

Sekcja	Sekcje PKD wg 2007	Liczba podmiotów gospodarczych
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	126
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5
Sekcja F	Budownictwo	201
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	333
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	112
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	47
Sekcja J	Informacja i komunikacja	35

[53] www.polskawliczbach.pl

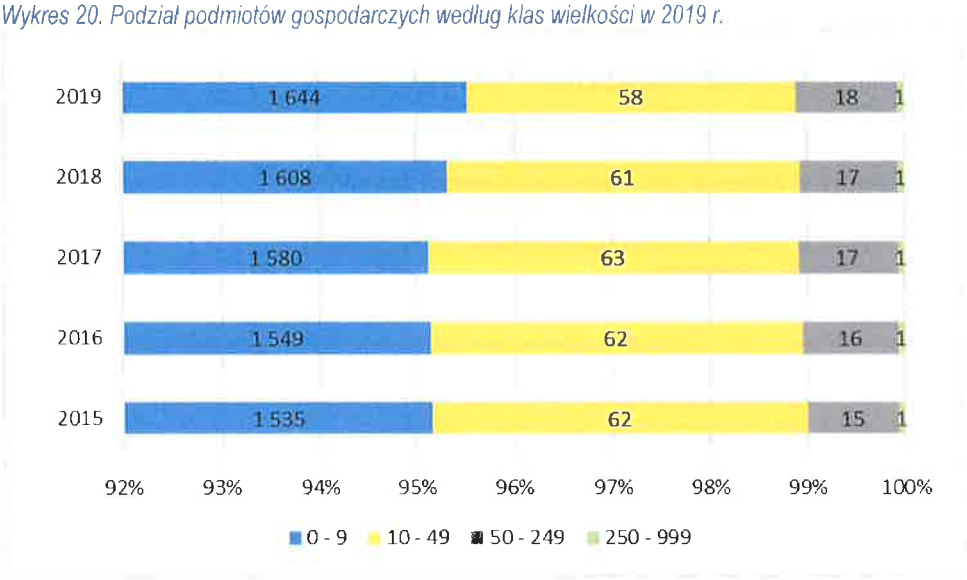
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	43
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	268
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	99
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	44
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15
Sekcja P	Edukacja	77
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	106
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	33
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników: gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	157
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0
OGÓŁEM	———	**1 721**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W 2019 r. w sektorze usług (sekcje PKD 2007: G-U) funkcjonowało w Lidzbarku Warmińskim 1 369 podmiotów gospodarczych (spadek o 5,71% względem 2015 r.). Zdecydowanie najwięcej, około 19,35% podmiotów gospodarki narodowej w Lidzbarku Warmińskim działa w sekcji „G", czyli w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Najwięcej przedsiębiorstw z tej sekcji sklasyfikowana jest w dziale 47, czyli handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi – 197 (11,45%).

Poziom innowacyjności miasta może być liczony poprzez wskaźnik: liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - branżę silnie odpowiedzialną za poszukiwanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań) na 1000 mieszkańców. Powyższy wskaźnik w Lidzbarku Warmińskim wynosi 6,3 i jest wyższy o 1,9 od powiatu lidzbarskiego, ale jednocześnie niższy od województwa warmińsko-mazurskiego i Polski, odpowiednio o 1 i 6,1. Należy jednak zaznaczyć, że na przestrzeni ostatnich 5 lat wskaźnik dla Lidzbarka Warmińskiego wzrósł o 1,3.

Wykres 20. Podział podmiotów gospodarczych według klas wielkości w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych pod względem wielkości 95,5% ogółu (1 644) stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. W 58 przedsiębiorstwach (ok. 3,4% ogółu) pracuje od 10 do 49 osób, a 18 pracodawców (1% ogółu) zatrudnia powyżej 49 osób. Na terenie powiatu funkcjonuje 1 przedsiębiorstwo zatrudniające 250 osób.

Najważniejsze przedsiębiorstwa działające na terenie Lidzbarka Warmińskiego:

- Zakład Mleczarski „Polmlek" - mleczarstwo,
- Hotel Krasicki - hotelarstwo,
- „Społem" PSS - handel, usługi,
- Zespół Opieki Zdrowotnej - służba zdrowia,
- PHU „Szkło" Sp. z o.o - szklarska,
- Przedsiębiorstwo Budowlane „Drewland" Wiesław Sobolewski - budowlana,
- Fabryka Opakowań Foliowych „Rossoplast" - chemiczna,
- Spółdzielnia Warmińska - krawiectwo,
- Firma Budowlana „Mackiewicz & Sokołowski" Spółka jawna - budowlana,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe Mieczkowski - meblarska,
- „WENGLORZ" produkcja linii technologicznych i urządzeń dla wytwórni pasz.

Polscy pracownicy oraz polskie firmy potrzebują wsparcia i ochrony ze strony państwa podczas trwania pandemii COVID-19. Celem polityki gospodarczej rządu w obliczu pandemii jest ochrona miejsc pracy i zapewnienie bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw, dlatego też opracowano tzw. Tarczę Antykryzysową COVID-19.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą w Lidzbarku Warmińskim mogą liczyć na cały wachlarz instrumentów pomocowych w związku z trwającą epidemią koronawirusa. Wsparcie dla przedsiębiorców obsługiwane jest Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie.

Oferowane wsparcie w ramach Tarczy antykryzysowej COVID-19:

1. Usługi realizowane przez Wojewódzkie Urzędy Pracy:
   - Wsparcie dla przedsiębiorców na ochronę miejsc pracy ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 15g),
   - Dofinansowanie ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych do wynagrodzeń pracowników, którzy wykonują czynności zawodowe dotyczące zabytku lub infrastruktury z nim związanej (art. 15ga),
   - Świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dofinansowanie wynagrodzenia pracowników nieobjętych przestojem, przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy (art. 15gg).

Tabela 14. Efektywność tarczy antykryzysowej w województwie warmińsko-mazurskim (stan na 09.10.2020)

Instrument tarczy antykryzysowej	Wysokość wsparcia	Liczba przedsiębiorców	Liczba pracowników
Przestój ekonomiczny	22 909 938 zł	274	11 103
Obniżenie wymiaru czasu pracy	195 694 920 zł	710	48 153
Łącznie	**218 604 857 zł**	**984**	**59 256**

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

2. Usługi realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy:
   - Niskooprocentowana pożyczka z Funduszu Pracy dla mikroprzedsiębiorców (art. 15zzd),
   - Niskooprocentowana pożyczka z Funduszu Pracy dla organizacji pozarządowych (art. 15zzda),
   - Dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla przedsiębiorców samozatrudnionych (art. 15zzc),
   - Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 15zzb),
   - Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla organizacji pozarządowych (art. 15zze),
   - Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz składek na ubezpieczenia społeczne dla kościelnej osoby prawnej działającej na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, oraz jej jednostce organizacyjnej (art. 15zze2).

Tabela 15. Pomoc dla przedsiębiorców w ramach Tarczy Antykryzysowej realizowanej przez PUP w Lidzbarku Warmińskim (stan na 03.12.2020 r.)

Rodzaj wsparcia	Liczba podmiotów gospodarczych	Wartość wsparcia
Art. 15 zzb Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne w przypadku spadku obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19	286	5 021 995,48 zł
Art. 15 zzc Dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną niezatrudniającą pracowników	295	1 600 560,00 zł
Art. 15 zze Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne dla organizacji pozarządowych w przypadku spadku przychodów z działalności statutowej w następstwie wystąpienia COVID-19	2	14 713,16 zł
Art. 15 zze Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne dla kościelnej osoby prawnej	2	19 316,97 zł
Art. 15 zzd Niskooprocentowana pożyczka ze środków FP dla mikroprzedsiębiorców	1520	7 585 255,00 zł
Art. 15 zzda Niskooprocentowana pożyczka z Funduszu Pracy dla organizacji pozarządowych	53	196 849,19 zł
Razem	**2 158***	**14 438 689,80 zł**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim

* Jeden przedsiębiorca może korzystać z różnych form wsparcia

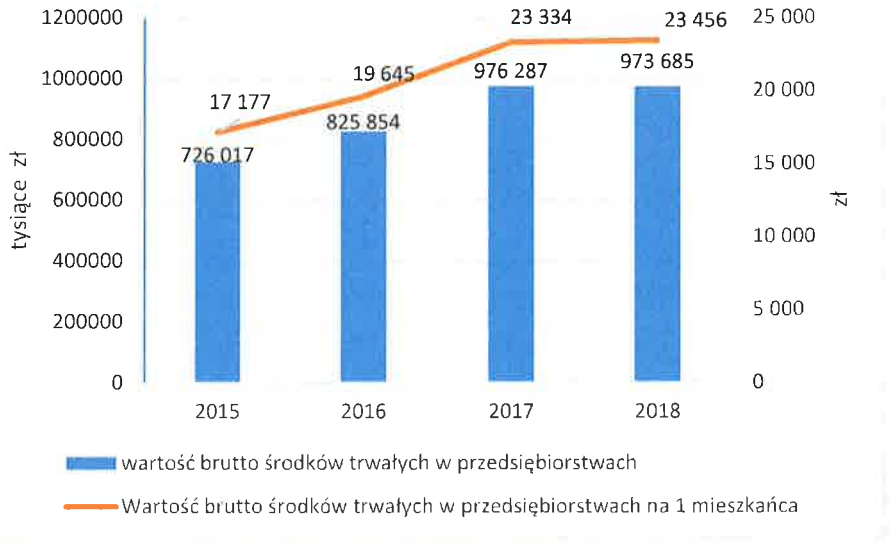
3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych:
   - Bezzwrotne dotacje dla firm (do 23,5 tys. zł),
   - Przedłużone zwolnienie z ZUS,
   - Bezzwrotne dofinansowanie do prowadzenia działalności (do 7 tys. zł),
   - Świadczenie postojowe (jednorazowa wartość świadczenia postojowego wynosi 2080 zł; w przypadku 3-krotnego przyznania świadczenia, można otrzymać więc ponad 6 tys. zł bezzwrotnego świadczenia),
   - Bezzwrotna pożyczka (5 tys. zł),
   - Pożyczka płynnościowa z oprocentowaniem 0%,

4.2.2. Inwestycje w przedsiębiorstwach

W 2018 r. wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach zarejestrowanych w powiecie lidzbarskim[54] osiągnęła poziom 973 685 tys. zł, co stanowiło 2,21% ogólnej wartości tych środków w województwie warmińsko-mazurskim (13. miejsce w województwie). Większość tej kwoty związana była, przemysłem i budownictwem (793 499 tys. zł, tj. 81,5%), w znacznie mniejszym stopniu handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (92 828 tys. zł, tj. 9,5). Pozostała część odnosiła się do sektora usług związanych z działalnością finansową i ubezpieczeniową i obsługa rynku nieruchomości (37 365 tys. zł, tj. 3,8%), a w mniejszym stopniu do sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (22 512 tys. zł, tj. 2,31%). Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwa w pozostałych usługach wyniósł 27.478 tys. zł, tj. 2,8%.

Na przestrzeni 4 lat wartość brutto środków trwałych w podmiotach gospodarki narodowej w powiecie lidzbarskim wzrosły o 247.668 tys. zł, tj. o 34%.

Wykres 21. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim w latach 2015-2018

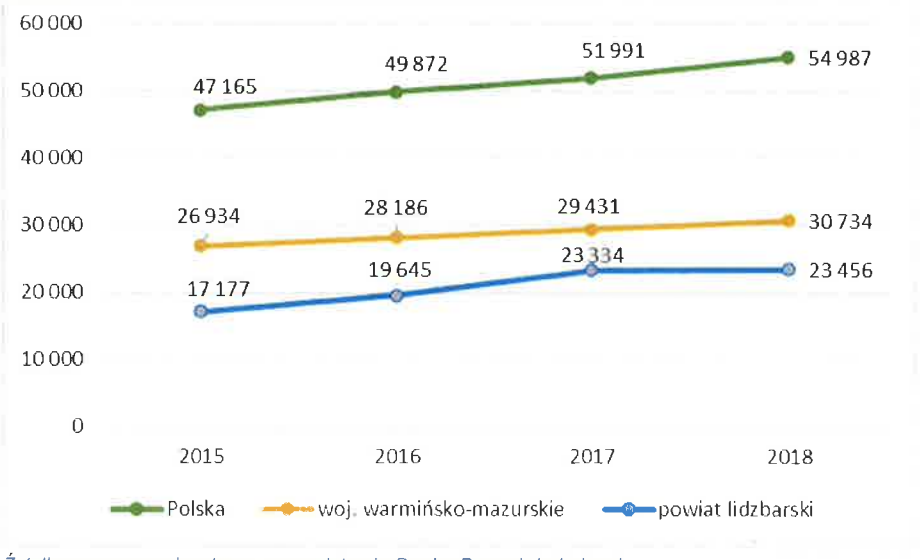

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wartość brutto środków trwałych per capita (na 1 mieszkańca) systematycznie wzrasta i w 2018 r. wyniosła 23 456 zł. W okresie 4 lat wartość wskaźnika wzrósł o 6 279,00 zł, tj. o 36,55% i był zdecydowanie niższy od wskaźnika osiągniętego dla województwa warmińsko-mazurskiego (30 734 zł) i Polski (54 987 zł).

[54] Brak danych na gminę miejską Lidzbark Warmiński

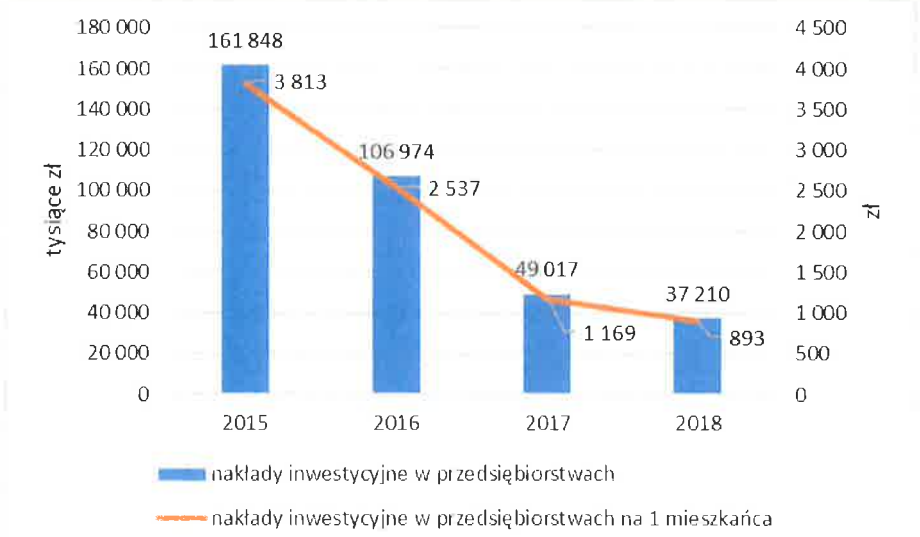
Wykres 22. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca powiatu lidzbarskiego w latach 2015-2018 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wartość nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej osiągnęła w 2018 r. w powiecie lidzbarskim poziom 37 210 tys. zł (0,8% wartości województwa, 20. miejsce w województwie warmińsko-mazurskim). Tak jak widać na poniższym wykresie, wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim ma trend malejący – na przestrzeni 4 lat wskaźnik ten zmalał o 124 638 tys. zł, tj. o 77%.

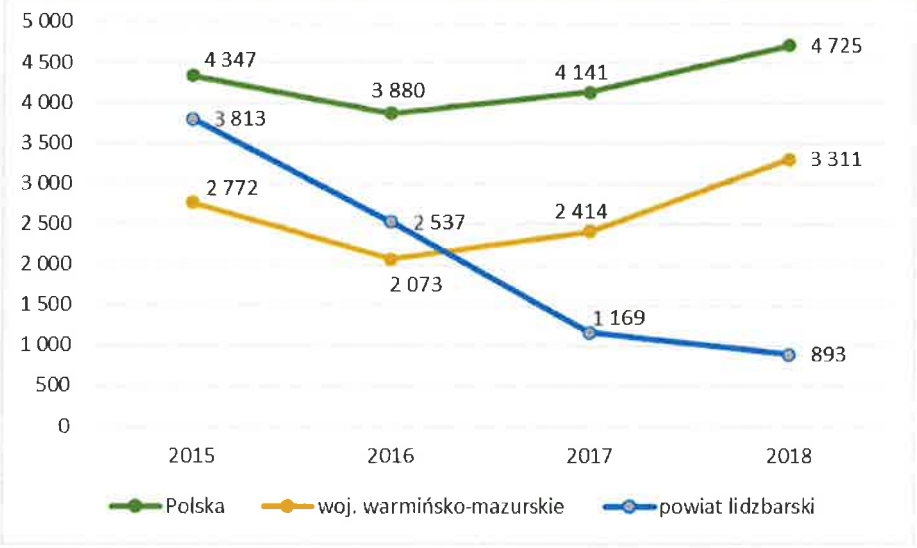
Wykres 23. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca zarejestrowanych w powiecie lidzbarskim w 2018 r. została osiągnięta na poziomie 893 zł. I podobnie jak wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwie, to i wartość nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca ma tendencję malejącą. Na przestrzeni 4 lat wartość wskaźnika spadła o 77,6%.

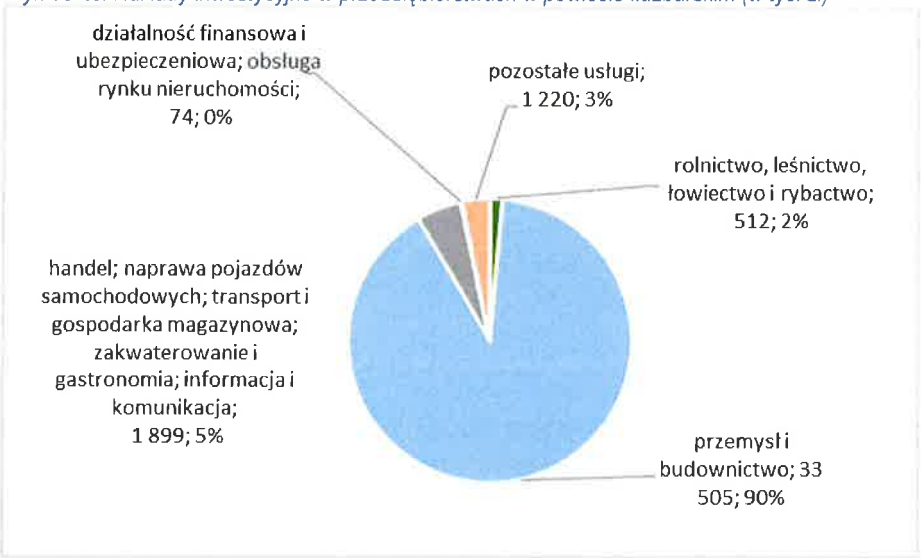
Wykres 24. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w powiecie lidzbarskim w 2018 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca można zauważyć, że wskaźniki osiągnięte dla Polski oraz dla województwa warmińsko-mazurskiego mają trendy rosnące, natomiast trend wskaźnika przypisanego dla powiatu lidzbarskiego jest malejący.

Wykres 25. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W strukturze przedsiębiorstw według sektorów gospodarki najwyższymi udziałami charakteryzowały się przemysł i budownictwo (90%), handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (5%). Natomiast najmniejsze nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwie na 1 mieszkańca występują w przedsiębiorstwach z sektora działalności finansowej i ubezpieczeniowej i obsłudze rynku nieruchomości.

4.2.3. Instytucje Otoczenia biznesu

Na atrakcyjność inwestycyjną i konkurencyjność miast i regionu wpływają instytucje otoczenia biznesu, które wspierają przedsiębiorczość i innowacyjność przedsiębiorstw.

Wśród instytucji okołobiznesowych działających na obszarze Lidzbarka Warmińskiego można wymienić:

- Warmińskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Lidzbarku Warmińskim,
- Cechu Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmińskim.

Warmińskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Lidzbarku Warmińskim powstało w kwietniu 1999 r. i obecnie zrzesza ok. 40 przedsiębiorców. Izba zajmuje się kształtowaniem i upowszechnianiem zasad etyki działalności gospodarczej, w szczególności opracowywaniem i doskonaleniem norm rzetelnego postępowania w obrocie gospodarczym i wspiera rozwój gospodarczy powiatu. Obszarem jego działania jest powiat lidzbarski, a siedziba znajduje się w Lidzbarku Warmińskim.

Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmińskim realizuje zadanie utrwalania więzi środowiskowych wśród swoich członków, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodu, prowadzenia na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej oraz reprezentowania interesów członków wobec organów administracji rządowej, samorządowej, organizacji społecznych, gospodarczych, zawodowych i Sądów. Cech jest organizacją samorządu gospodarczego rzemiosła, zrzeszającą rzemieślników i przedsiębiorców, z uwzględnieniem zasady dobrowolności, jak i obligatoryjności zrzeszania się osób będących pracodawcami wykonującymi działalność wytwórczą, budowlaną produkcyjną lub usługową prowadzoną na podstawie ustaw (o swobodzie działalności gospodarczej, ustawy o rzemiośle) oraz przyjętego statutu. Cech jest organizacją zrzeszającą rzemieślników i przedsiębiorców wg. kryterium terytorialnego tj. w szczególności z obszaru powiatu lidzbarskiego oraz miast i gmin sąsiednich powiatów.

Ponadto Lidzbark Warmiński objęty jest działaniami **Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek".** Wśród zadań wykonywanych przez Stowarzyszenie jest wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i potencjału sektora pozarządowego i tym samym rozwój gospodarczy miasta.

4.3. Atrakcyjność inwestycyjna

Rozwój społeczno-gospodarczy miasta Lidzbark Warmiński możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Część inwestycji jest współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, jednakże wymagają wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych w budżecie Gminy związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków (17,4%) pokazuje, że Lidzbark Warmiński wykorzystuje szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację niezbędnych inwestycji w mieście.

Polityka inwestycyjna władz Lidzbarka Warmińskiego polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych oraz wyszukiwanie źródeł ich finansowania. Około 90% inwestycji, wykonywanych w mieście było współfinasowanych ze środków zewnętrznych - głównie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Władze pozyskały również zewnętrzne środki z funduszy rządowych. Łącznie w perspektywie finansowej 2014-2020 udało się pozyskać 75 milionów złotych dotacji na 32 duże inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 105 milionów złotych.

Około 30 milionów złotych stanowił wkład własny z budżetu miasta. Ponadto inwestycje realizowane przez miasto napędzają lokalną gospodarkę, bowiem w przetargach startują głównie miejscowi przedsiębiorcy.

Należy dodać, że Najwyższa Izba Kontroli w 2020 r. oceniała, czy środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na realizację projektów dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu oraz poprawy jego potencjału turystycznego wykorzystano prawidłowo i skutecznie. Kontrolę przeprowadzono m.in. w 10 urzędach gmin z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, będących beneficjentami Programu, w tym w Lidzbarku Warmińskim. Jedynym beneficjentem, u którego nie wystąpiły nieprawidłowości była Gmina Miejska Lidzbark Warmiński.

Łączna liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez wszystkich beneficjentów (m.in. JST, przedsiębiorców i innych instytucji) w Lidzbarku Warmińskim w perspektywie finansowanej 2014-2020 wyniosła 227, z czego aż 213 umów było w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Tabela 16. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z Lidzbarka Warmińskiego (w okresie 2016 - 06.2020) – wartość narastająca

Program Operacyjny	2017	2018	2019	VI.2020
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	1	1	3	3
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1	2	2	2
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	1	3	3	3
Program Operacyjny Polska Wschodnia	4	5	5	5
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	0	0	0	1
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	18	123	197	213
Łącznie wnioski narastająco	**25**	**134**	**210**	**227**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie 2014-2020 (w okresie 2016 - 06.2020) wyniosła łącznie 306 296 471,80 zł, z czego najwięcej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego – 151 158 324,73 zł.

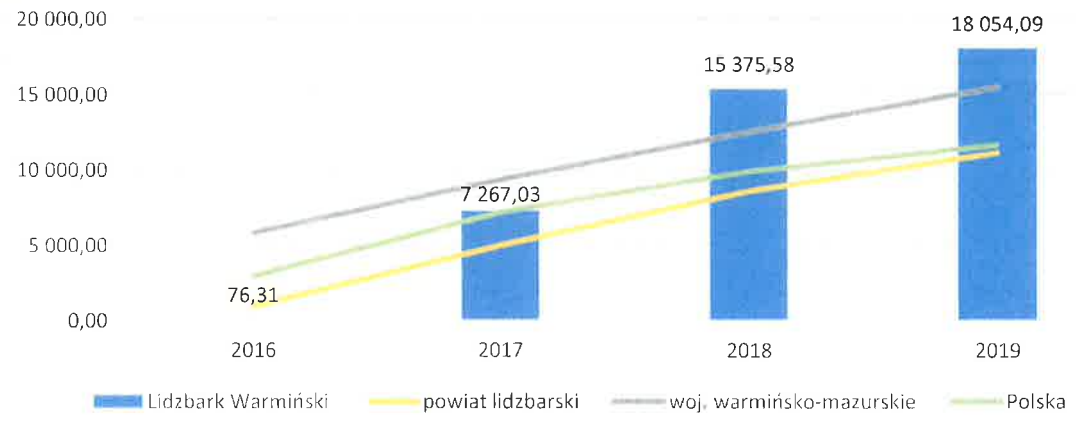
Tabela 17. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie 2014-2020 (w okresie 2016 - 06.2020) – wartość narastająco

Program Operacyjny	2016	2017	2018	2019	VI.2020
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	0,00	2 711 094,35	2 001 870,79	18 090 696,60	18 090 696,60
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	0,00	88 690 712,10	124 852 712,10	124 852 712,10	124 852 712,10
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	199 919,38	199 919,38	355 006,65	321 686,76	321 296,94
Program Operacyjny Polska Wschodnia	84 870,00	6 295 321,43	11 453 841,43	11 453 841,43	11 453 841,43
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	0,00	0,00	0,00	0,00	419 600,00
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	0,00	17 481 562,68	104 578 318,20	128 676 051,68	151 158 324,73
Łącznie wartość narastająco	**284 789,38**	**115 378 609,94**	**243 241 749,17**	**283 394 988,57**	**306 296 471,80**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując poniższy wykres należy zaznaczyć, że nastąpił dynamiczny wzrost realizacji projektów inwestycyjnych w Lidzbarku Warmińskim współfinansowanych ze środków europejskich, który w 2019 r. wniósł 18 054,09 zł na 1 mieszkańca miasta. Jest to wzrost o 236,59% w stosunku do 2016 r. Wskaźnik ten jest wyższy od wskaźników otrzymanych dla pozostałych analizowanych obszarów.

Wykres 26. Wartość projektów na 1 mieszkańców w lata 2016 – 2019 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na terenie miasta zlokalizowane są tereny inwestycyjne zlokalizowane na obszarze byłej **Warmińsko-Mazurskiej Strefie Ekonomicznej Podstrefa Lidzbark Warmiński**. Działki są uzbrojone w kanalizację sanitarną, kanalizację burzową, sieć wodociągową, energetyczną oraz sieć gazu ziemnego. Działki są zlokalizowane przy ulicy Olsztyńskiej i są skomunikowane bezpośrednio z drogą wojewódzką do Ornety, Górowa Iławeckiego i Elbląga oraz drogą krajową 51 do Olsztyna. W strefie ekonomicznej powstają między innymi magazyny, hurtownie oraz przedsiębiorstwa produkcyjne.

Ponadto dostępne zachęty inwestycyjne dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w Lidzbarku Warmińskim:

- możliwość skorzystania z ulg i preferencji wynikających z inwestowania w podstrefie Lidzbarskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.
- Gmina Miejska Lidzbark Warmiński chcąc być atrakcyjną i przyjazną dla przedsiębiorców wprowadziła również zachęty inwestycyjne polegające na udzieleniu pomocy regionalnej w formie zwolnienia od podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Lidzbark Warmiński, tworzących nowe miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami. Zgodnie z zapisami Uchwały V/38/2015 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z 25 lutego 2015 roku w sprawie udzielenia przez Gminę Miejską Lidzbark Warmiński pomocy regionalnej na wspieranie nowych inwestycji zwalnia od podatku od nieruchomości budynki, budowle lub części będące własnością przedsiębiorców po wejściu w życie uchwały, stanowiące nowe inwestycje, w wyniku których utworzono nowe miejsca pracy.

Działania MŚP na terenie Lidzbarka Warmińskiego wspierają władze samorządowe, którzy organizują regularne spotkania z przedsiębiorcami, informują o podejmowanych działaniach, inwestycjach i planach zagospodarowania przestrzennego, przedstawiają zachęty dla inwestorów oraz przeprowadzają konsultacje i dyskusje o sprawach ważnych nie tylko dla mieszkańców, ale również i przedsiębiorców.

Kompleksowych informacji o mieście udziela inwestorom działający **Punkt Obsługi Inwestora w Urzędzie Miejskim w Lidzbarku Warmińskim**, w którym pracuje kompetentny i doświadczy pracownik, zapewniający pomoc przy realizacji inwestycji. Do zadań pracownika należy:

- przygotowanie informacji o potencjale inwestycyjnym gminy (w tym o ofercie terenów inwestycyjnych, powierzchni biurowych, hal i magazynów);
- informowanie o zachętach udzielanych przez Radę Miasta, urzędy pracy oraz SSE, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe itd.;
- asystowanie inwestorom w niezbędnych procedurach administracyjnych i prawnych na poziomie gminy;
- oferowanie szybkiego dostępu do kompleksowej informacji dotyczącej otoczenia gospodarczo-prawnego inwestycji,
- udzielanie wszechstronnej pomocy w znalezieniu odpowiednich lokalizacji, zgodnej z oczekiwaniem inwestora, oraz partnerów i poddostawców;
- oferowanie opieki poinwestycyjnej dla firm (wspiera także firmy, które już działają na terenie gminy, poprzez utrzymywanie z nimi stałego kontaktu i pomoc w rozwiązywaniu bieżących kłopotów związanych w działalnością na terenie gminy).

W celu pozyskania nowych inwestorów Punkt Obsługi Inwestora współpracuje z **Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów** działającym w strukturze Urzędu Marszałkowskiego Województwa

Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, który m.in. wyszukuje w dostępnych bazach danych (w kraju i za granicą) informacji na temat potencjalnych partnerów gospodarczych w eksporcie lub w podejmuje inwestycji na wybranym rynku zagranicznym i inicjowanie kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami.

Dodatkowo powstała **Platforma Przedsiębiorczości Warmii i Mazur** z myślą o przedsiębiorstwach z regionu, osobach zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej oraz wszystkich osobach poszukujących informacji gospodarczej z województwa warmińsko-mazurskiego. Celem utworzenia Platformy było zebranie w jednym miejscu najważniejszych informacji w obszarze przedsiębiorczości i przedstawienie ich w czytelnej i przystępnej formie. Wszystko o biznesie Warmii i Mazur w jednym miejscu.

Rangę Lidzbarka Warmińskiego wzmacniają liczne **wyróżnienia i nagrody** uzyskiwane w ogólnopolskich konkursach i zajmowane w nich wysokie pozycje. Wśród głównych osiągnięć w ostatnich latach należy wyróżnić:

- w 2020 r. - 3 miejsce w rankingu „Wykorzystanie środków funduszy UE – Inwestycje transportowe";
- w 2020 r. - 13 miejsce w rankingu uwzględniającym całość wydatków majątkowych ostatnich trzech lat 2017-2019;
- w 2020 r. - 66 miejsce w rankingu firmy Curulis zajmującej się doradztwem samorządowym, uwzględniającym wydatki na usługi komunalne w miastach powiatowych;
- w 2019 r. - wysokie 17 miejsce w rankingu Liderów Inwestycji Pisma Samorządu Terytorialnego Wspólnota. Ranking ocenia średnie wydatki inwestycyjne w latach 2016-2018 per capita;
- w 2019 r. w rankingu Bogactwa Samorządów Wspólnoty Lidzbark Warmiński zajął 97 miejsce na 267 miast;
- w 2019 r. - 147 miejsce w rankingu PAP NEWS „Projekty UE w gminach 2014-2020" na 2477 gmin. Rankingi obrazują skuteczność pozyskiwania zewnętrznych środków na bardzo wysokim poziomie;
- tytuł „Symbol Polskiej Samorządności" nadawany przez Monitor Biznesu;
- 24.10.2019 podczas VII Polskiego Kongresu Przedsiębiorczości Burmistrz Jacek Wiśniowski odebrał nagrodę „Lidera Rozwoju Regionalnego 2019";
- w 2018 roku na 236 gmin miejskich, Lidzbark Warmiński był na 65 miejscu – badanie opierało się na dochodach własnych, wydatkach inwestycyjnych, środkach unijnych pozyskiwanych na realizację zadań;
- podczas Wschodniego Kongresu Gospodarczego otrzymał 2 miejsce w konkursie TOP Inwestycje Polski Wschodniej za Lidzbarski Bulwar.

Opisane powyżej uwarunkowania przekładają się na sytuację sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmińskim.

4.4. Finanse Lidzbarka Warmińskiego

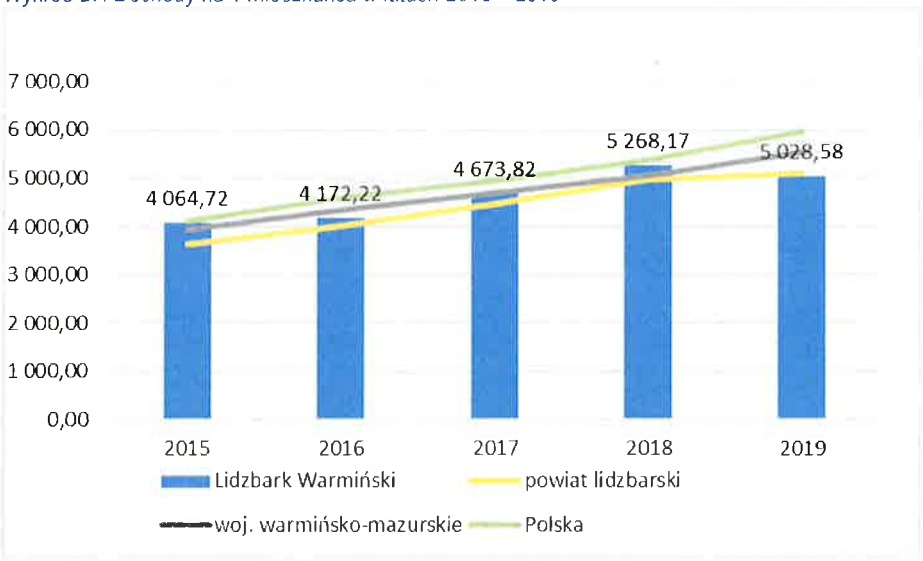
Do zakresu gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zadania gminy określone zostały w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz

referendów. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji. Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

4.4.1. Dochody i wydatki

W 2019 r. dochody Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński osiągnęły poziom 79 089 553,43 zł, tj. o 19,4% więcej niż w 2015 roku (66 263 041,70), jednakże do roku poprzedniego nastąpił spadek o 5,1%. W strukturze dochodów 24,1% stanowiły dochody własne i podatkowe, a pozostałą część tworzyły: dotacje na zadania zlecone (23%), udziały podatku dochodowego od osób fizycznych (19,2%) i subwencje ogólne (13,5%).

Wykres 27. Dochody na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2019

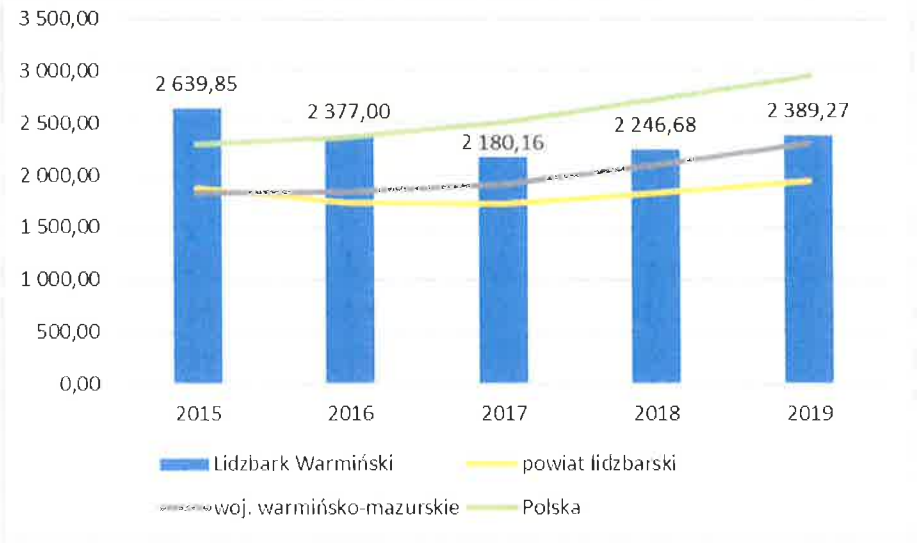
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Kwota dochodów JST na 1 mieszkańca, mimo systematycznego wzrostu (z 4 064,72 zł w 2015 r. do 5 028,58 zł w 2019 r.), ukształtowała się w Lidzbarku Warmińskim na poziomie niższym niż średnio w powiecie lidzbarskim (5.102,58 zł), w województwie warmińsko-mazurskim (5 537,16 zł) oraz w Polsce (5 967,10 zł).

Poziom dochodów własnych wpłynął na wartość wskaźnika mierzonego udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem JST, która w Lidzbarku Warmińskim kształtowała się w latach 2015-2019 na poziomie oscylującym w granicach od 45% (2019 rok) do 65% (2015 rok). Na przestrzeni 5 lat wartość dochodów własnych spadła o 12,7%, z 43 034 872,04 w 2015 r. do 37 578 364,89 w 2019 r.

Analizując strukturę dochodów budżetu Lidzbarka Warmińskiego z tytułu podatków należy stwierdzić, iż największe źródło wpływów udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (40,2%), dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw (26,7%), dochody podatkowe - podatek od nieruchomości (23,8%).

Wykres 28. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

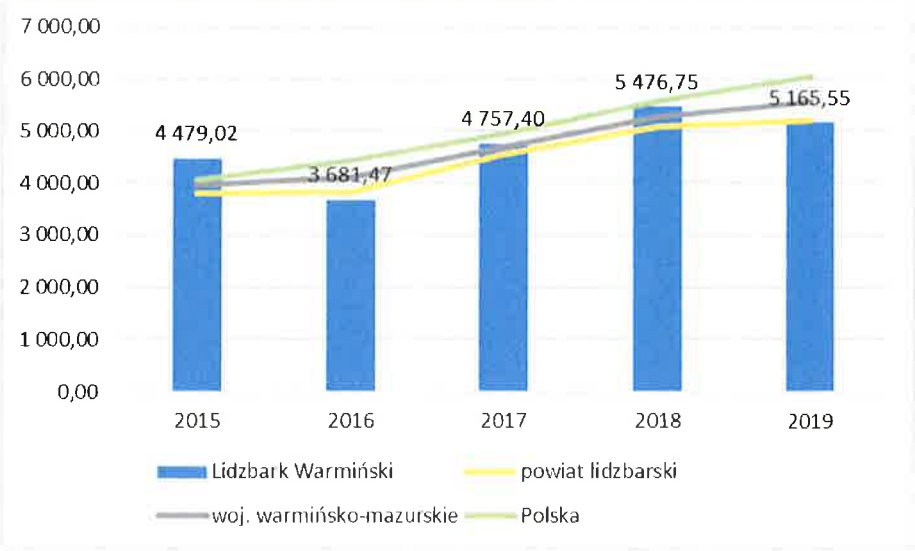
Kwoty dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym okresie oscylowały w przedziale: 2 180,16 zł w 2017 r. do 2 639,85 zł w 2015 r. Dochody własne na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniosły 2 389,27 zł i były wyższe od wskaźnika otrzymanego dla województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu lidzbarskiego, jednakże niższe od wskaźnika osiągniętego dla Polski.

W okresie 2015 – 2019 wydatki ogółem wzrosły o 11,3%, tj. z 73 017 029,22 zł w 2015 r. do 81 243 761,44 zł w 2019 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu kwota wydatków Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński (5 165,55 zł) kształtowała się w 2019 roku na poziomie niższym od średniej dla powiatu lidzbarskiego (5 217,80 zł), województwa warmińsko-mazurskiego (5 549,12 zł) oraz kraju (6 049,07 zł).

W strukturze wydatków największy udział w 2019 r. miały wydatki bieżące własne (60,13%), wydatki bieżące na zadania zlecone (22,42%) oraz wydatki majątkowe (17,44%).

Wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w 2019 r. dla Lidzbarka Warmińskiego osiągnęła 901 zł i była wyższa dla wskaźnika uzyskanego przez powiat lidzbarski (688) i województwo warmińsko-mazurskie (830), ale była niższa od wskaźnika dla Polski (1 011)

Wykres 29. Wydatki na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W strukturze wydatków Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński według działów klasyfikacji budżetowej najwyższymi udziałami w 2019 roku odznaczały się wydatki przeznaczone na działania z zakresu oświaty i wychowania (19.558.912,59 zł), pomoc społeczna (7.337.560,85 zł), administracji publicznej (6.771.485,28 zł),transportu i łączności (4.999.95,33 zł), oraz gospodarki mieszkaniowej (5.758.914,59 zł).

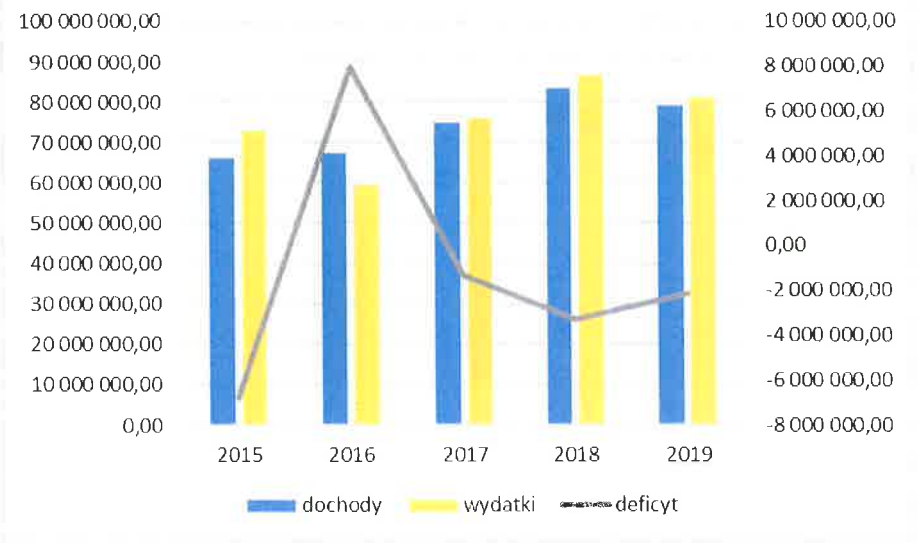
Ważnym parametrem obrazującym stabilność i płynność budżetu, a jednocześnie świadczącym m.in. o możliwościach inwestowania w rozwój gminy jest stopień wykonania budżetu. Ogółem plany budżetowe zostały zrealizowane na wysokim poziomie – dochody bieżące wykonano w 95,43%, a wydatki bieżące w 93,89%.

4.4.2. Saldo budżetowe i prognoza budżetu

W 2019 r. został odnotowany deficyt budżetu w Lidzbarku Warmińskim (saldo budżetowe: 2 154 208,00 zł; relacja wydatków do dochodów JST – 102,72%).

Na przestrzeni ostatnich 5 lat występował deficyt budżetowy, który spadł o 68,11% tj. z 6 753 987,52 zł w 2015 r. do 2 154 208,01 w 2019 r. Wyjątkiem był rok 2016, w których wystąpiła nadwyżka finansowa w wysokości 7 931 617.62 zł.

Wykres 30. Wynik finansowy budżetu Lidzbarka Warmińskiego w latach 2015-2019

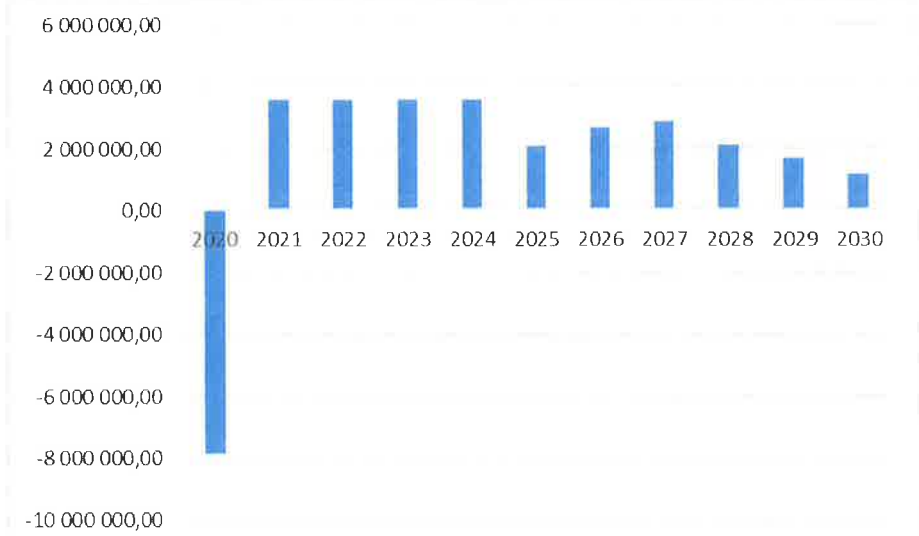

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wielkość zadłużenia w stosunku do rocznych dochodów miasta wynosiła w 2019 r. 32,9%. Na przestrzeni 5 lat zadłużenie miasta zmalało o 8,5%. Najniższe było w 2017 r. – 26,64%.

Lidzbark Warmiński zobowiązany jest do przygotowania wieloletniej prognozy finansowej w jednostkach samorządu terytorialnego. Według tej prognozy znaczący deficyt z lat ubiegłych zostanie zredukowany poprzez zmniejszenie wydatków i zwiększenie przychodów miasta, co będzie skutkować pojawieniem się nadwyżki budżetowej. Trend ten świadczyć będzie o prowadzeniu zrównoważonej polityki budżetowej przez władze Lidzbarka Warmińskiego oraz o poprawiającej się koniunkturze gospodarczej w mieście.

Wykres 31. Prognoza wyniku budżetowego w Lidzbarku Warmińskim w latach 2020 2030 (zł)

Źródło: Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Lidzbark Warmiński na lata 2020-2054

Ponadto władze Lidzbarka Warmińskiego starają się niwelować elementami związanymi z kosztami związanymi z utrzymaniem miasta, realizując projekty poprawiające środowisko, a jednocześnie obniżające koszty utrzymania m.in. wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, termomodernizacja wielu budynków i użyteczności publicznej, a także mieszkaniowych.

5. Diagnoza porównawcza

W celu porównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego z innymi gminami miejskimi, wybrano 3 miasta powiatowe położone w województwie warmińsko-mazurskim, tj. Bartoszyce, Iławę i Ostródę. Miasto Bartoszyce wybrano ze względu na podobną lokalizację w regionie, natomiast Iławę i Ostródę ze względu na charakter turystyczny tych miast. Ponadto w analizie zdecydowano się uwzględnić również miasta powiatowe położone w innych województwach, tj. Krasnystaw (województwo lubelskie) oraz Sokołów Podlaski (województwo mazowieckie), które charakteryzują się funkcją turystyczną, zbliżoną liczbą ludności, rozwijającym się przemysłem i położeniem we wschodniej Polsce.

Rysunek 9. Analizowane jednostki w diagnozie porównawczej

Źródło: https://polska.e-mapa.net/

Analizę przeprowadzono w 4 sferach: przestrzennej (powierzchnia, infrastruktura techniczna, mieszkalnictwo), środowiskowej (obszary prawnie chronione, tereny zielone, zanieczyszczenia), społecznej (demografia, dostęp do usług publicznych, dostępność do żłóbków, przedszkoli, szkół, pomoc społeczna) i gospodarczej (podmioty gospodarcze, rynek pracy, bezrobocie, dochody i wydatki Gminy). W celu porównania rozwoju miast posłużono się przelicznikami wartości wskaźników na jednego, tysiąc lub dziesięć tysięcy mieszkańców. Analizowane wskaźniki zostały przedstawione w tabeli nr 18.

Strefa przestrzenna. Lidzbark Warmiński jest miastem o powierzchni 14 km^2 i w porównaniu z analizowanymi miastami, jest miastem o średniej wielkości. Tylko Bartoszyce jest miastem mniejszym, natomiast Iława, Krasnystaw i Sokołów Podlaski są miastami większymi o odpowiedniej powierzchni: 22 km^2, 42 km^2 i 18 km^2. Ostróda jest o podobnej powierzchni, co Lidzbark Warmiński.

Analizując infrastrukturę techniczną należy stwierdzić, że poziom ludności z niej korzystającej jest na średnim poziomie w stosunku do pozostałych jednostek administracyjnych. 99,1% ludności Lidzbarka Warmińskiego korzysta z sieci wodociągowej i wskaźnik ten jest minimalnie mniejszy od wskaźnika uzyskanego przez miasto Ostródę. Pozostałe analizowane miasta wykazały się wskaźnikiem mniejszym od Lidzbarka Warmińskiego. Natomiast Lidzbark Warmiński zajął czwarte miejsce pod względem procenta ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej. Potwierdzeniem powyższych wskaźników jest również wysoki procent budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Słabszy wynik został uzyskany w udziale osób korzystających z sieci gazowej w ludności ogółem. Jedynie wskaźnik dla Sokołowa Podlaskiego był niższy.

Tak jak wskazano wcześniej w niniejszym dokumencie (podrozdział 2.3.1. *Mieszkalnictwo*), w Lidzbarku Warmińskim prężnie rozwija się mieszkalnictwo. Jednakże ze względu na spadek ludności Lidzbarka Warmińskiego, wskaźniki otrzymane w poniższej tabeli mają tendencje malejącą. Na tle analizowanych jednostek administracyjnych, rozwój mieszkalnictwa w Lidzbarku Warmińskim jest na średnim poziomie.

Strefa środowiskowa. W Lidzbarku Warmińskim jest mały udział terenów zielonych, parków w powierzchni ogółem w porównaniu z innymi miastami, tylko 1,5%. Największy wskaźnik otrzymało miasto Bartoszyce (5,7%), a najmniejszy Krasnystaw (0,5%).

W Lidzbarku Warmińskim jest zauważalny duży wskaźnik emisji zanieczyszczeń gazowych na tle analizowanych jednostek administracyjnych. Miasto zajmuje pod tym względem 3 miejsce po Iławie i Krasnystawie.

Strefa społeczna. W Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. zamieszkiwało 15 697 osób. Jest to najmniejsza liczba mieszkańców wśród analizowanych jednostkach administracyjnych. Lidzbark Warmiński zajmuje czwarte miejsce pod względem największej liczby ludności na 1 km^2. W każdym analizowanym mieście występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa, a współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi[55] - rośnie. Ujemny przyrost naturalny jest w każdej analizowanej jednostce, oprócz Iławy. Jednakże najmniejszy przyrost naturalny jest w Krasnystawie i Lidzbarku Warmińskim.

Dostępność do usług medycznych jest na porównywalnym poziomie. Natomiast liczba mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego przypadająca na 1 aptekę jest mniejsza od wskaźników otrzymanych dla pozostałych miast.

Dostępność miejsc w żłobkach i placówkach opiekuńczych dzieci do lat 3 w Lidzbarku Warmińskim i wykorzystanie ich jest największe wśród analizowanych miast z województwa warmińsko-mazurskiego, jednakże jest mniejsze od wskaźnika otrzymanego dla Krasnystawu i Sokoła Podlaskiego. Natomiast liczba miejsc przedszkolnych w Lidzbarku Warmińskim jest mniejsza niż w pozostałych miastach.

W szkołach podstawowych w analizowanych miastach powiatowych uczą się również dzieci z okolicznych gmin wiejskich, dlatego też współczynnik skolaryzacji brutto jest wyższy niż 100.

Wskaźnik dotyczący pomocy społecznej wskazuje, że najwięcej beneficjentów ośrodków społecznych jest w Bartoszycach i w Lidzbarku Warmińskim, a najmniej w Iławie.

[55] Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi - stosunek liczby osób w wieku 65 lat i starszych do liczby osób w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 lat)

Strefa gospodarcza.

Analizując wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców należy zauważyć, że Lidzbark Warmiński zajął pierwsze miejsce wśród badanych miast. Otrzymany wskaźnik jest minimalnie wyższy od wskaźnika dla Ostródy i Sokołowa Podlaskiego. Najmniejsza przedsiębiorczość występuje w Krasnystawie i w Bartoszycach. Najwięcej mikro (do 9 zatrudnionych osób) i małych przedsiębiorstw (do 49 zatrudnionych osób) jest w Lidzbarku Warmińskim, a najmniej jest w Krasnystawie. Natomiast najwięcej średnich przedsiębiorstw, czyli zatrudniających od 50 do 249 osób jest w Ostródzie, a najwięcej dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 250 osób jest w Krasnystawie i Sokole Podlaskim. Najwięcej pracujących mieszkańców w danym mieście jest w Sokole Podlaskim i Krasnystawie, a najmniej w Bartoszycach i Lidzbarku Warmińskim. Najwyższe średnie wynagrodzenie brutto jest Sokołowie Podlaskim, a najmniejsze w Lidzbarku Warmińskim.

Największy udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest w Krasnystawie (7%), Bartoszycach (6,9%) i Lidzbarku Warmińskim (5,2%), a najmniejszy w Iławie (2,4%) i Ostródzie (3,9%).

Najwięcej zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych jest w Krasnystawie, Ostródzie i Lidzbarku Warmińskim, a najmniej w Sokołowie Podlaskim i Bartoszycach.

Najwyższe dochody Gminy na 1 mieszkańca są w Sokole Podlaskim (5 477,09 PLN), Ostródzie (5 366,10 PLN) i Iławie (5 035,03 PLN), a najmniej w Krasnystawie (4 300,08 PLN) i Bartoszycach (4 629,53 PLN). Dochody na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego wynoszą 5 028,58 PLN).

Natomiast dochody własne Gminy na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego wynoszą 2 389,27 PLN i są tylko niższe od wskaźnika dla Sokołowa Podlaskiego (2 875,70 PLN).

Wydatki Gminy na 1 mieszkańca w Lidzbarku Warmińskim wynoszą 5 165,55 PLN i są niższe od wskaźnika dla Sokołowa Podlaskiego (5 633,26 PLN) i Ostródy (5 179,94 PLN).

Dynamiczny rozwój miast nie mógłby być na takim poziomie jaki jest obecny, gdyby nie korzystanie ze środków europejskich. Na koniec czerwca 2020 r. wartość podpisanych umów o dofinansowanie wszystkich beneficjentów w Lidzbarku Warmińskich w perspektywie finansowej 2014-2020 wyniosła 306 296 471,80 PLN. Większe wykorzystanie środków europejskich było tylko w Ostródzie (700 379 902,31 PLN).

Tabela 18. Tabela porównawcza gmin miejskich w sferze przestrzennej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej

Wyszczególnienie	Lidzbark Warmiński		Bartoszyce		Iława		Ostróda		Krasnystaw		Sokołów Podlaski	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
SFERA PRZESTRZENNA												
powierzchnia ogółem (km2)	14	14	11	11	22	22	14	14	42	42	18	18
ludność korzystająca z wodociągów (% ogółu ludności)	98,8	98,5	98,3	98,3	97	96,8	98,6	98,6	89,5	89,8	94,5	94,5
ludność korzystająca z kanalizacji (% ogółu ludności)	93,2	91,9	99,6	99,6	93,9	93,6	94,6	94,5	74,2	77,1	89,4	89,5
ludność korzystająca z gazu (% ogółu ludności)	62,4	59,7	91	88,6	79	72,4	86,2	84,1	73	73,4	10,6	21,3
budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociagowej - w % ogółu budynków mieszkalnych	80,9	81	97,1	97,3	74,1	72,9	72,9	71,6	57,7	58,4	80,7	81,9
budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej - w % ogółu budynków mieszkalnych	84	83,8	100	99,9	75	73,7	67,1	64,1	26,8	37,8	61,2	61,6
mieszkania na 1000 ludności	2,8	1,7	0,5	0,9	5,5	6,7	2,3	1,1	2,8	1	1,2	5,8
mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	554	365	94	204	1 296	1 217	462	217	602	269	235	1363
powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	212,3	166,4	74,6	54,4	336,7	391,5	175,5	82,4	264,7	149,8	218,9	505,6
nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	0,4	1,1	0,5	0,2	0,6	0,6	0,6	0,3	1,6	1	1,1	1,8
pozwolenia i zgłoszenia z projektem	b.d.	20	b.d.	3	b.d.	41	b.d.	26	b.d.	38	b.d.	38
pozwolenia i zgłoszenia z projektem w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	b.d.	41	b.d.	3	b.d.	41	b.d.	17	b.d.	28	b.d.	1
SFERA ŚRODOWISKOWA												
obszary prawnie chronione (ha)	23,5	33,65	b.d.	45,45	152	804,47	97,8	136,42	2 200,00	2 108,89	b.d.	b.d.
udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem (%)	1,5	1,5	6,5	5,7	2,6	2,7	5,1	5,2	0,4	0,5	2,2	1,7
Emisja zanieczyszczeń gazowych [t/r]	b.d.	41 690,00	b.d.	24 027,00	b.d.	66 773,00	b.d.	39 558,00	b.d.	63 641,00	b.d.	19 442,00

Wyszczególnienie	Lidzbark Warmiński		Bartoszyce		Iława		Ostróda		Krasnystaw		Sokołów Podlaski	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
STREFA SPOŁECZNA												
liczba ludności	16 200	15 697	24 196	23 284	33 174	33 327	33 517	32 888	19 116	18 630	18 763	18 945
ludność na 1 km2	1 129	1 094	2 052	1 975	1 516	1 523	2 369	2 324	454	442	1 072	1 082
ludność w wieku nieprodukcyjnym (%)	17	17,1	17	16,7	17,5	18	17,4	17,6	16	15,4	18,5	18,6
ludność w wieku produkcyjnym (%)	62,5	59,4	62,8	59,3	62,2	58,4	62	58,6	61,8	58,3	62,3	58,5
ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	20,5	23,4	20,2	24	20,3	23,6	20,6	23,9	22,2	26,3	19,2	22,8
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	23,4	28,9	22,3	29,1	22,9	29,2	23,4	29,7	24,4	32,5	20,9	27,8
przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,15	-2,86	-2,3	-2,6	-0,15	0,42	-1,6	-1,12	-3,01	-4,66	3,25	-0,84
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-2,1	-4,3	-8,1	-10,1	-0,1	1,8	-2,6	-2,4	-5	-5,9	-3,3	-0,8
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób	b.d.	-0,51	b.d.	0	b.d.	0,15	b.d.	0,21	b.d.	0,21	b.d.	0,58
przychodnie na 10 tys. ludności	7	7	7	7	5	5	6	6	8	9	7	7
ludność na aptekę ogólnodostępną	2025	1744	3025	2328	2212	2083	2234	2056	1738	2661	2680	2105
dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	48	111	b.d.	b.d.	72	77	31	82	129	174	128	278
miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000	72	116	b.d.	b.d.	76	77	35	82	145	174	128	338
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	897	993	847	986	929	1 031	856	936	1 018	1 044	1 059	1 101
miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat	894	703,4	632,7	820,4	761,40	971,80	688,50	805,00	932,90	1 266,40	919,00	1 090,70
współczynnik skolaryzacji brutto (szkoły podstawowe)	94,16	102,95	101,65	107,14	101,88	108,12	99,08	104,28	102,14	108	103,38	122,04
współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe)	91,97	99,29	100,24	105,01	100,47	105,6	97,76	102,63	100,33	105,43	102,78	120,27
beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	853	745	1001	789	732	558	1017	698	854	583	708	725

Wyszczególnienie	Lidzbark Warmiński		Bartoszyce		Iława		Ostróda		Krasnystaw		Sokołów Podlaski	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
SFERA GOSPODARCZA												
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	100	110	90	92	95	99	102	106	87	88	100	106
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	65	71	63	65	71	75	68	72	66	67	76	80
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,33	4,14	3,39	3,39	3,23	3,51	3,85	4,23	3,92	4,29	2,77	2,43
instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	1739,6	1744,6	1333	1343,6	955,9	1022,7	1739,6	1744,6	700,5	720,4	691,9	697,2
podmioty na 1000 mieszkańców ogółem	99,6	109,6	90,2	92,4	94,9	99,2	102,2	106	86,6	87,9	100,1	106
podmioty zatrudnionych pracowników 0-9 na 1000	94,8	104,7	86	88,1	90,2	94,7	97,9	101,9	81,8	83,3	95,5	101,3
podmioty zatrudnionych pracowników 10-49 na 1000 mieszkańców ogółem	3,8	3,7	3,4	3,4	3,7	3,5	2,9	2,7	3,8	3,5	3,4	3,5
podmioty zatrudnionych pracowników 50-249 na 1000 mieszkańców ogółem	0,9	1,1	0,8	0,8	0,9	0,9	1,3	1,3	0,9	1	1	0,9
podmioty zatrudnionych pracowników 250-999 na 1000 mieszkańców ogółem	0,1	0,1	0,1	0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	9,1	5,2	10,3	6,9	3,6	2,4	5,9	3,9	10,2	7	8,1	5,1
pracujący na 1000 ludności	253	252	223	219	269	286	261	268	298	312	365	364
przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (dane powiatowe)	3 248,95	3 947,00	3 314,71	4 015,63	3 172,70	3 892,75	3 175,96	4 160,33	3 315,19	4 096,88	3 568,59	4 242,82
przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) (%)	78,3	76,2	79,9	77,5	76,4	75,1	76,5	80,3	79,9	79,1	86	81,9
dochody na 1 mieszkańca	4 064,72	5 028,58	3 192,07	4 629,53	3 121,23	5 035,03	2 886,17	5 366,10	3 083,63	4 300,08	3 698,54	5 477,09
dochody własne na 1 mieszkańca	2 639,85	2 389,27	1 501,91	1 919,18	1 739,86	2 335,39	1 482,76	2 315,14	1 706,19	2 055,51	2 323,83	2 875,70
Wydatki na 1 mieszkańca	4 479,02	5 165,55	2 975,15	4 878,78	2 916,79	5 064,26	2 717,90	5 179,94	2 907,85	4 341,48	3 755,59	5 633,26
Wartość umów/decyzji o dofinansowanie (na 06.2020)	b.d.	306 296 471,80	b.d.	148 339 297,74	b.d.	300 714 887,01	b.d.	700 379 902,31	b.d.	104 344 289,20	b.d.	40 617 193,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

6. Konsultacje społeczne

Ze względu na ograniczenia wprowadzone w czasie pandemii COVID-19, konsultacje społeczne nie mogły odbywać się zgodnie z założonym planem Wykonawcy *„Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"* - nie było możliwości organizowania otwartych spotkań i warsztatów z udziałem mieszkańców, zachęcając tym samym do włączenia ich w proces tworzenia dokumentów. Jednakże zorganizowano dwa spotkania w mniejszym gronie. Pierwsze spotkanie było z udziałem Burmistrza Lidzbarka Warmińskiego, kierowników referatów Urzędu Miejskiego oraz kierowników jednostek podległych Gminie. Drugie spotkanie odbyło się z udziałem Warmińskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorców w Lidzbarku Warmińskim. Każde spotkanie miało na celu określenia mocnych i słabych stron życia i prowadzenia działalności gospodarczej w Lidzbarku Warmińskim oraz określenia potencjalnych kierunków rozwoju miasta.

6.1. Badanie rozwoju Lidzbarka Warmińskiego

W ramach opracowywania *„Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"* będącej wstępnym dokumentem *„Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"* wraz z *„Planem Rozwoju Uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim"* przeprowadzono od września do listopada 2020 r. konsultacje społeczne w formie badań ankietowych. Analiza uzyskanych na drodze badań danych stanowi uzupełnienie diagnozy miasta Lidzbark Warmiński, opracowanej na podstawie opracowania danych statystycznych GUS.

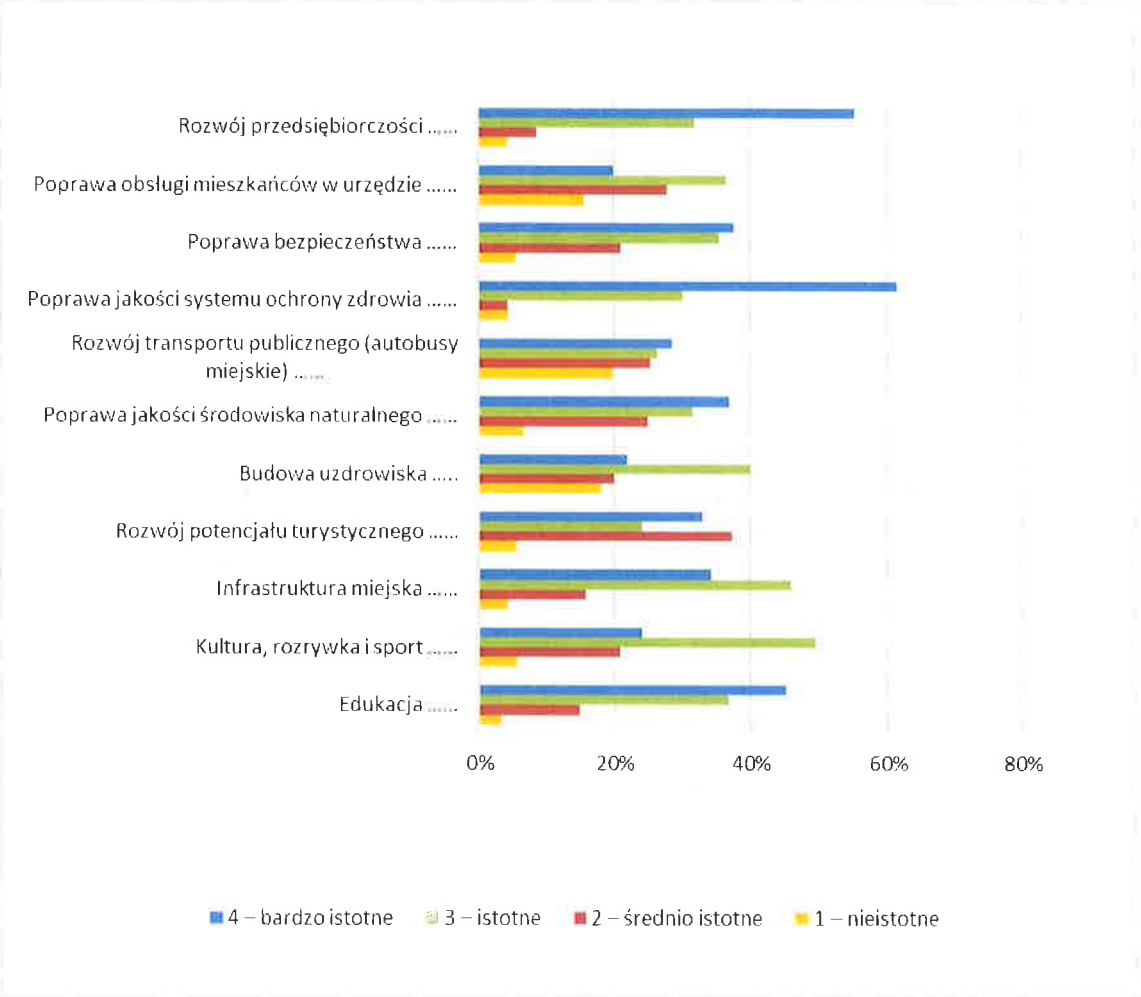
Ankiety były dystrybuowane w wersji papierowej w Urzędzie Miejskim oraz instytucjach podległych Gminie oraz w Starostwie Powiatowym w Lidzbarku Warmińskim. Ponadto ankieta była dostępna w wersji on-line na miejskim portalu internetowym oraz w mediach społecznościowych Urzędu Miejskiego i Burmistrza Lidzbarka Warmińskiego. W badaniu wzięło udział 105 mieszkańców.

Podstawowym celem ankiety opracowanej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński było poznanie opinii odnośnie stopnia aktualnego rozwoju gminy oraz kierunków jej rozwoju. Ogólnie ankieta zawierała pytania dotyczące kilku zagadnień tematycznych:

- priorytet dla władz Państwa Miasta w perspektywie najbliższych lat,
- kluczowe działania / inicjatywy w poszczególnych obszarach rozwoju,
- niezbędne inwestycje,
- mocne strony miasta,
- słabe strony miasta,
- zagrożenia dla rozwoju miasta,
- szanse dla rozwoju miasta.

Wyniki ankiety zostały przedstawione poniżej na wykresach wraz z dodatkowymi odpowiedziami respondentów. Podsumowanie znajduje się po wynikach ankiety.

1. Priorytety dla władz Państwa Miasta w perspektywie najbliższych lat.

2. Kluczowe działania / inicjatywy, jakie władze Gminy powinny podjąć w każdym z poniższych obszarów.

1. Edukacji

- utworzenie nowych żłobków i przedszkoli, uczelni wyższej,
- edukacja zdrowotna,
- zorganizowanie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży,
- zorganizowanie letnich obozów dla dzieci,
- szkolenia, rozwój, aktualizacja wiedzy nauczycieli w szkołach,
- dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych (nauka języków obcych, sport, informatyka),
- nieodpłatne korepetycje,
- klasy profilowane z rozszerzoną nauką pozalekcyjną,
- kierunki przyszłościowe oparte na IT w szkołach średnich, większe dofinansowanie szkół,
- rozwój e-Edukacji, dostępność Internetu,

- konkursy z wiedzy poparte nagrodami,
- doposażenie placówek,
- zajęcia dla dzieci młodszych 0-3,
- współpraca międzynarodowa ze szkołami miast partnerskich,
- działania związane z edukacją dot. ekologii. Edukacja związana z historią miasta i okolica,
- bezpłatne wykłady lekarzy na różne tematy,

2. Kultury, rozrywki i sportu

- zorganizowanie w czasie letnim kina plenerowego,
- reklama zajęć sportowych np. poprzez spotkania z młodzieżą,
- organizowanie raz na jakiś czas tańszych biletów kinowych (np. Dzień kobiet, Dzień dziecka),
- inwestowanie w sale gimnastyczne oraz boiska wielofunkcyjne przy szkołach podstawowych,
- miejsca kulturalne objęte działaniem bezpłatnego WI-FI
- większa liczba kawiarni, klubów, dyskotek,
- poszerzenie atrakcji dla kuracjuszy uzdrowiska,
- dopłaty z UM do zajęć na basenie dla dzieci szkolnych,
- finansowanie zajęć sportowych,
- więcej imprez kulturalnych, spotkań, wystaw, więcej koncertów w okresie wakacji,
- promocja dużych wydarzeń kulturalnych (biesiady, wieczory jazzowe, koncerty w oranżerii),
- dostępność obiektów sportowych dla mieszkańców,
- więcej różnorodnych festiwali (food trucki sprawdziły się idealnie),
- darmowe zajęcia dla dzieci sportowe,
- więcej imprez (półkolonie, basen, zabawy lub koncertu w plenerze) dla dzieci 3-10 lat,
- rozwój kina itp.,
- hale sportowe przy szkołach,
- skupienie się na najmłodszych, angażowanie ich w życie kulturalne np. organizując teatry dla dzieci, spotkania muzyczne,
- więcej imprez biegowych. Imprezy dla młodzieży. Wystawy na temat miasta,
- budowa oświetlenia na boisku pełnowymiarowym przy ul. Polnej,
- budowa zadaszonego orlika,
- organizacja rodzinnych zawodów sportowych na stadionie,
- Bike park i wypożyczalnia rowerów,
- turnieje dla sportowców z całego województwa i ogólnokrajowe,

3. Infrastruktura miejska

- ścieżki rowerowo-piesze,
- więcej miejsc parkingowych,
- naprawa chodników,
- połączenia kolejowe,
- poprawa sieci wodociągowej (udrożnienie studzienek, kanalizacja deszczowa),
- oświetlenie ścieżki rowerowej na Wielochowo,
- poprawa jakości dróg i chodników,
- remont budynku szkoły na ul. Szkolnej w celu poprawy efektywności,
- ukierunkowanie obszarów rozwoju miasta,
- rozbudowa sieci gazowej,

- wymiana sieci wodociągowych (częste awarię aktualnej sieci)
- nowe chodniki i drogi. Nowe bulwary miejskie
- bardzo obszerny temat, jest wiele do zrobienia.
- ustawienie dodatkowych koszy na śmieci.
- naprawa nawierzchni dróg i chodników
- zagospodarowanie fosy wokół zamku, las miejski, ożywić starówkę
- zainstalować na stałe ekspozycje zdjęć jak wyglądało kiedyś. wymiana słupów energetycznych przy głównej drodze na bardziej estetyczne głównie przy oranżerii bo szpecą miejsce.
- poprawienie stanu istniejących placów zabaw, poprawienie drożności kanałów odpływowych na poszczególnych ulicach
- budowa polaczenia os. Astronomów z ul. Bartoszycka,
- należy postawić na szczególną dbałość o przestrzeń, zachowanie budynków starych, a niewpisanych do rejestru zabytków, ich rewitalizację i przeznaczenie na lokale gastronomiczne, których brakuje w turystycznym mieście, kluby, hotele, etc.,
- kontynuacja uzbrojeń nowych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych,
- większa dbałość o to co wykonane, remonty dróg, płatne parkingi,
- wymiana oświetlenia ulicznego na nowe,. lepsze oświetlenie parku im. Ireny Kwinto,
- termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 1

4. Rozwój potencjału turystycznego

- utworzenie jeszcze jednej plaży miejskiej
- więcej bazy noclegowej i gastronomicznej,
- pozyskanie „Góry krzyżowej" lub innej na narty,
- więcej punktów z pamiątkami,
- wykorzystanie miejsc zielonych w mieście na tereny wypoczynku i rekreacji,
- organizowanie ogólnopolskich imprez sportowych,
- więcej jadłodajni,
- zwiększenie miejsc do odpoczynku (stoliki i parasole) na deptaku,
- zagospodarowanie jezior, budowa szlaku kajakowego,
- reklama, marketing (social marketing), większe promowanie miasta,
- zrobić stylowy hotel w wysokiej bramie (parking przy urzędzie pracy), więcej imprez tematycznych przyciągających pasjonatów,
- przewodnik jeden z aktualną mapą LW i trasami rowerowymi,
- zachęta aby powstały lokale gastronomiczne w centrum, więcej pamiątek, promowanie miasta dzięki Mikołajowi Kopernikowi, Ignacemu Krasickiego itp.,
- baseny ze zjeżdżalniami,
- unowocześnienie Doliny Symsarny,
- utworzenie mapy miejsc wartych obejrzenie czy zwiedzenia. Większa promocja Cmentarza Rumuńskiego, tablice z opisem powstania konkretnych budynków czy osiedli np. Zydląga,

5. Budowa uzdrowiska

- budowa nowoczesnego uzdrowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- rozwój gastronomi i atrakcji dla kuracjuszy,
- ogólnopolska promocja uzdrowiska,
- pijalnia wód, inhalacje, naturalny kalendarz i codziennie ktoś zmienia datę na trawniku

- budowa Uzdrowiska i sanatoria, zachęcać inwestorów do budowania sanatoriów lub domów uzdrowiskowych, - inwestować w infrastrukturę wokół uzdrowiska
6. Poprawa jakości środowiska naturalnego - kontrola segregacji śmieci, - kontrola palenia w piecach, - dostawianie koszy na śmieci przy chodnikach, - zorganizowanie lekcji „sprzątania Ziemi", - większe kary za zaśmiecanie środowiska (np. brak segregacji śmieci), - zachęcenie do modernizacji przydomowych kotłowni, - zwiększenie liczby koszy na śmieci, - poprawa jakości wody w rzekach, - wprowadzenie miejskiego sprzątania miasta z dziećmi uświadamiającego o dbaniu o środowisko, - zwiększenie terenów zielonych, nasadzenia drzew, - dbanie o Łynę i jej częsta kontrola w okolicach mleczarni, - dotacje na wymianę starych pieców na inne źródła ciepła, - dopłaty do kolektorów słonecznych, - bonusy za poprawne segregowanie śmieci (np. zwolnienie z opłat), - propagowanie jazdy komunikacją miejską a nie każdy swoim autem, - zadaszyć wszystkie punkty z odpadami komunalnymi, - interwencje straży miejskiej związane z paleniem śmieci,
7. Rozwój transportu publicznego (autobusy miejskie) - autobusy miejskie dowożące dzieci do szkół, - przeprowadzenie konsultacji społecznych w sprawie tras i godzin jazdy autobusów, - budowa linii autobusowej kończące się na odległych osiedlach (Zydląg, Przystaniowa-Bema, Astronomów), - połączenie kolejowe z Olsztynem, Kaliningradem, - stworzenie sieci autobusów miejskich i podmiejskich z centrum przesiadkowym,
8. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia - stomatolog w szkołach, - więcej specjalistów na NFZ, - przywrócenie oddziałów szpitalnych i sprowadzenie specjalistów, - zmniejszenie czasu oczekiwania na wizytę lekarską, - powiększenie szpitalnego oddziału ratunkowego, - krótszy czas oczekiwania do specjalistów, - podniesienie kultury osobistej pracowników przychodni, - budowa Miejskiego Domu Seniora, - zakup sprzętu dla ZRM, - doinwestowanie szpitala, - wybudowanie nowego szpitala,
9. Poprawa bezpieczeństwa - zamontowanie sygnalizacji świetlnej na ul. Krasickiego, Mławskiej, - bezpieczne przejścia dla dzieci do szkoły,

- poprawa chodników oraz oznakowania przejść dla pieszych – dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kobiet z wózkami,
- likwidacja barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami (w budynkach użyteczności publicznej,
- rozbudowa miejskiego monitoringu,
- lepsze oświetlenie miasta,
- więcej patroli nocnych,
- rozbudowa Straży Miejskiej,
- inwestycja w nowy sprzęt dla strażaków,
- poprawa bezpieczeństwa na moście przy ul. Olsztyńskiej, spowalniacze ,barierki od str. ulicy,

10. Poprawa obsługi mieszkańców w urzędzie

- możliwość załatwiania spraw urzędowych przez Internet,
- szybszy czas wydawania decyzji administracyjnych (w uzasadnionym przypadku),
- rozwój e-Usług

11. Rozwój przedsiębiorczości

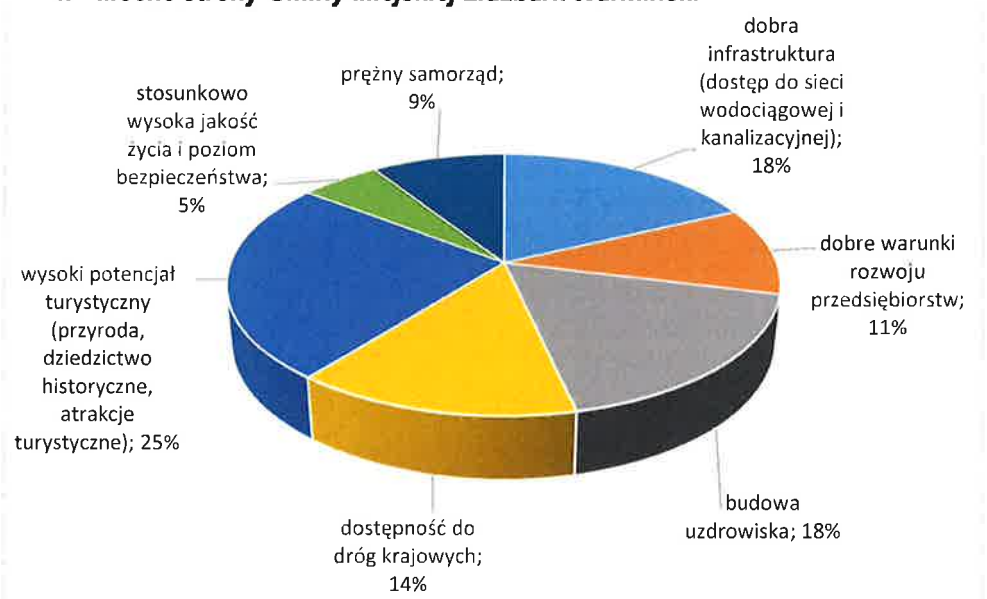
- zmniejszenie podatków dla firm, dzięki czemu mogły by legalnie funkcjonować z korzyścią dla obu stron,
- promowanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej, aby przyciągnąć nowych inwestorów,
- większa dostępność do niskooprocentowanych kredytów,
- obsługa przedsiębiorców przez fachowców, organizacja szkoleń o różnej tematyce związanej z prowadzeniem działalności, zwiększenie współpracy z jednostkami rozdysponowującymi środki z UE,
- Inkubator przedsiębiorczości, być może firmy symulacyjne, organizacja spotkań z liderami branży w rozwojowych dziedzinach, ułatwienia dla młodych przedsiębiorców i ich wsparcie,
- zachęty dla przedsiębiorców (ulgi podatkowe, bonifikaty, bonusy),
- zmniejszenie opłat m.in. za śmieci, wodę, ścieki,
- powiększenie strefy ekonomicznej,
- Otworzenie się na młodzież np. Dzień przedsiębiorczości . Młodzież odwiedza zakłady pracy, poznaje ich specyfikę, wymienia się doświadczeniami. Skutkować to będzie na poznawanie warunków przyszłej pracy, ewentualne możliwości,
- Wsparcie młodych mieszkańców miasta w zakładaniu firm i prowadzeniu działalności na terenie miasta

3. Działania, jakie należy zrobić w pierwszej kolejności w najbliższych latach

- utworzenie komunikacji miejskiej,
- zagospodarowanie dworca autobusowego i rozwój połączeń do innych miejscowości turystycznych województwa
- stomatolog w szkołach,
- zajęcia pozalekcyjne w szkołach,
- poprawa służby zdrowia,
- dofinansowanie do wymiany pieców,
- budowa uzdrowiska, jako nowy obiekt z miejscami pracy dla mieszkańców powiatu,
- poszerzenie oferty dla kuracjuszy,
- zmniejszenie podatków dla firm,

- zamontowanie sygnalizacji świetlnej,
- zorganizowanie zajęć socjoterapeutycznych,
- połączenia kolejowe,
- otwarcie miejskiego żłobka,
- większa liczba miejsc parkingowych, wprowadzenie płatnego parkowania w centrum miasta,
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców,
- budowa nowych budynków mieszkalnych, budowa osiedli komunalnych
- zagospodarowanie wolnych terenów,
- światłowód,
- budowa drogi przy ulicy Wiosennej, przebudowa ulicy Spółdzielców,
- wymiana pieców,
- kolejny bulwar nad Łyną np.: bulwar przy osiedlu „Zydląg" połączony z bulwarem przy szpitalu,
- deptak róg Kresowej i Wiejskiej zmniejszyć obszar płytek dać więcej zieleni,
- budowa obwodnicy miasta,
- przywrócić zimowy ośrodek na krzyżowej Górze,
- promocja i rozbudowa Specjalnej Strefy Ekonomicznej na północ od miasta,
- zagospodarowanie Wysokiej Bramy,
- utworzenie mapy miejsc wartych obejrzenie czy zwiedzenia. Większa promocja Cmentarza Rumuńskiego, tablice z opisem powstania konkretnych budynków czy osiedli np. Zydląga,
- zadbać o czyste powietrze i rzeki,
- wymiana systemu grzewczego w budynkach komunalnych,
- rozwój gastronomii,
- rewitalizacja fosy przy zamku,
- pomoc finansowa dla szkółek, akademii które wychowują dzieci na młodych sportowców,

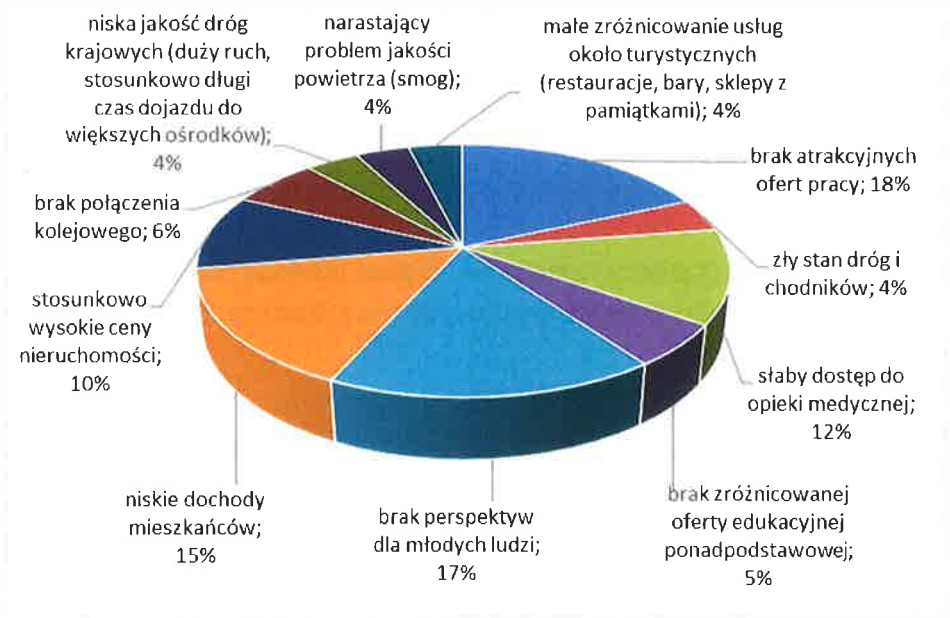
4. *Mocne strony Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński*

Dodatkowo respondenci mieli możliwość dodać swoje odpowiedzi:

- dwie jednostki wojskowe,
- bliskość granicy,
- piękne położenie,
- walory przyrodnicze,
- unowocześnianie miasta,
- coraz bardziej zadbane miasto, miłe dla oczu widoki,
- duża cisza i spokój.

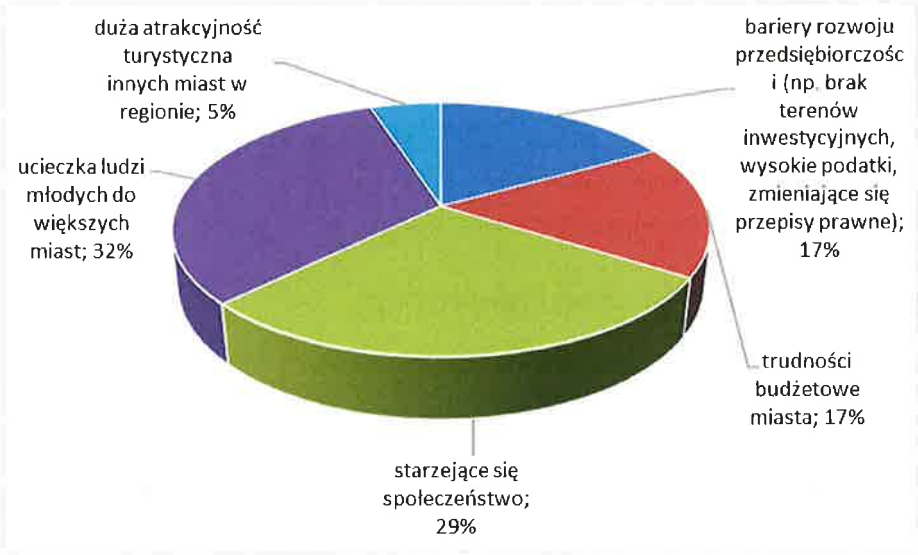
5. *Słabe strony Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński*

Dodatkowo respondenci wskazali:

- przydałoby się więcej klimatycznych, oryginalnych punktów gastronomicznych,
- brudne powietrze zimą,
- słabo rozwinięty handel i mało zakładów pracy,
- za mało festiwali, koncertów ,czegoś co mogłoby zachęcić do przyjazdu do miasta.

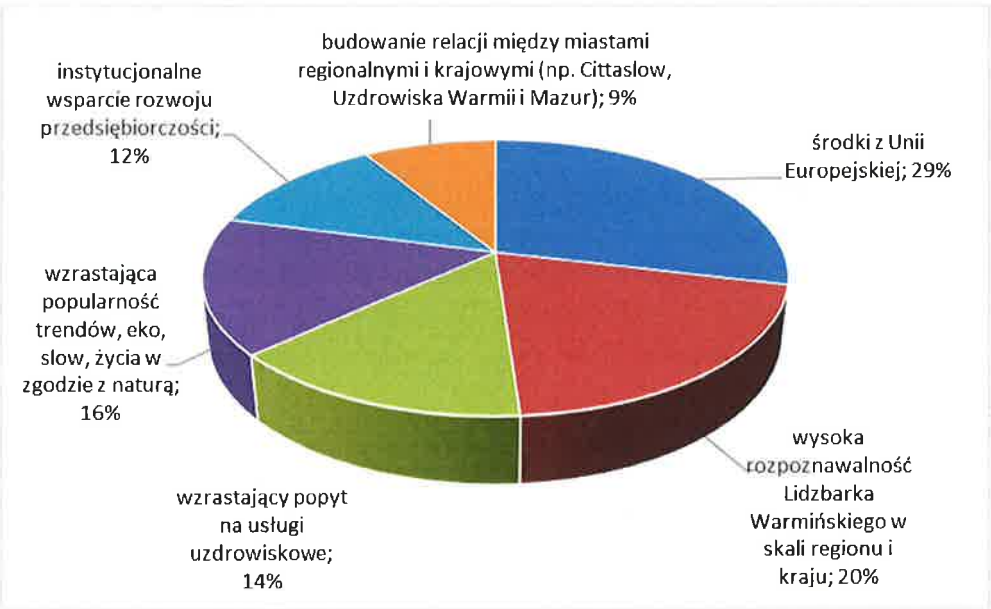
6. Największe zagrożenia dla rozwoju obszaru Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Dodatkowo , respondenci wskazali dodatkowe zagrożenia:

- starzejące się społeczeństwo,
- jednostronne myślenie o mieście w kategoriach wyłącznie turystycznych powodujące powstawanie "atrakcji" niczym nieróżniących się od walorów innych miast,
- utrata dotacji unijnych niezależnych od władz miast,
- strukturalne bezrobocie,
- brak miejsc pracy.

7. Szanse rozwojowe dla obszaru Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Respondenci wskazali również inne szanse rozwojowe Lidzbarka Warmińskiego:

- środki z państwa nie tylko z UE,
- budowanie stabilności ekonomicznej w oparciu o śmiałe pomysły biznesowe,
- dbałość o wygląd i stan budynków, jest zbyt dużo ruder,
- ponowne otwarcie granicy z Obwodem Kaliningradzkim w celach wymiany handlowej,
- wejście na basen dla mieszkańców ze zniżką 50%,
- zachęcenie młodych ludzi do życia w Lidzbarku Warmińskim.

8. Dokończenie zdania: *Uważam, że Lidzbark Warmiński jest...*

- ... wygodnym miastem do życia, pod warunkiem, że ma się stałą pracę,
- ... bezpiecznym miastem, ale jeszcze trzeba to polepszyć,
- ... miastem wysoce atrakcyjnym turystycznie, jednakże posiadającym słabą bazę gastronomiczną,
- ... pięknym i zabytkowym miastem, który w ostatnich latach prężnie się rozwija,
- ... bardzo ładnym miastem, które zwraca uwagę swoimi atrakcjami turystycznymi,
- ... miastem „przyszłości",
- ... miastem przyjaznym nie tylko dla turystów, ale także jego mieszkańców. Dobrze się tu mieszka, pracuje i odpoczywa. Niestety nie ma tu perspektyw dla młodych ludzi, którzy uciekają do większych miast.
- ... jednym z najpiękniejszych miast warmińskiej krainy,
- ... coraz to piękniejszym miastem z dużym potencjałem,
- ... kuźnią talentów i artystów,
- ... ciekawym miastem, lecz z niewykorzystanym potencjałem
- ... malowniczym miasteczkiem, ale bez perspektyw dla ludzi młodych,
- ... miastem turystycznym,
- ... miastem wielu możliwości, które rozwija się dynamicznie, ale w zrównoważony sposób,
- ... spokojnym i urokliwym miastem,
- ... coraz ładniejszym miastem,
- ... fajnym miastem, ale nie da rady się rozwijać bez firm, nie wszyscy chcą pracować w wojsku. A więc uzdrowisko swoja drogą ale na pierwszym miejscu firmy duże i małe bo tam mogą znaleźć pracę i młodzi i starsi,
- ... pięknym miastem, ale nudnym za mało atrakcji dla młodych ludzi
- ... miastem bez perspektyw dla młodych ludzi, któremu brakuje polityki mieszkaniowej.
- ... wspaniałym , pięknym i wygodnym miastem do zamieszkania. Tutaj każdy znajdzie coś dla siebie i w dziedzinie kultury, i sportu, i rozrywki. Odległość do dużych aglomeracji w tym Trójmiasto, Warszawa, Olsztyn nie jest jakaś bardzo duża i nie jest też nadmiernie uciążliwa (przy wyjazdach wakacyjnych),
- ... miastem pogrążonym w stagnacji (turystyka to pozór rozwoju, nie sprawdza się pozasezonowo i nie przynosi dużych dochodów),
- ... pięknym miastem, które jest coraz bardziej doceniane przez mieszkańców i turystów. Każdy kto tu mieszkał lub był chętnie tu wraca,
- ... miastem wyjątkowym,
- ... pięknym, rozwojowym, z dobrym gospodarzem miastem,

- ... piękny ale wymaga wciąż wiele pracy. Wysoka Brama woła o ratunek
- ... miłym i ładnym miasteczkiem jednak położonym peryferyjnie (brak kolei i dobrych połączeń z innymi miastami nie licząc Bartoszyc) i z tego powodu ma ograniczone możliwości rozwoju, musi pewne ograniczenia przekuć w sukces - przyroda, bliskość do granicy z Rosja,
- ... moim miastem jestem z Lidzbark Warmiński tu zostanę,
- ... jednym z najbardziej urokliwych miast w Polsce, jest moim miejscem na ziemi,
- ... słabym miejscem do zamieszkania. Jedyne dobre miejsce pracy to wojsko dla mężczyzn. A co dla kobiet?
- ... miastem, które ma potencjał. Potrzeba jednak wiele pracy, zarówno ze strony Burmistrza jak i podległych urzędników. Należałoby utworzyć stanowisko dla osoby, która zajmowałaby się kontaktem z mieszkańcami, kontaktami nie tylko w urzędzie ale i w terenie. Przez takie działanie Urząd miałby lepsze postrzeganie problemów i potrzeb Lidzbarszczan,
- ... atrakcyjnym miastem, gdzie można znaleźć ukojenie dla ciała i duszy,
- ... miastem ładnym spokojnym, czasem za spokojnym,
- ... najlepszym miejscem do zamieszkania dla każdego,
- ... pięknym miastem. Zmienia się z roku na rok na ładniejsze, zadbane, odnowione i przyjazne dla samych mieszkańców jak i turystów. W Lidzbarku są wysokie czynsze za lokale usługowe, zamiast sklepów z odzieżą, kawiarniami, sklepem z odzieżą dziecięca sklepem ze zdrowa żywnością na każdym kroku są apteki i placówki bankowe, brakuje zakładów pracy miejsc pracy dla ludzi szczególnie w najgorszej sytuacji są matki które maja dzieci maja z kim je zostawić a nich ich nie chce przyjąć do pracy, brak nieruchomości tzn. mieszkań dla młodych ludzi, a jeśli są to ceny są mega wielkie i nie ma szans na kredyt , odnowa Góry krzyżowej i miejsce bezpieczne do spacerów czyli Dolina Symsarny,
- ... najlepiej rozwijającym się miastem w naszym regionie dzięki prężnie działającemu samorządowi, gratulacje,
- ... miastem z dobra wizja na przyszłość,
- ... pięknym miastem, w który życie toczy się w miarę spokojnie w miłym towarzystwie przyrody.
- ... przestarzały i nastawiony na seniorów tylko i wyłącznie,
- ... pięknym miastem, ale można jeszcze poprawić trochę rzeczy, inwestować, tak aby Lidzbark Warmiński stał się perełka naszego regionu,
- ... moim miejscem na Ziemi,
- ... prężnym miastem zasługującym na duży rozwój sfery turystycznej. O ile chodzi o jezioro Wielochowo zostało źle potraktowane przez zarybienie nadmierną ilością suma. Spustoszył białoryb,
- ... pięknym miastem z olbrzymim potencjałem. Należy zadbać o mieszkańców, by komfort życia, nie zmuszał ich do wyjazdów za chlebem. Brak mieszkań, pracy i perspektyw.
- ... miastem dla seniorów oraz dla ludzi którzy chcą wyrwać się z dużego miasta na weekend,
- ... miastem, które nie daje możliwości rozwoju,

Podsumowanie badania ankietowego

W ramach opracowania „*Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*" przygotowano kwestionariusz ankiety mający na celu poznanie opinii mieszkańców miasta na temat życia w Lidzbarku Warmińskim i różnych jej aspektów funkcjonowania.

Zdaniem respondentów obszary, które wymagają większej uwagi ze strony władz samorządowych w najbliższej przyszłości to m.in. poprawa jakości systemu ochrony zdrowia (61%), rozwój przedsiębiorczości (55%) oraz edukacja (45%). Potwierdzeniem dużego zainteresowania społeczności lokalnej rozwojem społeczno-gospodarczym miasta jest wskazanie łącznie kilkudziesięciu inwestycji we wszystkich obszarach zapisanych w pytaniu nr 2 , które według nich powinny być priorytetem dla władze samorządowych. Analizując poszczególne obszary najczęściej pojawiały się poniższe inwestycje, przedsięwzięcia :

- edukacja - utworzenie miejskiego żłobka,
- kultura, rozrywka, sport – dostępność obiektów sportowych dla mieszkańców,
- infrastruktura miejska – remont dróg i chodników, budowa ścieżek rowerowo-pieszych,
- potencjał rozwoju turystycznego – większa promocja miasta,
- poprawa jakości środowiska naturalnego – dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła,
- rozwój transportu publicznego (autobusy miejskie) – linie autobusowe dedykowane dla dzieci jako dojazd do szkół,
- poprawa jakości systemu ochrony zdrowia – zakup nowoczesnego sprzętu do szpitala,
- poprawa bezpieczeństwa – rozwój monitoringu,
- poprawa obsługi mieszkańców w urzędzie – rozwój e-usług,
- rozwój przedsiębiorczości – ulgi i zwolnienia podatkowe.

Podobnie tak jak w pytaniu nr 2, ankietowani wskazali kilkadziesiąt odpowiedzi do pytania nr 3, jakie działanie powinno być zrealizowane w pierwszej kolejności przez władze samorządowe. Odpowiedź, która najczęściej się pojawiała dotyczyła utworzenia miejskiego żłobka oraz infrastruktury technicznej związanej z bezpieczeństwem tj. poprawy jakości chodników i dostosowanie ich również do osób z niepełnosprawnościami, poprawy widoczności przejść dla pieszych oraz montowanie sygnalizacji świetlnych. Respondenci zwrócili również uwagę na dostępność komunikacyjną – rozwój komunikacji miejskiej (w tym konsultacji społecznych związanych z trasami autobusów miejskich oraz rozkładu jazdy) oraz przywrócenia kolei, łączącej Lidzbark Warmiński z innymi miastami.

Według 25% respondentów najmocniejszą stroną miasta jest wysoki potencjał turystyczny (przyroda, dziedzictwo historyczne, atrakcje turystyczne). W dalszej kolejności jest dobra infrastruktura (dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – 18%) oraz budowa uzdrowiska (18%).

Do 3 słabych stron Lidzbarka Warmińskiego jest brak atrakcyjnych ofert pracy (18%), brak perspektyw dla młodych ludzi (17%) oraz niskie dochody mieszkańców (15%).

Największe zagrożenia, jakie zostały wskazane przez respondentów to: ucieczka ludzi młodych do większych miast (32%) i powiązane również z tym starzejące się społeczeństwo (29%), bariery rozwoju przedsiębiorczości (np. brak terenów inwestycyjnych, wysokie podatki, zmieniające się przepisy prawne – 17%) oraz trudności budżetowe miasta (17%).

Trzy największe szanse rozwojowe dla miasta Lidzbark Warmiński według ankietowanych to: środki z Unii Europejskiej (29%), wysoka rozpoznawalność Lidzbarka Warmińskiego w skali regionu i kraju (20%), wzrastająca popularność trendów, eko, slow, życia w zgodzie z naturą (16%). Obecna największa inwestycja realizowana przez władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego, czyli budowa uzdrowiska a wraz nią wzrastający popyt na usługi uzdrowiskowe zajęła czwarte miejsce (14%).

Mieszkańcy miasta są na ogół zadowoleni z tego, że żyją w Lidzbarku Warmińskim i czują się z nim związani. Świadczą o tym bardzo dużo pozytywnych odpowiedzi do ostatniego pytania, w którym respondenci zostali poproszeni o dokończenie zdania *„Uważam, że Lidzbark Warmiński jest ....”*. Najczęściej w odpowiedziach ankietowanych powtarzały się zwroty: piękny, atrakcyjny, bezpieczny i miasto przyszłości. Jednakże pojawiały się również zwroty negatywne np. miasto bez perspektyw dla ludzi młodych, co ankieterzy wskazywali w odpowiedziach do poprzednich pytań.

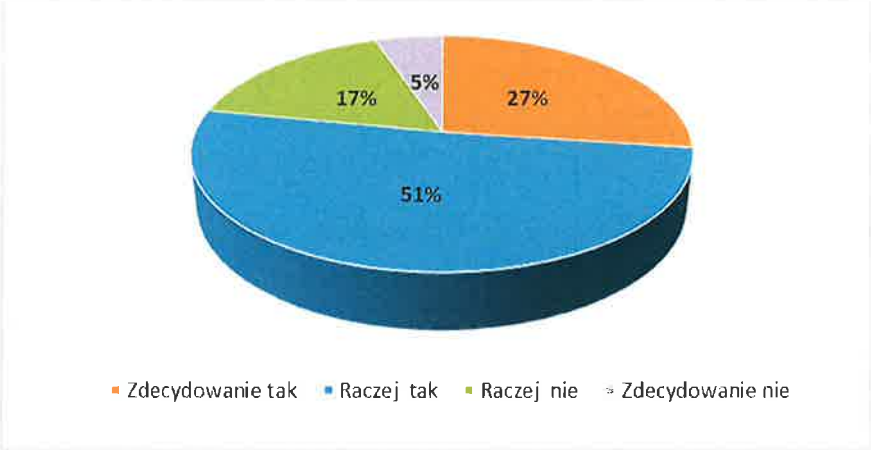
6.2. Badanie jakości życia w Lidzbarku Warmińskim

W ramach *„Raportu zrównoważonego rozwoju Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński za 2018 r.”* przeprowadzono w maju i czerwcu 2019 r. W badaniu przeprowadzonym udział wzięło 306 mieszkańców miasta.

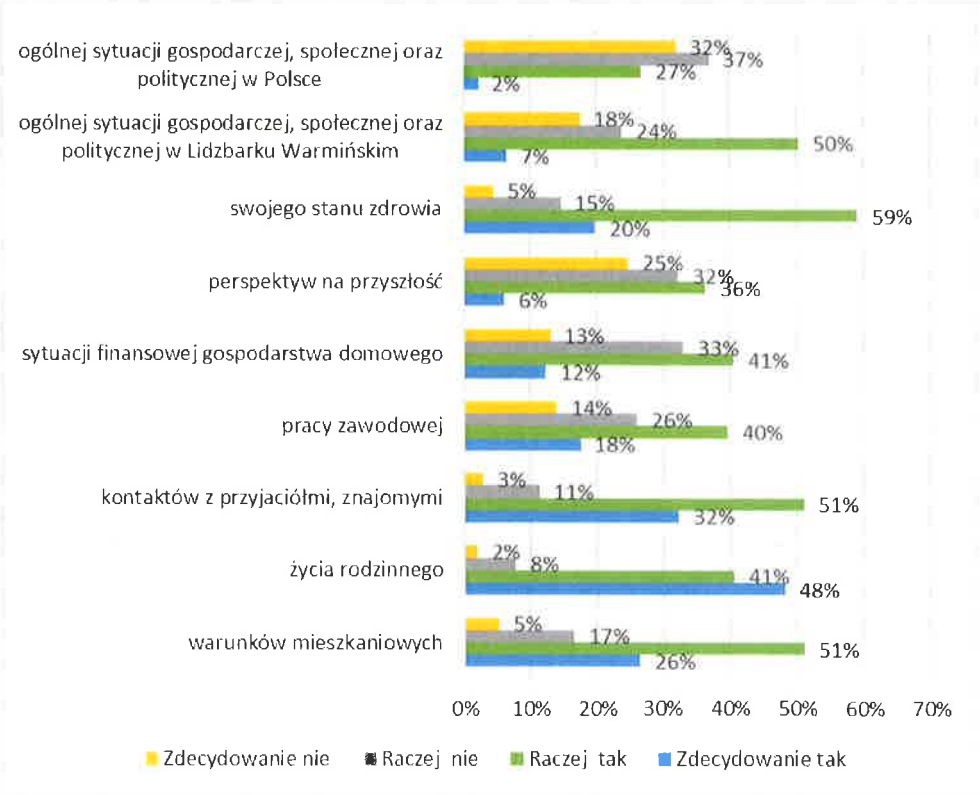
Respondenci odpowiadali na pytania dotyczące przywiązania do miejsca zamieszkania, oceniające warunki życia oraz jakość i dostępność usług publicznych na terenie miasta (w obszarach: środowisko, transport i infrastruktura komunikacyjna, bezpieczeństwo publiczne, edukacja i wychowanie, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, biznes i rynek pracy, kultura i rekreacja), a także dotyczące możliwości i kierunków rozwoju Lidzbarka Warmińskiego.

Poniżej przedstawiono graficznie odpowiedzi do ankiety.

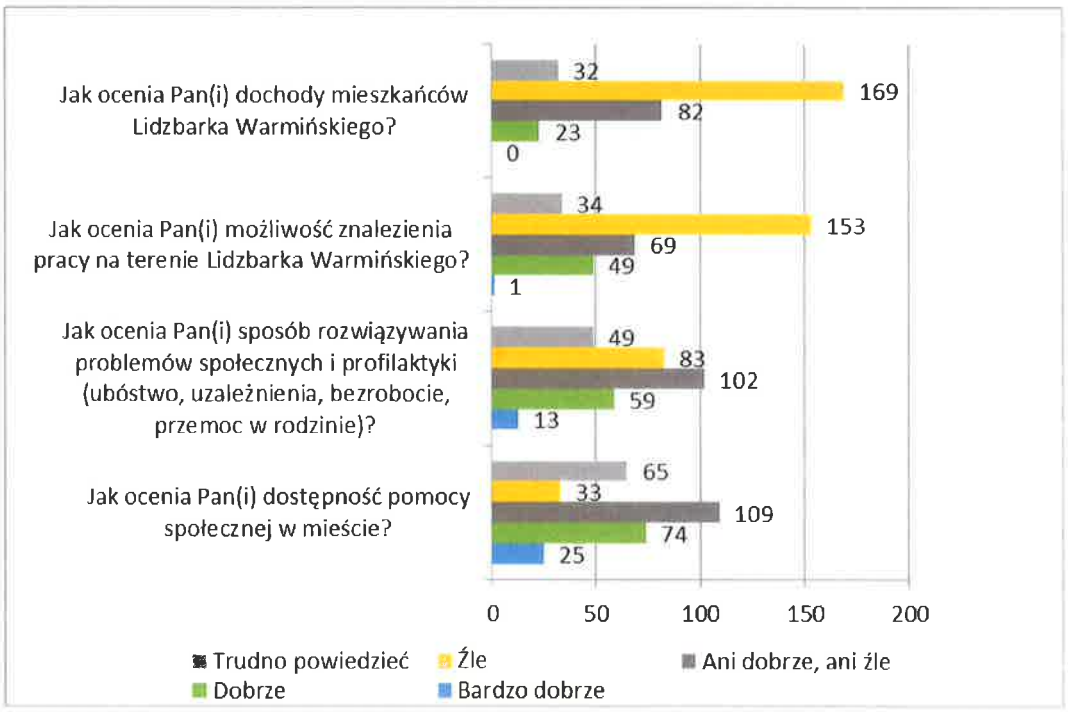
1. Zadowolenie z życia w Lidzbarku Warmińskim.

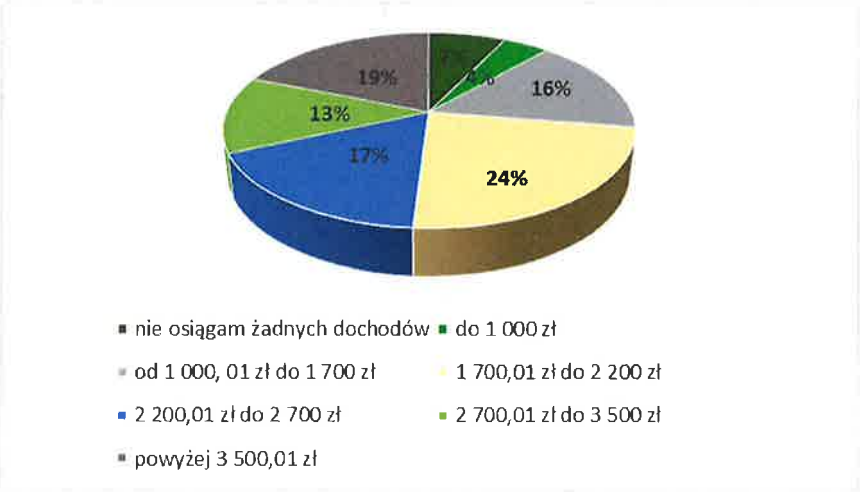
2. Zadowolenie z ...

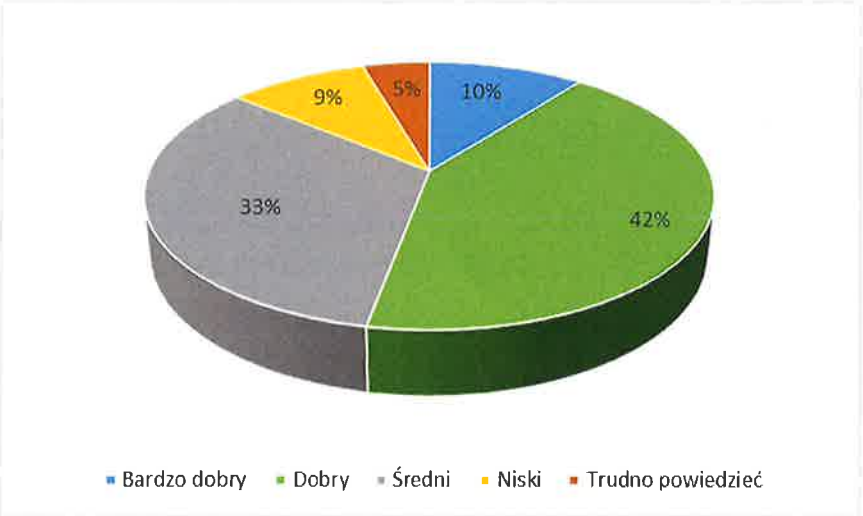
3. Problemy społeczne

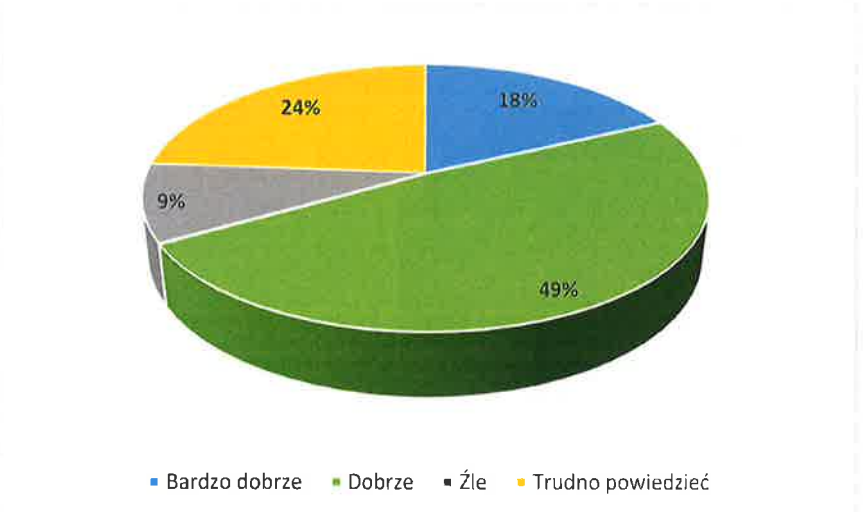
4. Poziom dochodów netto („na rękę").

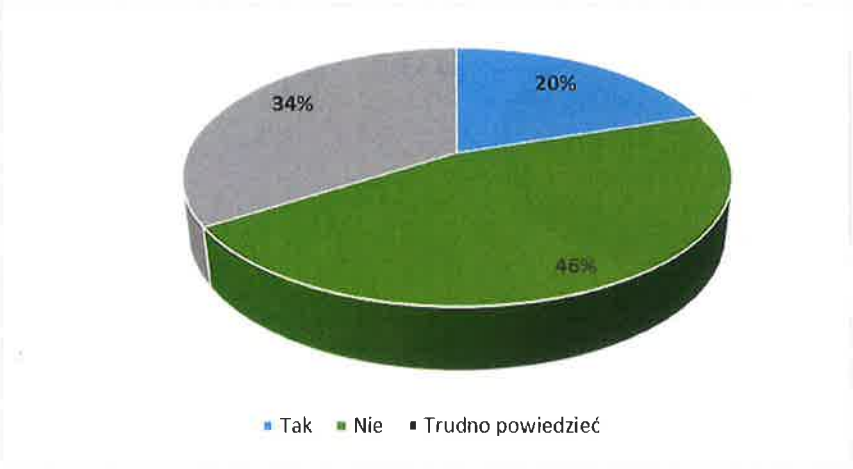
5. Ocena poziomu szkół w mieście (dostępność i jakość kształcenia).

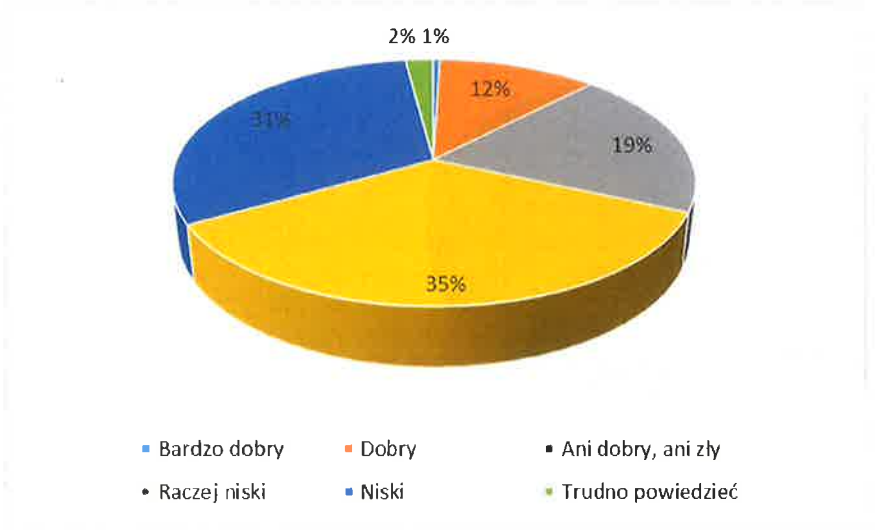
6. Ocena dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży.

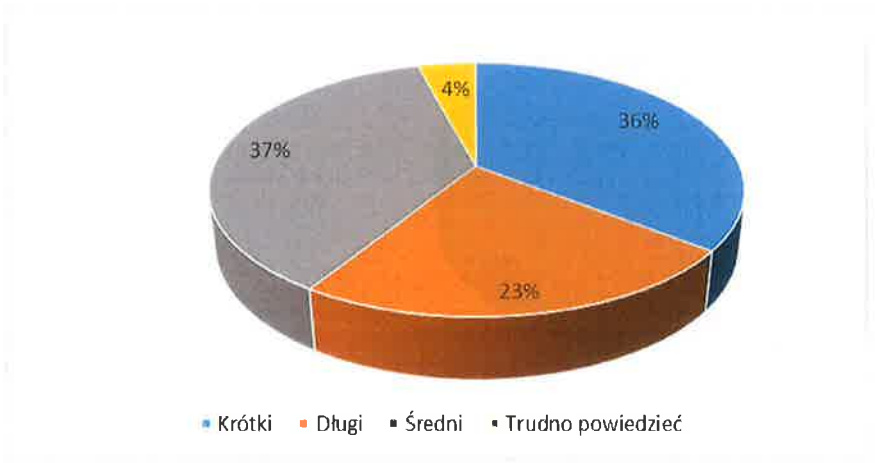
7. Ocena liczby przedszkoli i żłobków w mieście.

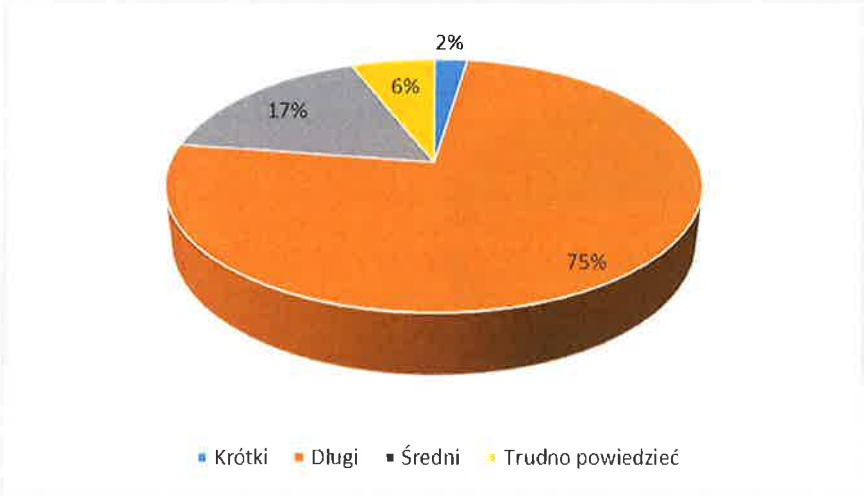
8. Ocena dostępności i poziomu publicznych usług ochrony zdrowia (NFZ).

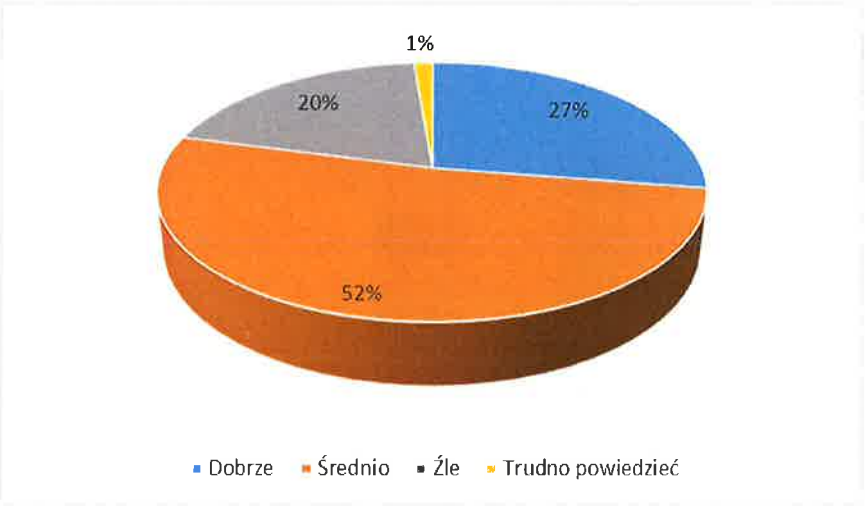
9. Ocena czasu oczekiwania na wizytę w najbliższej przychodni do lekarza rodzinnego.

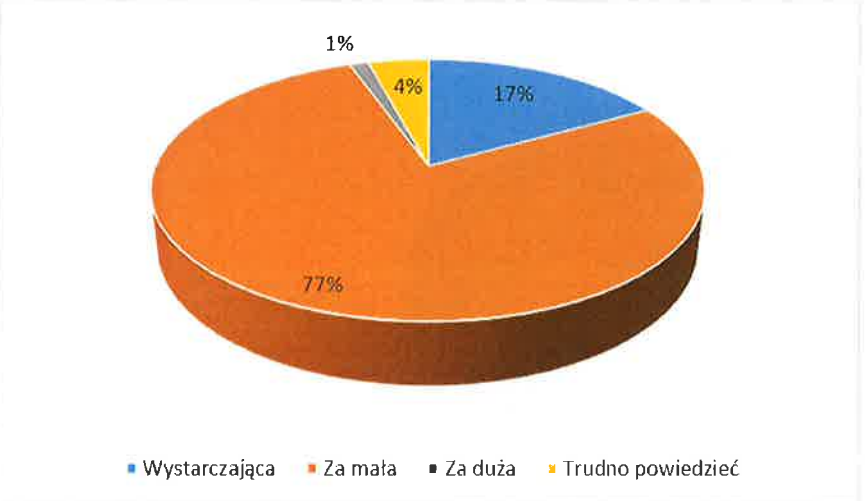
10. Ocena czasu oczekiwania na wizytę w najbliższej przychodni do lekarza specjalisty.

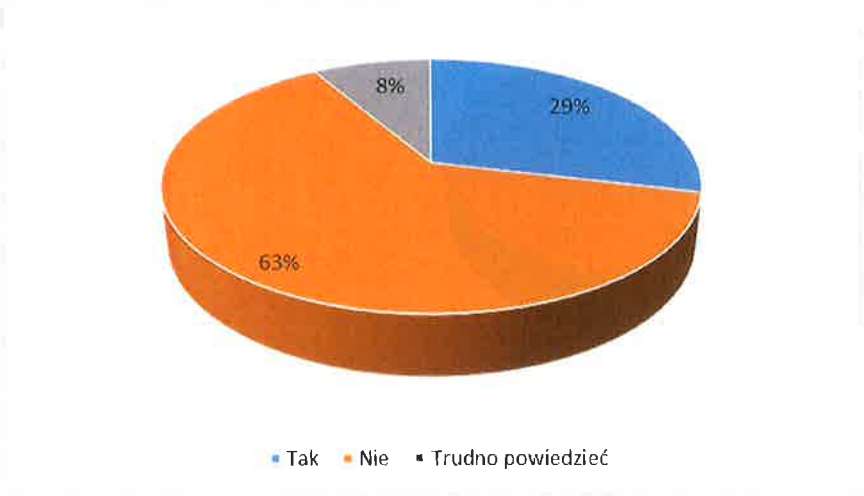
11. Ocena stanu ulic w mieście.

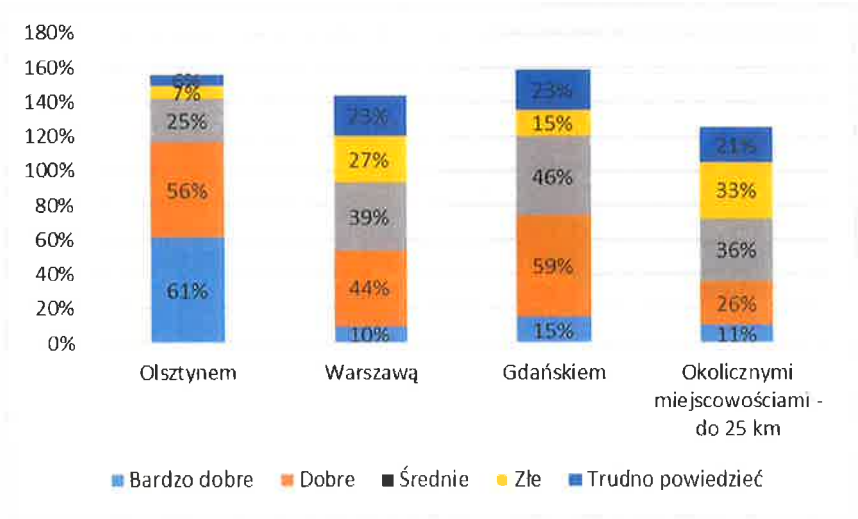
12. Ocena dostępności miejsc parkingowych w mieście.

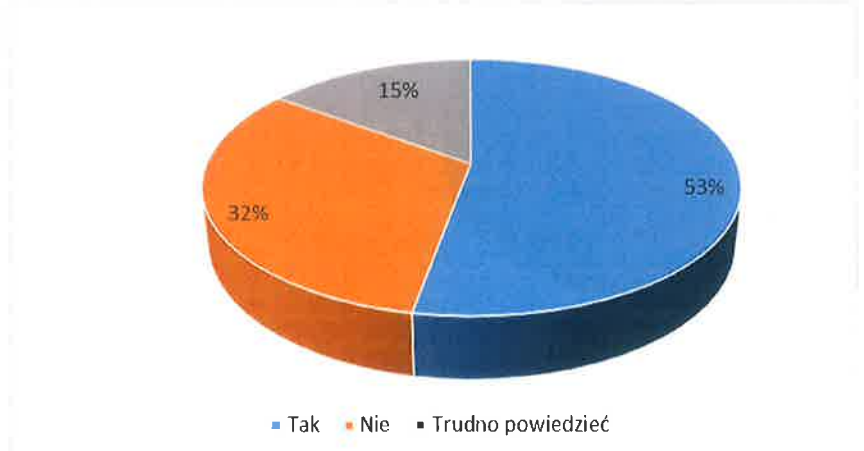
13. Strefa płatnego parkowania.

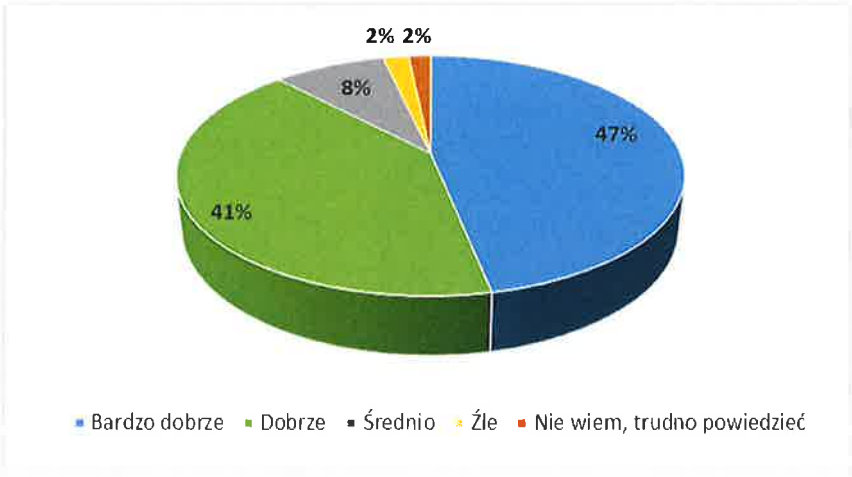
14. Połączenia komunikacyjne (środkami transportu publicznego) z: Olsztynem, Warszawą, Gdańskiem, okolicznymi miejscowościami.

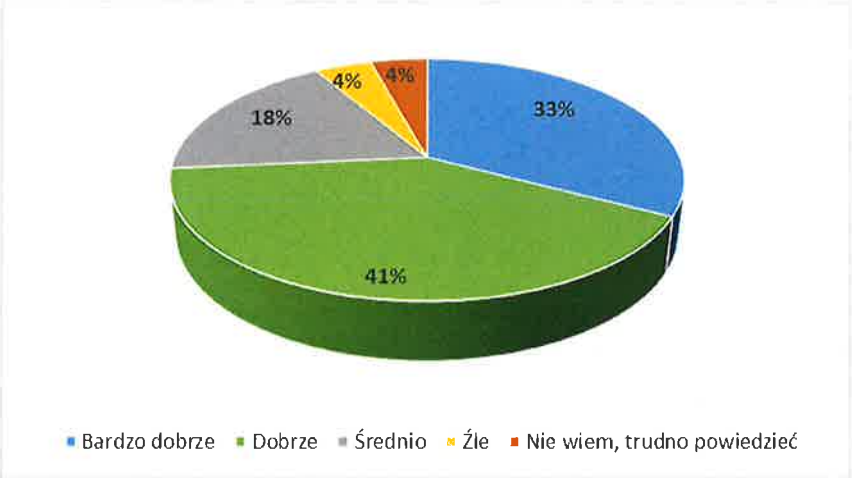
15. Komunikacja miejska.

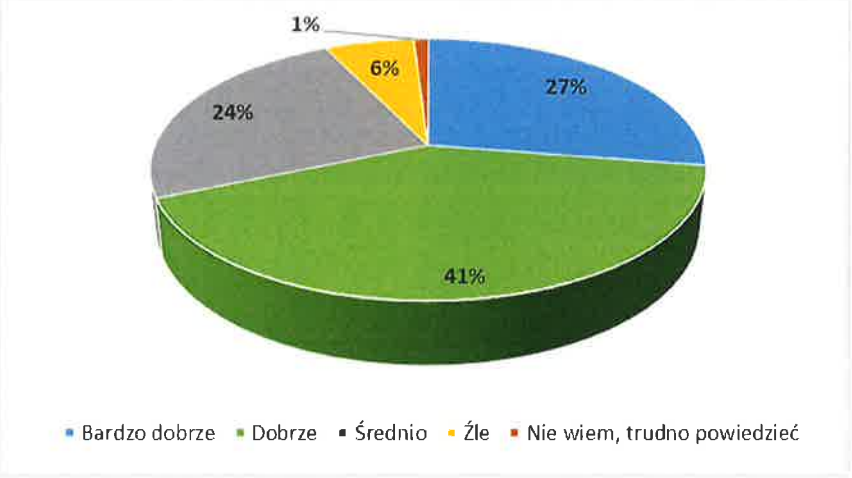
16. Ocena infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, sale sportowe, baseny, place zabaw, siłownie zewnętrzne, parki, ławeczki) w mieście.

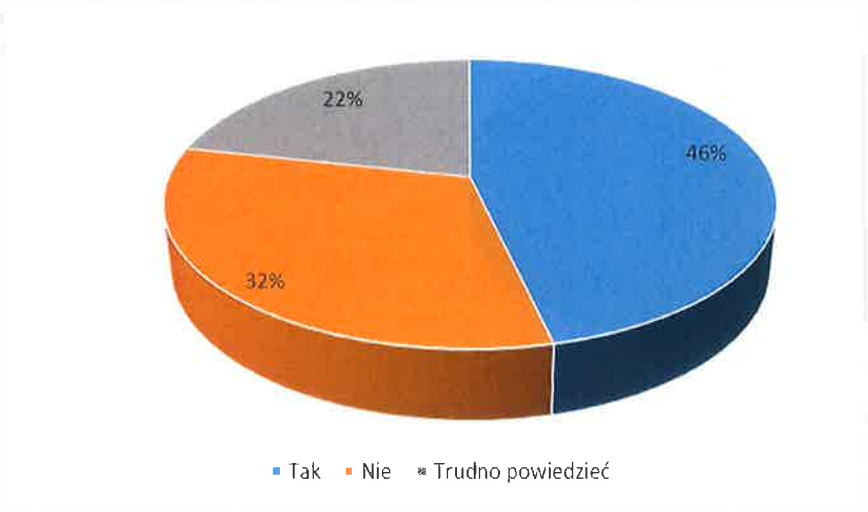
17. Ocena oferty sportowo-rekreacyjnej (np. oferta klubów sportowych, imprezy sportowe, mecze, rajdy) w mieście.

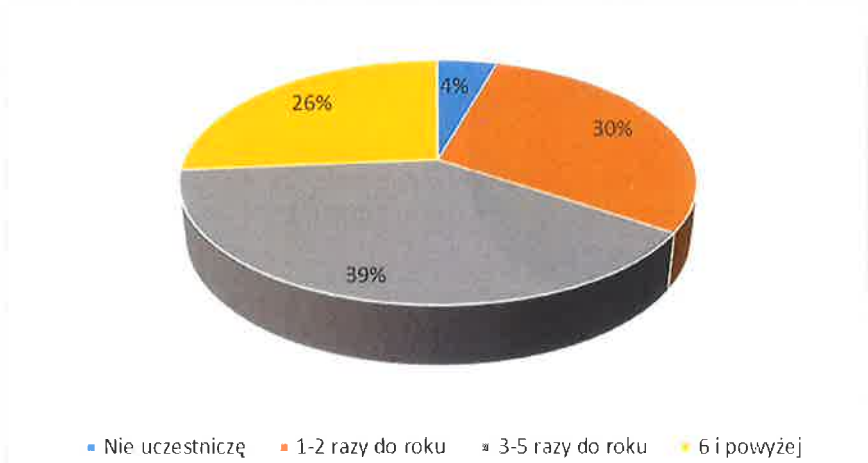
18. Ocena oferty kulturalnej w mieście.

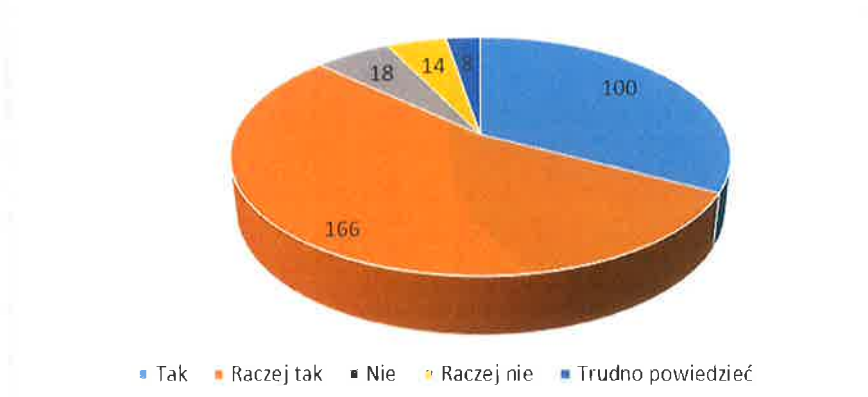
19. Oferta spędzania czasu wolnego dostosowana do wszystkich mieszkańców miasta (dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów).

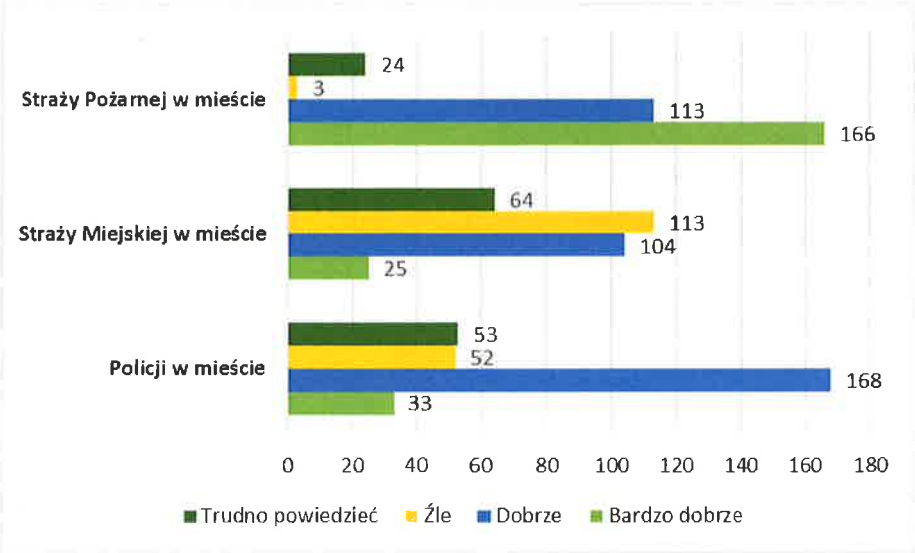
20. Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych na terenie miasta.

21. Bezpieczeństwo w miejscu swojego zamieszkania.

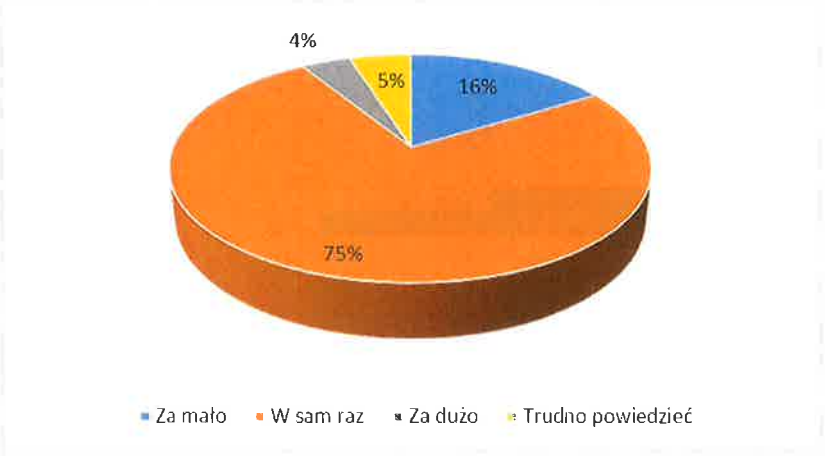
22. Ocena funkcjonowania.

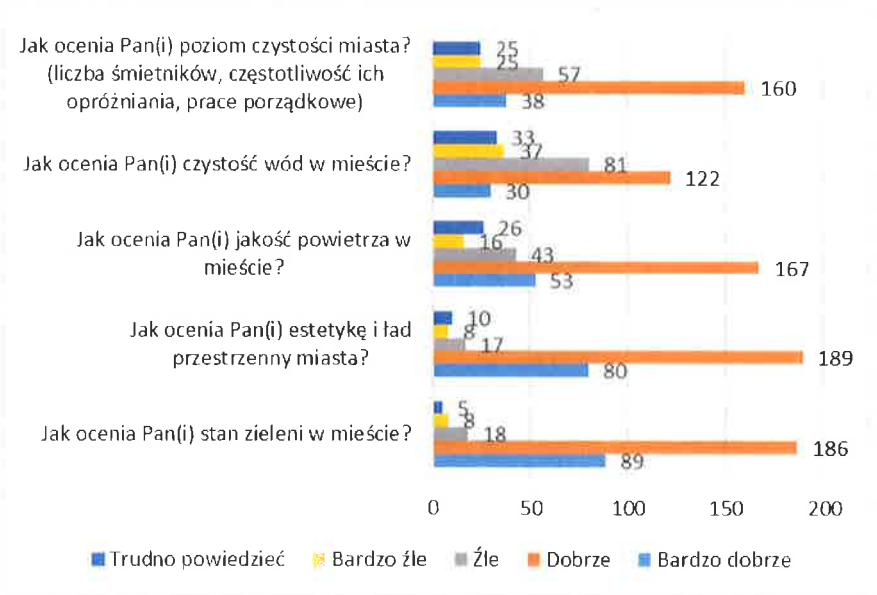
23. W najbliższej okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania...

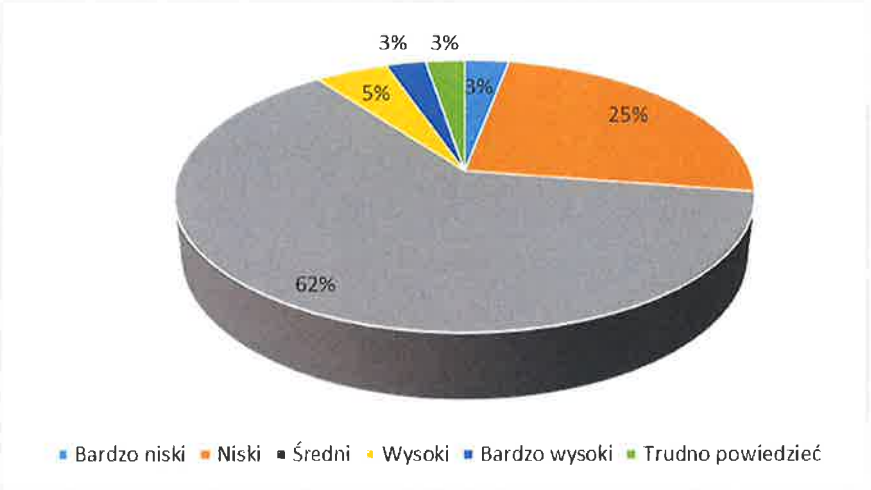
24. Ocena ilość terenów zielonych w mieście.

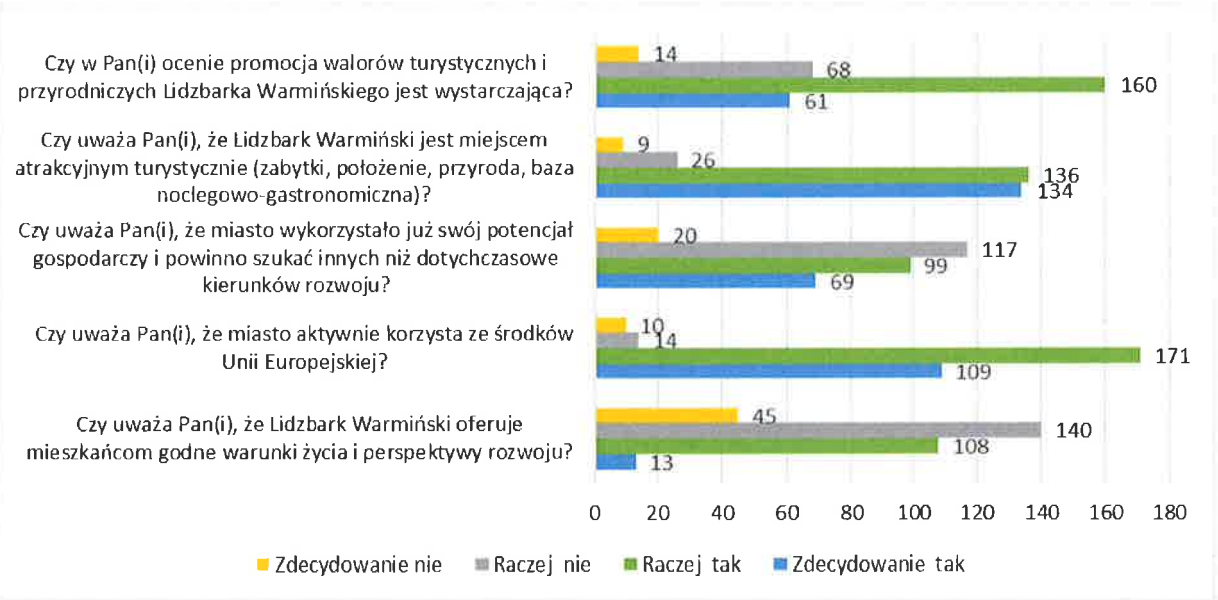
25. Środowisko.

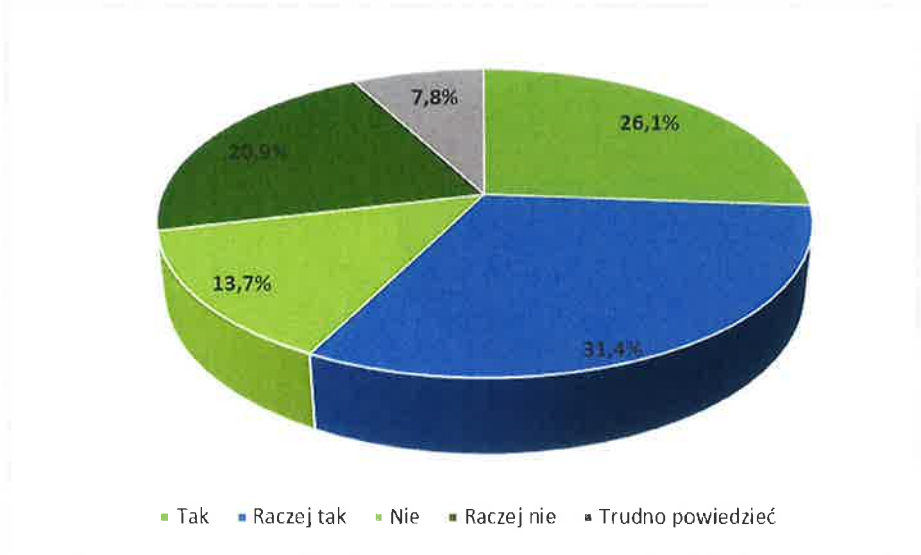
26. Ocena poziomu hałasu w mieście.

27. Gospodarka

28. Szanse rozwoju miasta oparte na infrastrukturze uzdrowiskowej.

Podsumowanie badania ankietowego

Według badań ankietowych przeprowadzonych w ramach Raportu Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński większość respondentów jest zadowolona z życia w Lidzbarku Warmińskim. O zadowoleniu świadczą wysokie noty dotyczące bliższego otoczenia ankietowanych (warunków mieszkaniowych, życia rodzinnego, kontaktów z przyjaciółmi, znajomymi, sytuacji finansowej gospodarstwa domowego, swojego stanu zdrowia).

Gospodarka. W przypadku dwóch pytań dot. sytuacji gospodarczej, społecznej oraz politycznej w Polsce i perspektyw na przyszłość ponad połowa respondentów odpowiedziały negatywnie. W ramach badań ankietowych zapytano mieszkańców również o potencjał gospodarczy Lidzbarka Warmińskiego. Zdecydowana większość respondentów oceniła pozytywnie promocję walorów turystycznych i przyrodniczych Lidzbarka Warmińskiego. Taka sama ocena dotyczy badania Lidzbarka Warmińskiego jako miejsca atrakcyjnego turystycznie (zabytki, położenie, przyroda, baza noclegowo-gastronomiczna). 55% ankietowanych osób uważa, że miasto wykorzystało swój potencjał gospodarczy, natomiast 45% uważa, że miasto powinno szukać innych niż dotychczasowe kierunki rozwoju.

Jednym z kierunków rozwoju miasta określony w *„Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński na lata 2014-2020"* i realizowany przez władze miasta jest budowa uzdrowiska. Prawie połowa respondentów uważa, że realizacja tej inwestycji jest szansą na rozwój Lidzbarka Warmińskiego i regionu.

Społeczeństwo. Oceniając sytuację społeczną mieszkańców, zdecydowana większość mieszkańców wskazała na niezadawalający i stosunkowo niski poziom zarobków. Dodatkowo połowa respondentów odpowiedziała, że w mieście jest problem ze znalezieniem pracy.

Ankietowani wskazali na występujący dobry poziom nauczania oraz dostępność do zajęć dodatkowych.

Podczas badań ankietowych zapytano mieszkańców, czy oferta spędzania wolnego czasu jest dostosowana do wszystkich mieszkańców, tj. do dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Zdecydowana większość respondentów oceniła ofertę w tym zakresie jako pozytywną. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami ponadto połowa ankietowanych oceniła ofertę kulturalną bardzo dobrze i dobrze.

Potwierdzeniem bardzo dobrego poziomu oferty kulturalnej jest duże zainteresowanie wśród mieszkańców miasta i wysokie uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych.

Według badań ponadto połowa respondentów ocenia dostęp i poziom publicznych usług ochrony zdrowia jako niski ze względu na czas oczekiwania na wizytę u specjalisty jest zbyt długi.

Według przeprowadzonych badań większość respondentów czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Środowisko. Większość respondentów pozytywnie oceniła jakość środowiska naturalnego w Lidzbarku Warmińskim pod względem czystości miasta, czystości wód w mieście, jakości powietrza, stanu zieleni i związane z nią estetykę i ład przestrzenny miasta.

6.3. Analiza SWOT – warsztaty

Podczas spotkań warsztatach poproszono uczestników o wskazanie mocnych i słabych stron Lidzbarka Warmińskiego.

Mocne strony	Słabe strony
Walory przyrodnicze, atrakcyjne warunki przyrodnicze, Położenie, Stosunkowa wysoka jakość życia, rozpoznawalność miasta w skali Polski, Potencjał uzdrowiskowy (klimat, infrastruktura, rozwój oferty), Finansowanie inwestycji przeciwsmogowych, Poprawa bezpieczeństwa, Uzbrajanie terenów inwestycyjnych, System zachęt dla przedsiębiorców, Budowanie partnerstwa między podmiotami, Komunikacja miejska, Patriotyzm lokalny,	Brak kolei, Słaby poziom opieki zdrowotnej, Położenie komunikacyjne, Wzmożony ruch komunikacyjny, Niskie dochody mieszkańców, Zanieczyszczone powietrze – smog, Brak urozmaiconej oferty edukacyjnej, Brak obwodnicy, Wykluczenie komunikacyjne z innymi ośrodkami,

7. Spis wykresów, rysunków i tabel

Rysunek 1. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego 5
Rysunek 2. I Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim 10
Rysunek 3. II Obszar rewitalizacji w Lidzbarku Warmińskim 10
Rysunek 4. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim 11
Rysunek 5. Położenie Lidzbarka Warmińskiego względem najważniejszych ośrodków miejskich 12
Rysunek 6. Mapa gęstości zaludnienia w podziale na siatkę heksagonalną 15
Rysunek 7. Zagrożenie powodziowe w Lidzbarku Warmińskim 28
Rysunek 8. Strefa ochrony uzdrowiskowej A, B, C 49
Rysunek 9. Analizowane jednostki w diagnozie porównawczej 93

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w mieście Lidzbark Warmiński (%) 8
Wykres 2. Budynki mieszkalne w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015 - 2019 14
Wykres 3. Mieszkania w Lidzbarku Warmińskim na 1000 mieszkańców w latach 2016 - 2020 15
Wykres 4. Ludność korzystająca z infrastruktury technicznej w 2019 r. (%) 17
Wykres 5. Roczne średnie temperatury i opady w Lidzbarku Warmińskim 26
Wykres 6. Zmiana liczby ludności w latach 2015-2019, 2015=100 32
Wykres 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2015-2019 33
Wykres 8. Liczba ludności Lidzbarka Warmińskiego z podziałem na płeć w latach 2015 - 2020 33
Wykres 9. Ludność w wieku ekonomicznym w 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim (%) 34
Wykres 10. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Lidzbarku Warmińskim (w latach 2016 - 2020 35
Wykres 11. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w latach 2016 - 2020 35
Wykres 12. Prognoza podziału grup ekonomicznych mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 37
Wykres 13. Osoby pracujące z podziałem na płeć w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015-2019 38
Wykres 14. Pracujący na 1000 ludności w latach 2015 - 2019 38
Wykres 15. Stopa bezrobocia występująca w okresie pandemii 40
Wykres 16. Pomoc społeczna w Lidzbarku Warmińskim w latach 2016-2019 52
Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności w latach 2015 – 2019 75
Wykres 18. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w latach 2015 – 2019 75
Wykres 19. Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki 76
Wykres 20. Podział podmiotów gospodarczych według klas wielkości w 2019 r. 78
Wykres 21. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim w latach 2015-201881
Wykres 22. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca powiatu lidzbarskiego w latach 2015-2018 (zł) 82
Wykres 23. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim w 2018 r. 82
Wykres 24. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w powiecie lidzbarskim w 2018 (zł) 83
Wykres 25. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie lidzbarskim (w tys. zł) 83
Wykres 26. Wartość projektów na 1 mieszkańców w lata 2016 – 2019 (zł) 86
Wykres 27. Dochody na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2019 89
Wykres 28. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2015-2019 90
Wykres 29. Wydatki na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2019 91
Wykres 30. Wynik finansowy budżetu Lidzbarka Warmińskiego w latach 2015-2019 92
Wykres 31. Prognoza wyniku budżetowego w Lidzbarku Warmińskim w latach 2020 2030 (zł) 92

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne dotyczące gospodarki wodnej w Lidzbarku Warmińskim 18
Tabela 2. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Lidzbarku Warmińskim 19
Tabela 3. Wybrane dane statystyczne dotyczące sieci kanalizacyjnej w Lidzbarku Warmińskim 19
Tabela 4. Ilość odpadów komunalnych zebrana z terenu Lidzbarka Warmińskiego w latach 2015-2019 (Mg) 21
Tabela 5. Koszty gospodarowania odpadami w latach 2015-2019 (zł) 22
Tabela 6. Prognoza ludności w Lidzbarku Warmińskim do 2030 36
Tabela 7. Struktura osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015 - 2019 39
Tabela 8. Barometr zawodów w powiecie lidzbarskim 41
Tabela 9. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020 60
Tabela 10. Potencjał turystyczny 62
Tabela 11. Podmioty gospodarcze w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. 74
Tabela 12. Podmioty gospodarcze z podziałem na spółki i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. 74
Tabela 13. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Działdowo według sekcji PKD 2007 76
Tabela 14. Efektywność tarczy antykryzysowej w województwie warmińsko-mazurskim (stan na 09.10.2020)... 79
Tabela 15. Pomoc dla przedsiębiorców w ramach Tarczy Antykryzysowej realizowanej przez PUP w Lidzbarku Warmińskim (stan na 03.12.2020 r.) 80
Tabela 16. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z Lidzbarka Warmińskiego (w okresie 2016 - 06.2020) – wartość narastająca 85
Tabela 17. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z Lidzbarka Warmińskiego w perspektywie 2014-2020 (w okresie 2016 - 06.2020) – wartość narastająco 86
Tabela 18. Tabela porównawcza gmin miejskich w sferze przestrzennej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej 96

Załącznik nr 1 Wzór ankiety w ramach Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego

Konsultacje społeczne prowadzone w ramach opracowywania „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 wraz z Planem Rozwoju Uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim"

Szanowni Państwo!
W związku rozpoczęciem prac nad opracowaniem „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 wraz z Planem Rozwoju Uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim" - dokumentu mającego określić kierunek rozwoju Miasta na najbliższe lata oraz priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców, zwracamy się do Państwa z prośbą o wypełnienie poniższej ankiety. Ankieta ma odzwierciedlać rzeczywistą sytuację w Mieście oraz jej najważniejsze potrzeby. Zebrane w ten sposób dane pozwolą nam uwzględnić Państwa sugestie.
Licząc na współpracę zapewniamy jednocześnie, że ankieta jest anonimowa, a wyniki będą podawane wyłącznie w formie zbiorczej.

Z góry dziękujemy za wypełnienie ankiety
Marta Piskorz, Maria Majewska
Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Proszę o wyrażenie opinii na temat wskazanych elementów związanych z funkcjonowaniem Miasta stawiając znak X w odpowiedniej rubryce.

Ankietę proszę wypełnić do 13 października 2020 r.

1. **Które z poniższych obszarów powinny stanowić priorytet dla władz Państwa Miasta w perspektywie najbliższych lat** *(proszę ocenić w skali 1-4, gdzie 4 – bardzo istotne, 3 – istotne, 2 – średnio istotne, 1 – nieistotne)*

1. Edukacja .....
2. Kultura, rozrywka i sport .....
3. Infrastruktura miejska .....
4. Rozwój potencjału turystycznego .....
5. Budowa uzdrowiska .....
6. Poprawa jakości środowiska naturalnego .....
7. Rozwój transportu publicznego (autobusy miejskie) .....
8. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia .....
9. Poprawa bezpieczeństwa .....
10. Poprawa obsługi mieszkańców w urzędzie .....
11. Rozwój przedsiębiorczości .....

Inne, proszę wymienić maksymalnie dwa inne obszary i ocenić ich znaczenie
12. .....

13. .....

2. Proszę wymienić przykładowe (maksymalnie trzy) kluczowe działania / inicjatywy, jakie Państwa zdaniem władze Gminy powinny podjąć w każdym z poniższych obszarów. W przypadku braku działań, proszę o wpisanie „nie wiem".

12. Edukacji

.....
.....
.....

13. Kultury, rozrywki i sportu

.....
.....
.....

14. Infrastruktura miejska

.....
.....
.....

15. Rozwój potencjału turystycznego

.....
.....
.....

16. Budowa uzdrowiska

.....
.....
.....

17. Poprawa jakości środowiska naturalnego

.....
.....
.....

18. Rozwój transportu publicznego (autobusy miejskie)

.....
.....
.....

19. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia

.....
.....
.....

20. Poprawa bezpieczeństwa

.....
.....
.....

21. Poprawa obsługi mieszkańców w urzędzie

.....
.....
.....

22. Rozwój przedsiębiorczości

.....
.....
.....

12. [Dodatkowy obszar nr 1 wskazany przez respondenta]
.....
.....
.....

3. Co w Pani/Pana miejscowości trzeba zrobić w pierwszej kolejności, w najbliższych latach? (proszę o wymienić max. 3 inwestycje)

1.....
2.....
3.....

4. Proszę o zaznaczenie 3 mocnych stron Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:

- ☐ dobra infrastruktura (dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej)
- ☐ dobre warunki rozwoju przedsiębiorstw
- ☐ budowa uzdrowiska
- ☐ dostępność do dróg krajowych
- ☐ wysoki potencjał turystyczny (przyroda, dziedzictwo historyczne, atrakcje turystyczne)
- ☐ stosunkowo wysoka jakość życia i poziom bezpieczeństwa
- ☐ prężny samorząd
- ☐ inne (jakie?)

.....

5. Proszę o zaznaczenie 3 słabych stron Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:

- ☐ brak atrakcyjnych ofert pracy
- ☐ zły stan dróg i chodników
- ☐ słaby dostęp do opieki medycznej
- ☐ brak zróżnicowanej oferty edukacyjnej ponadpodstawowej
- ☐ brak perspektyw dla młodych ludzi
- ☐ niskie dochody mieszkańców
- ☐ stosunkowo wysokie ceny nieruchomości
- ☐ brak połączenia kolejowego
- ☐ niska jakość dróg krajowych (duży ruch, stosunkowo długi czas dojazdu do większych ośrodków)

- ☐ narastający problem jakości powietrza (smog)
- ☐ małe zróżnicowanie usług okołoturystycznych (restauracje, bary, sklepy z pamiątkami)
- ☐ inne (jakie?)

.....

6. ***Proszę o zaznaczenie 3 największych zagrożeń dla rozwoju obszaru Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:***

- ☐ bariery rozwoju przedsiębiorczości (np. brak terenów inwestycyjnych, wysokie podatki, zmieniające się przepisy prawne)
- ☐ trudności budżetowe miasta
- ☐ starzejące się społeczeństwo
- ☐ ucieczka ludzi młodych do większych miast
- ☐ duża atrakcyjność turystyczna innych miast w regionie
- ☐ inne (jakie?)

.....

7. ***Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla obszaru Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński:***

- ☐ środki z Unii Europejskiej
- ☐ wysoka rozpoznawalność Lidzbarka Warmińskiego w skali regionu i kraju
- ☐ wzrastający popyt na usługi uzdrowiskowe
- ☐ wzrastająca popularność trendów, eko, slow, życia w zgodzie z naturą
- ☐ instytucjonalne wsparcie rozwoju przedsiębiorczości
- ☐ budowanie relacji między miastami regionalnymi i krajowymi (Cittaslow, Uzdrowiska Warmii i Mazur)
- ☐ inne (jakie?)

.....

8. **Proszę dokończyć zdanie:** ***Uważam, że Lidzbark Warmiński jest***

.....
.....
.....

Załącznik nr 2 Wzór ankiety w ramach Raportu Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński w 2018 r.

1. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z życia w Lidzbarku Warmińskim
   - ☐ Zdecydowanie tak
   - ☐ Raczej tak
   - ☐ Raczej nie
   - ☐ Zdecydowanie nie

2. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z ...? :

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z ...?	**Zdecydowanie tak**	**Raczej tak**	**Raczej nie**	**Zdecydowanie nie**
warunków mieszkaniowych				
kontaktów z przyjaciółmi, znajomymi				
pracy zawodowej				
sytuacji finansowej gospodarstwa domowego				
z życia rodzinnego				
perspektyw na przyszłość				
stanu swojego zdrowia				
ogólnej sytuacji gospodarczej, społecznej oraz politycznej w Lidzbarku Warmińskim				
ogólnej sytuacji gospodarczej, społecznej oraz politycznej w Polsce				

4. Problemy społeczne

Pytania	**Bardzo dobrze**	**Dobrze**	**Ani dobrze, ani źle**	**Źle**	**Bardzo źle**	**Trudno powiedzieć**
Jak ocenia Pan(i) dostępność pomocy społecznej w mieście?						
Jak ocenia Pan(i) sposób rozwiązywania problemów społecznych i profilaktyki (ubóstwo, uzależnienia, bezrobocie, przemoc w rodzinie)?						
Jak ocenia Pan(i) dochody mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego?						

5. Jaki jest poziom Pana(i) dochodów netto („na rękę")?
   - ☐ nie osiągam żadnych dochodów
   - ☐ do 1 000 zł
   - ☐ od 1 000, 01 zł do 1 700 zł
   - ☐ 1 700,01 zł do 2 200 zł

- ☐ 2 200,01 zł do 2 700 zł
- ☐ 2 700,01 zł do 3 500 zł
- ☐ powyżej 3 500,01 zł

6. Jak Pan(i) ocenia poziom szkół w mieście (dostępność i jakość kształcenia)?
   - ☐ Bardzo dobry
   - ☐ Dobry
   - ☐ Średni
   - ☐ Niski
   - ☐ Trudno powiedzieć

7. J Jak Pan(i) ocenia dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży?
   - ☐ Bardzo dobrze
   - ☐ Dobrze
   - ☐ Źle
   - ☐ Trudno powiedzieć

8. Czy Pana(i) zdaniem liczba przedszkoli i żłobków w mieście jest wystarczająca?
   - ☐ Tak
   - ☐ Nie
   - ☐ Trudno powiedzieć

9. Jak ocenia Pan(i) dostęp i poziom publicznych usług ochrony zdrowia (NFZ)?
   - ☐ Bardzo dobry
   - ☐ Dobry
   - ☐ Ani dobry, ani zły
   - ☐ Raczej niski
   - ☐ Niski
   - ☐ Trudno powiedzieć

10. Jak ocenia Pan(i) czas oczekiwania na wizytę w najbliższej przychodni do...? Lekarza rodzinnego
    - ☐ Krótki
    - ☐ Długi
    - ☐ Średni
    - ☐ Trudno powiedzieć

11. Jak ocenia Pan(i) czas oczekiwania na wizytę w najbliższej przychodni do...?Lekarza specjalisty
    - ☐ Krótki
    - ☐ Długi
    - ☐ Średni
    - ☐ Trudno powiedzieć

12. Jak ocenia Pan(i) stan ulic w mieście?
    - ☐ Dobrze
    - ☐ Średnio

- ☐ Źle
- ☐ Trudno powiedzieć

13. Jak ocenia Pan(i) dostępność miejsc parkingowych w mieście?
    - ☐ Wystarczająca
    - ☐ Za mała
    - ☐ Za duża
    - ☐ Trudno powiedzieć

14. Czy uważa Pan(i), że w mieście jest potrzebna strefa płatnego parkowania?
    - ☐ Tak
    - ☐ Nie
    - ☐ Trudno powiedzieć

15. Jak ocenia Pan(i) połączenia komunikacyjne (środkami transportu publicznego) z:

Jak ocenia Pan(i) połączenia komunikacyjne (środkami transportu publicznego) z:	**Bardzo dobre**	**Dobre**	**Średnie**	**Złe**	**Trudno powiedzieć**
Olsztynem					
Warszawą					
Gdańskiem					
Okolicznymi miejscowościami - do 25 km					

16. Czy uważa Pan(i), że Lidzbark Warmiński potrzebuje komunikacji miejskiej?
    - ☐ Tak
    - ☐ Nie
    - ☐ Trudno powiedzieć

17. Jak ocenia Pan(i) infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (boiska, sale sportowe, baseny, place zabaw, siłownie zewnętrzne, parki, ławeczki) w mieście?
    - ☐ Bardzo dobrze
    - ☐ Dobrze
    - ☐ Średnio
    - ☐ Źle
    - ☐ Nie wiem, trudno powiedzieć

18. Jak ocenia Pan(i) ofertę sportowo-rekreacyjną (np. oferta klubów sportowych, imprezy sportowe, mecze, rajdy) w mieście?
    - ☐ Bardzo dobrze
    - ☐ Dobrze
    - ☐ Średnio
    - ☐ Źle
    - ☐ Nie wiem, trudno powiedzieć

19. Jak ocenia Pan(i) ofertę kulturalną w mieście?
    - ☐ Bardzo dobrze
    - ☐ Dobrze
    - ☐ Średnio
    - ☐ Źle
    - ☐ Nie wiem, trudno powiedzieć

20. Czy oferta spędzania czasu wolnego jest dostosowana do wszystkich mieszkańców miasta (dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów)?
    - ☐ Tak
    - ☐ Nie
    - ☐ Trudno powiedzieć

21. Ile razy w roku uczestniczy Pan w wydarzeniach kulturalnych na terenie miasta?
    - ☐ Nie uczestniczę
    - ☐ 1-2 razy do roku
    - ☐ 3-5 razy do roku
    - ☐ 6 i powyżej

22. Czy czuje się Pan(i) bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania?
    - ☐ Tak
    - ☐ Raczej tak
    - ☐ Nie
    - ☐ Raczej nie
    - ☐ Trudno powiedzieć

23. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie...?

	Bardzo dobrze	**Dobrze**	**Źle**	**Trudno powiedzieć**
Policji w mieście				
Straży Miejskiej w mieście				
Straży Pożarnej w mieście				

24. Czy w najbliższej okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania...

	Tak	**Nie**	**Trudno powiedzieć**
Zdarzają się kradzieże			
Zdarzają się rozboje			
Zdarzają się akty wandalizmu (niszczenie ławek, zieleni, placów zabaw, murów, przestrzeni publicznej)			
Jest łamana cisza nocna			
Są łamane przepisy ruchu drogowego (niebezpieczna jazda, nieprawidłowe parkowanie itp.)			
W miejscach publicznych można spotkać osoby pijane i/lub pijące alkohol, zażywające środki psychoaktywne			

W miejscach publicznych można spotkać osoby żebrzące, zaczepiające przechodniów.			

25. Jak ocenia Pan(i) ilość terenów zielonych w mieście?
    - ☐ Za mało
    - ☐ W sam raz
    - ☐ Za dużo
    - ☐ Trudno powiedzieć

26. Środowisko

	Bardzo dobrze	**Dobrze**	**Źle**	**Bardzo źle**	**Trudno powiedzieć**
Jak ocenia Pan(i) stan zieleni w mieście?					
Jak ocenia Pan(i) estetykę i ład przestrzenny miasta?					
Jak ocenia Pan(i) jakość powietrza w mieście?					
Jak ocenia Pan(i) czystość wód w mieście?					
Jak ocenia Pan(i) poziom czystości miasta? (liczba śmietników, częstotliwość ich opróżniania, prace porządkowe)					

27. Jak ocenia Pan(i) poziom hałasu w mieście?
    - ☐ Bardzo niski
    - ☐ Niski
    - ☐ Średni
    - ☐ Wysoki
    - ☐ Bardzo wysoki
    - ☐ Trudno powiedzieć

28. Gospodarka

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Czy uważa Pan(i), że Lidzbark Warmiński oferuje mieszkańcom godne warunki życia i perspektywy rozwoju?				
Czy uważa Pan(i), że Lidzbark Warmiński oferuje mieszkańcom godne warunki życia i perspektywy rozwoju				
Czy uważa Pan(i), że miasto wykorzystało już swój potencjał gospodarczy i powinno szukać innych niż dotychczasowe kierunków rozwoju?				
Czy uważa Pan(i), że Lidzbark Warmiński jest miejscem atrakcyjnym turystycznie				

(zabytki, położenie, przyroda, baza noclegowo-gastronomiczna)?				
Czy w Pan(i) ocenie promocja walorów turystycznych i przyrodniczych Lidzbarka Warmińskiego jest wystarczająca?				

29. Czy widzi Pan(i) szansę rozwoju miasta opartą na infrastrukturze uzdrowiskowej?
    - ☐ Tak
    - ☐ Raczej tak
    - ☐ Nie
    - ☐ Raczej nie
    - ☐ Trudno powiedzieć

Załącznik Nr 2 do Załącznika Nr 1 do Uchwały.....
Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim
z dnia .....

Załącznik nr 2 do „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*"

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński"

Lidzbark Warmiński, marzec 2025

Spis treści

Słowniczek ... 4

1. Wstęp ... 5

1.1. Geneza powstania dokumentu ... 5

1.2. Metodologia i partycypacyjny sposób przygotowania dokumentu ... 8

1.3. Rozwój polskich uzdrowisk ... 9

1.3.1. Pojęcie i podział uzdrowisk ... 9

1.3.2. Lecznictwo uzdrowiskowe w Polsce ... 14

1.3.3. Prawne podstawy funkcjonowania polskich uzdrowisk ... 17

2. Streszczenie ... 24

2.1. Tytuł ... 24

2.2. Lokalizacja ... 24

2.3. Obszar ... 24

2.4. Czas trwania ... 25

2.5. Mapka sytuacyjna / plan obszaru ... 25

2.6. Cele programu ... 26

2.7. Środki realizacji celów/ główne planowane przedsięwzięcia i ich orientacyjny koszt ... 27

3. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszaru ... 28

3.1. Elementy charakterystyczne dla uzdrowiska ... 28

3.1.1. Ogólne informacje o Lidzbarku Warmińskim ... 28

3.1.2. Turystyka i rekreacja ... 32

3.1.3. Potencjał turystyki medycznej w województwie warmińsko-mazurskim ... 41

3.1.4. Uzdrowiskowe strefy ochronne ... 44

3.1.5. Lecznictwo uzdrowiskowe w Lidzbarku Warmińskim ... 54

3.1.6. Pozostałe elementy gospodarki ... 58

3.2. Analiza SWOT ... 62

3.3. Określenie kluczowych problemów i wyzwań stojących przed przyszłym uzdrowiskiem w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji ... 68

4. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy i regionu ... 70

4.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku ... 70

4.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 ... 71

4.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego ... 72

4.4. Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 ... 74

4.5. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030 ... 75

5. Planowane zadania *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* 77

5.1. Wizja rozwoju Lidzbarka Warmińskiego jako uzdrowiska i ośrodka turystyczno-rekreacyjnego 77

5.2. Kompleksowość i spójność wewnętrzna *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* 87

5.3. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć 89

5.4. Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Lidzbarka Warmińskiego 93

6. Wskaźniki realizacji *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* 101

7. Plan finansowy *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* 104

8. Zarządzanie *„Planem rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* 117

Załącznik nr 1. Karta projektu 121

Spis map, rysunków, schematów i tabel 122

Słowniczek

Definicje zamieszczone w *„Planie rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* pochodzą z *Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.*

Uzdrowisko – obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych, spełniający warunki, o których mowa w art. 34 ust. 1 (szczegółowo wskazane w podrozdziale 1.3.3. *Prawne podstawy funkcjonowania polskich uzdrowisk*), któremu został nadany status uzdrowiska.

Obszar Ochrony Uzdrowiskowej - obszar spełniający warunki, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1, 2, 4 i 5 (szczegółowo wskazane w podrozdziale .3.3. *Prawne podstawy funkcjonowania polskich uzdrowisk*), któremu został nadany status obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Gmina uzdrowiskowa – gmina, której obszarowi lub jego części został nadany status uzdrowiska w trybie określonym w ustawie.

Lecznictwo uzdrowiskowe – zorganizowana działalność polegająca na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej, prowadzona w uzdrowisku przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego albo poza uzdrowiskiem w szpitalach i sanatoriach znajdujących się w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych, przy wykorzystaniu warunków naturalnych, takich jak: właściwości naturalnych surowców leczniczych, właściwości lecznicze klimatu, w tym talassoterapia i subterraneoterapia, oraz właściwości lecznicze mikroklimatu, a także towarzyszące zabiegi z zakresu fizjoterapii.

Rehabilitacja uzdrowiskowa – zorganizowana działalność prowadzoną w uzdrowisku przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, mająca na celu przywrócenie pacjentowi zdrowia lub możliwej do osiągnięcia dla danego stanu samodzielności ruchowej i społecznej, przy wykorzystaniu naturalnych surowców leczniczych.

Operat uzdrowiskowy – dokument zawierający charakterystykę wyodrębnionego obszaru pod względem możliwości uznania go za uzdrowisko albo obszar ochrony uzdrowiskowej, ze szczególnym uwzględnieniem dostępnych na tym obszarze naturalnych surowców leczniczych i klimatu.

Strefy ochrony uzdrowiskowej – część obszaru uzdrowiska albo obszaru ochrony uzdrowiskowej, określone w statucie uzdrowiska, wydzielone w celu ochrony czynników leczniczych i naturalnych surowców leczniczych, walorów środowiska i urządzeń uzdrowiskowych.

Naturalne surowce lecznicze – gazy lecznicze oraz kopaliny lecznicze, w tym wody lecznicze i peloidy, których właściwości lecznicze zostały potwierdzone na zasadach określonych w ustawie.

Właściwości lecznicze klimatu – czynniki atmosferyczne sprzyjające zachowaniu zdrowia, leczeniu lub łagodzeniu skutków lub objawów chorób.

1. Wstęp

1.1. Geneza powstania dokumentu

Lidzbark Warmiński posiada długą uzdrowiskową tradycję. Przed wojną w mieście istniał Luftkurort „Luftkurort" (co w języku niemieckim oznacza „kurort klimatyczny"), gdzie przyjeżdżali kuracjusze z Niemiec. Miasto w pierwszych dziesięcioleciach XX wieku nazywane było miastem sanatoryjnym, z uwagi na korzystne właściwości powietrza oraz uwarunkowania przyrodnicze.

Lidzbark Warmiński wspominany był w dawnych przewodnikach jako miejsce do wypoczynku i uprawiania turystyki. Działające przed I Wojną Światową – Towarzystwo Upiększania Miasta, dbało o wizerunek i estetykę Lidzbarka Warmińskiego. Wytyczano aleje spacerowe, prowadzące do atrakcyjnych punktów widokowych, dbano o nowe nasadzenia i dekoracyjną zieleń. Staraniem lidzbarskiej organizacji, zajmującej się turystyką w okresie międzywojennym, utworzono także liczne szlaki turystyczne. Najpiękniejszy prowadził wąwozem wzdłuż rzeki Symsarny, do dawnego pensjonatu „Waldkurhaus" – dzisiejszego Zacisza Leśnego. To wydarzenie upamiętnia głaz narzutowy z datą 1926, który znajduje się przy trasie spacerowej.[1]

Władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego widząc potencjał uzdrowiskowy miasta, dążą dziś do tego, aby ponownie stać się miejscowością uzdrowiskową. Podejmowane były długoletnie działania uzyskania w pierwszej kolejności statusu Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński, a docelowo w przyszłości – uzyskanie statusu uzdrowiska.

Lidzbark Warmiński jest członkiem Stowarzyszenia Uzdrowisk Warmii i Mazur, którego celem jest m.in. popieranie wszelkich akcji zmierzających do rozwoju uzdrowisk z województwa warmińsko-mazurskiego, podejmowanie działań na rzecz ochrony zdrowia, kultury fizycznej i sportu, rekreacji, ochrony środowiska, profilaktyki zdrowotnej, lecznictwa uzdrowiskowego, turystyki, turystyki uzdrowiskowej, spa, wellness oraz beauty i spieranie działań na rzecz rozwoju uzdrowisk termalnych.

Prawna droga do powstania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński"

O to, by Lidzbark Warmiński miał obszar ochrony uzdrowiskowej władze miasta zaczęły starania w lipcu 2013 r., na zlecenie miasta Lidzbark Warmiński zostały wykonane badania dotyczące właściwości lecznicze klimatu Lidzbarka Warmińskiego przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyńskiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. W październiku tego samego roku Lidzbark Warmiński uzyskał świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu[2], a później także wody[3] (chlorkowo-sodowe, hipotermalne).

Kolejnym krokiem było podjęcie przez Radę Gminy Lidzbark uchwały nr XLII/339/2014 z dnia 25 lipca 2014 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie Porozumienia Międzygminnego pomiędzy Gminą Miejską Lidzbark Warmiński a Gminą Wiejską Lidzbark Warmiński dotyczącego nadania części terenu Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński i części Gminy Wiejskiej Lidzbark Warmiński statusu obszaru ochrony

[1] Internet, http://uzdrowiskolidzbarkwarminski.pl/

[2] Świadectwo z dnia 30 października 2013 r. Nr DI- 70-31/2013 wydanym przez "'Isk** Akademię Nauk - Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego im. Stanisława Leszczyckiego w Warszawie, wymieniony w obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie wykazu jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu (Dz. Urz. MZ z 2007 r. Nr 12, poz. 65)

[3] Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu GT-1 w Lidzbarku Warmińskim nr HU-01/WL/2014 z dnia 20 maja 2014 r. wydane przez Narody Instytut Zdrowia Publicznego – Państwo Zakład Higieny – Zakład Tworzyw Uzdrowiskowych w Poznaniu

uzdrowiskowej, bowiem część terenów, które weszłyby w planowane osiedle uzdrowiskowe leży właśnie na terenie gminy wiejskiej.

Samorząd Lidzbarka Warmińskiego utworzył pomocniczą jednostkę Osiedla Uzdrowiskowego (w południowej części miasta) posiadającej walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznej i uzdrowiskowej, która została potwierdzona uchwałą nr OR.BR.0007.65.2014 oraz nr OR.BR.0007.70.2014 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim. Konieczność wprowadzenia podziału miasta wynika z potrzeby oddzielenia uciążliwych dla funkcji uzdrowiskowej, terenów usługowych i przemysłowych występujących w północnej części Lidzbarka Warmińskiego. Tym samym północna granica planowanego uzdrowiska – obszaru ochrony uzdrowiskowej przebiega po granicy Osiedla Uzdrowiskowego.[4]

Burmistrz Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński i Wójt Gminy Lidzbark Warmiński w dniu 22 sierpnia 2014 r. wystąpili do Ministra Zdrowia z prośbą o wydanie decyzji w sprawie potwierdzenia możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanym za Obszar Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński"

Decyzja Ministerstwa Zdrowia z dnia 14 września 2014 r. potwierdziła możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na wytyczonym obszarze ochrony uzdrowiskowej, obejmującym część gminy miejskiej, a także tereny na obszarze sołectw Łabno i Medyny.

Zgodnie Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 maja 2016 roku (Dz. U. z 2016r. poz. 757) oraz decyzją nr 80 Ministra Zdrowia znak MZ-OZU-520-1/WS/14 z dnia 10.09.2014r. na obszarze obejmującym Osiedle Uzdrowiskowe Miasta Lidzbark Warmiński oraz dwa sołectwa gminy Lidzbark Warmiński: Medyny i Łabno, utworzony został „Obszar Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński", który obejmuje powierzchnię 1 722,96 ha.

Uchwalono przez dwie rady — miasta i gminy Lidzbark Warmiński — statutu Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński". W przypadku Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński podjęto Uchwałę nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński".

Zgodnie z obowiązującą ustawą uzdrowiskową oraz na podstawie przeprowadzonej analizy gminnej przestrzeni kulturowej i przyrodniczej, z uwzględnieniem aktualnej infrastruktury turystyczno-uzdrowiskowej, aktualnych uwarunkowań planistyczno-przestrzennych, posiadania surowców leczniczych i klimatu leczniczego potwierdzonych stosownymi certyfikatami, gmina miejska Lidzbark Warmiński spełnia łącznie 4 następujące warunki:

1) posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych; najcenniejszym zasobem naturalnym omawianego obszaru są wody termalne, udokumentowane i potwierdzone badaniami, oceną i świadectwem.
2) posiada klimat o potwierdzonych właściwościach leczniczych; klimat i bioklimat tej części gminy cechuje się właściwościami leczniczymi i profilaktycznymi, które mogą być wykorzystywane

[4] Zmiany do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

w leczeniu klimatycznym. Klimat gminy miejskiej Lidzbark Warmiński uzyskał świadectwo potwierdzające jego właściwości lecznicze.

3) spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska;
4) posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, oraz prowadzi gospodarkę odpadami.[5]

Ze względu na brak zlokalizowanych w strefie „A" zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego w chwili obecnej, gmina nie mogła ubiegać się o status uzdrowiska statutowego. Dopiero rozwój infrastruktury lecznictwa uzdrowiskowego, w tym budowa zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego usytuowanych w strefie „A" ochrony uzdrowiskowej może dać podstawy do uzyskania statusu uzdrowiska i w połączeniu z intensywnym rozwojem turystyki leczniczej dalszy rozwój ośrodka uzdrowiskowego.[6]

Dlatego też, od kilku lat jednym z kierunków rozwoju Lidzbarka Warmińskiego jest uzdrowisko, jak również turystyka. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński posiada potężny potencjał przyrodniczo-krajobrazowo-historyczny, który należy wykorzystać do rozwoju turystyki. Gminy uzdrowiskowe muszą obecnie oferować szeroki zakres usług uzupełniających ze sfery profilaktyki zdrowotnej, turystyki i rekreacji. Związane jest to z posiadaniem bogatej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, jak np. szlaki turystyczne i ścieżki zdrowia, boiska i sale do ćwiczeń oraz kąpieliska i baseny. Wymagane jest również zapewnienie atrakcyjnego zaplecza kulturalnego i rozrywkowego, zadbanych obszarów zieleni do rekreacji kuracjuszy i turystów, usług o wysokim standardzie dla typowej turystyki uzdrowiskowej. Osoby przyjeżdżające do miejscowości uzdrowiskowej muszą zatem mieć poczucie i świadomość, iż znajdują się nie tylko w miejscu bogato obdarowanym przez naturę, ale także w miejscu zadbanym w każdym zakresie działalności samorządu gminnego.[7] Podjęte działania i realizacja projektów infrastrukturalnych zarówno na obszarze ochrony uzdrowiskowej, jak i w mieście, przybliża Gminę Miejską Lidzbark Warmiński do celu, jakim jest uzyskanie statutu uzdrowiska.

Zmiany zachodzące w przestrzeni publicznej miasta są efektem skutecznego pozyskiwania dofinansowania projektów[8] przez Gminę w perspektywie finansowej 2014-2020. Nowy okres programowania, tj. 2021-2027 jest szansą Lidzbarka Warmińskiego na dalszy rozwój gospodarczy, dlatego też zakłada się ramy czasowe niniejszego dokumentu zbieżne z okresem programowania z uwzględnieniem zasady n+3, czyli do 2030 r.

Opracowywany *„Plan rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* przedstawia diagnozę obecnej sytuacji Obszaru, a następnie zdefiniowane cele i wytyczone kierunki rozwoju w perspektywie następnych kilku lat. Celem głównym dokumentu jest strategiczne zaplanowanie działań i przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych nie tylko przez Gminę Miejską Lidzbark Warmiński, ale również przez przedsiębiorców. Budowa infrastruktury uzdrowiskowej i turystyczno-rekreacyjnej przyczynią się do wzmocnienia wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako przyszłej miejscowości uzdrowiskowej.

[5] Operat uzdrowiskowy Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński 2014
[6] Koncepcja zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w strefie „A" i „B", Lidzbark Warmiński, 2016
[7] J. Hermaniuk, J. Krupa, Współczesne trendy funkcjonowania uzdrowisk - klastering
[8] Szczegółowe informacje w „Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego", stanowiąca Załącznik nr 1 do „Strategii społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

1.2. Metodologia i partycypacyjny sposób przygotowania dokumentu

Ze względu na brak ogólnokrajowych, jak również na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego, wytycznych w zakresie opracowania planów rozwoju uzdrowiska/obszaru ochrony uzdrowiskowej, posłużono się „Metodyką przygotowania Planu Rozwoju Uzdrowiska w ramach RPO WM na lata 2014-2020", będącą Załącznikiem nr 1 do *Regulaminu Oceny Planów Rozwoju Uzdrowisk w ramach RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014 -2020.*

Prace związane z kierunkami rozwoju oraz ich wpływu na zmiany w Lidzbarku Warmińskim prowadzone są systematycznie od wielu lat. Miasto organizowało wiele spotkań z mieszkańcami i instytucjami, których celem było ustalenie wspólnych celów rozwoju Miasta.

W dniach 21-25.06.2014 r. zostały przeprowadzone konsultacje z mieszkańcami Miasta Lidzbark Warmiński dotyczących utworzenia Dzielnicy Uzdrowiskowej, jako jednostki pomocniczej Miasta Lidzbark Warmiński. Badaniem objęto łącznie 431 osób, będących mieszkańcami Lidzbarka Warmińskiego. Dodatkowo 16 organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński zadeklarowało chęć wzajemnej współpracy na rzecz rozwoju uzdrowiska.

Prace nad stworzeniem *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowego Lidzbark Warmiński"* oparto na partycypacyjno – eksperckim modelu budowy dokumentów strategicznych. Zakres prac nad dokumentem był równoczesny z opracowaniem *„Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"* obejmował następujące działania:

- Opracowanie elementów stanu obecnego, charakterystycznego dla uzdrowiska.
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych w postaci badania ankietowego w 2020 r. dotyczącego badania rozwoju Lidzbarka Warmińskiego. Wyniki przedstawiono w *„Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"* i mają jedynie charakter poglądowy.
- Opracowanie *„Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"*, jako załącznika do *„Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"* na podstawie danych statystycznych, dokumentów gminnych oraz opracowań analitycznych.
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych w formie dwóch warsztatów (15.09.2020 r. oraz 06.10.2020 r.) z udziałem przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim, Warmińskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorców oraz indywidualnych rozmów. Zakres działań:
  - weryfikacja materiałów analitycznych,
  - opracowanie analizy SWOT,
  - identyfikacja głównych wyzwań rozwojowych,
- Opracowanie projektu i przedstawienie jego w ramach konsultacji społecznych z: lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz mieszkańcami gminy.
- Opracowanie ostatecznej wersji *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowego Lidzbark Warmiński"*.
- Przyjęcie *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowego Lidzbark Warmiński"* przez Radę Miejską w drodze uchwały.

„Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" został opracowany na podstawie dokumentów Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim, danych statystycznych oraz opracowań branżowych.

Wnioski z ankiet i warsztatów konsultacyjnych zostały przedstawione w podrozdziale 3.2. *Analiza SWOT,* w podrozdziale 3.3. *Określenia kluczowych problemów i wyzwań stojących przed uzdrowiskiem, w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji* oraz wykreowano wizji i celów strategicznych wraz z kierunkami rozwoju miasta.

1.3. Rozwój polskich uzdrowisk

1.3.1. Pojęcie i podział uzdrowisk

Na podstawie dokumentu „*Analiza podaży turystki zdrowotnej w Polsce*" (Warszawa 2016) stwierdza się, że zwiększające się zainteresowanie turystyką zdrowotną jest uznawane za jedno z najważniejszych zjawisk występujących na rynku usług turystycznych. Wynika to głównie z przemian demograficznych i rosnącej świadomości zdrowotnej. Pojęcie turystyki zdrowotnej rozumiane jest jako ogół stosunków i zjawisk wynikających z pobytu i podróży osób, dla których głównym motywem i celem dominującym jest leczenie, poprawa lub zachowanie zdrowia.

Uzdrowisko to miejscowość bogata w naturalne czynniki lecznicze, do których zalicza się: wody mineralne służące do picia oraz kąpieli leczniczych, borowiny, odpowiednie właściwości klimatyczne, zorganizowana służba zdrowia. W terapii uzdrowiskowej stosuje się różne formy energii występujące w środowisku. Są to: prąd elektryczny, światło, pole magnetyczne, czy ultradźwięki. Podstawą terapii są wody lecznicze, borowina, gazy lecznicze (dwutlenek węgla, siarkowodór) oraz bodźce klimatyczne. Do podstawowych zabiegów leczniczych należą: gimnastyka, inhalacje, kąpiel gazowa CO2, kąpiel solankowa, kąpiel w wodach leczniczych, laser, masaż klasyczny, masaż podwodny, ultradźwięki, czy zwijania borowinowe.[9]

Podstawowe zadania spełniane przez lecznictwo uzdrowiskowe to:

- Leczenie chorób przewlekłych,
- Prowadzenie rehabilitacji,
- Prowadzenie profilaktyki,
- Prowadzenie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia.[10]

Podział uzdrowisk ze względu na czynniki lecznicze:

- uzdrowisko klimatyczne to uzdrowisko, w którym prowadzona jest zorganizowana działalność lecznicza, wykorzystująca głównie walory klimatu, potwierdzone badaniami naukowymi i mające terenowe urządzania do klimatoterapii;
- zdrojowisko - uzdrowisko, w którym zabiegi z użyciem wody leczniczej należą do podstawowych w działalności leczniczej;
- uzdrowisko borowinowe -uzdrowisko, w którym zabiegi z użyciem borowiny należą do podstawowych w działalności leczniczej;
- uzdrowisko nadmorskie – tallasoterapeutyczne - uzdrowisko, w którym do prowadzenia działalności leczniczej wykorzystywane są specyficzne właściwości klimatu nadmorskiego oraz stosowana jest woda morska;

[9] Por. I. i T. Kaczyński, Polska najpiękniejsze uzdrowiska, Sport i turystyka Muza SA, Warszawa 2006,
[10] Por. I. Ponikowski, Lecznictwo Uzdrowiskowe. Poradnik dla chorych, Branta, Bydgoszcz 1996,

- uzdrowisko lecznictwa podziemnego – subterraneoterapeutyczne - uzdrowisko, w którym do celów leczniczych wykorzystywany jest mikroklimat podziemnych wyrobisk, odznaczających się korzystną jonizacją powietrza i obecnością aerozolu leczniczego oraz brakiem w powietrzu alergenów i mikroorganizmów chorobotwórczych;
- Zdrój - dopowiedzenie umieszczone pod nazwą własną miejscowości uzdrowiskowej, identyfikujące tę miejscowość jako zdrojowisko.[11]

Podział uzdrowisk ze względu na położenie:

- uzdrowisko nizinne - uzdrowisko położone w terenie o przeciętnej wysokości bezwzględnej do 300 m n.p.m.;
- uzdrowisko podgórskie - uzdrowisko położone w terenie o przeciętnej wysokości bezwzględnej od 300 m do 500 m n.p.m.;
- uzdrowisko górskie - uzdrowisko położone w terenie o przeciętnej wysokości bezwzględnej od 500 m do 700 m n.p.m.;
- uzdrowisko wysokogórskie - uzdrowisko położone w terenie o przeciętnej wysokości bezwzględnej powyżej 700 m n.p.m.[12]

Na terenie Polski obecnie 45 miejscowości, rozmieszczonych na obszarze całego kraju w 13 województwach (uzdrowisk nie posiadają województwa: opolskie, wielkopolskie i lubuskie) posiada status uzdrowiska, natomiast 8 miejscowości posiada status obszaru ochrony uzdrowiskowej. Każda miejscowość uzdrowiskowa posiada właściwe sobie, wyjątkowe cechy, które pozwalają na prowadzenie terapii leczniczych przy różnych schorzeniach.

Tabela 1. Wykaz uzdrowisk wraz z kierunkami leczniczymi

Nazwa Uzdrowiska	Kierunki lecznicze
Augustów	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, naczyń obwodowych, osteoporoza
Busko-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, skóry, reumatologiczne, kardiologiczne, nadciśnienie, osteoporoza
Ciechocinek	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, naczyń obwodowych, górnych dróg oddechowych, cukrzyca, otyłość, osteoporoza i choroby kobiece
Cieplice Śląskie -Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, nerek i dróg moczowych, oka i przydatków oka, osteoporoza
Czerniawa-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, kardiologiczne i nadciśnienie, osteoporoza, cukrzyca

[11] Operat uzdrowiskowy Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński 2014
[12] j.w.

Dąbki	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, górnych i dolnych dróg oddechowych, endokrynologiczne
Długopole-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, naczyń obwodowych, układu trawienia, krwi i układu krwiotwórczego, cukrzyca
Duszniki-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, naczyń obwodowych, dolnych dróg oddechowych, układu trawienia, osteoporoza i choroby kobiece
Goczałkowice-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, osteoporoza
Gołdap	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, dolnych dróg oddechowych, układu nerwowego, kardiologiczne i nadciśnienie, układu trawienia i choroby kobiece
Horyniec-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, skóry, osteoporoza i choroby kobiece
Inowrocław	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, układu trawienia, kardiologiczne i nadciśnienie, naczyń obwodowych, układu nerwowego
Iwonicz-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, dolnych dróg oddechowych, układu trawienia, otyłość, osteoporoza, choroby kobiece i choroby skóry
Jedlina-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych i górnych dróg oddechowych, układu trawienia, nerek i dróg moczowych
Kamień Pomorski	ortopedyczno-urazowe, neurologiczne, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych dróg oddechowych
Kołobrzeg	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych i górnych dróg oddechowych, endokrynologiczne, cukrzyca, otyłość, osteoporoza i choroby skóry
Konstancin-Jeziorna	układu nerwowego, kardiologiczne i nadciśnienie, górnych dróg oddechowych
Krasnobród	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, otyłość

Krynica-Zdrój	układu nerwowego, reumatologiczne, górnych dróg oddechowych, układu trawienia, nerek i dróg moczowych, krwi i układu krwiotwórczego, cukrzyca i choroby kobiece
Kudowa-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, naczyń obwodowych, układu trawienia, endokrynologiczne, krwi i układu krwiotwórczego
Lądek-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, choroby układu nerwowego, choroby reumatologiczne, choroby naczyń obwodowych, osteoporoza, choroby skóry, choroby kobiece
Muszyna-Złockie	reumatologiczne, górnych dróg oddechowych, układu trawienia, endokrynologiczne
Nałęczów	kardiologiczne i nadciśnienie
Piwniczna-Zdrój	reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, układu trawienia
Polanica-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, górnych dróg oddechowych, układu trawienia, kardiologiczne i nadciśnienie
Polańczyk	ortopedyczno-urazowe, dolnych i górnych dróg oddechowych, reumatologiczne, endokrynologiczne, neurologiczne, kardiologiczne, nadciśnienie i cukrzyca
Połczyn-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, choroby układu nerwowego, choroby reumatologiczne, otyłość, osteoporoza, choroby kobiece
Przerzeczyn-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne
Rabka-Zdrój	dolnych i górnych dróg oddechowych, ortopedyczno-urazowe, kardiologiczne i nadciśnienie, skóry, choroby reumatologiczne, otyłość i cukrzyca
Rymanów-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych i górnych dróg oddechowych, reumatologiczne, nerek i dróg moczowych
Solec-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, osteoporoza i choroby skóry
Sopot	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych dróg oddechowych, układu nerwowego, osteoporoza

Supraśl	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych i górnych dróg oddechowych
Swoszowice	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, osteoporoza i choroby skóry
Szczawnica	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, otyłość
Szczawno-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, układu trawienia, nerek i dróg moczowych, cukrzyca, otyłość, osteoporoza
Świeradów-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, naczyń obwodowych, skóry, osteoporoza, kardiologiczne, nadciśnienie, cukrzyca i choroby kobiece
Świnoujście	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, endokrynologiczne, kardiologiczne, nadciśnienie, otyłość, osteoporoza i choroby skóry
Uniejów	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, naczyń obwodowych, skóry
Ustka	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, dolnych i górnych dróg oddechowych, endokrynologiczne
Ustroń	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, kardiologiczne i nadciśnienie, naczyń obwodowych, dolnych i górnych dróg oddechowych, cukrzyca, otyłość, osteoporoza
Wapienne	ortopedyczno-urazowe i reumatologiczne
Wieniec-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, dolnych dróg oddechowych, reumatologiczne, układu nerwowego, kardiologiczne i nadciśnienie, osteoporoza
Wysowa-Zdrój	ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, dolnych i górnych dróg oddechowych, układu trawienia, nerek i dróg moczowych, cukrzyca, otyłość, osteoporoza
Żegiestów-Zdrój	reumatologiczne, układu trawienia, nerek i dróg moczowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia

Tabela 2. Wykaz miejscowości posiadających status obszaru ochrony uzdrowiskowej

Nazwa gminy	Kierunek lecznictwa
Frombork	choroby ortopedyczno-urazowe, choroby reumatologiczne, choroby naczyń obwodowych i choroby układu nerwowego
Latoszyn	choroby ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, neurologiczne
Skierniewice-Maków	choroby ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, układu nerwowego, skóry, otyłość
Czarny Dunajec	choroby ortopedyczno–urazowe, reumatologiczne, ginekologiczne
Lidzbark Warmiński	choroby kardiologiczne i nadciśnienie, ortopedyczno–urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne
Miłomłyn	choroby ortopedyczno–urazowe, reumatologiczne, górnych dróg oddechowych, dolnych dróg oddechowych
Kazimierza Wielka	choroby reumatologiczne, osteoporoza, choroby kardiologiczne i nadciśnienie
Górowo Iławeckie	choroby ortopedyczno-urazowe, reumatologiczne, górnych i dolnych dróg oddechowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia

Uzdrowiska charakteryzuje zróżnicowana struktura właścicielska: obecnie właścicielami sanatoriów i szpitali uzdrowiskowych są w większości osoby prywatne (między innymi sprywatyzowano 16 dawnych Uzdrowiskowych Przedsiębiorstw Państwowych), 8 przedsiębiorstw skomunalizowano (właścicielami są samorządy wojewódzkie), 2 spółki (w Krynicy-Zdroju i w Rabce-Zdroju) są nadal własnością Skarbu Państwa. Działalność leczniczą w uzdrowiskach prowadzą ponadto sanatoria i szpitale Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Zdrowotnego oraz sanatoria związkowe.[13]

1.3.2. Lecznictwo uzdrowiskowe w Polsce

We wszystkich uzdrowiskach ważnym elementem jest infrastruktura uzdrowiskowa. Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego to określone w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. 2005 Nr 167 poz. 1399) instrumenty pozwalające na wykorzystanie surowców naturalnych w celach leczniczych. Takimi surowcami są gazy lecznicze (wykorzystywane np. w inhalacjach) oraz kopaliny lecznicze (np. złoża wód podziemnych, z których woda wykorzystywana jest do kuracji pitnych). Do urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego należą pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, parki, ścieżki ruchowe, urządzone odcinki

[13] Raport końcowy Zespołu do spraw opracowania koncepcji zmian w zakresie systemu lecznictwa uzdrowiskowego, 2017

wybrzeża morskiego, lecznicze i rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe oraz urządzone podziemne wyrobiska górnicze.[14]

Świadczenia uzdrowiskowe na rynku publicznym w części lub całości finansowane są przez:

- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ),
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS),
- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) - współfinansuje turnusy rehabilitacyjne w uzdrowiskach osobom niepełnosprawnym oraz ich opiekunom.

Najwięcej publicznych usług uzdrowiskowych jest finansowanych z NFZ (ok. ¾ rynku publicznego).

Przez wiele lat oferta uzdrowiskowa była dostępna tylko dla osób posiadających odpowiednie skierowania poprzedzonych szeregiem badań lekarskich, a następnie wielomiesięcznego oczekiwania na wyjazd do sanatorium. Obecnie można skorzystać z oferty komercyjnej uzdrowisk, nie czekając w kolejce na miejsce w placówce.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. zakłady lecznictwa uzdrowiskowego świadczą swoje usługi w ramach 17 kierunków leczniczych, w tym chorób ortopedyczno-urazowych, reumatologicznych, kardiologicznych, endokrynologicznych, układu trawienia i nerwowego, cukrzycy, otyłości, osteoporozy, a także chorób naczyń obwodowych, górnych i dolnych dróg oddechowych, skóry, nerek i dróg moczowych, krwi i układu krwiotwórczego oraz oka i jego przydatków. We wszystkich wymienionych kierunkach udziela się świadczeń na podstawie skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową lub na podstawie zaświadczenia o braku przeciwwskazań do korzystania z danego rodzaju świadczeń zdrowotnych w danym uzdrowisku.

W końcu 2019 r. funkcjonowało 271 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, które w ciągu roku przyjęły 858,0 tys. kuracjuszy, w tym 782,1 tys. leczonych stacjonarnie i w trybie ambulatoryjnym przyjęto 75,9 tys. pacjentów. W 34 stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej opieką medyczną objęto 73,9 tys. pacjentów. W 2019 r. nastąpił wzrost liczby kuracjuszy w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego o 2,3% w porównaniu z 2018 r.[15]

Zgodnie z GUS na koniec 2019 r. funkcjonowało 49 szpitali uzdrowiskowych (w tym 6 dla dzieci), 192 sanatoria uzdrowiskowe (w tym 3 dla dzieci i 1 sanatorium w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym), 10 przychodni i 20 zakładów przyrodoleczniczych obsługujących kompleksy uzdrowiskowe. Szpitale i sanatoria uzdrowiskowe w końcu roku dysponowały 45,3 tys. łóżkami (wzrost o 1,1% w porównaniu z 2018 r.). Na leczeniu w trybie stacjonarnym przebywało w ciągu roku 782,1 tys. pacjentów (o 2,9% więcej w stosunku do roku poprzedniego). Liczba wykonanych zabiegów leczniczych w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego w 2019 r. wyniosła 38,3 mln (o 3,3% więcej niż w 2018 r.). Zgodnie z GUS kobiety stanowiły 60,8% leczonych stacjonarnie, natomiast osoby w wieku 65 lat i więcej – 48,9%. Średni czas pobytu kuracjusza w opiece stacjonarnej wyniósł 16,1 dnia.

[14] Internet, https://www.sanatoria.com.pl/

[15] Główny Urząd Statystyczny, Działalność lecznicza zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej w 2019 r.

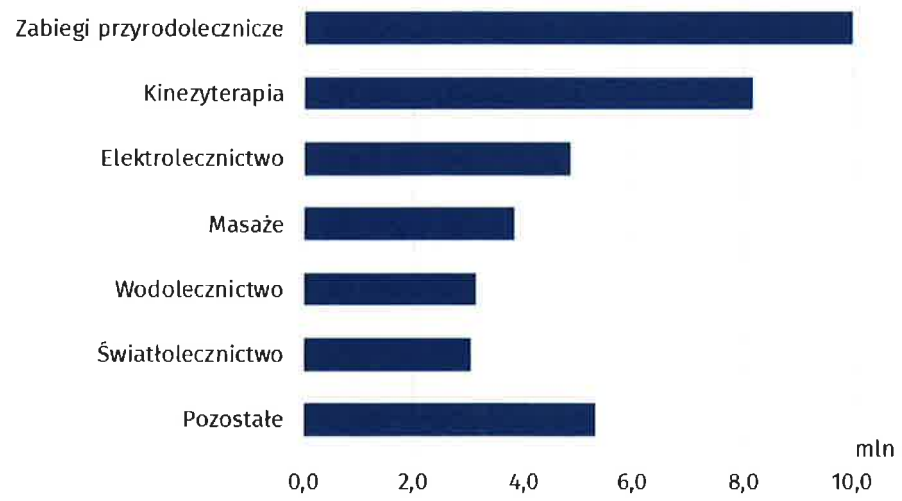
Tabela 3. Działalność zakładów lecznictwa uzdrowiskowego w 2019 r.

Wyszczególnienie	Szpitale uzdrowiskowe	Sanatoria uzdrowiskowe	Przychodnie uzdrowiskowe	Zakłady przyrodolecznicze
Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego (stan w dniu 31 XII)	49	192	10	20
Łóżka w tys. (stan w dniu 31 XII)	9,0	36,4	–	–
Pacjenci/kuracjusze leczeni w opiece stacjonarnej w tys.	134,7	647,4	–	–
Średnia liczba dni pobytu pacjentów stacjonarnych	19,1	15,5	–	–
Pacjenci/kuracjusze leczeni w opiece ambulatoryjnej w tys.	7,8	25,5	23,1	19,4

Źródło danych GUS

Zgodnie z GUS w 2019 r. z leczenia w trybie ambulatoryjnym w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego skorzystało łącznie 75,9 tys. pacjentów (o 3,5% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim). Ponad połowę pacjentów ambulatoryjnych stanowiły osoby korzystające z usług przychodni uzdrowiskowych i zakładów przyrodoleczniczych. Podobnie jak w 2018 r. najczęściej udzielano zabiegów przyrodoleczniczych (26,1%), wśród których dominowały zabiegi borowinowe (10,7%) oraz kąpiele mineralne (7,8%). Popularne były również zabiegi kinezy-terapii (21,3%) i elektrolecznictwo (12,6%) oraz masaże (10,0%).

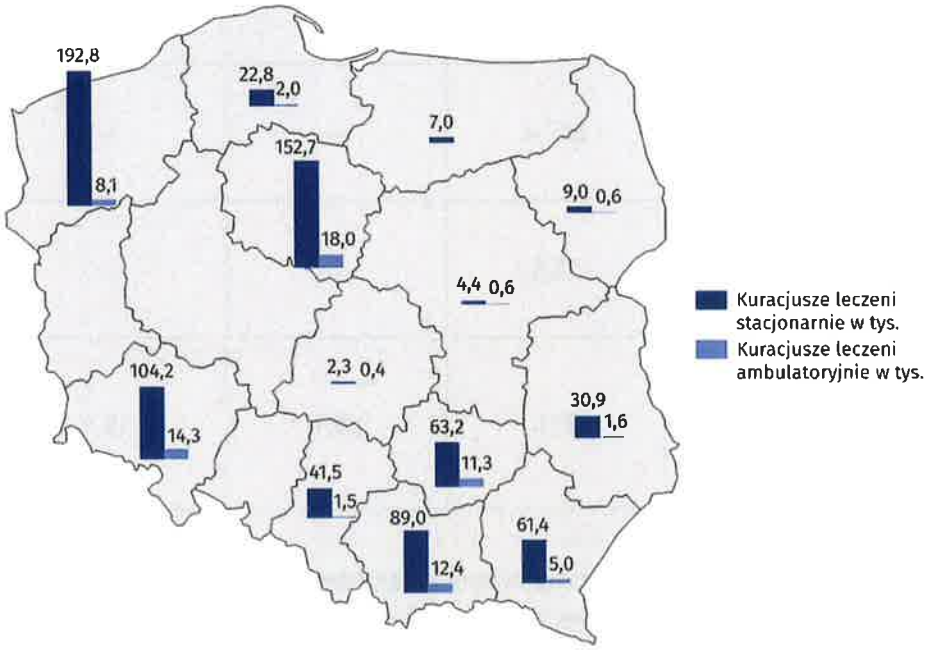
Wykres 1. Zabiegi lecznicze wykonane w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego według rodzaju zabiegu w 2019 r.

Źródło: GUS

Zgodnie z GUS najwięcej kuracjuszy leczyło się w opiece stacjonarnej w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego zlokalizowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego (192,8 tys. osób), a w dalszej kolejności kujawsko-pomorskiego (152,7 tys.) oraz dolnośląskiego (104,2 tys.). Łącznie w tych trzech województwach było przyjętych ponad 57% kuracjuszy leczonych stacjonarnie. W skali kraju cudzoziemcy stanowili ponad 6% kuracjuszy leczonych stacjonarnie. Zdecydowana większość (blisko 91%) cudzoziemców przebywała w uzdrowiskach zlokalizowanych na terenach dwóch województw: zachodniopomorskiego i dolnośląskiego.

Mapa 1. Kuracjusze leczeni stacjonarnie i ambulatoryjnie w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego według województw w 2019r.

Źródło: GUS

Zgodnie z GUS w końcu 2019 r. funkcjonowały 34 stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej, które dysponowały 3,7 tys. łóżkami. W ciągu roku w zakładach przyjęto 73,9 tys. pacjentów (o 4,4% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), z czego 62,9 tys. stacjonarnie i 11,1 tys. ambulatoryjnie. Wśród pacjentów leczonych stacjonarnie kobiety stanowiły 55,0%, a osoby w wieku 65 lat i więcej – 36,4%. Średnia liczba dni pobytu pacjentów stacjonarnych wynosiła blisko 14 dni. W stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej w ciągu roku wykonano 2,7 mln zabiegów leczniczych, spośród których najwięcej było zabiegów kinezyterapii (38,8%).

1.3.3. Prawne podstawy funkcjonowania polskich uzdrowisk

Pierwsze uregulowania prawne funkcjonowania uzdrowisk w Polsce pochodzą z 1922 r. Była to ustawa z dnia 23 marca 1922 roku o uzdrowiskach (Dz. U. Nr 31, poz. 254 ze zm.). Określała m.in.: jakie obszary należy uważać za uzdrowiska, wprowadzała katalog urządzeń uzdrowiskowych koniecznych dla funkcjonowania każdego uzdrowiska, a także określała, jakie warunki musiały być spełnione, aby dane uzdrowisko mogło zostać uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej. Regulacje wprowadzone w 1922 roku uległy zmianie począwszy od 1 stycznia 1967 roku, kiedy weszła w życie ustawa z dnia 17 czerwca 1966 roku o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym (Dz. U. Nr 23, poz. 150 ze zm.). Ostatnie znaczące zmiany wprowadzone zostały na mocy wspominanej już wielokrotnie

ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym z 2005 roku oraz uchwalanych sukcesywnie na jej podstawie rozporządzeń wykonawczych.

Przepisy ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym z 2005 r. zostały kompleksowo znowelizowane na podstawie ustawy z dnia 4 marca 2011 r. zachowując podstawowe kryteria, zapewniające możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego, zawarte w obowiązującej ustawie, konieczne stało się wprowadzenie zmian doprecyzowujących poszczególne przepisy. W tym celu zaproponowano nowe brzmienie definicji lecznictwa uzdrowiskowego, poprzez wskazanie dwóch charakterystycznych świadczeń udzielanych przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego – leczenia albo rehabilitacji uzdrowiskowej; rozszerzono także powyższą definicję o zabiegi z zakresu fizjoterapii. Zarówno ta, jak i pozostałe zmiany wprowadzone do ustawy, wynikały z doświadczeń kilkuletniego stosowania przedmiotowej ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym i miały na celu uzupełnienie istniejącej regulacji, a także eliminację ewentualnych luk prawnych.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (dalej Ustawa) szczegółowo określa również:

- zasady nadawania oraz pozbawiania obszaru statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej,
- kierunki lecznicze uzdrowisk,-zasady finansowania oraz warunki prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego,
- zasady finansowania oraz warunki prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego,
- zasady sprawowania nadzoru nad lecznictwem uzdrowiskowym oraz zadania, jakie stawiane są gminom uzdrowiskowym.[16]

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. rozwiązała problemy:

- lecznictwo uzdrowiskowe stało się integralną częścią ochrony zdrowia, co oznacza, że kwestie uzdrowisk mają swoje umocowanie konstytucyjne,
- wyselekcjonowane zostały zadania gmin uzdrowiskowych, co skutkować będzie w pozyskiwaniu środków na ich realizację,
- stworzono miejscowościom nie mającym statusu uzdrowiskowego możliwość uzyskania tego statusu,
- gminy uzdrowiskowe uzyskały prawo do pobierania opłaty uzdrowiskowej, a nie jak do tej pory opłaty miejscowej,
- na realizację zadań związanych z funkcjonowaniem uzdrowiska i poczynając od 2006 roku budżet Państwa jest zobowiązany wypłacać gminom dotację w wysokości pobranej opłaty miejscowej.[17]

Zgodnie z art. 34 Ustawy, status uzdrowiska może być nadany obszarowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1) posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych na zasadach określonych w ustawie;
2) posiada klimat o właściwościach leczniczych potwierdzonych na zasadach określonych w ustawie;

[16] Operat uzdrowiskowy Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński 2014
[17] Internet, https://samorzad.pap.pl/kategoria/archiwum/zdrowe-paragrafy, 04.12.2020

3) na jego obszarze znajdują się zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego;
4) spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska;
5) posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także prowadzi gospodarkę odpadami.

W przypadku uzyskania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej, musi być zrealizowany pkt. 3 tj. istnienie zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uzdrowiskowym.

Ustawa w szczegółowy sposób określa m.in. zasady oraz warunki prowadzenia i finansowania lecznictwa uzdrowiskowego, kierunki lecznicze uzdrowisk, zasady nadawania obszarowi statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej, jak również określa zadania gmin uzdrowiskowych. Ustawa wprowadza również różne ograniczenia aktywności gospodarczej dla gmin uzdrowiskowych, wyrażając je w postaci nakazów i zakazów określonych działalności w trzech rodzajach stref ochronnych wydzielonych na obszarze uzdrowiska. Strefy te, oznaczone literami „A", „B" i „C", określają procentowy udział terenów zielonych w danej strefie, oraz wymieniają katalog nakazów i zakazów dotyczących lokalizacji obiektów znacząco oddziałujących na środowisko oraz wszelkich innych działań z zakresu życia społeczno – gospodarczo - kulturalnego wpływających na właściwości uzdrowiskowe danej stref. [18]

Strefa „A" obejmująca obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie, dla której procentowy udział terenów zielonych wynosi nie mniej niż 75%. W strefie „A" jest zabronione:

1) lokalizacji zakładów przemysłowych,
2) lokalizacji budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego, z wyjątkiem modernizacji obiektów istniejących, bez możliwości zwiększenia powierzchni ich zabudowy,
3) uruchamiania pól biwakowych i campingowych, lokalizacji domków turystycznych i campingowych,
4) prowadzenia targowisk, z wyjątkiem punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych lub towarów o podobnym charakterze, w formach i miejscach wyznaczonych przez gminę,
5) trzymania zwierząt gospodarskich, w rozumieniu ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 866),
6) prowadzenia działalności rolniczej, w rozumieniu ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535 oraz z 2005 r. Nr 14, poz. 113 i Nr 90, poz. 756),
7) organizacji rajdów samochodowych i motorowych,
8) lokalizacji stacji paliw, punktów dystrybucji produktów naftowych, nawozów sztucznych, składowisk odpadów stałych i płynnych, składów opału,
9) lokalizacji parkingów w liczbie miejsc postojowych większej niż 10% miejsc sanatoryjnych w obiekcie,
10) lokalizacji trwałych i tymczasowych obiektów i urządzeń, które mogą utrudniać lub zakłócać przebywanie pacjentów na tym obszarze, a w szczególności: stacji bazowych telefonii

[18] G. Lasek, Uzdrowiska a rozwój lokalny i regionalny – szanse i bariery na przykładzie uzdrowisk świętokrzyskich,

komórkowej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne,

11) organizowania imprez masowych, w rozumieniu ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2005 r. Nr 108, poz. 909), zakłócających proces leczenia uzdrowiskowego i działalności o charakterze rozrywkowym zakłócającej ciszę nocną w godz. 22.00-6.00, z wyjątkiem imprez masowych znajdujących się w har-monogramie imprez gminnych,
12) lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z odrębnymi przepisami, w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie ryb, garbarnie,
13) wszystkich czynności zabronionych, ujętych w wykazie dla strefy ochronnej „B" i „C".

Strefa „B", dla której procentowy udział terenów zielonych wynosi nie mniej niż 55%, obejmująca obszar przyległy do strefy „A" i stanowiący jej otoczenie, który jest przeznaczony dla niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych w procesie leczenia obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze lub objęty granicami parku narodowego lub rezerwatu przyrody albo jest lasem, morzem lub jeziorem, przy czym w strefie ochronnej „B" zabrania się:

1) lokalizacji nowych oraz rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych, punktów skupu złomu i punktów skupu produktów rolnych,
2) lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni większej niż 400 m^2 z obiektami towarzyszącymi,
3) lokalizacji i uruchamiania stacji paliw lub urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie bliżej niż 500 m od granicy obszaru strefy ochronnej „A", uruchamiania punktów dystrybucji i składowania środków chemicznych, produktów naftowych i innych artykułów uciążliwych dla środowiska,
4) wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć sanitarnych,
5) pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze,
6) prowadzenia robót melioracyjnych mających na celu niekorzystną zmianę istniejących stosunków gruntowo-wodnych,
7) lokalizacji parkingów o wielkości powyżej 50 miejsc postojowych dla samochodów osobowych, dostawczych i autobusów,
8) wszystkich czynności zabronionych ujętych w wykazie dla strefy ochronnej „C".

Strefa „C" przyległa do strefy „B" i stanowiącą jej otoczenie, obejmującą obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych; w strefie ochronnej „C" zabrania się:

1) nieplanowanego wyrębu drzew,
2) prowadzenia działań powodujących niekorzystną zmianę stosunków wodnych,
3) lokalizacji nowych uciążliwych obiektów budowlanych i innych uciążliwych obiektów, w tym zakładów przemysłowych,
4) prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego założenia przestrzenne lub właściwości lecznicze klimatu.[19]

[19] Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych

Działalność uzdrowisk i lecznictwa uzdrowiskowego regulują, w szczególności, następujące przepisy:

1. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483) art. 68
   Konstytucja stanowi:
   1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.
   2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. (...)
   3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, (...), osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.
2. **Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej** (tj. Dz.U.2016 poz.1638 ze zm.) art. 9 ust. 1. pkt.3
   Ustawa wskazuje, iż:
   stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne mogą polegać w szczególności na: (...) udzielaniu świadczeń zdrowotnych polegających na działaniach usprawniających, które służą zachowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia.
3. **Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych** (tj. Dz.U.2017 poz.1056)
   Ustawa określa:
   1. zasady oraz warunki prowadzenia i finansowania lecznictwa uzdrowiskowego;
   2. kierunki lecznicze uzdrowisk;
   3. zasady sprawowania nadzoru nad lecznictwem uzdrowiskowym;
   4. zasady nadawania obszarowi statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej;
   5. zasady pozbawiania obszaru statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej;
   6. zadania gmin uzdrowiskowych.

   Art. 2 pkt.1 oraz pkt. 1a ustawy wskazujące definicje „lecznictwo uzdrowiskowe", „rehabilitacja uzdrowiskowa"
   Art. 4 ust. 1 ustawy:
   Lecznictwo uzdrowiskowe jest integralną częścią systemu ochrony zdrowia.
   Art. 16 ust. 1 ustawy:
   Świadczeniobiorcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych korzystają z lecznictwa uzdrowiskowego na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
4. **Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** (Tj. Dz.U.2016 poz.1793)
   Ustawa wskazuje (art. 15 ust. 1 oraz ust.2 pkt.8), iż:
   1. Świadczeniobiorcy mają, na zasadach określonych w ustawie, prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, których celem jest zachowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, pielęgnacja oraz zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie.
   2. Świadczeniobiorcy przysługują świadczenia gwarantowane z zakresu: (...) 8) lecznictwa uzdrowiskowego.
5. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego** (Dz. U. 2012 poz. 14)

Rozporządzenie określa:

- podstawę kwalifikowania pacjentów na leczenie uzdrowiskowe przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, zgodnie z jednostką chorobową, stanowiącą wskazanie lub przeciwskazanie do leczenia w ramach szpitala uzdrowiskowego, sanatorium uzdrowiskowego lub rehabilitacji uzdrowiskowej

6. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową** (Dz. U. 2011. 142 poz. 835)
   Rozporządzenie określa:
   - sposób wystawiania skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego
   - tryb potwierdzania skierowania przez lekarza specjalistę balneologii lub medycyny fizykalnej zatrudnionego w OW NFZ
   - wzór skierowania
7. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 lipca 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego** (Tj. Dz. U. 2015 poz. 2027 ze zm.)
   Rozporządzenie określa:
   - wykaz oraz warunki realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego
   - poziom i sposób finansowania świadczeń gwarantowanych
8. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny podlegać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego** (Dz. U. 2012 poz. 452 ze zm.)
   Rozporządzenie określa:
   - wymagania, jakim powinny odpowiadać zakłady lecznictwa uzdrowiskowego
   - wymagania eksploatacyjne, funkcjonalne i techniczne, jakim powinny odpowiadać urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego
9. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości** (Dz. U. 2006 nr 80 poz. 565 ze zm.)
   Rozporządzenie określa:
   - zakres badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteria ich oceny oraz wzór świadectwa potwierdzającego te właściwości
10. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie naczelnego lekarza uzdrowiska** (Dz. U. 2011 nr 161 poz. 976)
    Rozporządzenie określa:
    - szczegółowy zakres obowiązków i uprawnień dotyczących sprawowania nadzoru nad lecznictwem uzdrowiskowym przez naczelnego lekarza uzdrowiska
    - szczegółowe zadania naczelnego lekarza uzdrowiska
    - zakres współpracy pomiędzy naczelnym lekarzem uzdrowiska i podmiotami tworzącymi w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej

11. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu przeprowadzania kontroli w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego** (Dz. U. 2006 nr 47 poz. 346 ze zm.)
    Rozporządzenie określa:
    – szczegółowy sposób i tryb przeprowadzania kontroli w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego.[20]

[20] Raport końcowy Zespołu do spraw opracowania koncepcji zmian w zakresie systemu lecznictwa uzdrowiskowego

2. Streszczenie

2.1. Tytuł

„Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

2.2. Lokalizacja

„Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" obejmuje obszar ochrony uzdrowiskowej w granicach administracyjnych miasta, czyli utworzonego Osiedla Uzdrowiskowego, jako jednostki pomocniczej Miasta Lidzbark Warmiński.

W skład wydzielonego Osiedla Uzdrowiskowego na terenie miasta wchodzą:

- część mieszczącej się w granicach administracyjnych miasta strefy uzdrowiskowej „A" (Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha);
- strefa „B" obejmująca obszar przyległy do strefy „A" i stanowiąca jej otoczenie, wyznaczona w ramach miejskich terenów zurbanizowanych;
- Strefa „C" obejmująca część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego (z obszarem górniczym o odwiertem GT-1).

Gmina miejska Lidzbark Warmiński położona jest w centrum powiatu lidzbarskiego, w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

2.3. Obszar

Powierzchnia obszaru ochrony uzdrowiskowej przyszłego uzdrowiska jest wynosi **1722,96 ha** i jest ograniczona strefą „C" ochrony uzdrowiskowej przebiegająca po granicy administracyjnej miasta Lidzbark Warmiński oraz po granicy 2 sołectw gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński Medyny i Łabno. Na obszarze ochrony uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński" wyodrębniono 3 sfery ochrony uzdrowiskowej:

- Strefę „A" – 119,95 ha, w tym:
  - Część miasta Lidzbark Warmiński – Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha,
  - Część sołectwa Łabno i Medyny gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński o powierzchni 85,89 ha.

  Wyliczony wskaźnik terenów zieleni w strefie „A" – 97,69%.
- Strefę „B" – o powierzchni 486,77 ha i wyliczonym wskaźniku terenu zieleni – 91,65%.
- Strefę „C" – o powierzchni 1116,24 ha i wyliczonym wskaźniku biologicznie czynnych – 91,65%.

W skład wydzielonego Osiedla Uzdrowiskowego na terenie miasta wchodzi:

- Część mieszczącej się w granicach administracyjnych miasta strefy uzdrowiskowej „A" (Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha);
- Strefa „B" obejmująca obszar przyległy do strefy „A" i stanowiąca jej otoczenie, wyznaczona w ramach miejskich terenów zurbanizowanych;
- Strefa „C" obejmująca część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego (z obszarem górniczym o odwiertem GT-1).

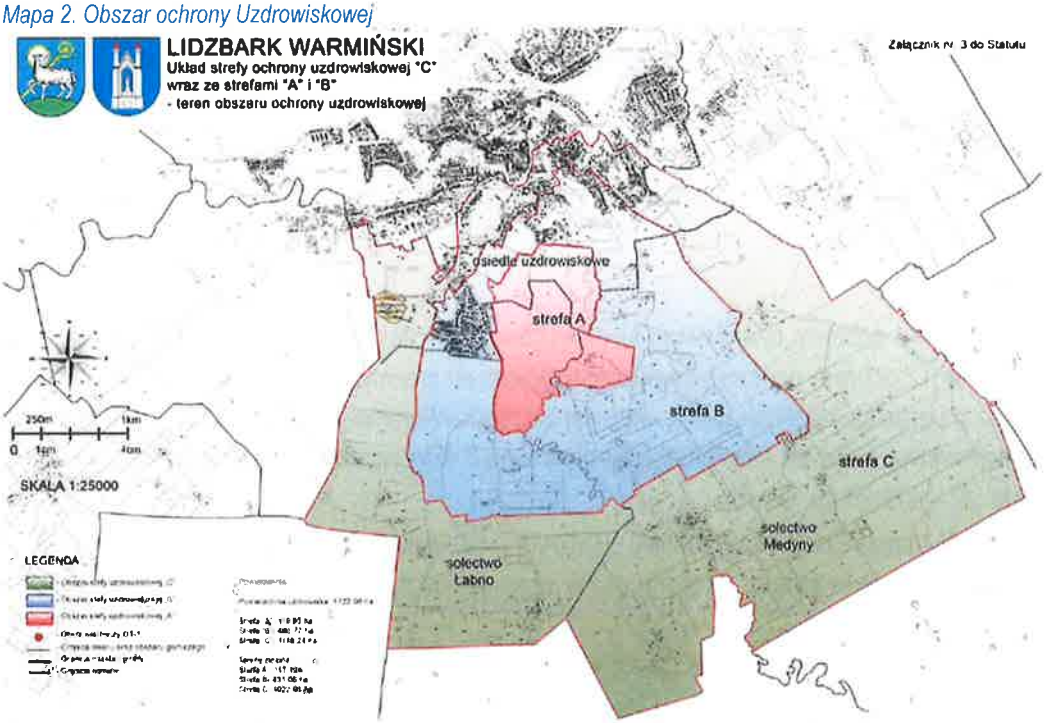
2.4. Czas trwania

Za czas realizacji „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" przyjęto lata 2021 – 2030, co jest zgodne z okresem programowania w Unii Europejskiej (uwzględniając zasadę n+3). Perspektywa czasowa jest zbieżna z krajowymi dokumentami strategicznymi (*Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030*) oraz z wojewódzkim dokumentem strategicznym (*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*) oraz dokumentem lokalnym (*Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*).

2.5. Mapka sytuacyjna / plan obszaru

Pierwsza mapa przedstawia Obszar Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński z wydzielonymi strefami „A", „B" i „C"

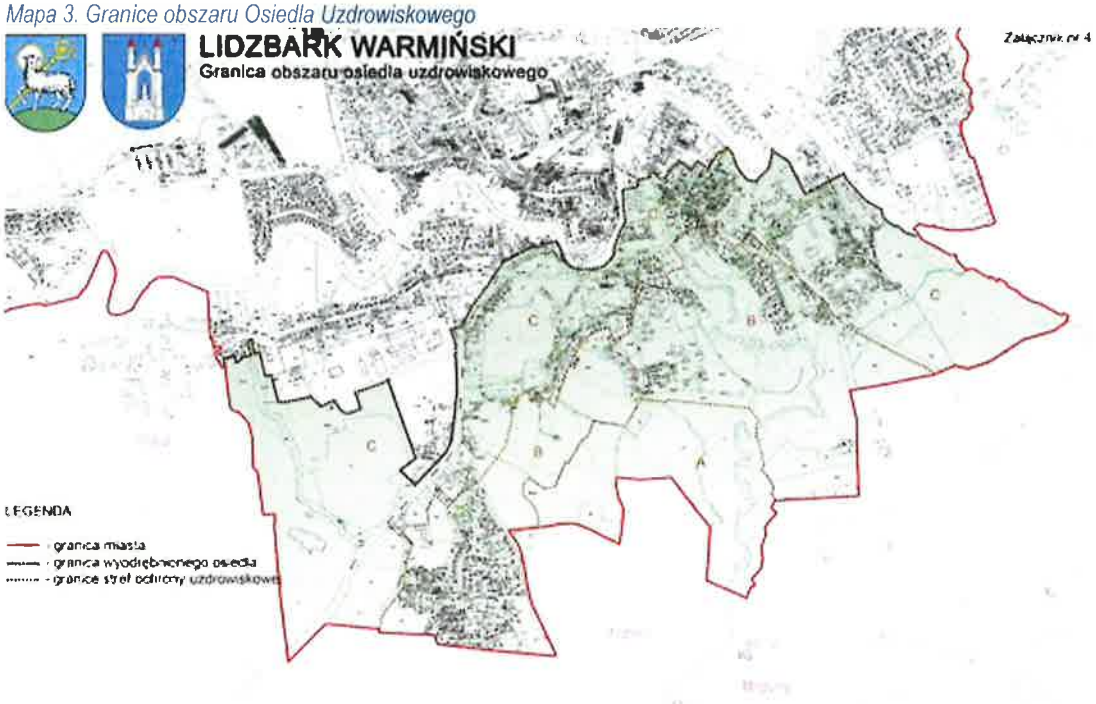
Mapa 2. Obszar ochrony Uzdrowiskowej

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Ze względu na to, że Obszar Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński składa się z Osiedla Uzdrowiskowego (jednostka pomocnicza Miasta znajdująca się w strefie „A", „B" i „C") oraz dwóch sołectw położonych w gminie wiejskiej Lidzbark Warmiński, „*Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" wyznacza cele i kierunki na terenach administracyjnych miasta Lidzbark Warmiński. Poniższa mapa przedstawia granice obszaru Osiedla Uzdrowiskowego.

Mapa 3. Granice obszaru Osiedla Uzdrowiskowego

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

2.6. Cele programu

Cel strategiczny nr 1. Lidzbark Warmiński nowoczesnym miejscem regeneracji i działań profilaktycznych

Cel operacyjny nr 1.1.	Przygotowanie terenów inwestycyjnych i budowa obiektów o charakterze uzdrowiskowym
Cel operacyjny nr 1.2.	Rozwój usług uzdrowiskowych
Cel operacyjny nr 1.3.	Budowa obiektów medycznych i okołomedycznych poza Obszarem Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński wzmacniających potencjał uzdrowiska
Cel operacyjny nr 1.4.	Budowa, modernizacja miejsc sprzyjającym życiu i integracji seniorów

Cel strategiczny nr 2. Lidzbark Warmińskim nowoczesnym i atrakcyjnym ośrodkiem turystyczno-rekreacyjnym

Cel operacyjny nr 2.1.	Budowa infrastruktury rekreacyjnej - sportowej
Cel operacyjny nr 2.2	Podnoszenie jakości i standardu usług hotelowo – gastronomicznych
Cel operacyjny nr 2.3	Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miejscowości uzdrowiskowo-turystycznej

Cel strategiczny nr 3. Lidzbark Warmiński miejscem o wysokiej jakości powietrza i środowiska

Cel operacyjny nr 3.1.	Przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska naturalnego
Cel operacyjny nr 3.2.	Poprawa jakości powietrza
Cel operacyjny nr 3.3.	Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach

2.7. Środki realizacji celów/ główne planowane przedsięwzięcia i ich orientacyjny koszt

Podczas opracowywania dokumentu *„Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* zostało zgłoszonych 21 projektów inwestycyjnych, w tym cztery projekty strategiczne, zlokalizowane na terenie Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński".

Tabela 4. Lista projektów strategicznych

Lp.	Tytuł projektu	Typ beneficjenta	Wartość projektu PLN	Wartość dofinansowania[21] PLN
1.	Budowa pawilonu zdrowia wraz z pozostałą infrastrukturą uzdrowiskową w Lidzbarku Warmińskim	JST	14 875 057,03	11 132 323,79
2.	Budowa Centrum Aktywności Społecznej	JST	5 500 000,00	4 675 000,00
3.	Accessmedica - Uzdrowisko w Lidzbarku Warmińskim - szansa na poprawę jakości życia z zastosowaniem najnowszych trendów rehabilitacji	Przedsiębiorstwo	20 000 000,00	10 000 000,00
4.	Rozszerzenie usług Term Warmińskich z zakresu rehabilitacji z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych z otworu dolnej jury w Lidzbarku Warmińskim	Przedsiębiorstwo	1 200 000,00	600 000,00

Źródło: Opracowanie własne

Wartość dofinansowania projektów zgłaszanych przez JST – 15 807 323,79 PLN

Wartość dofinansowania projektów zgłaszanych przez przedsiębiorstwa – 10 600 000,00 PLN – 40,14%[22] łącznej wartości dofinansowania wszystkich projektów znajdujących się na liście planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć wskazanych w ramach *Planu*.

[21] Przy założeniu 85% dofinasowania przez JST, a 50% przedsiębiorców

[22] Wymóg co najmniej 40% łącznej wartości dofinansowania wszystkich projektów znajdujących się na liście planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć wskazanych w ramach *Planu*.

3. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszaru

3.1. Elementy charakterystyczne dla uzdrowiska

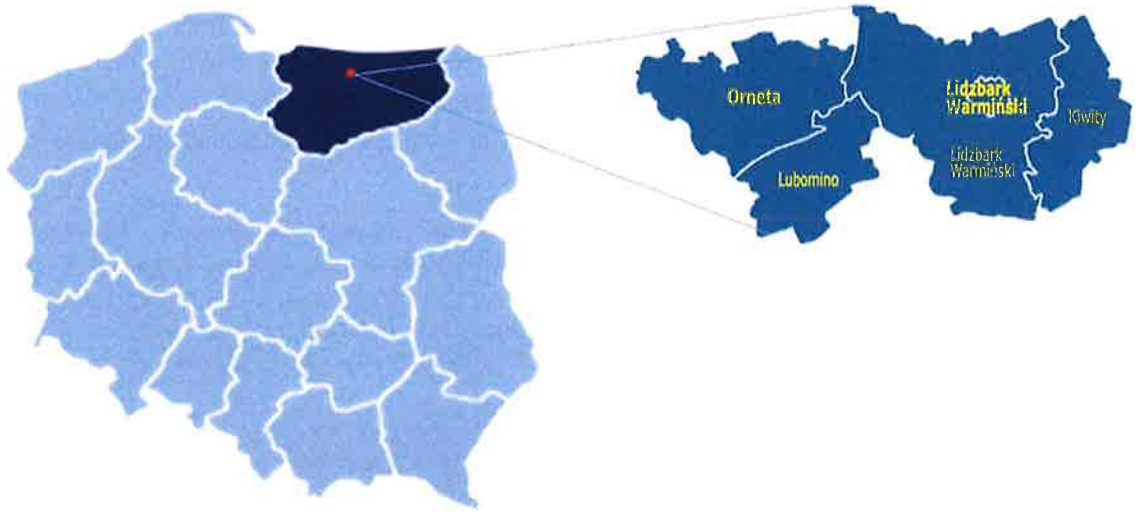
3.1.1. Ogólne informacje o Lidzbarku Warmińskim

Poniższe informacje stanowią analizy i podsumowanie pochodzące z „*Diagnozy społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego*", będącej Załącznikiem nr 1 do „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" (styczeń, 2021 r.).

Położenie

Gmina miejska Lidzbark Warmiński położona jest w centrum powiatu lidzbarskiego, w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego i graniczy z gminą wiejską Lidzbark Warmiński, w odległości 49 km od miasta wojewódzkiego Olsztyna i około 40 km od przejścia granicznego z Rosją.

Mapa 4. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego

Źródło: Internet, https://pl.wikipedia.org i http://www.gminy.pl

Lidzbark Warmiński położony jest na obszarze 1435 ha (14 km^2). W skład miasta wchodzą tereny o różnych formach użytkowania. W strukturze użytkowania gruntów dominują obecnie użytki rolne, które stanowią 52% powierzchni miasta, 32% to grunty zabudowane i zurbanizowane razem, natomiast 7% to grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Miasto Lidzbark Warmiński zajmuje znaczną część obrębu Pobrzeży Bałtyckich, którą zajmują mezoregiony Równiny Orneckiej, Równiny Warmińskiej i Niziny Sępopolskiej. Lidzbark Warmiński leży na wysokości od około 57 m n.p.m. w dolinie Łyny po 135,1 m n.p.m. (Góra Krzyżowa), u ujścia rzeki Symsarny do Łyny. Dolina Łyny, w której leży miasto, przecina wysoczyzny morenowe: pagórkowatą, z Górą Krzyżową na południu i płaską w północnej części miasta. Wokół wąwozu rzeki Symsarny, znajduje się stary park miejski miejscami przypominający naturalny las liściasty.[23] Miasto usytuowane jest w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, którego głównym celem działania jest

[23] Operat uzdrowiskowy Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński 2014

promocja proekologicznego rozwoju oraz zapewnienie wysokiego poziomu środowiska przyrodniczego poprzez utrzymanie zrównoważonego rozwoju struktur przestrzennych.

Zarys historyczny

Lidzbark Warmiński położony jest w północnej części historycznej Warmii. Miasto powstało w miejscu pruskiej osady zwanej Lecbarg. Pruski gród w 1240 r. został zdobyty przez Krzyżaków, dwa lata później doszczętnie zniszczony wrócił ponownie pod panowanie Prusów. W kolejnych latach osada wraz z drewnianym zamkiem zbudowanym przez Krzyżaków przechodziła na przemian z rąk pruskich do krzyżackich, by ostatecznie w 1274 r. powrócić z rąk Krzyżaków pod panowanie biskupów warmińskich. W 1308 r. miasto uzyskało prawa miejskie, a do miasta napłynęli osadnicy niemieccy i Polacy ze Śląska. Wkrótce też w zakolu Łyny przy ujściu Symsarny rozpoczęto budowę zamku. Jeszcze w XIV wieku wybudowano ratusz, kościół i szpital oraz rozpoczęto otaczać miasto murami z basztami i bramami. W 1350 r. miasto zostało siedzibą biskupów warmińskich, tutaj skupiły się administracja biskupstwa, życie kulturalne, oświatowe i dyplomatyczne. W 1440 r. Lidzbark Warmiński przystąpił do Związku Pruskiego a mieszkańcy uznali władzę polskiego króla Kazimierza Jagiellończyka, który wypowiedział Krzyżakom wojnę trzynastoletnią. Na mocy traktatu toruńskiego w 1466 r. Prusy Królewskie i Warmia zostały włączone do Korony. Warmia zachowała swój dotychczasowy bardzo korzystny status publiczno-prawny. Okres ten związany jest z rozkwitem kultury w mieście. Kolejnym momentem ważnym w historii miasta było wcielenie Warmii w 1772 r. do państwa pruskiego, co wiązało się ze zmianą dotychczasowego statusu. Biskupowi i kapitule odebrano całkowicie władzę terytorialną; kraj podzielono na powiaty.[24]

Lidzbark Warmiński jako Luftkurort Heilsberg

Lidzbark Warmiński był uzdrowiskiem w pierwszych dziesięcioleciach XX wieku z uwagi na korzystne właściwości powietrza oraz uwarunkowania przyrodnicze. Do miasta (dawniej Heilsberg) przyjeżdżali kuracjusze z całych Niemiec. Niestety nie ma szczegółowych informacji o kurorcie (niem. Luftkurort), zostały jedynie pamiątki w postaci pocztówek.

Rysunek 1. Pocztówka z widokiem na lidzbarskie uzdrowisko – Luftkurort Heilsberg

Źródło: Internet, https://polska-org.pl/8106106,foto.html?idEntity=7409105

[24] Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030, Lidzbark Warmiński 2021

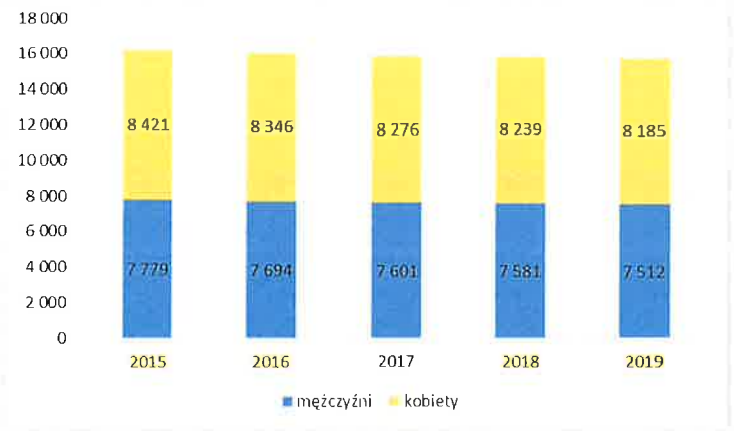
Początki ruchu turystycznego w dawnych Prusach Wschodnich to druga połowa XIX wieku, a prawdziwy rozkwit to okres międzywojenny. Powstają wtedy hotele, pensjonaty, domy gościnne, wydawane są przewodniki, a także wytyczane szlaki wycieczkowe. Rozbudowa sieci kolejowej w Prusach Wschodnich także znacznie rozwinęła i umożliwiła wygodne podróże wakacyjne pociągami. Miasteczka pięknie położone uzyskują status uzdrowisk. Tak też było w przypadku Lidzbarka Warmińskiego, który nazywano uzdrowiskiem klimatycznym (niem. Luftkurort). Jedną z form ówczesnej reklamy były karty pocztowe, które dziś stanowią skarbnicę wiedzy o historii miast, miasteczek miejsc dawnych Prus Wschodnich, których częścią do 1945 była roku Warmia. W ówczesnym Lidzbarku Warmińskim powstaje wówczas nie tylko jeden z obecnie najpiękniejszych przyrodniczo szlaków Warmii; Szlak Doliny Symsarny, ale także wytyczane są inne, a przede wszystkim inicjowane atrakcje turystyczne, zwiększa się ilość hoteli, restauracji, pensjonatów, ukazują się pierwsze przewodniki.[25]

Demografia

Procesy demograficzne odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-ekonomicznym. Zachodzące procesy demograficzne są skutkiem głównie dwóch zjawisk: ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Ich natężenie ma wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Na koniec 2019 r. Lidzbark Warmiński zamieszkiwany był przez 15 697 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 1.094 osób na 1 km^2 (GUS, 2019). Obserwuje się malejącą gęstości zaludnienia: w 2015 r. wartość ta wynosiła 1 129 osób na 1 km^2. Zachodzące zjawisko jest związane z malejącą liczbą ludności miasta: od 2015 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się ogółem o 503 osoby, tj. -3,1%.

Wykres 2. Liczba ludności Lidzbarka Warmińskiego z podziałem na płeć w latach 2015 - 2020

Źródło: „Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego"

Jednym z czynników determinujących liczbę mieszkańców danego obszaru jest liczba zgonów i urodzeń (-2,86). Na terenie Lidzbarka Warmińskiego można zaobserwować tendencję ujemnego przyrostu naturalnego. Spadek liczby urodzeń obserwowany zarówno w Lidzbarku Warmińskim wynika m.in. ze spadku liczby zawieranych małżeństw – spadek o 0,4% w okresie 5 lat.

Pod względem ekonomicznych grup wieku większość ludności Lidzbarka Warmińskiego stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 59,43% ogółu ludności (GUS, 2019). Na przestrzeni 2015-2019 obserwować

[25] Internet, https://lidzbark.muzeum.olsztyn.pl

można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,41% w okresie 5 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 1,1% w okresie 5 lat).

Wykres 3. Ludność w wieku ekonomicznym w 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim (%)

Źródło: „Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego

Dane z zakresu migracji na terenie Lidzbarka Warmińskiego wskazują na odpływ mieszkańców. Mieszkańcy Lidzbarka Warmińskiego częściej wybierają do zamieszkania miejscowości polskie niż emigrację zagraniczną. Według GUS, w 2019 r. wskaźnik migracji wewnętrznych wyniósł -67 osób, natomiast wskaźnik migracji zagranicznych -9.

Największymi problemami w sferze społecznej w Lidzbarku Warmińskim jest:

- silna depopulacja,
- silna deformacja struktury wiekowej,
- niekorzystna prognoza demograficzna.

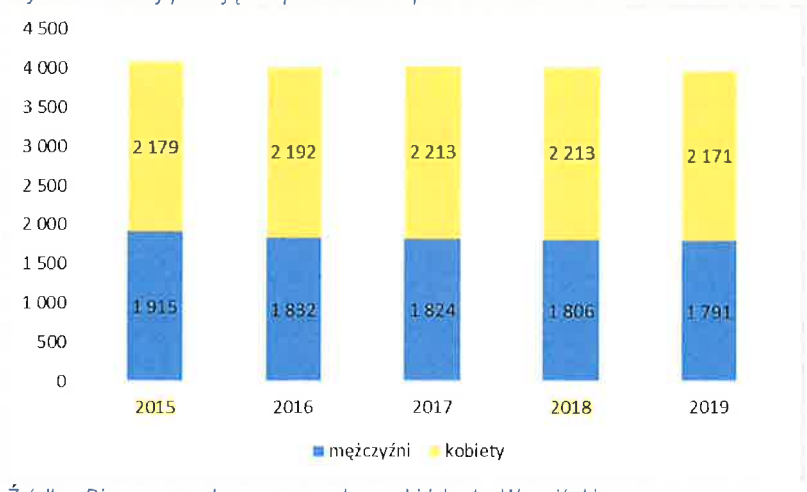
Rynek pracy

Potencjalna liczba osób aktywnie zawodowych[26] w Lidzbarku Warmińskim wyniosła w 2019 r. 9 329 mieszkańców (brak informacji o mieszkańcach biernie zawodowych pomniejszający ten wskaźnik).

Na terenie Lidzbarka Warmińskiego pracowało ogółem 3.962 osób, w tym 2 171 kobiet (54,8%) i 1 791 mężczyzn (45,2%, GUS, 2019). Liczba osób pracujących minimalnie ma tendencję spadkową. Jedną z głównych przyczyn są czynniki demograficzne, które przełożyły się na spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost liczby osób nieaktywnych na rynku pracy. Innym czynnikiem wpływającym na zmniejszającą się liczbę osób pracujących to migracja osób młodych do większych miast w celach zarobkowych.

[26] Ogół osób w wieku produkcyjnym wyrażający chęć podjęcia pracy. Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem (https://rynekpracy.pl/slownik/aktywni-zawodowo)

Wykres 4. Osoby pracujące z podziałem na płeć w Lidzbarku Warmińskim w latach 2015-2019

Źródło: „Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim stopa bezrobocia w powiecie[27] na koniec 2019 r. wyniosła 12,8% (1 709 osób). W latach 2015-2019 stopa bezrobocia w powiecie stopniowo malała (ogółem nastąpił spadek o 9,4%.) zgodnie z trendem obserwowanym w województwie (spadek o 7,3%), jak i kraju (spadek o 4,6%).

Liczba osób bezrobotnych w Lidzbarku Warmińskim wynosiła na koniec 2019 r. 484. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Lidzbarku Warmińskim wynosi 5,19% i jest niższy o 3,9% od tego wskaźnika otrzymanego w 2015 r.

3.1.2. Turystyka i rekreacja

Lidzbark Warmiński jest miastem o bogatej historii, ale też z warunkami klimatycznymi i krajobrazowymi, które są idealne dla stworzenia możliwości wypoczynku. Każdy znajdzie tu coś dla siebie. Dla miłośników kultury są możliwości zwiedzania zabytkowego miasta, dla sportowca – idealne miejsca do aktywności sportowej, a dla osób, które chcą się zrelaksować – miejsca wypoczynku w otoczeniu estetycznej przestrzeni. Ofertę turystyczną uzupełniają liczne wydarzenia kulturalne, sportowe i rozrywkowe, w tym o randze ponadlokalnej, a nawet ponadregionalnym np. Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry. W ramach działań Urzędu Miejskiego organizowane są m.in.:

- Festiwal Serów Farmerskich i Tradycyjnych,
- Lidzbarskie Wieczory Jazzowe,
- Festiwal Kultury Myśliwskiej,
- Tydzień Cittaslow,
- Koncerty kameralne,
- Varmia Musica Akademia,
- Koncert Przyjaźni Polsko-Amerykańsko-Kanadyjskiej,
- Zjazd fanów Korony Królów,
- Zawody konne w skokach przez przeszkody,
- Noc Perseidów,
- Bike Festiwal,

[27] Brak danych dot. stopy bezrobocia w mieście Lidzbark Warmiński

- Konferencja Modele Rozwoju Miast,
- Cykl koncertów z Państwową Szkołą Muzyczną.

Większość wydarzeń odbywa się w historycznej scenerii lidzbarskiego deptaka przy Wysokiej Bramie, sali widowiskowej Lidzbarskiego Domu Kultury, małym amfiteatrze na Bulwarze oraz Amfiteatrze Miejskim.

Obiekty zabytkowe

Od 1350 r. do końca XVIII w. Lidzbark Warmiński (znany do 1945 roku pod nazwą Heilsberg) był stolicą i największym miastem Warmii. Będąc siedzibą senatorów Prus Królewskich stanowił centrum polityczne, kulturalne i religijne, wpływając w znaczny sposób na gospodarczy rozwój regionu.

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński znajduje się 70 obiektów zabytkowych objętych ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego. Miejska ewidencja zabytków miasta Lidzbark Warmiński, poza zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków, obejmuje także obiekty nierejestrowe (591 obiektów).W przewadze są to zabytki budownictwa murowanego w typie miejskim (budynki mieszkalne), obiekty użyteczności publicznej oraz sakralne.[28] W mieście znajdują się następujące obiekty zabytkowe pełniące również funkcję turystyczną:

- **Zamek Biskupów Warmińskich**, który za dużą wartość artystyczną i historyczną w skali światowej dawniej zaliczany był do zabytków klasy "0" (według nieaktualnej od 1973 r. klasyfikacji zabytków), został wzniesiony w latach 1350-1401 na stosunkowo wąskim półwyspie przy ujściu rzek Symsarny i Łyny. Jego budowę rozpoczął Jan I z Miśni. Z zamkiem związanych jest wiele osobistości, m.in. Jan Dantyszek, Marcin Kromer, Adam Grabowski, Ignacy Krasicki, Mikołaj Kopernik. Dawniej był siedzibą biskupów warmińskich. Obecnie w zamku znajduje się oddział Muzeum Warmii i Mazur, gdzie do zwiedzania udostępnione są: kaplica, wielki i mały refektarz, kapitularz, sala audiencyjna, komnaty biskupie. Corocznie obiekt ten zwiedza 30-40 tys. ludzi. Zamek wraz z przedzamczem stanowią kompleks zamkowy. Na przedzamczu znajduje się pałac biskupa Stanisława Grabowskiego z XVIII wieku, oraz baszta i zabudowania stanowiące zaplecze gospodarcze zamku. W 2011 roku otworzono w przedzamczu czterogwiazdkowy „Hotel Krasicki" z 250 miejscami noclegowymi, 7 salami konferencyjnymi obserwatorium astronomicznym, SPA oraz biblioteką.

Rysunek 2. Zamek Biskupów Warmińskich

Źródło: https://lidzbark.muzeum.olsztyn.pl, Fot. Grzegorz Kumorowicz

[28] Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

- **Dawny kościół ewangelicki** (obecnie cerkiew prawosławna p.w. Apostołów Piotra i Pawła) - najwybitniejszy przykład architektury protestanckiej na Warmii, wybudowany w latach 1818-1823. Projekt budowli wykonano w Wyższej Deputacji Budowlanej (Oberbaudeputation) w Berlinie. Uważa się, że był on inspirowany twórczością Karola Fryderyka Schinkla. W latach 2010-2012 cerkiew była remontowana.

- **Wysoka Brama** (właściwie: przedbramie) - do dzisiaj w Lidzbarku z trzech bram zachowała się jedna. Jest to przedbramie zwane Wysoką Bramą, przy której znajdował się niegdyś barbakan (usunięty w 1868r.). Jest to najbardziej monumentalny zabytek tego typu na Warmii i Mazurach; przypomina Bramę Holsztyńską w Lubece. Ta gotycka budowla powstała w latach 1466-1478.

Rysunek 3. Wysoka Brama - Lidzbark Warmiński

Źródło: https://www.podrozepoeuropie.pl/lidzbark-warminski-zamek-atrakcje/

- **Mury obronne i układ urbanistyczny** - zaraz po połowie XIV w. zaczęto otaczać miasto murami z basztami i bramami. Od północy powstały masywne mury z licznymi basztami i sucha fosą. O ich trwałości może świadczyć fakt, że zachowały się do dzisiaj. Budowę fortyfikacji zakończono w 1357 r. Układ urbanistyczny podlega ochronie prawnej na obszarze 50-200 m od murów miejskich.

- **Oranżeria Krasickiego**, tzw. oranżeria, barokowo-klasycystyczny pawilon ogrodowy wzniesiony w latach 1711-1724 dla biskupa Teodora Potockiego, rozbudowany ok. 1770 r. dla biskupa Ignacego Krasickiego. W 2013 r. rozpoczęły się prace związane z renowacją obiektu oraz zagospodarowaniem terenu wokół budynku.

Rysunek 4. Oranżeria Krasickiego w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: https://www.podrozepoeuropie.pl/lidzbark-warminski-zamek-atrakcje/

- **Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego** - decyzję budowy kaplicy podjął bp Załuski w 1709 r. jako wotum dziękczynne za odwrócenie epidemii dżumy. Nie wiadomo na jakim etapie za życia Załuskiego tę kaplicę ukończono. Pewnym natomiast jest, że za rządów bpa Ignacego Krasickiego wystawiono obecny kościół według projektu budowniczego Ernesta Mazura.

- **Kościół pw. św. Ap. Piotra i Pawła** -budowę świątyni murowanej zrealizowano w połowie XIV w. w formie trójnawowej, pięcioprzęsłowej hali w miejscu spalonej w 1311 świątyni drewnianej pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Kościół posiada sklepienia gwiaździste z końca XIV wieku w nawie głównej i nawach bocznych oraz z XV w. w kaplicach przywieżowych. Wieża kościelna, początkowo niska z nadbudową drewnianą, wybudowana została w ostatnich latach XIV w. i była podwyższana w dwóch kolejnych wiekach. Po pożarze kościoła w 1698 (spłonął dach i wieża) i później wykonanym remoncie na dachu kościoła pojawiła się barokowa sygnaturka, a wieżę kościelną ozdobił hełm zakończony chorągiewką z herbem biskupa Teodora Potockiego. Kościół został rozbudowany w latach 1892-1896, kiedy to od strony wschodniej dobudowano trójnawowe bazylikowe prezbiterium, nową zakrystię i kruchty boczne.

Zachowała się część starej, średniowiecznej zabudowy. Układ urbanistyczny starego miasta jest zachowany.

Lidzbark Warmiński nazywany bywa Miastem Mężów Znakomitych z racji lokalizacji siedziby biskupów warmińskich i ich działalności. Przebywali tu między innymi Mikołaj Kopernik, Książę Poetów Polskich Ignacy Krasicki, poeta polsko-łaciński i dyplomata Jan Dantyszek, historyk Marcin Kromer, sztandarowa postać kontrreformacji Stanisław Hozjusz, mecenas sztuki i fundator wielu kościołów Adam Stanisław Grabowski, który po raz pierwszy wydał drukiem znalezioną w lidzbarskiej rezydencji Kronikę Galla Anonima. Na dworze biskupim, dzięki ich mecenatowi działali różni artyści, kapele dworskie a nawet teatr dworski. W 1807 r. pod miastem rozegrała się jedna z największych na obszarze Polski przedrozbiorowej bitew napoleońskich, upamiętniona napisem na Łuku Triumfalnym w Paryżu.

Oferta kulturalna miasta

Główną jednostką prowadzącą działalność kulturalną na obszarze Lidzbarka Warmińskiego jest **Lidzbarski Dom Kultury**. Jego celem jest prowadzenie działalności kulturalnej polegającej na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, a w szczególności prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą.

W Lidzbarskim Domu Kultury mieści się również **Kino Ignacy.**

Największą lidzbarską placówką muzealną jest oddział Muzeum Warmii i Mazur – **Muzeum Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim**, którego siedziba mieści się w Zamku biskupów warmińskich. W jego zbiorach znajdują się m.in. pamiątki, dokumenty, ikonografie, obrazy i rzeźby pochodzące z regionu. W Muzeum znajduje się dokument II pokoju toruńskiego, dzięki któremu Lidzbark został włączony do Polski. W zamku mieści się wystawa poświęcona jego wielkim mieszkańcom, m.in. Ignacego Krasickiego.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

- **Amfiteatr** - amfiteatr został wybudowany z okazji obchodu 1000 - lecia państwowości polskiej w 1966r. Obiekt umiejscowiony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Zamku Biskupów Warmińskich na terenie

przyległym do ul. Krzywej (ul. Plac Młyński) i rzeki Symsarny. Amfiteatr spełnia istotną rolę w rozwoju kultury w Lidzbarku Warmińskim. Mieszkańcy Lidzbarka przyzwyczajeni są do tej lokalizacji obiektu i kojarzą amfiteatr jako miejsce najciekawszych występów artystycznych. Organizowane są tu różnorodne imprezy lokalne, regionalne jak również o zasięgu krajowym, jak np.: „Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry" transmitowane przez telewizję krajową. W 2018 roku został oddany do użytku nowy zmodernizowany Amfiteatr na 2250 miejsc wraz z budową zaplecza pn. Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej, które jest nie tylko zapleczem dla sceny (gdzie między innymi znajdują się garderoby, toalety itp.), ale też miejscem spotkań artystów wywodzących się z lokalnej społeczności.

Rysunek 5. Widok na amfiteatr z wieży widokowej Zamku w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: https://www.podrozepoeuropie.pl/lidzbark-warminski-zamek-atrakcje/

- **Termy Warmińskie** - są pierwszym ośrodkiem termalnym zlokalizowanym na północy Polski. Obiekt termalny w wyjątkowy sposób łączy wysoki standard usług hotelowych z bogatą ofertą SPA. Obiekt składa się z części sportowej rekreacyjnej, w której korzystać można z szeregu atrakcji wodnych. Są to m.in. baseny, zjeżdżalnia multimedialna z efektami świetlnymi i akustycznymi, hydromasaże, bicze wodne, a także strefa saun. W hotelowym SPA czeka na Gości szeroka paleta zabiegów. Wszelkie zabiegi bazują na składnikach naturalnych m.in. wodzie termalnej, leczniczym błocie, żurawinie, ziołach czy przyprawach korzennych.

Rysunek 6. Termu Warmińskie

Źródło: http://www.termywarminskie.pl/

- **Parki** – Największym parkiem w mieście jest Park im. Ireny Kwinto, w którym również znajduje się plac zabaw dla dzieci. Organizowane są tu m.in. festyny rodzinne. Kolejnym obszarem rekreacyjno-parkowym

jest sucha fosa w centrum miasta, która została zrealizowana na terenie dawnego parku położonego pomiędzy ul. Krzywą a ul. Wiślaną. Zrewitalizowany park w suchej fosie to nawiązanie do historii i starego parku z połączeniem nowoczesnych rozwiązań.

Rysunek 7. Sucha fosa w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: https://www.podrozepoeuropie.pl/lidzbark-warminski-zamek-atrakcje/

- **Bulwar nad Łyną** – oddany do użytku w 2017 r., miejsce wypoczynku, miejsce spotkań lidzbarczan. Znajdują się tu siłownie plenerowe, plac zabaw. Ważnym elementem inwestycji jest scena wraz z widownią umożliwiająca organizację małych koncertów wpisujących się w ideę integracji społecznej. Amfiteatr, który powstał jest to muszla koncertowa, wykonana na wzór opery w Sydney na 300 miejsc w której odbywa się wiele wydarzeń kulturalnych.

Rysunek 8. Bulwar w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: https://lidzbarkwarminski.wm.pl/628201,Zobacz-co-sie-buduje-w-naszym-miescie.html, Fot. Michał Misztal

- **Kąpielisko miejskie nad Jeziorem Wielochowskim** - w odległości około 3 km od miasta, można tam dojść specjalnie zbudowaną do tego celu ścieżką spacerową, w przyszłości dojechać komunikacją publiczną. Plaża posiada molo widokowo – spacerowe, są dwie zjeżdżalnie dla dzieci oraz plac zabaw. Na plaży miejskiej znajduje się boisko w siatkówkę plażową. Można również wypożyczyć sprzęt pływający (rowery wodne, kajaki) i opłynąć jezioro. Alejki znajdujące się na plaży przystosowane są dla osób niepełnosprawnych.

Rysunek 9. Kąpielisko miejskie nad Jeziorem Wielochowskim

Źródło: https://lidzbarkwarminski.wm.pl/446651,Plaza-miejska-jest-juz-otwarta.html, Fot: Kamil Onyszk

Potencjał turystyczny zostanie wzmocniony przez rewitalizowany dawny dworzec kolejowy. Powstanie tu m.in. informacja turystyczna, punkt gastronomiczny, poczekalnia i WC dla pasażerów i turystów.

Szlaki turystyczne

Szlaki rowerowe:

- Szlak żółty (południowy) – 30 km – Kłębowo(ośrodek Świteź) – Kochanówka (7,6 km) – Stryjkowo (15,4 km) – Jarandowo (23,3 km) – Kłębowo (ośrodek Świteź 30 km);
- Szlak żółty (północny) – 11,3 km – Lidzbark Warmiński – Koniewo (4,4 km) – Wielochowo (7,1 km) – Lidzbark Warmiński (11,30 km);
- Szlak zielony – 8,5 km – Wielochowo – Jagoty (5,4 km) – Wielochowo (8,5 km);
- Szlak czerwony (zachodni) – 49,7 km – Lidzbark Warmiński – Długołęka – Łaniewo (7,1 km) – Kaszuny (19,0 km) – Babiak (23,3 km) – Bugi (26,2 km) – Runowo (29,5 km) – Workiejmy (34 km) – Nowa Wieś Wielka (39,1 km)-Wielochowo (45,3 km)–Lidzbark Warmiński (49,7 km);
- Szlak czerwony (południowy) – 32,3 km – Lidzbark Warmiński – Łabno (3,5 km) – Jarandowo (7,2 km) – Kochanówka (12,1 km) – Suryty (16,6 km) – Blanki (19,8 km) – jez. Symsar (ośrodek Świteź) (23,7 km) – Medyny (29,2 km) – Lidzbark Warmiński (32,2 km);
- Szlak niebieski – 31 km – Lidzbark Warmiński – Koniewo (4,4 km) – Morawa (12,9) – Napraty (16,1 km) – Stoczek Klasztorny (20,2 km) – Kierwiny (23,2 km) – Sarnowo (26,8 km) – Lidzbark Warmiński (31 km);
- Ścieżka rowerowa szlakiem kolejowym – 28 km – Orneta – Opin – Łaniewo – Lidzbark Warmiński.

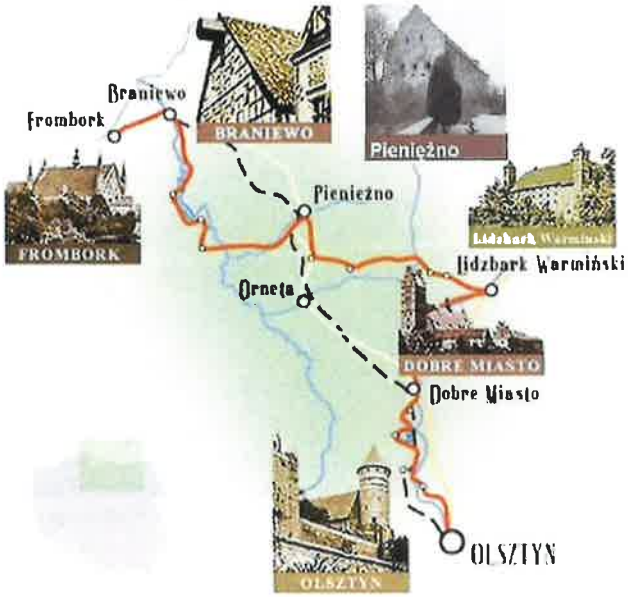
Szalki kajakowe:

- Szlak kajakowy rzeki Symsarny – 23 km – Blanki – jez. Symsar – Medyny – Lidzbark Warmiński;
- Szlak kajakowy rzeki Łyny – 160 km – Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Sępopol.

Szlaki piesze:

- Szlak czerwony – Kopernikowski – 236,70 km – Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Mingajny – Pieniężno;
- Szlak czarny - Szlak Doliną Symsarny - szlak czarny jest fragmentem szlaku międzynarodowego, prowadzi przez miasto w kierunku Bisztynek, Reszla, Kętrzyna i dalej kieruje się na wschód. Szlak pokazuje wszystkie walory turystyczne miasta.

Rysunek 10. Szlak Kopernikowski

Źródło: Operat uzdrowiskowy Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński 2014

Najważniejsze obiekty sportowo-rekreacyjne na terenie miasta:

- Bulwar nad Łyną,
- Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny (więcej w podrozdziale 3.2.3),
- trasy piesze i rowerowe - przez miasto przebiega jeden ze szlaków GreenVelo,
- stadion lekkoatletyczno – piłkarski z oświetleniem (zgodny z normami PZLA i FIFA, o pojemności 1600 osób, z dwoma boiskami (głównym i treningowym), wyposażony w pełną infrastrukturę lekkoatletyczną),
- 2 hale sportowe,
- plaża nad jeziorem Wielochowo,
- skatepark,
- lodowisko,
- boiska sportowe Orlik 2012,
- siłownie zewnętrzne,
- place zabaw,
- strzelnica sportowa,
- 2 przystanie kajakowe,
- tor motorcrossowy i endurowy,
- korty tenisowe.

Analiza potencjału turystycznego Lidzbarka Warmińskiego

Lidzbark Warmiński ze względu na bogactwo przyrodniczo-kulturowe pełni funkcję turystyczną. Do określania wartości funkcji turystycznej w ekonomicznym ujęciu służy szereg mierników. Ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących potencjału turystycznego miasta dla obliczenie niektórych wskaźników, uwzględniono w analizie dane dotyczące powiatu lidzbarskiego. Część z nich świadczy

o poziomie zagospodarowania turystycznego, a także o przedsiębiorczości mieszkańców czy zdolności do przyciągnięcia inwestorów zainteresowanych działalnością w branży turystycznej. W niniejszej analizie przedstawiono mierzalne mierniki potencjału turystycznego.

W tym zakresie przedstawiono następujące wskaźniki:

- miejsca noclegowe na 1000 ludności,
- miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności,
- stopień wykorzystania miejsc noclegowych,
- turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności,
- wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w sektorze turystyki na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik udziału podmiotów sektora turystyki w podmiotach gospodarczych ogółem.

Tabela 5. Potencjał turystyczny Lidzbarka Warmińskiego

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
	Miejsca noclegowe na 1000 ludności				
powiat lidzbarski	12,60	13,66	15,81	16,66	13,68
woj. warmińsko-mazurskie	27,75	28,58	28,44	28,51	30,15
Polska	18,47	19,50	20,14	20,79	21,51
	Miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności				
powiat lidzbarski	12,60	13,66	15,45	16,04	13,12
woj. warmińsko-mazurskie	15,63	16,91	16,11	16,60	17,30
Polska	12,74	13,58	13,86	14,62	15,08
	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych				
powiat lidzbarski	28,3	30,1	27,0	27,4	26,6
woj. warmińsko-mazurskie	30,2	31,9	30,9	31,5	31,8
Polska	36,7	38,1	39,3	40,1	40,6
	Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym				
powiat lidzbarski	3 487	5 256	5 761	6 000	4 938
	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności				
powiat lidzbarski	617,51	726,38	706,73	884,39	789,14
woj. warmińsko-mazurskie	787,00	890,63	880,01	914,26	965,98
Polska	700,62	783,52	832,57	882,40	929,18
	Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze turystyki na 1000 ludności				
Lidzbark Warmiński	4,1	4,3	5,0	5,0	5,1
powiat lidzbarski	3,6	3,6	3,8	3,8	3,8
woj. warmińsko-mazurskie	4,2	4,3	4,4	4,5	4,7
Polska	5,3	5,4	5,5	5,6	5,8
	Udział podmiotów sektora turystyki w podmiotach gospodarczych ogółem				
Lidzbark Warmiński	4,15%	4,24%	4,82%	4,68%	4,65%
powiat lidzbarski	4,38%	4,27%	4,38%	4,26%	4,18%
woj. warmińsko-mazurskie	4,92%	4,93%	4,99%	5,01%	5,03%
Polska	4,85%	4,87%	4,91%	4,93%	4,96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych[29]

Analizując zmiany wartości wszystkich przedstawionych wskaźników można stwierdzić, iż poziom funkcji turystycznej w powiecie lidzbarskim wzrasta. Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności, w tym

[29] Problem stanowi statystyka Głównego Urzędu Statystycznego, która nie podaje bowiem dokładnych danych dotyczących liczby obiektów noclegowych. Dane są obarczone znacznym marginesem błędu, wynikającym z braku wywiązywania się przez podmioty gospodarcze z obowiązku statystycznego

całorocznych, w powiecie lidzbarskim wzrasta, na przestrzeni 5 lat o 1,08%. Natomiast stopień ich wykorzystania w analizowanym okresie maleje – o 1,7%.

Trzeci miernik określa wskaźnik intensywności ruchu turystycznego, jakim rozwój oferty, infrastruktury i prowadzone działania promocyjne przekładają się na zainteresowanie danym miejscem. Należy zwrócić uwagę, że na przełomie 5 lat liczba turystów korzystających z noclegów w powiecie lidzbarskim wzrosła o 21,75%.

Biorąc pod uwagę fakt, że w latach 2015-2019 nastąpił ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, można wywnioskować, że turystyka w Lidzbarku Warmińskim rozwija się słabiej od innych branż, gdyż odsetek przedsiębiorstw działających w sektorze turystycznym w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Lidzbarku Warmińskim wynosi 4,65% i od 2017 r. ma tendencję malejącą. Szansą na rozwój sektora turystycznego jest powstanie uzdrowiska, który niewątpliwie zwiększy atrakcyjność turystyczną miasta. Polskie uzdrowiska stając się wielofunkcyjnymi centrami zdrowia, turystyki, rekreacji, sportu i kultury okazują się w ten sposób stymulatorami lokalnego i regionalnego rozwoju gospodarczego. Turystyka bowiem ma bezpośredni wpływ na rozwój innych sektorów gospodarki, takich jak np. hotelarstwo, gastronomia, transport, biura podróży, a także pośrednio oddziałuje na inne dziedziny gospodarki, jak przemysł rolno – spożywczy, konfekcyjny i odzieżowy, pamiątkarski, budownictwo, produkcja sprzętu i ekwipunku sportowo – turystycznego, infrastruktura drogowa, sektor bankowy i ubezpieczeniowy.[30] Ważnym atutem rozwoju turystycznego miasta jest plan uruchomienia miejskiej komunikacji publicznej łączącej centrum z przyszłym uzdrowiskiem.

3.1.3. Potencjał turystyki medycznej w województwie warmińsko-mazurskim

Generalnie turystyką medyczną określamy „dobrowolne przemieszczanie się do obcego państwa w celu poddania się tam planowanemu leczeniu (dla ratowania zdrowia i życia, czy poprawy jego jakości) z przyczyn finansowych, jakościowych lub z uwagi na niedostępność świadczeń w miejscu zamieszkania (brak personelu, wiedzy, sprzętu lub zbyt długi czas oczekiwania czy ograniczenia prawne) niejednokrotnie połączonym ze zwiedzaniem odwiedzanego miejsca".[31] Turystyka medyczna uwarunkowana jest m.in. rozwojem technologii, przemianami demograficznymi, wzrostem świadomości zdrowotnej, nierównościami w dostępie do nowoczesnych metod leczenia, a także problemami systemów opieki zdrowotnej.[32]

Polski rynek turystyki medycznej należy do najlepiej rozwijających się w Europie. Przyczyną tego stanu rzeczy są przede wszystkim ceny usług. Niemcy, Brytyjczycy, Norwedzy i Szwedzi poszukują tańszych alternatyw dla drogich zabiegów w zachodnich klinikach. Polska jest krajem, który z jednej strony może zaoferować wysoką jakość usług medycznych, przy jednocześnie niższych cenach, niż te w krajach wysoko rozwiniętych. Liczba turystów medycznych jest trudna do precyzyjnego określenia, jednakże A. Białk-Wolf, szacuje, że w 2018 roku w Polsce było 180 tys. turystów medycznych.[33] W oparciu o analizy Głównego Urzędu Statystycznego, można wskazać, że turysta zagraniczny wydaje w trakcie pobytu

[30] G. Lasek, Uzdrowiska a rozwój lokalny i regionalny – szanse i bariery na przykładzie uzdrowisk świętokrzyskich,
[31] Internet, https://ibirtm.pl/turystyka-medyczna-w-polsce-podstawowe-informacje/#_ftn1
[32] Internet, https://ibirtm.pl/region-zdrowia/
[33] Dane nie uwzględniają osób korzystających z usług spa i wellness. Gdyby wziąć pod uwagę tak szeroko pojętą turystykę zdrowotną, można byłoby mówić o znacznie większej liczbie odwiedzających

w Polsce około 2 770 zł. Na tej podstawie, można określić wartość rynku turystyki medycznej w kraju na poziomie około 500 mln zł.[34]

Usługi medyczne, uzdrowiskowe, profilaktyczne realizowane są zarówno przez podmioty komercyjne, jak i te kształtujące publiczną służbę zdrowia. W odniesieniu do tej drugiej grupy wyróżnić można następujące rodzaje podmiotów: świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną oraz stacjonarną opiekę zdrowotną (szpitale ogólne, zakłady opieki zdrowotnej – psychiatryczne, długoterminowej, opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja oraz lecznictwa uzdrowiskowego). W 2019 roku w systemie ochrony zdrowia w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało:

- 1 144 zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej - praktyk lekarskich i przychodni, względem 1186 w 2015 r.;
- 39 szpitali ogólnych (o cztery mniej niż w 2015 r.);
- 12 zakładów stacjonarnej, całodobowej opieki psychiatrycznej (względem 11 w 2015 r.);
- 12 zakładów stacjonarnych zakładów opiekuńczo-leczniczych (względem 10 w 2015 r.);
- 5 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych;
- 3 hospicja;
- 3 oddziały opieki paliatywnej;
- jedno sanatorium;
- jeden szpital uzdrowiskowy.[35]

Wydatki na ochronę zdrowia w województwie warmińsko-mazurskim to około 3,16 mld złotych w 2018 r. Można wskazywać, że wydatki na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca są przeciętne w skali kraju i wynoszą 84,60 zł (najniższa wartość była w województwie łódzkim – 64,4 zł, a najwyższa w mazowieckim – 159,2 zł).[36]

W Polsce na koniec 2018 r. funkcjonowało 949 stacjonarnych szpitali ogólnych, dysponujących 181,7 tys. łóżek oraz 198 szpitali dziennych (lub inaczej „jednego dnia") oferujących 1,1 tys. miejsc opieki dziennej. W 2020 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały 43 szpitale ogólne.

Lecznictwo uzdrowiskowe jest integralną częścią systemu ochrony zdrowia. Prowadzone jest w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego zlokalizowanych w uzdrowiskach, czyli na terenach o szczególnych walorach geologiczno-klimatycznych, wydzielonych w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się tam naturalnych surowców leczniczych.[37] W 2019 roku w regionie leczyło się 7 tys. kuracjuszy, względem 782,1 tys. w całym kraju.[38]

W województwie warmińsko-mazurskim zlokalizowane jest jedno uzdrowisko Gołdap (powiat gołdapski) które posiada 480 łóżek. Od 2000 r. posiada on status uzdrowiska o profilu borowinowo – klimatycznym. Znajduje się tu sanatorium, pijalnia wód mineralnych i tężnie oraz nowoczesna infrastruktura uzdrowiskowa z Promenadą Zdrojową, hektarowym placem zabaw, dołkami do mini-golfa, ścieżkami

[34] Internet, https://www.medonet.pl/zdrowie,turystyka-medyczna--obcokrajowcy-chca-leczyc-sie-w-polsce,artykul,1735390.html

[35] Ochrona zdrowia i pomoc społeczna w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015-2019, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2020.

[36] Zdrowie i ochrona zdrowia w 2018r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019,

[37] Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2016-2018, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2019

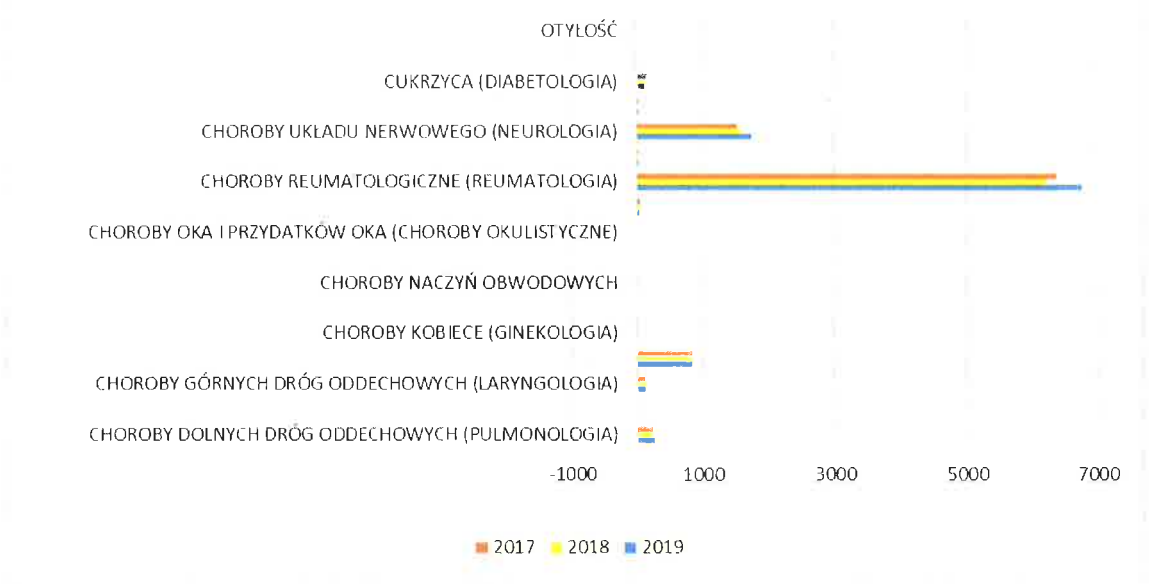
[38] Działalność lecznicza zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej w 2019r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

pieszymi i rowerowymi oraz zewnętrznymi urządzeniami do ćwiczeń nad jeziorem i w centrum. Jako uzdrowisko klimatyczno-borowinowe sanatorium bazuje głównie na leczeniu borowinami, których ogromne złoża znajdują się w okolicy pobliskiej wsi Niedrzwica.[39]

Oferta uzdrowiskowa województwa warmińsko-mazurskiego zostanie uzupełniona o kolejny zakłady lecznicze, ponieważ kolejne gminy starają się pozyskać status uzdrowiskowy. W 2016 r. status obszaru ochrony uzdrowiskowej uzyskał Lidzbark Warmiński, Miłomłyn i Frombork, a w 2019 roku Górowo Iławieckie. W 2020 roku starania o tenże status rozpoczęło Olecko.

Zgodnie z danymi Narodowego Funduszu Zdrowia w 2019 r. 9 972 osób z województwa warmińsko-mazurskiego skorzystało z lecznictwa uzdrowiskowego. Skierowania te najczęściej dotyczyły chorób reumatologicznych (67%), chorób układu nerwowego (17,5%) oraz kardiologicznych (8,3%).

Wykres 5. Uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne dorosłych w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NFZ

Analizy demograficzne wykazują tendencję stałego wzrostu liczebności populacji w wieku poprodukcyjnym. Starzejące się społeczeństwo spowoduje wzrost zachorowalności na choroby naczyniowo – sercowe, neurologiczne, kardiologiczne czy pulmonologiczne. W przebiegu większości chorób przewlekłych oraz po leczeniu fazy ostrej dużej grupy chorób wskazane jest leczenie uzdrowiskowe. Dostępność do świadczeń rehabilitacyjnych, opiekuńczych oraz profilaktycznych wzrasta wciąż nieproporcjonalnie do dużego zapotrzebowania na te świadczenia. W związku z czym rozbudowa infrastruktury uzdrowiskowej w Polsce jest zasadna i właściwa, gdyż lecznictwo uzdrowiskowe należy do grupy najtańszych świadczeń leczniczych i profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności.[40]

Obecnie trwają badania nad utworzeniem kolejnej inteligentnej specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego „Zdrowe życie", obok już istniejących „Żywność Wysokiej Jakości", Ekonomia Wody" oraz „Drewo i Meblarstwo". Celem badania jest zdefiniowanie zasobów i potencjału branży sektora medycznego i okołomedycznego jako inteligentna specjalizacja regionu oraz określenie możliwości

[39] Internet, https://uzdrowiskogoldap.pl/
[40] Investin, Diagnoza sektora związanego z medycyną, usługami medycznymi oraz jakością życia, 2021

i ścieżki rozwoju sektora w perspektywie 10 lat. Zatwierdzenie nowej inteligentnej specjalizacji jest szansą dla rozwoju regionu i podmiotów gospodarczych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim.

Ruch turystyczny jest związany z rozpoznawalnością regionu. Walory przyrodnicze regionu, czyste środowisko oraz rozbudowana baza hotelowo-noclegowa sprzyjają rozwojowi turystyki na Warmii i Mazurach. O walorach przyrodniczych województwa decydują przede wszystkim duże kompleksy leśne, z Puszczą Piską na czele, liczne jeziora, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe i czyste powietrze – Warmia i Mazury znane są jako „Zielone Płuca Polski". Prócz tego region słynie także z jezior – na Warmii i Mazurach znajduje się ich ponad 3 tys. Jeziora są połączone kanałami i rzekami, tworząc wielokilometrowy system szlaków wodnych i stanowiąc prawdziwy raj dla żeglarzy. Nic więc dziwnego, że Mazurskie Jeziora były jedynym polskim kandydatem w finale światowego plebiscytu na 7 nowych cudów natury, a ostatecznie jako jedyne miejsce z Europy znalazły się w gronie 14 najpiękniejszych miejsc na Ziemi.[41]

Region zdrowia określany jest jako narzędzie do podniesienia atrakcyjności danego miejsca zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Można go zdefiniować jako ograniczony geograficznie teren z niezanieczyszczonym środowiskiem naturalnym, dobrą infrastrukturą medyczną i turystyczną, ciekawą ofertą kulturową, dobrze wykształconymi i zdrowymi mieszkańcami dzielącymi podobne wartości i kompetencje, którzy są świadomi szerokiego spektrum przejawów zdrowia obejmujących funkcje fizyczne i umysłowe, sferę duchową, jakość życia, zaangażowanie społecznie i codzienną funkcyjność. Aby zagwarantować rozwój regionów zdrowia konieczne jest zaangażowanie na rzecz zdrowia istotnych aktorów w regionie, które wyraża się we współpracy, szczególnie z takich obszarach jak edukacja, badania, technologie medyczne, profilaktyka zdrowotna, dostawcy usług medycznych, mieszkańcy, politycy i aktorzy turystyki zdrowotnej.[42]

Zgodnie z GUS w 2019 r. w szczycie sezonu turystycznego (31 lipca) w województwie do dyspozycji turystów pozostawało 541 obiektów noclegowych (posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych), które zapewniały 43,0 tys. miejsc noclegowych. Ponad połowa (57,4%) to obiekty całoroczne. Na bazę noclegową składało się 218 obiektów hotelowych (hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe) i 323 pozostałe obiekty noclegowe turystyki. W pierwszej grupie dominowały hotele, natomiast wśród pozostałych obiektów najliczniejszą grupą były kwatery agroturystyczne, pokoje gościnne, ośrodki wczasowe oraz zespoły domków turystycznych. W 2019 r. było 1 377,5 tys. turystów, którym udzielono 3 379,5 tys. noclegów. Był to wzrost w stosunku do 2018 r. o 5,3% turystów więcej i o 4,4% więcej udzielonych noclegów.

3.1.4. Uzdrowiskowe strefy ochronne

Powstanie i rozwój uzdrowiska, to długofalowy proces wymagających skoordynowanych działań planistycznych. Obecnie na terenie Lidzbarka Warmińskiego i dwóch sąsiednich sołectw (Łabno i Medyny) zgodnie Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 maja 2016 roku (Dz. U. z 2016 r. poz. 757) oraz decyzją nr 80 Ministra Zdrowia znak MZ-OZU-520-1/WS/14 z dnia 10.09.2014 r. utworzony został Obszar Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński".

[41] Internet, https://invest.warmia.mazury.pl/pl/dlaczego-warmia-i-mazury/nasze-przewagi.html
[42] Internet, https://ibirtm.pl/region-zdrowia/

Powierzchnia obszaru ochrony uzdrowiskowej przyszłego uzdrowiska wynosi 1 722,96 ha i ograniczona jest strefą „C" ochrony uzdrowiskowej przebiegająca po granicy administracyjnej miasta Lidzbark Warmiński oraz po granicy 2 sołectw gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński Medyny i Łabno. Na obszarze ochrony uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński" wyodrębniono 3 sfery ochrony uzdrowiskowej:

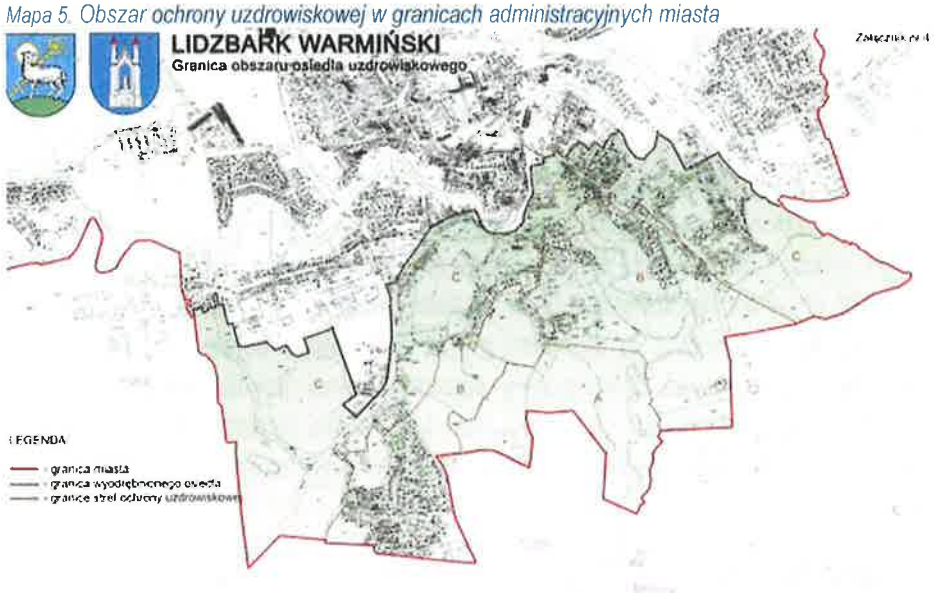
- Strefę „A" – 119,95 ha, w tym:
  - Część miasta Lidzbark Warmiński – Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha,
  - Część sołectwa Łabno i Medyny gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński o powierzchni 85,89 ha.

  Wyliczony wskaźnik terenów zieleni w strefie „A" – 97,69%.
- Strefę „B" – o powierzchni 486,77 ha i wyliczonym wskaźniku terenu zieleni – 91,65%.
- Strefę „C" – o powierzchni 1116,24 ha i wyliczonym wskaźniku biologicznie czynnych – 91,65%.

W skład wydzielonego Osiedla Uzdrowiskowego na terenie miasta wchodzą:

- część mieszczącej się w granicach administracyjnych miasta strefy uzdrowiskowej „A" (Osiedla Uzdrowiskowego o powierzchni 34,08 ha);
- strefa „B" obejmująca obszar przyległy do strefy „A" i stanowiąca jej otoczenie, wyznaczona w ramach miejskich terenów zurbanizowanych;
- Strefa „C" obejmująca część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego (z obszarem górniczym o odwiertem GT-1).

Mapa 5. Obszar ochrony uzdrowiskowej w granicach administracyjnych miasta

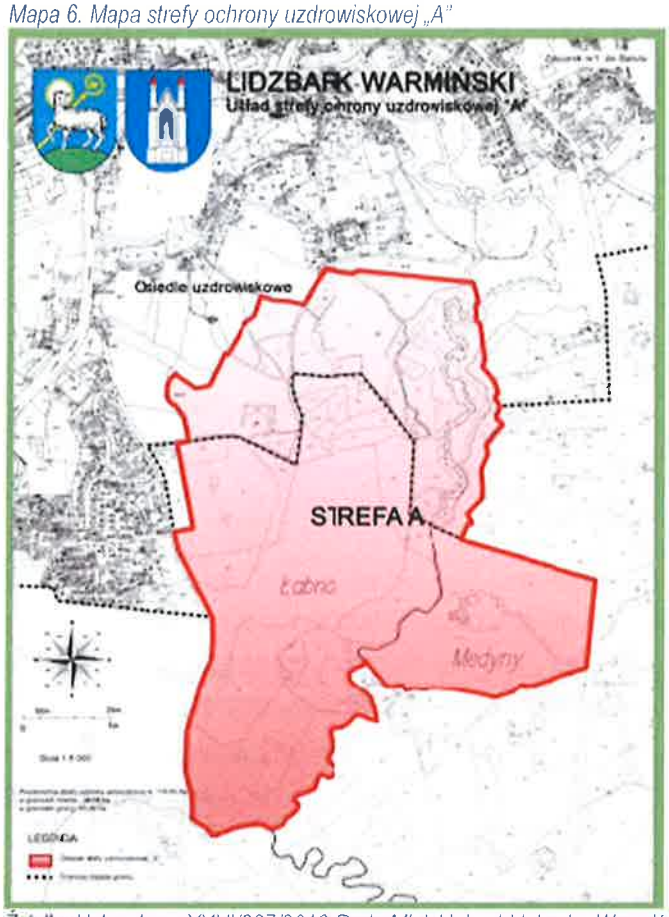

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Obszar strefy „A" ochrony uzdrowiskowej był terenem niezurbanizowanym, niezamieszkałym i stanowi w głównej mierze grunty orne z dużym udziałem gruntów leśnych. Obszar ten graniczy od północy z terenami „brzegowymi" zurbanizowanymi miasta. Od wschodu i południa zamknięty jest wąwozem i korytem rzeki Symsarny. Zachodnią granicą jest obszar zurbanizowany (osiedle domków jednorodzinnych) i odgradzająca go od strefy „A" ulica Żytnia. Teren ten był własnością Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dawna Agencji Nieruchomości Rolnej), Gminy Wiejskiej Lidzbark

Warmiński i osób prywatnych[43]. W chwili obecnej Gmina Miejska Lidzbark Warmiński jest właścicielem gruntów. W części północnej strefy znajduje się kompleks leśny będący historycznym „leśnym parkiem uzdrowiskowym". Część wschodnia to dolina rzeki Symsarny z głębokim wąwozem (o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych), na którego prawym stoku znajduje się historyczny obiekt turystyczny („Zacisze Leśne"), znakomicie nadający się do rozbudowy i przebudowy na kompleks sanatoryjny. Południowa część strefy to tereny użytkowane rolniczo z południową ekspozycją słoneczną, predysponowane do budowy zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego.[44]

Mapa 6. Mapa strefy ochrony uzdrowiskowej „A"

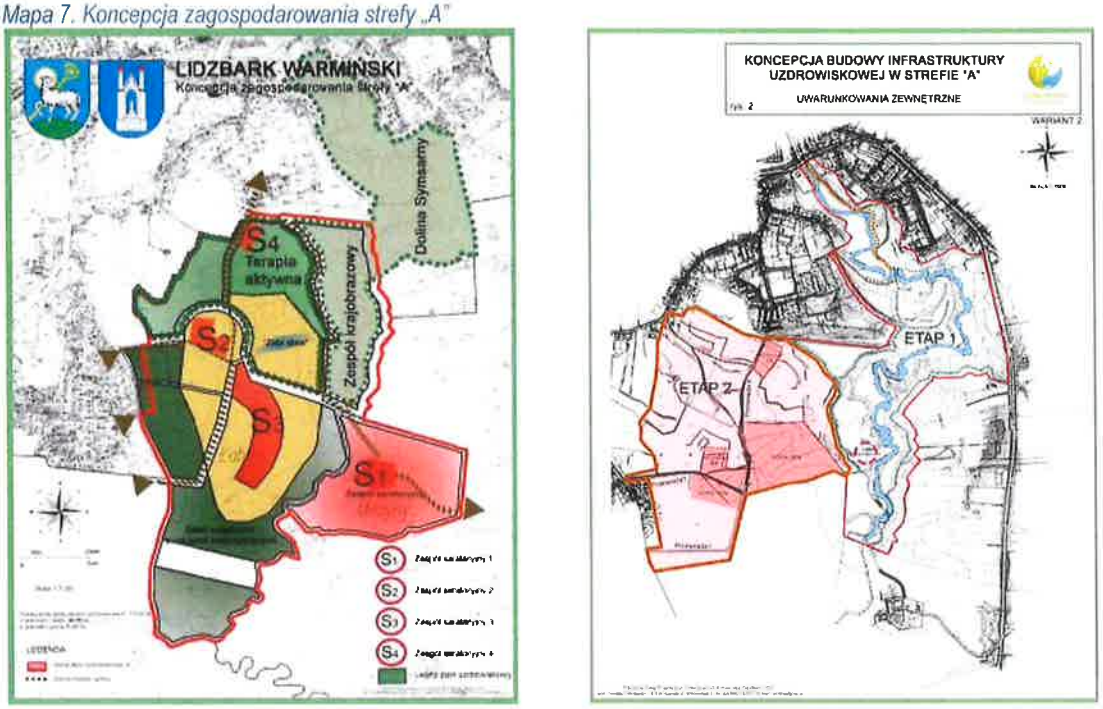
Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Projekt budowy uzdrowiska zakłada wyodrębnienie trzech zespołów sanatoryjnych (S1, S2, S3) zlokalizowanych w strefie „A" obszaru ochrony uzdrowiskowej odizolowanych od miasta, a jednocześnie powiązanych z miastem ciągami komunikacyjnymi, infrastrukturą techniczną jak również trasami turystycznymi przebiegającymi przez kompleks i dolinę rzeki Symsarny. Poza zespołami sanatoryjnymi planowane jest powstanie zakładu przyrodoleczniczego (S4) świadczącego usługi z zakresu zabiegów ambulatoryjnych lecznictwa uzdrowiskowego, usytuowanego na obrzeżach strefy „A", na ciągu komunikacji pieszej i pieszo-jezdnej łączącej zespół sanatoryjny z miastem (...) Budowa infrastruktury uzdrowiskowej to nie tylko zakłady lecznictwa uzdrowiskowego takie jak sanatoria uzdrowiskowe, szpitale uzdrowiskowe, zakłady przyrodolecznicze, ale również to urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego m.in.

[43] Gmina Miejska odkupiła tereny prywatne o powierzchni 8,49 ha
[44] Koncepcja Zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w strefie „A" i „B", Lidzbark Warmiński, 2016

tężnie, ścieżki terapeutyczne, (np. Leśny Park z urządzeniami do kinezyterapii).[45] Władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego od 2016 r. prowadzą strategię inwestycyjną w zakresie budowy uzdrowiska. Uzdrowisko budowane przez Gminę Miejską Lidzbark Warmiński podzielono na dwa etapy zgodnie z *„Koncepcja projektowa dla zadania „Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim w strefie „A" i „B" ochrony uzdrowiskowej".*

Mapa 7. Koncepcja zagospodarowania strefy „A"

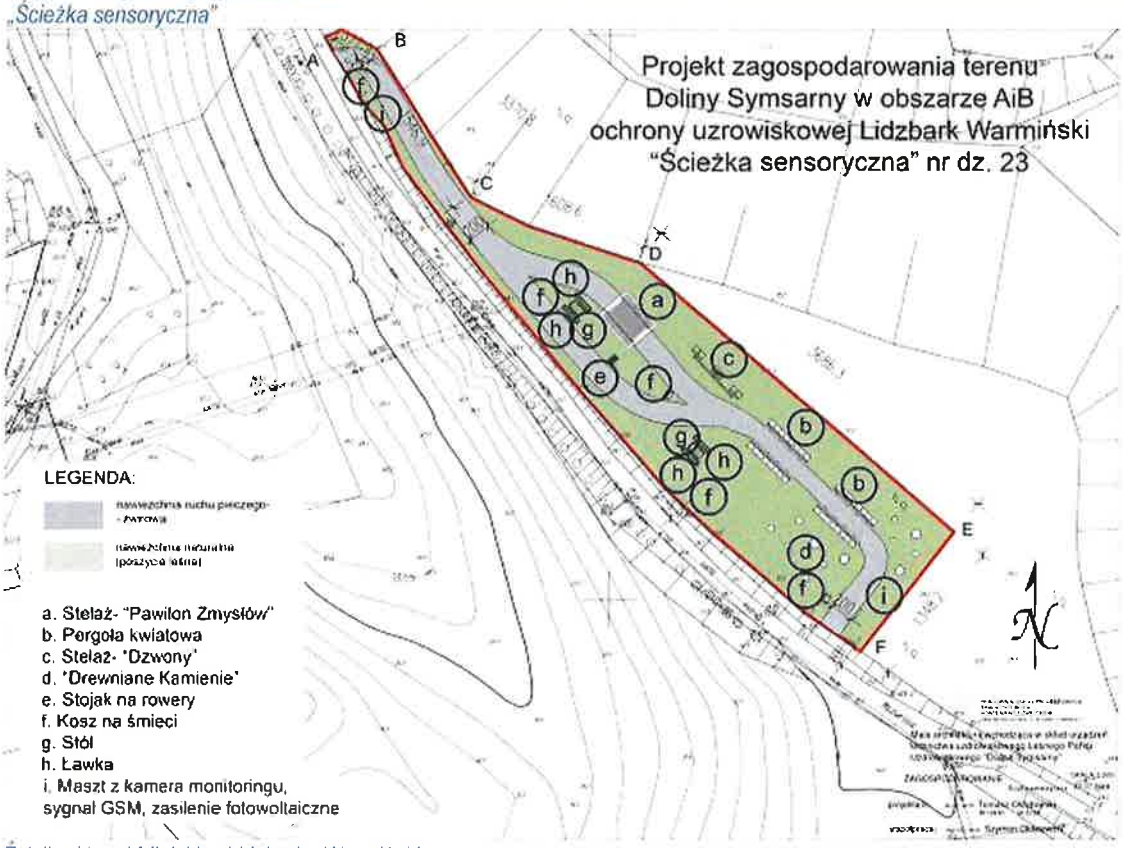

Źródło: Koncepcja Zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w strefie „A" i „B", Koncepcja projektowa dla zadania „Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim w strefie „A" i „B" ochrony uzdrowiskowej

W etapie 1 zagospodarowano kompleks leśny w zespole „Doliny Symsarny" będącego połączeniem komunikacyjnym „zespołu staromiejskiego" miasta z zespołem sanatoryjnym zlokalizowanym w strefie „A" ochrony uzdrowiskowej. Wykonano ciągi komunikacji rekreacyjnej i terapeutycznej oraz urządzenia rekreacyjne i obiekty małej architektury, jak również urządzeniami do aktywnego wypoczynku i zabiegów leczniczych jak również z zakresu kinezyterapii – siłownia zewnętrzna.

[45] Koncepcja Zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej w strefie „A" i „B", Lidzbark Warmiński, 2016

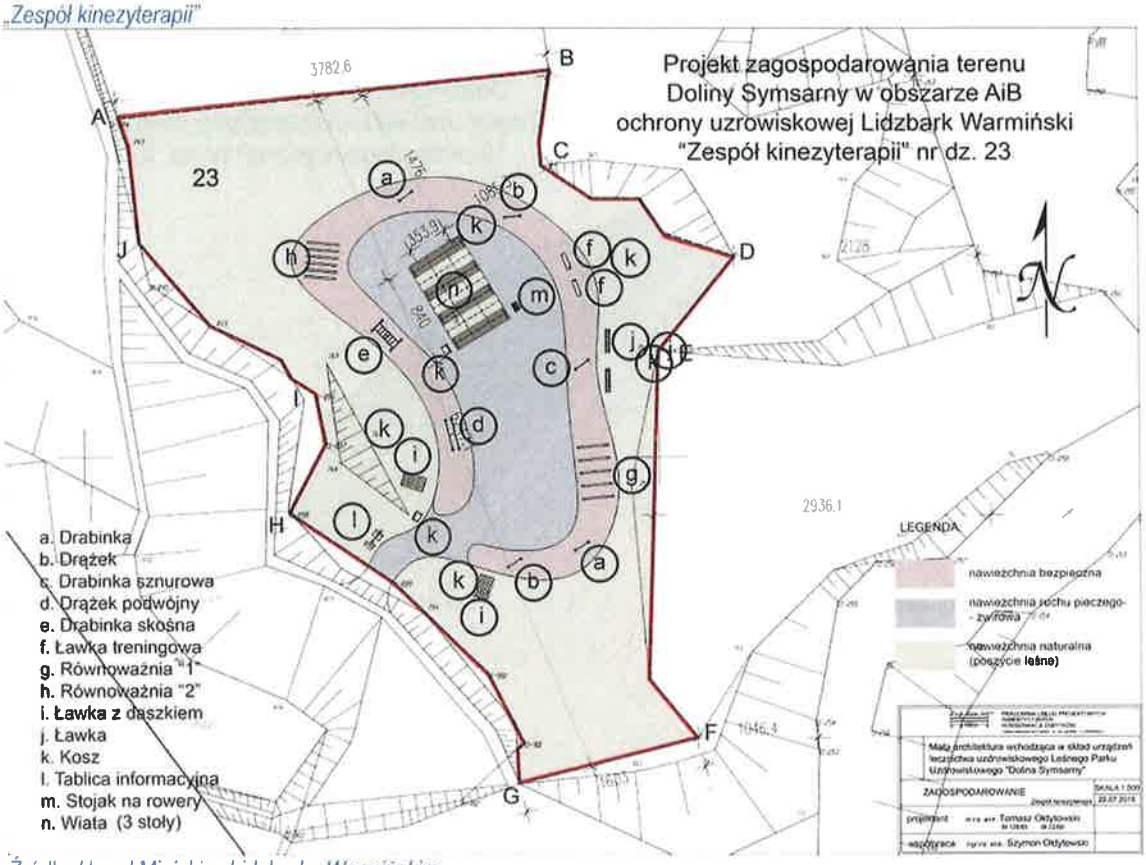
Mapa 8. Projekt zagospodarowania terenu Doliny Symsarny w obszarze A i B ochrony uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński „Ścieżka sensoryczna"

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Pierwszym etapem powstającego uzdrowiska była realizacja projektu *„Infrastruktura uzdrowiskowa - Leśny park uzdrowiskowy Doliny Symsarny"*. **Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny** położony jest w malowniczym przełomie rzeki, która przez setki lat kształtowała tę dolinę. Ze względu na wyróżniający krajobraz, bogatą florę i faunę oraz walory turystyczno-krajoznawcze, teren od 1992 r. stał się Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny. Park Uzdrowiskowy jest to obszar wypoczynkowy, zawierający różnorodne formy aktywnego spędzania czasu wolnego. Wyposażono go w urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego i elementy małej architektury, łącznie ponad 200 obiektów. Na całym obszarze znajdują się drogowskazy oraz tablice edukacyjne, informujące o miejscach wartych uwagi i ciekawostkach związanych z parkiem. By uprzyjemnić pobyt w parku, zamontowano wiaty, ławki, stoły i stojaki na rowery. Osoby aktywne mogą skorzystać z urządzeń do ćwiczeń w Zespole Kinezyterapii. Mieszkańcy i turyści mogą pobudzić zmysły węchu, słuchu i dotyku, spacerując wzdłuż Ścieżki Sensorycznej. Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny to idealne miejsce na spacer, jogging, nordic walking czy jazdę rowerem.

Mapa 9. Projekt zagospodarowania terenu Doliny Symsarny w obszarze A i B ochrony uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński „Zespół kinezyterapii"

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Teren parku nazywany jest potocznie „Lidzbarskimi Serpentynami". Taką nazwę zawdzięcza meandrującej Symsarnie, która jak błękitna wstęga, przecina i owija morenowe pagórki. Niegdyś w Parku mieścił się amfiteatr i kąpielisko, gdzie mieszkańcy całymi rodzinami spędzali czas wolny, brali udział w zabawach i festynach, zażywali kąpieli. Podczas spacerów Lidzbarskie Serpentyny odkrywają także fragmenty historii – zasypaną dziś „Diablą Jamę", Górę Okartową – skąd prowadzono już od średniowiecza miejskie wodociągi, pozostałości umocnień „Trójkąta Lidzbarskiego", dawne miejsce straceń, pomnik bohaterów wojny 1870-1871 czy pozycję rosyjsko – pruską z 1807 roku.[46]

[46] Internet, http://uzdrowiskolidzbarkwarminski.pl/

Rysunek 11. Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny

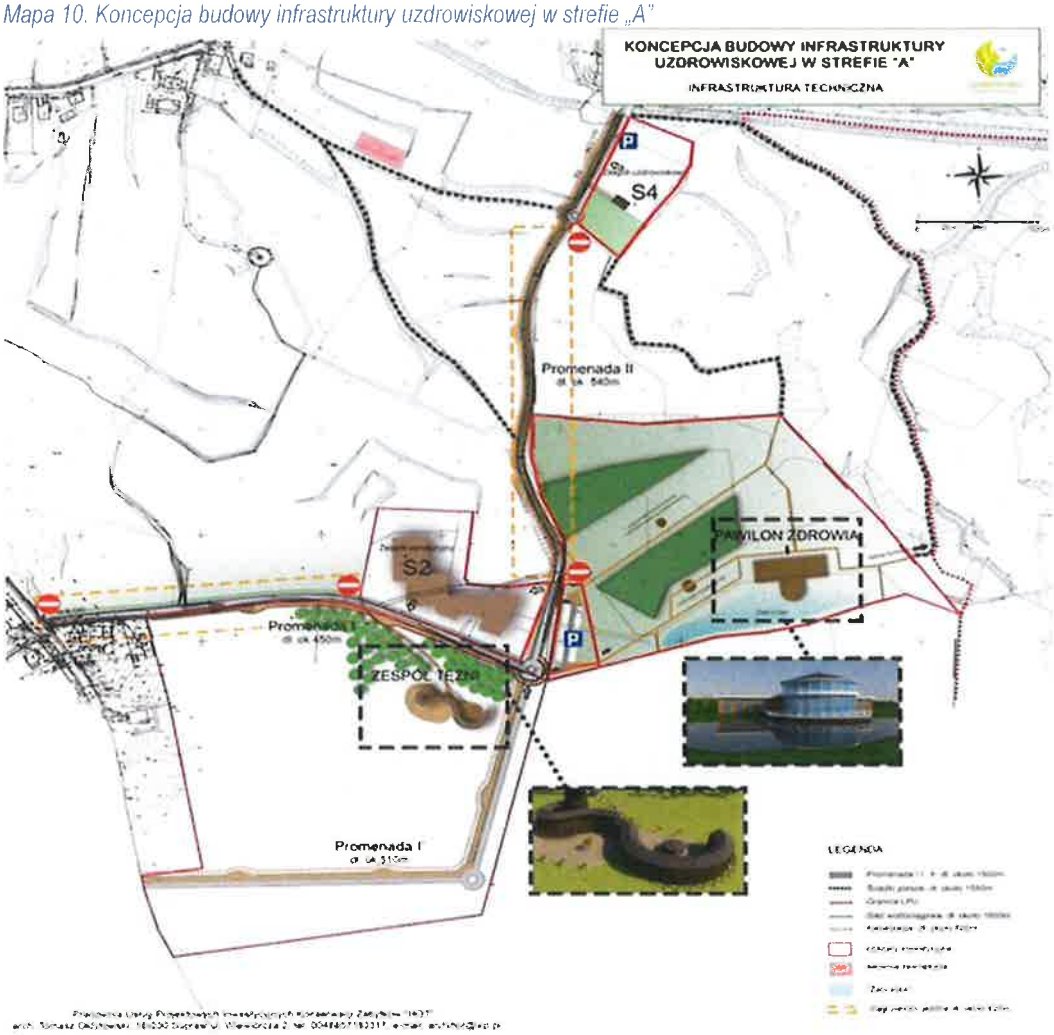
Źródło: Internet, Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim, Fot. Michał Misztal

Etap 2 budowy uzdrowiska to zagospodarowanie przestrzenne ciągów pieszych i budowa promenad, łączących komunikacyjnie zespoły sanatoryjne z miastem, od strony ul. Żytniej (komunikacją kołową i rekreacyjną) oraz od ul. Leśnej (komunikacją rekreacyjną), budowa Tężni Solankowych i Pawilonu Zdrowia nad „Żabim Stawem", budowa infrastruktury towarzyszącej i parkingów. W etapie tym zaprojektowano budowę niezbędnego uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną podziemną taką jak: sieci wodociągowe, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, budowę kanałów teletechnicznych, oświetlenie promenad oraz zaprojektowanych obiektów, zasilenie elektroenergetyczne stacje transformatorowe, w tym także budowa sieci zasilającej tężnie i pawilon zdrowia w solankę z odwiertu GT1 (Tężnie Warmińskie) oraz system monitoringu bezpieczeństwa i monitoringu jakości powietrza w tym parametrów meteorologicznych.

Zarówno obiekt Tężni jak i projektowanego Pawilonu Zdrowia zostanie zasilany w solankę leczniczą pochodzącą z ujęcia Otwór Lidzbark Warmiński GT-1 położony jest na południowo – zachodnich obrzeżach miasta, na działce nr 45/7 (będącej własnością Powiatu Lidzbarskiego), w odległości 70 m od drogi 51 Olsztyn – Bartoszyce. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wód termalnych w Lidzbarku Warmińskim w wysokości 120 m^3/h i temperaturze na wypływie 20,7°C, ustalone i zatwierdzone decyzją Ministra Środowiska w dniu 21.02.2012 r. (DGiKGhg-4731-6/6935/7089/12/MJ).[47]

[47] Koncepcja projektowa dla zadania „Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim w strefie „A" i „B" ochrony uzdrowiskowej

Mapa 10. Koncepcja budowy infrastruktury uzdrowiskowej w strefie „A"

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Drugi etap tworzenia uzdrowiska jest możliwy dzięki obecnie realizowanego projektu „*Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim*", którego celem jest stworzenie publicznej infrastruktury turystyczno-zdrowotnej, która zwiększy atrakcyjność turystyczną zasobów dziedzictwa naturalnego regionu oraz gminy Lidzbark Warmiński. W ramach tej inwestycji wykonano uzbrojenie terenu oraz budowę m.in. tężni z budynkiem technicznym wraz z tarasem widokowym, drogi, promenady wraz z parkingiem, wiaty rekreacyjnej i dużego placu zabaw.

W ramach projektu zostanie nadanie terenowi funkcji społeczno-turystycznej (infrastruktura uzdrowiskowa) połączy funkcjonalnie istniejącą już tego typu infrastrukturę usytuowaną wokół doliny Symsarny z Trasami Rowerowymi Polski Wschodniej oraz umożliwi komunikację pomiędzy obszarami wyznaczonymi do rewitalizacji na terenie Miasta Lidzbark Warmiński. Dzięki temu powstaje atrakcyjny turystycznie fragment miasta stwarzający potencjał do tworzenia nowych usług turystycznych. Powstanie możliwość zwiększenia ruchu turystycznego na terenie Lidzbarka Warmińskiego, co przełoży się również na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Infrastruktura, która powstaje w ramach niniejszej inwestycji, skomunikuje ze sobą poszczególne obszary miasta (np. Termy Warmińskie, dolinę Symsarny), a szerzej połączy trasę rowerową Green Velo z infrastrukturą turystyczną miasta Lidzbark Warmiński.

Rysunek 12. Budowa infrastruktury uzdrowiskowej – Etap I

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim, Fot. Michał Misztal

Zbudowana tężnia o długości blisko 100 m kształtem nawiązuje do ślimaka – symbolu Międzynarodowej Sieci Miast Dobrego Życia Cittaslow, której Lidzbark Warmiński jest członkiem już od 2006 r. Inwestycja zasilana będzie wodą solankową z odwiertu.

Rysunek 13. Projekt tężni na Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Teren będzie pełnił funkcję terenu zdrowotnego oraz rekreacyjno-turystycznego. Powstała w ramach projektu infrastruktura będzie dostępna przez cały rok. Zakłada się, iż w wyniku realizacji projektu wzrost liczby odwiedzających infrastrukturę uzdrowiskową wyniesie 5000 osób rocznie.

Strefa „B" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej

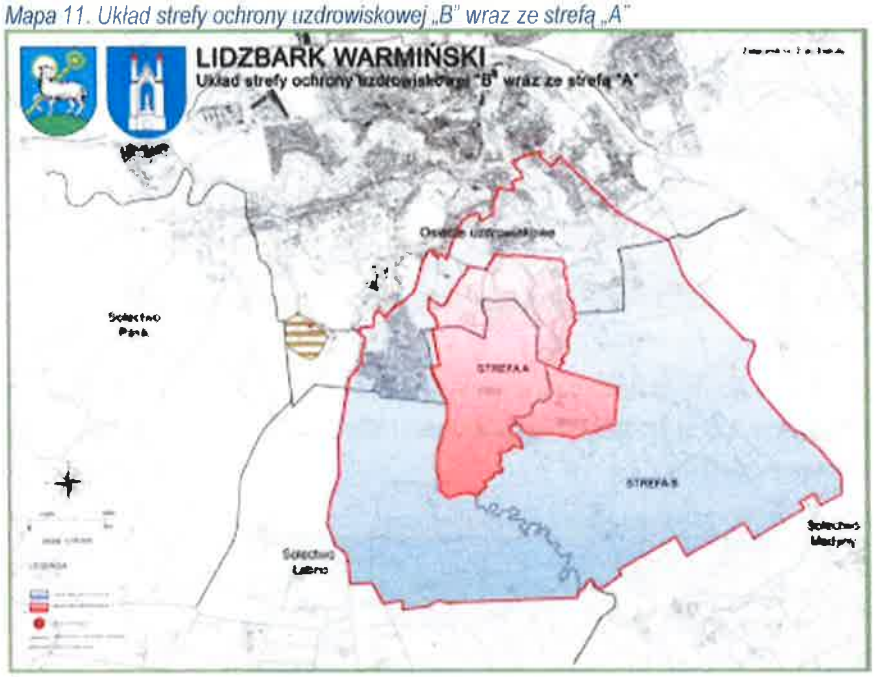
W skład strefy „B" obszaru ochrony uzdrowiskowej wchodzi:

1. część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego,
2. część sołectwa Łabno i Medyny w gminie wiejskiej Lidzbark Warmiński.

Procentowy udział terenów zielonych w strefie „B" wynosi 88,55 % (431,06 ha). Jej powierzchnia całkowita wynosi 486,77 ha.

Strefa „B" ochrony uzdrowiskowej, przylega i otacza strefę „A". W strefie „B" znajdują się tereny zurbanizowane miejskie (od strony zachodniej) oraz należące do obszaru gminy (od strony wschodniej). Południowy obszar strefy „B" to tereny użytkowane rolniczo. Północne zaś to tereny leśne i częściowo zurbanizowane. W strefie „B" ochrony uzdrowiskowej dominują tereny upraw rolniczych wraz z towarzyszącymi powierzchniami lasów i jezior.[48]

Mapa 11. Układ strefy ochrony uzdrowiskowej „B" wraz ze strefą „A"

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

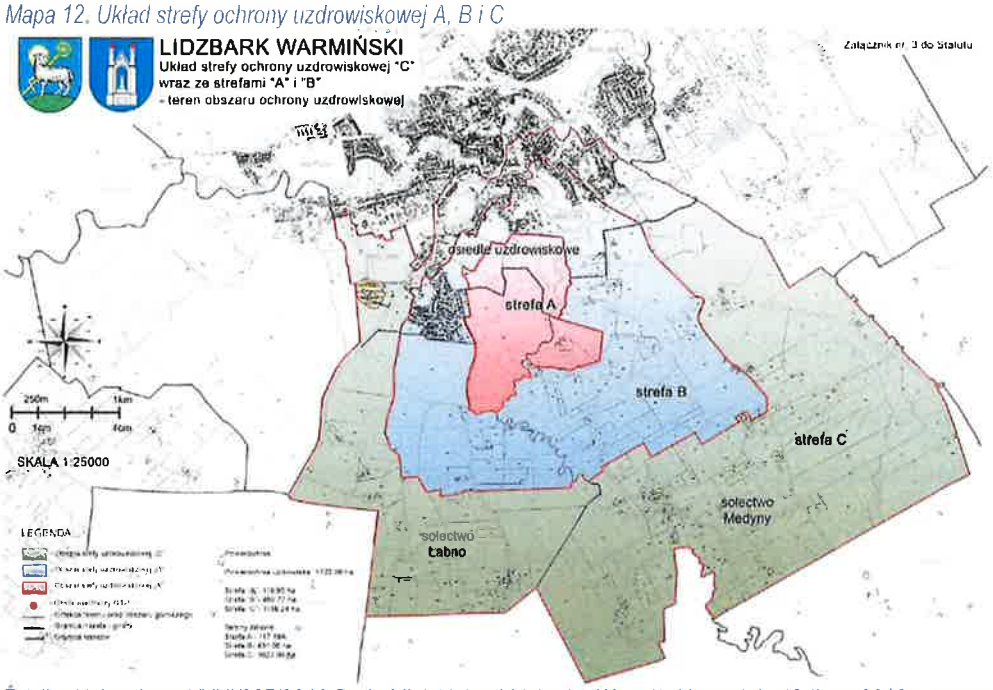
Strefa „C" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej, przylega i otacza strefę „B". Obejmuje swoim zasięgiem większość terenów jednostki pomocniczej miasta - Osiedla Uzdrowiskowego oraz sołectwa Medyny i Łabno. Powierzchnia całkowita strefy „C" wynosi 1 116,24 ha. Procentowy udział terenów zielonych w strefie „C" wynosi 91,65 % (1 022,98 ha).

W skład strefy ochrony uzdrowiskowej „C" wchodzi:

1. część miasta Lidzbark Warmiński - Osiedla Uzdrowiskowego (z obszarem górniczym o odwiertem GT-1).
2. część sołectwa Łabno i Medyny w gminie wiejskiej Lidzbark Warmiński.

[48] Zmiany do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark Warmiński

Mapa 12. Układ strefy ochrony uzdrowiskowej A, B i C

Źródło: Uchwała nr XXVI/207/2016 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Statutu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Strefa „C" przebiega granicami: Zachodnią, północną i wschodnią granicą Osiedla Uzdrowiskowego wyodrębnionego z miasta Lidzbark Warmiński oraz wschodnią i południową granicą sołectwa Medyny i południową i zachodnią granicą sołectwa Łabno w gminie wiejskiej Lidzbark Warmiński.

3.1.5. Lecznictwo uzdrowiskowe w Lidzbarku Warmińskim

Właściwości lecznicze klimatu

Podstawowe elementy meteorologiczne, które oddziaływująca na człowieka to: promieniowanie słoneczne i usłonecznienie, temperatura i wilgotność powietrza, ciśnienie atmosferyczne oraz ruch powietrza i opady. Ważne jest także zanieczyszczenie pyłowe i gazowe powietrza oraz zawartość pierwiastków śladowych i substancji biologicznych w powietrzu.[49]

Na terenie Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński występuje klimat o udokumentowanych właściwościach leczniczych, który charakteryzuje się warunkami bioklimatycznymi przydatnymi dla leczenia klimatycznego, dobrym klimatem akustycznym i poziomem pól elektromagnetycznych odpowiadającym obowiązującym dla uzdrowisk normom oraz parametrom sanitarnym powietrza.

Wieloletnie dane meteorologiczne wskazują, że:

- Liczba godzin ze słońcem jest tylko nieznacznie niższa niż norma usłonecznienia;
- Średnia liczba dni z opadem jest niższa od dopuszczalnej normą klimatycznej;
- Liczba dni z mgłą w półroczu chłodnym jest wyraźnie mniejsza, natomiast w półroczu ciepłym i 2 większa niż przewidziana normą dla uzdrowisk;
- Warunki termiczno-wilgotnościowe spełniają warunki stawiane miejscowościom uzdrowiskowym;

[49] Właściwości lecznicze klimatu Lidzbarka Warmińskiego

- Okres najdogodniejszy do klimatoterapii trwa w Lidzbarku Warmińskim od kwietnia do początku października. Zależnie od aktualnych warunków solarnych, termicznych, wietrznych i opadowych można wtedy stosować jedną lub kilka form leczenia klimatycznego. W okresie jesienno-zimowym warunki bioklimatyczne mogą być wykorzystywane jedynie do leczenia rehabilitacji i profilaktyki u osób w sile wieku, o sprawnie działającym układzie termoregulacyjnym;
- Poziom podstawowych zanieczyszczeń powietrza jest w większości poniżej norm sanitarnym obowiązujących z uwagi na zdrowe człowieka. Dane ze stacji monitoringu położonych w miastach o podobnej do Lidzbarka Warmińskiego wielkości i stopniu zagospodarowania sugerują, że centrum miejscowości przekroczenia mogą dotyczyć jedynie pyły PM 10 oraz benzo(a)pirenu.[50]

Podstawowe formy leczenia klimatycznego

Biorąc pod uwagę lokalizację uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim oraz aspekty właściwości klimatycznych, zakłada się, iż na terenie uzdrowiska prowadzone będą następujące formy leczenia klimatycznego (klimatoterapii) za pomocą poszczególnych urządzeń leczniczych – projektowanych obiektów budowlanych:

1. Aeroterapia polegająca na kąpielach powietrznych, aktywnej terapii powietrzem o dobrej jakości w trakcie spacerów oraz w trakcie odpoczynku zarówno w pozycji leżącej jak i siedzącej. Dzięki terenowi leśnemu oraz sąsiednim łąkom w powietrzu znajdują się specyficzne substancje zawierające m.in. olejki aromatyczne oraz fitocydy o działaniu bakteriobójczym, bakteriostatycznym, a także uspokajającym, obniżającym ciśnienie krwi oraz działającym leczniczo na górne drogi oddechowe. Dodatkowo w przypadku Lidzbarka Warmińskiego analiza warunków meteorologicznych wskazuje na przewagę wiatrów zachodnich oraz południowo-zachodnich, gwarantujących przy danej lokalizacji dobrą jakość powietrza, a także korzystne warunki termiczno-wilgotnościowe.
2. Helioterapia polegająca na wykorzystaniu promieni słonecznych, tzw. kąpieli słonecznych, poprzez leżakowanie lub siedzenie w miejscu wyeksponowanym na promienie słoneczne.
3. Kinezyterapia polegająca na terapii ruchowej oraz bodźcach klimatycznych będących w ruchu, co zwiększa i wpływa pozytywnie na wentylację płuc, a konieczność dostosowania do zmieniających się warunków otoczenia usprawnia pracę układu oddechowego, krwionośnego, termoregulację ciała, tym samym poprawiając kondycję i odporność organizmu. Ponadto terenoterapia przyczyni się do leczenia chorób narządu ruchu poprzez wzmacnianie układu kostno – mięśniowego za pośrednictwem ćwiczeń o mniejszej lub większej intensywności na obiektach lecznictwa uzdrowiskowego tj. ścieżkach kinezytoerapii, promenadach nazywanych ścieżkami zdrowia oraz specjalnie dostosowanych urządzeniach do kinezyterapii aktywnej.
4. Krioterapia polegająca na oddziaływaniu na organizm niskich temperatur powietrza, co wspomaga układ krwionośny, mięśniowy, przyśpiesza przemianę materii oraz odporność organizmu. Niniejsze zabiegi prowadzone będą w planowanym budynku Pawilonu zdrowia, w pomieszczeniu groty solnej
5. Fizykoterapia rehabilitacja za pomocą sprzętu do ćwiczeń.
6. Baleoterapia w postaci aerozoloterapii za pomocą urządzenia tężni zewnętrznej oraz małej tężni zlokalizowanej w budynku Pawilonu zdrowia, do których zostanie doprowadzona woda lecznicza

[50] Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu DI-070-31/2013 z dnia 30.10.2013r.

z odwiertu GT-1 o właściwościach mineralnej wody leczniczej 1,75% chlorkowo – sodowej (świadectwo nr HU-01/WL/2014), hipotermalnej. [51]

Zgodnie z *Świadectwem potwierdzającym właściwości lecznicze klimatu* DI-070-31/2013, z dnia 30.10.2013r., klimat Lidzbarka Warmińskiego ma właściwości lecznicze i profilaktyczne w odniesieniu do:

- choroby układu krążenia,
- choroby układu narządów ruchu,
- zaburzenia neurologiczne,
- zaburzenia przemiany materii.

Właściwości lecznicze wody

Odwiert GT-1 w Lidzbarku Warmińskim został wykonany do głębokości 1035 m. Czerpie on wodę z utworów dolnojuralskich Zasoby eksploatacyjne tego odwiertu ustalone w dokumentacji geologicznej wynoszą Q=120m^3/h, przy depresji S=7,7 m. Temperatura wody zmierzona na wypływie wynosi 21°C.

Wyniki analizy fizyko-chemicznej prób wody pobranych 14.09.2011 r. i 17.04.2014 r. wskazują, że jej skład mineralny jest stabilny. Woda ta zawiera 17 674,57 mg/dm^3 rozpuszczonych składników mineralnych, głównie chlorki (95,66 mwal %) i sód (78,45 mwal %). Spośród składników o swoistych właściwościach farmakodynamicznych oznaczono również jodki w zmiennych stężeniach: 1,49 mg/dm^3 (2011 r.) oraz 0,911 mg/dm^3 (2014 r.), co kwalifikuje te wodę jako swoistą jodkową.

Gmina Miejska Lidzbark Warmiński uzyskała świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu GT-1 w Lidzbarku Warmińskim nr HU-01/WL/2014 z dnia 20 maja 2014 r. Zgodnie z wynikami badań właściwości fizyko-chemicznych, chemicznych i mikrobiologicznych wody z odwierty GT-1 w Lidzbarku Warmińskim zostały spełnione wymagania określone dla mineralnej wody leczniczej, 1,76% chlorkowo-sodowej, hipotermalnej. Woda ta może być wykorzystana do kąpieli indywidualnych – całkowitych lub częściowych oraz zbiorowych w basenach wg wskazań lekarskich.

Oddziaływanie wody z odwiertu GT-1 w kąpieli będzie wynikiem głównie jej składu mineralnego, tj. rodzaju i stężenia rozpuszczonych soli mineralnych a nie temperatury oznaczonej w miejscu wydobycia wody.[52]

Rozpylany w powietrze aerozol z wody leczniczej, wdychany przez kuracjuszy podczas spacerów lub leżakowania, sprzyjać będzie poprawie zdrowia oraz leczeniu chorób związanych z układem krwionośnym, układem oddechowym, chorobom przemiany materii a także będzie sprzyjać poprawie stanu zdrowia osób podlegających rehabilitacji z uwagi na choroby i urazy m.in. układu kostno–stawowego. Odwiert GT – 1 z którego pochodzi woda został wykonany do głębokości 1035m, woda pochodzi z utworów dolnojurajskich, zasoby eksploatacyjne wynoszą Q=120m3/h, depresja S=7,7m. Czerpana woda zawiera 17 674,57 mg/litr rozpuszczonych składników mineralnych głównie chlorków i sodu oraz zmienne stężenie jodków. [53]

[51] Internet, http://uzdrowiskolidzbarkwarminski.pl/

[52] Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu GT-1 w Lidzbarku Warmińskim nr HU-01/WL/2014 z dnia 20 maja 2014 r.

[53] Internet, http://uzdrowiskolidzbarkwarminski.pl/

Podstawowe profile lecznicze uzdrowiskowe

Decyzją nr 80 Ministra Zdrowia znak MZ-OZU-520-1/WS/14 z dnia 10.09.2014r. w oparciu o świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców i właściwości lecznicze klimatu ustalono kierunki lecznicze:

- choroby kardiologiczne i nadciśnienie,
- ortopedyczno–urazowe,
- układu nerwowego,
- reumatologiczne.

Uzupełniająca oferta uzdrowiskowa

Wody termalne

Lidzbark Warmiński jako jedyny na terenie województwa warmińsko-mazurskiego ma możliwość utworzenia termalnego ośrodka uzdrowiskowego. Termy Warmińskie są zlokalizowane w strefie „C" ochrony uzdrowiskowej. Są pierwszym ośrodkiem termalnym zlokalizowanym na północy Polski. Pomimo, że wykorzystują złoże certyfikowane wody leczniczej oraz posiadają doskonale zlokalizowaną funkcję rekreacyjną, SPA, zabiegową i hotelową, nie mogą być wliczone do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego w planowanym uzdrowisku, ze względu na usytuowanie poza strefą „A" obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Z uwagi na położenie i bliskość Term Warmińskich do strefy „A" obszaru ochrony uzdrowiskowej, ta część uzdrowiska będzie rozwijana głównie jako zespół obiektów uzdrowiskowych przeznaczonych dla funkcji lecznictwa uzdrowiskowego pobytowego i ambulatoryjnego. To rozwiązanie umożliwi korzystanie z zabiegów przeprowadzonych w zakładach przyrodoleczniczych, osobom przebywających zarówno w Termach Warmińskich (strefa „C") jak i innych obiektach pensjonatowych i hotelowych znajdujących się na obszarze całego uzdrowiska.

Ośrodki Spa & wellness

W Lidzbarku Warmińskim działają dwa ośrodki Spa & wellness, które uzupełniają i rozwijają ofertę uzdrowiskową o posiadane zasoby infrastrukturalne:

1. **Termy Warmińskie**
   - Basen źródlany
   - 2 jacuzzi
   - Basen z zimną wodą
   - Termalny basen zewnętrzny
   - 6 gabinetów kosmetycznych
   - Sauna fińska
   - Sauna parowa
   - Saunarium
   - Grota aromatyczna
   - Grota solna

   Sauna parowa to:
   - 2 pomieszczenia na masaż podwodny i wirowy

- Masaż podwodny - zabieg z zakresu hydroterapii, wykonywany w formie masażu automatycznego w wannach, w których na pacjenta zanurzonego w wodzie kierowane są z dysz strumienie wody
- Bicze wodne
- Basen źródlany[54]

2. **Hotel Krasicki**
   - Przestronny basen z gejzerem i przeciwprądami
   - Relaksujące jacuzzi dla 4 osób
   - Kompleks saun; fińska sucha 6 - 8 osobowa, parowa 6 osobowa, infrared na podczerwień 4 osobowa
   - Urządzenia fitness; bieżnia, rowerek oraz orbitrek.

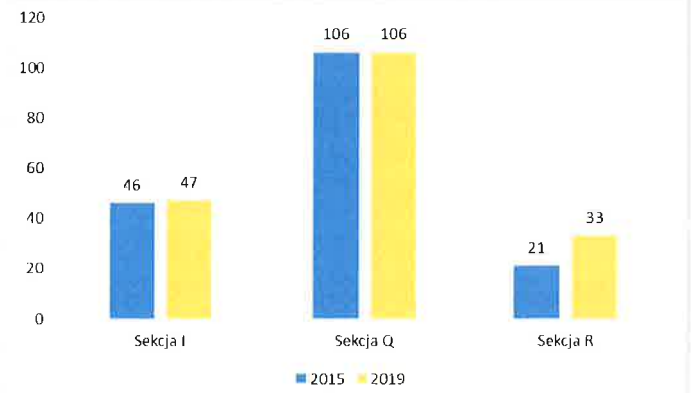
3.1.6. Pozostałe elementy gospodarki

Obiekty uzdrowiskowe budowane są wraz z pełnym uzbrojeniem. Ponadto władze samorządowe przygotowują tereny inwestycyjne na obszarze ochrony uzdrowiskowym pod przyszłe zakłady lecznicze poprzez ich uzbrojenie (infrastruktura wodno-kanalizacyjna, telekomunikacyjna, energetyczna, gazowa, ciepłownicza) i budowę dróg dojazdowych.

Przedsiębiorczość

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim było zarejestrowanych 1 721 podmiotów gospodarczych. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przedsiębiorstw wzrosła o 6,7% (108). 92% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Lidzbarku Warmińskim działa w sektorze prywatnym (1 584). Natomiast w sektorze publicznym, który reprezentuje takie działy jak administracja, bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i edukacja, działa 135 podmiotów gospodarczych. Na terenie miasta nie ma zarejestrowanych przedsiębiorstw państwowych, natomiast zarejestrowane są stowarzyszenia (59) oraz spółdzielnie (6) i fundacje (6). W Lidzbarku Warmińskim na koniec 2019 r. było zarejestrowanych 79 spółek prawa handlowego, w tym 1 spółka akcyjna i 59 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Dodatkowo na terenie miasto funkcjonowało 107 spółek cywilnych, a osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na koniec 2019 r. było 1 119.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji I, Q i R w latach 2015 i 2020 w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

[54] Internet, http://www.termywarminskie.pl/

Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w sekcjach turystycznych i okołoturystycznych, tj. sekcji I *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* oraz sekcji R *Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją* wyniosła 80 w 2019 r. I jest to 13 podmiotów więcej niż w 2015r. Liczba podmiotów, którzy mieli wpisany kod PKD w ramach sekcji Q (*Opieka zdrowotna i pomoc społeczna*) jest niezmienna od 2015 r. i wynosi 106.

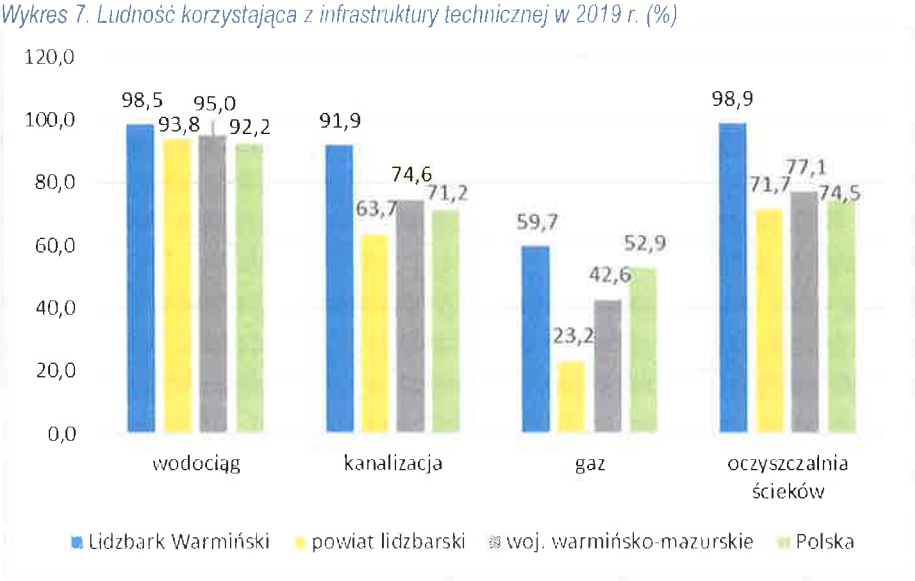
Infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno-ściekowa

Poziom infrastruktury technicznej w Lidzbarku Warmińskim jest wysoki na tle powiatu lidzbarskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Infrastruktura wodno-ściekowa jest bardzo ważnym elementem jednostek osadniczych i procent ludności korzystającej z infrastruktury w Lidzbarku Warmińskim w 2019 r. wynosił:

- wodociągi - 98,5%,
- kanalizacja – 91,9%,
- oczyszczalni ścieków – 98,9%,
- gaz – 59,7%.

Wykres 7. Ludność korzystająca z infrastruktury technicznej w 2019 r. (%)

Źródło: „Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego"

Zgodnie z GUS długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągów wynosił 41,6 km oraz przyłącza – 995 szt. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r. wyniosła 15 468. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego wynosiło 28,80 m^3.

Największym użytkownikiem wody w mieście w 2019 r. jest przemysł (60,2%, wzrost o 8,1% w stosunku do 2015 r.), następnie gospodarka komunalna. Zużycie wody na 1 mieszkańca Lidzbarka Warmińskiego w 2019 r. wyniosło 111,7 m3, jest to wzrost o 22,47% w stosunku do 2015 r.

W 2019 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Lidzbarku Warmińskim wyniosła 48,4 km oraz było 906 szt. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Liczba korzystająca z sieci kanalizacyjnej wyniosła 14 433 osób.

Gospodarka gazowa

Przez obszar Miasta Lidzbark Warmiński przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia relacji:

- DN 150 PN 6,3 MPa UZU Kunik – UZU Redy, rok budowy 1986,
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU redy – SRP Bartoszyce, rok budowy 1987,
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU Redy – SRP Górowo Iławeckie, rok budowy 1991.

Na terenie Miasta Lidzbark Warmiński znajdują się dwie stacje gazowe wysokiego śnienia:

- Lidzbark Warmiński I o przepustowości 1500 m^3/h, rok budowy 1986,
- Lidzbark Warmiński II o przepustowości 1800 m^3/h, rok budowy 1999.

Gospodarka energetyczna

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła posiada Veolia Północ Sp. z o.o. Ciepło dostarczane jest do następujących obiektów:

- budynki wielorodzinne i towarzyszące,
- budynki niskie jednorodzinne,
- budynki użyteczności publicznej,
- podmioty gospodarcze i inne.

Ciepło dostarczane jest siecią z kotłowni znajdującej się na terenie miasta Lidzbark Warmiński, w której wykorzystywanym materiałem opałowym jest miał węglowy. Wartość opałowa spalanego paliwa w roku 2019 oszacowana została przez Veolia Północ Sp. z o.o. na 23,677 GJ/t. Moc zainstalowana kotłowni wynosi 21,6 MW. W latach 2015 –2019 liczba odbiorców indywidualnych ciepła wzrosła o 20. Zużycie ciepła oraz zapotrzebowanie mocy cieplnej również wzrosło. Zużycie paliwa wykorzystywanego w kotłowni miejskiej w 2019 roku wyniosło 5411,10 t.[55]

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne selektywnie zebrane oraz zmieszane odebrane od właścicieli nieruchomości oraz pochodzące z Miejskiego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (MPSZOK) przekazywane są do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Olsztynie. Odpady przekazywane były za pośrednictwem Stacji przeładunkowej w Medynach, która funkcjonuje w ramach ZGOK. Zagospodarowanie odpadów odbywa się w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK), gdzie występuje mechaniczno–biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych ukierunkowane na produkcję wysokiej jakości paliwa alternatywnego z odpadów.[56]

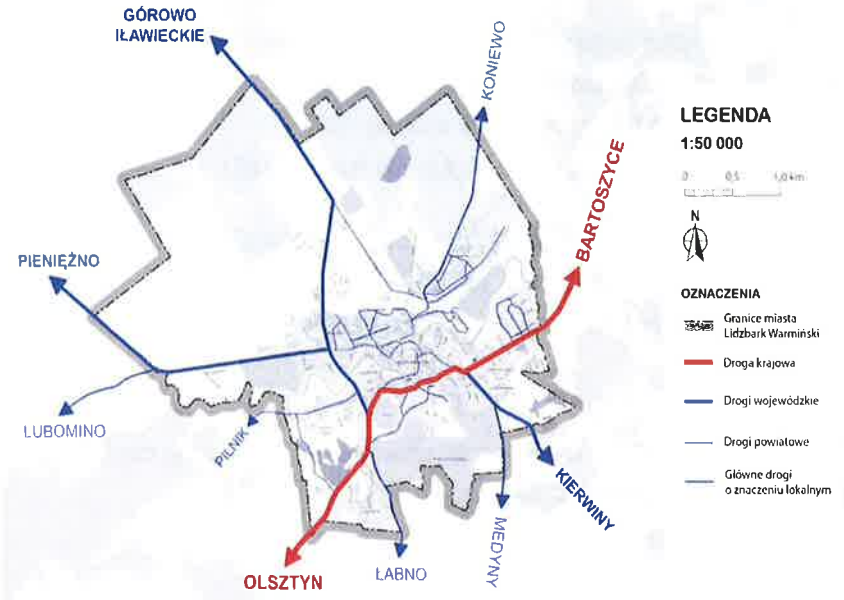
Dostępność komunikacyjna

Lidzbark Warmiński leży poza głównymi szlakami komunikacyjnymi kraju. Sieć dróg (publicznych) w mieście jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Podstawowy układ sieci drogowej Lidzbarka Warmińskiego, obejmujący drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne zapewnia dostępność z sąsiednimi miastami powiatowymi.

[55] Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Lidzbark Warmiński, 2020

[56] Diagnoza społeczno-gospodarcza Lidzbarka Warmińskiego, 2021

Mapa 13. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Koncepcja w zakresie mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński

Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez miasto jest droga krajowa nr 51 Olsztynek – Olsztyn – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Bezledy, która umożliwia bezpośrednie połączenia z drogowym przejściem granicznym w Bezledach. Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie: nr 513 Pasłęk – Orneta – Lidzbark Warmiński – Wozławki (w stanie istniejącym przebiega ulicami: Ornecką, Olsztyńską, Warmińską i Wrzosową) oraz nr 511 granica państwa (Rosja) – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński (w stanie istniejącym przebiega ulicą Olsztyńską).

Szczególne znaczenie dla rozwoju lokalnego systemu komunikacyjnego ma stan techniczny dróg. Infrastruktura drogowa w Lidzbarku Warmińskim podlega stałej modernizacji. W ostatnich latach dokonano wielu inwestycji służących poprawie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców, w tym remonty, budowę dróg, chodników, parkingów i oświetlenia. W okresie 2014-2020 miasto wybudowało i wyremontowało ok 20 ulic z chodnikami i ścieżkami rowerowymi.

Ponadto władze miasta będą starały się wyeliminować jak najwięcej samochodów osobowych z miejskich ulic. W mieście powstaną cztery duże parkingi skomunikowane z autobusami miejskimi, które będą również dojeżdżały do przyszłego uzdrowiska.

Położenie komunikacyjne Lidzbarka Warmińskiego względem większych polskich miast:

- Olsztyn – 48,6 km,
- Gdańsk – 149 km,
- Warszawa – 263 km.

Najbliżej położonymi portami lotniczymi realizującymi międzynarodowe połączenia cywilne są lotniska w Szymanach – 103 km, Gdańsku – 167 km i w Warszawie – 226 km.

Środowisko

Lidzbark Warmiński, podobnie jak cały powiat przynależy do obszaru „Zielonych Płuc Polski". Bogactwem tych ziem są dobre gleby, łagodny klimat, zasoby wód, różnorodność świat roślinnego i zwierzęcego.

Niewiele zmieniony naturalny krajobraz sprzyja tworzeniu obszarów prawnie chronionych w postaci rezerwatów (Rezerwat Bobrów na rzece Pasłęce, ornitologiczny Żegockie Błota) oraz użytków ekologicznych (ornitologiczny pn. Bartniki).[57]

Na terenie miasta występuje Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny i Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny oraz jeden pomnik przyrody wieloobiektowy „Krąg Kamienny imienia Rycerza Herkusa Monte".

Lesistość Lidzbarka Warmińskiego od 2015 r. kształtuje się na poziomie około 5,6%. Ponadto grunty leśne na terenie Lidzbarka Warmińskiego zajmują 58,59 ha (GUS, 2019). Natomiast udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem Lidzbarka Warmińskiego wynosi 1,5%.

Analizując wyniki pomiarów można stwierdzić, że stan sanitarny powietrza na terenie miasta Lidzbark Warmiński mieści się w dopuszczalnych normach. Uzyskane wyniki pozwalają wysnuć wniosek, że powietrze w obrębie powiatu lidzbarskiego jest dobrej jakości, gdyż dla wszystkich pomierzonych substancji nie przekraczają 25% dopuszczalnych wartości stężeń. Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń powietrza zalicza się emisję spalin związaną z ruchem pojazdów silnikowych (ruch po drogach, ruch w obrębie toru motocrossowego) oraz emisję związaną z indywidualnym ogrzewaniem budynków.[58]

3.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się Gmina. Technika ta służy porządkowaniu i analizy informacji oraz pozwala na dokładną analizę wszystkich pozytywnych i negatywnych czynników, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Samo określenie SWOT wywodzi się z języka angielskiego i jest akronimem czterech słów i dzielą się na cztery grupy:

- Strengths – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego sektora,
- Weaknesses – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego sektora,
- Opportunities – szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora szansę korzystnej zmiany,
- Threats – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analizy dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki Lidzbarka Warmińskiego,
- dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych,
- wyniki warsztatów społecznych przeprowadzonych z pracownikami jednostek organizacyjnych Gminy i pozostałymi interesariuszami

[57] Program ochrony środowiska dla miasta Lidzbark Warmiński na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020
[58] Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zasady polityki przestrzennej

znajdujące się szczegółowo w *„Diagnozie społeczno-gospodarczej Lidzbarka Warmińskiego"* oraz w podsumowaniu najważniejszych informacji sytuacji obecnej w podrozdziale 3.1. *Elementy charakterystyczne dla uzdrowiska.*

Tabela 6. Analiza SWOT

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Obszar uzdrowiska	Posiadany status Obszary Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński Realizacja planu budowy uzdrowiska według *Koncepcji zagospodarowania obszaru ochrony uzdrowiskowej w strefie „A" i „B"* (powstająca infrastruktura uzdrowiskowa i około uzdrowiskowa) Pozyskanie inwestora na budowę szpitala uzdrowiskowego Położenie Term Warmińskich w strefie „C" obszaru ochrony uzdrowiskowej Planowane uruchomienie komunikacji miejskiej dojeżdżającej do uzdrowiska Bliskość granicy z Rosją	Brak statusu uzdrowiska Brak wykreowanej marki uzdrowiskowej Brak wystarczającej infrastruktury uzdrowiskowej Brak wykwalifikowanej kadry medycznej Brak szkolnictwa zawodowego kształcącego na potrzeby branży hotelowo-rekreacyjne Słaba dostępność komunikacyjna (brak autostrady, dróg ekspresowych) Niski poziom komunikacji międzymiastowej (brak linii kolejowej, przewozów autokarowych)
Obszar środowiskowy	Atrakcyjne położenie geograficzno–przyrodnicze Atrakcyjne warunki krajobrazowe i przyrodnicze, walory objęte ochroną prawną Duże powierzchnie obszarów zielonych Realizowane inwestycji proekologicznych przez Miasto (zakup autobusów elektrycznych, energooszczędne oświetlenia ulic, rejestrowanie zanieczyszczeń powietrza, termomodernizacja budynków publicznych) Wysoki poziom zwodociągowania i skanalizowania miasta Brak czynnych składowisk odpadów na terenie gminy	Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców Duży odsetek mieszkań ogrzewanych z indywidualnych źródeł ciepła w większości z kotłami na węgiel Okresowe zanieczyszczenia powietrza Zły stan wód powierzchniowych

Obszar turystyczny	Potencjał turystyczny Rozpoznawalna marka – imprezy kulturalne o zasięgu ponadlokalnym Wysoki poziom bezpieczeństwa w mieście Bogata historia Miasta Dogodne warunki dla rozwoju turystyki Dziedzictwo kulturowe Dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjne, miejsc wypoczynkowych (bulwar, parki, sucha fosa, boiska wielofunkcyjne, place zabaw, siłownie zewnętrzne) Aktywność społeczna - rozwój infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej w ramach budżetu obywatelskiego Liczne szlaki turystyczne (piesze, kajakowe, rowerowe, w tym Green Velo) Różnorodna oferta spędzenia wolnego czasu dostosowana do różnych grup wiekowych Dobrze funkcjonujące instytucje kultury i sportu Szeroka oferta wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez Gminę	Niewystarczająca baza turystyczna na terenie gminy – noclegowa, gastronomiczna Niewystarczająca infrastruktura okołoturystyczna Sezonowość turystyczna Brak odpowiedniej całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Negatywne zjawiska demograficzne (malejąca liczba ludności, ujemny przyrost naturalny, migracje, starzejące się społeczeństwo) Niedostateczna promocja miasta jako prężnego ośrodka turystycznego

Obszar gospodarczy	Brak uciążliwego przemysłu w mieście Dostępne tereny inwestycyjne Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Tania siła robocza Realizowana strategia inwestycyjna władz Lidzbarka Warmińskiego (realizacja licznych projektów związanych z turystyką, kulturą, rekreacją, sportem, infrastrukturą drogową) Budowanie, rozbudowanie infrastruktury drogowej (drogi, ścieżki pieszo-rowerowe, oświetlenia) Intensywne działania promocyjne podejmowane przez samorząd Lidzbarka Warmińskiego (w szczególności media społecznościowe, media lokalne i regionalne) Przynależność Lidzbarka Warmińskiego do związków i stowarzyszeń międzygminnych, których celem są działania na rzecz rozwoju regionu Dobrze rozwinięta współpraca z miastami partnerskimi Duża liczba prestiżowych nagród i wyróżnień dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński	Słaba dostępność komunikacyjna Niedostateczna promocja miasta jako prężnego ośrodka gospodarczego Znikomy napływ kapitału inwestycyjnego
	SZANSE	**ZAGROŻENIA**

Obszar uzdrowiskowy	Zmiana statusu „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej" na status „Uzdrowisko" Pozyskanie nowych inwestorów budujących zabudowę usługową lecznictwa uzdrowiskowego i ochrony zdrowia i współpraca samorządu z inwestorami Tworzenie specjalistycznych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (specjalizacje w ramach wybranych kierunków leczniczych) Rozbudowa kompleksu uzdrowiskowego o inwestycje prywatne Moda na aktywność i zdrowy tryb życia Promowanie prozdrowotnego stylu życia Wspieranie inicjatyw związanych z aktywnością fizyczną seniorów Rosnąca świadomość profilaktyki zdrowotnej Trendy demograficzne (wzrost długości życia: konieczność budowy zaplecza geriatrycznego oraz zaspokajania potrzeb osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych, rosnące zapotrzebowanie na świadczenia rehabilitacyjne, wzrost dzietności: konieczność kompleksowego rozwiązywania problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży) Rozwijanie i wspomaganie działalności promocyjnej uzdrowisk Rosnąca popularność turystyki uzdrowiskowej Wzrastające potrzeby usług uzdrowiskowych po przebytej chorobie COVID-19 Rozwijający się sektor turystyki osób niepełnosprawnych Promowanie województwa warmińsko-mazurskiego, jako nowego regionu w Polsce bogatą ofertą uzdrowiskową Zmiana podejścia NFZ do świadczeń uzdrowiskowych Mała liczba uzdrowisk w województwie warmińsko-mazurskim	Kwestionowanie skuteczności, celowości stosowania i zasadności finansowania metod przyrodoleczniczych Konkurencyjność wieloletnich uzdrowisk Rozwój uzdrowisk w województwie warmińsko-mazurskim Niedofinansowanie (ograniczenie nakładów na lecznictwo uzdrowiskowe, zaprzestanie finansowania świadczeń) Problemy finansowe publicznej służby zdrowia i związane z tym problemy z dostępnością usług Konkurencja obiektów komercyjnych świadczących usługi substytucyjne (ośrodki „SPA & Wellness", ośrodki „rehabilitacyjne") Niedobory kadrowe w kraju (lekarze specjaliści, pielęgniarki, fizjoterapeuci) Niedostateczne wykorzystywanie narzędzi związanych z realizacją inwestycji w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego Spadek popytu na usługi uzdrowiskowe Kwestionowanie jakości walorów bioklimatycznych uzdrowisk (jakości powietrza) Niestabilna sytuacja społeczno-gospodarcza spowodowana pandemią COVID-19 Brak wytycznych do programów w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 Brak możliwości finansowania działań uzdrowiskowych dla sektora prywatnego

	Pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych na budowę infrastruktury uzdrowiskowej	
Obszar środowiskowy	Wykorzystanie położenia geograficznego oraz walorów przyrodniczych dla dobrej jakości życia, Rosnąca popularność wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz innych rozwiązań prośrodowiskowych Budowa sieci technicznych Dostęp do funduszy UE na inwestycje proekologiczne i infrastrukturalne dla miasta Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i przedsiębiorstw	Zagrożenia klęskami żywiołowymi - odczuwalne zmiany klimatu, m. in susze, gwałtowne burze, które mogą prowadzić do niekorzystnych zjawisk Wzrost udziału transportu indywidualnego skutkujący rosnącą zanieczyszczeniami komunikacyjnym
Obszar turystyczny	Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej (połączenie możliwości rozwoju terenów o potencjale turystycznym z istniejącą bazą obiektów zabytkowych, dziedzictwem kulturowym i sportowo-rekreacyjnych) Stworzenie atrakcyjnych terenów parkowych Promowanie województwa warmińsko-mazurskiego, jako miejsca o dużej atrakcyjności turystycznej Rosnąca popularność turystyki weekendowej Wykreowanie i wypromowanie nowych atrakcji turystycznych w Lidzbarku Warmińskim	Peryferyjność położenia miasta Większa atrakcyjność turystyczna innych ośrodków w województwie warmińsko-mazurskim
Obszar gospodarczy	Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta Pozyskanie inwestorów zewnętrznych Realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych	Słaby rozwój przedsiębiorstw usługowych sektora obsługi ruchu turystycznego Emigracja zarobkowa Niepewność gospodarcza związana z pandemią wirusa COVID-19 Brak wytycznych do programów w nowej perspektywie finansowej 2021-2027

Źródło: opracowanie własne

3.3. Określenie kluczowych problemów i wyzwań stojących przed przyszłym uzdrowiskiem w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji

Bariery dla rozwoju funkcji uzdrowiskowych, turystycznych i rekreacyjnych

W trakcie prac nad dokumentem, a szczególności opracowania szczegółowej analizy SWOT wyróżniono wiele barier dla rozwoju funkcji uzdrowiskowych, turystycznych i rekreacyjnych. Jednak największym problemem jest **pozyskanie strategicznych inwestorów**, którzy wybudują infrastrukturę uzdrowiskową. Dlatego też władze samorządowe Lidzbarka Warmińskiego przygotowują tereny inwestycyjne na obszarze ochrony uzdrowiskowej wraz z pełną infrastrukturą techniczną. Kolejnym problemem jest obecnie **brak możliwości skorzystania ze środków europejskich**, wynikających z zakończenia perspektywy finansowej 2014-2020 i brakiem dokumentacji programowych na nowy okres programowania tj. 2021-2027, co może powodować, że potencjalni inwestorzy wstrzymują się z decyzjami do czasu otrzymania informacji o możliwościach finansowania inwestycji uzdrowiskowej ze środków europejskich.

Ważnym problemem w obszarze turystyki w Lidzbarku Warmińskim jest jej **sezonowość** i związane z tym wysokie koszty funkcjonowania działalności w sezonie tzw. „martwym". Sezonowość turystyki w mieście wiąże się z **brakiem odpowiedniej infrastruktury i oferty turystycznej** w miesiącach zimowych.

Pomimo wielu sukcesów oraz otrzymanych ogólnopolskich nagród i wyróżnień dla Gminy, nadal wydaje się **niewystarczająca promocja miasta**.

Wyzwania stojące przed przyszłym uzdrowiskiem

Lidzbark Warmiński jest miastem o bogatej historii, ale też z warunkami klimatycznymi i krajobrazowymi, które są idealne dla stworzenia możliwości wypoczynku, rekreacji, rehabilitacji i leczenia. Gmina Miejska Lidzbark Warmiński jest na dobrej drodze, aby stać się uzdrowiskiem. Na dzień dzisiejszy posiada status Ochrony Obszaru Uzdrowiskowego „Lidzbark Warmiński".

Największym wyzwaniem Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński jest **pozyskanie strategicznych inwestorów** do zakupu działek i wybudowanie na nich odpowiedniej infrastruktury uzdrowiskowej. Dzięki budowie kompleksu obiektów uzdrowiskowych wskazanych w ust. 3 art. 34 Ustawa z dnia 28 lipca 2005r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych „na jego obszarze znajdują się zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego" zostanie osiągnięty cel zasadniczy. Otóż z mocy samej ustawy obszar ochrony uzdrowiskowej jakim jest miejscowość Lidzbark Warmiński **otrzyma status uzdrowiska**.

W dalszej kolejności ważności wyzwań, jakie stoją przed Gminą jest **stworzenie kompletnej i spójnej oferty turystycznej** poprzez poprawę jakości usług noclegowych i gastronomicznych oraz powstania nowych miejsc wypoczynkowo-rekreacyjno-sportowych wykorzystywanych zarówno w sezonie letnim jak i zimowym. Pozwoli to na **stworzenie turystyki całorocznej** w Lidzbarku Warmińskim.

Niewątpliwym trudnym wyzwaniem, jakie stoi przed przyszłym uzdrowiskiem jest **poprawa środowiska**. Wymaga ono współpracy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i zmiany ich nastawienia oraz zachowania w obszarze środowiskowym.

Kolejnym wyzwaniem Miasta jest **przeprowadzenie skutecznej promocji**, która nie tylko **wzmocni wizerunek miejscowości uzdrowiskowej i atrakcyjności turystycznej**, ale także pozwoli na **zaistnienie na mapie Polski wśród prężnie rozwijających się uzdrowisk**.

4. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy i regionu

„Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" jest zgodny z obecnie obowiązującą średniookresową strategii rozwoju kraju, tj. *„Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020"* (z perspektywą 2030 roku) oraz założeniami *„Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030"*, określającej nowe ramy i zasady prowadzenia polityki rozwoju. Natomiast na szczeblu regionalnym *Plan* jest zgodny z *„Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"* oraz ze *„Strategią Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025"*.

4.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku

„Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)" została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. i jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym".

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Tabela 7. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z SOR

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński		Cele szczegółowe* i obszary wspierające**) – „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju"																	
		Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną					Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony		Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu					Obszary wspierające					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
1.	1.1		+		+		+	+											
	1.2		+	+			+	+						+					
	1.3						+												
	1.4.						+												
2	2.1							+											

	2.2		+	+				+						+					
	2.3				+			+											
3	3.1																	+	
	3.2							+										+	
	3.3							+								+		+	

*Obszary: 1. Reindustrializacja, 2. Rozwój innowacyjnych firm, 3. Małe i średnie przedsiębiorstwa, 4. Kapitał dla rozwoju, 5. Ekspansja zagraniczna, 6. Spójność społeczna, 7. Rozwój zrównoważony terytorialnie, 8. Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, 9. Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, 10. E-państwo, 11. Finanse publiczne, 12. Efektywność wykorzystania środków UE.

**Obszary wspierające: 1. Kapitał ludzki i społeczny, 2. Cyfryzacja, 3. Transport, 4. Energia, 5. Środowisko, 6. Bezpieczeństwo Narodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOR

4.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

„*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*" (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny i cele szczegółowe polityki regionalnej Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.
   1.1.1. Tworzenie warunków do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce.
   1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.
1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.
1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.
1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.
2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.
3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.
3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.
3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Tabela 8. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z KSRR 2030

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński		Cele szczegółowe „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030"											
		Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4
1.	1.1	+	+			+		+	+		+		
	1.2.												
	1.3												
	1.4		+										
2	2.1		+										
	2.2		+										
	2.3	+					+	+					
3	3.1	+				+							
	3.2	+				+							
	3.3	+	+			+							

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSRR

4.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

„*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*" jest najważniejszym regionalnym dokumentem strategicznym. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel główny będzie możliwy do zrealizowania poprzez realizację poniższych celów strategicznych:

Cel strategiczny 1: Kompetencje przyszłości

1.1 Użyteczne kwalifikacje i kompetencje
1.2 Nowoczesne usługi
1.3 Profesjonalne organizacje

Cel strategiczny 2: Inteligentna produktywność

1.1. Satysfakcjonująca praca
1.2. Inteligentna specjalizacja
1.3. Wysoka konkurencyjność

Cel strategiczny 3: Kreatywna aktywność

3.1 Inspirująca twórczość
3.2 Efektywna współpraca
3.3 Ukształtowana tożsamość

Cel strategiczny 4: Mocne fundamenty

1.1. Silny kapitał społeczny
1.2. Optymalna infrastruktura rozwoju
1.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Tabela 9. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński		Cele strategiczne „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"											
		Kompetencje przyszłości			Inteligentna produktywność			Kreatywna aktywność			Mocne fundamenty		
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
1	1.1		+		+	+	+					+	+
	1.2	+	+	+			+			+			
	1.3		+			+	+					+	+
	1.4		+				+	+	+			+	+
2	2.1		+			+		+		+			
	2.2		+	+		+							
	2.3		+				+		+				
3	3.1								+			+	+
	3.2								+				+
	3.3												+

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

Zgodnie ze strategią województwa Gmina Miejska Lidzbark Warmiński wskazana jest w dwóch obszary strategicznej interwencji *OSI Miasta CITTASLOW* oraz *OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze.* Uzyskanie statusu uzdrowiska przez Lidzbark jest uwzględnione jest w drugim obszarze strategicznej interwencji.

OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, to obszar podlegający silnej depopulacji i jednocześnie wyraźnemu wzrostowi zamożności miast. Obszar ten odnotowuje jeden z najniższych wzrostów liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców i niewielki wzrost liczby miejsc pracy i liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców[59].

Rysunek 14. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego"

[59] Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobre relacje edukacja – biznes Profesjonalne zarządzanie w urzędach miejskich Usługi publiczne na wysokim poziomie Rozwinięta e-administracja	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (edukacja, rynek pracy)
Inteligentna produktywność	Silne włączenie w inteligentne specjalizacje regionu Wzmocniona przedsiębiorczość Status uzdrowiska (Lidzbark Warmiński)	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenia przestrzeni dla start-upów i innych małych firm)
Kreatywna aktywność	Zakończone sukcesem procesy rewitalizacyjne Dobre warunki do aktywności mieszkańców w każdym wieku	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (kultura, przestrzenie aktywnego wypoczynku, opieka zdrowotna)
Fundamenty rozwoju	Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców Wysoka jakość życia Dogodne połączenia komunikacyjne z ośrodkiem regionalnym Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko	Rozwinięte połączenia komunikacyjne z Olsztynem

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

4.4. Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

„Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025" podejmuje wyzwania m.in. w zakresie efektywniejszej synergii kultury i turystyki, a także podniesienia kreatywności oraz innowacyjności kadr i struktur branżowych.[60] Wizja rozwoju turystyki województwie warmińsko-mazurskim Warmia i Mazury - to region unikalny w skali Europy, atrakcyjny dla wypoczynku oraz rozwoju biznesów turystycznych. Celem głównym jest: *„Turystyka staje się wiodącą, synergiczną dziedziną gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego, wywierając pozytywny wpływ na rozwój wielu innych sektorów gospodarki regionu"*. W ramach Strategii rozwoju turystyki założono 4 kierunki strategiczne:

1. Synergia kultury i turystyki
2. Kreatywność w turystyce
3. Turystyka inteligentna

[60] Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

4. Eko Trendy w turystyce

Tabela 11. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" ze „Strategią Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025"

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński		Kierunki strategiczne „Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025"			
		Synergia kultury i turystyki	Kreatywność w turystyce	Turystyka inteligentna	Eko Trendy w turystyce
1.	1.1				+
	1.2.				+
	1.3				+
	1.4				
2	2.1	+			+
	2.2				+
	2.3		+		
3	3.1				
	3.2				
	3.3				

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025"

4.5. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030

Najważniejszym dokumentem strategicznych na poziomie lokalnym jest „*Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*". Jedną z wizji Lidzbarka Warmińskiego jest „*Lidzbark Warmiński miastem z rozwiniętą funkcją uzdrowiskową, rozpoznawalnym pod kątem turystycznym*". Głównym celem Strategii jest „*Poprawa jakości przestrzeni Lidzbarka Warmińskiego, środowiska naturalnego, sfery społecznej oraz poziomu gospodarki lokalnej zapewniając wysoką jakość życia jego mieszkańców*", który będzie realizowany przez 4 cele strategiczne i 18 celów operacyjnych:

1. Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego
   - 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej
   - 1.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
   - 1.3. Poprawa układu komunikacyjnego i rozbudowa infrastruktury drogowej
2. Ochrona środowiska naturalnego i dostosowanie do zmian klimatu
   - 2.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza
   - 2.2. Racjonalna gospodarka odpadami, w tym usuwanie czynników szkodliwych
   - 2.3. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej
   - 2.4. Edukacja ekologiczna
3. Poprawa jakości życia mieszkańców i oferty usług społecznych
   - 3.1. Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz bazy oświatowej
   - 3.2. Podnoszenie jakości nauczania i kwalifikacji zawodowych
   - 3.3. Wzrost aktywizacji zawodowej i integracji społecznej

3.4. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno – sportowej
3.5. Rozwój budownictwa mieszkaniowego
3.6. Rozwój usług profilaktycznych i zdrowotnych oraz skuteczna polityka społeczna
3.7. Rozwój transportu publicznego

4. Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego
   4.1. Budowa i rozwój uzdrowiska
   4.2. Budowa oferty turystycznej
   4.3. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (np. inkubator przedsiębiorczości, rozwój spółdzielni socjalnych)
   4.4. Strategiczne zarządzanie rozwojem Lidzbarka Warmińskiego

Tabela 12. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński		**Cele szczegółowe „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczym Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"**																	
		Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Lidzbarka Warmińskiego			Ochrona środowiska naturalnego i dostosowanie do zmian klimatu				Poprawa jakości życia mieszkańców i oferty usług społecznych							Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego			
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	4.1	4.2	4.3	4.4
1.	1.1	+		+	+		+					+		+		+		+	+
	1.2.	+								+				+		+			
	1.3			+	+		+					+		+		+	+		+
	1.4	+		+	+		+						+	+		+			
2	2.1	+										+					+		+
	2.2									+							+		
	2.3																+		+
3	3.1	+			+	+	+	+											
	3.2	+			+			+											+
	3.3				+										+				+

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030"

5. Planowane zadania „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*"

5.1. Wizja rozwoju Lidzbarka Warmińskiego jako uzdrowiska i ośrodka turystyczno-rekreacyjnego

Koncepcja rozwoju uzdrowiska powinna opierać się na uwarunkowaniach prawnych, w tym w przyszłości przyjętym statucie uzdrowiska, uwarunkowaniach środowiskowych, konieczności zachowania w stanie nie pogorszonym wybitnych walorów przyrodniczych oraz na uwarunkowaniach związanych z budową oferty uzdrowiskowej. Wszystkie te elementy powinny tworzyć zależny układ i wzmacniać się nawzajem. Dlatego ważnym jest zbudowanie płaszczyzny zrównoważonego rozwoju dla uzdrowiska i obudowanie jej przepisami prawa lokalnego i zasadami działania, które pozwolą na harmonijny rozwój uzdrowiska i jego oferty. Dlatego wizją rozwoju jest:

Lidzbark Warmiński -
nowoczesnym uzdrowiskiem
z atrakcyjną ofertą turystyki medycznej

Lidzbark Warmiński położony jest w obszarze „Zielonych Płuc Polski" wokół nieskażonej przyrody, atrakcyjnej także pod kątem rekreacyjnym. Dodatkowym atutem Lidzbarka Warmińskiego są złoża naturalnych surowców leczniczych oraz klimat o właściwościach leczniczych. Te walory dzisiaj i w przyszłości wyznaczać będą kierunki rozwoju gminy, a także stanowić atuty dla osób zamierzających związać swoją przyszłość z uzdrowiskiem. Wizja przyszłości Lidzbarka Warmińskiego wytycza kierunki i cele, które zmierzają do budowania nowoczesnego uzdrowiska, znanego w kraju i poza jego granicami, wykorzystującego dla swojego rozwoju walory przyrodnicze i kulturowe. Lidzbark Warmiński, aby dobrze funkcjonować na rynku krajowym i zagranicznym powinien nastawić się na przygotowanie atrakcyjnej, innowacyjnej i konkurencyjnej oferty obejmującej usługi leczniczo-profilaktyczne, turystyczno-wypoczynkowe, sportowo-rekreacyjne, kulturalne. Istotne jest harmonijne współistnienie różnych funkcji i usług, oparte na zrównoważonym rozwoju całej miejscowości uzdrowiskowej tak, aby nie zaburzać podstawowego jej charakteru, jakim jest profil leczniczy i zdrowotny. Dzisiaj kurort musi oferować możliwie zindywidualizowany i zintegrowany produkt, który będzie odpowiadał potrzebom wymagającego rynku. Przy dużej konkurencji na rynku ofert uzdrowiskowych w Polsce, Lidzbark Warmiński ma szanse zaistnieć na rynku dzięki nowoczesnym inwestycjom, atrakcyjnej ofercie wspomagającej, innowacjom technologicznym i wyjątkowej przyrodzie. Budowa przewagi konkurencyjnej przyszłego uzdrowiska Lidzbark Warmiński powinna opierać się na walorach przyrodniczych, naturalnych i widokowych, przy jednoczesnej rozbudowie oferty turystycznej i okołoturystycznej.

Poniżej przedstawiono cele Programu Rozwoju Uzdrowiska Lidzbarka Warmińskiego. Zdefiniowano cel główny, który realizowany będzie przez trzy cele strategiczne związane z budową bazy uzdrowiskowej, rozwojem nowoczesnej bazy turystyczno-uzdrowiskowej oraz z poprawą jakości środowiska. Każdemu celowi strategicznemu towarzyszą cele operacyjne niezbędnych dla osiągnięcia danego celu.

Cel główny związany jest z budową bazy uzdrowiskowej wraz z jednoczesnym rozwojem bazy

turystyczno-uzdrowiskowej na terenie Lidzbarka Warmińskiego. Bez infrastruktury uzdrowiskowej, takiej jak zakłady lecznicze czy szpitale, a następnie uruchomienie ich działalności, nie będzie możliwe otrzymanie statutu miejscowości uzdrowiskowej.

Lidzbark Warmiński atrakcyjną bazą uzdrowiskowo-turystyczną, dzięki budowie nowoczesnej infrastruktury

Starzejące się społeczeństwo oraz wzrost świadomości zdrowotnej wśród młodych osób, rodzi coraz większe zainteresowanie usługami uzdrowiskowymi oraz turystyczno-zdrowotnymi. Rośnie popyt na usługi medyczne świadczone przez profesjonalną kadrę, w nowoczesnych ośrodkach, wyposażonych w innowacyjny sprzęt.

Turystyka uzdrowiskowa w Europie i na świecie zyskała w ostatnich latach znaczną popularność, wychodząc poza tradycyjną grupę odbiorców, jakimi są osoby starsze. Obecnie z usług zakładów lecznictwa uzdrowiskowego korzysta wiele osób w różnym wieku, chcących zadbać o swoje zdrowie, ale również wśród szukających chwili ciszy, spokoju i relaksu. W związku z tym wiele uzdrowisk wzbogaciło swoją ofertę o aquaparki, ścieżki zdrowia, siłownie plenerowe, sale fitness, lodowiska, korty tenisowe, parki linowe, wyciągi narciarskie, siłownie, centra rehabilitacyjne, tworząc tym samym infrastrukturę dającą możliwości uprawiania wielu sportów i sprzyjającą poprawie kondycji. Ponadto, wychodząc naprzeciw trendom ogólnoświatowym, w wielu kurortach rozwinięto także zaplecza usług SPA i kosmetycznych, gdzie dostępne są różnorodne zabiegi Wellness.[61]

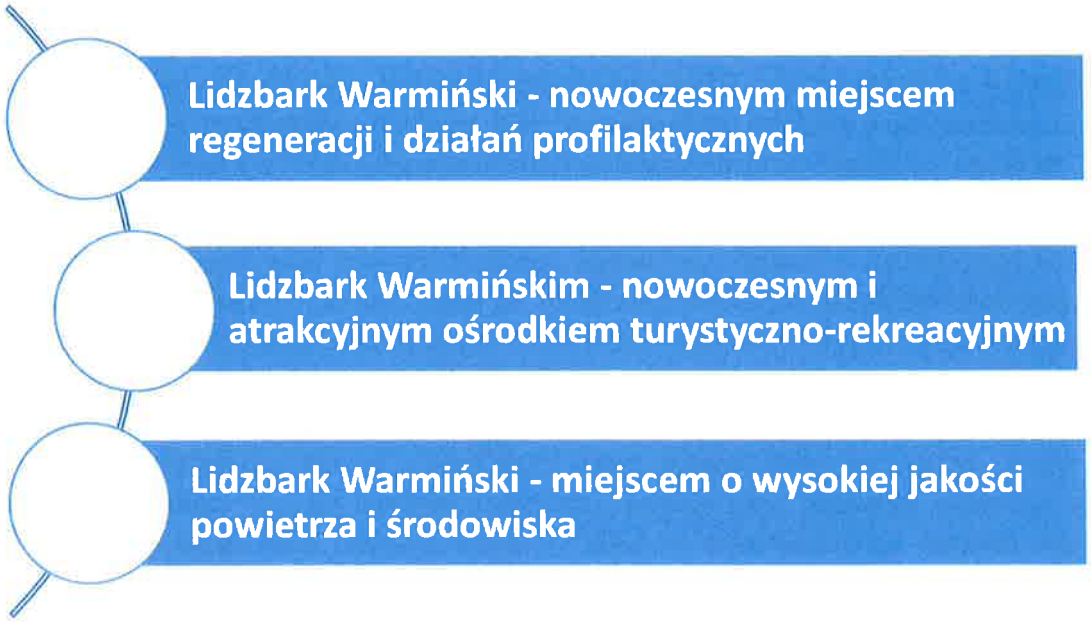
Budowa infrastruktury uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim jest odpowiedzią na potrzeby rynku i niewystarczającej liczby obiektów uzdrowiskowych w północno-wschodniej Polsce. Dzięki budowie nowoczesnej infrastruktury uzdrowiskowej, Lidzbark Warmiński będzie atrakcyjną miejscowością uzdrowiskową i może konkurować z innymi uzdrowiskami w te części regionu. Zgodnie ze współczesnymi trendami, podczas budowania oferty turystycznej powinno się wykorzystywać znane i odwiedzane już obiekty przyrodnicze (np. Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny) oraz obiekty turystyczne (np. Hotel Krasicki w Lidzbarku Warmińskim, Termy Warmińskie, a w niedalekiej przyszłości - tężnie). Oferta turystyczna miasta jest systematycznie rozbudowywana, wprowadzane są nowe elementy, które łącznie mogą stworzyć ciekawą przestrzeń. Wykonanie infrastruktury uzdrowiskowej jest potrzebnym i oczekiwanym uzupełnieniem zasobów turystycznych miasta. Powstanie uzdrowiska pozwoli na zróżnicowanie oferty turystycznej poprzez nadanie jej wielokierunkowego charakteru, w tym wprowadzenie elementów pozwalających na wydłużenie sezonu turystycznego. Jednocześnie powinno się umiejętnie wykorzystywać zasoby środowiska przyrodniczego miasta na potrzeby zwiększenia atrakcyjności turystycznej, bez ich nadmiernej eksploatacji, tj. w sposób gwarantujący ochronę i zachowanie dla przyszłych pokoleń. Obszar ochrony uzdrowiskowej stanowi dla mieszkańców miasta teren rekreacji codziennej i weekendowej znajdujący się w rejonie osnowy ekologicznej miasta, która wpływa korzystnie na stan czystości środowiska miejskiego, stanowi ważny element kształtowania lokalnych warunków bioklimatycznych.

Niezwykle ważne jest, aby zdefiniowane w *Planie* cele zapewniły kompleksowość i komplementarność działań, w wyniku których powstanie nowoczesna baza uzdrowiskowa.

[61] Internet, https://podroze.onet.pl/gdzie-na-weekend/uzdrowiska-w-polsce/bxb9yr6

Na potrzeby „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" zdefiniowano 3 cele o charakterze strategicznym związane z budową infrastruktury uzdrowiskowej, z budową oferty turystyczno-rekreacyjnego, a także z poprawą jakości środowiska. Każdemu celowi strategicznemu przyporządkowano cele operacyjne i kierunki działań.

Schemat 1. Cele strategiczne „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Cel strategiczny nr 1. Lidzbark Warmiński nowoczesnym miejscem regeneracji i działań profilaktycznych

Najważniejszym zadaniem, jakie stoi przed Lidzbarkiem Warmińskim jest uzyskanie przez Miasto statutu uzdrowiska. Żeby tak się stało, musi być spełniony ostatni warunek, jaki brakuje na dzień dzisiejszy Gminie do uzyskania wyróżniającej się nazwy miejscowości z członkiem Zdrój, tj. spełnienie pkt. 3 ust. 1 art. 34 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych* „na jego obszarze znajdują się zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego". Gmina Miejska Lidzbark Warmiński będzie kontynuowała zadania w tworzeniu infrastruktury uzdrowiskowej, ale zakłada również, że pozyska inwestorów na budowę zakładów leczniczych i szpitala. Niewątpliwie szansą na ich pozyskanie jest kompleksowe przygotowanie terenów pod przyszłe obiekty uzdrowiskowe. Całość obszaru uzdrowiska powinna być zagospodarowana w sposób estetyczny i funkcjonalny. Obszar i obiekty na obszarze ochrony uzdrowiskowej muszą być dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wybudowanie tylko niezbędnej infrastruktury, a następnie uzyskanie statutu uzdrowiska nie pozwoli na osiągniecie założonych wskaźników – liczby odwiedzających uzdrowisko. Potrzebna jest profesjonalna promocja nowego uzdrowiska.

Dodatkowo, potrzebny jest systematyczny rozwój uzdrowiska wprowadzenie nowych usług medycznych i okołomedycznych, które będą przeciągały coraz to większą liczbę kuracjuszy.

Ważnym elementem rozwijającym usługi uzdrowiskowe, jest współpraca z jednostkami badawczymi na przykładzie Lądka Zdroju, zarządzającego przez "Uzdrowisko Lądek-Długopole" S.A.. Ostatnio

wdrożonym przykładem innowacji organizacyjnej jest utworzenie w 2018 r. w strukturach Spółki ośrodka badawczo rozwojowego. Celem powołanego ośrodka jest specjalizacja Spółki Uzdrowisko Lądek-Długopole, standaryzacja w lecznictwie uzdrowiskowym, podniesienie poziomu bezpieczeństwa w procesie leczenia, prowadzenie systematycznych badań w zakresie poziomu satysfakcji wśród kuracjuszy, pracowników i traktowanie ich jako źródła do wprowadzania ulepszeń i zmian, przygotowywanie i wdrażanie projektów badawczych w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego, modernizacja obiektów Jerzy i Wojciech, integrowanie środowiska balneologicznego i fizjoterapeutycznego na Dolnym Śląsku oraz systematyczna współpraca z jednostkami naukowymi, działalność innowacyjna w obszarze promocji zdrowia i lecznictwa uzdrowiskowego.[62]

Ponadto pojawienie się w 2019 r. w Chinach koronawirusa SARS-CoV-2 i wywoływanej przez nią pandemii i choroby COVID-19, a następnie występujących skutkach przebytej choroby, jest szansą na wprowadzenie nowej oferty uzdrowiskowej, tj. rehabilitacji pocovidowej. Obecnie, w przypadku przedłużających się powikłań związanych z przebytą chorobą, takich jak ograniczenie wydolności oddechowej oraz spadku wydolności krążeniowej, zaleca się zastosowanie specjalistycznej rehabilitacji ukierunkowanej na wzrost ogólnej wydolności organizmu. Eksperci z dziedziny medycznej są zgodni, że popyt na takie usługi będzie wzrastać przez następne lata.

Ważnym składnikiem uzdrowiska są jej kadry. Należy zadbać o to, aby w uzdrowisku pracowali kompetentni pracownicy z kwalifikacjami. Rekomenduje się zwiększenie oferty edukacyjnej, szkoleń i kursów dostosowując ją do wymogów nowego kierunku rozwoju miasta.

Równocześnie rekomenduje się budowę Centrum sportu i rekreacji, z którego będą mogli skorzystać mieszkańcy, turyści i kuracjusze. Centrum takie powinno promować zdrowy styl życia społeczeństwa poprzez organizacje konferencji, kongresów o randze ponadregionalnej. Niektóre miejscowości uzdrowiskowe idą w ślady zachodnioeuropejskich kurortów i starają się przyciągnąć na swój teren biznesmenów, polityków i działaczy społecznych, organizując imprezy o zasięgu nie tylko regionalnym, ale także krajowym czy międzynarodowym. Uzdrowiska organizują spotkania biznesowe, targi, giełdy, wystawy i prezentacje, integrując się z branżą turystyczną w regionalnych oraz lokalnych organizacjach turystycznych. Dobrymi przykładami takich działań jest Krynica (Forum Ekonomiczne i Forum Regionów), Ciechocinek (Forum Gospodarcze), Augustów (Międzynarodowe Forum Gospodarcze „Polska – Wschód", Forum „Polska spółdzielczość mleczarska w Unii Europejskiej – szanse i zagrożenia") czy Polanica-Zdrój (Międzynarodowe Targi Uzdrowiskowo-Turystyczne NATURA SANAT).[63]

Ważne jest zarówno leczenie, rehabilitacja, ale i zapobieganie i profilaktyka zdrowotna. Wdrażanie programów profilaktycznych „W zdrowym ciele zdrowy duch" powinny być organizowane przez funkcjonujące instytucje w Lidzbarku Warmińskim, w tym fundacje i stowarzyszenia.

Pomimo istniejących placówek i działań skierowanych dla seniorów w Lidzbarku Warmińskim, Gmina z uwagi na fakt zjawiska jakim jest starzejące się społeczeństwo i wzrostu zapotrzebowania na usługi dla osób starszych, w najbliższych latach będzie rozwijać politykę prosenioralną. Jednym z głównych kierunków działania będzie budowa Osiedla senioralnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (sklepy, przychodnie, apteki, miejsca wypoczynku). Zadanie będzie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu osób starszych i poprzez miejsca wypoczynku i rekreacji zwiększy ich aktywność.

[62] J.Tutaj, Innowacje w przedsiębiorstwie uzdrowiskowym
[63] J.Górna, Miejska turystyka uzdrowiskowa i kierunki jej ewolucji w Polsce

Zaplanowane działania w ramach celu strategicznego nr 1. *Lidzbark Warmiński nowoczesnym miejscem regeneracji i działań profilaktycznych* są najważniejsze z punktu widzenia budowy i rozbudowy przyszłego uzdrowiska oraz nowego wizerunku Lidzbarka Warmińskiego jako miejscowości uzdrowiskowej. Uzyskanie statutu uzdrowiska, wypromowanie jego oraz systematycznie podnoszenie liczby odwiedzających kuracjuszy i turystów, to wzrost dochodu gminy.[64] Turystykę uzdrowiskową charakteryzuje: mniejsza podatność na sezonowość, dłuższy średni okres pobytu w zakładach uzdrowiskowych, wyższe średnie przychody ze względu na świadczenie dodatkowych usług w ramach kuracji oraz wysoki szacowany mnożnik zatrudnienia – 100 stanowisk pracy w turystyce uzdrowiskowej generuje ponad 200 nowych miejsc pracy w pozostałych działach gospodarki. Rozwój tej formy turystyki stwarza więc wyjątkową szansę dla polskich uzdrowisk, które posiadają nie w pełni wykorzystany, ogromny potencjał gospodarczy. Pozytywne doświadczenia krajów, które postawiły na rozwój turystyki uzdrowiskowej, dowodzą, że może stać się ona podstawowym stymulatorem rozwoju regionalnego oraz generatorem nowych miejsc pracy.[65]

Cel szczegółowy nr 1. będzie realizowany przez 4 cele operacyjne skierowane bezpośrednio na budowę infrastruktury i usług uzdrowiskowych, jak również budowę infrastruktury i usług wspomagających działalność uzdrowiskową, ale znajdujących poza Obszarem Ochrony Uzdrowiskowej „Lidzbark Warmiński".

Tabela 13. Cele operacyjne celu strategicznego nr 1

Cel operacyjny nr 1.1.	**Przygotowanie terenów inwestycyjnych i budowa obiektów o charakterze uzdrowiskowym**
Kierunek działań	Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod przyszłe zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, szpitale i inne budynki w których prowadzone będą świadczenia zdrowotne Pozyskanie inwestorów Budowa infrastruktury uzdrowiskowej Budowa nowych atrakcji i urządzeń uzdrowiskowych Zagospodarowanie przestrzeni publicznych wokół obiektów uzdrowiskowych Obszar i obiekty na OOU dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami Intensyfikacja działań promocyjnych oferty uzdrowiskowej
Zakładane efekty	Zwiększenie dostępności do specjalistycznego lecznictwa uzdrowiskowego Poprawa zdrowotności mieszkańców i kuracjuszy Podniesienie standardu świadczonych usług leczniczych Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami

[64] J.Górna, Miejska turystyka uzdrowiskowa i kierunki jej ewolucji w Polsce
[65] j.w.

	Stworzenie wizerunku Lidzbarka Warmińskiego jako miejscowości uzdrowiskowej Poprawa dostępności informacji o uzdrowisku Zwiększenie estetyki Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński Zagospodarowanie terenów nieużytkowych Utworzenie nowych miejsc pracy Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Lidzbarka Warmińskiego Wzrost dochodów Gminy
Cel operacyjny nr 1.2.	**Rozwój usług uzdrowiskowych**
Kierunek działań	Wprowadzenie nowych usług medycznych Współpraca z jednostkami badawczymi Rehabilitacja pocovidowa Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
Zakładane efekty	Rozwój nowych usług Kompetentne kadry turystyczne Utworzenie nowych miejsc pracy Dostosowanie usług do skutków choroby COVID-19
Cel operacyjny nr 1.3.	**Budowa obiektów medycznych i okołomedycznych poza Obszarem Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński wzmacniających potencjał uzdrowiska**
Kierunek działań	Budowa Centrum sportu i rekreacji Rozwój usług medycznych i okołomedycznych w Lidzbarku Warmińskim „W zdrowym ciele, zdrowy duch" profilaktyka prozdrowotna
Zakładane efekty	Zdrowsze społeczeństwo Wzmocnienie wizerunku Lidzbarka Warmińskiego jako ośrodka medycznego
Cel operacyjny nr 1.4.	**Budowa, modernizacja miejsc sprzyjającym życiu i integracji seniorów**
Kierunek działań	Powstanie placówek i usług służącej osobom starszym Budowa infrastruktury przyjaznej osobom w podeszłym wieku
Zakładane efekty	Wysoka jakość usług opiekuńczych Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych

	Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny nr 2. Lidzbark Warmińskim nowoczesnym i atrakcyjnym ośrodkiem turystyczno-rekreacyjnym

Obok budowy obiektów i usług uzdrowiskowych równie ważnym działaniem dla władz samorządowych powinno być działanie w kierunku stworzenia kompletnej i spójnej oferty turystycznej. Gmina nie jest w stanie sama zrealizować tego celu. Potrzebuje współpracy z szeroką grupą podmiotów działających w sektorze turystycznym i okołoturystycznym, z tymi którzy prowadzą usługi noclegowe, gastronomiczne, ale również z podmiotami, którzy kierują usługami rozrywkowymi, sklepami z pamiątkami, obiektami socjalno-usługowymi (poczta, salony kosmetyczne, ochrona zdrowia, WC i inne). Ze względu na to, że coraz większe jest zainteresowanie sportem przez Polaków, konieczna jest budowa lub modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, ale nie tylko nastawionej na sporty letnie. Należy wzbogacić ofertę o obiekty sportowe pozwalające do uprawiania sportów zimowych, co umożliwi stworzenie całorocznej oferty turystycznej. Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powinna być dostosowana do każdej grupy wiekowej oraz osób z niepełnosprawnościami.

Budując ofertę turystyczną należy dążyć do podniesienia jakości usług przede wszystkich tych, dzięki którym turyści zostają na dni kilka w mieście – hotele, motele, pensjonaty. Jakość usług można wzbogacać poprzez modernizację obiektów noclegowych, ale również dzięki wprowadzaniu nowych usług (np. zabiegowych, rozrywkowych, w tym dla małych dzieci). Jednocześnie należy dążyć do podniesienia jakości usług oferowanych przez punkty gastronomiczne (restauracje, kawiarnie, bary). Ważnym elementem podniesienia jakości tych obiektów powinna być zatrudniona kompetentna kadra, która mogłaby podnosić swoje kwalifikacje podczas szkoleń i kursów zawodowych.

Odpowiednia promocja usług uzdrowiskowych i turystycznych na rynku regionalnym i ponadregionalnym, wzmacnia wizerunek miasta, jako miejscowości uzdrowiskowo-turystycznej. Niezbędnym również działaniem jest inwentaryzacja posiadanych zasób turystycznych, w tym katalogu obiektów gastronomicznych i noclegowych. Jednym z elementów nowoczesnej promocji najciekawszych miejsc w mieście są internetowe mapy turystyczne (wraz z wizualizacją obiektów i wycieczkami 3D).

Realizacja założonych działań w ramach celu strategicznego nr 2. *Lidzbark Warmińskim nowoczesnym i atrakcyjnym ośrodkiem turystyczno-rekreacyjnym* pozwoli na wzmocnienie wizerunku i atrakcyjności Lidzbarka Warmińskiego w skali ponadregionalnej, a w skali lokalnej - niewątpliwy rozwój społeczno-gospodarczy miasta.

Tabela 14. Cele operacyjne celu strategicznego nr 2

Cel operacyjny nr 2.1.	**Budowa infrastruktury rekreacyjnej - sportowej**
Kierunek działań	Rozbudowa letniej oferty sportowo-rekreacyjnej Budowa nowej infrastruktury i rozwinięcie oferty sportów zimowych Tworzenie nowych atrakcji turystyczno-krajobrazowych Tworzenie odpowiedniej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej dla wszystkich grup wiekowych

	Budowa infrastruktury sportowej (np. boiska, place zabaw, skate parki, ośrodek narciarski) Budowa camperowiska
Zakładane efekty	Rozwój zróżnicowanej, całorocznej oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej Utworzenie nowych miejsc pracy w branży turystycznej i okołoturystycznej Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miasta turystycznego Wzrost ruchu turystycznego
Cel operacyjny nr 2.2	**Podnoszenie jakości i standardu usług hotelowo - gastronomicznych**
Kierunek działań	Modernizacja obiektów hotelowo – gastronomicznych Dostosowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy
Zakładane efekty	Zwiększenie oferty turystycznej Rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej Utworzenie nowych miejsc pracy w branży turystycznej i okołoturystycznej Kompetentne kadry turystyczne Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miasta turystycznego Wzrost ruchu turystycznego Wzrost dochodów Gminy
Cel operacyjny nr 2.3	**Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miejscowości uzdrowiskowo-turystycznej**
Kierunek działań	Realizacja projektów kulturalnych, artystycznych, o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym Szeroka, nowoczesna promocja Gminy oraz produktów turystyczno-uzdrowiskowych na rynku regionalnym i ponadregionalnym Sieciowanie i współpraca branży turystyczno-rekreacyjnej Aktualizacja inwentaryzacji najciekawszych elementów okolicznego krajobrazu i przyrody Aktualizacja materiałów informacyjnych o turystyce w Lidzbarku Warmińskim (bazy noclegowej i gastronomicznej, Stworzenie internetowych map turystycznych (wraz z wizualizacją obiektów i wycieczkami 3D)

	Wykreowanie produktów turystycznych z kompleksową ofertą Stworzenie rozpoznawalnej marki o zasięgu ponadlokalnym Współpraca partnerska z innymi JST w celu wzajemnej promocji Kształtowanie prawidłowych postaw mieszkańców w zakresie wspólnego rozwoju miasta
Zakładane efekty	Rozwój systemu zarządzania produktami i bazą turystyczną, informacji Poprawa wizerunku Lidzbarka Warmińskiego, jako miasta turystycznego Rozpoznawalność Lidzbarka Warmińskiego Wzrost ruchu turystycznego Poczucie wspólnoty społecznej wśród mieszkańców Rozwijanie współpracy z innymi JST i podmiotami Zwiększenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców Wzrost dochodów Gminy

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny nr 3. Lidzbark Warmiński miejscem o wysokiej jakości powietrza i środowiska

Zapobieganie negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska wpisuje się w sferę zadań publicznych związanych z ochroną zdrowia, łącząc bezpośrednio ochronę zdrowia z ochroną środowiska. Ten związek między ochroną środowiska a ochroną zdrowia znajduje się z kolei bezpośrednie odzwierciadlenie m.in. w treści ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oaz o gminach uzdrowiskowych.[66]

Ważne dla Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński jest realizacja zadań z zakresu środowiska z różnych dziedzin: wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, emisji zanieczyszczeń. Działania te będą kontynuowane ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza. Tylko 1/3 gmin uzdrowiskowych w Polsce prowadzi kompleksowe badania jakości powietrza. Większość z nich nie sprawdza, czym mieszkańcy palą w piecach. Tak wynika z monitoringu przeprowadzonego przez sieć obywatelską Watchdog. Niemal żadna z ankietowanych gmin nie wydaje pieniędzy z opłaty uzdrowiskowej na przedsięwzięcia mające za zadanie walkę ze smogiem.[67]

Do najważniejszych zaplanowanych zadań można zaliczyć wymianę systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej, termomodernizację budynków publicznych i prywatnych oraz zakup taboru niskoemisyjnego. Dodatkowo Miasto zwiększy działania edukacyjne wśród mieszkańców, zmierzające do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych pochodzących z ogrzewania budynków komunalnych, mieszkalnych i procesów przemysłowych.

[66] D. Trzcińska, Ochrona środowiska a status uzdrowiska w świetle prawa planowania przestrzennego

[67] Internet, https://portalkomunalny.pl/gminy-uzdrowiskowe-nie-dbaja-o-powietrze-alarmujace-wyniki-ankiet-390510/

Tabela 15. Cele operacyjne celu strategicznego nr 3

Cel operacyjny nr 3.1.	**Przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska naturalnego**
Kierunek działań	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Budowa oczyszczalni przydomowych Budowa, rozbudowa i przebudowa zbiorników retencyjnych Likwidacja „dzikich wysypisk śmieci" Zwiększenie tempa usuwania i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności niebezpiecznych Budowa zbiornika retencyjnego Ochrona terenów zielonych Prowadzenie edukacji ekologicznej podnoszącej świadomość społeczną w dziedzinie racjonalnej gospodarki wodnej i odpadami komunalnymi, stosowanie odnawialnych źródeł energii Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach stanowiących własność publiczną
Zakładane efekty	Zwiększenie liczby osób korzystających z nowo wybudowanej infrastruktury technicznej Zmniejszenie powierzchni terenów zdegradowanych przez odpady Poprawa stanu środowiska naturalnego Ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest z terenu gmin Większa świadomość ekologiczna mieszkańców i przedsiębiorców
Cel operacyjny nr 3.2.	**Poprawa jakości powietrza**
Kierunek działań	Zakup czujników badających jakość powietrza Monitoring stanu powietrza Termomodernizacja budynków publicznych i prywatnych Wymiana systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej Zakup taboru niskoemisyjnego Działania edukacyjne zmierzające do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych pochodzących z ogrzewania budynków komunalnych, mieszkalnych i procesów przemysłowych

	Utrzymanie, pielęgnacja oraz urządzenie terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych i wokół obiektów użyteczności publiczne
Zakładane efekty	Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza Rozwój ekologicznych źródeł energii Dbałość o stan zadrzewień oraz realizowanie nasadzeń Ochrona obszarów cennych przyrodniczo Większa świadomość ekologiczna mieszkańców i przedsiębiorców Poprawa stanu środowiska naturalnego
Cel operacyjny nr 3.3.	**Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach**
Kierunek działań	Zakup taboru komunikacyjnego niskoemisyjnego Budowa sieci ścieżek rowerowo-pieszych
Zakładane efekty	Zwiększenie taboru komunikacyjnego Zwiększenie liczby osób korzystających z komunikacji publicznej Zwiększenie atrakcyjności miasta poprzez połączenia uzdrowisko-centrum Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza

Źródło: opracowanie własne

5.2. Kompleksowość i spójność wewnętrzna „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*"

Komplementarność należy do istotnych aspektów „*Planu rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*". Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować może lepszym i bardziej efektywnym działaniem zmierzającym do rozwoju uzdrowiska.

Różnorodność działań podejmowanych w ramach rozwoju uzdrowiska, a także wszelkich działań około uzdrowiskowych (turystyczno-rekreacyjnych), zarówno z listy projektów podstawowych, jak i dodatkowych gwarantują komplementarność działań podejmowanych na obszarze Lidzbarka Warmińskiego.

„*Planu rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" w zakresie listy projektów podstawowych, jak i dodatkowych, obejmuje wiele różnych kierunków działań, których realizacja pozwoli stworzyć konkurencyjną ofertę uzdrowiskową, jak również wpłynie na ożywienie i rozwój całego regionu.

Kompleksowość *Planu* poprzez wskazanie projektów w różnych wymiarach przyczyniają się do budowania marki Lidzbarka Warmińskiego jako uzdrowiska i jego oferty turystyczno-uzdrowiskowej. Należy zwrócić uwagę, jak wiele zadań i projektów zdefiniowanych na poziomie listy zadań dodatkowych, wpisuje się w cele „*Planu rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*", co jest

potwierdzeniem ich przekrojowości i szerokiego odziaływania na szereg zjawisk związanych z rozwojem Lidzbarka Warmińskiego.

Istotne jest, iż działania samorządu poprzez ingerencję w przestrzeń publiczną, stwarzają warunki do rozwoju i budowania oferty turystyczno-uzdrowiskowej. Jest to szczególnie widoczne w *„Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta Lidzbarka Warmińskiego"*, którego cele służyły również rozwojowi Miasta, zarówno w zakresie społecznym, jak i kulturalnym, rekreacyjnym i turystyczny oraz środowiskowym.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w *„Planie rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* została zapewniona dzięki skupieniu projektów (więcej podrozdział 3.1.4. *Uzdrowiskowe strefy ochronne*) wybranych do realizacji wspólnego celu na wyznaczonym obszarze ochrony uzdrowiskowej, którego efektem ma być powstanie uzdrowiska.

Komplementarność problemowa

W *„Planie rozwoju Ochrony Obszaru Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"* zapewniona została komplementarność problemowa. Wybrane do realizacji przedsięwzięcia są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane z budową oraz modernizacją budynków służących rozwojowi turystyczno-uzdrowiskowemu w Lidzbarku Warmińskim.

Miasto w ostatniej perspektywie finansowanej (2014-2020) zrealizowało wiele inwestycji wzbogacając zasoby turystyczne. Najważniejsze projekty komplementarne z zakresu działań związanych z rozwojem turystyczno-uzdrowiskowym:

1. *„Zagospodarowanie brzegów Łyny do mostu na ul. Olsztyńskiej do mostu na ul. Kopernika"* – dzięki realizacji projektu powstał Bulwar (*więcej* 3.1.2 *Turystyka i rekreacja*).
2. *„Zagospodarowanie suchej fosy"* (*więcej* 3.1.2 *Turystyka i rekreacja*).
3. Infrastruktura rekreacyjna - projekt obejmuje działania rewitalizacyjne obszarów miasta Lidzbark Warmiński dla terenów w pobliżu ul. Orneckiej. W ramach inwestycji obszar projektu zostanie zagospodarowany na cele rekreacyjne. Głównym celem obiektu będzie zapewnienie prawidłowych warunków dla aktywnego spędzania wolnego czasu, poprawa sprawności fizycznej i stanu zdrowia społeczności lokalnej oraz promocja aktywnego trybu życia.
4. *„Wsparcie miejsc promocji kultury poprzez budowę sceny i widowni plenerowej oraz organizację imprez kulturalnych w Lidzbarku Warmińskim"* - Przedmiotem inwestycji była rozbudowa zadaszenia sceny i widowni plenerowej w Lidzbarku Warmińskim. Wybudowana infrastruktura stworzyła możliwość organizacji imprez kulturalnych w szczególności: Festiwalu Kultury Warmińskiej, Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Regionalnej, Festiwalu Kina Niezależnego, Napoleonów Kultury – Jarmarku Ginących Zawodów, Lidzbarskich Wieczorów Jazzowych. Dzięki realizacji projektu nastąpiła poprawa oferty oraz wzrost wizerunku miasta w regionie, co bezpośrednio przełożyło się na zwiększenie atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców i odwiedzających turystów.
5. *„Aktywizacja społeczno-zawodowa poprzez modernizację amfiteatru oraz budowę Centrum Rzemiosł i Kultury Warmińskiej" (więcej* 3.1.2 *Turystyka i rekreacja*).

Komplementarność przedmiotowa:

Komplementarność przedmiotowa, to działania i projekty uzupełniające się, które co do zasady realizowane są przez podmioty z podobnych branż – mowa tu szczególnie o przedsiębiorstwach turystycznych, hotelarskich, ale także związanych z działalnością kulturalną oraz samorządzie, który

poprzez wielość swoich decyzji, działań i interwencji stwarza warunki lepszego rozwoju przedsiębiorcom i organizacjom działającym na obszarze Lidzbarka Warmińskiego.

Projekty komplementarne:

1. Termy Warmińskie - kreatywnie i aktywnie
2. Adaptacja Przedzamcza Zamku Biskupów Warmińskich w Lidzbarku Warmińskim na wielofunkcyjny hotel w standardzie (****)
3. Rozbudowa budynku Hotelu Pod Kłobukiem w Lidzbarku Warmińskim o segment B z funkcja konferencyjna jako rozszerzenie zakresu działalności gospodarczej PPHU MAGOR Janusz Górecki
4. Historia i piękno – ogrody Biskupa Ignacego Krasickiego. Renowacja cmentarza komunalnego w Lidzbarku Warmińskim
5. Rozwój mobilności i transportu publicznego Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński.

5.3. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć

Projekt nr 1

Tytuł projektu: ***Budowa pawilonu zdrowia wraz z pozostałą infrastrukturą uzdrowiskową w Lidzbarku Warmińskim***

Wnioskodawca: Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

Lokalizacja: strefa „A" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Realizacja celu: 1.1, 1.2, 2.1

Opis projektu: W ramach projektu, w pobliżu tężni powstanie pawilon zdrowia, w którym zlokalizowano pomieszczenia z urządzeniami leczniczymi, diagnostycznymi i rehabilitacyjnymi, pomieszczenie do ćwiczeń, węzły higieniczno-sanitarne i socjalne, pomieszczenia socjalne administracyjne, pomieszczenie małej tężni do aerozoloterapii i helioterapii, z pomieszczeniami do fizykoterapii i ćwiczeń rehabilitacyjnych, rekreacyjnymi, z pomieszczeniem groty solnej do krioterapii i aeroterapii oraz pozostałym wyposażeniem, w tym urządzenia i sprzęt diagnostyczny oraz rehabilitacyjno-relaksacyjny. Istotne jest to, że obiekt będzie prowadził zabiegi lecznicze w okresie całorocznym. Ponadto zaprojektowano dwie promenady – trasy kinezyterapii, które będą złożone ze ścieżek zdrowia, tzn. ścieżki do terenoterapii pieszej i ruchowej wraz z parkingami oraz przy ul. Leśnej – trasa terenoterapii pieszej. Uzupełnieniem promenad będzie mała architektura (ławki, kosze na śmieci oraz infokiosk. Kolejnym etapem jest budowa układu kinezyterapii aktywnej rowerowy układ wysiłkowy. Ważnym elementem projektu jest przebudowa zbiornika naturalnego, jako odtworzenie istniejącego stawu naturalnego o nazwie „Żabi Staw" wraz z budową układu drewnianych ścieżek terenoterapii wzdłuż linii brzegowej stawu. Uzupełnieniem całego obszaru będzie zagospodarowanie terenu wokół budynku Pawilonu zdrowia oraz wzdłuż promenad poprzez nasadzenie zielenią oraz budowę obiektów małej architektury w postaci drzew i krzewów, placu zabaw i parkingu oraz typowe wyposażenie parkowe (ławki, kosze na śmieci, lamp oświetleniowych).

Przewiduje się, że liczba turystów korzystających ze wspartej infrastruktury co roku będzie na poziomie 40 000. Wraz z rozwojem uzdrowiska w Lidzbarku Warmińskim, spodziewany jest wzrost osób odwiedzających do 48 956 w 2030 r. Natomiast liczba osób odwiedzających Pawilon zdrowia będzie na poziomie 4 250 osób rocznie i w 2030 r. osiągnie 5 204 osób.

Rysunek 15. Projekt „pawilonu zdrowia" na Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Źródło: Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Projekt nr 2

Tytuł projektu: ***Budowa Centrum aktywności społecznej – strefa A***

Wnioskodawca: Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

Lokalizacja: strefa „A" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Realizacja celu: 1.4, 2.1

Opis projektu: Budowa centrum aktywności społecznej poprzez utworzenie miejsca do spotkań, warsztatów i działań stowarzyszeń kulturalnych, sportowych i kulinarnych, rękodzieła wraz z wyposażeniem sal do warsztatów.

Projekt nr 3

Tytuł projektu: ***Accessmedica - Uzdrowisko w Lidzbarku Warmińskim - szansa na poprawę jakości życia z zastosowaniem najnowszych trendów rehabilitacji***

Wnioskodawca: Accessmedica Sp. z o.o. sp. k.

Lokalizacja: strefa „A" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Realizacja celu: 1.1, 1.2

Opis projektu: W ramach Lidzbarskiego Centrum Zdrowia powstanie zakład przyrodoleczniczy i rehabilitacyjny, który obsłuży do 400 pacjentów dziennie (stacjonarnych oraz ambulatoryjnych) oraz hotel z częścią żywieniową dla 250 osób. Inwestycje powstanie w bezpośrednim sąsiedztwie powstającej już tężni oraz promenady (zespołów sanatoryjnych S2 – Mapa nr 7 i 11).

Projekt nr 4

Tytuł projektu: ***Rozszerzenie usług Term Warmińskich z zakresu rehabilitacji z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych z otworu dolnej jury w Lidzbarku Warmińskim***

Wnioskodawca: Termy Warmińskie Sp. z o.o.

Lokalizacja: strefa „C" Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński

Realizacja celu: 1.2

Opis projektu: Rozszerzenie usług z zakresu rehabilitacji z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych z otworu dolnej jury w Lidzbarku Warmińskim. Oferta skierowana do osób szukających poprawy kondycji fizycznej i psychicznej oraz przywrócenia sprawności przy dysfunkcjach aparatów ruchowych. Osoby te otrzymają możliwość skorzystania z kuracji w komfortowych warunkach. W ofercie kompleksowa rehabilitacja z wykorzystaniem zabiegów z zakresu:

- hydroterapii z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych,
- fizykoterapii,
- kinezyterapii.

Hydroterapia z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych to metoda leczenia bodźcowego polegająca na zewnętrznym stosowaniu wody o różnych postaciach.
Rodzaje usług:

- hydromasaż
- masaż podwodny z wykorzystaniem dyszy
- kąpiel perełkowa z hydromasażem
- masaż wirowy
- okłady Fango

Fizykoterapia to rodzaj fizjoterapii wykorzystującej w celach leczniczych zjawiska fizyczne takie jak prąd elektryczny, światło, ultradźwięki na zmienione chorobowe miejsca. Celem fizykoterapii będzie usprawnienie mięśni po urazach, na przykład złamaniach oraz uśmierzenie bólu, a co za tym idzie poprawa komfortu życia w przewlekłych schorzeniach.
Rodzaje usług:

- krioterapia
- leseroterapia

- masaże fizjoterapeutyczne
- ultradźwięki

Kinezyterapia - czyli leczenie ruchem. Podstawą zabiegów z dziedziny kinezyterapii będą różnego rodzaju ćwiczenia lecznicze, inaczej nazywane gimnastyką leczniczą z wykorzystaniem przyrządów do ćwiczeń. Celem zabiegów z zakresu kinezyterapii jest przywrócenie pacjentowi częściowej lub pełnej sprawności i stanowić będą przygotowanie do dalszej rehabilitacji.
Rodzaje usług:

- gimnastyka grupowa
- gimnastyka ogólnousprawniająca indywidualna z wykorzystaniem przyrządów do ćwiczeń
- ćwiczenia oddechowe
- zajęcia z wykorzystaniem terapii dźwiękowej
- zajęcia z wykorzystaniem koloroterapii
- zajęcia z wykorzystaniem aromaterapii
- ćwiczenia na przyrządach
- ćwiczenia w wodzie
- ćwiczenia na kręgosłup.

5.4. Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Lidzbarka Warmińskiego

Poniżej przedstawiono projekty dodatkowe, które są realizują cele *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"*

Tabela 16. Lista projektów dodatkowych

Lp.	Nazwa zadania	Opis zadania	Lokalizacja	Czas realizacji	Oczekiwane rezultaty	Beneficjent	Realizacja celu szczegółowego
1.	Rehabilitacja poprzez aktywność fizyczną w uzdrowisku Lidzbark Warmiński	Rozbudowa obecnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz budowa pełnowymiarowego zadaszonego boiska ze sztuczną trawą oraz lodowiskiem. Budowa zaplecza hotelowego i konferencyjnego wraz z parkingiem oraz budowa drogi ze ścieżkami rowerowymi, biegnącymi ul. Astronomów do Centrum Sportowego. Budynki zostaną wykonane w technologii pasywnej	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2024-2026	Powstanie nowej bazy sportowo-rekreacyjnej służącej kuracjuszom, turystom oraz mieszkańcom	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	1.3 2.1
2.	Wspólne działania organu doradczego burmistrza ds. zdrowia w zakresie aktywności sportowej i zdrowia	Wspieranie działań z zakresu edukacji zdrowotnej oraz profilaktyki zdrowotnej oraz inicjowanie aktywności sportowych	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2027	Inicjowanie wydarzeń sportowych i	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	1.3

					profilaktyka zdrowotna		
3.	Osiedle Seniora	Projekt zakłada budowę osiedla senioralnego (socjalnego) w formie domków jednorodzinnych parterowych w zabudowie szeregowej. Wybudowane zostaną również Dom Seniora i punkt apteczny oraz przychodnia lekarska. Projekt łączy elementy infrastrukturalne (budowa budynków, uzbrojenie terenu w sieć wodociągową, kanalizacji sanitarnej, deszczowej, droga dojazdowa z ciągiem pieszo-rowerowym) z nowoczesną technologią stosowaną w budownictwie tj. z zastosowaniem fotowoltaiki, inteligentnych systemów bezpieczeństwa i zarządzania domem BIM. Projekt będzie spełniał bardzo ważną funkcję społeczną – integrację osób starszych.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2022-2026	Powstanie infrastruktury służącej osobom starszym. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych.	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	1.3 1.4

4.	Aktywizacja seniorów w Klubie Seniora	Celem Klubu Seniora będzie aktywizacja i integracja seniorów, tworzenie nowych więzi społecznych (często lokalnych), poprawienie kondycji psychofizycznej za sprawą oferowanych zajęć	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2027	Integracja i aktywizacja społeczna seniorów	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	1.4
5.	Lidzbark Warmiński bez wad postawy – korekta wad postawy i promocja zdrowia fizycznego i psychicznego wśród dzieci i młodzieży	Wdrażanie programów profilaktycznych zdrowia	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2024-2027		Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	1.4
6.	Odbudowa Leśnego Parku Uzdrowiskowego Doliny Symsarny w Lidzbarku Warmińskim	Projekt obejmuje obudowę powstałego już parku uzdrowiskowego Doliny Symsarny, ma na celu renowację tras rowerowo-pieszych, ciągów pieszych oraz zespołów terapeutycznych w celu p[oprawy jakości nawierzchni materiałem naturalnym. Ponadto planuje się odnowienie małej architektury, oraz „Ścieżki sensorycznej" i	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2028	Powstanie nowej infrastruktury rekreacyjnej służącej kuracjuszom, turystom oraz mieszkańcom	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	2.1

		„Zespołu kinezyterapii" wraz z zagospodarowaniem terenu.					
7.	Poszerzenie oferty uzdrowiska o miejsce aktywnej rekreacji w Lidzbarku Warmińskim	Projekt obejmuje wykonanie zadaszenia skateparku i lodowiska wraz z rozbudową urządzeń sportowych i zakup lodowiska, kontenera z sanitariatem i szatnią oraz biurowiec administracyjny, parkingiem i wypożyczalnią sprzętu	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2022	Powstanie nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej służącej kuracjuszom, turystom oraz mieszkańcom	Gmina Miasto Lidzbark Warmiński	2.1
8.	Uzupełnienie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim poprzez budowę ścieżek ruchowych	Projekt zakłada budowę nowych tras pieszo-rowerowych o nawierzchni utwardzonej. Projekt będzie zakładał nasadzenia roślin mających wpływ na środowisko oraz budowę małej architektury.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2028-2030	Powstanie nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej służącej kuracjuszom, turystom oraz mieszkańcom	Gmina Miasto Lidzbark Warmiński Powiat lidzbarski	2.1
9.	Termomodernizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim etap II	W ramach termomodernizacji zostanie przeprowadzona przebudowa bryły budynku w celu wprowadzenia następujących funkcji obiektu: - hostel	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2028	Powstanie nowej funkcji turystycznej zrewitalizowanego dworca	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	2.1

		- stacja ładowania pojazdów elektrycznych - pomieszczenia warsztatów zanikających zawodów - zagospodarowanie przestrzeni w koło dworca wraz z przystankami autobusowymi oraz mała architekturą.					
10.	Rewitalizacja gościńca Wysoka Brama	Konserwacja i rewitalizacja obiektu zabytkowego „Wysoka Brama", który teraz nie jest wykorzystywany turystycznie i gospodarczo. Poszerzenie oferty turystycznej przez przystosowanie obiektu do prowadzenia działalności turystycznej i kulturalnej.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2022-2023	Poszerzenie oferty turystycznej przez przystosowanie obiektu do prowadzenia działalności turystycznej i kulturalnej	PRIMI BIS Sp. Z.o.o.	2.1
11.	"Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła"	Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła Zakres zadań: - dezynfekcja i odtruwanie od drzewojadów, - wymiana elementów stalowych, - wyśmiana pokrycia dachowego,	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2025-2026	Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła	Parafia / Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	2.1

		- naprawa i uzupełnienie konstrukcji,					
12.	Budowa ścieżek rowerowo-pieszych jako element systemu komunikacyjnego Lidzbarka Warmińskiego	Wykorzystanie nasypów kolejowych jako terenów rekreacyjnych – traktów pieszych i rowerowych.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2028	Powstanie nowych miejsc rekreacji	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	2.1
13.	Ochrona bioróżnorodności przy ul. Olsztyńskiej - Wiejskiej	Zachowanie i ochrona bioróżnorodności na terenach przy rzece Łynie to przede wszystkim uporządkowanie zieleni, ochrona cennych rodzimych gatunków flory i fauny. Na podmokłych obszarach znajdować się będą wiszące pomosty dla pieszych oraz przystań kajakowa.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2023-2024	Zachowanie i ochrona bioróżnorodności	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.1
14.	Budowa zbiornik retencyjnego	Budowa zbiornik retencyjnego	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2030	Ochrona środowiska	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.1
15.	Rozbudowa taboru niskoemisyjnego – zakup dodatkowych pojazdów	Zakup pojazdów niskoemisyjnych	Lidzbark Warmiński - strefa OOU	2022-2024	Rozbudowa taboru komunikacji miejskiej	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.2 3.3

16.	Farma fotowoltaiczna	Budowa farmy fotowoltaicznej w ramach której zostaną wykonane: - przygotowanie terenu i postawienie konstrukcji do zamontowania, - zakup niezbędnych elementów budowy instalacji PV tj. panele fotowoltaiczne, falownik, kable solarne i złącza	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2028	Spadek emisji gazów cieplarnianych dzięki budowie farmy fotowoltaicznej	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński / Operator w partnerstwie publiczno - prywatnym	3.1
17.	Wymiana oświetlenia ulicznego na inteligentne i energooszczędne	Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na oświetlenie LED. Zmniejszenie zanieczyszczeń w środowisku poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2020-2021	Spadek emisji gazów cieplarnianych dzięki wymianie oświetlenia ulicznego	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.1
18.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1	Projekt obejmuje termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej nr 1	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2023	Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.2
19.	Inteligentny system zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych	Projekt zakłada budowę inteligentnego systemu zbierania odpadów komunalnych. Budowa gniazd	Lidzbark Warmiński	2022 – 2026	Zoptymalizowanie ilości odpadów	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.1

		z koszami na selektywne odpady z systemem audiowizualnym i odczytywania elektronicznego poziomu napełnienia koszy. Celem zoptymalizowania ilości odpadów przeznaczonych do recyklingu przewiduje się budowę na terenie miasta kompostowników do odpadów zielonych oraz zakup sprzętu do rozdrabniania zbieranych gałęzi.	(poza strefą OOU)		przeznaczonych do recyklingu		
20.	Wymiana pieców w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne	Wymiana pieców opalanych węglem na piece zasilane paliwem niskoemisyjnym lub energią odnawialną.	Lidzbark Warmiński (poza strefą OOU)	2026-2030	Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński	3.2

Źródło: opracowanie własne

6. Wskaźniki realizacji „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*"

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Poniżej przedstawiono przykładowe wskaźniki stanowi katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu oraz produktu umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania *Planu*:

- wskaźniki produktu – bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. liczba wspartych obiektów);
- wskaźniki rezultatu – bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno–ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających ze wspartych obiektów).

Podanie szczegółowych wartości wskaźników nie jest możliwe ze względu na brak studium wykonalności, opracowanego z dokładnością wymaganą dla projektów skierowanych już do realizacji. Dane te zostaną uzupełnione na etapie aplikowania o środki unijne.

Tabela 17. Wskaźniki realizacji „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Wskaźniki	Miernik wskaźnika	Źródło danych
Produktu		
Liczba wspartych jednostek infrastruktury uzdrowiskowej	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	odwiedziny/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	Przedsiębiorstwa
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba wspartych jednostek infrastruktury sportowej	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba wspartych jednostek infrastruktury senioralnej	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty

Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba zrewitalizowanych obiektów, na obszarach miejskich	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarów	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Powierzchnia obszarów zrekultywowanych	ha	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Długość utworzonych szlaków turystycznych	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba siedlisk/zbiorowisk roślinnych objętych projektem	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba gatunków objętych projektem	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	szt.	Parafia/ Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Długość wspartej infrastruktury rowerowej	km	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Pojemność obiektów małej retencji	m^3	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	osoby	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Rezultatu		
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	EPC	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury	osoba/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej	osoba/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej	osoba/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/ nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE	MWh/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	Mg CO2/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	MWh/rok	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim/ inne podmioty
Przewidywana liczba osób korzystających ze ścieżek rowerowych i/lub szlaków turystycznych objętych projektem	osoba	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Objętość retencjonowanej wody	m^3	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	szt.	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim
Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	osoby	Urząd Miejski w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: *opracowanie własne*

7. Plan finansowy *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"*

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w *„Planie rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"*, to:

1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:
   - dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).
2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
   - środki pochodzące z funduszy unijnych w okresie programowania na lata 2021-2027 (m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności),
   - środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
   - inne krajowe i zagraniczne środki finansowe,
   - krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Programu Polskie Uzdrowiska
3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
   - pożyczki i kredyty bankowe,
   - inne.
4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania *Planu*, w tym sektora prywatnego.

Tabela 18. Plan finansowy „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Lp.	Nazwa /opis zadania/	Okres realizacji	Oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu	Całkowity koszt inwestycji w PLN	w tym		Podmiot realizujący projekt
					Planowane dofinansowanie w PLN	Wkład własny w PLN	
PROJEKTY Z LISTY ZADAŃ PODSTAWOWYCH							
1.	Budowa pawilonu zdrowia wraz z pozostałą infrastrukturą uzdrowiskową w Lidzbarku Warmińskim	2021	Wskaźniki produktu Liczba wspartych jednostek infrastruktury uzdrowiskowej [szt.] Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [odwiedziny/rok] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty	14 875 057,03	11 132 323,79	3 742 733,24	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

2.	Budowa Centrum Aktywności Społecznej	2027-2029	Wskaźniki produktu Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok]	5 500 000,00	4 675 000,00	825 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
3.	Accessmedica - Uzdrowisko w Lidzbarku Warmińskim - szansa na poprawę jakości życia z zastosowaniem najnowszych trendów rehabilitacji	2022-2024	Wskaźniki produktu Liczba wspartych jednostek infrastruktury uzdrowiskowej [szt.] Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty	20 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	Accessmedica Sp. z o.o. s.k.

4.	Rozszerzenie usług Term Warmińskich z zakresu rehabilitacji z wykorzystaniem wód termalnych i leczniczych z otworu dolnej jury w Lidzbarku Warmińskim	2021-2026	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba wspartych jednostek infrastruktury [szt.] Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty	1 200 000,00	600 000,00	600 000,00	Termy Warmińskie Sp. z o.o.
PROJEKTY Z LISTY ZADAŃ DODATKOWYCH							
1.	Rehabilitacja poprzez aktywność fizyczną w uzdrowisku Lidzbark Warmiński	2026-2027	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba wspartych jednostek infrastruktury sportowej [szt.] Powierzchnia obszarów zrekultywowanych [ha] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	12 000 000,00	10 200 000,00	1 800 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej [os/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty				
2.	Wspólne działania organu doradczego burmistrza ds. zdrowia w zakresie aktywności sportowej i zdrowia	2027	Wskaźniki produktu Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS [osoby] Wskaźniki rezultatu Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu [szt.] Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne [osoby]	300 000,00	255 000,00	45 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
3.	Osiedle Seniora	2022-2026	Wskaźniki produktu Liczba wspartych jednostek infrastruktury senioralnej [szt.] Powierzchnia obszarów zrekultywowanych [ha] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	30 000 000,00	25 500 000,00	4 500 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] - etaty				
4.	Aktywizacja seniorów w Klubie Seniora	2027	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie [osoby] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	400 000,00	340 000,00	60 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
5.	Lidzbark Warmiński bez wad postawy – korekta wad postawy i promocja zdrowia fizycznego i psychicznego wśród dzieci i młodzieży	2024-2027	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS [osoby] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne [osoby]	500 000,00	425 000,00	75 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

6.	Odbudowa Leśnego Parku Uzdrowiskowego Doliny Symsarny w Lidzbarku Warmińskim	2026-2028	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] Liczba wspartych jednostek infrastruktury sportowej [szt.] Powierzchnia obszarów zrekultywowanych [ha] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty	5 000 000,00	4 250 000,00	750 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
7.	Poszerzenie oferty uzdrowiska o miejsce aktywnej rekreacji w Lidzbarku Warmińskim	2025-2027	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba wspartych jednostek infrastruktury sportowej [szt.] Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] Powierzchnia obszarów zrekultywowanych [ha] <u>Wskaźniki rezultatu</u>	6 000 000,00	5 100 000,00	900 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej [osoby/rok]				
8.	Uzupełnienie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim poprzez budowę ścieżek ruchowych	2025-2028	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba wspartych jednostek infrastruktury sportowej [szt.] Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] Powierzchnia obszarów zrekultywowanych [ha] Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej [osoby/rok] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy [EPC] – etaty	5 000 000,00	4 250 000,00	750 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński/ Powiat Lidzbarski
9.	Termomodernizacja dawnego dworca kolejowego w Lidzbarku Warmińskim etap II	2025-2028	<u>Wskaźniki produktu</u> Liczba termomodernizowanych obiektów, na obszarach miejskich [szt.] Powierzchnia użytkowa budynku poddana termomodernizacji [szt.] <u>Wskaźniki rezultatu</u>	5 000 000,00	4 250 000,00	750 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Zmniejszenie zużycia energii eklektycznej oraz spadek emisji gazów cieplarnianych [%]				
10.	Rewitalizacja gościńca Wysoka Brama	2022-2023	Wskaźniki produktu Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [osoby/rok]	5 535 000,00	2 767 500	2 767 500	PRIMI BIS Sp. Z.o.o.
11.	Renowacja wieży kościoła pw. św. Piotra i Pawła	2025-2026	Wskaźniki produktu Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [osoby/rok]	500 000,00	425 000,00	75 000,00	Parafia/ Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
12.	Budowa ścieżek rowerowo – pieszych jako element systemu komunikacyjnego Lidzbarka Warmińskiego	2025-2028	Wskaźniki produktu Długość wspartej infrastruktury rowerowo-pieszej [km] Wskaźniki rezultatu Przewidywana liczba osób korzystających ze ścieżek rowerowo-pieszych objętych projektem [osoba]	3 000 000,00	2 550 000,00	450 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

13.	Ochrona bioróżnorodności przy ul. Olsztyńskiej - Wiejskiej	2023-2024	Wskaźniki produktu Długość utworzonych szlaków turystycznych [szt.] Liczba siedlisk/zbiorowisk roślinnych objętych projektem [szt.] Liczba gatunków objętych projektem [szt.] Wskaźniki rezultatu Przewidywana liczba osób korzystających ze ścieżek rowerowych i/lub szlaków turystycznych objętych projektem [osoba]	2 000 000,00	1 700 000,00	300 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
14.	Budowa zbiornik retencyjnego	2026-2030	Wskaźniki produktu Pojemność obiektów małej retencji [m3] Wskaźniki rezultatu Objętość retencjonowanej wody [m3]	2 000 000,00	1 700 000,00	300 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
15.	Rozbudowa taboru niskoemisyjnego – zakup dodatkowych pojazdów	2022-2024	Wskaźniki produktu Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]	1 000 000,00	850 000,00	150 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [Mg CO2/rok] Wskaźniki rezultatu Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./rok]				
16.	Farma fotowoltaiczna	2026-2028	Wskaźniki produktu Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.] Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [Mg CO2/rok] Wskaźniki rezultatu Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych / nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE	5 000 000,00	4 250 000,00	750 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński/ Operator w partnerstwie publiczno-prywatnym
17.	Wymiana oświetlenia ulicznego na inteligentne i energooszczędne	2020-2021	Wskaźniki produktu Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.] Wskaźniki rezultatu	2 000 000,00	1 615 000,00	385 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [MWh/rok]				
18.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1	2023	Wskaźniki produktu Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok] Wskaźniki rezultatu Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok]	14 000 000,00	11 270 000,00	2 730 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
19.	Inteligentny system zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych	2022 – 2026	Wskaźniki produktu Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.] Wskaźniki rezultatu Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów [osoby]	18 000 000,00	15 300 000,00	2 700 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński
20.	Wymiana pieców w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne	2026-2030	Wskaźniki produktu Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.] Wskaźniki rezultatu	2 000 000,00	1 700 000,00	300 000,00	Gmina Miejska Lidzbark Warmiński

			Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [MWh/rok]				

Źródło: opracowanie własne

8. Zarządzanie „*Planem rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*"

Zarządzenie „*Planem rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*" będzie odbywało się w takiej samej formule, jak w przypadku zarządzania dokumentem pt. „*Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" i będzie składało się z trzech podstawowych etapów:

- wdrażanie,
- monitorowanie,
- aktualizacja.

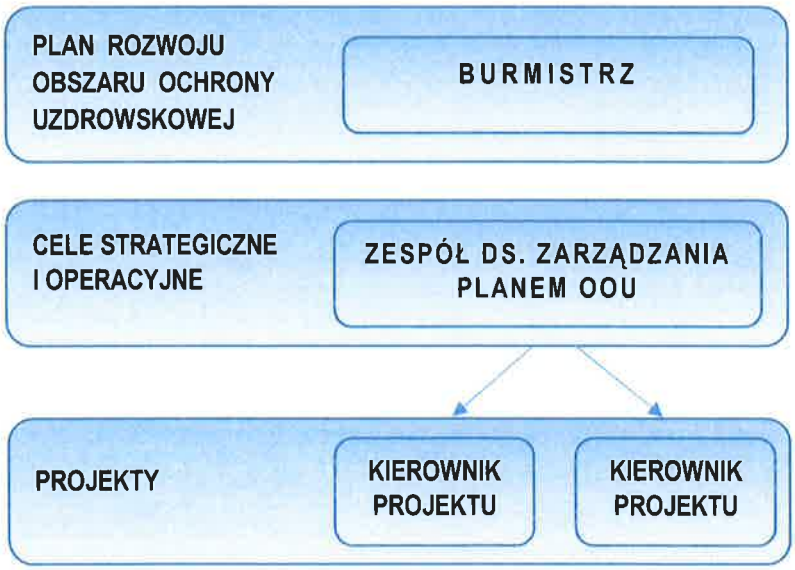
Wdrażanie

Z uwagi na mniejszy zakres *Planu* niż „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030*" rekomenduje się uproszczenie wdrażania niniejszego dokumentu.

Pierwszym etapem wdrażania *Planu* jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów „*Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński*". Dokument jest uchwalany przez radę miasta, natomiast burmistrz jest odpowiedzialny za całościowy nadzór, który zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego.

W rozwój Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński i realizacji celów i kierunków *Planu* powinni zostać zaangażowane podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy miasta. Należy wszystkim umożliwić zgłaszanie przedsięwzięć poprzez wypełnienie Karty projektu (Załącznik nr 1), a następnie sprawdzenie kart przez Zespół ds. zarządzania Planem Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej spójności z *Planem* i zaopiniowanie.

Schemat 2. Struktura zarządzania „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Źródło: opracowanie własne

Za realizacje poszczególnych zadań zapisanych w Strategii odpowiada specjalnie powołany Zespół ds. zarządzania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej (składający się z pracowników referatów Urzędu Miejskiego w Lidzbarku Warmińskim), do którego należy:

- dopilnowanie, aby projekty planowane w ramach *Planu* były ujmowane w wieloletnich programach inwestycyjnych Gminy Miejskiej Lidzbark Warmiński,
- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji *Planem*,
- zapewnienia zgodności realizacji *Planu* z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- monitorowanie *Planu,*
- dokonywanie ewaluacji *Planu*,
- dokonywanie aktualizacji *Planu*,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń *Planu*.
- opracowywanie i składanie wniosków.

Natomiast Kierownicy projektów zarządzają poszczególnymi projektami, do których należy:

- określenie zadań dla zespołu projektowego,
- zlecanie zadań projektowych,
- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

Monitorowanie

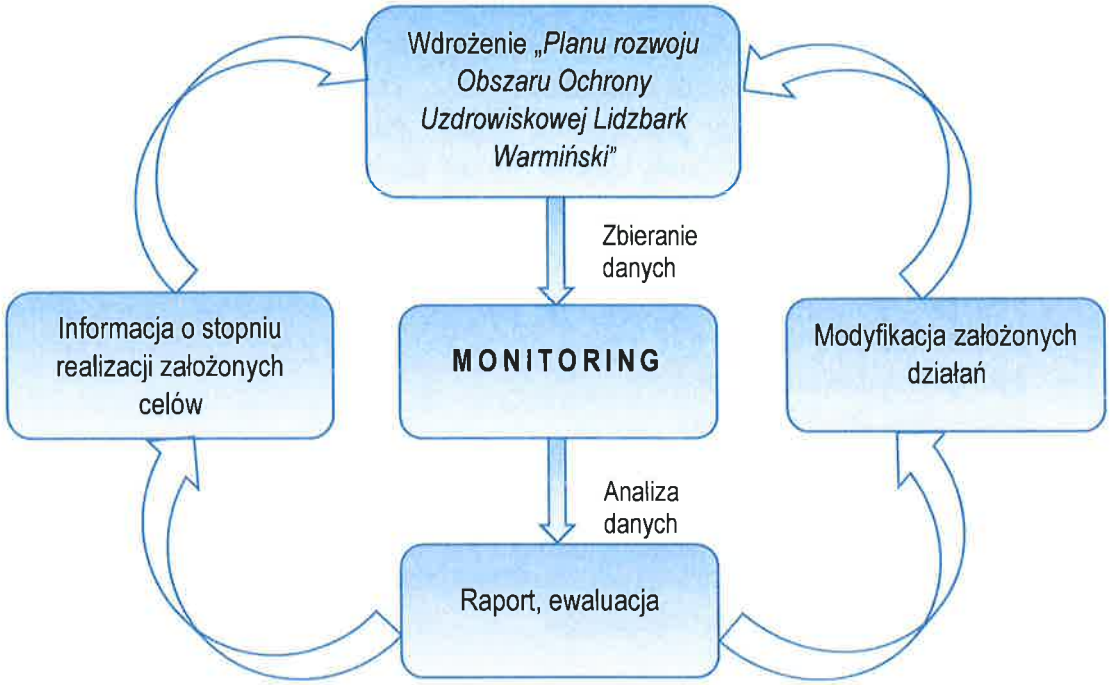
Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji *„Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"*. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz zaplanowane rezultaty poszczególnych zadań. Za monitoring odpowiada Zespół ds. zarządzania Planem Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej.

System monitorowania dokumentu powinien odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów.

Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- wnioski, raport i ewaluacja.

Schemat 3. Monitoring „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Źródło: opracowanie własne

Aktualizacja

Aktualizacja dokumentu powinna być dokonana przede wszystkim w przypadku uzyskania przez Gminę Lidzbark Warmiński statusu uzdrowiska. Dodatkowo, należy zaktualizować *Plan*, kiedy zostaną zgłoszone projekty i przedsięwzięcia, które są spójne z celami dokumentu. Pomysły i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, który przykład stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego *Planu.* Karta Projektu powinna zawierać minimum elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność z *Planem*, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt. Natomiast w przypadku pojawienia się nowego kierunku rozwoju obszaru ochrony uzdrowiskowej, należy zaktualizować cele strategiczne i operacyjne *Planu.* Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Zespół ds. zarządzania Planem Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej.

W przypadku zasadniczych zmian w dokumencie „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" należy uchwałą Rady Miejskiej zaktualizować zapisy *Planu*. Aktualizacja *Planu* powinna odbywać się według poniższego schematu.

Schemat 4. Proces aktualizacji „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński"

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 1. Karta projektu

Nazwa zadania		
Opis zadania		
Obszar realizacji		
Cel zadania		
Podmiot realizujący		
Partnerzy projektu/podmioty zaangażowane		
Termin realizacji		
Koszt zadania (PLN)		
Źródło finansowania (PLN, %)		
Zgodność ze Strategią	**Cel strategiczny**	
	Cel operacyjny	
	Kierunek działania	
Wskaźniki	**produktu**	
	rezultatu	
	oddziaływania	
Osoba zgłaszająca zadanie		

Data i podpis osoby zgłaszającej projekt	*Data i podpis Kierownika projektu*
*Akceptacja** *Data i podpis Skarbnika*	*Akceptacja** *Data i podpis Burmistrza*

* w przypadku realizacji projektu realizowanego przez Gminę Miejską Lidzbark Warmiński

Źródło: opracowanie własne

Spis map, rysunków, schematów i tabel

Mapa 1. Kuracjusze leczeni stacjonarnie i ambulatoryjnie w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego według województw w 2019r. 17
Mapa 2. Obszar ochrony Uzdrowiskowej 25
Mapa 3. Granice obszaru Osiedla Uzdrowiskowego 26
Mapa 4. Położenie Lidzbarka Warmińskiego na tle Polski, województwa warmińsko-Mazurskiego, powiatu lidzbarskiego 28
Mapa 5. Obszar ochrony uzdrowiskowej w granicach administracyjnych miasta 45
Mapa 6. Mapa strefy ochrony uzdrowiskowej „A" 46
Mapa 7. Koncepcja zagospodarowania strefy „A" 47
Mapa 8. Projekt zagospodarowania terenu Doliny Symsarny w obszarze A i B ochrony uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński „Ścieżka sensoryczna" 48
Mapa 9. Projekt zagospodarowania terenu Doliny Symsarny w obszarze A i B ochrony uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński „Zespół kinezyterapii" 49
Mapa 10. Koncepcja budowy infrastruktury uzdrowiskowej w strefie „A" 51
Mapa 11. Układ strefy ochrony uzdrowiskowej „B" wraz ze strefą „A" 53
Mapa 12. Układ strefy ochrony uzdrowiskowej A, B i C 54
Mapa 13. Układ sieci drogowych w Lidzbarku Warmińskim 61

Rysunek 1. Pocztówka z widokiem na lidzbarskie uzdrowisko – Luftkurort Heilsberg 29
Rysunek 2. Zamek Biskupów Warmińskich 33
Rysunek 3. Wysoka Brama - Lidzbark Warmiński 34
Rysunek 4. Oranżeria Krasickiego w Lidzbarku Warmińskim 34
Rysunek 5. Widok na amfiteatr z wieży widokowej Zamku w Lidzbarku Warmińskim 36
Rysunek 6. Termu Warmińskie 36
Rysunek 7. Sucha fosa w Lidzbarku Warmińskim 37
Rysunek 8. Bulwar w Lidzbarku Warmińskim 37
Rysunek 9. Kąpielisko miejskie nad Jeziorem Wielochowskim 38
Rysunek 10. Szlak Kopernikowski 39
Rysunek 11. Park Uzdrowiskowy Doliny Symsarny 50
Rysunek 12. Budowa infrastruktury uzdrowiskowej – Etap I 52
Rysunek 13. Projekt tężni na Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński 52
Rysunek 14. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze 73
Rysunek 15. Projekt „pawilonu zdrowia" na Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński 90

Schemat 1. Cele strategiczne „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 79
Schemat 2. Struktura zarządzania „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 117
Schemat 3. Monitoring „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 119
Schemat 4. Proces aktualizacji „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 120

Tabela 1. Wykaz uzdrowisk wraz z kierunkami leczniczymi 10
Tabela 2. Wykaz miejscowości posiadających status obszaru ochrony uzdrowiskowej 14
Tabela 3. Działalność zakładów lecznictwa uzdrowiskowego w 2019 r. 16
Tabela 4. Lista projektów strategicznych 27

Tabela 5. Potencjał turystyczny Lidzbarka Warmińskiego 40
Tabela 6. Analiza SWOT 63
Tabela 7. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z SOR 70
Tabela 8. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z KSRR 2030 72
Tabela 9. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" z „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego" 73
Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – perspektywa 2030 74
Tabela 11. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" ze „Strategią Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025" 75
Tabela 12. Spójność „Plan rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Lidzbarka Warmińskiego do roku 2030" 76
Tabela 13. Cele operacyjne celu strategicznego nr 1 81
Tabela 14. Cele operacyjne celu strategicznego nr 2 83
Tabela 15. Cele operacyjne celu strategicznego nr 3 86
Tabela 16. Lista projektów dodatkowych 93
Tabela 17. Wskaźniki realizacji „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 101
Tabela 18. Plan finansowy „Planu rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Lidzbark Warmiński" 105